

ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ (Γ)

ΥΜΝΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Νικήτα μονάζοντος καί πρεσβυτέρου μονής τῶν Στουδίου τοῦ Στηθάτου εἰς τὴν βίβλον τῶν θείων ὕμνων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν. (11)

1. Τό λίαν ἀνατατικόν τε καί διηρμένον αὐτό τε τό ὑπέρ αἴσθησιν τῶν ἐγγεγραμμένων ἐνταῦθα καί τό ὕψος τῆς θεολογίας καί τό βάθος τῆς τούτων ἀντικρυς γνώσεως οὐ πάσιν, οἶμαι, καταληπτόν τε καί εὐεπίβατον ἔστι· ταῖς γάρ θείαις ἐμφάσεσι περιουγαζόμενον τοῦ ἀπροσίτου φωτός, ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης συνέσεως ὄν, ἐκείνων ἄρα πρὸς τὴν τῶν ἐγκειμένων κατάληψιν δέεται τῶν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς ἐρρωμένων τῇ εὐεξία τοῦ λόγου καί τόν νοῦν ἐς ὕψος ἐπτερωμένων τῇ τοῦ πνεύματος αὔρα καί ὄλην ὄλως πρὸς οὐρανοὺς καί τὰ βάθη Θεοῦ ἐμβαθύνουσαν ἐχόντων σαφῶς τὴν διάνοιαν. Ὅθεν μοι καί ἄγαν εὐκαιρον ἐπωφελές τε καί ἀρμόδιον ἔδοξε τό σέβας εἰκότως ἀφοσιῶντι τῷ διδασκάλῳ προκατασφαλίσασθαι τοὺς ἐγκύπτειν ἐνταῦθα βουλομένους τῷ λόγῳ, ἵνα μή τῇ πρὸς τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἀπείρω ἐπιβολῇ καί τῇ περί τὰ θεῖα ἀνασκήτῳ ἔξει καί διανοίᾳ βλάβην τούτων τινές, ἀλλά μή ὠφέλειαν εἰς ἑαυτοὺς ἀναμάξοιντο, κακῶς δηλαδή καί ἀπείρως τὰ θεῖα καί ὑπέρ αἴσθησιν ἐκλαμβάνοντες.
2. Ἰστέον οὖν, ὅτι τόν εἰς θεολόγων ἀνδρῶν ἐγκυπτειν γραφάς προαιρούμενον καί ἐπὶ τοῦτο ἔρωτι ἐπειγόμενον ἀναγνώσεως πρῶτα μέν πιστόν ὄντα κόσμον χρή φυγεῖν καί τὰ ἐν κόσμῳ καθόλου τῷ σώματι καί τῷ πνεύματι (12) καί τὴν πρόσυλον ἀπὸ ψυχῆς ἀμαρτίαν μισῆσαι καί τὴν πρόσκαιρον ἀποσεῖσασθαι τῶν ἡδέων ἀπόλαυσιν· θεῖναί τε θεμέλιον ἀκολούθως καλόν ἐπὶ τὴν ἐρηρυσμένην πέτραν τῆς πίστεως διὰ πράξεως καί ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καί ἐπὶ τοῦτον εὐτέχνως τόν οἶκον ἐποικοδομηῖσαι τῶν ἀρετῶν καί τόν παλαιόν καί φθειρόμενον ἄνθρωπον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ἀποδύσασθαι, καί τόν ἀνακαινούμενον εἰς Χριστόν ἐπενδύσασθαι, ἄρτιον δηλονότι πεφθακότα καί τῇ ἐνδεχομένη καλῶς τελειότητι ἀναβεβηκότα εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἔτι δέ προκαταρθῆναι καί προφωτισθῆναι καί ἐλλαμφῆναι τῷ πνεύματι προθεωρῆσαί τε τὴν ἅπασαν κτίσιν ὄμματι νοός καθαρῷ, προκαταμαθεῖν τε καί προκαταστοχάσασθαι τοὺς λόγους καί τὰς κινήσεις αὐτῆς τηλαυγῶς καί ἔξω γενέσθαι τῶν ὀρωμένων τῆς ταπεινώσεως, ὑπεράνω δήπου πάσης σαρκός καί αἰσθήσεως· ἔνθεν τοι καί τό στόμα τρανῶς διανοίξαντα ἐλκύσαι δυνάμει τὴν χάριν τοῦ πνεύματος κάκειθεν φωτός ἀγαθοῦ πληρωθῆναι καί κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐκ καθάρσεως ἐν αὐτῷ

- γενομένων ἱερῶν ἐμφάσεων ἄνωθεν θεολογήσαι τρανῶς καὶ οὕτως, οἷα δὴ τηλαυγῆς τὴν διάνοιαν, ἐν τοῖς ὧδε γεγραμμένοις ἐγκύψαι, φημί δὴ τοῖς πονήμασι τῆς ὑψηλοτάτης καὶ θεολογικωτάτης διανοίας τοῦ μακαριωτάτου καὶ τρισολβίου πατρός Συμεών.
3. Τόν γοῦν ἔτι κάτω τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ συρόμενον, λέγω δὴ τοῖς χοϊκοῖς φρονήμασι καὶ ταῖς προσύλοις ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, δεδεμένον τε ὑπὸ τὰ δεσμά τῆς ἀπατώσεως τοῦ κόσμου αἰσθήσεως, ἄναγνον ὄντα καὶ τὰς αἰσθήσεις πεπρωμένον τῆς διανοίας δεινῶς, μὴ κατατολμήσαι προβεβαιούμεθα τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα τῆς ἀναγνώσεως, ἵνα μὴ τῷ μετὰ λήμης τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὰς ἀκτῖνας (13) ἐνατενίζοντι τοῦ ἡλίου ἐπίσης ὑπομείνῃ τὴν τύφλωσιν καὶ αὐτὴν τὴν ἀμυδρὰν ὄρασιν προσαπολέσῃ τῶν ὀφθαλμῶν· καθαρθῆναι γὰρ πρῶτον δεῖ πάσης ἀσθενείας καὶ λήμης τῶν λογισμῶν καὶ οὕτω τῷ καθαρῶς καὶ ὑπεραπείρω εἰς ἄπειρον λάμποντι προσομιλῆσαι καὶ πλησιάσαι ἡλίῳ, εἴτε τούτῳ δὴ τῷ αἰσθητῶς καὶ καθ' ἡμᾶς φαίνονται εἴτε τῷ τῆς δικαιοσύνης καὶ ταῖς ἐξ αὐτοῦ τῶν λόγων καὶ νοημάτων ἐκπεπομέναις αὐγαῖς· μόνων γὰρ ἐκείνων ἐστὶ τό κατοπτεῦειν τὰ βᾶθη τοῦ Πνεύματος, τῶν ἐξ ἄκρας δηλονότι καθάρσεως καταλαμπομένων ἀπείρω φωτὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ὀλολαμπῇ τὴν διάνοιαν ἅμα καὶ τὴν ψυχὴν κεκτημένων, τῶν δὲ γε λοιπῶν τὰ στήθη τύπτειν ἐπωφελές καὶ ἀρμόδιον καὶ ἄνωθεν ἐκκαλεῖσθαι τὸν ἔλεον.
  4. Σκοπεῖν τοίνυν πάντα χρεῶν τὸν τοὺς λόγους δυνάμενον πιστῶς μελετᾶν τούτου δὴ τοῦ Θεοῦ πατρός καὶ τούτων τό βάθος ἐξερευνᾶν τὴν αὐτοῦ συνेतῶς ἔκστασιν τε καὶ θέωσιν· ὅπως, οἷα περ ἔξω σαρκός καὶ σώματος καὶ πάσης αἰσθήσεως ὦν, ἠρπάζετο ἀπὸ γῆς τῷ πνεύματι εἰς οὐρανοὺς καὶ Θεόν, καὶ θείων ἡξιοῦτο ξενοτρόπως ἀποκαλύψεων, καὶ τὰς ἐνεργείας ἔβλεπεν ἐν ἑαυτῷ τοῦ Θεοῦ φωτός θεοπρεπῶς ἐνεργούσας, καὶ θεωνυμίας διαφόροις ἔρωτι κάτοχος ὦν τοῦ Θεοῦ ὡς τετρωμένος ὑπὸ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τοῦτον ἐκάλει καὶ προσωνόμαζε, Διονύσιον τὸν μέγαν ἐν τούτῳ καὶ μιμούμενος καὶ ὁμοίως συναρπαζόμενος αὐτῷ ἀπὸ γῆς· καὶ γὰρ ἐκείνῳ ταῦτόν ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος καὶ ὁ ὑψίνους οὗτος ἀνὴρ ὡς πάντων τῶν αἴτιον τὸν Θεόν ὁμοίως αὐτῷ πολυωνύμως ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ἀνύμνει λαμπρῶς, ὡς ἀγαθόν, ὡς καλόν, ὡς σοφόν, ὡς ἀγαπητόν, ὡς Θεόν θεῶν, (14) ὡς Κύριον κυρίων, ὡς ἅγιον ἁγίων, ὡς αἰώνιον, ὡς ὄντα καὶ ὡς αἰώνων αἴτιον· ὡς ζωῆς χορηγόν, ὡς σοφίαν, ὡς νοῦν, ὡς λόγον, ὡς γνώστην, ὡς προέχοντα πάντας τοὺς θησαυροὺς ἀπάσης γνώσεως, ὡς δύναμιν, ὡς δυνάστην, ὡς βασιλέα βασιλευόντων, ὡς παλαιόν ἡμερῶν, ὡς ἀγήρω καὶ ἀναλλοίωτον· ὡς σωτηρίαν, ὡς δικαιοσύνην, ὡς ἁγιασμόν, ὡς ἀπολύτρωσιν, ὡς ἐν μεγέθει πάντων ὑπερέχοντα καὶ ὡς ἐν αὐρᾷ λεπτῇ· καὶ ἐν ψυχαῖς καὶ ἐν σώμασι καὶ ἐν νοῖς αὐτόν εἶναι ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν γῆ καὶ ἅμα ἐν ταύτῳ τὸν αὐτόν, ἐγκόσμιον, περικόσμιον, ὑπερκόσμιον, ὑπερουράνιον, ὑπερούσιον, ἡλίον, ἀστέρα, πῦρ, ὕδωρ, πνεῦμα, δρόσον, νεφέλην, αὐτόλιθον καὶ πέτραν, πάντα τὰ ὄντα, μηδὲν ὄντα τῶν ὄντων.
  5. Ὅθεν καὶ αὐτός ὁ πολὺς τὰ θεῖα Διονύσιος ἐν τῷ Περί θείων ὀνομάτων συντάγματι, τῷ τρόπῳ καὶ τῇ πρὸς Θεόν ἐκστάσει τοῦ θεσπεσίου τούτου πατρός οἷα δι' ὧν γράφει συμμαρτυρῶν, τοιάδε φησὶν· οὕτως οὖν τῇ πάντων αἰτίᾳ καὶ ὑπὲρ πάντα οὔση καὶ τό ἀνώνυμον ἐφαρμόσει καὶ πάντα τὰ τῶν ὄντων ὀνόματα, ἵνα ἀκριβῶς ἦ τῶν ὅλων βασιλεία καὶ περί

αὐτήν ἢ τὰ πάντα καὶ αὐτῆς ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος ἐξηρητημένα, καὶ αὐτὴ κατὰ τό λόγιον ἢ τὰ πάντα ἐν πᾶσι καὶ ἀληθῶς ὑμνῆται πάντων ὑποστάτις. Καί μετ' ὀλίγα πάντα δὲ ἀπλῶς καὶ ἀπεριορίστως ἐν ἑαυτῇ τὰ ὄντα προεἶληφε ταῖς παντελέσι τῆς μιᾶς αὐτῆς καὶ παναιτίου προνοίας ἀγαθότησι καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἀπάντων ἐναρμονίως ὑμνεῖται καὶ ὀνομάζεται.

6. Καί γοῦν οὐ ταύτας μόνας οἱ θεολόγοι τὰς θεωνυμίας πρεσβεύουσι τὰς ἀπὸ τῶν παντελῶν ἢ τῶν μερικῶν προνοιῶν ἢ τῶν προνοουμένων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τινων ἔσθ' ὅτε θείων φασμάτων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις ἢ ἄλλοθι ποι τοὺς μύστας ἢ τοὺς προφήτας καταλαμπάντων κατ' ἄλλας καὶ ἄλλας αἰτίας τε καὶ δυνάμεις ὀνομάζουσι τὴν ὑπερφαῖ καὶ ὑπερώνυμον ἀγαθότητα καὶ μορφάς αὐτῆ καὶ τύπους ἀνθρωπικούς ἢ πυρίνους ἢ ἠλεκτρίνους περιτιθέασι καὶ ὀφθαλμούς αὐτῆς καὶ ὤτα καὶ πλοκάμους καὶ πρόσωπα καὶ χεῖρας καὶ μετάφρενα καὶ πτερά καὶ βραχίονας καὶ ὀπίσθια καὶ πόδας ὑμνοῦσι, στεφάνους τε καὶ θώκους καὶ ποτήρια καὶ κρατῆρας αὐτῆ καὶ ἄλλα ἄττα μυστικά περιπλάττουσιν.
7. Εἰς γὰρ ἄκρον ὁ θεῖος οὗτος ἐκκαθαρθεῖς τὴν ψυχὴν, ὡς ἤδη τὰ πρὸς αὐτοῦ γεγραμμένα σάλπιγγος ἠχούσης μεγαλοφωνότερον ἐκβοᾷ, ἠξίζονται καὶ μεγάλων ἀποκαλύψεων καὶ θεωριῶν ἀπορρήτων καὶ μυστικῆς ὁμιλίας καὶ ῥημάτων θείων ἄνωθεν αὐτῷ ξένως ἐνηχηθέντων καὶ συλλήβδην εἰπεῖν χάριτος ἀποστολικῆς, ὅλος πυρποληθεῖς ὑπὸ τοῦ θείου πυρός. Διὸ καὶ τῆς θύραθεν ἐπιστήμης τῶν λόγων πάντη ἄγευστος καὶ ἀμαθῆς ὢν ὑπὲρ πάντα ῥήτορα καὶ σοφὸν τῇ εὐροίᾳ τῶν λόγων καὶ τῇ τῶν νοημάτων δαψιλείᾳ τε καὶ πυκνότητι εἰς ὕψος ἐμεγαλύνθη σοφίας ὡς τὰ θεῖα τῷ ὄντι σοφός καὶ θεολόγος δογματικώτατος.
8. Καὶ οὐ θαῦμα ἢ γὰρ τοῦ Θεοῦ σοφία διήκει, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα ἄτμις γὰρ ἔστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινῆς· μία δέ, φησιν, οὐσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ (16) καὶ προφήτας κατασκευάζει· οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ Θεός εἰ μὴ τὸν σοφία συνοικούντα. Διὰ τοι τοῦτο καὶ τῶν λόγων τῆς σοφίας ἐπιθυμήσας ἐπόθησε τό κάλλος αὐτῆς καὶ ποθήσας, κατὰ τὸν Σολομῶντα, ἐζήτησε διὰ πόνων φιλοσοφίας τε καὶ ἀσκήσεως καὶ εὗρεν αὐτήν· καὶ εὐρών ηὔξατο μετὰ δακρῶν ἐμπόνως καὶ ἐδόθη αὐτῷ φρόνησις· καὶ ἐπεκαλέσατο πίστει βεβαία καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτόν πνεῦμα σοφίας· ὅθεν ἀκοίμητον ἔσχε διὰ βίου παντός τό ἐκ ταύτης ἀτεχνῶς φέγγος, δι' οὗ ἄρα καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτόν πάντα ὁμοῦ τὰ ἀγαθὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος σοφίας καὶ γνώσεως. Ἀμέλλει καὶ ἀδόλως παρά Θεοῦ μαθὼν τὰ ἀπόρρητα ἀφθόνως τοῖς πᾶσι ταῦτα γράφων παρέχει εἰς πνευματικὴν εὐφροσύνην ὁμοῦ καὶ ὠφέλειαν· οὐ γὰρ ὡς ἀγνώμων δοῦλος κατακρύπτει τό δοθέν αὐτῷ πρὸς Θεοῦ τάλαντον, ἀλλ' ὡς πιστός οἰκονόμος τὸν πλοῦτον, ὃν ἐδέξατο ἐξ αὐτοῦ, τῆς ἀκενώτου σοφίας εὐγνωμόνως κατὰ τό γεγραμμένον οὐ κατορύττει· ἀδόλως τε, φησίν, ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύψομαι.
9. Ἐνθεν τοι καὶ ἄργυρος πεπυρωμένος οὐσα ἢ γλῶσσα αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνης πλήρης ἢ ψυχὴ αὐτοῦ· τὰ χεῖλη αὐτοῦ οἶα δὴ τῷ ὄντι δικαίου ἠπίστατο ὑψηλά καὶ στόμα αὐτοῦ ἀπέσταζε χάριτας καὶ ἀπόρρητον σοφίαν Θεοῦ. Γέγονε δέ τοῦτο ἐκ πολλῆς ἀληθῶς ταπεινοφροσύνης καὶ

καθαρότητος· στόμα γάρ, φησί, ταπεινῶν μελετήσῃ σοφίαν καὶ ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἄνδρος σοφία, ἐν δὲ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγιγνώσκεται. Εἶχε γάρ, (17) ταπεινοφροσύνης ὧν ἔμπλεως, διηνεκῶς ἐν μελέτῃ καρδίας τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον, ἥτις τοῖς ταπεινοῖς τὴν καρδίαν, καὶ οὐ τοῖς ἄφροσι τοῦ κόσμου σοφοῖς καθόλου διαγιγνώσκεται, καὶ τὸ φῶς αἰεὶ τοῦ Θεοῦ ἦν ἀληθῶς ἢ πνοὴ αὐτοῦ· ὁ δίκην λύχνου ἔχων ἐν διανοίᾳ, ἃ ἐώρων οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ νοερῶς, ὡς τὸ λόγιον, ἔλεγέ τε καὶ ἀριδηλότατα μετὰ γνώσεως ἔγραφεν· ἄ, φησίν, εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου, λέγε· καὶ λέγων ὕμνει σαφέστατα ἐκ τῶν ὄντων τὸ θεῖον, ὡς ὄν κοινόν πάντων τῶν ὄντων. Οὐ γάρ ἀκοινώτητόν ἐστι καθόλου τὸ ἀγαθόν οὐδενὶ τῶν ὄντων, ὡς φησιν ὁ τὰ θεῖα πολὺς Διονύσιος, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτοῦ μονίμως τὴν ὑπερούσιον ἰδρῦσαν ἀκτίνα ταῖς ἐκάστου τῶν ὄντων ἀναλόγοις ἐλλάμψεσιν ἀγαθοπρεπῶς ἐπιφαίνεται καὶ πρὸς τὴν ἐφικτὴν αὐτοῦ θεωρίαν καὶ κοινωνίαν καὶ ὁμοίωσιν ἀνατείνει τοὺς νοερούς νόας, ὡς θεμιτόν αὐτῷ καὶ ἱεροπρεπῶς ἐπιβάλλοντας.

10. Τοιγαροῦν καὶ κατὰ πάντα τοῖς πρὸς αὐτοῦ θεολόγοις ἐπόμενος, τὸ μὲν ὑπὲρ νοῦν καὶ φύσιν τῆς θεότητος κρύφιον ἀνεξερευνητοῖς ὕμνει καὶ ἱεραῖς νοός εὐλαβείαις, ὡς φησι περὶ θεολόγων ἀνθρώπων Διονύσιος, τὰ δὲ ἄρρητα σιγῇ τῇ σώφρονι διόλου τιμῶν ἐπὶ τὰς ἐλλαμπούσας αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροῖς νοήμασιν αὐγὰς ἀνετείνεται ἀκείθεν πλουσίως καταλαμπόμενος τε καὶ φωτιζόμενος πρὸς τοὺς θεαρχικούς καὶ θεοπρεπεῖς ὕμνους καὶ πρὸς τὰς ἱεράς ὑμνολογίας ὑπ' αὐτῶν ὑπερκοσμίως ἐτυπούτο πρὸς τὸ καὶ ὄραν τὰ συμμέτρως αὐτῷ δι' αὐτῶν δωρούμενα θεαρχικά φῶτα καὶ τὸ ἀγαθοδότην Κύριον ὡς ἀπάσης ἱεῶς ἀρχῆς καὶ φωτοφαενίας αἴτιον ἐρωτικῶς ἀνυμνεῖν.
11. (18) Παλαιόν δὲ ἄρα τοῦτο καὶ ἀρχέγονον σοφίας εἶδος καὶ ἀποτέλεσμα· τοῖς γάρ παλαιοῖς καὶ πιστοῖς, τὴν πάτριον πάλαι φιλοσοφοῦσι φιλοσοφίαν, ἄνωθεν ἢ θείας χάρις τοῦ Πνεύματος οὕτω δι' ὑπερβολὴν συγγινομένη καθάρσεως πρὸς ὕμνους ἐρωτικούς τε καὶ θείους καὶ πρὸς μέτρα λόγων παντοίων ἐκίνει τὰς διανοίας αὐτῶν. Ἐκ δὲ τούτου ποιηταὶ ἄσμάτων καὶ ὕμνων καὶ μελῶν θείων τοῖς τηνικαῦτα θαυμασίως ἐδείκνυντο· οὐκ ἐκ μαθημάτων δὲ ἀναγωγῆς καὶ τελείας τῶν λόγων ἀσκήσεως πρὸς τοῦτο σοφῶς τε καὶ συνήθως ἀπετελοῦντο, ἀλλ' ἐκ φιλοσοφίας τῶν τῆς ψυχῆς τρόπων καὶ ἐξ ἄκρας ἀσκήσεως καὶ φυλακῆς τῶν γενικῶν ἀρετῶν. Εἶ τω δὲ φίλον τὸ εἰρημένον ἐξ ἐγγράφου πιστωθῆναι αἰτίας, Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ ἐν τῷ οὕτω πως εἰγεγραμμένῳ λόγῳ αὐτοῦ Περί βίου θεωρητικοῦ ἢ περὶ ἱκετῶν ἐντυχέτω καὶ εἴσεται τὸ τοῦ λόγου πιστόν ἐξ αὐτῆς. Ἴνα δὲ βρασὺ τι καὶ ἡμεῖς λόγιον ἐκεῖθεν ἀναλαβόμεθα πρὸς τὴν τοῦ λόγου βεβαίωσιν, φησίν ἐκεῖνο ὡδί· ὥστε, φησίν, οὐ θεωροῦσι μόνον τὰ ὑψηλά νοός ἐπιβολαῖς καθαροῦ, ἀλλὰ καὶ ποιοῦσιν ἄσματα καὶ ὕμνους εἰς τὸν Θεόν διὰ παντοίων μέτρων καὶ μελῶν, ἀριθμοῖς σεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράσσοντες.
12. Ἄ γοῦν καὶ τούτῳ δὴ τῷ πατρὶ ἐν θεωρυμίαις ὕμνηται θεοφράστως, ταῦτα, φησὶ Διονύσιος ὁ μέγας, πρὸς τῶν θείων λογίων μεμύηται, καὶ πάσαν, ὡς εἶπεῖν, τὴν ἱεράν τῶν θεολόγων ὕμνολογίαν εὐρήσει τις, ἐπιπόνῳ δηλαδὴ ψυχῇ καὶ καθαρᾷ διανοίᾳ τὰς θείας γραφάς, ἐρευνῶν, πρὸς τὰς ἀγαθουργοὺς προόδους τῆς θείας φύσεως ἐκφαντορικῶς καὶ ὕμνητικῶς τὰς θεωνυμίας διασκευάζουσιν, εἶτα τὸν λόγον ἡμῶν τρανότερον ἐπιβεβαιούμενος οὕτω σαφῶς ἐπιφέρει περὶ τῶν εἰρημένων ὁ

αὐτός καί αὐθις φησι (19) ταύταις οἱ θεοειδεῖς ἀγγελομιμήτως, ὡς ἐφικτόν, ἐνούμενοι νόες, ταῖς θεαῖς δηλονότι τῶν ἀγγέλων δυνάμειν, ἐπειδή κατὰ πάσης νοεῖας ἐνεργείας ἀπόπαυσιν ἢ τοιάδε γίνεται τῶν ἐκθεουμένων νόων πρὸς τὸ ὑπέρθρον φῶς ἔνωσις, ὕμνοῦσιν αὐτὸ κυριώτατα διὰ τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, τοῦτο ἀληθῶς καί ὑπερφυῶς ἐλλαμφθέντες ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸ μακαριωτάτης ἐνώσεως· ὅτι πάντων μὲν ἔστι τῶν ὄντων αἴτιον, αὐτὸ δὲ οὐδέν, ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξηρημένον.

13. Εἰδὼς οὖν ὁ θεῖος τοῦτο πατὴρ Συμῶν, οἷα δὴ σοφὸς θεολόγος, καί ὡς ἀνώνυμον τὴν θεῖαν καί ὑπὲρ φύσιν φύσιν ἀνύμνει καί ὡς παντός ὀνόματος ὁμοναζομένου αἰτίαν καί ἀνωνύμως ὑπεριδρυμένην τῶν πάντων ἐθεολόγει· νῦν μὲν, ὅσα τῆς παρουσίας ἐστὶ πραγματείας, ἐκ τῶν θεολογιῶν συνάγων καί ὡσπερ τινὶ κανόνι τοῖς εἰρημένοι χρώμενος πρὸς αὐτὰ σκοπῶν ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νοητῶν θεωνυμιῶν προήρχετο· νῦν δὲ θεοπτικῆ διανοίᾳ τὰς θεοφανεῖς ἐποπτεῦων ἐμφάσεις καί θεωρίας, τοῖς ἁγίοις τὰ ἅγια κατὰ τὴν θεῖαν τοῦ Ἀποστόλου παράδοσιν παρατιθέμενος, ἀνετάττετο καί τὰ πρὸς αὐτοῦ ἱερῶς ἐποπτευθέντα θεῖα θεάματα τοῖς μετ' αὐτόν χρεωστικῶς, ὡς πρῶτος πρὸς δευτέρους καί ὑφειμένους, ἀφθόνως ἐν συμμετρίᾳ τῇ κατ' αὐτούς ὑπέδειξε καί κατ' ἀξίαν τὰ ἱερά τοῖς ἐπιστημονικῶς καί ὀλοκλήρως μετασχοῦσι τῆς ἱερατικῆς τελειώσεως μετέδωκε, τῶν ἀμύστων αὐτὰ γελώτων καί ἐμπαιγμῶν ἐξαιρούμενος, μᾶλλον δὲ αὐτούς ἐκείνους, εἶπερ τινὲς τοιοῦτοί εἰσιν ἄνθρωποι, τῆς ἐπὶ τούτῳ θεομαχίας ἀπολυτρούμενος, μὴ ἔκφορα ταῦτα ποιῶν τοῖς πολλοῖς, ἕως ἂν ἐν τοῖς ζῶσιν ἦν καί ἐφαίνετο, (20) κἂν τούτῳ τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ πειθόμενος οὕτω πρὸς Τιμόθεον γράφοντι· ὅρα δὴ, φησὶν, ὅπως οὐκ ἐξορχήσῃ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, εὐλαβηθήσῃ δὲ καί τὰ τοῦ κρυφίου Θεοῦ ταῖς νοεραῖς καί ἀοράτοις γνώσεσι τιμήσεις, ἀμέθεκτα μὲν αὐτὰ καί ἄχραντα τοῖς ἀτελέστοις διατηρῶν, ἱεροῖς δὲ μόνοις τῶν ἱερῶν μεθ' ἱεῶς ἐλλάμψεως ἱεροπρεπῶς κοινωνῶν.
14. Οὕτω γὰρ ὡς ἡ θεολογία καί τοῖς θιασώταις ἡμῖν παραδέδωκε, ταῦτα καί ἡμεῖς, ὡς αὐτῷ μαθητευθέντες καί τὸ ὕψος καί βάθος καί πλάτος τῆς αὐτοῦ σοφίας εἰδότες, διὰ τῶν εἰρημένων καί τοῦ παρόντος λόγου τῶν πάντη χοντρῶν καί ἀμύστων διαστέλλομεν καί ἀνέκφορα τούτοις εἶναι βουλόμεθα, μόνοις ἐκείνοις ταῦτα δηλαδὴ σαφῶς ἀναπτύσσοντες τοῖς τὰ ὦτα πεπετασμένα ἱερῶς ἔχουσιν ἐξ ἐπιμελείας τῶν τρόπων καί συνέσεως θείας καί ἁγίοις ἀντικρυς οὖσιν ἕκ τε τοῦ βίου καί τῆς ἄνωθεν γνώσεως· τοῦτο γὰρ καί Παῦλος ὁ θεῖος βούλεται πρὸς Τιμόθεον οὕτω γράφων· ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καί ἑτέρους διδάξαι.
15. Ὁ γοῦν πρὸς θεωρίαν ἐκ φιλοσόφου πράξεως ἀναδραμόντες καί εἰς βάθος θεολογικῶν ἐννοιῶν ἀνελθόντες πίστει πρὸς ταῦτα τὴν τῆς ψυχῆς ἔρευναν δότωσαν, καί πολλὴν αὐτόθεν, εὖ οἶδα, τρυγήσουσι τὴν ὠφέλειαν· οἱ δὲ γε λοιποὶ, ὧν ὁ νοῦς εἰς πολλὰς ἑτερότητας διεσκέδασται καί σκότει ἀγνωσίας ἐζόφωτοι, οἱ μὴδὲ ὅ τι ποτέ ἐστὶ πράξις καί θεωρίας καί θεῖων ἀποκάλυψις μυστηρίων εἰδότες, τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐνταῦθα γεγραμμένων ἀλλοτριούσθωσαν· ἀχώρητον γὰρ τὴν διάνοιαν ἔχοντες τῶν ὑψηλῶν καί λόγων ἀποκαλύψεων (21) τὰ θεῖα καταπατεῖν εἰώθασιν καί κοινοῦν, πρὸς μηδὲν τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀνανεύειν δυνάμενοι.

16. Ἄλλως τε δέ καί ἐπεὶ πᾶσα ψυχὴ εἰς ἄκρον ἐκκαθαρθεῖσα καλῶς, ἀθάνατος οὖσα καὶ νοερά, δυνάμει θεία πρὸς ἀγγελικὰς ζωὰς ἀνατείνεται κατὰ τὸν ἱεροφάντην Διονύσιον οὕτω λέγοντα· ἡνίκα γάρ εἰς ἑαυτὸν κατὰ κυκλικὴν κίνησιν καὶ ἐνοειδῆ συνέλιξιν ἀπὸ τῶν ἕξω τῶν νοερῶν αὐτῆς δυνάμεων γένηται, ὥσπερ ἐν τινὶ κύκλῳ τὸ ἀπλανές αὐτῆ ἢ θεία δωρουμένη ἀγαθαρχία καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν, τῶν ἕξωθεν, αὐτὴν ἐπιστρέφουσα καὶ συνάγουσα πρῶτον εἰς ἑαυτήν, εἶτα ὡς ἐνοειδῆ γενομένην ἐνοῦσα ταῖς ἐνιαίως ἠνωμέναις δυνάμεσι τῶν ἀγγέλων δι' αὐτῶν γάρ ὡς ἀγαθῶν καθηγεμόνων (μετὰ τοὺς ἱερούς καὶ ἀγίους νόας αἱ ψυχαὶ καὶ ὅσα ψυχῶν ἀγαθὰ) ἐπ' αὐτὴν τὴν πάντων ἀγαθῶν ἀγαθαρχίαν ἀνάγεται καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἐκβλυζομένων ἀλλάμψεων ἐν μετουσίᾳ γίνεται κατὰ τὴν ἀναλογοῦσαν ἐν αὐτῇ κάθαρσιν καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοειδοῦς δωρεᾶς, ὀπόση δύναμις, μετέχει πλουσίως, οὐκ οἴομαι δίκαιον εἶναι κινδυνεύειν ταύτης τὰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ ἐρωτικὰς θεολογίας ἀπιστεῖσθαι εἰς ἀκοὰς πιπτούσας ὑπὸ φθόνου βεβυσμένας καὶ ἀπίστιας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς ψυχὰς σκότει ἀγνωσίας σφόδρα κεκαλυμμένας καὶ ὑπὸ ἡμιόνων καὶ ὄνων ἢ δρακόντων καταπατουμένας καὶ ὄφρων, τῶν ἀκαθάρτων λέγων καὶ ὀλεθρίων παθῶν· τὰ γάρ ἅγια ἀμέθεκτὰ εἰσι πᾶσι τοῖς τὸν κυνώδη βίον καὶ χοιρώδη βιοῦσιν, οἷς οὐ δίδονται ταῦτα, ὡς τὸ λόγιον, οὔτε μὴν οἱ μαργαρίται ῥιπτοῦνται τοῦ λόγου, τοῖς δέ πρὸς τὸ ἴσον ἐξ ἄκρας ἀναγομένοις καθάρσεως τῆς ἀγιότητος μεθεκτὰ τε εἰσὶ μεθ' ἡδονῆς ἀφάτου καὶ (22) θείας καὶ ἀναδοτικὰς τῆς ἐπ' αὐτὰ σοφίας τε καὶ ὑψώσεως ὡς φῶτα φανὰ καὶ πυρός τοῦ θείου γεννήματα.
17. Εἶεν, ἐπεὶ δέ πρὸς τοσοῦτον ὕψος ἀνήχθη ἡ θεία τῶ ὄντι καὶ καθαρωτάτη ψυχὴ τοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν καὶ τοιούτων ἐμφάσεων ἠξιώθη καὶ τοιαύτης χάριτος τῆς τῶν ἀλιέων καὶ ἀποστόλων καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν πάντων ἀγαθαρχίαν ἐφθασε τῇ λαμπρότητι τῆς ἐμπύρου διανοίας αὐτῆς, ἔνθα πᾶσαι ψυχαὶ τῶν δικαίων ἀνάγονται, καὶ ἐν μετουσίᾳ τῶν ἐλλάμψεων ταύτης πλουσίως ἐγένετο, καθὰ δὴ καὶ τὰ ποιήματα καὶ οἱ ἔρωτες τῶν θείων ὕμνων ἐκβοῶσιν αὐτοῦ, πῶς οὐχ ἅγια τῶ φύσει ἀγία καὶ τοῖς πάλαι ἀγίοις ἀνακραθεῖσα ὡς φωτὶ φῶς καὶ πυρὶ πῦρ καὶ ἡλίῳ ἀκτίς, τὰ δευτέρα τοῖς πρώτοις καὶ τὰ ἐν εἰκόσι καὶ τύποις τοῖς ἀρχετύποις καὶ ἀληθείαις; Πῶς οὐχ ὕμνητέα καὶ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων πάντων ἀξία, ἢ ὑπὲρ ταῦτα καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ὁμοῦ γειράν τε καὶ ἀνθρωπίνην; Πιπτέτω φθόνος ὁ τοῖς αἰεὶ νεμεσῶν, καὶ ὕμνεισθω καὶ εὐφημεισθω ὁ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων παντοίων ἐπάξιος Συμεών, καθὸ καὶ ἐν τῷ Ἐπιφάνειῳ ἀγιοκατηγόρων λόγῳ μετὰ χρήσεων ἱερῶν πλατύτερον ἐξεθέμεθα. Εἰ γάρ αἱ ἀποκαλύψεις αὐταὶ καὶ αἱ φωναὶ οὐ φωναὶ Θεοῦ οὐδέ ψυχῆς ἀποθεωθεΐσης καὶ γενομένης ἕξω πάσης τοῦ κόσμου αἰσθήσεως καὶ ὄλης καθόλου ἀγίας, σχολῆ γ' ἂν ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων καὶ πρὸς ἡμῶν τελουμένων διὰ πάσης σπουδῆς εὐαπόδεκτον ἀποδειχθεῖ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐπαινετόν, ὃ μὴ σοφία καὶ γνώσει τῇ ἀνωτάτῳ Θεοῦ τὸ ἐπίδοξον καὶ λαμπρὸν ἐπιφέρεται.
18. Ταῦτα τοῖνυν διὰ τοὺς φθόνῳ πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἀπίστια καὶ ἀγνωσία κεκρατμένους ἡμῖν προετέθη τῶν ἐρωτικῶν καὶ θείων ὕμνων τοῦ διδασκάλου, ἵν' ἢ κατὰ πρώτην εὐθύς ἐπιβολὴν ἐντυγχάνοντες τούτοις κρείττονες (23) γένοιτό ποτε καὶ φθόνου καὶ βασκανίας ἀνώτεροι, καὶ δοξάσωσιν, ὡς ἐφικτόν, τὸν ἐν πράξει καὶ λόγῳ καὶ θεωρίᾳ δοξάσαντα

τόν Θεόν καί τό ὄνομα τό ὑπέρ πᾶν ὄνομα ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσιν
ἀγιάσαντα, ἤ ὡς τῶν καλῶν ἄγευστοι καί πάντη ἀχώρητοι τῶν ὑψηλῶν
θεαμάτων διά τήν αὐτοῖς προσοῦσαν παχύτητα τῆς ἐγχειρήσεως καί τῆς
τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα περιέργου ἐρεύνης ἀπόσχοιντο.

ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ,

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ

ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ

ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΜΟΥ. (25)

Ὁ πίναξ τῶν θείων ἐρώτων

α'. Περί θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου καί ὅτι εἷς τόπος ὁ
Θεός, ἐν ᾧ μετά πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι καί ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ
ἐκπίπτων ἐν ἐτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

β'. Τίς ἢ ἐπί τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καί πῶς καθαρθεῖς εἰς ἄκρον
ἠνώθη Θεῷ καί οἶος ἐξ οἴου ἐγένετο, οἱ πρός Θεόν ἐρωτικοί αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν
ἐντεῦθεν ὅς καί θεολογῶν λέγει πρός τό τέλος περί ἀγγέλων.

γ'. Τίς ὁ μοναχός καί τίς ἢ αὐτοῦ ἐργασία καί εἰς οἶον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ
θεωρίας ἀνήλθεν.

δ'. Διδασκαλία εἰς μοναχούς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ καί
περί τοῦ, ὅποιαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρός τόν ἴδιον πατέρα.

ε'. Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καί ὁδηγῶν εἰς
τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τόν ἄρτι ἀπό τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα.

στ'. Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ, τόν πρός Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα.

ζ'. Ἐντευξίς τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν καί ὅπως Θεῷ συναπτόμενος (26) καί δόξαν
Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο.

η'. Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καί τίνες ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά τῆς τῶν
ἐντολῶν ἐργασίας.

θ'. Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπό τοῦ φωτός καί τῆς
δυνάμεως αὐτοῦ ἀρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μή βλαπτόμενος
τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν.

ι'. Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καί τῶν στεροτέρων καθάπτεται.

ια'. Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καί Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ
πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται.

ιβ'. Περί τοῦ ἐνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία καί δι' ὧν
τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐντρέπει τήν
οἴησιν.

ιγ'. Προτροπή εἰς μετάνοιαν καί πῶς τό θέλημα τῆς σαρκός τῷ θελήματι τοῦ
Πνεύματος ἐνωθέν θεοειδῆ τόν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται.

ιδ'. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη· καὶ ὅτι φρικτὸν καὶ ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καὶ ἡγουμενίας ἀξίωμα.

ιε'. Ὅπως βλέπων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι τό Θεῖον ἐντός καὶ ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλὰ καὶ ληπτὸν τε καὶ ἄληπτον τοῖς ἀξίοις· καὶ ὅτι οἶκος Δαβὶδ ἡμεῖς ἐσμεν καὶ ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν μέλη εἶς ἐστι καὶ ὁ αὐτός, μένων ἀμέριστός τε καὶ ἀναλλοίωτος.

ιστ'. Ὅτι ποθεινὸν τε καὶ ἐπιθυμητὸν κατὰ φύσιν μόνον τό Θεῖον· οὐδ' ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν.

ιζ'. Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τὴν ἀγάπην, ἡ δὲ ἀγάπη ἐκριζοῖ τὸν φόβον ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὔσα καὶ Ἅγιον.

ιη'. (27) Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀγίας ἀγάπης, ἡγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ιθ'. Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ, ἐν ἣ καὶ περὶ ἱερωσύνης ἅμα καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας.

κ'. Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ δωρεᾶς καὶ μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου.

κα'. Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχόν ἐρωτήσαντα· Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ἐπινοία ἢ πράγματι; Ἐν ἣ εὐρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν.

κβ'. Εὐχαριστία σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται.

κγ'. Περὶ τῆς ἀκαλήπτου καὶ ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβῆς θεολογία· καὶ ὅτι ἀπερίγραπτος οὔσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλὰ καὶ ἐντός καὶ ἐκτός ἐστὶν ὡς τῶν ὄλων αἰτία· καὶ ὅτι μόνον κατὰ νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτὸν ἀλήπτως τό Θεῖον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες.

κδ'. Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καὶ προῖόν διδάσκει αὐτὴν τὸν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καὶ ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τὸν θεῖον κὰν τούτῳ μιμούμενος, ἀμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα καὶ ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον.

κε'. Περὶ τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτός· καὶ ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπὸ σκότους· ἐν οἷς καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ ἑαυτὸν κατακρίνει.

κστ'. Ὅτι ὁ ἐν ἀγνοσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρὸς ἐστὶ μέσον τῶν ζώντων ἐν γνῶσει Θεοῦ καὶ ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται.

κζ'. (28) Ὅποιον δεῖ εἶναι τὸν μοναχόν καὶ τίς ἡ ἐργασία καὶ τίς ἡ τούτου προκοπή καὶ ἀνάβασις.

κη'. Περὶ νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καὶ ἐργασίας νοερᾶς τε καὶ θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς.

κθ'. Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διὰ τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἠνώθη Θεός.

λ'. Πρὸς ἓνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθεύσαις ψυχαῖς διὰ δακρύων καὶ μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσεται αὐτῶν καὶ πλέον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν, καὶ τά τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς.

λα'. Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι ἀνεξερευνήτος ἡ θεία φύσις καὶ πάντῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος.

λβ'. Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καὶ σοβαροὶ τῶν πλούτῳ περί τὴν σκιάν τῶν ὀρωμένων πλανῶνται, οἱ δὲ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θεοῦ γίνονται Πνεύματος.

λγ'. Περί θεολογίας· καὶ ὅτι οἱ τό κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τὰς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ' ἄλλοι, οἷς ἐμπαθῆς ὁ βίος, ὑπ' αὐτοῦ κρατοῦνται καὶ βασιλεύονται.

λδ'. Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν αἰσθήσει τρανεῖ, ἡγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἂν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καὶ φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται.

λε'. Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι ἀυγάζονται καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορώσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὄραν.

λστ'. Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς ἐξορίας καὶ τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ' αὐτόν διωγμῷ.

λζ'. (29) Δέησις καὶ προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας.

λη'. Περί θεολογίας· καὶ ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς αὐλῶς τὸν αἴλλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ.

λθ'. Ὅτι ὁ πόθος καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καὶ πάντα πόθον ἀνθρώπινον· βαφεὶς δὲ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ὄλος θεοῦται καὶ νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ.

μ'. Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν· καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος· καὶ διδασκαλία ὑπὸ Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σωζομένων σωτηρίας τυχεῖν.

μα'. Εὐχαριστία πρὸς Θεόν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καὶ αἰτήσις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι· καὶ περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καὶ ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρὰ Θεοῦ.

μβ'. Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἐνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσσονται· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται.

μγ'. Ὅτι κρεῖσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν· οὐδὲν γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλοις μὲν σπουδάζοντι σώσαι, ἑαυτὸν δὲ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας.

μδ'. Τί ἐστι τό κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκῶν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητὴς ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δὲ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καὶ χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις.

με'. Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης· καὶ ὅτι ὁ μὴ ὄρων τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν.

μστ'. (30) Ἐξομολόγησις εὐχῆ συνημμένη· καὶ περὶ συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπαθείας.

μζ'. Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία· καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς.

μη'. Ὅτι δόξα καὶ τιμὴ ἐστι παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καὶ πάσχοντι κακῶς διὰ Θεοῦ ἐντολήν, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία· καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος.

μθ'. Ὅτι ἔστιν ὅτε καὶ διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν.

ν'. Περί θεωρίας Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων καὶ Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας· καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος· καὶ ὅτι ὁ μὴ φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδὲν ὠφελήθησεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ἄδου κολάσεων.

να'. Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τὰ τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπὸ τοῦ φωτός τὸ σκότος· συστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν.

νβ'. Περί θεολογίας· καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καὶ γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῶ διδάσκειν τὰ θεῖα τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἕξεστιν.

νγ'. Κατὰ διάλεκτον Θεοῦ καὶ τοῦ πατρὸς τῶν λόγων ὁ λόγος· καὶ ὅπως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὠμίλει Θεῶ, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τὰ θεῖα τε καὶ ἀνθρώπινα.

νδ'. Ὅτι ἐκάστω τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τὸ χάρισμα διὰ Πνεύματος Ἁγίου εἰς τὸ ἐνεργεῖν, οὐχ ὡσπερ αὐτὸς θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τὸ μὴ κενὸν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

νε'. Ὅτι τοῖς τὸ ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρὸν (31) παραμένει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀπὸ δὲ τῶν μολυνάντων αὐτὸ ἀπανίσταται.

νστ'. Εὐχή πρὸς Θεὸν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καὶ εὐχαριστήριος.

νζ'. Ὅτι ὁ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τὸν κόσμον.

νη'. Διδασκαλία κοινὴ σύν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας· βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκοὺς, ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καὶ λεγομένη Θεοῦ.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν εὐχὴ μυστική, δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ αὐτὸ προορῶν. (33)

Ἐλθέ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλθέ ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἐλθέ τὸ ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ἐλθέ ὁ ἀκατονόμαστος θησαυρός, ἐλθέ τὸ ἀνεκφώνητον πρᾶγμα, ἐλθέ τὸ ἀκατανόητον πρόσωπον, ἐλθέ ἡ ἀίδιος ἀγαλλίασις, ἐλθέ τὸ ἀνέσπερον φῶς, ἐλθέ πάντων τῶν μελλόντων σωθῆναι ἡ ἀληθινὴ προσδοκία, ἐλθέ τῶν κειμένων ἡ ἔγερσις, ἐλθέ τῶν νεκρῶν ἡ ἀνάστασις, ἐλθέ ὁ δυνατός, ὁ πάντα αἰετιῶν καὶ μεταποιῶν καὶ ἀλλοιῶν μόνω τῷ βούλεσθαι! Ἐλθέ ὁ ἀόρατος καὶ ἀναφῆς πάντη ἀψηλάφητος, ἐλθέ ὁ αἰετιῶν ἀμετακίνητος καὶ καθ' ὥραν ὅλος μετακινούμενος καὶ ἐρχόμενος πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐν τῷ ἄδη κειμένους, ὁ ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἐλθέ τὸ περιπόθητον ὄνομα καὶ θρυλούμενον, λαληθῆναι δὲ παρ' ἡμῶν, ὅπερ εἶς, ἢ γνωσθῆναι, ὁποῖος ἢ ποταπός, ὅλως ἡμῖν ἀνεπίδεκτον. Ἐλθέ ἡ αἰώνιος χαρὰ, ἐλθέ τὸ στέφος τὸ ἀμαράντινον, ἐλθέ ἡ πορφύρα τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ βασιλέως ἡμῶν, ἐλθέ ἡ ζώνη ἡ κρυσταλλοειδῆς καὶ διάλιθος, ἐλθέ τὸ ὑπόδημα τὸ ἀπρόσιτον, ἐλθέ ἡ βασιλεία ἀλουργίς καὶ αὐτοκρατορικὴ ὄντως δεξιὰ! Ἐλθέ, ὃν ἐπόθησε καὶ ποθεῖ ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ, ἐλθέ ὁ μόνος πρὸς μόνον, ὅτι μόνος εἰμί, καθάπερ ὄρᾳς! Ἐλθέ ὁ χωρίσας ἐκ πάντων καὶ ποιήσας με μόνον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐλθέ ὁ γενόμενος πόθος (34) αὐτός ἐν ἐμοὶ καὶ ποθεῖν σε ποιήσας με, τὸν ἀπρόσιτον παντελῶς! Ἐλθέ ἡ πνοή μου καὶ ἡ ζωὴ, ἐλθέ ἡ παραμυθία τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς, ἐλθέ ἡ χαρὰ καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ διηνεκὴς μου τρυφή!

Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἐν πνεῦμα ἐγένου μετ' ἐμοῦ· ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως ὁ ἐπὶ πάντων Θεός, καὶ αὐτός μοι τὰ πάντα ἐν πᾶσι γεγένησαι, τροφή

ἀνεκκλήτος καί εἰς ἅπαν ἀδάπανος, ἀενάως ὑπερεκχεομένη τοῖς τῆς ἐμῆς ψυχῆς χεῖλεσι καί ὑπερεκβλύζουσα ἐν τῇ πηγῇ τῆς καρδίας μου, ἔνδυμα ἀπαστράπτου καί καταφλέγον τούς δαίμονας, κάθαρσις διὰ ἀφθάρτων καί ἀγίων δακρύων ἐκπλύνουσά με, ὣν ἡ σὴ παρουσία, πρὸς οὓς παραγίγη, χαρίζεται. Εὐχαριστῶ σοι, τό φῶς ἀνέσπερόν μοι γεγένησαι καί ἥλιος ἄδυτος, ποῦ κρυβῆναι μὴ ἔχων ὁ πληρῶν τῆς σῆς δόξης τὰ σύμπαντα. Οὐδέποτε γάρ ἀπεκρύβης ἀπὸ τινος, ἀλλ' ἡμεῖς αἰεὶ κρυπτόμεθα ἀπὸ σοῦ, ἐλθεῖν πρὸς σέ μὴ βουλόμενοι. Ποῦ γάρ καί κρυβήσῃ ὁ μηδαμοῦ ἔχων τόπον τῆς σῆς καταπαύσεως; Ἥ διὰ τί, ὁ μήποτε ἀποστρεφόμενος τῶν πάντων τινά, μήτε τινά αὐτῶν ἐντρεπόμενος; Νῦν οὖν ἐνσκήνωσον, Δέσποτα, ἐν ἐμοί καί κατοικήσον καί μεῖνον ἀδιαστάτως, ἀχωρίστως μέχρι τέλους ἐν ἐμοί τῷ δούλῳ σου, ἀγαθέ, ἵνα ἀγάγῃς εὐρεθῶ ἐν τῇ ἐξόδῳ μου καί μετὰ τὴν ἔξοδον ἐν σοί, ἀγαθέ, καί συμβασιλεύσω σοι, τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ! Μεῖνον, Δέσποτα, καί μὴ ἐάσης με μόνον, ἵνα ἐρχόμενοι οἱ ἐχθροί μου, οἱ ζητοῦντες αἰεὶ τοῦ καταπιεῖν τὴν ψυχὴν μου καί εὐρίσκοντές σε μένοντα ἐν ἐμοί, φεύξωνται παντελῶς καί μὴ ἰσχύσωσι κατ' ἐμοῦ, βλέποντές σε, τὸν ἰσχυρότερον πάντων, ἐνδοθεν καθημένον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς. (35) Naί, Δέσποτα, ὡς ἐμνήσθης μου, ὅτε ἐν τῷ κόσμῳ ἐτύγχανον καί ἀγνοοῦντός μου αὐτός ἐξελέξω με καί ἀπὸ τοῦ κόσμου ἐχώρισας καί πρὸ προσώπου τῆς δόξης σου ἔστησας, οὕτω καί νῦν ἐνδον ἰστάμενόν με εἰς αἰεὶ καί ἀμετακίνητον ἐν τῇ ἐμοί οἰκίᾳ σου διαφύλαξον, ἵνα μὴ βλέπων σε διηνεκῶς ὁ νεκρὸς ἐγὼ ζῶ, καί ἔχων σε ὁ πένης αἰεὶ πλουτῶ, καί βασιλέων πάντων ἔσομαι πλουσιώτερος, καί ἐσθίων καί πίνων σε καθ' ὥραν ἐπενδυόμενος ἐν ἀνεκκλήτοις ὧ καί ἔσομαι ἐντροφῶν ἀγαθοῖς, ὅτι σύ ὑπάρχεις πᾶν ἀγαθόν καί πᾶσα δόξα καί πᾶσα τρυφή καί σοὶ πρέπει ἡ δόξα, τῇ Ἁγίᾳ καί Ὁμοουσίῳ καί Ζωοποιῷ Τριάδι, τῇ ἐν Πατρὶ καί Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι σεβομένη τε καί γνωριζομένη καί προσκυνουμένη καί λατρευομένη ὑπὸ πάντων νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

A'.

Περὶ θείας ἐλλάμψεως καὶ φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τὴν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι καὶ ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἐτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. (37)

Τί τό φρικτόν μυστήριον, ὃ ἐν ἐμοί τελεῖται;
Λόγος ἐκφράζειν οὐδαμῶς ἰσχύει, οὐδέ γράφειν
ἢ χεῖρ μου ἢ ταλαίπωρος εἰς ἔπαινον καί δόξαν
τοῦ ὄντος ὑπὲρ ἔπαινον, τοῦ ὄντος ὑπὲρ λόγον.
5 Εἰ γάρ τὰ νῦν τελούμενα ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
ἄρρητα, ἀνεκκλήτητα πέλουσι, πῶς ἐκεῖνος,
ὁ τῶν τοιούτων παροχεύς καί ποιητής, εἰπέ μοι,
ἔπαινον χρῆζει παρ' ἡμῶν ἢ δόξαν προσλαβέσθαι;
Οὐδέ γάρ δοξασθήσεται ὁ ὢν δεδοξασμένος,
10 ὡς οὐδέ λαμπρυνθήσεται ἢ φωτός μεταλάβοι
ὁ παρ' ἡμῶν βλεπόμενος ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ
φωτίζει, οὐ φωτίζεται· φαίνει, φῶς οὐ λαμβάνει.
Ἦχει γάρ, ὅπερ ἔλαβεν, ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ κτίστου.
Εἰ οὖν ποιήσας ἥλιον Θεός ὁ πάντων κτίστης
15 ἀνευδεῖ πεποίηκεν, ἄφθονον σέλας φαίνειν
καί μηδαμῶς παρά τινος ἄλλου πλείονος χρῆζειν,

11

πῶς δόξαν λάβοι παρ' ἐμοῦ τοῦ τεταπεινωμένου;
Ἄνευδής γάρ παντελῶς ὁ τοῦ ἡλίου κτίστης,
ὁ ἐμπιπλῶν τὰ σύμπαντα τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
20 (38) νεύματι βουλήματι τήν ἰσχύν κεκτημένος.
Ἐν τούτῳ καί ἡ γλῶσσά μου ἔξαπορεῖ ῥημάτων
καί τὰ τελούμενα ὁ νοῦς ὄρα, οὐχ ἔρμηνεύει
βλέπει καί βούλεται εἰπεῖν καί λόγον οὐχ εὐρίσκει
ἀόρατα γάρ καθορᾶ, ἀνείδα εἰς ἅπαν,
25 ἀπλᾶ, πάντη ἀσύνθετα, ἄπειρα τῷ μεγέθει.
Οὔτε ἀρχὴν γάρ καθορᾶ, οὐ τέλος ὅλως βλέπει;
Ἄνακεφαλαιούμενον ὄλον, δοκῶ, ὄραται
οὐ τῆ οὐσίᾳ πάντως δέ, ἀλλὰ τῆ μετουσίᾳ.
Ἐκ τοῦ πυρός ἀνάπτεις γάρ καί πῦρ ὄλον λαμβάνεις,
κάκεινο μένει ἄτμητον, ἀνέκλειπτον ὡς πρῶην,
πλήν τό μεταδιδόμενον χωρίζεται τοῦ πρώτου
καί εἰς λαμπάδας γίνεται πολλάς σωματικόν γάρ.
Ἐκεῖνο δέ πνευματικόν, ἀμέριστον ὑπάρχον,
35 καί παντελῶς ἀχώριστον καί ἄτμητον ὑπάρχει
οὐ γάρ μεταδιδόμενον εἰς πολλά διαιρεῖται,
ἀλλὰ καί μένει ἄτμητον καί ἐν ἐμοί ὑπάρχει
ἔξανατέλλει ἐν ἐμοί ἔνδοθεν τῆς ταλαίνης
καρδίας μου ὡς ἥλιος ἢ ὡς δίσκος ἡλίου
σφαιροειδῆς διεκνύμενος, φωτοειδῆς, ὡς φῶς γάρ.
Οὐκ οἶδα, καθὼς εἴρηται, τί εἶπω περὶ τούτου, καί ἤθελον τοῦ σιωπᾶν, εἴθε καί
ἐδυνάμην, ἀλλὰ τό θαῦμα φρικτόν κινεῖ μου τήν καρδίαν
καί ἔξανοίγει στόμα μου τό κατεσπιλωμένον,
καί μή βουλόμενον ποιεῖ λαλεῖν μέ τε καί γράφειν.
Ἄνατείλας ἄρτι μου ἐν σκοτεινῇ καρδίᾳ,
ὁ δειξας μοι θαυμάσια, ἃ ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον,
ὁ κατελθὼν καί ἐν ἐμοί ὡς εἰς ἔσχατον πάντων,
ὁ ἀποστόλου μαθητὴν καί υἱόν ἀποδείξας
ἐμέ, ὃν εἶχεν ὁ δεινός δράκων καί βροτοκτόνος
(39) τό πρὶν ἐργάτην ὑπουργόν πάσης παρανομίας,
ὁ πρό αἰώνων ἥλιος ὁ ἐν τῷ ἄδι λάμπας,
ἕστερον καί φωτίσας μου ψυχὴν ἐσκοτισμένην
καί χαρισάμενος ἐμοί ἀνέσπερον ἡμέραν,
55 τό δύσπιστον τοῖς κατ' ἐμέ ὀκνηροῖς καί ῥαθύμοις,
ὁ πλήσας πάντων ἀγαθῶν τήν ἐν ἐμοί πτωχείαν,
αὐτός καί λόγον δώρησαι καί ῥήματα παράσχου
τοῦ πᾶσι διηγῆσασθαι τὰς σὰς τερατουργίας
καί ἄπερ σήμερον ποιεῖς μεθ' ἡμῶν τῶν σῶν δούλων,
60 ἵνα καί οἱ καθεύδοντες ἐν σκότει ῥαθυμίας
καί λέγοντες Ἄδύνατον ἀμαρτωλοῦς σωθῆναι
καί, ὡσπερ Πέτρον καί λοιπούς ἀποστόλους, ἀγίους,
ὀσίους καί δικαίους τε, αὐτούς ἐλεηθῆναι,
γνώσωσι καί μαθήσωνται, ὅτι εὐκόλον τοῦτο
τῆ ἀγαθότητι τῆ σῆ ἦν καί ἐστί καί ἔσται!
Καί οἱ δοκοῦντες ἔχειν σέ, τό φῶς παντός τοῦ κόσμου,
καί μή βλέπειν σε λέγοντες, μή ἐν φωτὶ διάγειν,

μή λάμπεσθαι, μή καθορᾶν ἀενάως σε, Σῶτερ,
μάθωσιν, ὡς οὐκ ἔλαμψας αὐτῶν ἐν διανοίᾳ,
70 οὐδέ κατώκησας αὐτῶν τὴν ῥυπαρὰν καρδίαν
καὶ μάτην ἐπαγάλωνται ἐπὶ κεναῖς ἐλπίσιν
οἰόμενοι θεάσασθαι τό φῶς σου μετὰ τέλος.
Ἵ ἀραββῶν ἐντεῦθεν γάρ, ἡ σφραγὶς πάντως ὧδε
παρὰ σοῦ, Σῶτερ, δίδοται τοῖς δεξιοῖς προβάτοις·
75 εἰ γάρ ἐκάστου θάνατος ὁ συγκλεισμός τυγχάνει
μετὰ τέλος ἄπρακτα πᾶσιν ἐπίσης ἔστι
καὶ οὔτε φαῦλον ἢ καλόν δύναται τις ποιῆσαι,
Σωτήρ μου, πάντως ἕκαστος, ὡς εὐρεθῆ, καὶ ἔσται.
Τοῦτο φοβεῖ με, Δέσποτα, τοῦτο ποιεῖ με τρέμειν,
τοῦτο ἐκτῆκει ἅπαντα τὰ αἰσθητήριά μου,
ὅτι τυφλός ἀποθανῶν καὶ μεταστάς ἐκεῖσε (40)
οὐκέτι τοῦτον ἥλιον αἰσθητῶς θεωρήσει,
εἰ καὶ τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν ἀναστάς πάλιν λάβοι·
οὕτως οὐδ' ὁ τόν νοῦν ἔχων τυφλόν, εἰ ἀποθάνοι,
τόν νοητόν θεάσεται ἥλιόν σε, Θεέ μου,
ἀλλά ἐκ σκότους ἐξελθὼν πρὸς σκότος ἐνδημήσει
καὶ εἰς αἰῶνας ἔσεται ἐκ σοῦ κεχωρισμένος.
Μηδεὶς ἀνθρώπων, Δέσποτα, τῶν εἰς σέ πιστευόντων,
μηδεὶς τῶν εἰς τό ὄνομα τό σόν βεβαπτισμένων
τό μέγα τοῦτο καὶ φρικτόν ὑποστήσεται βάρος
τοῦ χωρισμοῦ σου, εὐσπλαχνε· δεινὴ γάρ αὕτη θλίψις,
δεινὴ, ἀνυπομόνητος, αἰώνιος ἢ λύπη.
Τί γάρ καὶ χειρόν ἔσεται τοῦ χωρισμοῦ σου, Σῶτερ;
95 Τί δέ ὀδυνηρότερον ζωῆς διαζευχθῆναι
καὶ ζῆν ἐκεῖθεν ὡς νεκρός ζωῆς ἔστερημένος,
ἀπάντων τε τῶν ἀγαθῶν ὁμοῦ ἀποστερεῖσθαι;
Σοῦ γάρ ὁ χωριζόμενος παντός καλοῦ στερεῖται·
οὐ γάρ, ὡς ἔστιν ἐπὶ γῆς τὰ νῦν, ἔσται καὶ τότε·
νῦν γάρ οἱ ἀγνοοῦντές σε σωματικῶς τρυφῶσιν
ἐνταῦθα καὶ ἀγάλλονται ὡς ἄλογα σκιρτῶντες,
ἄπερ δέδωκας ἔχοντες εἰς ἀπόλαυσιν βίου
καὶ ταῦτα μόνα βλέποντες, οὕτως εἶναι δοκοῦσι
καὶ τὰ μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ βίου.
Ἀλλὰ κακῶς τεκμαίρονται, ἀλλὰ κακῶς φρονοῦσιν
105 οἱ λέγοντες μή μετὰ σοῦ, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι
καὶ τόπον ἐτοιμάζοντες τινὰ ὧ ἀφροσύνης! –
μήτε φωτός μετέχοντα καὶ σκότους ἀμοιροῦντα,
τῆς βασιλείας ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ τῆς γεέννης,
καὶ τοῦ νυμφῶνος πόρρωθεν καὶ τοῦ πυρός τῆς δίκης,
ἐν ᾧ καὶ οἱ ταλαίπωροι εὐχονται καταντῆσαι
καὶ λέγουσι μή χρήζειν σου τὴν αἰώνιον δόξαν (41)
ἢ βασιλείαν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι.
Φεῦ τῆς αὐτῶν σκοτώσεως, φεῦ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας,
φεῦ τῆς ταλαιπωρίας τε καὶ τῶν κενῶν ἐλπίδων!
115 Οὐδαμοῦ τοῦτο γέγραπται, οὐδέ γάρ ἔσται τοῦτο,
ἀλλ' ἐν φωτὶ μέν ἀγαθῶν οἱ πεπραχότες θεῖα,

ἐν σκότει δ' ἔσονται ποινῶν οἱ τῶν φαύλων ἐργάται,
μέσον δέ χάσμα φοβερόν ἑκατέρους διεῖργον,
ὡς αὐτός σύ ἐδίδαξας, ὁ ἔτοιμάσας ταῦτα.
120 Τῷ γάρ μέσον ἐμπίπτοντι ἀνθρώπῳ ὑπὲρ πᾶσαν
βάσανον ἔσται φοβεράν τοῦτο καί τιμωρίαν,
εἰς ἄβυσσον κολάσεων , εἰς χάος ἀπωλείας
ἐγκυβιστῶντι δυστυχῶς καί καταφερομένῳ,
οὐ ἐπιβῆναι δυσχερές τοῖς οὖσιν ἐν βασάνοις,
125 ἵνα διαπεράσωσιν ἐν τῇ γῆ τῶν δικαίων,
οἷ προαιροῦνται ἐν πυρί δεινῶς ἀποτεφροῦσθαι
ἢ γάρ εἰς χάος τό φρικτόν ἑαυτοῦς ἐπιρρῖψαι.
Οἱ οὖν ἐκεῖ εὐχόμενοι γενέσθαι μετὰ πότμον
πολλῶν δακρύων ἄξιοι τυγχάνουσι καί θρήνων,
130 ὅτι ὡς κτήνη ἄλογα ὅλως ἀναισθητοῦσι
καί ἑαυτῶν κατεύχονται καί ἑαυτοῦς πλανῶσιν.
Σύ βασιλεία οὐρανῶν, σύ γῆ, Χριστέ, πράεων,
σύ χλόης ὁ παράδεισος, σύ ὁ νυμφῶν ὁ θεῖος,
σύ ὁ παστός ὁ ἄρρητος, σύ ἡ τράπεζα πάντων,
135 σύ εἰς ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, σύ καινότατον πόμα,
σύ καί ὁ κρατήρ τοῦ ὕδατος, σύ καί ζωῆς τό ὕδωρ,
σύ καί λαμπάς καθ' ἕκαστον ἄσβεστος τοῖς ἀγίοις,
σύ καί χιτῶν καί στέφανος καί διαιρῶν στεφάνους,
σύ καί χαρά καί ἄνεσις, σύ τρυφή τε καί δόξα,
140 σύ καί ἡ ἀγαλλίασις, σύ καί ἡ εὐφροσύνη,
καί λάμπει ὡσπερ ἥλιος ἡ χάρις σου, Θεέ μου, (42)
τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
καί λάμπεις ὁ ἀπρόσιτος ἥλιος τούτων μέσον
καί πάντες ἐλλαμφθήσονται κατά ἀναλογίαν
145 τῆς πίστεως, τῆς πράξεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης,
καθάρσεως καί φωτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Πνεύματός σου,
Θεέ, μόνη μακρόθυμε καί κριτά τῶν ἀπάντων,
οἷς μοναί λογισθήσονται διάφοροι καί τόποι,
τά μέτρα τῆς λαμπρότητος, τά μέτρα τῆς ἀγάπης,
150 τῆς θεωρίας τε τῆς σῆς, τό πόσον ἔσται ἄλλοι
μεγαλειότητος αὐτῆς δόξα, τρυφή καί κλέος
εἰς διαιρέσεις οἰκιῶν καί μονῶν παραδόξων.
Τοῦτο σκηναί διάφοροι, τοῦτο πολλά οἰκίαι,
τοῦτο στολαί λαμπρόταται πολλῶν ἀξιωματῶν
155 καί στέφανοι παμποίκιοι, λίθοι καί μαργαῖται
καί ἄνθη τά ἀμάραντα ξένην ἔχοντα θεᾶν
τοῦτο καί κλίνας καί στρωμαί καί τράπεζαι καί θρόνοι
καί ἄπαν, ὅπερ εἰς τρυφήν ἡδύτατον ὑπάρχει,
ἦν καί ἐστὶ καί ἔσεται τό βλέπειν σε καί μόνον.
160 Οἱ οὖν, καθάπερ εἴρηται, μή βλέποντες τό φῶς σου,
μή παρά σοῦ βλεπόμενοι, ἀλλά κεχωρισμένοι
τῆς παναγάθου θεᾶς σου, τῶν ἀγαθῶν στεροῦνται.
Ποῦ ἂν εὐρωσιν ἄνεσιν, ποῦ ἀνώδυνον τόπον;
Ἐν τίνι κατοικήσουσιν εὐθεῖς μή γεγονότες;
165 Σύν τῷ προσώπῳ σου καί γάρ εὐθεῖς κατοικιοῦσι

μεμόρφωσαι καί γάρ αὐτῶν ἐν τῇ εὐθεῖ καρδίᾳ
καί κατοικοῦσι σὺν τῇ σῆ μορφῇ ἐν σοί, Χριστέ μου.
Ἦ θαῦμα, ὦ παράδοξον ἀγαθωσύνης δῶρον!
Ἐν τῇ μορφῇ τῇ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι
170 καί μορφωθῆναι ἐν αὐτοῖς τὸν ἀχώρητον πᾶσι,
τὸν ἀναλλοίωτον Θεόν, τὸν ἄτρεπτον τῇ φύσει,
τὸν εἰς πάντας βουλόμενον ἐνοικεῖν τοὺς ἀξίους, (43)
ὡς ὅλον ἔχειν ἕκαστον ἐντὸς τὸν βασιλέα,
τὴν βασιλείαν τε αὐτὴν καί τὰ τῆς βασιλείας
175 καί λάμπειν, ὡσπερ ἔλαμψεν ἀναστάς ὁ Θεός μου,
ὑπὲρ ἡλίου τὰς βολὰς τοῦ ὀρωμένου τούτου
καί οὕτως τῷ δοξάσαντι αὐτοὺς παρεστηκότες
ἔκθαμβοι διαμείνουσιν ὑπερβολῇ τῆς δόξης
καί προσθήκη διηνεκεῖ λαμπρότητος τῆς θείας
180 οὐδέ γάρ τέλος ἔσεται προκοπῆς εἰς αἰῶνας,
ἢ στάσις τῆς προσθήκης γάρ τοῦ ἀτελέστου τέλους
ποιήσει καί κατάληψιν πάντως ἀκαταλήπτου,
καί προσκορῆς γενήσεται ὁ ἀκόρεστος πᾶσιν.
Ἄλλὰ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ καί τοῦ φωτός ἡ δόξα
185 ἄβυσσος ἔσται προκοπῆς, ἀτέλεστος ἀρχὴ δέ
καί ὡσπερ ἔχοντες Χριστὸν ἔνδον μεμορφωμένον
τούτῳ αὐτῷ παρίστανται λάμποντι ἀπροσίτως
οὕτω τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἀρχὴ τυγχάνει δόξης,
καί ἵνα σοι σαφέστερον τὸ νόημα ποιήσω –
190 ἐν τέλει ἔξουσιν ἀρχὴν καί ἐν ἀρχῇ τὸ τέλος.
Τὸν ὑπερπλήρη νόει μοι ἀνευδεῖ προσθήκης,
τοῦ ἀτελοῦς τὸ τέλος δέ τοὺς τρέχοντα μὴ φθάνειν.
Εἰ γάρ παρέλθη οὐρανός ὁ ὀρώμενος οὕτος
καί γῆ καί πάντα τὰ ἐν γῆ, στοχάσθητι, τί εἶπον
195 ἔσται τόπου κατάληψις, ἔνθα τέλος εὐρήσεις
οὐ λέγω σοι σωματικόν, ἀλλὰ νοῖ ἰσχύεις
καταλαβεῖν τὸ πλήρωμα τοῦ ἄσωμάτου κόσμου
οὐ κόσμος δέ, ἀλλὰ ἀήρ ὑπάρχει ὡσπερ πρῶην
οὐδέ ἀήρ, ἀλλ' ἄφθεγκτος χῶρος, ὄνπερ τὸ πᾶν καλοῦσι,
200 καί ἔστιν ἄβυσσος ἀτέλεστος εἰς ἅπαν,
ἐξ ἴσης ὅλον πάντοθεν, μερῶν ἐξ ἑκατέρων
τοῦτο τὸ πᾶν πεπλήρωται θεότητος τῆς θείας.
Οἱ οὖν αὐτοῦ μετέχοντες, ἐν αὐτῷ τε οἰκοῦντες, (44)
πῶς ὅλον περιλάβωσιν, ἵνα καί κορεσθῶσιν;
205 Ἦ πῶς τοῦ τέλους δράζωνται τοῦ ἀτελοῦς, εἰπέ μοι;
Ἀδύνατον καί πάντη δέ ἀμήχανον ὑπάρχει
οὔτε γάρ ὧδε πέλουσιν ἐν σαρκί τοῖς ἀγίοις,
οὔτε ἐκεῖ ἐν τῷ Θεῷ μεταστᾶσι τοιαύτη
ἔννοια ὅλως ἐν αὐτοῖς ὑπείσελθεῖν ἰσχύει
210 καί γάρ κατακαλύπτονται φωτὶ τῆς θείας δόξης,
ἐλλάμπονται καί λάμπουσι καί τρυφῶσιν ἐν τούτοις
καί ἴσασι ὡς ἀληθῶς πᾶση πληροφορίᾳ,
ὡς ἔσεται ἀτέλεστος ἡ τούτων τελειότης
καί ἡ τῆς δόξης προκοπὴ ἀέναος ὑπάρξει.

215 Οἱ δὲ Θεοῦ ἐκπίπτονες θαυμάζω, ποῦ καὶ στῶσιν,
ἀπὸ τοῦ ὄντος πανταχοῦ ἀφεστηκότες πόρρω,
καὶ ὄντως φρίκης, ἀδελφοί, θαῦμα μεγάλης γέμον,
δεόμενόν τε λογιμοῦ νοός πεφωτισμένον,
ἵνα καλῶς νοήσῃε τοῦτο καὶ μὴ ἐμπέσῃ
220 εἰς αἴρεσιν ὡς ἀπιστῶν Θείου Πνεύματος λόγους.
Ἐντός μὲν πάντως τοῦ παντός ὑπάρξουσι καὶ οὗτοι,
ἔξω τοῦ θείου δὲ φωτός καὶ Θεοῦ ὄντως ἔξω
ὥσπερ γὰρ οἱ μὴ βλέποντες λάμποντος τοῦ ἡλίου,
κἄν ὅλοι περιλάμπωνται, ἔξω φωτός τελοῦσιν,
225 αἰσθήσῃε θεωρίᾳ τε κεχωρισμένοι τούτου
οὕτως ἐστὶν ἐν τῷ παντί φῶς τῆς Τριάδος θεῖον
καὶ μέσον οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν σκότει καθειργμένοι,
μὴ βλέποντες, μὴ αἰσθησιν ὅλως ἔχοντες θεῖαν,
ἀλλὰ κατακαϊόμενοι αὐτῶν τῇ συνειδήσῃ
230 καὶ καταδικαζόμενοι, ἀπόρρητον τὴν θλιψὶν
καὶ τὴν ὀδύνην ἄφθεγκτον ἔξουσιν εἰς αἰῶνας.

Β΄

*Τίς ἢ ἐπὶ τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς ἄκρον ἡνώθη
Θεῷ καὶ οἷος ἐξ οἴου ἐγένετο, οἱ πρὸς Θεὸν ἐρωτικοὶ αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐνταῦθα ὅς καὶ
θεολογῶν λέγει πρὸς τὸ τέλος περὶ ἀγγέλων. (45)*

Τίς ἢ ἄμετρος εὐσπλαγνία σου, Σῶτερ;
Πῶς ἠξίωσας μέλος σόν με γενέσθαι,
τόν ἀκάθαρτον, τόν ἄσωτον, τόν πόρνον;
Πῶς ἐνέδυσας στολήν με λαμπροτάτην
ἀπαστράπτουσαν αἴγλην ἀθανασίας
καὶ φῶς ποιοῦσαν ἅπαντά μου τὰ μέλη;
Σῶμα γάρ τό σόν, τό ἄχραντον καὶ θεῖον,
ἀπαστράπτει ὅλον πυρί θεότητός σου
ἀναφραθέν καὶ συμμιγέν ἀρρήτως
τοῦτο οὖν κάμοι ἔδωρήσω, Θεέ μου.
Τό γάρ ῥυπαρόν καὶ φθαρτόν τοῦτο σκῆνος
τῷ παναχράντῳ ἐνωθέν σώματί σου
καὶ μιγέν τό αἷμά μου τῷ αἵματί σου
ἡνώθην, οἶδα, καὶ τῇ θεότητί σου
καὶ γέγονα σόν καθαρῶτατον σῶμα,
μέλος ἐκλάμπον, μέλος ἅγιον ὄντως,
μέλος τηλαυγές καὶ διαυγές καὶ λάμπον.
Ὅρῶ τό κάλλος, βλέπω τὴν λαμπηδόνα,
ἐνοπτρίζομαι τό φῶς τῆς χάριτός σου
καὶ τό ἄρρητον ἐκπλήττομαι τῆς αἴγλης
(46) καὶ ἐξίσταμαι κατανοῶν ἑαυτόν
ἐκ ποίου οἷος ἐγενόμην, ὦ θαῦμα!
Καὶ εὐλαβοῦμαι καὶ ἑμαυτόν αἰδοῦμαι

16

καί, ὡς σέ αὐτόν, καί τιμῶ καί φοβοῦμαι
καί ἔξαπορῶ, ἐντρεπόμενος ὄλως,
τό ποῦ καθίσω καί τίني προσεγγίσω
καί ποῦ τά μέλη τά σά προσανακλίνω,
εἰς ποῖα ἔργα, εἰς ποίας ταῦτα πράξεις
ὄλως χρήσωμαι τά φρικτά τε καί θεῖα.
Δός μοι καί λαλεῖν καί πράττειν, ἅπερ λέγω,
ὦ δημιουργέ καί πλαστά καί Θεέ μου!
Εἰ γάρ, ἄ λαλῶ, οὐκ ἐκπληρῶ ἐξ ἔργου,
γέγονα χαλκός ἠχῶν μάτην μεγάλα
καί ἀναισθητῶν πρὸς τήν ἠχὴν τῶν κτύπων·
ἀλλά μή ἀφῆς μηδέ ἐγκαταλίπης,
μηδέ πλανᾶσθαι ἐάσης με, Σωτήρ μου,
καί ταλαίπωρον, τόν πτωχόν τε καί ξένον,
τόν μυρία σοι τάλαντα χρεωστοῦντα,
ἀλλ' ὥσπερ πάλαι, καί νῦν πατρώας πάσης,
πατρός, ἀδελφῶν, μητρός, ἰδίων, ξένων
καί ἄλλων πάντων συγγενῶν τε καί φίλων
ἀπεχώρισας ἀμαρτωλόν με ὄντα
καί πάντων τούτων εὐτελέστερον, Σῶτερ,
καί προσελάβου σαῖς ἀχράντοις ἀγκάλαις
τόν ἀγνώμονα φανέντα τοῖς καλοῖς σου.
Οὕτω καί νῦν με ἐλέησον, οἰκτίρμον,
οὕτω μᾶλλον δέ μειζόνως, ὦ Θεέ μου,
καί σπλαχνίσθητι καί περιφύλαξόν με
καί τοῦ θυμοῦ μου πράϋνον τὰς κινήσεις
καί ἰκάνωσον τοῦ μακροθύμως φέρειν
(47) πάντα πειρασμόν καί λύπην τήν τοῦ βίου,
ὅσα ἐμαυτῶ προξενῶ κακοφρόνως,
ὅσα δαιμόνων πειράζει φθονερά φύσις
καί οἱ ἀσθενεῖς τούτων τῶν ἀδελφῶν μου
ἔργω μοι, λόγῳ προξενούσι· φεῦ, οἴμοι,
ὅτι τά ἐμά μέλη με δαπανῶσι,
καί ὀδυνῶμαι δι' αὐτά ταῦτα πάλιν.
Ἄγομαι ποσὶ κεφαλή λαχῶν εἶναι,
καί γυμνοποδῶ καί ἀκάνθαις κεντοῦμαι
καί σφόδρα ἀλγῶ τήν ὀδύνην μή φέρων·
τοῖς ἔμπροσθεν εἷς τῶν ἐμῶν ποδῶν βαίνει
καί εἰς τοῦπίσω στρέφεται πάλιν ἄλλος·
ἔνθεν κάκειθεν σύρουσιν, ἔλκουσί με
καί περισκελίζομαι καί πίπτω κάτω.
Ἄκολουθεῖν οὐκ ἰσχύω τοῖς πᾶσι·
τό κεῖσθαι κακόν καί τό ὀδεύειν οὕτως
χεῖρον πέλει τοῦ κεῖσθαι, ὡς δεινόν ὄντως,
ὡς πάσας ἄλλας συμφοράς ὑπερβαῖνον.
Κύριε, δός μοι κατάνυξιν καί πένθος
ἀξίωσον ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου,
ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τε, τῷ τῆς λύπης χωρίῳ
ἐκδουλεῦσαί σοι καί καλῶς θεραπεῦσαι

καί τας ἀγίας ἐντολάς σου φυλάξαι.
Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ζῆν δέδωκάς μοι
καί γινώσκεις σε καί προσκυνεῖν, Θεέ μου·
τοῦτο γάρ ζωή, τό σέ γινώσκεις μόνον
Θεόν, κτίστην τε καί ποιητήν ἀπάντων,
ἀγέννητον, ἄκτιστον, ἄναρχον, μόνον,
καί τό σόν υἷόν ἀπό σοῦ γεννηθέντα,
καί ἐκπορευτόν τό Πανάγιον Πνεῦμα,
τήν πανύμνητον τριαδικήν μονάδα,
ἣν τό προσκυνεῖν εὐσεβῶς καί λατρεύειν
(48) ὑπέρ δόξαν ἅπασαν ἄλλην ὑπάρχει,
κἄν ἐπίγειον, κἄν οὐράνιον εἴπης.
Τί γάρ ἀγγέλων, τί δέ τῶν ἀρχαγγέλων,
κυριοτήτων, Χερουβίμ, Σεραφίμ τε
καί πασῶν ἄλλων στρατιῶν οὐρανίων
ὑπάρχει δόξα ἢ φῶς ἀθανασίας
ἢ χαρά ἢ ἔλλαμψις ζωῆς αὐτοῦ,
εἰ μή τό ἔν φῶς τῆς Ἁγίας Τριάδος
διαιρούμενον τρισσῶς ἀδιαιρέτως,
ὃ ἔν ὑπάρχει ἐν τρισί χαρακτηρσι,
γινωσκόμενον ἀγνώστως, ὅσον θέλει;
Οὐδέ γάρ ἐνδέχεται κτίσμα τόν κτίστην
οὕτω γινώσκειν ἢ νοεῖ βλέπειν ὄλον,
ὡς αὐτός οἶδεν ἑαυτόν κατά φύσιν·
κατά χάριν δέ βλέπουσι καί νοοῦσιν
ἄγγελοι πάντες καί πᾶσα κτιστή φύσις,
οὐ καταλαμβάνοντες, ἀλλά νοοῦντες,
καθό γνωσθῆναι ἢ φανῆναι θελήσει
τοῖς τυφλοῖς τό φῶς ἢ καί βλέπουσι πάντως·
καί γάρ ὀφθαλμός χωρίς φωτός οὐ βλέπει,
ἀλλά καί ὄραν ἐκ τοῦ φωτός λαμβάνει,
ὅτι παρ' αὐτοῦ καί ἐδημιουργήθη.
Κἄν ἀσώματον, κἄν ἐνσώματον εἴπης,
εὐρήσεις πάντα Θεόν πεποικηκότα.
Τά ἐν οὐρανοῖς εἴ τι δι' ἄν καί ἀκούσης,
τά ἐπί τῆς γῆς καί τά ἐν ταῖς ἀβύσσοις,
καί τούτων πάντων μία ζωή καί δόξα,
μία ἔφεσις καί μία βασιλεία,
πλοῦτος, χαρά, στέφανος, νίκος, εἰρήνη
καί πᾶσα εὐπρέπεια ὑπάρχει ἄλλη,
ἢ ἐπίγνωσις τῆς ἀρχῆς καί αἰτίας,
ὅθεν παρήχθη καί γεγόνασι πάντα.
(49) Τοῦτο σύστασις τῶν ἄνω καί τῶν κάτω,
τοῦτο ἡ τάξις πάντων τῶν νοουμένων,
τοῦτο δούλωσις πάντων τῶν ὀρωμένων,
τοῦτο ἔσχον ἄγγελοι στάσιν βεβαίαν
προσλαβόμενοι γνῶσιν καί φόβον πλείω,
ὅτι πίπτοντα τόν Σατανᾶν ἐώρων
καί τούς σὺν αὐτῷ ὑπαχθέντας οἰήσει·

ὅσοι γάρ μόνον ἐπελάθοντο τούτου
καί κατέπεσον ἐπάρσει δουλωθέντες,
ὅσοι δέ τοῦτο πάλιν εἶχον εἰς γνῶσιν,
ἐκουφίζοντο φόβῳ καί τῇ ἀγάπῃ,
προσκολλώμενοι τῷ ἑαυτῶν Δεσπότη.
Ὅθεν ἡ ἐπίγνωσις τῆς δεσποτείας
καί τήν προσθήκην τῆς ἀγάπης ἐποίει,
ὅτι καί πλείω τήν ἀστράπτουσαν αἴγλην
καί τρανοτέραν ἐώρων τῆς Τριάδος,
καί τοῦτο πάλιν πᾶσαν ἔννοιαν ἄλλην
ἀπεκρούετο καί ἀτρέπτους ἐποίει
τούς τρεπτήν φύσιν τό κατ' ἀρχάς λαβόντας,
ἐν τῷ ὕψει μένοντας τῶν οὐρανίων.

Γ'.

*Τίς ὁ μοναχός καί καί τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία' καί εἰς οἶον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ
θεωρίας ἀνήλθεν.*

Μοναχός, ὅστις ἀμιγῆς ἐστί κόσμῳ
καί ἀενάως ὀμιλεῖ Θεῷ μόνῳ,
βλέπων βλέπεται, φιλῶν φιλεῖται
καί γίνεται φῶς λαμπόμενος ἀρρήτως
δοξαζόμενος δοκεῖ πλέον πτωχεύειν
καί προσοικειούμενος ὡς ξένος πέλει.
Ὡ ξένου πάντη θαύματος καί ἀφράστου!
Διά πλοῦτον ἄπειρον ὑπάρχω πένης
καί μηδέν ἔχειν δοκῶ πολὺ κατέχων
καί λέγω' Διψῶ διά πλῆθος ὑδάτων
καί τίς μοι δώσει, ὅπερ ἔχω πλουσίως,
καί ποῦ εὐρήσω, ὃν ὄρω καθ' ἐκάστην;
Πῶς δέ κρατήσω, ὃ ἐντός μου ὑπάρχει
καί ἔξω κόσμου, οὐ γάρ βλέπεται ὄλως;
Ὅ ἔων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω
νοῶν ἀληθῶς ῥήματα ἀγραμμάτου.

Δ'.

*Διδασκαλία εἰς μοναχοῦς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ' καί περί τοῦ,
ὁποῖαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα. (51)*

Ἄφες κόσμον ἅπαντα καί τούς ἐν κόσμῳ
μόνον προσλαβοῦ τό μακάριον πένθος.
Θρήνησον μόνα τά κακῶς σοιπραχθέντα,
ὅτι ταῦτά σε τοῦ ποιητοῦ τῶν ὄλων
ἀπεστέρησαν, Χριστοῦ καί τῶν ἀγίων.
Μηδενός ἄλλου φροντίσης ἐκτός τούτου,

ἀλλά καί τό σῶμά σου ὡς ξένον ἔχε
καί κάτω βλέπε ὡς κατακεκριμένος
καί τήν ἐπί θάνατον ὁδόν βαδίζων
στέναζε αἰεῖ ἐκ βάθους τῆς καρδίας
Καί τό πρόσωπον μόνους δάκρυσι πλῦνε.
Τούς δέ πόδας σου, τούς εἰς κακά δραμόντας
μή θελήσης ὕδατι νίψαι μηδὲ ὡς,
ναί δὴ, καί τὰς χεῖράς σου συνεσταλμένας ἔχε·
ταύτας ἀναιδῶς πρὸς Θεόν μή ἐκτείνῃς,
ἄς πολλάκις ἠπλώσας εἰς ἁμαρτίαν.
Κράτει προπετοῦς, ὄση δύναμις, γλώσσης
εὐχερῆς καί γάρ αὕτη πρὸς ἁμαρτίαν ,
ἐπεὶ δι' αὐτῆς μόνης καί τῶν μεγάλων
πολλοὶ ἀπεσφάλησαν ὁδοῦ εὐθείας
καί ἀπώλεσαν οὐρανῶν βασιλείαν.
(52) Ταύτης δέ πρῶτον φράξον τὰς ἀκοάς σου,
ἀκούειν μηδὲν τῶν αἰσchrῶν καί ματαίων,
καί τότε ἴσως κυριεύσεις καί ταύτης.
Ἄκουε μόνος πατρός σου νουθεσίας,
ποιοῦ ταπεινάς πρὸς αὐτόν ἀποκρίσεις
καί ὡς τῷ Θεῷ λέγε τούς λογισμούς σου
μέχρι προσβολῆς καί μηδὲν ἀποκρύψῃς.
μηδέ τι πράξης ἀνευ γνώμης τῆς τούτου,
μηδέ κοιμηθῆς μήτε φάγῃς ἢ πίνῃς.
Καί ὅτε ταῦτα φυλάξῃς ἐπὶ χρόνοις,
μηδὲν δοκῆς μέγα κατωρθωκέναι·
καί γάρ ἔσπειρας ἔν ιδρῶτι καί κόπῳ,
οὐπω δέ καρπὸν τῶν σῶν πόνων ἐδρέψῳ.
Μή οὖν πλανηθῆς ἢ δόξης εὐρηκέναι,
πρίν ἢ ὀφθαλμούς ψυχικούς ἐπικτήσῃ
καί σῆς καρδίας καθαρῶσι τὰ ὦτα
τοῖς δάκρυσί σου ἐκπλυθέντα τοῦ ῥύπου
καί πνευματικῶς βλέπειν τε καί ἀκούειν
καί ἀλλοτριῶσθαι ὅλας αἰσθήσεις ἄρξῃ,
καί γάρ θεάσῃ πολλά τῶν ἀνεκφράστῶν
καί ἀκούσεις πλείονα πανεξαίσίως,
ἃ οὐ δυνήσῃ τῇ γλώσσῃ σου λαλῆσαι.
Φρικτόν οὖν θαῦμα πνευματικῶς ἀκούειν,
καί τό οὕτως βλέπειν δέ θαῦμα θαυμάτων!
Οὐδέν σαρκικόν ἐννοεῖ ποτε ὁ τοιοῦτος,
πατεῖ δέ τήν γῆν ὡς εἰς ἀέρα βαινῶν,
πάντα τε ὄρᾳ μέχρι καί τῶν ἀβύσσων
καί κατανοεῖ τὰ ποιήματα πάντα,
γνωρίζει Θεόν, ἐκπλήττεται τῷ φόβῳ
καί ὡς ποιητὴν προσκυνεῖ καί δοξάζει·
μέγα τό γνωρίσαι δέ τήν δεσποτείαν,
(53) κἄν πάντες νομίζωσι τοῦτο εἰδέναι,
ἀπατώνται δέ πλεῖστοι, μή ἀμφιβάλλῃς!
Τοῦτο ἴσασιν οἱ φωτισθέντες,

οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὧ τῆς δεινῆς ἀγνοίας,
σκοτεινότεροί εἰσι καὶ τῶν δαιμόνων.
Ἄλλ' ὦ Κύριε καὶ Κτίστα τῶν ἀπάντων,
ὅς ἐποίησας ζῶον θνητόν ἐκ γῆς με
καὶ ἐτίμησας χάριτι ἀθανάτω
καὶ ζῆν δέδωκας καὶ λαλεῖν καὶ κινεῖσθαι
καὶ δοξάζειν σέ, τόν Δεσπότην τῶν ὄλων,
αὐτός, Δέσποτα, δός μοι τῷ ταλαιπώρῳ
καὶ προσπίπτειν σοι καὶ αἰτεῖν τό συμφέρον.
Ἄγνοῶ καὶ γάρ, πῶς παρήχθην ἐν κόσμῳ
καὶ τί τά τῆδε, ἅ νομίζουσιν εἶναι
τίς ἢ ὄρασις ἢ ἐμῆ, ὦ Θεέ μου,
τί δέ τά ὀρώμενα, εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
πῶς ἐματαιώθημεν ἄνθρωποι πάντες
καὶ κρίσιν ὀρθὴν οὐκ ἔχομεν τῶν ὄντων.
Χθές ἦλθον πάντως καὶ αὔριον ὑπάγω
καὶ εἶναι δοκῶ ἀθάνατος ἐνταῦθα.
Ἔχειν σε Θεόν ὁμολογῶ τοῖς πᾶσιν,
ἄρνούμαι δέ σε τοῖς ἔργοις καθ' ἐκάστην
διδάσκομαί σε ποιητὴν εἶναι πάντων,
ἄνευ δέ σοῦ βιάζομαι πάντα ἔχειν.
Σύ βασιλεύεις τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω
κἀγὼ μόνος σοι ἀντιπίπτειν οὐ φρίσω
δός τῷ ἀπόρῳ, δός μοι τῷ παναθλίῳ
πᾶσαν ἀπορρίψασθαι ψυχῆς κακίαν,
ἦν φυσίωσις, ἦν ἔπαρσις ματαία
συνθλῶσιν ἅμα καὶ συντρίβουσιν, οἴμοι!
Δός ταπείνωσιν, δός χεῖρα βοηθείας
καὶ καθάρισον τόν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου
(54) καὶ παράσχου μοι δάκρυα μετανοίας,
δάκρυα πόθου, δάκρυα σωτηρίας,
δάκρυα καθαίροντα ζόφον νοός μου
καὶ λαμπρόν με ἄνωθεν ἀποτελοῦντα,
τόν ὄραν σε θέλοντα, τό φῶς τοῦ κόσμου,
τό φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ ἀθλίου,
καὶ καρδίαν γέμουσαν κακῶν τοῦ βίου
ἔχοντος πολλῶν ἐκ θλίψεων καὶ φθόνου
τῶν δραματουργῶν τῆς ἐμῆς ἐξορίας
ἦ, μᾶλλον εἰπεῖν, τῶν ἐμῶν εὐεργετῶν,
τῶν δεσποτῶν μου, τῶν ἐμῶν ὄντως φίλων,
οἷς ἀντί κακῶν δός ἀγαθά, Χριστέ μου,
τά αἰώνια, τά καὶ πλούσια καὶ θεῖα,
ἅ ἠτοίμασας εἰς αἰῶνας αἰώνων
τοῖς σέ ποθοῦσι καὶ φιλοῦσιν ἐκθύμως.

Ε΄.

Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καί ὁδηγῶν εἰς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τόν ἄρτι ἀπό τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. (55)

Ἀρχήν ποιήσας Χριστόν καί θερμήν πίστιν
οὕτως ἀναχώρησον ἀπό τοῦ κόσμου.
Βάδιζε φεύγων συγγενεῖς τε καί φίλους,
τοῦτο γάρ ὠφέλιμον τοῖς ἀρχαρίοις.
Γυμνός πρόσελθε τῶν ὑλῶν τῷ αὐτῷ,
οὐδέν μεῖζον εὐρήσεις εἰς συμμαχίαν.
Δειλίαν πᾶσαν ἀπό σοῦ ἀπορρίψας,
πρός δυνατόν γάρ προσέφυγες Δεσπότην.
Ἐλπίδα μᾶλλον προσλαβὼν ἀδιστακτικῶς,
καί γάρ κήδεται τῶν μικρῶν στρουθίων.
Ζυγόν βάστασον τόν ἐλαφρόν Κυρίου,
πολλή ἢ ἀντίδοσις γάρ τῶν μελλόντων.
Ἡμᾶς βροτούς ἅπαντας σῶζοντας δῶρον,
καί γάρ ἠγοράσθημεν αἵματι θείῳ
θεοῦς δεικνύντα δυνάμει τοῦ καλοῦντος,
τοῦτο γάρ ἡ σάρκωσις ἢ τοῦ Δεσπότητος,
ἵν' ἔργῳ γνῶς τῶν ἔργων τὰς ἐκβάσεις
τό πάντων θαυμαστότερον τῶν ὀρωμένων!
Καλόν σοι κέρδος ἐκκοπή θελημάτων,
μάρτυρα δεικνύει σε τῇ συνειδήσει.
(56) Λόγους πατρός σου καί προστάγματα πράττε,
ὁδηγοῦσι γάρ τήν ὁδόν ἀπροσκοπίως
μέχρι θανάτου· ὕψος γάρ τοῦτο μέγα!
θεός φαίνεται διά σέ τοῦτο πράξας.
Νόμιζε εἶναι εὐτελέστερος πάντων,
τοῦτο πρῶτόν σε ποιεῖ τῆς βασιλείας,
ξένος τε πτωχότερος, ταπεινότερος ἄλλων·
μεγάλα ὄντως, εἰ ταῦτα κατορθώσης.
Ὅλος ὑπάρξης μιμητής τοῦ Δεσπότητος,
τί δέ ὑπάρχει ἀγαθότερον τούτου;
Πάντα κατορθοῖ τό πενθεῖν καθ' ἐκάστην,
γλυκύ γάρ τοῦτο ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
ρέόντων καί ἐστῶτων διδάσκον γνῶσιν·
ἀφιστᾷ γάρ πρότερον παντός τοῦ κόσμου.
Σιωπήν ἄσκει, τήν φυλάττουσαν ταῦτα,
ρίζας κόπτει γάρ ἀνωφελεῖς παντοίας.
Τήν μνήμην ἔχει πάντοτε τοῦ θανάτου·
αὕτη γάρ πρόξενος ταπεινώσεως πέλει·
Ἵψ' ὧν καθαρθεῖς καί ἀυγαθεῖς καρδίαν
ὧ τοῦ θαύματος τοῦ ζητουμένου πᾶσι
φῶς ἀξιωθῆς ἰδεῖν καλῶς τό θεῖον,
βέλος γάρ ἐστιν αὐτῶν ἐξ αὐτῶν·
Χριστός δέ ἐστιν ἡ τελεία ἀγάπη,

ὁ ἔχων αὐτήν θέσει Θεός ὑπάρχει,
ψυχᾶς φωτίζων τὰς αὐτόν ἐκζητούσας·
αὐτὰ μόναι ζήσονται, μηδεὶς πλανάσθω!
Ἵ Θεοποιός ἀγάπη, Θεός οὐσα!
Ἐκπληξίς τοῦτο καὶ δυσεῦρετον πρᾶγμα.

Στ'.

Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τὸν πρὸς Θεὸν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα. (57)

Πῶς καὶ πῦρ ὑπάρχεις βλύζον,
πῶς καὶ ὕδωρ εἰς δροσίζον,
πῶς καὶ καίεις καὶ γλυκαίνεις,
πῶς φθοράν ἐξαφανίζεις;

Πῶς θεοὺς ποιεῖς ἀνθρώπους,
πῶς τό σκότος φῶς ἐργάζη,
πῶς ἀνάγεις ἐκ τοῦ ἄδου,
πῶς θνητοὺς ἐξαφθαρτίζεις;

Πῶς πρὸς φῶς τό σκότος ἔλκεις,
πῶς τὴν νύκτα περιδράσση,
πῶς καρδίαν περιλάμπεις,
πῶς με ὄλον μεταβάλλεις;

Πῶς ἐνοῦσαι τοῖς ἀνθρώποις,
πῶς υἱοὺς Θεοῦ ἐργάζη,
πῶς ἐκκαίεις σου τῷ πόθῳ,
πῶς τιτρώσκεις ἄνευ ξίφους;

Πῶς ἀνέχη, πῶς βαστάζεις,
πῶς εὐθύς οὐκ ἀποδίδως,
πῶς ὑπάρχων ἔξω πάντων
βλέπεις πάντων τὰ πρακτέα;

(58) Πῶς μακρὰν ἡμῶν τυγχάνων
καθορᾶς ἐκάστου πρᾶξιν;
Δός ὑπομονὴν σοῖς δούλοις,
μὴ καλύψη τούτους θλίψις!

Ζ'.

**Ἐντευξίς τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν· καὶ ὅπως Θεῷ συναπτόμενος καὶ δόξαν Θεοῦ ὄρων ἐν
ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο. (59)**

Πῶς σε ἐντός μου προσκυνῶ, πῶς δέ μακρὰν σε βλέπω,

23

πῶς ἐν ἐμοί κατανοῶ, ἐν οὐρανῷ δ' ὄρω σε;
Σὺ μόνος οἶδας, ὁ ποιῶν ταῦτα καὶ λάμπων ὥσπερ
ἥλιος ἐν καρδίᾳ μου, τῇ ὑλικῇ, ἀύλως.
Ὁ διαυγάσας μοι τό φῶς τῆς δόξης σου, Θεέ μου,
διὰ τοῦ ἀποστόλου σου καὶ μαθητοῦ καὶ δούλου,
τοῦ παναγίου Συμεών, αὐτός καὶ νῦν μοι λάμπσον
καὶ δίδαξον ἐν Πνεύματι ὕμνους ἐκεῖνῳ ᾄσαι,
καινούς ὁμοῦ καὶ παλαιούς, θείους καὶ κεκρυμμένους,
ἴν' ἐξ ἐμοῦ θαυμαστωθῇ ἡ γνῶσίς σου, Θεέ μου,
καὶ ἡ σοφία ἢ πολλή παραδειχθῇ μειζόνως·
καὶ πάντες σε αἰνέσουσιν ἀκούσαντες, Χριστέ μου,
ὅτι καιναῖς ἐγὼ λαλῶ γλώσσαις τῇ χάριτί σου.
Ἄμην, γένοιτο, Κύριε, κατὰ τό θέλημά σου.
Ἐγὼ πονῶ, ἐγὼ ἀλγῶ τήν ταπεινὴν ψυχὴν μου,
ὅταν φανῇ ἐντός αὐτῆς λάμπσαν τρανῶς τό φῶς σου·
ὁ πόθος πόνος παρ' ἐμοί καὶ καλεῖται καὶ ἔστιν.
Ἄλγος τῷ μὴ ἰσχύειν με ὄλον περιλαβεῖν σε
καὶ κορεσθῆναι, ὡς ποθῶ, ὑπάρχει μοι καὶ στένω·
ὅμως ὅτι καὶ βλέπω σε, ἀρκετόν μοι καὶ τοῦτο
καὶ δόξα ἔσται καὶ χαρὰ καὶ στέφος βασιλείας,
(60) καὶ ὑπὲρ πάντα τά τερπνά καὶ ποθεινά τοῦ κόσμου·
τοῦτο καὶ τῶν ἀγγέλων με ὅμοιον ἀποδείξει,
ἴσως καὶ μείζοντα αὐτῶν, Δέσποτά μου, ποιήσει.
Εἰ γάρ ἀόρατος αὐτοῖς ὑπάρχεις τῇ οὐσίᾳ,
τῇ φύσει τε ἀπρόσιτος, ἐμοί δέ καθορᾶσαι,
πάντως καὶ τῇ τῆς φύσεώς σου μίγνυσαί μοι οὐσία·
οὐ γάρ διίσταται τά σά, οὐ τέμνονται δέ ὅλως,
ἀλλ' ἡ φύσις οὐσία σου καὶ ἡ οὐσία φύσις.
Τῆς οὖν σαρκός σου μετασχὼν τῆς φύσεως μετέχω
καὶ τῆς οὐσίας ἀληθῶς τῆς σῆς μεταλαμβάνω,
συγκοινωνός θεότητος, ἀλλά καὶ κληρονόμος
γινόμενος ἐν σώματι, μείζων τῶν ἀσωμάτων
ὑπολαμβάνω, γίνομαι υἱός Θεοῦ, ὡς εἶπας,
οὐ πρὸς ἀγγέλους, πρὸς ἡμᾶς δέ, Θεοῦς οὕτω καλέσας·
Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες.
Δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου καὶ τῇ οἰκονομίᾳ,
ὅτι ἄνθρωπος γέγονας Θεός ὢν κατὰ φύσιν,
ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως τε μείνας τοῦτο κάκεῖνο
καὶ θεόν με πεποίηκας, βροτόν ὄντα τὴν φύσιν,
θέσει καὶ χάριτι τῇ σῇ διὰ τοῦ Πνεύματός σου
τά διεστῶτα ὡς Θεός παραδόξως ἐνώσας.

Η'.

Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καὶ τίνες ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. (61)

Πῶς βλέπεις κεκρυμμένος ὢν, πῶς ἐφορᾷς τά πάντα,

πῶς οὐχ ὄρασαι παρ' ἡμῶν, ἡμᾶς ὄραῖς δέ πάντας;
Ἄλλ' οὐχί πάντας, οὐς ὄραῖς, καί γινώσκεις, Θεέ μου,
ἀλλά τούς ἀγαπῶντάς σε μόνους φιλῶν γινώσκεις
καί κατ' ἐξάϊρετον αὐτοῖς σεαυτόν ἐμφανίζεις
ἥλιος κεκρυμμένος ὣν πάση βροτεία φύσει
ἐξανατέλλεις ἐν τοῖς σοῖς, ὄραῖσαι παρ' ἐκείνων,
καί ἀνατέλλουσιν ἐν σοί οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι
πόρνοι, μοιχοί καί ἄσωτοι, ἀμαρτωλοί, τελῶναι.
Μετανοοῦντες γίνονται υἱοὶ φωτός σου θείου
τό φῶς δέ φῶς πάντως γεννᾷ, φῶς οὖν καὶ τοῖ τελοῦσι,
τέκνα Θεοῦ, ὡς γέγραπται, θεοὶ τε κατὰ χάριν.
Ὅσοι καλῶς φυλάξουσι τὰς θείας ἐντολά σου,
ὅσοι κόσμον ἀρνήσονται τὸν μάταιον καί πλάνον,
ὅσοι γονεῖς καί ἀδελφούς μισήσουσιν ἀμίσως,
ὡς ξένους ἠγησάμενοι τῷ βίῳ παροδίτας,
ὅσοι γυμνοὶ γενήσονται πλούτου τε καί χρημάτων
καί τὴν προσπάθειαν αὐτῶν ἀρνήσονται εἰς ἅπαν,
ὅσοι τὴν δόξαν τὴν κενὴν, ἀνθρώπων τούς ἐπαίνους,
ἀπὸ ψυχῆς βδελύζονται διὰ τὴν τῶν ἄνω δόξαν,
(62) ὅσοι θέλημα ἴδιον ἐξέκοψαν τελείως
καί ὡς ἄκακα πρόβατα ἐγένοντο τοῖς ποιμέσιν,
ὅσοι νεκροὶ τῷ σώματι πρὸς πᾶσαν κακὴν πρᾶξιν
γεγόνασιν ἰδρώσαντες εἰς ἀρετῶν τούς πόνους
καί μόνῳ τῷ θελήματι ζῶντες τοῦ κυβερνήτου,
ὑπακοῆ νεκρούμενοι, ζωούμενοί τε αὐθις,
ὅσοι τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καί μνήμῃ τοῦ θανάτου
καθ' ἐκάστην δακρύουσι νύκτα τε καί ἡμέραν
καί νοερῶς προσπίπτουσι τοῖς ποσὶ τοῦ Δεσπότη
ἔλεος ἐξαιτούμενοι καί ἄφεσιν σφαλμάτων
οὗτοι ἐν ἔξει γίνονται τοῦ καλοῦ διὰ πάσης
τῆς ἐργασίας τῶν καλῶν θρηνοῦντες καθ' ἐκάστην
καί ἐπιμόνως κρούοντες ἔλεος ἐπισπῶνται.
Οὗτοι δεήσῃσι συχναῖς, φωναῖς τε ἀλαλήλοις
καί τῶν δακρύων ταῖς ῥοαῖς ψυχὴν ἐκκαθαίρουσι
καθαίρομένην δέ αὐτὴν βλέποντες οἱ τοιοῦτοι
πῦρ πόθου προσλαμβάνονται καί πῦρ ἐπιθυμίας,
τοῦ τέλεον θεάσασθαι ταύτην ἐκκαθαρθεῖσαν.
Ἐπεὶ δέ τέλος τοῦ φωτός εὐρεῖν ἀδυνατοῦσιν,
ἀτέλεστος ἢ κάθαρσις ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις
ὅσον γάρ καθαρθήσομαι καί λαμπρυνθῶ, ὁ τάλας,
ὅσον δ' ἂν καί ὀφθήσεται τό καθαῖρόν με Πνεῦμα,
ἀρχὴ μοι πάντοτε δοκεῖ καί καθαρμοῦ καί θέας.
Ἐν ἀορίστῳ γάρ βυθῷ, ἐν ἀμετρήτῳ ὕψει
τίς ἐφευρεῖν δυνήσεται μεσότητα ἢ τέλος;
Οἶδα, ὅτι πολὺ ἐστί, τό δέ ποσόν οὐκ οἶδα
ἐπιθυμῶ τοῦ πλείονος καί πάντοτε στενάζω,
ὅτι ὀλίγον τό δοθέν, εἰ καί πολὺ ἠγοῦμαι,
πρὸς τό ὑπονοούμενον μακρόθεν μου τυγχάνειν,
ὅπερ ὁρῶν ἐπιθυμῶ, καί δοκῶ μηδέν ἔχειν,

μή ὅλως αἰσθανόμενος τοῦ δοθέντος μοι πλούτου.
Ἵτι ὄρω τόν ἥλιον, οὐ λογίζομαι τοῦτο
(63) καί πῶς; Ἐκουσον, πίστευσον, ὅπερ ἐγὼ πανθάνω·
γλυκύς ἐστίν ὁ ἥλιος, ἀρρήτως ἐν αἰσθήσει
ἔλκων εἰς πόθον τήν ψυχὴν ἀνέκφραστον καί θεῖον.
Ἵρῶσα αὕτη φλέγεται καί καίεται τῷ πόθῳ
καί ὄλον τό φαινόμενον κατασχεῖν ἔνδον ταύτης
θέλει, ἀλλά οὐ δύναται καί λυπεῖται ἐν τούτῳ
καί οὐ λογίζεται καλόν ἢ ὄραῖν ἢ πανθάνειν.
Ἵτε οὖν ὁ ὀρώμενος ἀχώρητος ὢν πᾶσιν,
ἀπρόσιτος ἐπαληθῶς θελήσει ἐλεῆσαι
τήν τεθλιμμένην μου ψυχὴν καί τεταπεινωμένην,
αἴφνης, οἷος ὄραταί μοι πρό προσώπου ἐκλάμπων,
τοιούτος ὅλος ἐν ἐμοί ὄραται ἐξαστράπτων
καί ὅλος ὅλης με χαρᾶς, πάσης ἐπιθυμίας
ἐμπιπλᾶ καί γλυκύτητος, τόν ταπεινόν, τῆς θείας·
ἀθρόα ἢ μεταβολή, ἢ ἀλλοίωσις ξένη,
τό ἐν ἐμοί τελούμενον ἀνέκφραστον τυγχάνει.
Εἰ γάρ τοῦτον τόν ἥλιον, ὄνπερ πάντες ὀρώμεν,
ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ τις ἔβλεψε κατελθόντα
καί ὄλον ἐνοικήσαντα καί λάμποντα ὡσαύτως,
οὐχί νεκρός τῷ θαύματι καί ἄφωνος ὑπῆρξε,
καί πάντες ἐξεπλάγησαν οἱ τοῦτον κατιδόντες;
Ἵ δέ τόν τοῦτου ποιητὴν ὄρων φωστῆρος δίκην
ἐντός αὐτοῦ ἐκλάμποντα, ἐνεργοῦντα, λαλοῦντα,
πῶς ἂν οὐκ ἐκπλαγήσεται βλέπων, πῶς ἂν οὐ φρίξει,
πῶς ἂν οὐκ ἀγαπήσειε τόν τήν ζωὴν διδόντα;
Ἵ ἄνθρωποι τούς ὁμοίους αὐτοῖς ἀνθρώπους ἀγαπῶσιν,
ὅταν τῶν ἄλλων πλέον τι δοκῶσιν ὑπερέχειν·
τόν δέ τῶν πάντων ποιητὴν, τόν ἀθάνατον μόνον,
τόν πᾶσι πάντα δυνατόν τίς ἰδὼν οὐ ποθήσει;
Ἵ ἐξ ἀκοῆς πιστεύσαντες ἠγάπησαν οἱ πλείους
καί δι' αὐτόν ἀπέθανον οἱ ἅγιοι καί ζῶσιν·
οἱ δέ καί θεᾶς τῆς αὐτοῦ καί φωτός μετασχόντες,
(64) γνωσθέντες καί γνωρίσαντες αὐτόν, πῶς μή ποθοῦσιν;
Εἰπέ, πῶς οὐ πενήθουσι δι' αὐτόν ἀενάως,
πῶς οὐ καταφρονήσουσι κόσμου καί τῶν ἐν κόσμῳ;
Πῶς δέ οὐκ ἀπαρνήσονται πᾶσαν τιμὴν καί δόξαν,
ὑπὲρ τήν δόξαν τήν ἐν γῆ, ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν δέ
γενόμενοι, τόν ἔξω γῆς, ἔξω τῶν ὀρωμένων πάντων,
μᾶλλον δέ τόν ποιήσαντα τά ὀρώμενα πάντα,
ναί δή καί τά ἀόρατα, ποθήσαντες Δεσπότην
καί δόξαν τήν ἀθάνατον εὐρόντες καί λαβόντες
καί ἔχοντες ἀνελλιπῶς πᾶν ἀγαθόν ἐκεῖθεν,
ἀλλά καί πᾶσαν ἔφεσιν, πᾶσαν ἐπιθυμίαν
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, τῶν πραγμάτων τῶν θείων;
Ἵ ἐξ αὐτῆς κατεπλούτησαν πηγῆς τῆς ἀειζώου,
ἣς κορεσθῆναι, Δέσποτα, δός καί ἡμῖν πλουσίως
καί πᾶσι τοῖς ζητοῦσί σε καίποθοῦσιν ἐκθύμως,

ὡς ἄν τρυφήσωμεν καὶ τοὶ μετὰ τῶν σῶν ἁγίων
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

θ'.

**Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ
ἀρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ'
αὐτῶν. (65)**

Αἶ, αἶ, Θεέ, Κύριε, παντοκράτορ!
Τίς χορτασθῆ σου τοῦ ἀοράτου κάλλους,
τίς ἐμπλησθῆ σου τῆς ἀκαταληψίας;
Τίς ἀξίως προρευθῆ τῶν ἐντολῶν σου
καὶ τό φῶς θεάσεται τοῦ σου προσώπου
μέγα, θαυμαστόν, μὴ χωρούμενον ὅλως
ἐν τούτῳ τῷ βαρεῖ καὶ σκοτεινώδει κόσμῳ,
τό τόν ὄρωντα ἀφαιρούμενον κόσμου
μετὰ σώματος, ὦ μυστηρίου ξένου!
Τίς ὁ τό τεῖχος παρελθῶν τῆς σαρκός αὐτοῦ,
τίς ὁ διαβάς τῆς φθορᾶς τό γνοφῶδες
καὶ κόσμον πάντα καταλείψας ἐκρύβη;
Βαβαί γνώσεως καὶ λόγων εὐτελείας!
Ποῦ γάρ ἐκρύβη ὁ τόν κόσμον περάσας
καὶ πάντων ἔξω γενόμενος, ὧν βλέπει;
Λέγε, σοφία σοφῶν ἠθετημένη,
ἵνα μή λέγω, Θεῷ μεμωραμένη,
ὡς φησί Παῦλος καὶ πᾶς τις Θεοῦ δοῦλος.
Οὗτος ἐπιθυμῶν ἀνὴρ τῶν τοῦ Πνεύματος,
οὗτος σώματι σώμασι πλησιάζων
(66) δύναται τῷ πνεύματι ἅγιος εἶναι·
ἔξω γάρ κόσμου καὶ τῶν σωμάτων τούτων
οὐδέ ὄρεξις ἐστι σαρκικοῦ πάθους,
ἀλλ' ἀπαθεία τις. Ὁ ταύτην φιλήσας
καὶ ἐκ τοῦ φιλήματος ζωὴν κερδήσας,
εἰ γάρ καὶ βλέπεις δῆθεν ἀσχημονοῦντα
καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὡσπερ αὐτομολοῦντα,
νεκρόν τό σῶμα γίνωσκε τοῦτο πράττειν!
Οὐ λέγω δίχα ψυχῆς, δι' ἧς κινεῖται,
ἀλλά τῆς κακῆς ἐκτός ἐπιθυμίας·
ἢ γάρ ἡδονή τῆς καλῆς ἀπαθείας
καὶ τό ἐξ αὐτῆς φιλοῦν με φῶς ἀρρήτως
ὄλον μου τόν νοῦν ἐξιστῶν ἀφαρπάζει
καὶ γυμνόν αὐτόν κρατοῦν χειρί ἀύλῳ
πεσεῖν οὐκ ἔα τῆς αὐτοῦ με ἀγάπης
ἢ ἐννοῆσαι λογισμὸν ἐμπαθείας,
ἀλλά κατασπάζεται ἀδιαλείπτως
καὶ τὴν ψυχὴν μου ὁ πόθος καταφλέγει

καί οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί αἴσθησις ἄλλη.
Ὅσω γάρ κόπρου καθαρώτατος ἄρτος
τιμιώτερος καί ἡδύτερος πέλει,
τοσοῦτῳ πλέον ἀσυγκρίτως τά ἄνω
ὑπὲρ τά κάτω τοῖς καλῶς γεγευμένοις.
Καταισχύνθητι τῶν σοφῶν ἢ σοφία,
ἢ τῆς ὄντως γνώσεως ἐστερημένη!
Ἢ γάρ ἀπλότης τῶν ἡμετέρων λόγων
ἔργῳ κέκτηται τὴν ἀληθῆ σοφίαν
θεῶ πλησιάζουσα καί προσκυνοῦσα,
ἐξ οὗ πᾶσα δίδοται ζωῆς σοφία,
δι' ἧς ἀναπλάττομαι ἢ καί θεοῦμια
θεόν καθορῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀμήν.

I'.

Ὅτι ὁ θάνατος τῆ λύπη καὶ τῶν στεροτέρων καθάπτεται. (67)

Ἦκουσα πρᾶγμα ξένον καί πλήρες θάμβους,
φύσιν ἄῦλον, τὴν λίθου στεροτέραν,
ἴσον ἀδάμαντος καλουμένου παθοῦσαν,
ὅς μὴ μαλαχθεῖς ἢ πυρί ἢ σιδήρῳ
γέγονε κηρός ἐμπλεχθεῖς τῷ μολύβδῳ.
Ἄρτ' ἐπίστευσα μικρὸν ὕδατος ῥεῦμα
πέτρας τό στερρόν ἐγχρονίζον κοιλαίνειν
καί ὄντως οὐδέν ἄτρεπτον τῶν ἐν βίῳ.
Μηδεῖς μ' ἐκ τοῦ νῦν ἀπατᾶν νομιζέτω!
Φεῦ τῷ βλέποντι τά φεύγοντα τοῦ βίου
ὡς κρατούμενα καί τερπομένῳ τούτοις!
Ταῦτα πείσεται, ἄπερ κἀγώ, ὁ τάλας.
Νύξ μ' ἐχώρισεν ἀδελφοῦ γλυκυτάτου,
τό ἄτμητον φῶς τῆς ἀγάπης τεμοῦσα.

IA'

*Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καὶ Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ
ἐκπληττόμενος διηγείται. (68)*

Τί τό καινόν τοῦ θαύματος τοῦ καί νῦν γινομένου;
Θεός καί νῦν ἁμαρτωλοῖς ἄρα ὀράσθαι θέλει,
ὁ πάλαι ἄνω ἀναβάς καί καθεσθεις ἐν θρόνῳ,
ἐν οὐρανῷ τῷ πατρικῷ, καί κεκρυμμένος πέλων;
Ἐκρύβη γάρ ἐξ ὀφθαλμῶν τῶν θείων ἀποστόλων
καί μόνος, ὡς ἠκούσαμεν, Στέφανος μετὰ ταῦτα
ἀνεωγότας οὐρανοῦς εἶδε καί τότε εἶπεν'

Ὅρω ἐστῶτα τόν Υἱόν ἐκ δεξιῶν τῆς δόξης
τῆς τοῦ Πατρός· καί παραυτά ὡς βλάσφημα λαλήσας
λιθοβολεῖται πρὸς αὐτῶν τῶν νομοδιδασκάλων
καί θνήσκει νόμῳ φύσεως καί ζῆ εἰς τοὺς αἰῶνας.
Πλήν ἦν αὐτός ἀπόστολος, ἦν καί ἁγιασμένος
καί ἔμπλεως τοῦ Πνεύματος ὅλος τοῦ Παναγίου,
ἀρχὴ δέ τοῦ κηρύγματος καί πλήθος τῶν ἀπίστων,
οἱ τῷ Χριστῷ πιστεύοντες διὰ τῶν ἀποστόλων
καί τὴν χάριν ἐλάμβανον πίστεως οὕσαν δῶρον.
Νῦν δέ, τί ἄρα βούλεται τό ξένον τοῦτο πράγμα,
τό ἐν ἐμοί γινόμενον, τί δέ ἄν θέλοι εἶναι
ἢ φοβερὰ κατάπληξις τοῦ νυνί τελουμένου;
Τίς ὁ ἄρτι δεικνύμενος τρόπος φιλανθρωπίας,
ξένος πλοῦτος χρηστότητος, ἄλλη πηγὴ ἐλέους,
(69) πολὺ τό πλέον ἔχουσα τῶν πάλαι γεγονότων;
Πολλοὶ γάρ ἠλεήθησαν θεία φιλανθρωπία,
πλήν καί αὐτοὶ προσέφερον ἴδιόν τι τὴν πίστιν,
εἴτε καί ἄλλας ἀρετάς καί πράξεις ἀποδέκτους·
ἐγὼ δέ πάντων ἐμαυτὸν τούτων ἐστερημένον
κατανοῶν ἐξίσταμαι καί φέρειν οὐκ ἰσχύω
τά εἰς ἐμέ γινόμενα, τόν ἄσωτον ἐκ μήτρας,
παρὰ Θεοῦ τοῦ κτίσαντος λόγῳ τὴν πᾶσαν κτίσιν·
ἄπερ καί φρίττω ἐννοεῖν, πῶς δέ καί λόγῳ γράψω;
Ποῖα χεῖρ λειτουργήσῃ, ποῖος κάλαμος γράψῃ,
ποῖος λόγος ἐκφράσῃ, ποῖα γλῶσσα ἐξείποι,
ποῖα χεῖλη λαλήσουσιν, ἃ ἐν ἐμοί ὄρωνται
γινόμενα, τελούμενα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας;
Καί γάρ καί ἐν αὐτῇ νυκτί καί ἐν αὐτῷ τῷ σκότει
βλέπω Χριστόν τοὺς οὐρανοὺς φρικτῶς ἀνοίγοντά μοι,
αὐτόν τε παρακύπτοντα καί καθορώμενόν μοι
ἅμα Πατρί καί Πνεύματι, φωτὶ τῷ τρισαγίῳ,
ἐν ὧν ἐν τοῖς τρισὶ καί ἐν ἐνὶ τὰ τρία.
Αὐτά τό φῶς πάντως εἰσί, καί τό φῶς ἐν τὰ τρία,
ὃ καί ὑπὲρ τόν ἥλιον φωτίζει τὴν ψυχὴν μου
καί καταλάμπει μου τόν νοῦν ὄντα ἐσκοτισμένον.
Οὐ γάρ ἐώρα μου ὁ νοῦς ἐξ ἀρχῆς, ἃ ἐώρα,
ἀλλά τυφλός, πιστεύσατε, ὑπῆρχον καί μή βλέπων,
καί διὰ τοῦτο πλέον με τό θαῦμα καταπλήττει,
ὅταν πῶς μου τόν ὀφθαλμόν τοῦ νοός διανοίγῃ,
καί πως τό βλέπειν δίδωσι καί βλεπόμενον ἔστιν.
Αὐτός γάρ φῶς ἐν τῷ φωτὶ φαίνεται τοῖς ὄρωσι
καί οἱ ὄρωντες ἐν φωτὶ αὐτόν βλέπουσι πάλιν.
Ἐν φωτὶ γάρ τοῦ Πνεύματος βλέπουσιν οἱ ὄρωντες,
καί οἱ ἐν τούτῳ βλέποντες τόν Υἱόν καθορώσιν·
ὁ δέ Υἱόν ἀξιοθεῖς ἰδεῖν Πατέρα βλέπει,
(70) Πατέρα δέ ὁ θεωρῶν σὺν Υἱῷ πάντως βλέπει.
Ὅπερ καί νῦν, ὡς εἴρηται, ἐν ἐμοί ἐκτελεῖται,
καί τὰ ἀκατανόητα ποσῶς καταμανθάνω,
καί νῦν μακρόθεν καθορῶ τὰ ἀθέατα κάλλη

τῷ ἀπροσίτῳ τοῦ φωτός, τῷ ἀστέκτῳ τῆς δόξης
καταπληττόμενος σφοδρῶς, συνεχόμενος τρόμῳ,
πλὴν ὅτι μίαν καθορῶ ἐξ ἀβύσσου σταγόνα.
Ἵς ἐν σταγόνι δέ τό πᾶν δείκνυται τῶν ὑδάτων,
ὁποῖον τὴν ποιότητα καὶ ποταπὸν τό εἶδος,
ὡς ἐξ ἄκρου τοῦ κρασπέδου ὅλον τό ὕφασμα
καί, ὡς φασιν, ἐξ ὀνύχων τό θηρίον, ὁ λέων,
οὕτως ὅλον ἐν ὀλίγῳ ἀσπαζόμενον βλέπω,
αὐτόν τ' ἐκείνον προσκυνῶ, τόν Χριστόν καί Θεόν μου.
Εἶχον δ' ἐν διανοίᾳ μου μικράν παραμυθίαν
τοῦ μή καταφλεχθῆναί με, τοῦ μή κατακαῆναι
ὡσπερ κηρός ἀπό πυρός, ὡς εἶπεν ὁ προφήτης,
τό μακρόθεν ὑπάρχειν με πυρός τοῦ ἀπροσίτου
καί σκότους μέσον ἴστασθαι καί κρύπτεσθαι ἐν τούτῳ,
ὅθεν ὡς ἐξ ὀπῆς μικρᾶς καί ὀρων ἰλιγγίων.
Ἐν τούτοις μου διάγοντος καί τόν νοῦν ἀσχολοῦντος
καί οἰονεῖ ἐν οὐρανῷ δοκοῦντος ἀτενίζειν
καί τρέμοντος, μή πλεῖόν με παραδεχθεῖς ἐκλείξει,
αὐτόν ἐκείνον εὐρηκα, ὃν μακρόθεν ἐώρων,
ὃν Στέφανος ἐώρακεν οὐρανῶν ἀνοιγόντων
καί Παῦλος πάλιν ὕστερον ἰδὼν ἀπετυφλώθη,
ὅλον ὡς πῦρ ἐπ' ἀληθῶς μέσον ἐμῆς καρδίας.
Θροηθεῖς οὖν τῷ θαύματι καί τρομάζας μεγάλως
ἐξέστην, ὅλος ἐκλυθεῖς, ὅλος ἐξαπορήσας,
μή φέρων τε τό ἄστεκτον τῆς δόξης ἀπεστράφην,
ἐν τῇ νυκτί τε ἔφυγον αἰσθήσεων τῶν ὧδε
καί σκεπασθεῖς τοῖς λογισμοῖς ἀπεκρύβην ἐν τούτοις,
(71) ὡσπερ ἐν μνήματι ἐμβάς, καί ἀντί λίθου τοῦτο
τό σῶμα τό βαρύτερον ἐπιθεῖς ἐσκεπάσθην
καί ἀπεκρύβην τῷ δοκεῖν τόν πανταχοῦ παρόντα,
τόν πάλαι με ἐγείραντα νεκρόν καί τεθαμμένον.
Φρίξας γάρ καί μή ἰσχύων βλέπειν αὐτοῦ τὴν δόξαν
ὑπείσελθεῖν προήρημαι καί προσμεῖναι τῷ τάφῳ
καί κατοικεῖν μετὰ νεκρῶν, ζῶν αὐτός ἐν τῷ τάφῳ,
ἥπερ καταφλεχθῆναί με καί ἄρδην ἀπολέσθαι.
Ἐκεῖ πάντως καθημένον δεῖ με θρηνεῖν ἀπαύστως,
καί κλαίειν χρή τόν ἄσωτον, ὅτι τοῦ ποθουμένου
ἀπέτυχον καί γέγονα κείμενος ἐν τῷ τάφῳ.
Ζῶν δέ νεκρός, ὑπόγειος, λίθῳ κακαλυμμένος
ζωὴν εὖρον, Θεόν αὐτόν, τόν τὴν ζωὴν διδόντα,
ὃ̄ πρέπει δόξα καί τιμὴ νῦν καί εἰς τοὺς αἰῶνας
ἀμήν.

IB'

*Περί τοῦ ἑνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία' καί δι' ὧν τῆ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναι τι ἐντρέπων τήν οἴησιν.
(72)*

Πῶς, ἄ ποτε ἠφάνισας, ἐν ἐμοί πάλιν ζῶσι
καί σκότους με καί θλίψεως ἐμπιπλώσι, Θεέ μου;
Πάθη θυμοῦ τε καί ὀργῆς, ἐξ ὧν ἐγγίνεται μοι
ἀναθυμιάσις, ἀχλύς ἐπί τήν κεφαλήν μου,
καί πήρωσιν τοῖς νοεροῖς ὄμμασί μου ποιοῦσι,
καί γάρ, ὡσπερ καλύπτονται καί καμμύειν τῷ ζόφῳ,
οἴμοι, καταναγκάζονται, καί σοῦ ἀποστεροῦμαι,
φωτός, οὐ πᾶς ἐφίεται, ὀλίγοι δ' ἐκζητοῦσιν.
Ἄλλά καί οἱ ἀξιωθέντες σου μετασχεῖν τῶν ἀρρήτων
καί ὑλικῶς μεταλαβεῖν ἐν ἀύλῳ αἰσθήσει
μυστηρίων τῶν φοβερῶν καί τοῖς πᾶσιν ἀφράστῳ
γνώναί τε τήν ἀόρατον ἐν ὀρωμένοις δόξαν
καί τό ξένον μυστήριον, ὃ ἐν κόσμῳ ἐπράχθη,
κομιδῆ ὀλιγώτεροί εἰσιν, εὔ οἶδα, πάντως
οἱ καί τούτων ἐγένοντο ἐν τρανεῖ θεωρίᾳ
παρά τοῦ ὄντος ἐν ἀρχῇ πρό πάντων τῶν αἰώνων
ἐκ τοῦ Πατρός σὺν Πνεύματι Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
φωτός τρισσοῦ ἐν τῷ ἐνί, ἑνός ἐν τοῖς τρισί δέ.
Ἀμφοτέρα καί γάρ ἐν φῶς, Πατήρ, Υἱός καί Πνεῦμα,
ἄτμητον ὄν ἐν τοῖς τρισί προσώποις ἀσυγχύτως,
πλήν ἠνωμένοις καί αὐτοῖς κατά τήν θείαν φύσιν
ἀρχῆς, δόξης, δυνάμεως, θελήματος ὡσαύτως.
Τά τρία γάρ ὄραταί μοι, ὡς ἐν ἐνί προσώπῳ
(73) ὡραῖοι δύο ὀφθαλμοί φωτός πεπληρωμένοι
προσώπου δίχα ὀφθαλμοί πῶς βλέψουσιν, εἶπέ μοι;
Πρόσωπον δ' ἄνευ ὀφθαλμῶν οὐ χρή πάντως καλεῖσθαι,
λείπεται γάρ τοῦ πλείονος, ἢ εἰπεῖν μᾶλλον ὄλου
ἥλιος γάρ, εἰ στερηθῆ φωτός τῆς εὐπρεπειάς,
ἀπολεῖται πρῶτος αὐτός, ἔπειτα κτίσις πᾶσα,
ἢ ὑπ' αὐτοῦ τό λάμπεσθαι καί τό βλέπειν λαχοῦσα.
Οὕτω Θεός τοῖς νοητοῖς ἑνός εἰ στερηθεῖη,
εἴτε Υἱοῦ ἢ Πνεύματος, Πατήρ οὐκέτι ἔσται,
ἀλλ' οὐδέ ζῶν ὑπάρξειεν ἀποβαλὼν τό Πνεῦμα,
ἐξ οὗ τοῖς πᾶσι δίδεται καί τό ζῆν καί τό εἶναι.
Σεβέσθω τοίνυν ἅπανσα λογική ὄντως φύσις,
ὄση ὑπό τόν ἥλιον, ὄση δ' ὑπέρθεν τούτου,
φύσιν τήν τρισυπόστατον ἀνερμήνευτον πάντη!
Θεοῦ γάρ οὔτε ὄνομα, οὐ φύσιν, οὐκ ἰδέαν,
οὐ μορφήν, οὐχ ὑπόστασιν τῶν ἀνθρώπων τις ἔγνω,
ἵνα εἶπη καί γράψῃ καί μεταδῶ τοῖς ἄλλοις,
ἀλλ' ὡσπερ λάμπων ἥλιος τοῖς νέφεσιν εἰσδύνει
καί οὐχ ὄραται μὲν αὐτός, οὐδ' ὄλως φωτί φαίνει,
ἀλλ' ἀμυδρόν τοῖς ἐν τῇ γῆ τό φῶς αὐτοῦ παρέχει,

31

οὕτω μου νόει τόν Θεόν ἄφ' ἡμῶν κεκρυμμένον
καί σκότος μέγα βαθύ πάντας ἡμᾶς κατέχον.
Ἄλλὰ τό θαυμαστότερον νόει πάντως ἐνταῦθα
Θεοῦ γάρ οὐ συστέλλεται τό φῶς, ὡς τοῦ ἡλίου,
ἀλλά λάμπει πανταχοῦ καί φωτίζει τά πάντα
καί μέσον ἐγώ τοῦ παντός περιέχομαι σκότει
καί τοῦ ἐμέ ποιήσαντος φωτός ἀποστεροῦμαι.
Τίς οὖν ἐμέ μή κλαύσειε καί τίς ἄν οὐ πενήθησῃ
καί τίς οὐκ ἄν στενάξειεν ἐπ' ἐμοί καί δακρύσῃ,
ὅτι Θεός ἐν ἅπασι καί πανταχοῦ ὑπάρχει
καί φῶς ὅλος αὐτός ἐστιν, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ὄλως
οὐ τροπῆς ἀποσκίασμα, οὐ νυκτός παρουσία,
(74) οὐ σκότος παρεμποδισμός ἐγγίνεται εἰς ἅπαν,
ἀλλ' ἐφήπλωται τῷ παντί καί ἀπροσίτως λάμπει
καί τοῖς ἀξίοις προσιτός καί ληπτός καθορᾶται,
ὀλίγον μὲν, ὡς ἔφαμεν, πρὸς ὅλην τήν ἀκτίνα
καί πρὸς τόν ἥλιον αὐτόν, ὅτε φανεῖται ὄλος,
πολύ δέ πάντως πρὸς αὐτούς τούς σκότει καθημένους,
ὅτι κατηξιώθησαν μικράν ἀυγὴν ιδέσθαι.
Ἐγὼ δέ, ὁ ταλαίπωρος, προτιμῶμια τό σκότος
καί μεριμνῶ τά ἐν αὐτῷ καί προστιθῶ τόν ζόφον,
καί γίνεται παχύτερον τῆ ταπεινῆ ψυχῆ μου,
ἐξ οὗ τά πάθη τρέφονται καί ἐν ἐμοί ζωοῦνται
καί δράκοντές μοι γίνονται καί ἔρπετά καί ὄφεις
διαταράσσοντες αἰεὶ τῆς ψυχῆς μου τά μέλη
καί γάρ ἡ δόξα δάκνει με, ἡ κενή καί ματαία,
καί τούς ὀδόντας πέπηγεν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ
ἐξ ἧς ἀδυνατήσαντος καί ἐκλυθέντος ὄλως
ἦλθον κύνες οἱ ἄγριοι, ἦλθεν θηρίων πλῆθος,
καί εὐρόντα με κείμενον κατεμασήσαντό με.
Τρυφή γάρ καί ὁ ἔπαινος μυελόν καί τά νεῦρα
διέσπασάν μου, τῆς ψυχῆς ἰσχύν καί προθυμίαν.
Ἀφρηρηκότα ἀπ' ἐμοῦ, οἴμοι, πῶς πάντα γράψω;
Οἴησιν δέ καί ὄκνον μοι ὡς ληστὰς ἐπιθέντες,
ἡδονήν τε καί μέριμναν, πῶς ἀνθρώποις ἀρέσω,
ἀπ' ἐναντίας σύροντες διεμερίσαντό με
ἡ μὲν τήν σωφροσύνην μου καί τό νηφάλιον μου,
ἡ δέ τά ἔργα τά καλά καί πράξεις τὰς ἐνθέους
ἐφ' ἑαυτάς δεικνύοντες νεκρόν ἀπέδειξαν με,
οἴησιν, τό παράδοξον καί θαυμαστόν καί μέγα,
καταλιπόντες ἐν ἐμοί τῷ κατερρυπωμένῳ.
Πῶς γάρ, εἰπέ, οὐ θαυμαστόν, πῶς οὐ πλήρες ἐλέους,
ὅτι τοσαῦτα πάθη με ἐπιπεσόντα αἴφνης
καί πάσης ἀρετῆς γυμνόν καί νεκρόν δείξαντά με
(75) ἔλαθον πάλιν ἑμαυτόν μηδέν τῶν γενομένων
ἐπεγνωκώς, ἀλλ' οἴομαι μείζων πάντων ὑπάρχειν
καί ἀπαθῆς καί ἅγιος καί σοφός θεολόγος,
δικαίως καί τιμώμενος παρά πάντων ἀνθρώπων,
ἀλλά καί ἐπαινούμενος, ὡς ἄξιος ἐπαίνων

ἅπαντας προσκαλούμενος δοκῶ τιμὴν συνάγειν.
 Συναγομένων γάρ αὐτῶν ἐγὼ φυσῶμαι πλέον
 καὶ συχνῶς περιβλέπομαι, μή πού τις ἀπελείφθη,
 ὅστις οὐ παραγένετο καὶ ἐθεάσατό με·
 καὶ εἴ που εὐρεθείη τις παραβλεψάμενός με,
 μνησικακῶ καὶ λοιδορῶ καὶ διασύρω τοῦτον,
 ὅπως ἀκούσας καὶ αὐτός μὴ φέρων μου τοὺς ψόγους
 ἔλθῃ, προσαγορεύσῃ με, φανῆ ὑπόσδονδός μου
 καὶ ὡς κάκεινος χρήζει μου τῆς εὐχῆς καὶ ἀγάπης,
 καὶ λέγω πάντας τοὺς λοιπούς· Ἔρχεται καὶ ὁ δεῖνα
 καὶ τὰς εὐχὰς κομίζεται καὶ τοὺς λόγους ἀκούει
 καὶ τὴν διδασκαλίαν μου – φεῦ μοι τῆς εὐπηθείας!
 Πῶς οὖν βλέπω γύμνωσιν τῆς ἀθλιότητός μου
 καὶ τῶν πληγῶν αἰσθάνομαι καὶ λυποῦμαι καὶ κλαίω
 καὶ ἴασιν ἐπιζητῶ ἀνακλιθεῖς ξενῶνι
 καὶ ἰατροὺς παρακαλῶ δεικνύς τοὺς μώλωπάς μου,
 ἀπογυμνώσας τε αὐτοῖς καὶ τὰ κρυπτά μου πάθη,
 ὡς ἂν ξηρία, ἔμπλαστρα καὶ καύστρας ἐπιθῶσι,
 καὶ ὑπομείνω καρτερῶς διὰ τὴν ἴασίν μου,
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προστιθῶ τραύματα καθ' ἐκάστην;
 Ἄλλ', ὦ Θεέ μου, οἴκτειρον ἐμέ πεπλανημένον
 καὶ φόβον σου ἐμφύτευσον ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ,
 ἵνα τόν κόσμον φύγοιμι κατὰ τὰς ἐντολάς σου
 καὶ μῖσος ἔξω πρὸς αὐτόν καὶ συσταλῶ ἐμφρόνως,
 καὶ μὴ ἐάσης με, Χριστέ, μέσον τούτου πλανᾶσθαι,
 ὅτι σέ μόνον ἀγαπῶ μήπω σε ἀγαπήσας,
 καὶ σοῦ μόνου προσδοκῶ τὰς ἐντολάς φυλάττειν,
 ὅλως ὢν ἐν τοῖς πάθεσι, μηδέ ἐπεγνωκῶς σε.
 Τίς γάρ τῶν ἐπιγόντων σε χρήζει δόξης τοῦ κόσμου;
 (78) Ἄλλο καὶ γάρ τό θέλημα σαρκὸς ῥευστῆς ὑπάρχει,
 ἕτερον δέ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἄλλο τῆς ψυχῆς μου.
 Πλὴν οὐ τριπλοῦς, ἀλλὰ διπλοῦς, ὡς ἄνθρωπος, ὑπάρχω·
 ἡ ψυχὴ μου συνδέεται ἀρρήτως τῇ σαρκί μου,
 πλὴν οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστον καταλλήλως,
 οἶον φαγεῖν τε καὶ πιεῖν, οἶον τό καθευθῆσαι,
 ἃ καὶ σαρκὸς θελήματα χοϊκὰ εἶναι λέγω.
 Ἐπεὶ δέ πάλιν χωρισθὲν ψυχῆς οὐδὲν ζητεῖ τοιοῦτον,
 ἀλλὰ νεκρόν, ἀναίσθητον, ὥσπερ πηλὸς τυγχάνει,
 τό πᾶν ψυχῆς εἶναι δοκῶ, ἐν θέλημα ἀνθρώπου.
 Ὁ οὖν τῷ Θεῷ Πνεύματι τό ἴδιον ἐνώσας
 θεοειδῆς ἐγένετο Χριστὸν λαβῶν ἐν στέρνοις,
 Χριστιανὸς ἀπὸ Χριστοῦ, Χριστὸν μεμορφωμένον
 ἔχων ἐν ἑαυτῷ πάντως τόν ἄληπτον καὶ μόνον,
 τόν ἀληθῶς ἀπρόσιτον τοῖς ποιήμασι πᾶσιν.
 Ἄλλ', ὦ φύσις ἀμόλυντε, οὐσία κεκρυμμένη,
 φιλανθρωπία ἄγνωστε τοῖς πλείοσιν ἀνθρώποις,
 ἔλεος οὐχ ὀρώμενον τοῖς ἀφρόνως βιοῦσιν,
 οὐσία ἀναλλοίωτε, ἄτμητε, τρισαγία,
 φῶς ἀπλοῦν καὶ ἀνείδεον, ἀσύνθετον εἰς ἅπαν,

ἀσώματον, ἀχώριστον, ἄληπτον πάση φύσει,
 πῶς καθωράθης ὡς ἐγώ, ἐγνώσθης τοῖς ἐν σκότει
 καί ἐκρατήθης ἐν χερσί μητρός σου τῆς ἀγίας,
 καί ἐδεσμεύθης ὡς φονεύς, ἔπαθες ὡςκακοῦργος
 σωματικῶς, ὦ βασιλεῦ, θέλων πάντως με σῶσαι
 καί πάλιν ἐπαναγαγεῖν εἰς παράδεισον δόξης;
 Τοῦτο οἰκονομία σου, τοῦτο ἡ παρουσία,
 τοῦτο ἡ εὐσπλαγχνία σου καί ἡ φιланθρωπία,
 ἡ γενομένη δι' ἡμᾶς, πάντας ἀνθρώπους, Λόγε,
 πιστούς, ἀπίστους, ἐθνικούς, ἁμαρτωλούς, ἁγίους·
 κοινή γάρ πάντων γέγονεν ἡ ἐπιφάνειά σου,
 σωτηρία καί λύτρωσις ζώντων καί τῶν θανόντων.
 (79) Τό δέ κρυπτῶς γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
 καί μερικῶς τελούμενον ἐν γνωστῇ ἀγνωσίᾳ
 γνωστῇ μὲν πάντως παρ' ἐμοί, ἀγνώστῳ δέ τοῖς ἄλλοις,
 ποῖα γλώσσα λαλήσειε, ποῖος νοῦς ἐρμηνεύσει,
 ποῖος λόγος ἐκφράσειεν, ἵνα καί χεῖρ μου γράψῃ;
 Φρικτόν γάρ ὄντως, Δέσποτα, φρικτόν καί ὑπέρ λόγον,
 ὅτι ὄραταί μοι τό φῶς, ὃ ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
 καί ἀγαπᾷ με ὃ μή ὦν ἔνδον τούτου τοῦ κόσμου,
 καί ἀγαπῶ τόν μηδαμοῦ ὄντα ἐν ὀρωμένοις.
 Ἐπί τῆς κλίνης κάθημαι ἔξωθεν ὦν τοῦ κόσμου
 καί μέσον ὦν τῆς κέλλης μου τόν ἔξωθεν τοῦ κόσμου
 ὄντα τε καί γενόμενον βλέπω, ὦ καί ὀμιλῶ
 εἰπεῖν δέ τόλμα – καί φιλῶ, φιλεῖ με καί ἐκεῖνος,
 ἐσθίω, τρέφομαι καλῶς μόνη τῇ θεωρίᾳ
 καί συνενούμενος αὐτῷ οὐρανοῦς ὑπερβαίνω
 καί τοῦτο οἶδα ἀληθές καί βέβαιον ὑπάρχειν,
 τό ποῦ τό σῶμα τότε δέ ὑπάρχει, οὐ γινώσκω.
 Οἶδα, ὅτι κατέρχεται ὁ ὑπάρχων ἀκίνητος·
 οἶδα, ὅτι ὄραταί μοι ὁ τυγχάνων ἀόρατος·
 οἶδα, ὁ πάσης κτίσεως ἀποκεχωρισμένος
 ἔνδον αὐτοῦ λαμβάνει με καί ἐν ἀγκάλαις κρύπτει,
 καί ἐκ παντός εὐρίσκομαι ἔξω τότε τοῦ κόσμου.
 Ἐγώ δέ πάλιν, ὁ βροτός καί μικρός ἐν τῷ κόσμῳ,
 ἐντός μου ὄλον καθορῶ τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
 καί οἶδα, ὡς οὐ θνήσκω ἐνδον ζωῆς τυγχάνων,
 καί ὄλην ἔχω γτήν ζωὴν βλυστάνουσαν ἐντός μου·
 ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐστίν, ἐν οὐρανῷ δ' ὑπάρχει,
 ὧδε κάκεῖ ὄραταί μοι ἐπίσης ἀπαστράπτων.
 Ὅπως δέ ταῦτα γίνονται, πῶς ἂν καλῶς νοήσω,
 πῶς δ' ἐξειπεῖν σοι δυνηθῶ, ὅσα νοῶ καί βλέπω;
 Εἰσί γάρ ὄντως ἀφθεκτα καί ἄρρητα εἰς ἅπαν,
 ἃ ὀφθαλμός οὐχ ἑώρακεν, οὐκ ἀκήκοεν οὐδὲ δέ,
 (80) ἐπί καρδίαν σέ ποτέ οὐκ ἐνέβη σαρκίνην.
 Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, ὅτι ἠλέησάς με
 καί δέδωκας ιδέσθαι με ταῦτα καί οὕτως γράψαι,
 τοῖς μετ' ἐμοῦ κηρῦξαί τε τήν σὴν φιλανθρωπίαν,
 ἵνα καί νῦν μηθῶσι λαοί, φυλαί καί γλώσσαί,

ὅτι τούς πάντας ἔλεῖς θερμῶς μετανοοῦντας
ἴσον τοῖς ἀποστόλοις σου καί πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
εὐεργετεῖς τε καί τιμᾶς καί δοξάζεις, Θεέ μου,
ὡς μετά πόθου σέ μόνον βλέποντας, τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
ὧ̄ πρέπει δόξα καί τιμή, κράτος, μεγαλωσύνη,
ὡς βασιλεῖ τε καί Θεῷ τοῦ παντός καί Δεσπότῃ
νῦν καί αἰεὶ διά παντός εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀμήν.

ΙΔ΄.

Εὐχαριστία πρὸς Θεόν τῶν δωρεῶν ἔνεκα, ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη' καί ὅτι φρικτόν καί ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καί ἡγουμενείας ἀξίωμα. (81)

Ἐγώ, κἄν θέλω, Δέσποτα, λαλῆσαι οὐκ ἰσχύω.
Τί γάρ ὅλως καί φθέγξομαι ἀκάθαρτος ὑπάρχων
καί λογισμοῖς καί πράξεις καί ἐννοίαις ἀπάσαις;
Πλήν τήν ψυχὴν τιτρώσκομαι, φλέγομαι τὰ ἐντός μου
ἐπιθυμῶν λαλῆσαί σοι, κἄν ποσῶς, ὁ Θεός μου.
Βλέπω, καί γάρ ἐπίστασαι τὰ ἐμά, ὦ Θεέ μου,
ὅτι τὰ μέλη ἅπαντα σώματος καί ψυχῆς μου
ἐμίαντα ἐκ γενετῆς, ὄλος ὧν ἁμαρτία.
Τεκμαίρομαι τό ἔλεος καί τήν φιланθρωπίαν
καί τὰ καλά σου τὰ πολλά, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω,
καί ἄφρονος καθίσταμαι μικροῦ ἀπογινώσκων
καί θλίβομαι διηνεκῶς λυπούμενος, ὁ τάλας,
ὅτι ἀνάξιός εἰμι τῶν ἀγαθῶν σου πάντων.
Ὅποταν ἔλθω εἰς ἐμαυτόν καί κατά νοῦν θελήσω
ἀναλογίσθαι, Χριστέ, τὰ πλήθη τῶν κακῶν μου,
καί ὅτι ἔν ἀγαθόν οὐκ ἔπραξα ἐν βίῳ,
ἀντί δέ τῶν κολάσεων, ὀργῆς σου τῆς δικαίας,
ὧν ὑπομεῖναι ἔμελλον ὡς πολλά σε λυπήσας,
τοσοῦτων μᾶλλον ἀγαθῶν νῦν κατηξίωσάς με,
ἔρχομαι εἰς ἀπόγνωσιν, φοβοῦμαί σου τό κρίμα,
ὅτι καί μᾶλλον προστιθῶ πταίσματα καθ' ἐκάστην,
(82) καί τό πολύ σου ἔλεος καί τήν φιланθρωπίαν
τρέμω μή τρέψης εἰς θυμόν μείζονος τιμωρίας,
ὅτι εὐεργετούμενος ἀχαριστῶ σοι πλέον,
δοῦλος ὑπάρχων πονηρός σου, τοῦ καλοῦ Δεσπότου.
Πάντα οὖν τᾶλλα, Κύριε, ὑπομονήν παρεῖχον,
ἐλπίδα προξενοῦντά μοι ζωῆς τῆς αἰωνίου
οὐ ἔνεκεν καί ἔχαιρον πολλά, ὡς οἶδας μόνος,
θαρρῶν εἰς τήν χρηστότητα καί εἰς τό ἔλεός σου.
Διά γάρ τοῦτο ἐκ παντός ἤρές με ἐκ τοῦ κόσμου
καί πάντων ἀπεχώρισας συγγενῶν τε καί φίλων,
ὅπως καί ἐλεήσης με καί σώσης με, Χριστέ μου
τοῦτο πληροφοροῦμενος παρά τῆς χάριτός σου
εἶχον χαράν ἀπλήρωτον καί βεβαίαν ἐλπίδα.

35

Τά δύο δέ τά ἔσχατα ὅπως εἶπω, οὐκ οἶδα,
 ἅ εἰς ἐμέ εὐδόκησας γενέσθαι, Βασιλεῦ μου,
 καί τήν ψυχὴν μου καί τόν νοῦν λόγου ἀποστεροῦσι
 καί ἐνεργείας παύσουσι καί φρονήσεις ἀπάσας,
 ἀλλά καί τῷ μεγέθει σου βαρύνουσι τῆς δόξης
 καί παύσασθαι παρά μικρόν πείθουσί με, Σωτήρ μου,
 μηδέν λαλεῖν, μηδέν ποιεῖν, μηδέ ἄπτεσθαι τούτων,
 καί ἀπορῶ ἐν ἑμαυτῷ καί θαυμάζων λυποῦμαι.
 Πῶς τοῖς τοιούτοις ἑμαυτόν πράγμασιν ἀπορρήτοις
 ἐξέδωκα διακονεῖν καί λειτουργεῖν, ὁ τάλας;
 Ἐν οἷς ἄγγελοι φρίττουσιν ἀδεῶς ἀτενίσαι,
 προφήται ἐδειλίασαν ἐνωτισθέντες ἅμα
 δόξης τό ἀκατάληπτον καί τῆς οἰκονομίας·
 ἀπόστολοι καί μάρτυρες καί διδασκάλων πλήθος
 βοῶσι καί κραυγάζουσιν ἑαυτούς ἀναξίους
 διαρρήδην κηρύττοντες ἅπασιν τοῖς ἐν κόσμῳ.
 Ἐγὼ δέ πῶς, ὁ ἄσωτος, καί πῶς ἐγώ, ὁ πόρνος,
 καί πῶς ἐγώ, ὁ ταπεινός, γενέσθαι ἠξιώθην
 καί ἀδελφῶν ἠγούμενος, τῶν θείων μυστηρίων
 (83) ἱερουργός καί λειτουργός τῆς ἀχράντου Τριάδος;
 Ὅπου γάρ ἄρτος σαρκός καί τοῦ αἵματος, Λόγε,
 ἐκεῖ ὑπάρχεις σύ αὐτός, ὁ Θεός μου καί Λόγος,
 καί ταῦτα σῶμα γίνεται σόν ἀληθῶς καί αἷμα
 ἐπελεύσει τοῦ Πνεύματος καί δυνάμει Ὑψίστου·
 καί τολμῶντες ἀπτόμεθα θεοῦ τοῦ ἀπροσίτου,
 μᾶλλον δέ τοῦ οἰκοῦντος ἐν φωτὶ ἀπροσίτῳ,
 οὐ μόνον φύσει τῇ φθαρτῇ ταύτῃ καί ἀνθρωπίνῃ,
 ἀλλά καί πάσαις νεοραῖς στρατιαῖς τῶν ἀγγέλων.
 Τοῦτο οὖν τό ἀπόρρητον, τοῦτο τό ὑπέρ φύσιν
 ἔργον τε καί ἐγχείρημα, ὅπερ ποιεῖν ἐτάχθην,
 πείθει με καί τόν θάνατον πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπειν·
 ὅθεν ἀφείς τό ἠδεσθαι τῷ τρόμῳ συνεσχέθην
 εἰδώς, ὅτι ἀδύνατον ἐμοί καί πᾶσιν, οἶμαι,
 τό κατ' ἀξίαν λειτουργεῖν καί βίον οὕτως ἔχειν
 ἀγγελικόν ἐν σώματι, μᾶλλον δ' ὑπέρ ἀγγέλους,
 ἴν' ὁ λόγος ἔδειξε καί ἡ ἀλήθεια ἔχει,
 καί οἰκειότερος αὐτῶν γένηται κατ' ἀξίαν
 ὡς καί χερσίν ἀπτόμενος καί στόματι ἐσθίων,
 ὄνπερ ἐκεῖνοι φρίττοντες παρίστανται σὺν τρόμῳ.
 Τό δέ κρίμα τῶν ἀδελφῶν, οὓς τέταγμα ποιμαίνειν,
 ποία ψυχὴ βαστάσειε, ποῖος νοῦς εὐπορήσει
 ἀκατακρίτως μετελθεῖν ἐνός ἐκάστου γνώμην
 καί πάντα τά παρ' ἑαυτοῦ ἀνελλιπῶς εἰσφέρειν
 καί ἐξελέσθαι κρίματος ἑαυτόν τοῦ ἐκείνων;
 Οὐ μοί δοκεῖ πως δυνατόν ἀνθρώποις εἶναι τοῦτο·
 πείθομαι οὖν βούλομαι μαθητὴς εἶναι μᾶλλον
 ἐνός δουλεύων θέλημα, ἐνός ἀκούων λόγους,
 καί ὑπέρ τούτου τοῦ ἐνός μόνον ὑφέξιν λόγους,
 ἢ τρόποις καί θελήμασι δουλεύειν τῶν πλειόνων

(84) καί τούτων γνώμας ἐρευνᾶς καί βουλὰς ἐξευρίσκειν
καί πράξεις τε καί λογισμούς ἐξιχνιάζειν πλέον,
ἐπεὶ καί κρίσις μένει με καί δοῦναι μέλλω λόγους,
ἀνθ' ὧν περ ἡμαρτήκασιν, οὓς ἔγωγε ποιμαίνειν
λόγοις ἀρρήτοις τοῦ Θεοῦ πάντως ἠρέθην μόνος.
Ἐκαστος γάρ κριθήσεται καί λόγους πάντως δώσει,
ὧν ἔπραξεν αὐτός, εἴ τι χρηστόν ἢ φαῦλον,
ὑπὲρ ἐκάστου λόγον δέ μόνος ἐγὼ παρέξω·
καί πῶς σωθῆναι βούλομαι ἢ πῶς ἐλεηθῆναι,
ὁ μηδέ κ' ἄν ὑπὲρ ἐμῆς μιᾶς ψυχῆς ἀθλίας
ἔχων ὅλως ἐνδείξασθαι ἔργον πρὸς σωτηρίαν;
Καί γάρ, πληροφορήθητι, οὐκ ἔχων, ὅ,τι φράσσω,
οὐδέ γάρ ἔπραξά ποτε ἔργον μικρόν ἢ μέγα,
δι' οὗ καί μέλλω σφῆζεσθαι πυρός τοῦ αἰωνίου.
Ἄλλ' ὦ φιλόανθρωπε Σωτήρ, εὐσπλαγχνε, ἐλεήμων,
θείαν μοι δός τῷ ταπεινῷ δύναμιν, ὥστε λόγῳ,
οὓς δέδωκάς μοι ἀδελφούς, ποιμαίνειν ἐν συνέσει,
καθοδηγεῖν ἐπὶ νομάς τῶν νόμων σου τῶν θείων
καί ἀνασφῶζειν εἰς μονάς τῆς ἄνω βασιλείας
σώους, ἀπήμονας, φαιδρούς τῶν ἀρετῶν τῷ κάλλει,
ἀξιούς τε προσκυνητάς τοῦ φοβεροῦ σου θρόνου·
κάμει δέ τόν ἀνάξιον προσλαβοῦ ἐκ τοῦ κόσμου,
εἰ καί κατάστικτον πολλαῖς ἁμαρτιῶν αἰκίαις,
ἀλλ' ὅμως λάτριν ἅμα σόν καί ἀχρεῖον οἰκέτην,
καί τοῖς χοροῖς τῶν ἐκλεκτῶν, οἷς κρίμασι γινώσκεις,
συγκαταριθμήσον ὁμοῦ μετὰ τῶν μαθητῶν μου,
ἵν' ἅμα πάντες βλέπωμεν τήν δόξαν σου τήν θείαν
καί τῶν ἀφράστων σου, Χριστέ, ἀγαθῶν ἐντρυφῶμεν.
Σύ γάρ εἶ ἡ ἀπόλαυσις, ἡ τρυφή καί τό κλέος
τῶν ἀγαπώντων σε θερμῶς εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΙΕ'.

*Ὅπως βλέπων τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπό τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καί ὅτι τό
θεῖον ἐντός καί ἐκτός ἐστί τοῦ παντός, ἀλλά καί ληπτόν τε καί ἀληπτον τοῖς ἀξίοις, καί ὅτι
οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμεν, καί ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἶς
ἐστί καί ὁ αὐτός καί μένων ἀμέριστος. (85)*

Ἀποκαλυπτομένου σου, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
καί δόξαν τοῦ προσώπου σου τρανότερον δεικνύντος
ὅλος τρόμῳ συνέχομαι ἄνωθεν καθορῶν σε,
ὡς ἐφικτόν ἐστιν ἐμοί, τῷ ταπεινῷ τήν φύσιν,
καί φόβῳ συνεχόμενος ἐκπλήττομαι καί λέγω·
Ἐπεὶ κατάληψιν ἐμήν πάντα τά σά, Θεέ μου,
καί γάρ εἶμι ἀκάθαρτος, ἀνάξιος εἰς ἅπαν
τοῦ βλέπειν σε, τόν καθαρὸν καί ἅγιον Δεσπότην,
ὃν εὐλαβοῦνται ἄγγελοι καί λειτουργοῦσι τρόμῳ,

καί ἀπό τοῦ προσώπου σου κλονεῖται πᾶσα κτίσις.
Ὅταν δέ ταῦτα εἴποιμι καί ὀφθαλμούς καμμύσω,
τουτέστι κάτω μου τόν νοῦν ἀποστρέψω, μή βλέπειν
ἢ καθορᾶν δυνάμενος τήν ἄστεκτόν σου θέαν,
τότε θρηνώ στερούμενος τοῦ κάλλους σου, Θεέ μου,
μή φέρων σοῦ τόν χωρισμόν, τοῦ φιλανθρώπου μόνοῦ.
Θρηνοῦντα δέ καί κλαίοντα ὄλον με περιλάμπεις,
βαβαί, καί καταπλήττομαι καί ἐπί πλεῖον κλαίω,
τό πρός ἐμέ σου εὐσπλαγχοῦν τόν ἄσωτον θαυμάζων.
Τότε βλέπω τοῦ σώματος πολλήν ἀσχημοσύνην
(86) καί τήν ἀναξιότητα ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
καί ταῦτα τεκμαιρόμενος ἐξίσταμαι κραυγάζων·
Τίς οὖν ἐγώ εἶμι, Θεέ καί ποιητά τῶν ὄλων,
καί τίς ὄλως πεποίηκα ἀγαθόν ἐν τῷ βίῳ,
ἢ ποίαν ὄλως σοῦ ποτε ἐντολήν εἰργασάμην,
ὅτι τοιαύτη δόξη με τόν ταπεινόν δοξάζεις;
Καί πόθεν ἢ καί διά τί οὕτως με περιλάμπειν,
τόν ἄθλιον, ἠξίωσας ἐν νυκτί καί ἡμέρα;
Μή γάρ ποτε ἐδίψησα σέ ζητῶν, Βασιλεῦ μου,
μή γάρ ἐκακοπάθησα σῶν ἐντολῶν τοῖς πόνοις,
μή πειρασμούς ὑπέμεινα καί μάστιγας, ὡς πάντες
οἱ ταῦτα καρτερήσαντες ἄγιοι ἀπ' αἰῶνος,
ὅπως ἐκείνοις με, Χριστέ, συναριθμήσας σώσης;
Οὐ γάρ τῶν ἔργων με χωρίς σύ βῆθυμοῦντα σώσεις·
κἄν σφόδρα σύ φιλάνθρωπος ὡς πλάστης τῶν ἀνθρώπων,
Ἄκούω Παύλου λέγοντος νεκράν εἶναι τήν πίστιν
ἔργων χωρίς τυγχάνουσαν καί φρίττω τιμωρίας
πάντως ἐκεῖ μενούσας με, τόν κατημελημένον.
Πῶς οὖν ἐγώ θαρρήσαιμι ὡς πιστός σύν ἐκείνοις
ἀριμνηθῆναι, Δέσποτα, τοῖς προεργασαμένοις,
ὁ μηδέν μίαν ἐντολήν ποτε τετηρηκώς σου;
Ἄλλ' οἶδα, πάντα δύνασαι, πάντα ποιεῖς, ὡς θέλεις,
καί τοῖς ἐσχάτοις, Δέσποτα, δίδως ὡς καί τοῖς πρώτοις,
καί πρῶτον, ὡ τοῦ θαύματος, τῶν πρώτων τοῖς ἐσχάτοις.
Ταῦτα πρός σέ λέγοντος, τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
τόν ἄνω πρῖν φαινόμενον καί πάλαι με κρυβέντα
καί ὕστερον ἀκτίσι με ὄλον περικυκλοῦντα,
αἴφνης σε ὄλον ἐν ἐμοί καθορῶ γεγονότα,
τόν ἄνω πρῖν φαινόμενον, ἀλλά κρυβέντα πάλιν
νέφει, καθάπερ ἥλιος ἀκτίνων ὄλως δίχα.
Ὡς οὖν ἐκεῖνος προσιτός ἐστι τοῖς καθορῶσι
(87) καί τότε μᾶλλον οἶονεῖ ὄλος πᾶσιν ὄραται,
οὕτω καί σύ μοι προσιτός κεκρυμμένος ἐντός μου
τυγχάνεις, ὁ ἀπρόσιτος, ὄμμασι νοεροῖς μου,
ὡς οἶδας, ὀπτανόμενος, κατά μικρόν αὐξάνων,
φαιδρότερον δεικνύμενος, φαιδρότερον ἀστράπτων·
ἄλλοτε πάλιν φαίνῃ μοι ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν.
Διό καί μεγαλύνω σου τήν ἀκαταληψίαν,
τήν ἀγαθότητα τήν σὴν κηρύττων ἐκβοῶ σοι·

Δόξα τῷ οὕτως τήν ἡμῶν δοξάσαντι οὐσίαν,
δόξα τῇ ἀμετρήτῳ σου, Σωτήρ, συγκαταβάσει,
δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα τῇ δυναστείᾳ,
δόξα σοι, ὅτι ἄτρεπτος, ἀναλλοίωτος μένων
ὅλος τε εἰ ἀκίνητος, ἀεικίνητος πέλων,
ὅλος ἐκτός τῆς κτίσεως, ὅλος δ' ἐν πάσῃ κτίσει,
ὅλος τὰ σύμπαντα πληροῖς, ὅλος ὧν ἔξω πάντων,
ὑπέρ τὰ πάντα, Δέσποτα, ὑπέρ ἀρχήν δέ πάσαν,
ὑπέρ οὐσίαν ἅπασαν, ὑπέρ φύσεως φύσιν,
ὑπέρ αἰῶνας ἅπαντας, ὑπέρ φῶς ἅπαν, Σῶτερ,
ὑπέρ οὐσίας νοεράς, ἔργον σόν γάρ κάκεῖναι,
μᾶλλον δέ ἐννοήματός σου τυγχάνουσιν ἔργον.
Σύ γάρ τῶν πάντων εἰ οὐδέν, ἀνώτερος δέ πάντων
τῶν ὄντων γάρ εἰ αἴτιος ὡς τῶν πάντων κτίστης
καί διά τοῦτο πάντων εἰ ἀποκεχωρισμένος,
ἄνωθεν που νοούμενος ὑπέρ τὰ ὄντα πάντα,
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφῆς τε,
ἀκατανόητός τε ὧν ἀναλλοίωτος μένεις,
ἀπλοῦς τυγχάνων ὅλος δέ σύ εἰ πεποικιλμένος,
καί ὅλως νοῦς ἀδυνατεῖ δόξης τήν ποικιλίαν
καί ὠραιότητα τοῦ σοῦ κάλλους κατανοῆσαι.
Ὁ οὖν τῶν πάντων ὧν οὐδέν ὡς ὑπεράνω πάντων,
ὁ ἔξω πάντων ὡς Θεός τῶν πάντων σύ ὑπάρχων
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφῆς τε,
(88) αὐτός ἐγένου καί βροτός, εἰσηλθεις ἐν τῷ κόσμῳ
καί πᾶσιν ὤφθης προσιτός τῇ τῆς σαρκός προσλήψει.
Ἐγνώσθης δέ καί τοῖς πιστοῖς θεότητος τῇ δόξῃ
καί γέγονας αὐτοῖς ληπτός, ὁ ἄληπτος εἰς ἅπαν,
καί ὄρατός ὅλος αὐτός, ὁ ἀόρατος πᾶσιν
καί εἶδοσαν τήν δόξαν σου, θεότητος τῆς θείας,
μόνοι πιστοί καί βλέπουσιν, οἱ ἄπιστοι δέ πάντες
ιδόντες σε διέμειναν τυφλοί, τό φῶς τοῦ κόσμου.
Οἱ οὖν πιστοί καί τότε σέ καί νῦν αἰεὶ ὀρώσι
καί ἔχουσι μεθ' ἑαυτῶν τόν κτίστην σε τῶν ὅλων
συνόντα συνοικοῦντά τε ἐν σκότει τῷ τοῦ βίου,
ὡς ἥλιόν σε ἄδυτον, ὡς ἄσβεστον λαμπάδα,
μή καταλαμβανόμενος ὅλως ὑπό τοῦ σκότους,
ἀλλά κατα φωτίζοντα αἰεὶ τούς σέ ὀρώντας.
Ἐπεὶ δέ σύ, ὡς εἴρηται, ἔξω πάντων ὑπάρχεις
καί, οὐς φωτίζεις, ἔξωθεν ποιεῖς τῶν ὀρωμένων
καί ὡσπερ σύ αὐτόθι ὧν ἄνω σὺν τῷ Πατρί σου
ἀδιαστάτως μεθ' ἡμῶν ὅλος αὐτός τυγχάνεις
καί ἐν τῷ κόσμῳ πάλιν ὧν ἀχώρητος εἰς κόσμῳ
ἐν τῷ παντί γάρ ὧν αὐτός ὑπέρ τό πᾶν τυγχάνεις,
οὕτως ἡμᾶς τούς δούλους σου τῶν αἰσθητῶν ἐν μέσῳ,
τῶν ὀρωμένων τε ἐντός ὑπάρχοντας ἐξάγεις
καί ἄνω ὅλως μετά σοῦ λαμπομένους φωτί σου
συναναφέρεις καί ποιεῖς ἐκ θνητῶν ἀθανάτους
καί μένοντες, ὅπερ ἐσμέν, υἱοὶ τῇ χάριτί σου

ὅμοιοί σοι γινόμεθα, θεοὶ Θεὸν ὀρώντες.
 Τίς οὖν οὐ προσδραμεῖταί σοι, τῷ μόνῳ φιλανθρώπῳ,
 τίς οὐκ ἀκολουθήσει σοι, τίς οὐκ ἐκ πόθου φράσει·
 Ἴδού, τὰ πάντα ρίψαντες ἀκολουθήσομέν σοι,
 τῷ συμπαθεῖ, τῷ προσινεῖ, τῷ εὐσπλάγχνῳ Δεσπότη,
 τῷ τὴν ἡμῶν ἐπιστροφὴν αἰεὶ ἐκδεχομένῳ,
 (89) τῷ θανάτῳ μὴ θέλοντι τῶν σοὶ προσκεκρουκότων,
 τῷ ἐν ἡμῖν τὰ φοβερά νῦν τελεσιουργοῦντι,
 ἅπερ ποτὲ ἀκούοντες ἐν οἴκῳ Δαυὶδ πάλαι
 γενόμενα θαυμάζομεν. Τὰ δ' ἄν καὶ εἶεν ταῦτα·
 οἶκος Δαυὶδ ἡμεῖς ἐσμέν ὡς συγγενεῖς ἐκείνου,
 καὶ γὰρ αὐτός σύ γέγονας, ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
 υἱός ἐκείνου, καὶ ἡμεῖς υἱοὶ σου κατὰ χάριν·
 σύ συγγενὴς ἡμῶν σαρκί, ἡμεῖς θεότητί σου.
 Λαβῶν γὰρ σάρκα δέδωκας ἡμῖν Πνεῦμα σου Θεῖον,
 καὶ οἶκος εἷς γεγόναμεν Δαυὶδ, οἱ πάντες ἅμα,
 τῇ ιδιότητι τῇ σῆ, τῇ πρὸς σε συγγενείᾳ.
 Κύριος οὖν σύ τοῦ Δαυὶδ, ἐν πνεύματι τυγχάνεις,
 ἡμεῖς δὲ τέκνα τοῦ Δαυὶδ, σπέρμα θεῖόν σου πάντες·
 συναγομένων τε ἡμῶν εἷς γινόμεθα οἶκος,
 τουτέστι πάντες συγγενεῖς, ἀδελφοί σου οἱ πάντες.
 Καὶ πῶς οὐ θαῦμα φοβερόν, ἢ πῶς οὐ φρίζει πᾶς τις,
 ὁ τοῦτο ὅλως ἐννοῶν, τοῦτο καταμανθάνων,
 ὅτι ὑπάρχεις μεθ' ἡμῶν νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
 καὶ οἶκον ἕκαστον ποιεῖς καὶ ἐνοικεῖς εἰς πάντα
 καὶ οἶκος πᾶσι γίνῃ σύ, καὶ ἐν σοὶ ἐνοικοῦμεν,
 εἷς, Σῶτερ, ἕκαστος ἡμῶν μετὰ σοῦ ὅλος ὅλου,
 καὶ μεθ' ἐνός ἑκάστου σύ μόνου μόνος τυγχάνων
 καὶ ὑπεράνωθεν ἡμῶν μόνος ὅλος ὑπάρχεις;
 Νῦν οὖν ὑπάρχεις τὰ φρικτὰ ἐν ἡμῖν πάντα πράσσω.
 Ποῖα φρικτὰ; Ἀκούσατε ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα·
 εἰ γὰρ καί, ἅ εἰρήκαμεν, ὑπὲρ ἔκκληξιν πάντα,
 ἀλλ' ὅμως ἄρτι ἄκουε φρικτότερα ἐκείνων!
 Μέλη Χριστοῦ γινόμεθα, μέλη Χριστός ἡμῶν δέ,
 καὶ χεῖρ Χριστός καὶ ποῦς Χριστός ἐμοῦ τοῦ παναθλίου,
 καὶ χεῖρ Χριστοῦ καὶ ποῦς Χριστοῦ ὁ ἄθλιος ἐγὼ δέ.
 Κινῶ τὴν χεῖρα, καὶ Χριστός ἡ χεῖρ μου ἔστιν.
 (90) Ἀμέριστον γὰρ νόει μ οἱ θεότητα τὴν θεῖαν! –
 Κινῶ τὸν πόδα καί, ἰδού, ἀστράπτει ὡς ἐκεῖνος·
 μὴ εἴπῃς, ὅτι βλασφημῶ, ἀλλ' ἀπόδεξαι ταῦτα
 καὶ τῷ Χριστῷ προσκύνησον τοιοῦτόν σε ποιοῦντι!
 Εἰ γὰρ καὶ σύ θελήσειας, μέλος αὐτοῦ γενήσῃ,
 καὶ οὕτω μέλη ἅπαντα ἐνός ἡμῶν ἑκάστου
 μέλη Χριστοῦ γενήσονται, καὶ Χριστός ἡμῶν μέλη,
 καὶ πάντα τὰ ἀσχήμονα εὐσχήμονα ποιήσει
 κάλλει θεότητος αὐτὰ κατακοσμῶν καὶ δόξῃ,
 καὶ γενησόμεθα ὁμοῦ θεοὶ Θεῷ συνόντες,
 ἀσημοσύνην σώματος ὅλως μὴ καθορῶντες,
 ἀλλ' ὅλοι ὅλω σώματι Χριστῷ ὁμοιωθέντες,

καί μέλος ἕκαστον ἡμῶν ὅλος Χριστός ὑπάρξει.
Εἷς γάρ πολλά γινόμενος εἷς ἀμέριστος μένει,
μερίς ἐκάστη δέ αὐτός ὅλος Χριστός ὑπάρχει
πάντως οὖν οὕτως ἔγνωκας Χριστόν καί δάκτυλόν μου
καί βάλανον – οὐκ ἔφριξας, ἤ σύ καί ἐψησύνθη;
Ἄλλά Θεός σοί ὅμοιος οὐκ ἠσχύνθη γενέσθαι,
σύ δέ ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνθη γεγονέναι;
Οὐχί ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνομαι γενέσθαι,
ἀλλά ἐκείνον ὅμοιον τοῦ ἀσχήμονος μέλους
ρηθέντα βλασφημίαν σε εἰπεῖν ὑπενοήθην.
Κακῶς ἄρα ὑπέλαβες, οὐ γάρ ἄσχημα ταῦτα!
Μέλη δέ Χριστοῦ εἰσι κρυπτά, καλύπτονται γάρ,
καί κατά τοῦτο τῶν λοιπῶν σεμνότερα ὑπάρχει
ὡς πᾶσιν ἀθεώρητα τοῦ κρυπτοῦ κρυπτά μέλη,
ἐξ οὗ τό σπέρμα δίδοται ἐν συνουσίᾳ θείᾳ,
θεῖον ἐν θείᾳ τῇ μορφῇ φρικτῶς μεμορφωμένον
ἀπό θεότητος αὐτῆς ὅλης, ὅλος Θεός γάρ,
ὅς συννεοῦται μεθ' ἡμῶν, ὡ φρικτοῦ μυστηρίου!
Καί γάμος ὄντως γίνεται, ὁ ἄρρητος καί θεῖος
(91) ἐνί ἐκάστῳ μίγνυται, καί πάλιν ταῦτα λέξω
ὑφ' ἡδονῆς, καί ἕκαστος ἐνοῦται τῷ Δεσπότη.
Εἰ οὖν ὅλη ὅλον Χριστόν σαρκί σου ἐνεδύσω,
ἀνεπαισχύντως ἅπαντα νοήσεις, ἄπερ λέγω.
Εἰ δέ οὐδ' ὅλως ἤ ἐπίβλημα μικρόν, ἀχράντου
χιτῶνος λέγω τοῦ Χριστοῦ, ἐπέβαλες ψυχῇ σου,
ἐν ἱματίῳ παλαιῷ, ἐν ἐνί πάντως τόπῳ
ὑπάρχεις καί αἰσχύνεσαι τά λοιπά πάντα μέλη,
τό σῶμα κεκτημένος δέ ῥυπαρόν ὅλον μάλλον,
ἐνδεδυμένος ῥυπαρά, πῶς οὐκ ἐρυθριάσεις;
Ἐμοῦ λαλοῦντος τά φρικτά περί μελῶν ἀγίων
καί δόξαν βλέποντος πολλήν καί τόν νοῦν λαμπομένου
καί χαίροντος καί σαρκικόν μηδέν ἐνθυμουμένου,
σύ μέν τάς σάρκας βλέπει σου τάς κατερρυπωμένας
καί τῷ νοί τάς πράξεις σου διέρχη τάς ἀτόπους,
καί ὁ νοῦς σου τούτοις αἰεὶ ὡς σκώληξ ἰλυσπᾶται.
Διό προσάπτεις τῷ Χριστῷ κάμοί τήν σὴν αἰσχύνην
καί λέγεις· Οὐκ αἰσχύνη σύ περί τῶν ἀσχημόνων,
μᾶλλον δέ εἷς ἀσχήμονα μέλη Χριστόν κατάγειν;
Ἐγὼ δέ πάλιν λέγω σοι· Βλέπε Χριστόν ἐν μήτρᾳ,
καί τά ἐν μήτρᾳ νόησον καί μήτραν ὑπεκδύντα,
καί πόθεν ἐξερχόμενος ὁ Θεός μου διῆλθε!
Καί πλεῖόν τι εὐρήσειας, ὑπέρ ἃ ἐγὼ εἶπον,
ἄπερ καί κατεδέξατο εἰς ἡμετέραν δόξαν,
ἵνα μηδεὶς αἰσχύνηται μιμούμενος ἐκείνον
μηδέ, ἃ πέπονθε, λαλῶν ἢ καί αὐτός πανθάνων.
Ἄνθρωπος ὅλος γέγονε καί Θεός ὅλος ὄντως,
εἷς οὗτος, οὐ μεμέρισται, ἀνήρ τέλειος πάντως·
ὁ δέ αὐτός Θεός ἐστίν, ὅλος μέλεσιν ὅλοις.
Οὕτως ἐγένετο καί νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις

ὁ Συμεών ὁ ἅγιος, Εὐλαβὴς ὁ Στουδίτης,
(92) οὗτος οὐκ ἐπησχύνετο μέλη παντός ἀνθρώπου
οὐδέ γυμνούς τινας ὄραν, οὐδέ γυμνός ὄρασθαι
εἶχε γάρ ὅλον τόν Χριστόν, ὅλος αὐτός Χριστός ἦν,
καί μέλη ἅπαντα αὐτοῦ καί παντός ἄλλου μέλη
καθ' ἓν καί πάντα ὡς Χριστόν οὗτος αἰεὶ ἐώρα
καί ἔμενεν ἀκίνητος, ἀβλαβής, ἀπαθὴς τε,
ὡς ὅλος ὢν Χριστός αὐτός καί Χριστόν πάντας βλέπων
τούς βαπτισθέντας καί Χριστόν ὅλον ἐνδυσάμενους.
Εἰ δέ γυμνός ὑπάρχεις σύ καί σὰρξ σαρκός προσψάσει,
θηλυμανὴς γεγένησαι ὡς ὄνος ἢ ὡς ἵππος,
ἵνα τί καί τόν ἅγιον τολμᾶς ἐνδιαβάλλειν
καί βλασφημεῖς εἰς τόν Χριστόν, τόν ἡμῖν ἐνωθέντα
καί δόντα τήν ἀπάθειαν δούλοις αὐτοῦ ἁγίοις;
Καί γάρ νυμφίος γίνεται ἀκούεις; καθ' ἑκάστην,
καί νύμφαι πάντων αἱ ψυχαί, αἷς ὁ κτίστης ἐνοῦται,
κάκεινῳ πάλιν αὐταὶ δέ, καί γίνεται ὁ γάμος
πνευματικῶς, θεοπρεπῶς συμμιγνύμενος ταύταις.
Οὐ φθείρει ὅλως, ἄπαγε, ἀλλ' εἰ καί ἐφθαρμένας
λάβοι καί ταύταις ἐνωθῆ, εὐθύς ποιεῖ ἀφθάρτους,
καί βλέπουσι τὰ πρότερον φθορᾶ μεμολυσμένα
ἅγια πάντα, ἀφθορα, ὅλως συνουλωμένα.
Τόν εὐσπαχνον δοξάζουσι, ποθοῦσι τόν ὠραῖον
καί τῇ ἀγάπῃ τῇ αὐτοῦ ὅλη ὅλαι κολλῶνται,
μᾶλλον δέ σπέρμα ἅγιον, ὡς εἶπομεν, λαβοῦσαι
θεόν ὅλον ἐντός αὐτῶν μεμορφωμένον κτῶνται.
Τί οὖν οὐχὶ ἀλήθεια ταῦτά εἰσι, πατέρες;
Οὐχὶ ὀρθῶς ἐξείπομεν περὶ πραγμάτων θείων,
οὐχὶ ἀπαραποίητα ταῖς γραφαῖς ἴσως εἶπον;
Εἰ τοίνυν σύ ἐνδέδουσαι σαρκός σου τήν αἰσχύνην
καί νοῦν οὐκ ἀπεγύμνωσας, ψυχὴν οὐκ ἀπεδύσω,
τό φῶς ἰδεῖν οὐκ ἴσχυσας σκότει κεκαλυμμένος,
ἐγὼ σοι τί ποιήσαιμι, τὰ φρικτὰ πῶς σοι δείξω,
(93) πῶς εἰς τόν οἶκον δέ, οἴμοι, τοῦ Δαυὶδ εἰσενέγκω;
Ἔστι καί γάρ ἀπρόσιτος τοῖς κατ' ἐμέ ραθύμοις,
ἔστιν ὅλος ἀόρατος τυφλοῖς ἐμοὶ ὁμοίοις,
ἔστι μακράν ἀπίστων τε καί ὀκνηρῶν εἰς ἅπαν,
πονηρῶν πάντων πόρρωθεν, πάντων τῶν φιλοκόσμων
τῶν κενοδόξων δέ οὕτως ἀσυγκρίτως ἀπέχει
ὡς ὑπὲρ ὕψος οὐρανοῦ, ὑπὲρ ἀβύσσου βάθος.
Καί τίς ἢ πῶς εἰς οὐρανόν ἀναβήσεται ὅλως,
ἢ ὑπὸ γῆν κατέλθοι δέ ἀνερευνῶν ἀβύσσους;
Καί μαργαρίτην ἐκζητῶν, ὡς σινάπεως κόκκον
σμικρότατον ὑπάρχοντα, πῶς εὐρεῖν ἐξισχύσει;
Ἄλλ', ὦ παῖδες συνάχθητε, ἀλλ', ὦ γυναῖκες, δεῦτε!
Ἄλλ', ὦ πατέρες, φθάσατε, πρὶν ἢ τό τέλος φθάσει,
καί σύν ἐμοὶ θρηνήσατε καί κλαύσατε οἱ πάντες,
ὅτι ἐν τῷ βαπτίσματι μικροὶ Θεόν λαβόντες,
μᾶλλον δέ υἱοὶ Θεοῦ νήπιοι γεγονότες,

ἔξω οἱ ἁμαρτήσαντες ἐβλήθημεν εὐθέως
ἀπό τοῦ οἴκου τοῦ Δαυΐδ καί τοῦτο ἀναισθήτως
πεπόνθαμεν, καί δράμωμεν διά τῆς μετανοίας!
Ἐκεῖθεν γάρ εἰσέρχονται οἱ ἐκβληθέντες πάντες,
ἄλλως δ' οὐκ ἔνι ἔνδοθεν εἰσελθεῖν, μή πλανᾶσθε,
οὐδέ ἰδεῖν τά ἐν αὐτῷ τελεσιουργηθέντα,
καί νῦν τελεσιουργούμενα καί εἰς ἀπείρους αἰῶνας
ἐν τῷ Χριστῷ μου καί Θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα,
τιμὴ τε καί προσκύνησις νῦν καί εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἄμην.

Ιστ'.

Ἵτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό θεῖον, οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν (94)

Ἦ τί τό πρᾶγμα τό κρυπτόν πάση κτιστῇ οὐσίᾳ,
καί τί τό φῶς τό νοητόν, ὃ τινι οὐχ ὁράται,
καί τίς ὁ πλοῦτος ὁ πολὺς, ὃν οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ
εὐρεῖν ὅλως ἐξίσχυσεν ἢ κατασχεῖν εἰς ἅπαν;
Ἔστι γάρ πᾶσιν ἄληπτος, ἀχώρητος τῷ κόσμῳ,
ἔστι καί ἐπιθυμητός, καθ' ὅσον ὑπερέχει
τῶν ὀρωμένων ὁ αὐτὰ Θεός κατασκευάσας.
Κατά τοῦτο τιτρώσκομαι τῇ ἀγάπῃ ἐκείνου
καθ' ὅσον δ' οὐχ ὁράται μοι ἐκτήκομαι τὰς φρένας,
τόν νοῦν καί τήν καρδίαν μου φλεγόμενος καί στένων.
Περιπατῶ καί καίομαι ζητῶν ὧδε κάκεισε
καί οὐδαμοῦ τόν ἐραστήν εὐρίσκω τῆς ψυχῆς μου
καί περιβλέπομαι συχνῶς, ἰδεῖν τόν ποθητόν μου,
κάκεινος, ὡς ἀόρατος, οὐχ ὁράται ὅλως.
Ἵτε δέ ἄρξομαι θρηνεῖν ὡς ἀπελπίσας, τότε
ὁράται μοι καί βλέπει με, ὁ καθορῶν τά πάντα
θαυμάζων καταπλήττομαι κάλλους τήν εὐμορφίαν,
καί πῶς ἀνοίξας οὐρανοὺς διέκυψεν ὁ κτίστης
καί δόξαν μοι παρέδειξε τήν ἄφραστον καί ξένην
καί τίς ἄρα ἐγγύτερον γενήσεται ἐκείνου
ἢ πῶς ἀνευχθήσεται εἰς ἀμέτρητον ὕψος;
(95) Λογιζομένου μου, αὐτός εὐρίσκεται ἐντός μου,
ἔνδον ἐν τῇ ταλαίνῃ μου καρδίᾳ ἀπαστράπτων,
πάντοθεν περιλάμπων με τῇ ἀθανάτῳ αἴγλῃ,
ἅπαντα δέ τά μέλη μου ἀκτίσι καταυγάζων,
ὅλος περιπλεκόμενος, ὅλον καταφιλεῖ με,
ὅλον τε δίδωσιν αὐτόν ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
καί ἐμφοροῦμαι τῆς αὐτοῦ ἀγάπης καί τοῦ κάλλους,
καί ἡδονῆς καί γλυκασμοῦ ἐμπίπλαμαι τοῦ θείου.
Μεταλαμβάνω τοῦ φωτός, μετέχω καί τῆς δόξης,
καί λάμπει μου τό πρόσωπον ὡς καί τοῦ ποθητοῦ μου
καί ἅπαντα τά μέλη μου γίνονται φωτοφόρα.

43

Ὡραίων ὠραιότερος τότε ἀποτελοῦμαι,
πλουσίων πλουσιώτερος καὶ δυνατῶν ἀπάντων
ὑπάρχω δυνατώτερος καὶ βασιλέων μείζων
καὶ τιμιώτερος πολὺ τῶν ὀρωμένων πάντων,
οὐχὶ τῆς γῆς καὶ τῶν τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ οὐρανοῦ δέ
καὶ πάντων τῶν ἐν οὐρανῶ, τὸν πάντων ἔχων κτίστην,
ὧ̄ πρέπει δόξα καὶ τιμὴ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
ἀμήν.

ΙΖ΄.

*Ὅτι ὁ φόβος γενεᾷ τὴν ἀγάπην, ἡ δὲ ἀγάπη ἐκρίζοι τὸν φόβον ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ μένει
μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὐσα καὶ Ἄγιον. (96)*

Πῶς ὑμνήσω, πῶς δοξάσω,
πῶς ἀξίως εὐφημήσω
τόν πολλα παραδραμόντα
ἀμαρτήματα Θεόν μου;
Πῶς εἰς ὕψος ὄλως βλέψω,
πῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς διάρω,
πῶς ἀνοίξω στόμα, Σῶτερ,
πῶς τὰ χεῖλη μου κινήσω;
Πῶς ἐκτείνω μου τὰς χεῖρας
πρὸς τοῦ οὐρανοῦ τό ὕψος,
ποίους λόγους δέ ἐφεύρω,
ποῖα ῥήματα προσάξω;
Πῶς λαλήσαι δέ τολμήσω,
πῶς τὴν ἄφεςιν αἰτήσω
τῶν ἀμέτρων μου πταισμάτων,
τῶν πολλῶν πλημμελημάτων;
Ὅντως ἔπραξα γάρ ἔργα
ὑπὲρ ἅπασαν συγγνώμην!
Οἶδας ἄπερ λέγω, Σῶτερ,
πᾶσαν φύσιν ὑπερέβην
παρὰ φύσιν ἔργα πράξας
τῶν ἀλόγων ὠφθην χείρων,
πάντων ζώων ἐναλίω,
(97) πάντων τε κτηνῶν χερσαίων,
ἐρπετῶν τε καὶ θηρίων
ἐγενόμην ὄντως χείρων
παραβάς τὰς ἐντολάς σου
ὑπὲρ τὴν ἀλόγων φύσιν.
Τό οὖν σῶμά μου μολύνας
καὶ ψυχὴν καταρρυπώσας
πῶς ὀφθῶ σοι, πῶς σε βλέψω,
ὄλως πῶς τολμήσω στήναι
πρὸ προσώπου σου, ὁ τάλας;
Πῶς μὴ φεύξομαι σὴν δόξαν

καί τό φῶς τό ἀπαστράπτον
τοῦ Ἁγίου Πνεύματός σου;
Πῶς δέ ἄνός σου χωρήσω
πρός τό σκότος, ὁ τοῦ σκότους
ἔργα πραξας, καί Ἁγίων
χωρισθήσομαι πληθούς;
Πῶς ἀνέξομαι φωνῆς σου
ἐκπεμπούσης με εἰς σκότος,
ὁ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἔργων
φέρων μου τήν καταδίκην;
Φρίττων ὄλος, τρέμων ὄλος,
ὄλος φόβῳ καί ἐκπλήξει
συνεχόμενος βοῶ σοι·
Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος
ὡς ἐγώ οὐκ ἔπταισέ σοι,
οὐδέ ἔπραξε τάς πράξεις,
ἄσπερ ἔπραξα ἐγώ ὁ τάλας,
καί παραίτιος καί ἄλλοις
ἐγενόμην ἀπωλείας.
Ἄλλά τοῦτο πάλιν οἶδα,
(98) τοῦτο πέπεισμαι, Θεέ μου,
ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων,
οὐχ ἁμαρτημάτων πλήθος,
οὐδέ πράξεων αἰσχροτήτης
ὑπερβήσεται ποτέ σου
τό φιλόφρονον καί μέγα,
μᾶλλον δέ ὑπέρ τό μέγα,
ὑπέρ λόγον, ὑπέρ νοῦν τε
ἔλεος, ὄπερ πλουσίως
πρός τοὺς πταίοντας ἐκχέεις
καί θερμῶς μετανοοῦντας,
καί καθαίρεις καί φωτίζεις
καί φωτός ποιεῖς μετόχους,
κοινωνούς θεότητός σου,
ὁμιλεῖς καί συλλαλεῖς τε
ὡσπερ φίλοις σου γνησίοις·
ὦ χρηστότητος ἀπείρου,
ὦ ἀγάπης ἀνεκφράστου!
Διά τοῦτο καί προσπίπτω
καί θερμῶς ἀναβοῶ σοι·
ὡς τόν ἄσωτον ἐδέξω
καί τήν πόρνην προσελθόντας,
οὕτως δέξαι με, οἰκτίρμον,
ἐκ ψυχῆς μετανοοῦντα,
καί δακρύων μου ῥανίδα
ὡς πηγᾶς αἰεὶ βλυζούσας
λογισάμενος, Χριστέ μου,
πλῆνον ἐν αὐταῖς ψυχῆς μου,
πλῆνον καί τοῦ σώματός μου

τάς ἐκ τῶν παθῶν κηλίδας,
(99) Ἔκπλυνον καί τήν καρδίαν
ἀπό πάσης πονηρίας.
Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ρίζα
καί πηγή τῆς ἀμαρτίας·
πονηρία τοῦ σπορέως
πονηροῦ σπορά ὑπάρχει.
Ἔνθα δ' ἔστι, καί βλαστάνει
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει
καί ἐκφύει πλείστους κλάδους
πονηρίας καί κακίας.
Τούτου ρίζας ἐκ βαθέων
ἐξανάσπασον, Χριστέ μου,
καί καθάρισον ψυχῆς μου
καί καρδίας τάς ἀρούρας
καί ἐμφύτευσον τόν φόβον
ἐν αὐταῖς, τόν σόν, οἰκτίρμον,
καί ἀξίωσον ριζῶσαι
καί καλῶς ἀναβλαστήσαι,
ὅπως ἀύξηθῆ εἰς ὕψος
φυλακῆ τῶν ἐντολῶν σου
προστιθέμενος καθ' ὥραν.
Τῇ προσθήκῃ δέ δακρῦων
προστιθείς βόας βλυζούσας,
ποτιζομένος δ' ἐκ τούτων
ἐπί πλεῖον καί αὐξάνει
καί, καθ' ὅσον στερεοῦται,
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει.
Ἀναλόγως συναυξάνει
ἡ ταπείνωσις τῷ φόβῳ,
ταπεινώσει δέ τά πάθη
ἅπαντα ὑποχωροῦσι·
σύν αὐτοῖς δέ καί δαιμόνων
(100) ἀπελήλαται ἡ φάλαγξ,
ἄρεταί δέ πᾶσαι ὥσπερ
βασιλίδι κύκλῳ ταύτης
συνεπόμεναι ὀρῶνται,
οἷα φύλακες καί φίλοι
καί θεράπαινοι δεσποίνης.
Τούτων συναθροισθεισῶν δέ
καί ἐνωθεισῶν ἀλλήλαις,
μέσον τούτων ὥσπερ δένδρον
εἰς ὑδάτων διεξόδους
φόβος σός πεφυτευμένος
ἐξανθεῖ καί κατ' ὀλίγον
δείκνυσί μοι ξένον ἄνθος.
ἽΩ Χριστέ μου, ξένον ἄνθος!
Ξένον εἶπον, ὅτι πᾶσα
φύσις κατά γένος τίκτει

καί τῶν δένδρων πάντων σπέρμα
κατά γένος ἐν ἑκάστῳ·
ὁ δέ φόβος σου καί ἄνθος
ξένης φύσεως δεικνύει
καί καρπόν ὁμοίως ξένον
καί ἀλλότριον ἐκείνου.
Ἔστι γάρ ὁ φόβος φύσει
κατηφείας πεπλησμένος
καί τούς τοῦτον κτησαμένους
ἀενάως σκυθρωπάζειν
ἀπεργάζεται ὡς δούλους,
ὡς πολλῶν πληγῶν ἀξίους,
ὡς ἐλπίζοντας καθ' ὥραν
ἐκτομήν τήν τοῦ θανάτου
καί τό δρέπανον ὀρώντας
(101) καί τήν ὥραν ἀγνοοῦντας
καί μή ἔχοντας ἐλπίδα,
μήτε μήν πληροφορίαν
συγχωρήσεως τελείας,
ἀλλά τρέμοντας τό πέρας,
ἀλλά φρίττοντας τό τέλος
ὡς ἀμφίβολον τῆς δίκης
περιφέροντας ἐκείνης
τήν ἀπόφασιν, Θεέ μου.
Τό γοῦν ἄνθος, ὅπερ φέρει,
ἄφραστον τῷ εἶδει πέλει,
ἄφραστότερον τῷ τρόπῳ·
ἐξανθοῦν γάρ καθορᾶται,
ἀποκρύπτεται δ' εὐθέως,
ὅπερ φύσεως οὐκ ἔστιν,
ἀλλ' οὐδέ ἀκολουθίας,
ὑπέρ φύσεως δέ φύσιν,
πᾶσαν φύσιν ὑπεραῖρον.
Τέως δείκνυται ὠραῖον
ἄνθος ὑπέρ πάντα λόγον
καί ἀρπάζει πρὸς τήν θεάν
τήν ἐκείνου ὄλον νοῦν μου,
μηδενός ἑῶν μεμνήσθαι,
ἃ παρέχειν οἶδε φόβον,
ἀλλά λήθην τούτων πάντων
ἀπεργάζεται μοι τότε
καί ἀφίπταται συντόμως.
Τό δέ δένδρον τό τοῦ φόβου
πάλιν ἄνθους ἔστι δίχα,
καί λυποῦμαι καί στενάζω
καί πρὸς σέ θερμῶς κραυγάζω
καί τό ἄνθος πάλιν βλέπω
(102) ἐν τοῖς κλαδοῖς τοῖς τοῦ δένδρου
καί τό ὄμμα, ὦ Χριστέ μου,

πρός τό ἄνθος μόνον ἔχων
οὐχ ὀρώ τό δένδρον τότε.
Συχνοτέρως δέ τό ἄνθος
ἐπανθοῦν καί πρὸς ἐκεῖνο
ὄλον με τῷ πόθῳ ἔλκον
εἰς καρπὸν ἀγάπης λήγει.
Ὁ καρπὸς δέ οὗτος πάλιν
οὐκ ἀνέχεται τῷ δένδρῳ
τῷ τοῦ φόβου βασταχθῆναι,
ἀλλά μάλλον ὅτε πλήρης
ὠριμάσει, τότε μόνος
δίχα δένδρου καθορᾶται.
Φόβος γάρ ἐν τῇ ἀγάπῃ
οὐχ εὐρίσκεται οὐδ' ὄλως,
οὐδέ πάλιν δίχα φόβου
ἐν ψυχῇ καρποφορεῖται.
Ἵντως θαῦμα ὑπέρ λόγον,
ὑπέρ ἔννοιαν δέ πᾶσαν,
ὅτι δένδρον μετὰ κόπου
ἐξανθεῖ καί καρπὸν φέρει·
ὁ καρπὸς αὐτοῦ δέ πάλιν
ὄλον ἐκριζοῖ τό δένδρον,
μένει δ' ὁ καρπὸς καί μόνος.
Πῶς καρπὸς τοῦ δένδρου δίχα,
ὄλως ἐξείπειν οὐκ ἔχω·
τέως μένει, τέως ἔστιν
ἡ ἀγάπη δίχα φόβου
τοῦ αὐτὴν ἀποτεκόντος.
Ἡ ἀγάπη οὖν ὑπάρχει
ὄντως πᾶσα εὐφροσύνη,
(103) καί χαρᾶς καί θυμηδίας
ἐμπιπλᾷ τὸν κεκτημένον
καί τοῦ κόσμου ἐν αἰσθήσει
τοῦτον ἐξωθεν ἐκβάλλει,
ὅπερ φόβος οὐκ ἰσχύει
ἀπεργάσασθαι οὐδ' ὄλως.
Ἵνδον γάρ τῶν ὀρωμένων
καί τῶν αἰσθητῶν ὧν ἔνδον,
πῶς τὸν ἔχοντα ἰσχύει
τούτων πόρρω βάλλειν ἄρα,
ἐν αἰσθήσει τε συνάψαι
ὄλον ἂν τοῖς ἀοράτοις;
Ἵντως οὐδαμῶς ἰσχύσει!
Τό δέ ἄνθος, ὁ καρπὸς τε,
ὄν ὁ φόβος ἀποτίκτει,
ἐξωθεν τοῦ κόσμου ἔστιν,
ἄ καί νοῦν ἀρπάζειν οἶδε
καί ψυχὴν σὺν τούτῳ αἶρειν
καί τοῦ κόσμου ἐξω βάλλειν.

Πῶς, εἶπέ μοι, ἕξω κόσμου
ἢ ἀγάπη ταῦτα βάλλει,
ἤθελον σαφῶς εἰδέναι.
Ἄφραστα, ὡς εἶπον, ταῦτα,
ὅμως πρόσεχε καί λέξω·
Πνεῦμα Θεῖον ἢ ἀγάπη,
παντουργόν φῶς καί φωτίζον,
πλήν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου,
οὐδέ ὅλως τι τοῦ κόσμου,
οὐδέ κτίσμα· ἄκτιστον γάρ
καί κτισμάτων πάντων ἕξω,
ἄκτιστον κτιστῶν ἐν μέσῳ.
Νόει ἅ σοι, τέκνον, λέγω!
(104) Ἔστι γάρ κεχωρισμένον,
τό δέ ἄκτιστον οὐδέπω
κτίσμα δέχεται γενέσθαι·
πλήν εἰ βούλοιο, καί τοῦτο
δυνατόν αὐτῷ ποιῆσαι.
Γέγονε καί γάρ ὁ Λόγος
Πνεύματος τῆ συνεργία
καί Πατρός τῆ εὐδοκία
ἄνθρωπος ἀτρέπτως ὅλος,
ἄκτιστος Θεός ὣν φύσει
γέγονε κτιστός ἀρρήτως
καί τό πρόσλημμα θεώσας
ἔδειξε διπλοῦν μοι θαῦμα
ἀμφοτέραις ἐνεργείαις
καί θελήσειν ὡσαύτως·
ὄρατόν ἀόρατόν τε,
κρατητόν ἀκράτητον δέ,
καί δεικνύμενος ὡς κτίσμα
τῶν κτισμάτων μέσον πάντων·
ὡς οὐ κτίσμα δέ τυγχάνων,
ὡς ἐδόκουν, ἤφαντοῦτο·
πλήν οὐδ' ὅλως ἤφαντοῦτο,
ἀλλ' ἐν μέσῳ ὣν τῶν πάντων
αἰσθητῶν κτιστῶν ὁ Λόγος
ἔωρᾶτο συνημμένος
τῷ προσλήματι ὡς κτίσμα.
Προσλαμβάνων δέ τό κτίσμα
καί ἐγκρύπτων ἢ ἀνάγων
εἰς τό ὕψος, εἰς τήν δόξαν
τήν οἰκείαν ὑπέρ λόγον
ἀπεκρύπτετο εὐθέως.
Υοῦτο ἔλεγον ἐκεῖνοι
ἀφαντοῦσθαι τόν Δεσπότην,
(105) τό καθ' ἑαυτούς δέ πάντως·
ὁ γάρ κτίστης τῶν ἀπάντων
ὣν ἀχώρητος τοῖς πᾶσιν,

ὡς Θεός πάντα πληρῶν δέ,
πῶς ἂν ἄλλως γε κρυβεῖη;
Μεταστήσεις ἀπό τόπου
τόν Δεσπότην καί πρὸς ἄλλον
τόπον δώσεις γεγονέναι
ἐξ ὀφθαλμῶν κρυβῆναι
τῶν ἀγίων Ἀποστόλων;
Ἄπαγε, μή ἐξ ἀγνοίας
περιπέσης βλασφημίᾳ!
Ἄκουε δέ τῆς ἀγάπης,
εἰ βούλει, τὰς ἐνεργείας,
καί μαθήση, πῶς ὑπάρχει
μείζων πάντων ἡ ἀγάπη!
Ποίων πάντων; Οὐκ ἀκούεις
βοῶντος τοῦ Ἀποστόλου;
Τοῦ λαλεῖν ἀγγέλων γλώσσαις
καί ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων,
τοῦ τὴν πίστιν πᾶσαν ἔχειν,
ὥστε ὄρη μεθιστάνειν,
τοῦ εἰδέναι πᾶσαν γνώσιν,
βάθος τε τῶν μυστηρίων,
τοῦ σκορπίσαι πάντα πλοῦτον
καί πτωχόν αὐτόν γενέσθαι,
τοῦ καί τό σῶμα εἰς καῦσιν
ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ ἐκδοῦναι
μείζων ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Καί τοσοῦτῳ μείζων πέλει,
ὅτι δίχα ταύτης ταῦτα
εἴτε ἓν εἴτε καί πάντα –
(106) εἰς οὐδέν τῷ κεκτημένῳ
ὄφελος ὅλως ὑπάρχει.
Ὅστις οὖν καί τῆς ἀγάπης
καί τῶν εἰρημένων πάντων
ἀποστέρηται, εἰπέ μοι,
ποῦ φανεῖται, τί ποιήσει,
πῶς πιστόν τοῖς ἐρωτῶσιν
εἰπεῖν ἑαυτόν τολμήσει;
Διὰ τοῦτο προσεκτέον
λέγοντι περί ἀγάπης.
Κάθημαι ἐν τῷ κελλίῳ
ἐν νυκτί ἢ ἐν ἡμέρᾳ,
συννύσσει ἀφανῶς μοι
καί ἀγνώστως ἡ ἀγάπη.
Ἐξω δέ κτισμάτων πάντων οὐσα
ἔστιν αὐτὴ καί μετὰ πάντων,
ἔστι πῦρ, ἔστι καί αἴγλη,
γίνεται φωτός νεφέλη,
ἥλιος ἀποτελεῖται.
Ὡς οὖν πῦρ ψυχὴν θερμαίνει

καί καρδίαν μου ἐκκαίει
καί διανιστᾷ πρὸς πόθον
καί ἀγάπην, τὴν τοῦ κτίστου.
Ἰκανῶς δέ πυρωθέντα
ὥσπερ αἴγλη φωτοφόρος
περιίπταται με πᾶσα,
φεγγοβόλους ἀφιείσα
τῇ ψυχῇ μου τὰς ἀκτῖνας
καί τόν νοῦν λαμπρύνουσά μοι
καί πρὸς θεωρίας ὕψος
ἐπιτήδειον δεικνύει
(107) ὀπτικόν ἐργασαμένη.
Τοῦτο ἦν, ὅπερ προεῖπον
ἄνθος εἶναι τό τοῦ φόβου.
Κατιδών δ' ἐγὼ τὴν αἴγλην
καί πλησθεῖς χαρᾶς ἀφάτου
οὐκ ἐχάρην ὅτι εἶδον,
ἀλλ' αὐτὴ χαρᾶς με θείας
ἐμφορήσασα ἀπέστη
καί συνήρπασε τόν νοῦν μου
καί τὴν αἴσθησιν καί πᾶσαν
κοσμικὴν ἐπιθυμίαν
καί κατέτρεχεν ὁ νοῦς μου
καί καταλαβεῖν ἐζήτει
τὴν φανεῖσαν αἴγλην πόθῳ.
Ἄλλ' οὐχ εὔρισκε τό κτίσμα,
οὐδ' ἠδύνατο γενέσθαι
τῶν κτισμάτων ὅλως ἕξω,
ἵνα δράζηται τῆς αἴγλης
τῆς ἀκτίστου καί ἀλήπτου.
Ὅμως περιήει πάντα
καί ἰδεῖν ἐμηχανᾶτο,
ἐξηρεύνα τόν ἀέρα,
οὐρανούς περιεπόλει,
περιήρχετο ἀβύσσους
καί τὰ ἔσχατα τοῦ κόσμου,
ὡς ἐδόκει, ἐξεζήτει.
Ἄλλ' οὐδέν ἐν τούτοις πᾶσιν
εὔρισκε, κτιστά γάρ πάντα
καί ἐθρήνουν καί ἐπένθουν
καί τὰ σπλάγχνα ἐφλεγόμεν
καί ὡς ἔκφρων ἐν ἐκστάσει
γεγονῶς οὕτως διῆγον.
(108) Ἦλθεν οὖν, ὡς ἠβουλήθη,
καί νεφέλης ὥσπερ εἶδος
φωτεινῆς ἐπιπεσοῦσα
καί ὅλη πρὸς τῇ κεφαλῇ μου
ἔωρᾶτο καθημένη
καί κραυγάζειν ἐνεποίει

ἐν ἐκπλήξει γενομένῳ.
Ὅμως πάλιν ἀποσπᾶσα
ἐγκατέλιπέ με μόνον
καί ζητοῦντί μοι ἐμπόνως
ταύτην, αἴφνης ὅλη πάλιν
ἐν ἐμοί γνωστῶς εὐρέθη,
ἐν καρδίᾳ μου τε μέσον
ὡς φωστήρ, ὡς δίσκος ὄντως
τοῦ ἡλίου καθωράθη.
Οὕτω δέ ἀναφανεῖσα
καί γνωστῶς ἀποδειχθεῖσα
ἔτρεψε δαιμόνων στίφος,
ἀπεδίωξε δειλίαν,
ἐνεποίησεν ἀνδρείαν,
τῆς αἰσθήσεως τοῦ κόσμου
ἀπεγύμνωσε τόν νοῦν μου
καί αἰσθήσεως χιτῶνα
νοεῖας ἐνέδυσέ με,
ὄρατῶν δ' ἐχώρισέ με
καί συνῆψεν ἀοράτοις
καί τόν ἄκτιστον ὄραν με
ἐχαρίσατο καί χαίρειν,
ὅτι πάντων ἐχωρίσθην
τῶν κτιστῶν καί ὀρωμένων
καί συντόμως φθειρομένων,
καί ἠνώθην τῷ ἀκτίστῳ,
τῷ ἀφθάρτῳ, τῷ ἀνάρχῳ,
(109) τῷ τοῖς πᾶσιν ἀοράτῳ
τοῦτο γάρ ἀγάπη πέλει.
Δράμωμεν πιστοί εὐτόνως,
σπεύσωμεν νωθοί ἐμπόνως!
Ὅκνηροί διεγερθῶμεν,
ὅπως ἐγκρατεῖς ἀγάπης,
μέτοχοι δέ ταύτης μᾶλλον
γενησόμεθα καί οὕτως
μεταβῶμεν τῶν ἐνθένδε,
ἵνα σύν αὐτῇ τῷ Κτίστῳ
καί Δεσπότη παραστῶμεν,
ἔξωθεν τῶν ὀρωμένων
γεγονότες σύν ἐκείνῃ!
Εἰ δέ μή, τοῖς ὀρωμένοις
καί τοῖς κτίσμασιν ὡς κτίσμα
ὄντες ἐναπολειφθῶμεν
ἐν πυρί τε καί ταρτάρῳ
καί φρικτοῖς κολαστηρίοις,
δίχα ταύτης εὐρεθέντες,
δίχα τῆς ἀγάπης λέγω.
Εἰ δέ καί σωθῆναι ἐνι
δίχα ταύτης, ὦ Χριστέ μου,

πῶς ὑπάρξει τοῦτο ὅλως;
Οὐδαμῶς γάρ ἔσται τοῦτο!
Τοῦ φωτός εἰ χωρισθῶμεν,
πῶς φευξόμεθα τό σκότος;
Τῆς χαρᾶς εἰ στερηθῶμεν,
πῶς ἀπαλλαγῶμεν λύπης;
Τοῦ νυμφῶνος ὄντες ἔξω
πῶς ἄν ὅλως εὐφρανθῶμεν;
Βασιλείας ἐκπεσόντες,
τῆς σῆς θεᾶς λέγω, Σῶτερ,
ποίαν ἄλλην σωτηρίαν,
(110) ποίαν δέ παραμυθίαν
ἢ ἐν ποίῳ ἄλλῳ τόπῳ
δυνηθῶμεν ἐφευρέσθαι;
Ὅντως οὐδαμοῦ οὐδ' ὅλως
κἄν δοκῆ τισιν ἀφρόνως,
ἄφρων γάρ ὁ τοῦτο λέγων.
Ἄλλ' ἀποκριθεὶς τις ἴσως ἐρεῖ ταῦτα
Πῶς ἐκτός τῆς βασιλείας,
πῶς ἐκτός δέ τοῦ νυμφῶνος
καί χοροῦ τοῦ τῶν δικαίων
ἄλλος τόπος σωτηρίας
ἢ ἀνέσεως οὐκ ἔσται;
Ἄφρων, εἶπεν ἡ ἀγάπη,
οὐκ ἀκούεις, ὅτι μίαν
ὁ Ἄδάμ ἐν παραδείσῳ
ἐντολήν, ὁ σός προπάτωρ,
παραβάς ἀπεγυμνώθη
δόξης θείας, καί ἡ Εὐα
σύν αὐτῷ τοῦ παραδείσου
ἐξωρίσθησαν εὐθέως,
ἡδονῆς ἀντιλαμβάνοντες
ὦ τόν θάνατον ἀθλίως
καί τόν ἰδρώτων γέμοντα καί πόνων, οἴμοι, βίον,
καί ζῆν καί θνήσκειν παρ' αὐτῷ δικαίως ὀρισθέντες;
Οὕτως νόει μοι καί τότε,
ὅτε γένηται ἡ κρίσις,
ὅτι ὅς ἄν εὐρεθείη
δόξης θείας ὡς ἐκεῖνος
ἀληθῶς γεγυμνωμένος,
ἔξω τε τοῦ παραδείσου,
ναί δή, καί τῆς βασιλείας
καί τοῦ νυμφῶνος οὐρανόυ
(111) ἐλαθήσεται εὐθέως.
Κἄν ἀμάρτημα μή ἔχη,
ἀρετῶν δ' ὑπάρχη δίχα,
ἴσταται γεγυμνωμένος.
Ἄρετῶν πασῶν δέ πρώτη,
βασιλὶς τε καί κυρία

ἔστιν ὄντως ἡ ἀγάπη.
Κεφαλή τῶν πάντων ἔστι
καί ἰμάτιον καί δόξα.
Κεφαλῆς χωρίς δέ σῶμα
καί νεκρόν καί ἄπνουν ἔστι.
Σῶμα δέ χωρίς χιτῶνος
πῶς οὐχί γυμνόν ὑπάρξει;
Ἄρεταί χωρίς ἀγάπης
ἔωλοι, ἀνωφελεῖς τε
καί γυμνός τῆς θείας δόξης,
ὁ μή ἔχων τήν ἀγάπην,
ἀρετάς κἄν πάσας ἔχη,
ἴσταται γεγυμνωμένος,
καί τήν γύμνωσιν μή φέρων
κρύπτεσθαι μᾶλλον ἐθέλει.
Τήν αἰσχύνην γάρ ὡς ἔχων
ἔχει καί τήν καταδίκην
καί «οὐκ οἶδά σε» ἀκούει
παρά τοῦ κριτοῦ τῶν ὄλων.
Ἦλθεν ἐπί γῆς ὁ κτίστης,
ἔλαβε ψυχὴν καί σάρκα,
ἔδωκε δέ Πνεῦμα Θεῖον,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Εἰ οὖν βούλει καί εἰ θέλεις
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
(112) πίστευσον Θεῷ τελείως,
ἄρνησαι σαυτόν ὡσαύτως,
ἐπί ὧμων ἀδιστακτικῶς
ἄρον τόν σταυρόν καί λήψη
θάνον τῇ προθέσει, τέκνον,
ἵνα μέτοχος γενήσῃ
τῆς ζωῆς τῆς ἀθανάτου!
Μή πλανήσωσί σε πλάνοι
ταῖς αὐτῶν ψευδολογίαις,
μετά θάνατον λαμβάνειν
τήν ζωὴν τοῦς τελευτῶντας
μή πεισθεῖς καταμελήσης
καί ζωῆς οὐ μεταλήψη!
Ἄκουσον Θεοῦ τοῦς λόγους,
ἄκουσον τῶν Ἀποστόλων,
ἄκουσον τῶν διδασκάλων,
τῶν ἐπί τῆς ἐκκλησίας,
τί Χριστός βοᾷ καθ' ὧραν.
«Ποταμοί ἐκ τῆς κοιλίας
εἰς ἐμέ τῶν πιστευόντων
ρέυσουσι πηγῆς τῆς θείας,
ὔδατος τοῦ ἀειζώου.»
Τί τό ὕδωρ τοῦτο λέγων,
εἰ μή Πνεύματος τήν χάριν;

Καθαρούς δέ τῇ καρδίᾳ
μακαρίζει, λέγων τούτους
ᾔψεσθαι Θεόν ἐνταῦθα.
Οἱ Ἀπόστολοι δέ πάντες
καί διδάσκαλοι βοῶσιν
ἀπεντεῦθεν καί τό Πνεῦμα
καί Χριστόν αὐτόν λαμβάνειν,
(113) εἶπερ μέλλοιμεν σωθῆναι.
Ἄκουσον φωνάς Δεσπότου,
ἄκουσον τοῦ Λόγου λόγους,
πῶς δηλοῖ τήν βασιλείαν
τήν τῶν οὐρανῶν λαμβάνειν
ἀπεντεῦθεν τούς ἀνθρώπους.
«Ὁμοιώθη, λέγων, αὕτη
μαργαρίτη πολυτίμῳ»
μαργαρίτην δέ ἀκούσας
ἄρα τί ὑπολαμβάνεις;
Λίθον εἶναι λέγεις τοῦτον
ἢ κρατούμενον κἄν ὅλως
ἢ ὀρώμενον ποσῶς δέ;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Νοητός καί γάρ ὑπάρχει,
Ἐμπορος εὐρών δέ τοῦτον,
πῶς ἐφεῦρεν, ἄρτι λέξον,
εἰ ἀκράτητος ὑπάρχει,
εἰ ἀόρατος τυγχάνει;
Ποῦ οὖν τοῦτον ὅλως εὔρε,
πῶς κατεῖδε, δίδαξόν με.
Πῶς δέ ἅπαντα πωλήσας
ἐξωνήσατο ἐκεῖνον,
ὄν οὐχ εὔρεν, ὄν οὐκ εἶδεν,
ὄν οὐκ ἔσχεν ἐπί χεῖρας,
ἀλλ' οὐδ' ἔλαβεν ἐν κόλπῳ;
Πίστει δέ με μόνη πάντως
καί ἐλπίδι ὡσπερ ἔχων
διακείσεται, διδάξεις;
Ἄλλ' οὐκ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὡσπερ σύ ὑπολαμβάνεις,
οὐδ' ἐλπίσι τοῦ εὐρέσθαι
(114) οὐδ' ἐλπίσι τοῦ λαβέσθαι
τά ὑπάρχοντα πωλῆσαι.
Τί πλανᾶσθε, τί ματαίαις
ἐπερείδεσθε ἐλπίσι;
Τί καί ἄλλοις ἀπωλείας,
ἑαυτοῖς τε τιμωρίας
αἵτιοι σφοδράς γενέσθαι
μάτην βούλεσθε πεισθεῖσιν;
Ἄλλά πρότερον εὐρεῖν σοι
παραινεῖ τόν μαργαρίτην,

καί ἀτίμητον ὡς ὄντα
θεασάμενόν σε τοῦτον
καί αὐτόν τότε πωλήσας
ἅπαντα ἐξαγοράσαι
σύ δέ λέγεις ἐν ἐλπίσι
καί σαυτόν ἀποδεικνύεις
ὡς οὐ θέλοντα πωλήσαι
τά ὑπάρχοντα καί ἄραι
οὐρανῶν τήν βασιλείαν,
ἦν ἐντός σου, ἐάν θέλῃς,
ὁ Δεσπότης εἶπεν εἶναι.
Ἴσως δέ πτωχός ὑπάρχεις
καί οὐ κέκτησαι χρυσίον,
οὐδέ κτήματα, οὐ πλοῦτον,
καί ἀκούων, ὅτι πάντων
ὑπαρχόντων διαπράσει
ὁ ἀτίμητος ὠνεῖται
μαργαρίτης, ἵνα λέγῃς
ὅτι Ἄρα πῶς μή ἔχων
ὑπαρξιν ἐγὼ ἰσχύσω
(115) κτήσασθαι τόν θεῖον τοῦτον
καί ὠραῖον μαργαρίτην;
Περί τούτου οὖν ἀκοῦσαι
συνετῶς παρακαλῶς σε.
Ἐάν ἅπαντα τόν κόσμον
καί τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχῃς
καί σκορπίσας διανείμῃς
ὄρφανοῖς καί χήραις ταῦτα
καί πτωχοῖς ἠπορημένοις,
καί πτωχός αὐτός γενήσῃ,
ὡς ἀντάξιον δέ ὄλως
τίμημα εἰ ἐννοήσῃς
ὅ,τι κατεβάλου, λέγων·
Δότε μοι τόν μαργαρίτην,
δέδωκα γάρ ἅπαντά μου!
παρ' εὐθύς τοῦτο ἀκούσῃ
λέγοντός σου τοῦ Δεσπότη·
Ποῖα ἅπαντά σου λέγεις;
Σύ γυμνός ἀπό κοιλίας
ἐξελήλυθας μητρός σου
καί γυμνός ἐν τῷ μνημείῳ
πάλιν πάντως εἰσελεύσῃ.
Σά δέ ποῖα λέγεις εἶναι;
Ἄφρων, ὄλως οὐκ αἰσθάνῃ;
Καί οὐ λήψῃ μαργαρίτην,
οὐδέ λάβῃς βασιλείαν.
Ἄν δέ ἅπαντα σκορπίσῃς
τά ὑπάρχοντά σου ὄλως
ἢ πτωχός ὑπάρχῃς λίαν

καί προσέλθης λέγων οὕτως·
Ἴδε, Σῶτερ, νῦν καρδίαν
(116) καί ψυχὴν συντετριμμένην
καί δεινῶς κολαζομένην
καί σφοδρῶς ἐκκαιομένην!
Ἴδε, Δέσποτα, γυμνόν με,
ἴδε με ἠπορημένον
ἀρετῆς ἀπάσης ξένον
καί πτωχόν ἐν τούτοις λίαν
καί μὴ ἔχοντά τι δοῦναι
εἰς ἐξώνησίν σου, Λόγε,
καί ἐλέησόν με, μόνη
ἀνεξίκακε Θεέ μου.
Τί γάρ ἄξιον εὐρήσω
ἐν τῷ κόσμῳ, ὦ Θεέ μου,
ὅπερ δώσω εἰς τιμὴν σου,
τοῦ ποιήσαντος τὰ πάντα;
Τί γάρ ἔδωκεν ἡ πόρνη,
τί δέ ὁ ληστής παρέσχεν,
ὁ δέ ἄσωτος, Χριστέ μου,
ποῖον πλοῦτόν σοι προσῆξε;
Ταῦτα λέξον, καί ἀκούσῃ·
Ναί, προσέφερόν μοι δῶρα,
ναί, προσέφερόν μοι πλοῦτον·
δεδωκότες ἄπερ εἶχον,
ἔλαβον τόν μαργαρίτην
τοῦ παντός κρείττω τοῦ κόσμου.
Ταῦτά μοι καί σύ, εἰ βούλει,
κόμισον καί λήψῃ πάντως.
Μετά τούτων πρόσελθέ μοι
καί εὐθύς σοι ὑποδείξω,
ὄνπερ ἔλαβον ἐκεῖνοι
μαργαρίτην, καί χαρήσῃ·
καί ψυχὴν αὐτὴν εἰ δώσεις,
(117) ἄξιον οὐδέν νομίσεις,
ἄξιον οὐδέν λογίσει,
ὅ,τι ὅλως κατεβάλου.
Ἐγὼ γάρ, ἐάν προσέλθης,
ὡς ἡ πόρνη μοι προσῆλθε,
πάντως ἔχω ἐξουσίαν,
πάντως ἔχω μαργαρίτας,
οὓς ὁ κόσμος, ἐάν λάβῃ,
καί σὺν κόσμῳ τούτῳ ἄλλαι
μυριάδες ἄλλων κόσμων,
οὐκ ἐκλείψει μαργαρίτης
μόνος εἷς ἐκ θησαυρῶν μου,
καί παρέξω σοι καί δῶρον,
ὡς ἐκεῖνη παρεσχόμην.
Ταῦτά σοι Θεός προσείπη

καί διδάξει, πῶς προσῆλθεν
ὁ ληστής καί πῶς ἡ πόρνη,
οἱ ἄδόμενοι ἐν κόσμῳ,
πῶς δέ ἄσωτος εὐθέως
ὑποστρέψας προσεδέχθη.
Πίστει δέ ληστής ἐσώθη,
ὁ πολλά κακά ποιήσας,
καί δικαίως, ὅτι μόνος
πάντων με ἀρνησαμένων,
πάντων δέ σκανδαλισθέντων
κρεμαμένου μου τῷ ξύλῳ
ὡμολόγησεν ἐκεῖνος
καί Θεόν καί βασιλέα
καί ἀθάνατόν με εἶναι
ἐκ καρδίας ἀνεβόα.
Διά τοῦτο καί πρό πάντων
(118) ἔλαβε τήν βασιλείαν.
Πόρνης δέ τόν πόθον ἄρα
ποῖος λόγος παραστήσει,
ὄν ἐβάσταζεν ἐκείνη
ἐν καρδίᾳ προσελθοῦσα
ὡς Θεῷ μοι καί Δεσπότη
ὄρατῶν καί ἀοράτῶν
καί προσέφερε πλουσίως
ὡς οὐδεῖς τῶν μέχρι τότε,
ὄν ἰδῶν ἀπεδεξάμην;
Καί οὐκ ἔλαβον τόν πόθον,
ἀλλ' αὐτῇ τόν μαργαρίτην
δούς ἀφήκα καί τόν πόθον,
μᾶλλον δέ καί προσανῆψα
καί πυρσόον εἰς μέγαν ἦρα
καί ἀπέλυσα παρθένων
σεμνοτέραν οὔσαν ταύτην.
Ἄφνω γάρ τόν νόμον πάντα
ὥσπερ τεῖχος διαβάσσα,
ἢ ὡς κλίμακα τάς πάσας
ἀρετάς ὑπεραρθεῖσα
ἔφθασεν εἰς τέλος νόμου,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη,
καί ἀπῆλθε μέχρι τέλους
ἄτρωτον τηροῦσα ταύτην.
Ὅ δέ ἄσωτος ὁμοίως
ἐκ καρδίας ἐπιστρέψας
μετενόησε γνωσίως,
καί υἱός μου ὢν τό πρόσθεν
οὐ προσῆλθεν ὡς υἱός μου,
ἀλλ' ὡς εἷς με ἐξητεῖτο
(119) τῶν μισθίων μου γενέσθαι.
Οὐ τῷ στόματι δέ μόνον,

ἀλλά καί ψυχῇ ἐλάλει,
καί τοῖς ἔργοις ἐπεδείκνυ
ἄπερ ἔλεγε τοῖς λόγοις.
Ἦ ταπεινώσις με τούτου
εἴλκυσε πρὸς εὐσπαγχνίαν
καί ἐπλούτισα εὐθέως
καί ἐδόξασα συντόμως,
ὅτι ἔβλεπον ἐξ ὅλης
προσερχόμενον ψυχῆς μοι,
ὅτι ὄπισθεν οὐδ' ὄλως
ὡς πολλοί τοῦτο ποιοῦσιν –
ἀπεστρέφετο τάς φρένας.
Οὕτως οὖν, εἰ πᾶς προσέλθοι
καί προσπέσοι μοι γνησίως,
– ἀκουσάτω πᾶσα κτίσις! –
δέξομαι αὐτόν εὐθέως.
Ἵστις δέ μου μετὰ δόλου
βούλεται λαβεῖν τήν χάριν,
ὑποκρίσει δέ προσέλθοι,
ἢ κακίαν ἔνδον ἔχων
ἢ θαρρῶν αὐτοῦ τοῖς ἔργοις,
κατεχόμενος ἐπάρσει
ἢ φθόνῳ, οὐκ ἔχει ὄλως
μετ' ἐμοῦ, Χριστοῦ, μερίδα.
Ταῦτά σοι Θεός καί πᾶσι
δι' ἡμῶν βοᾷ καθ' ὥραν.
Εἰ δέ βούλει, καί ἐξ ἄλλων
δείξω σοι τρανώς ἐνταῦθα,
ὅτι δεῖ τήν βασιλείαν
οὐρανῶν λαβεῖν σε ὅλην,
(120) εἰ ἐν ταύτῃ εἰσελθεῖν σε
βούλει καί μετὰ τό τέλος.
Ἄκουσον Θεοῦ σοι πάλιν
ἐν παραβολαῖς λαλοῦντος·
«Τίτι ἄρα ὁμοιώσω
οὐρανῶν τήν βασιλείαν;
Ὅμοία ἐστίν, πρόσεχε,
τοῦ σινάπεως τῷ κόκκῳ,
ὄν λαβῶν τις τῶν ἀνθρώπων
ἔβαλεν αὐτοῦ εἰς κῆπον,
καί ἐβλάστησε καί δένδρον
ὄντως γέγονεν εἰς μέγα.»
Λέγε τοίνυν, ὁ ἀκούων,
τίς ἐστίν ὁ κόκκος οὗτος;
Τί νομίζεις εἶναι τοῦτον;
Λέγε μετὰ παρρησίας!
Εἰ δέ μή, ἐγώ σοι λέξω
καί τό ἀληθές ἐξείπω·

Πάντως βασιλείαν εἶπε
τήν τῶν οὐρανῶν σοι κόκκον.
Ὁ δέ κόκκος οὗτος ἔστι
Θείου Πνεύματος ἢ χάρις,
ὁ δέ κῆπος ἡ καρδία
ἢ ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων,
ἔνθα ὁ λαβῶν τό Πνεῦμα
βάλλει ἔνδον τε καί κρύπτει
ταῖς λαγόσι ταῖς τῶν σπλάγχων,
ὡς μηδένα τοῦτο βλέπειν,
καί φυλάττει μετά πάσης
ἀκριβείας, ὅπως φύη,
ὅπως γένηται εἰς δένδρον
καί εἰς οὐρανόν ἀνέλθῃ.
(121) Εἰ οὖν λέγεις· Οὐχί ὦδε,
ἀλλά μετά τέλος πάντες
λήψονται τήν βασιλείαν,
οἱ θερμῶς ταύτης ἐρῶντες,
ἀνατρέπεις τοῦ Σωτῆρος
καί Θεοῦ ἡμῶν τούς λόγους.
Τόν γάρ κόκκον εἰ μή λάβῃς,
τόν σινάπεως, ὃν εἶπεν,
εἰ μή βάλης σου εἰς κῆπον,
μένεις ὅλως δίχα σπόρου.
Εἰ δέ καί τόν σπόρον λάβεις
καί συμπνίξεις ταῖς ἀκάνθαις
ἢ προδώσεις τοῖς ὀρνέοις
καί ἀρπάσουσι τόν κόκκον
ἢ ἀπότιστον ἑάσεις
κῆπόν σου τῇ ἀμελείᾳ
καί οὐ φύει σου ὁ σπόρος,
οὐ βλαστήσει, οὐ καρπεύσει,
τίς σοι ἐκ τοῦ σπόρου ἔσται
ἢ ὠφέλεια, εἰπέ μοι;
Πότε δέ, εἰ μή ἐνταῦθα,
ἄλλοτε τόν σπόρον λάβεις;
Μετά θάνατον, μοί εἴπῃς,
ἀλλά σφάλῃ τοῦ εἰκότος·
ποίῳ κήπῳ τότε τοῦτον
κατακρύψεις, ἐρωτῶ σε,
ποιαῖς δέ ταῖς ἐργασίαις
θεραπεύσεις, ἵνα φύῃ;
Ὅντως ὅλος γέμεις πλάνης,
ἀδελφέ, ἡπατημένης!
Ὁ γάρ χρόνος οὗτος ἔργων,
ὁ δέ μέλλων τῶν στεφάνων·
(122) ὦδε σύ τούς ἀρραβῶνας
λαβε, εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὦδε δέξαι τήν σφραγίδα.

Ἄπ' ἐντεῦθεν τὴν λαμπάδα
ἀναψον τὴν τῆς ψυχῆς σου,
πρὶν σκοτάση, πρὶν κλεισθῶσιν
αἱ τῆς ἐργασίας πύλαι.
Εἵπερ φρόνιμος ὑπάρχεις,
ᾧδέ σοι καὶ μαργαρίτης
γίνομαι καὶ ἐξωνοῦμαι,
ᾧδέ σοι καὶ σίτος πέλω
καὶ σινάπεως ὡς κόκκος,
ᾧδε γίνομαι σοι ζύμη
καὶ ζυμῶ τό φύραμά σου,
ᾧδε σοι ὡς ὕδωρ πέλω,
γίνομαι καὶ πῦρ γλυκάζον·
ᾧδε καὶ ἰμάτιόν σοι
καὶ τροφή καὶ πόσις πᾶσα,
ἐάν βούλει, γίνομαι σοι.
Ὁ Δεσπότης ταῦτα λέγει.
Εἰ οὖν οὕτως ἐκ τῶν ᾧδε
καὶ τοιοῦτόν με γνωρίσεις,
ἔξεις με κάκεῖ ἀρρήτως
ἅπαντα γινόμενόν σοι·
εἰ δ' ἀπέλθῃς ἀγνοῶν μου
χάριτος τάς ἐνεργείας,
μόνον με κριτὴν ἐκείσε
ἀσυμπάθητον εὐρήσεις.
Ὡ Χριστέ μου καὶ Θεέ μου,
μὴ με κατακρίνης τότε,
(123) μηδὲ δίκη ὑποβάλης
τόν πολλά σοι ἐπταικότα,
ἀλλά δέξαι με ὡς ἓνα
τῶν ἐσχάτων σου μισθίων
καὶ ἀξίωσον ἐντεῦθεν
θεραπεῦσαί σε, Σωτήρ μου,
καὶ λαβεῖν σου Πνεῦμα Θεῖον,
ἀραββῶνα βασιλείας
καὶ ἐκεῖθεν ἀπολαῦσαι
τοῦ νυμφῶνος σου τῆς δόξης,
καθορῶντά σε, Θεέ μου,
εἰς αἰῶνας αἰωνίους,
ἀμήν.

ΙΗ'.

Διδασκαλία σὺν θεολογία περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἡγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (124)

Τίς ἐξισχύσει, Δέσποτα, περὶ σοῦ διηγείσθαι;
Οἱ ἀγνοοῦντες σφάλονται μηδὲν ὄλως εἰδότες,

61

Ερευνητικό έργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmlab,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.

οἱ δὲ τὴν σὴν θεότητα ἐπιγόνοντες ἐν πίστει
φόβῳ πολλῶ συνέχονται καὶ ἐξίστανται τρόμῳ
καὶ τί λέγειν οὐκ ἔχουσιν ὑπὲρ νοῦν γάρ ὑπάρχεις·
πάντα ἀκατανόητα, ἀκατάληπτα πάντα
τά ἔργα καὶ ἡ δόξα σου καὶ ἡ ἐπίγνωσίς σου.
Ἵτι μὲν εἶς, γινώσκομεν καὶ τό φῶς σου ὀρώμεν·
ὁποῖος δὲ καὶ ποταπός, ἅπαντες ἀγνοοῦμεν.
Πλήν τὴν ἐλπίδα ἔχομεν καὶ τὴν πίστιν κρατοῦμεν
καὶ τὴν ἀγάπην οἶδαμεν, ἦν ἡμῖν ἐδωρήσω,
ἄπειρον, ἀνεκκλήτητον, μηδαμοῦ χωρουμένην,
φῶς οὐσαν, φῶς ἀπρόσιτον, φῶς ἐνεργοῦν τά πάντα.
Τοῦτο καὶ χεὶρ σου λέγεται καὶ ὀφθαλμός καλεῖται
καὶ στόμα τό πανάγιον καὶ δύναμις καὶ δόξα
καὶ πρόσωπον γνωρίζεται ὡραῖον ὑπὲρ πάντα.
Τοῦτο ἥλιος ἄδυτος τοῖς ὑψηλοῖς τά θεῖα,
τοῦτο ἀστήρ ἀειλαμπής τοῖς μὴ πλέον χωροῦσι·
τοῦτο λύπη ἀντίκειται, τοῦτο φθόνον διώκει
καὶ ζῆλον τόν σατανικόν παντελῶς ἀφανίζει.
Τοῦτο ἐκτῆκει ἐν ἀρχῇ καὶ λεπτύνει καθαῖρον,
(125) ἀποδιώκει λογισμούς καὶ κινήσεις συστέλλει.
Τοῦτο ἀποκρυπτόμενον παιδεύει ταπεινοῦσθαι
καὶ διαχεῖσθαι οὐκ ἔῃ, οὐδέ ῥέμβεσθαι ὄλως.
Τοῦτο πάλιν φαινόμενον κόσμον ἀποχωρίζει
καὶ λήθην πάντων ἐμποιεῖ ἀνιαρῶν τοῦ βίου.
Τοῦτο καὶ τρέφει τά πολλά καὶ τὴν δίψαν ἰᾶται
καὶ δύναμιν χαρίζεται τοῖς καλῶς κοπιῶσι.
Τοῦτο σβέννυσι τόν θυμόν καὶ ζέσιν τῆς καρδίας
καὶ οὐκ ἔῃ ὀργίζεσθαι ἢ ταρασσέσθαι ὄλως.
Τοῦτο φεῦγον διώκεται παρά τῶν τετρωμένων
καὶ τῇ ἀγάπῃ τῇ πολλῇ ἐκ καρδίας ζητεῖται,
ἐπιστραφέν δὲ καὶ φανέν καὶ λάμψαν φιλανθρώπως
ἐκκλίνειν τοῖς διώκουσιν, συστέλλεσθαι ποιέ δέ,
καὶ τό πολλά ἐκζητηθέν ἀποπέμπεσθαι φόβῳ,
ὡς οὐκ ἀξίως τοῦ καλοῦ, τοῦ ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν.
Ἵ δώρου, ὦ χαρίσματος θείου καὶ ἀνεκφράστου!
Τί γάρ καὶ οὐκ ἐργάζεται, τί δὲ καὶ οὐχ ὑπάρχει;
Τοῦτο τερπνότης καὶ χαρά, πραότης καὶ εἰρήνη,
ἔλεος ἀναρίθμητον, ἄβυσσος εὐσπλαγχνίας,
ἀόρατον βλεπόμενον, χωρητόν ἀχωρήτως,
ἀναφές ἀψηλάφητον, κρατητόν ἐν νοῖ μου.
Τοῦτο ἔχων οὐ καθορῶ, θεωρῶν δὲ ἀφιέν
τάχος ὀρμῶ τοῦ δράξασθαι, καὶ ἀφίπταται ἅπαν.
Ἐξαπορῶ καὶ φλέγομαι καὶ μανθάνω αἰτεῖσθαι
καὶ ἐκζητεῖν μετὰ κλαυθμοῦ ἐν πολλῇ ταπεινώσει
καὶ μὴ δοκεῖν ὡς δυνατά τά ὑπὲρ φύσιν εἶναι
καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐμῆς καὶ σπουδῆς ἀνθρωπίνης,
ἀλλ' εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλέους ἀπείρου.
Τοῦτο χρόνον ὀλίγον φαίνεται καὶ συστέλλεται,
ἔν, ἔν δὲ τῶν παθῶν ἐκβάλλει τῆς καρδίας.

Οὐ γάρ δύναται ἄνθρωπος ἐκνικῆσαι τὰ πάθη,
εἰ μὴ συμπαραγένηται εἰς βοήθειαν τοῦτο,
(126) οὐδέ πάλιν ἀπό μιᾶς ἅπαντα ἐκδιώκει.
Οὐ γάρ εἰσδέξασθαι χωρεῖ αἴφνης ὄλον τό Πνεῦμα
ὁ ἄνθρωπος ὁ ψυχικός καί ἀπαθής γενέσθαι,
ἀλλ' ὅταν τὰ εἰς δύναμιν διαπράξῃται πάντα
γύμνωσιν, ἀπροσπάθειαν, χωρισμόν τῶν ἰδίων,
ἐκκοπήν τοῦ θελήματος καί ἄρνησιν τοῦ κόσμου,
ὑπομονήν τῶν πειρασμῶν καί προσευχήν καί πένθος,
εὐτέλειαν, ταπείνωσιν, ὅσον ἰσχύος ἔχει.
Τότε ὀλίγον ὡς λεπτή αἴγλη καί σμικροτάτη
αἴφνης τόν νοῦν κυκλώσασα εἰς ἔκστασιν ἀρπάζει,
καταλιμπάνουσα ταχύ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ,
ὥστε τῷ τάχει τῷ πολλῷ μηδέ κατανοῆσαι,
μὴ κάλλους μνημονεύειν τε συγχωρεῖν τόν ἰδόντα,
ἵνα μὴ φάγῃ νήπιος τροφήν ἀνδρῶν τελείων
καί παρ' εὐθύ διαρραγῇ ἢ βλαβῇ καί ἐμέσῃ.
Ἔκτοτε οὖν χειραγωγεῖ, ἐνισχύει, διδάσκει
δεικνυμένη καί φεύγουσα, ὅτε χρήζομεν ταύτης
οὐχ ὅταν ἡμεῖς θέλωμεν – τοῦτο γάρ τῶν τελείων ,
ἀλλ' ὅταν ἀπορήσωμεν καί ἐκλυθῶμεν ὄλως,
ἔρχεται εἰς βοήθειαν, ἀνατέλλει μακρόθεν
καί ταύτην ἐν καρδίᾳ μου ποιεῖ αἰσθάνεσθαί με.
Θροοῦμαι, περισφίγγομαι κρατῆσαι ταύτην θέλων
καί νύξ τὰ πάντα καί κεναί αἰ ἀθλίαι μου χεῖρες.
Πάντων ἐπιλανθάνομαι καί κάθημαι καί κλαίω
μὴ ἐπελπίζων ἄλλοτε ταύτην οὕτως ιδέσθαι.
Ἄτε θρηνήσω δέ πολλά καί παύσασθαι θελήσω
τότε ἔλθοῦσα μυστικῶς κρατεῖ τῆς κορυφῆς μου
καί συγχέομαι δάκρυσιν ἀγνοῶν τίς ὑπάρχει
καί καταναγάζει μου τόν νοῦν φωτί γλυκείῳ σφόδρα.
Ἄτε γνῶ ἥτις ἐστίν, ἀφίπταται συντόμως
καταλιποῦσά μοι τό πῦρ τοῦ θεοῦ αὐτῆς πόθου,
ὃ γελᾶν οὐκ ἀφήσιν ἢ πρὸς ἀνθρώπους βλέπειν,
(127) οὐδέ πόθον εἰσδέξασθαι τινός τῶν ὀρωμένων.
Κατά μικρόν ἀνάπτεται, ὑπομονῇ φυσᾶται
καί φλόξ μεγάλη γίνεται οὐρανούς δρασσομένη
ταύτην σβέννυσιν ἄνεσις, περισπασμός οἰκείων
καί μέριμνα βιωτικῶν, ἐν ἀρχῇ γάρ τυγχάνει.
Ἄνακαλεῖται σιωπὴν καί μῖσος πάσης δόξης
τό κυλινδεῖσθαι ἐπὶ γῆς καί πατεῖσθαι ὡς κόπρον
ἐπὶ τούτοις γάρ τέρπεται καί συμπαρεῖναι θέλει,
ταπείνωσιν διδάσκουσα τὴν πάντα δυναμένην.
Ἄτε οὖν ταύτην κτήσωμαι ταπεινός γένωμαι,
τότε ὑπάρχει σύν ἐμοί ἀχώριστος κάκείνη
ὀμιλεῖ μοι, φωτίζει με, βλέπει με, ἦν καί βλέπω.
Ἄτε τῇ καρδίᾳ μου ἐστίν, ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει,
ἐρμηνεύει μοι τὰς γραφάς καί προστιθεῖ μοι γνώσιν,
μυστήρια διδάσκει με, ἅ λαλεῖν οὐκ ἰσχύω,

ἐκ τοῦ κόσμου δεικνύει μοι πῶς αὕτη ἦρπασέ με
καί ἔλεεῖν προστάσσει μοι πάντας τούς ἐν τῷ κόσμῳ.
Τοῖχοι οὖν με συνέχουσι καί σώματι κρατοῦμαι
καί ἔξω τούτων ἀληθῶς εἰμί, μή ἀπιστήσης!
Κτύπων οὐκ ἐπαισθάνομαι, φωνάς δέ οὐκ ἀκούω,
οὐδέ φοβοῦμαι θάνατον, παρῆλθον γάρ καί τοῦτον.
Θλίψιν οὐκ οἶδα, τί ἐστι, κἄν πάντες με λυπῶσιν·
αἱ ἡδοναί πικρία μοι, φεύγουσι πάντα πάθη,
καί φῶς ὁρῶ διά παντός ἐν νυκτί καί ἡμέρα.
Ἡμέρα νύξ μοι φαίνεται καί νύξ ἡμέρα ἔστιν,
καί ὑπνῶσαι οὐ βούλομαι, ζημία γάρ μοι τοῦτο.
Ὅταν δέ πάντα τά κακά περικυκλώσωσί με
καί τῷ δοκεῖν καθέλξωσι καί κατισχύσωσί μου,
ἔξω πάντων εὐρίσκομαι σὺν αὐτῇ αἴφνης τότε,
χαροπιῶν καί λυπηρῶν καί ἡδονῶν τοῦ κόσμου·
(128) ἐπαπολαύω τῆς χαρᾶς τῆς ἀρρήτου καί θείας,
κάλλους αὐτῆς κατατρυφῶ, συχνῶς ἀσπάζομαι ταύτην,
καταφιλῶ καί προσκυνῶ, χάριν ἔχω μεγάλην
τοῖς ἐμέ προξενήσασιν ἰδεῖν, ἦνπερ ἐπόθουν,
καί τοῦ ἀφράστου μετασχεῖν φωτός καί φῶς γενέσθαι
καί κοινωνῆσαι τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς ἀπ' ἐντεῦθεν
καί κτήσασθαι τόν χορηγόν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
καί γενέσθαι ἀνελλιπῆς ψυχικῶν χαρισμάτων.
Τίς με πρὸς ταῦτα τά καλά ὠδήγησεν ἑλκύσας,
τίς ἐκ βυθοῦ ἀνήγαγε κοσμικῆς με ἀπάτης;
Τίς ἀπεχώρισε πατρός καί ἀδελφῶν καί φίλων,
συγγενῶν τε καί ἡδονῶν καί τῆς χαρᾶς τοῦ κόσμου;
Τίς μοι ὑπέδειξεν ὁδόν μετανοίας καί πένθους,
ὅθεν ἡμέραν εὐρηκα, τὴν μὴ ἔχουσαν τέλος;
Ἄγγελος ἦν, οὐκ ἄνθρωπος· ἄνθρωπος δ' ὅμως πέλει
παρ' οὗ κόσμος ἐμπαίζεται καί ὁ δράκων πατεῖται,
καί τρέμουσιν οἱ δαίμονες τούτου τὴν παρουσίαν.
Πῶς σοι ἐξείπω, ἀδελφέ, ἃ εἶδον ἐν Αἰγύπτῳ
θαυμάσια καί τέρατα παρ' αὐτοῦ γεγονότα;
Ἐν τέως τοῦτο λέξω σοι, οὐ γάρ δύναμαι πάντα.
Κατῆλθε γάρ καί εὐρέ με δοῦλον καί παροικοῦντα
καί εἶπε· Δεῦρο, τέκνον μου, πρὸς Θεόν σε ἀπάξω!
Ἐγὼ δέ εἶπον πρὸς αὐτόν ἐκ πολλῆς ἀπιστίας·
Καί τί σημεῖον δείξεις μοι, ἵνα με βεβαιώσης,
ὅτι αὐτός με δύνασαι ρύσασθαι ἐξ Αἰγύπτου
καί ἀφαρπάσαι τῶν χειρῶν Φαραῶ τοῦ δολίου,
μήπως ἀκολουθήσας σοι μειζρόνως κινδυνεύσω;
Πῦρ, ἔφη, μέγα ἄναψον καί ἴν' εἰσέλθω μέσον,
καί ἂν μὴ μείνω ἄφλεκτος, μὴ μοι ἀκολουθήσης!
Ὁ λόγος με ἐξέπληξε, τό κελευσθέν ἐποίησεν.
(129) καί ἡ φλόξ διανήπτετο, καί αὐτός ἔστη μέσος,
ἀσινῆς καί ἀλώβητος κάμῃ προσεκαλεῖτο.
Φοβοῦμαι, ἔφην, Δέσποτα, ἀμαρτωλός τυγχάνω!
Ἐξῆλθεν, ἦλθε πρὸς ἐμέ καί κατησπάσατό με·

Τί ἐφοβήθης, εἶπέ μοι, τί δειλιᾶς καί τρέμεις;
 Μέγα τό θαῦμα καί φρικτόν, μείζονα τούτου ὄψει.
 Ἐξέστην, εἶπον, Κύριε, ἐγγίζειν οὐ τολμῶ σοι
 οὐδέ φανῆναι τοῦ πυρός τολμηρότερος θέλω
 καί γάρ ὀρῶ σε ἄνθρωπον ὑπέρ ἄνθρωπον ὄντα
 καί οὐδέ βλέπειν σε τολμῶ, ὄν τό πῦρ ἐσεβάσθη.
 Ἐγγύτερόν με ἤγαγεν, ἐνηγκαλίσατό με
 καί πάλιν κατεφίλησε φιλήματι ἀγίῳ
 καί αὐτός ὄλος ἐμύρισεν ὁσμὴν ἀθανασίας.
 Ἐπίστευσα, ἠγάπησα ἀκολουθῆσαι τούτῳ
 καί δοῦλος ἐπεπόθησα τούτου μόνου γενέσθαι.
 Ὁ Φαραῷ ἐκράτει με, οἱ δεινοὶ ἐργοδοταί
 τὴν πλίνθον καί τὰ ἄχυρα ἠνάγκαζον φροντίζειν
 μόνος οὐκ ἴσχυον φυγεῖν, οὐδέ γάρ εἶχον ὄπλα.
 Μωσῆς ἐλάλει τῷ Θεῷ ποιῆσαι τό συμφέρον
 Θεός μαστίζει Αἴγυπτον πληγαῖς δεκαπλασίοις,
 καί οὐκ ἐκάμφθη Φαραῷ οὐδέ ἀπέλυσέ με
 καί δὴ πρεσβεύει ὁ πατήρ, καί Θεός ὑπακούει
 καί λέγει τῷ θεράποντι λαβεῖν ἐκ τῆς χειρός με
 καί ὑπισχνεῖται μεθ' ἡμῶν συμπορεύεσθαι ἅμα,
 τοῦ Φαραῷ λυτρούμενος καί τῶν κακῶν Αἰγύπτου,
 καί θάρσος ἐνεποίησεν εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν
 καί τόλμαν ἐχαρίσατο, Φαραῷ μὴ φοβεῖσθαι.
 Οὕτῳ δὴ καί ἐποίησεν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐργάτης
 ἐκράτησέ μου τῆς χειρός προπορευόμενός μου
 καί οὕτως ἀπηρξάμεθα τὴν ὁδὸν διανύειν.
 (130) Κύριε, δός μοι σύνεσιν πρεσβείαις τοῦ πατρός μου
 καί λόγον, διηγῆσασθαι θαυμάσια χειρός σου,
 ἃ ἐξεργάσω δι' ἐμέ, τόν ἄσωτον καί πόρνον,
 διά χειρός τοῦ δούλου σου ἐξάγων ἐξ Αἰγύπτου.
 Ἔγνω τὴν ἀναχώρησιν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου,
 ὡς ἐνός κατεφρόνησε καί αὐτός οὐκ ἐξῆλθεν,
 ἀλλὰ δούλους ἀπέστειλεν, οὓς ὑποσπόνδους εἶχεν.
 Κατέδραμον, κατέλαβον ἐν ὀρίοις Αἰγύπτου,
 πάντες ἐστράφησαν κενοί, πάντες συντετριμμένοι
 ξίφη αὐτῶν κατέκλασαν, ἐκένωσαν τὰ βέλη,
 αἱ χεῖρες ἐξελύθησαν καθ' ἡμῶν ἐνεργοῦσαι,
 καί ἡμεῖς διεμείναμεν μηδὲν ἀδικηθέντες.
 Ὁ στυλὸς ἦπτε τοῦ πυρός, παρῆν καί ἡ νεφέλη,
 καί μόνοι διηρχόμεθα ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ,
 μέσον ληστῶν, μέσον πολλῶν ἐθνῶν καί βασιλέων.
 Ἔμαθε καί ὁ βασιλεὺς λαοῦ αὐτοῦ τὴν ἦτταν,
 ἐμάνη καί ἠγήσατο μεγάλην ἀτιμίαν
 παρά ἐνός ἐμπαίζεσθαι καί νικᾶσθαι ἀνθρώπου.
 Ἔξευξεν ἄρματα αὐτοῦ καί τόν λαόν ἐπῆρε
 καί κατεδίωξεν αὐτός καυχώμενος μεγάλα.
 Ἦλθε καί μόνον εὐρέ με κείμενον ἐκ τοῦ κόπου,
 (ἠγρύπνει δέ ὁ Μωϋσῆς καί Θεῷ προσωμίλει),
 προσέταξε δεθῆναί μου χεῖρας ἅμα καί πόδας

καί τῷ δοκεῖν ἐκράτουν με καί δεσμεῖν ἐπεχείρουν·
ἐγὼ δ' ἐγέλων κείμενος καί εὐχῆ ὤπλιζόμενη
καί τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ πάντας ἀπεκρουόμενη,
καί μή τολμῶντες ἄψασθαι ἢ ἐγγύς μου γενέσθαι
πόρρωθέν που ἰστάμενοι ἐδόκουν ἐκφοβεῖν με,
πῦρ ταῖς χερσὶ κατέχοντες καῦσαι με προσηπέλουν·
μεγάλα τε ἐκραύγαζον καί κτύπους ἀπετέλουν
καί, ἵνα μή καυχῆσονται ὡς μέγα τι ποιοῦντες,
(131) εἶδόν με φῶς γενόμενον πρεσβείαις τοῦ πατρός μου
καί ἄφνω ὑπεχώρησαν ὁμοῦ κατησχυμμένοι.
Ἐξῆλθεν ἐκ Θεοῦ Μωσῆς, εὗρέ με θαρσαλέον,
περιχαρῆ καί σύντρομον ἐκ τῆς θαυματουργίας.
Ἦρώτησε τί τό συμβάν, τό πᾶν αὐτῷ ἐξεῖπον,
καί ὅτι· Φαραώ ἦν, βασιλεύς τῆς Αἰγύπτου,
παραγενόμενον νυνὶ μετὰ λαοῦ ἀπείρου
καί δῆσαι με οὐκ ἴσχυσεν, ἤθελε δέ με καῦσαι
καί πάντες φλόξ ἐγένοντο, οἱ μετ' αὐτοῦ ἐλθόντες,
καί κατ' ἐμοῦ ἐξέπεμπον πῦρ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν.
Καί ὅτι· Φῶς ἰδόντες με γεγονότα εὐχαῖς σου
σκότος πάντες γεγόνασι καί μόνος εἰμί ἄρτι.
Βλέπε, ἀντεπεκρίθη μοι Μωσῆς, καί μή θαρρήσης,
μηδέ τά φανερά βλέπης, τά κρυφῆ φοβοῦ μᾶλλον!
Δεῦρο, φυγῆ χρησώμεθα! Οὕτω Θεός κελεύει,
καί πολεμήσει ὁ Χριστός ἀνθ' ἡμῶν Αἰγυπτίοις.
Ἄγωμεν, ἔφην, Κύριε, οὐ χωρισθήσομαί σου,
οὐ παραβῶ σου ἐντολήν, ἀλλά πάσας φυλαξῶ
ἀμήν.

ΙΘ'.

Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ, ἐν ἧ καὶ περὶ ἱερωσύνης ἅμα καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας. (132)

Πῶς σου ἐξεῖπω, Δέσποτα, τά θαυμαστά καί ξένα,
πῶς λόγῳ διηγῆσομαι σῶν κριμάτων τά βάθη,
ἅ καθ' ἐκάστην ἐκτελεῖς ἐν ἡμῖν, τοῖς σοῖς δούλοις;
Πῶς παραβλέπεις ἄπειρα τῶν σφαλμάτων μου πλήθη
καί οὐ λογίζῃ, Δέσποτα, τὰς τῶν κακῶν μου πράξεις,
ἀλλ' ἐλεεῖς καί σκέπεις με καί φωτίζεις καί τρέφεις
ὡς ἐκπληροῦντα πάσας σου τὰς ἐντολάς, Σωτήρ μου;
Οὐ μόνον δέ με ἐλεεῖς, ἀλλὰ καί πλέον τούτου
καταξιοῖς ἐνώπιον τῆς σῆς παράστασθαί με
δόξης τε καί δυνάμεως καί τῆς μεγαλωσύνης·
προσομιλεῖς μοι καί λαλεῖς λόγους ἀθανασίας
τῷ ἀσθενεῖ καί ταπεινῷ καί τοῦ ζῆν ἀναξίῳ.
Πῶς μου λαμπρύνεις τήν ψυχὴν, τήν κατεσπιλωμένην,
καί φῶς αὐτήν ἀποτελεῖς, ἄχραντόν τε καί θεῖον;
Πῶς λαμπροφόρους ἐκτελεῖς τὰς ἀθλίας μου χεῖρας,
ἅς ἀμαρτῶν ἐμόλυνα μολυσμοῖς ἀμαρτίας;

Πῶς ἄλλοιοῖς τά χεῖλη μου αἴγλη θεότητός σου,
 ἐξ ἀκαθάρτων ἅγια ταῦτα μετασκευάζων;
 Γλῶσσάν μου δέ τήν ῥυπαράν, Χριστέ, πῶς ἐκκαθαίρεις
 καί μασησῶ τῆς σῆς σαρκός σου μέτοχον ἐργάζῃ;
 Πῶς καί ὄραν με ἀξιοῖς καί παρ' ἐμοῦ ὄρασθαι
 καί ταῖς χερσί μου, ὁ κρατῶν τά σύμπαντα, κρατεῖσθαι,
 ὁ πᾶσιν ἀθεώρητος τάξειςιν οὐρανίαις
 (133) καί τῷ Μωσῇ ἀπρόσιτος, τῷ ἐν προφήταις πρώτῳ;
 Οὐ γάρ ἰδεῖν τό πρόσωπον τό σόν κατηξιώθη,
 οὐδ' ἐν ἀνθρώποις ἄλλοις τις, ἵνα μή ἀποθάνῃ.
 Σέ οὖν τόν ἀκατανόητον, σέ τόν ἄφραστον μόνον,
 σέ τόν ἀχώρητον παντί καί ἀπρόσιτον πᾶσι,
 πῶς καί κρατεῖν τε καί φιλεῖν καί ὄραν καί ἐσθίειν
 καί ἔχειν ἐν καρδίᾳ μου, Χριστέ, καταξιούμαι
 καί διαμένω ἄφλεκτος χαίρων ἅμα καί τρέμων
 καί ἀνυμνῶν σου τήν πολλήν, Χριστέ, φιλανθρωπίαν;
 Οἱ οὖν τυφλοί καί σαρκικοί, οἱ μή γινώσκοντές σε,
 ἀναισθητοῦντες, μᾶλλον δέ τήν ἰδίαν δεικνύντες
 ἀσθένειαν καί σκότωσιν καί τῶν καλῶν ἀπάντων,
 Σωτήρ μου, ἀποστέρησιν, πῶς τολμῶσι τοῦ λέγειν·
 Τί δέ καί χρήζει ἄνθρωπος ἱερωσύνην ἔχειν,
 ἐάν μή ἐν τῶν τριῶν τύτων κερδάνῃ·
 ἢ τήν τροφήν τοῦ σώματος ἢ πορισμόν χρυσοῦ
 ἢ θρόνον ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐπισκοπῆς πλουσίας;
 Ὡ σκότους, ὦ πωρώσεως, ὦ πτωχείας ἐσχάτης,
 ὦ ἀθλιότητος πολλῆς, ὦ ἀγνοίας μεγάλης,
 ὦ γενηρῶν τε καί κενῶν ματαίων ὀνομάτων,
 ὦ τόλμης, ὦ φρονήματος Ἰούδα τοῦ προδότου!
 Ὡς γάρ ἐκείνῳ τά φρικτά τοῦ δεσποτικοῦ δείπνου
 καί τοῦ ἀχράντου σώματος εἰς οὐδέν ἐλογίσθη,
 ἀλλά κρεῖσσον ἠγήσατο ἀργύρια ὀλίγα,
 οὕτω καί οὗτοι τά φθαρτά τῶν ἀφθάρτων καί θείων
 προτιμῶντες ἐκλέγονται τήν ψυχικήν ἀγχόνην.
 Εἴπατέ μοι, ὦ μάταιοι, εἰ ἐπίστασθε τοῦτο!
 Τίς τόν Χριστόν κτησάμενος ἐτέρου πλέον χρήζει
 τινός ἄρα τῶν ἀγαθῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος;
 Τίς τήν χάριν τοῦ Πνεύματος ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ
 οὐχί Τριάδα τήν σεπτὴν ἐν αὐτῷ κατοικοῦσαν
 (134) κέκτηται, τήν φωτίζουσαν καί Θεόν ἐκτελοῦσαν;
 Τίς δέ Θεός γενόμενος χάριτι τῆς Τριάδος
 καί δόξης καταξιωθείς τῆς ἄνω τε καί πρώτης,
 πλέον τι ἐννοήσειεν ἐνδοξότερον ἄρα
 τοῦ λειτουργεῖν τε καί ὄραν τήν ἀνωτάτω φύσιν,
 τήν παντουργόν, τήν ἄφραστον, τήν ἀπρόσιτον πᾶσιν;
 Ἥ τίνας ἐπιθυμήσειε λαμπροτέρου ἐν βίῳ,
 τῷ τε τούτῳ, λογίσθητι, τῷ ὀλιγοχρονίῳ,
 ἢ τῷ ἄλλῳ, μοί νόησον, τῷ μή ἔχοντι τέλος;
 Εἰ ἦδεις τό κρυπτόμενον βάθος τῶν μυστηρίων,
 οὐκ ἄν με κατηνάγκαζες ταῦτα λαλεῖν ἢ γράφειν.

Φρίττω γάρ εὐλαβούμενος ἐγχαράττων τά θεῖα
καί γράμμασι σκιαγραφῶν τά ἀπόρρητα πᾶσιν.
Εἰ ἐθεάσω τόν Χριστόν, εἰ ἔλαβες τό Πνεῦμα
καί προσηνέχθης τῷ Πατρὶ διά τούτων τῶν δύο,
γινώσκεις εἶχες ἅ λαλῶ καί ἅ σοι ἐξηγοῦμαι,
καί ὅτι μέγα καί φρικτόν καί ἐπέκεινα πάσης
δόξης τε καί λαμπρότητος, ἀρχῆς καί ἐξουσίας,
πλούτου τε καί δυνάμεως καί πάσης βασιλείας
τό λειτουργεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίας συνειδήσει
τῇ καθαρᾷ καί Ἁγίᾳ καί ἀχράντῳ Τριάδι.
Μή γάρ μοι εἴπης σώματος τήν ἀναμαρτησίαν
καί, ὧν τό βάθος οὐ νοεῖς, παράξης μαρτυρίας,
ἀλλ' ἄπερ εἶπεν ὁ Θεός διά τῶν Ἀποστόλων
καί Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, τοῦ πυρίνου τήν γλώτταν,
καί Χρυσοστόμου τε πατρός τᾶς ἀπλᾶς μαρτυρίας
καί Γρηγορίου τοῦ καλῶς ταῦτα θεολογούντος
ἄκουσον καί πιστώθητι, ποταπόν χρή ὑπάρχειν
τόν λειτουργοῦντα τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων!
Καί ἐκ τῆς καταξιώσεως καί ἐκ τῆς ἀρετῆς σου
ἔχεις τοῦ ἀξιώματος τό μέγεθος θαυμάσαι.
(135) Μή πλανηθῆτε, ἀδελφοί, μή τολμήσητε ὅλως
ἄψασθαι ἢ προσελθεῖν τό ἀπροσίτω φύσει.
Ὅς γάρ οὐκ ἀποτάσσεται κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ
καί τήν ψυχὴν ἀρνήσεται τήν ἑαυτοῦ καί σῶμα
καί ὄλος γένηται νεκρός ταῖς αἰσθήσεσι πάσαις
μηδέν προσβλέπων ἐμπαθῶς τῶν ἡδέων τοῦ βίου,
μηδενός ὅλως ἐπιθυμῶν τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων
μηδέ ἐνηδυνόμενος λόγοις τισίν ἀνθρώπων,
ὅς οὐ κωφός τε καί τυφλός γένηται τοῖς τοῦ κόσμου
πράγμασι τε καί ἤθεσι, πράξεσι τε καί λόγοις
ὁρῶν μὲν ὅσα ὀφθαλμός φύσει ὁρᾶν ἰσχύει,
μηδέν δέ ἔνδοθεν ἑῶν εἰσελθεῖν ἐν καρδίᾳ
καί τύπους τούτων καί μορφάς ἀνιστορεῖσθαι ταύτην
ἀκούων δ' ὅσα ἀκοή δέχεται ἀνθρωπίνη,
καί μένων ὥσπερ ἄψυχος καί ἀναίσθητος λίθος,
μή ἠχὴν, μή τήν δύναμιν τῶν φωνῶν μεμνημένος,
οὐ δύναται τήν μυστικὴν καί ἀναίμακτον θύειν
Θεῷ θυσίαν καθαρῶς τῷ καθαρῷ τήν φύσιν.
Ὅταν γάρ ταῦτα αἰσθηθῇ ποιεῖν ἐν ἀληθείᾳ,
ἀπεχωρίσθη τοῦ παντός κόσμου καί τῶν τοῦ κόσμου
καί γνῶσει καί πιστεύσει μοι, ἅ μέλλω πάλιν γράφειν.
Τόν ἀέρα τόν σκοτεινόν, ὃν Δαυὶδ τεῖχος λέγει
καί θάλασσαν ὠνόμασαν τοῦ βίου οἱ Πατέρες,
ὑπερέβη, ἐπέρασεν, εἰσήλθεν εἰς λιμένα,
ἐν ᾧ πᾶς ὁ γενόμενος πᾶν ἀγαθόν εὕρισκει.
Ἐκεῖ γάρ ὁ παράδεισος, ἐκεῖ ζωῆς τό ξύλον,
ἐκεῖ ὁ ἄρτος ὁ γλυκύς, ἐκεῖ πόμα τό θεῖον,
ἐκεῖ ὁ ἀνεξάντλητος πλοῦτος τῶν χαρισμάτων.
Ἐκεῖ ἡ βᾶτος καίεται μή καταφλεγόμενη

καί τῶν ποδῶν μου λύνονται πέδιλα εὐθέως·
(136) ἐκεῖ θάλασσα ῥήγνυται καί διέρχομαι μόνος
καί ὄρω ἐν τοῖς ὕδασι ἐχθρούς ποντιζομένους·
ἐκεῖ τό ξύλον θεωρῶ ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ
βαλλόμενον καί τά πικρά πάντα μεταποιοῦνται·
ἐκεῖ τήν πέτραν βλύζουσιν μέλι ἐκαρπωσάμην
καί ἡ ψυχή μου ἔκτοτε θλίψεως οὐ μετέσχεν·
ἐκεῖ εὗρηκα τόν Χριστόν, τόν παροχέα τούτων,
καί ἠκολούθησα αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου·
ἐκεῖ τό μάννα ἔφαγον καί ἄρτον τῶν Ἀγγέλων
καί οὐδενός ἐπεθύμησα τῶν ἀνθρωπίνων ἔτι·
ἐκεῖ τήν ῥάβδον Ἀαρῶν τήν ξηράν ἐξανθοῦσαν
εἶδόν τε καί ἐθαύμασα Θεοῦ τερατουργίας·
ἐκεῖ τήν στεῖρᾴν μου ψυχὴν εἶδον καρποφοροῦσαν
καί πῶς τό ξύλον τό ξηρόν ποιεῖ καρπόν ὠραῖον·
ἐκεῖ τήν βορβορώδη μου καί ἄσωτον καρδίαν
ἐθεασάμην καθαρὰν καί ἀγνήν καί παρθένον
καί τό Χαῖρε, ἀκούουσιν, ἡ κεχαριτωμένη,
μετά σοῦ γάρ ὁ Κύριος καί ἐν σοί εἰς αἰῶνας!
Ἐκεῖ τό Νίψαι, ἤκουσα, κολυμβήθρα δακρύων!
καί ποιήσας ἐπίστευσα καί ἀνέβλεψα αἴφνης·
ἐκεῖ ἐτάφην μνήματι ταπεινώσει τελείᾳ,
καί παρεγένετο Χριστός ἀμετρήτῳ ἔλεει
καί λίθον ἦρε τόν βαρύν ἐκεῖθεν τῶν κακῶν μου
καί εἶπε· Δεῦρο, ἔξελθε ὡς ἐκ τάφου τοῦ κόσμου!
Ἐκεῖ, πῶς ἔπαθεν, εἶδον, ἀπαθῶς ὁ Θεός μου
καί πῶς νεκρός ἐγένετο ἀθάνατος ὑπάρχων
καί ἀνέστη τοῦ μνήματος μή λύσας τὰς σφραγίδας.
Ἐκεῖ τήν μέλλουσαν εἶδον ζωὴν καί ἀφθαρσίαν,
(137) ἦν ὁ Χριστός χαρίζεται τοῖς αὐτόν ἐκζητοῦσι,
καί βασιλείαν οὐρανῶν οὖσαν ἐντός μου εὔρον,
ἣτις ὑπάρχει ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Πνεῦμα,
θεότης ἀδιαίρετος ἐν τρισὶ τοῖς προσώποις,
ἦν οἱ μή προτιμήσαντες ἀντί παντός τοῦ κόσμου
καί δόξαν ἠγησάμενοι καί τιμὴν τε καί πλοῦτον
τό προσκυνεῖν, τό λειτουργεῖν καί παρίστασθαι μόνον
ἀνάξιοι τυγχάνουσι καί τῆς ἀχράντου θέας
καί τῆς τρυφῆς καί τῆς χαρᾶς καί τῶν καλῶν ἀπάντων,
ὧν οὐ μή μεταλάβωσι μετάνοιαν μή σχόντες,
εἰ μή πάντα ὡς εἶπομεν, γένωνται διδαχθέντες
καί πάντα πράξωσι σπουδῇ, ἃ εἶπεν ὁ Θεός μου,
καί τότε μόλις τις πολλῶ φόβῳ καί εὐλαβείᾳ,
εἰ ὁ Θεός κελεύσειεν, ἀπτέσθω τῶν ἀψαύστων.
Οὐδέ γάρ πᾶσιν ἔξεστι λειτουργεῖν τοῖς τοιούτοις,
ἀλλ' εἰ καί πᾶσαν δέξεται τοῦ Πνεύματος τήν χάριν
καί καθαρὸς ἀπό μητρὸς ὑπάρχει ἀμαρτίας,
εἰ μή Θεοῦ κελεύσματι καί ἐκλογῇ ἐκείνου,
πληροφοροῦντος τήν αὐτοῦ ψυχὴν ἐλλάμψει θείᾳ
καί ἐμπυρίζοντος αὐτὴν πόθῳ θείας ἀγάπης,

οὐκ ἄν δοκῆ μοι εὐλογον ἱερουργεῖν τά θεῖα
καί τῶν ἀψαύστων καί φρικτῶν ἄπτεσθαι μυστηρίων,
οἷς πρέπει δόξα καί τιμή καί προσκύνησις πᾶσα
νῦν καί αἰεὶ διά παντός, εἰς πάντας τούς αἰῶνας.

Κ'.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογίᾳ καὶ περὶ δωρεᾶς καὶ μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου. (138)

ᾠφθης δι' ἐμέ ἐπὶ γῆς ἐκ Παρθένου,
ὁ πρό αἰῶνων ἀόρατος ὑπάρχων,
καί σὰρξ ἐγένου καὶ ἄνθρωπος ἐδείχθης,
ὁ ἀπροσίτῳ φωτὶ ἐνειλημμένος,
καὶ περιγραφτός τοῖς πᾶσιν ἐνομίσθης,
ὁ παντάπασιν ἀχώρητος ὑπάρχων,
ὃν οὐκ ἰσχύει λόγος ἅπας ἐκφράσαι,
νοῦς δέ βιαζόμενος δράσεται πόθῳ
καὶ κρατεῖν οὐ δύναται συστελλόμενος φόβῳ
καὶ πάλιν ζητεῖ καιόμενος τὰ ἔνδον,
φαντασθεῖς δέ σου βραχὺ τῇ λαμπηδόνι
τρόμῳ ἀποπέμπεται καὶ χαρᾷ χαίρει.
Στέγειν γάρ οὐ δύναται φύσις ἀνθρώπων
ὄλον σε τρανῶς καθορᾶν, τόν Χριστόν μου,
εἰ καὶ ὄλον σε πιστεύομεν λαμβάνειν
ἐκ τοῦ Πνεύματος, οὗ δίδως, ὁ Θεός μου,
καὶ τῶν ἀχράντων αἵματος καὶ σαρκός σου,
ὧν κοινωνοῦντες σε κρατεῖν καὶ ἐσθίειν
ἀδιαίρετως, Θεέ, ὁμολογοῦμεν
καὶ ἀσυγχύτως· οὐ γάρ μεταλαμβάνεις
φθορᾶς ἢ ρύπου, ἀλλ' ἐμοὶ μεταδίδως
τῆς σῆς ἀφθάρτου καθαρότητος, Λόγε,
(139) καὶ ἀποπλύνεις τόν ρύπον τῶν κακῶν μου
καὶ ἐκδιώκεις ζόφον ἁμαρτιῶν μου
καὶ τῆς καρδίας καθαίρεις μου τό αἷσχος
καὶ τῆς κακίας ἐκλεπτύνεις τό πάχος
καὶ φῶς ποιεῖς με, τόν πρὶν ἐσκοτισμένον,
καὶ ὠραῖόν με κατ' ἄμφω ἀπεργάζῃ
αἴγλη περιλάμπεις με ἀθανασίας
καὶ ἐκπλήττομαι καὶ καίομαι τὰ ἔνδον
ἐπιθυμῶν σε αὐτόν προσκυνῆσαι.
Ὅτε δέ τοῦτο ἐνθυμηθῶ ὁ τάλας,
ὧ τοῦ θαύματος, ἐν ἐμοὶ σε εὐρίσκω
καταμένοντα, κινούμενον, λαλοῦντα
καὶ ἄφωνόν με τότε ἀποτελοῦντα
τῇ καταπλήξει δόξης τῆς ἀπροσίτου.
Θάμβος οὖν συνέχει με καὶ ἀπορία,
ὅτι τόν πάντα συνέχοντα παλάμη

συνεχόμενον ἐν καρδίᾳ μου βλέπω.
Ἄλλὰ τί σου, Χριστέ μου, τό ξένον τοῦ ἐλέους,
τίς ἡ ἄπειρος συγκατάβασις, Λόγε;
Τί πρός τήν ἐμήν ἐλήθυθας πτωχείαν,
πῶς καί εἰσηλθες εἰς ῥυπῶσαν οἰκίαν,
ὁ ἀπροσίτω οἰκῶν φωτί, Θεέ μου;
Πῶς δέ καί τηρεῖς ἀκατάφλεκτον ταύτην,
πῦρ ὑπάρχων ἄστεκτον φύσει βροτεία;
Τί δέ ποιήσω ἄξιόν σου τῆς δόξης
καί τί εὐρήσω πρός τοσαύτην ἀγάπην;
Τί σοι προσάξω, τῷ τοιαύτῃ με δόξῃ
καί τιμῇ δοξάσαντι, τόν ἀνάξιον;
Ἵν γάρ ἄνθρωποι βλέπειν ἀπαξιοῦσιν,
ἀλλ' οὐδέ λαλεῖν οὐδέ συνεστιᾶσθαι
ὅλως ἐμοί βούλονται τῷ παναθλίῳ,
σύ ὁ πνοῖν ἅπασαν τρέφων καί φύσιν,
(140) ὁ τοῖς Σεραφεῖμ ἀπρόσιτος ὑπάρχων,
ὁ πάντων κτίστης, ποιητής καί δεσπότης
οὐ μόνον ὄρας καί λαλεῖς μοι καί τρέφεις,
ἀλλά καί τήν σῆν οὐσιωδῶς μοι σάρκα
κατηξίωσας καί κρατεῖν καί ἐσθίειν
καί τό αἷμά σου τό πανάγιον πίνειν,
ὃ ἐξεχύθη δι' ἐμέ σου σφαγέντος.
Διάκονόν τε καί λειτουργόν καί μύστην
τούτων με κατέστησας, ὄνπερ γινώσκεις,
ὁ πάντα εἰδῶς, πρὶν ποιήσεις αἰῶνας
καί πρὶν παράξεις τι τῶν μή βλεπομένων
- τά γάρ ὄρατά ὕστερον συνεστήσω ,
τόν ἀμαρτωλόν, ἄσωτον, τόν τελώνην,
ληστήν, φονέα ἑμαυτοῦ γεγονότα,
ψεύστην τῶν καλῶν, ἐργάτην ἀνομίας
καί πασῶν τῶν σῶν ἐντολῶν παραβάτην.
Σύ οὖν ἀληθῆ ταῦτα εἶναι γινώσκεις
πῶς ἐνώπιον ὀφθῶ σου, ὦ Χριστέ μου,
πῶς δέ τῇ σῇ πλησιάσω τραπέζῃ;
Πῶς τοῦ ἀχράντου σώματός σου κρατήσω,
ὁ χεῖρας ἔχων πάντη ἐσπιλωμένας;
Πῶς ὑμνήσω σε, πῶς ἄλλοις μεσιτεύσω
μή ἔχων ἐκ πίστεως καί καλῶν ἔργων
τήν πρός σέ ἀγάπησιν καί παρρησίαν,
ἀλλ' ὑπόχρεως αὐτός ὢν, ὥσπερ οἶδας,
πολλῶν ταλάντων, πολλῶν ἀνομημάτων;
Ὁ νοῦς ἀπορεῖ, ἠσθένησεν ἡ γλῶσσα
καί λόγος οὐδεὶς εὐρίσκεται μοι, Σῶτερ,
τά σά ἐξειπεῖν ἀγαθότητος ἔργα,
ἃ ἐποίησας εἰς ἐμέ τόν σόν δοῦλον.
(141) Φλέγονται δέ μου ὡς ἐκ πυρός τά ἔνδον
καί οὐ δύναμαι σιωπῶν ὑποφέρειν

τό μέγα βάρος τῶν πολλῶν δωρεῶν σου.
Ὅ τά στρουθία φωναῖς λαλεῖν ποιήσας
δώρησαι κάμοι λόγον, τῷ παναθλίῳ,
ἵνα τοῖς πᾶσιν ἐγγράφως καί ἀγράφως
διηγήσωμαι, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω
διά ἔλεος ἄπειρον, ὁ Θεός μου,
καί διά μόνην τήν σήν φιλανθρωπίαν.
Καί γάρ ὑπέρ νοῦν φρικτά τε καί μεγάλα
πέλουσιν, ἅπερ παρέσχεσ μοι τῷ ξένῳ,
τῷ ἀμαθεῖ, τῷ πτωχῷ, τῷ ἀπαρρησιάστῳ,
τῷ ἀπό παντός ἀπερριμένῳ ἀνθρώπου.
Γονεῖς οὐ προσεῖχόν μοι φυσική τῇ ἀγάπῃ,
οἱ ἀδελφοί καί φίλοι μου πάντες ἐνέπαιζόν μοι,
ἀγαπᾶν γάρ με λέγοντες ἐψεύδοντο εἰς ἅπαν.
Οἱ συγγενεῖς, οἱ ἕξωθεν, οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου
τοσοῦτόν με ἀπεστρέφοντο καί ἠνεῖχοντο βλέπειν,
ὅσον συναπολέσαι με ταῖς αὐτῶν ἀσεβείαις.
Πολλάκις ἐπεθύμησα δόξης ἀναμαρτήτως
καί οὐπω ταύτην εὔρηκα ἐν τῷ παρόντι βίῳ·
ἡ δόξα γάρ ἡ κοσμική, καθῶς ἐβεβαιώθην,
καί δίχα ἄλλης πράξεως ἀμαρτία τυγχάνει.
Ποσάκις ἐπεθύμησα ἀνθρώπους ἀγαπᾶν με
καί ἔχειν οἰκειότητος πρός αὐτούς παρρησίαν,
καί οὐδεῖς μου ἠνέσχετο τῶν ἀγαθῶν φρονούντων·
ἄλλοι δέ μᾶλλον ἤθελον βλέπειν με καί γνωρίζειν,
ἐγὼ δέ τούτους ἔφευγον ὡς τῶν κακῶν ἐργάτας.
Ταῦτα οὖν πάντα, Δέσποτα, καί ἄλλα τούτων πλείω,
ἅ οὐδέ λέγειν εὐπορῶ, οὐδ' ἀπομνημονεύειν,
σύ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον, προνοῶν ἀπειργάσω,
ἵνα ἐλκύσης ἐκ βυθοῦ καί κοσμικοῦ με σκότους
(142) καί τῆς ἀπάτης, τῆς δεινῆς, τῶν τοῦ βίου ἡδέων.
Οἱ ἀγαθοί με ἔφευγον διά τό ἕξω σχῆμα,
τούς δέ φαύλους ἐξέφευγον οἰκεία προαιρέσει·
ἠγάπων γάρ, ὡς εἴρηται, δόξαν καί πλοῦτον κόσμου
καί φαντασμόν ἐνδύματος καί βλακευμάτων ἤθη.
Οὐκ οἶδα δέ τί φθέγξομαι, οὐκ οἶδα τί σοι εἶπω·
φοβοῦμαι γάρ καί τό λαλεῖν καί γράφειν τά τοιαῦτα,
μή περιπέσω τοῖς ἐμοῖς λόγοις καί ἀμαρτήσω,
καί ἔσται ἀνεξάλειπτον τό ψευδῶς γεγραμμένον.
Ὅταν προσεκαλεῖτό με εἰς ἔργα τις μανίας
καί ἀμαρτίας, ἀληθῶς, τοῦ πλάνου κόσμου τούτου,
ἔσωθεν ἡ καρδία μου συνελέγετο ὅλη
καί ὥσπερ κατεκρύπτετο ἑαυτήν αἰδουμένη,
συνεχομένη ἀφανῶς πάντως χειρὶ σου θείᾳ.
Καί τά μέν ἄλλα ἅπαντα ἠγάπων τά τοῦ βίου,
ὅσα τε ὄψιν τέρπουσι καί λεαίνουσι λάρυγγα
καί σῶμα καλλωπίζουσι, τό φθειρόμενον τοῦτο.
Τάς πράξεις δέ τάς μυσάρας καί ἀσελεγεῖς ὀρέξεις
σύ δὴ ἐκ τῆς καρδίας μου ἀπήλειψας, Θεέ μου,

καί μῖσος ἐνεποίησας πρὸς ταῦτα τῆ ψυχῆ μου
εἰ καί τῆ προαιρέσει μου προσεκέειμην ἐν τούτοις,
καί ὄρεξίν τε ἄπρακτον καί πράξεις ἀνορέκτους
ἐποίεις μᾶλλον ἔχειν με – θαῦμα μέγιστον πάντη
καί πάντων ἀπεχώρισας οἰκονομία θεία
βασιλέων, ἀρχόντων τε καί πλουσίων τοῦ κόσμου.
Πολλῶν πολλάκις καί ἐμοῦ θελήσαντος εἰς ταῦτα
αὐτός βουλήν οὐκ εἶσας τινός ἐν τούτοις στήναι,
ἄλλους δοξάζειν λέγοντας καί πλουτεῖν με ἐν βίῳ
μῖσος ἐμίσουν, Δέσποτα, μῖσος ἀπό καρδίας,
ὡς μήτε συντυχίαν με κινεῖν ποτε πρὸς τούτοις,
οἳ καί μανέντες βᾶκλοις με σφοδρῶς ἔτυψαν μᾶλλον
ἄλλοι δέ λοιδορίαίς με πρὸς πάντας ἐλοιδόρουν
(143) ἐργάτην εἶναι λέγοντες πάσης παρανομίας,
θέλοντες διαστρέψαι με ἀπό ὁδοῦ εὐθείας
τάς πράξεις γάρ ἐξέφευγον, ἵνα μή λοιδορῶμαι,
αὐτοὶ δέ ἐλοιδόρουν με, ὅπως εἰς πράξεις ἔλθω,
εἰ ἄρα καί τόν ἔπαινον τόν τῶν ἀνθρώπων χρήζω,
οἳ προσετίθουν λέγοντες πάντοτε λοιδορεῖν με,
ἕως ἂν εἰς τό φρόνημα τό ἐκείνων συνέλθω.
Τοῖς δέ τήν δόξαν λέγουσι διδόναι τήν τοῦ κόσμου
οὕτως ἀνταποκρίνεσθαι δέδωκάς με, Σωτήρ μου
Εἰ πᾶσαν δόξαν, ἔλεγον, τήν τοῦ κόσμου ἐκράτεις
καί στέφος σου τῆ κορυφῆ βασιλείας ὑπῆρχε,
τοῖς δέ ποσὶ σου κόκκινον ἦν ὑποδεδεμένον
καί τούτων πάντων αἴφνης με κύριον ἀπειργάσω,
αὐτός δέ ἔστης παγανός, δούλός μου θέλων εἶναι,
οὐκ ἂν ταῖς πονηρίαίς σου καί τοῖς φρονήμασί σου
ὅλως συνεκοινωνήσα ἢ συνῆλθον ἐν βίῳ.
Ποῖος χάρτης χωρήσειε τάς σάς εὐεργεσίας
καί τά καλά σου τά πολλά, ἃ εἰς ἐμέ εἰργάσω;
Εἰ γάρ μυρία γλῶσσαί μοι δοθήσονται καί χεῖρες,
οὐκ ἂν ἰσχύσω ἐξειπεῖν ἢ περὶ πάντων γράψαι
εἰσὶ γάρ πάντως ἄβυσσος ἐν ἀπέιρῳ τῷ πλήθει,
εἰσὶν ἀκατανόητα τῷ τῆς δόξης μεγέθει,
καί ἀσθενῶ τόν λογισμόν, πονῶ μου τήν καρδίαν,
ὅτι λαλεῖν οὐ δύναμαι περὶ σοῦ, ὁ Θεός μου.
Ὅταν γάρ, ἄπερ ἔπραξα, ἐνυμηθῶ, ὁ τάλας,
ὅσα μοι ἐβοήθησας, ἐξ οἴων με ἐξείλου
καί πόσων, Σῶτερ, μέ κακῶν ἄπερ διεπραξάμην,
ἀλλ' ὡς πολλά ποιήσαντα ἀγαθὰ καί μεγάλα
καί καθαρὸν ἀπό μητρὸς ἀγίας κολυμβήθρας
οὕτως καί προσελάβου με, οὕτως ἐτίμησάς με,
οὕτως με κατεκόσμησας στολῆ τῆ βασιλείῳ,
(144) ὅλος τρόμῳ συνέχομαι καί ἐξίσταμαι χαίρων
καί ἄφωνος καθίσταμαι καί ἐκλύομαι σφόδρα,
ὅτι θεός ἐδόθης μοι, ὁ ποιητὴς τοῦ κόσμου,
ἀνθρώπῳ λίαν μυσαρῶ καί βδελυκτῷ τοῖς πᾶσιν
ἀνθρώποις τε καί δαίμοσιν ὡς ἤδη γεγονότι

καί ὑπερβάντι πράξεσιν ἔργων ἀτοπωτάτων
κάκεινους. Οἴμοι τῷ αἰσχρῷ καί ῥυπαρῷ πῶς εἶπω;
ἡνώθησ μοι, φιλάνθρωπε, ἀμέτρῳ εὐσπλαγχνίᾳ,
ὁ καθαρότητι πολὺς, ἀγιωσύνη μείζων,
δυνάμεις τε ἀσύγκριτος καί ἀνείκαστος δόξη,
καί συγκατήλθεν ἄνωθεν ἀφ' ὕψους ἀμετρήτου
ἕως ἐσχάτου τῶν πυλῶν ἄδου ἀμαρτιῶν μου
καί σκότους τῆς πτωχείας μου καί οἴκου συμπτωθέντος
ἀπό πολλῶν ἀνομιῶν, μεγίστης ἀμελείας
ἡμελημένου παντελῶς καί γε ῥερυπωμένου,
ὅς πρότερον ἀνέστησας ἐμέ κείμενον κάτω
καί ἐπὶ πέτραν ἔστησας τῶν θείων ἐντολῶν σου
καί λούσας ἐκαθάρισας βορβόρου τῶν κακῶν μου
καί χιτῶνα ἐνέδυσας λευκόν ὑπὲρ χιόνα,
τόν οἶκόν τε ἐσάρωσας τόν κατεσπιλωμένον
καί εἰσελθὼν ἐνώκισας, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
εἶτα θρόνον με ἀπετέλεσας θεότητός σου θείας
καί οἶκόν ἀπροσίτου σου δόξης καί βασιλείας
καί στάμνον μάννα φέρουσαν τό τῆς ἀθανασίας,
καί λύχνον ἔνδον ἔχοντα φῶς ἄσβεστον καί θεῖον,
πυξίον τε ὡς ἀληθῶς τοῦ καλοῦ μαργαρίτου
καί γάρ ἀγρόν, ἐν ᾧ κέκρυπται ὁ θησαυρός τοῦ κόσμου,
πηγὴν, ἐξ ἧς οἱ πίνοντες οὐδέποτε διψῶσιν,
ἧτις καί βλύζει μάλιστα ὕδωρ δεκαπλασίως
καί τοὺς ἐν πίστει πίνοντας ἐκτελεῖ ἀθανάτους,
(145) παράδεισον ξύλον ζωῆς μέσον ἔχοντα πάλιν
καί γῆν περικαλύπτουσαν τόν ἀχώρητον πᾶσι,
σέ, ὃν ἐζήτησά ποτε ἐξ ὅλης μου καρδίας,
καί ἐπεθύμουν περί σοῦ λόγον αἰεὶ ἀκούειν
καί ἤθελον τήν μνείαν σου ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ μου
καί συχνότερως περί σοῦ καί λαλεῖν καί ἀκούειν.
Εἰ γάρ καί πρῶην μου ὁ νοῦς περί σοῦ φαντασθῆναι
καθαρῶς οὐκ ἠδύνατο, πάντη ῥερυπωμένος,
οὐδ' ὀφθαλμοὶ θεάσασθαι ἢ ἀκοή ἀκούσαι,
οὐδ' ἀναβάσεις δέξασθαι ἢ καρδιά μου θείας,
ἀλλὰ μόνη τῇ ἀκοῇ κατεπλήττετο ὅλη
καί φόβῳ συνεστέλλετο ἡ ψυχὴ μου καί τρόμῳ,
ἀλλ' ἔνδοθεν ὀρώσά σε νῦν ἑαυτῆς ἐκπλήττεται
καί ἐνοπτριζομένη σε, ὅσον αὐτῇ γε δίδως,
ὅλον ἐν ὅλῳ τῷ παντί, ὅλον ἐκτός δέ τούτου,
ἐντός τε πάλιν ἑαυτῆς, ὅλον κατανοοῦσα
ὅλον ἀκατανόητον θεότητι τῇ θείᾳ,
τόν τοῖς πᾶσιν ἀόρατον καί ἀποκεκρυμμένον,
σέ τόν ἀπρόσιτον καί προσιτόν μόνοις οἷς ἠβουλήθης,
καθὼς αὐτός ἠθέλησας φιλανθρώπως φανῆναι,
τόν Σεραφεῖμ καί Χερουβὶμ καί πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις
ἀπρόσιτον καί φοβερόν αὐγῇ φύσεως θείας,
μετὰ ἀνθρώπων προσιτόν τόν φύσει ἄληπτόν τε,
ὅλη ὅλως ἐξίσταται, ἐκπλήττεται δέ πλέον

τήν ἀγαθότητα τήν σὴν καὶ τήν φιλανθρωπίαν,
ὅτι καθαίρεις ῥυπαράς ψυχάς καὶ νοῦν φωτίζεις
καὶ περιδράσση γεώδους καὶ ὑλικῆς οὐσίας,
ἀνάπτεις τε φλόγα πολλήν ἀγαπήσεως θείας
καὶ πόθου θείου ἔρωτα οἷα πῦρ μοι ἐμβάλλεις
καὶ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ φθάνειν παρασκευάζεις
καὶ εἰς παράδεισον ποιεῖς, Σῶτερ, ἀρπάζεσθαί με,
ἐν ᾧ ἀκούω ῥήματα ἄρρητά τε καὶ ξένα,
(146) ἅ οὐκ ἐξόν βροτοῖς λαλεῖν ἢ λόγῳ ἐξηγεῖσθαι.
Σοὶ δέ τιμὴ πρέπει, δόξα καὶ μεγαλωσύνη,
κράτος αἰώνιον, Χριστέ, τῷ τοῦ παντός Δεσπότη
σύν τῷ Πατρὶ καὶ Πνεύματι τῷ φύσει Παναγίῳ
νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν.

ΚΑ΄.

Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχόν ἐρωτήσαντα Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ἐπινοῖα ἢ πράγματι; Ἐν ᾗ εὐρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν. (147)

Ἐλαμψας, ἐξέφανας φῶς τό τῆς δόξης,
φῶς ἀπρόσιτον τῆς σῆς οὐσίας, Σῶτερ,
καὶ κατηύγασας ψυχὴν ἔσκοτισμένην,
μᾶλλον δέ σκότος οὐσαν ἐξ ἁμαρτίας
ὡς τό φυσικόν ἀπολέσασαν κάλλος,
ὡς ἐξ ἄδου τε ἀνήγαγες κειμένην
καὶ φῶς ἰδεῖν δέδωκας θείας ἡμέρας
καὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίσιν ἔλλαμφθῆναι
καὶ φῶς γενέσθαι ταύτην, ὦ μέγα θαῦμα!
Οὐ πιστεύουσιν οἱ δόξης τῶν ἀνθρώπων
μὴ καταφρονήσαντες, ὡς ἐντείλω,
οὐδέ γὰρ ἐγεύσαντο δόξης τῆς θείας,
ἦν δέδωκας σύ καὶ δίδως νῦν, Θεέ μου,
τοῖς ἀπὸ ψυχῆς ὅλη τῇ διαθέσει
σέ ζητήσασι, τὴν αἰώνιον δόξαν,
σέ, τὸν ἀληθῶς Θεὸν δεδοξασμένον,
ὃν τό κατιδεῖν ἀκρότης ἐστὶ δόξης.
Ὅ δέ αἰεὶ σε βλέπειν ἠξιωμένος
πάντως ἔλαχεν ἀγγελικῆς ἀξίας,
εἰ καὶ δέδεται τῇ σαρκὶ κατὰ φύσιν.
Εἰ δέ καὶ μείναι παρ' αὐτῷ κατεδέξω
(148) καὶ καταμένειν ἐν σοὶ προσηβουλήθης,
τήν σὴν ἐξεπλήρωσας οἰκονομίαν
καὶ ὁμοίον σου τὸν φθαρτὸν ἀπειργάσω
θεόν, ὁ Θεός, ὁ συνυπάρχων φύσει,
ὁ προάναρχος Θεῷ τῷ συνανάρχῳ
Υἱῷ καὶ Λόγῳ, τῷ ἐκ σοῦ γεννηθέντι,
οὐκ ἐπινοῖα ἐκ σοῦ χωριζομένῳ,

75

ἀλλά πράγματι ἀχωρίστῳ σου ὄντι.
Εἰ δέ καί χωρίζεται, ἀλλ' οὐ τῆ φύσει,
τῆ ὑποστάσει δέ μᾶλλον, εἴτ' οὖν προσώπῳ,
τό γάρ πράγματι ἀσεβῶν καί ἀθέων,
τό δ' ἐπινοίᾳ ὄλως ἐσκοτισμένων.
Ἔχει γάρ ὁ νοῦς γεννώμενον τόν λόγον
ἀπαύστως πάντως καί πως κεχωρισμένον·
εἰ δέ γεννᾶται καί προέρχεται ὄντως
καί κεχώριται ἐνυποστάτῳ λόγῳ,
ἀλλά καί μένει τοῦ γεννήσαντος ἔνδον,
ὅπερ καί κόλπον πατρικόν δεῖ νοῆσαι,
καί διέρχεται εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί πάντα πληροῖ τοῦ Πατρός ὄλως δίχα
καί σύν τῷ Πατρί ὅλος αὐτός ὑπάρχει,
μετέρχεται δέ πάντως ταῖς ἐνεργείαις
καί τῆ ἐλλάμψει μεταβαίνειν νοεῖται.
Ἐμπεριπατεῖν ἤκουσας γάρ καί μένειν
καί ἀποστρέφειν τό πρόσωπον καί βλέπειν,
κατέρχεσθαι τε καί ἀνέρχεσθαι πάλιν,
παραγίνεσθαι τε καί ἀφίπτασθαι αὐθις
καί ἄλλα πολλά τῆς θείας ἐνεργείας
αἱ θεῖαι γραφαί πᾶσαι δημηγοροῦσιν,
ἃ ἐλάλησεν ἐκπορευθέν τό Πνεῦμα,
(149) τό Πανάγιον, ἐκ τοῦ Πατρός ἀφράστως,
καί ἀπεστάλη δι' Υἱοῦ τοῖς ἀνθρώποις·
οὐ τοῖς ἀπίστοις οὐδέ τοῖς φιλοδόξοις,
οὐ τοῖς ῥήτορσιν οὐδέ τοῖς φιλοσόφοις,
οὐ τοῖς μαθοῦσι συγγραφάς τῶν Ἑλλήνων,
οὐ τοῖς τά γραφάς ἀγνοοῦσι τάς ἔσω,
οὐ τοῖς ἐξασκήσασι σκηνικόν βίον,
οὐ τοῖς λαλοῦσι τορνευτῶς καί πλουσίως,
οὐ τοῖς λαχοῦσι μεγάλων ὀνομάτων,
οὐ τοῖς τυχοῦσι φιλεῖσθαι παρ' ἐνδόξων,
οὐ συμπράξασι τοῖς πράξασιν ἀνόμως,
οὐ τοῖς καλοῦσιν οὐδέ τοῖς καλουμένοις,
οὐδέ παίζουσιν οὐδέ τοῖς παιζομένοις,
ἀλλά τοῖς πτωχοῖς πνεύματι καί τῷ βίῳ,
τοῖς τήν καρδίαν καθαροῖς καί τό σῶμα,
τοῖς λόγον ἀπλοῦν καί ἀπλούστερον βίον
καί ἀπλουστέραν κεκτημένοις τήν γνώμην,
τοῖς τήν δόξαν φεύγουσιν ὡς πῦρ γεέννης
καί κολακευτάς ἀπό ψυχῆς μισοῦσιν
(οὐ γάρ δέχεται τό Πνεῦμα κολακείας,
οὐδ' ἀνέχεται ἀκούειν, ὃ μή ἔστι),
τοῖς πρός μόνην βλέπουσι ψυχῆς τήν δόξαν
καί τῶν ἀδελφῶν τήν σωτηρίαν πάντων
καί μηδέ μικρᾷ καρδιακῇ κινήσει
αἴσθησιν λαμβάνουσι πρός τι τοῦ κόσμου,
ἐπαίνων οἶον ἢ δόξης ἀνθρωπίνης

ἢ πάσης ἄλλης ἡδονῆς εἴτε πάθους.
Οὗτοι γάρ νεκροὶ καὶ ζῶντες ἀληθεία,
ὅτι πέλουσιν ἀληθεῖς καὶ ὡς πλάνοι.
Οὗτοι ταπεινοὶ πνεύματι καὶ καρδίᾳ,
(150) πραεῖς τε εἰσὶ καὶ ζηλωταὶ Κυρίῳ.
Οὗτοι ἀσεβεῖς εἰσὶ τοῖς ἀσεβέσι
καὶ ὁσμή ζωῆς τοῖς ἐκλεκτοῖς Κυρίου.
Οὗτοι καὶ πόρνοι τοῖς πόρνοις τῆ καρδίᾳ
καὶ ἰσαγγελοὶ τοῖς τὴν ψυχὴν παρθένοις.
Οὗτοι καὶ δόξης ἐν μέσῳ ταπεινοῦνται
καὶ ἐν πενίᾳ εἰσὶ δεδοξασμένοι.
Οὗτοι καὶ εὐτέλειαν ὡς βασιλείαν
καὶ βασιλείαν ὡς πτωχείαν ἡγοῦνται.
Οὗτοι τρώγοντες εἰσὶν ἐν ἐγκρατεῖᾳ
καὶ νηστεύοντες πᾶν εἶδος ἐμπιπλῶνται.
Οὗτοι οὐ συνέρχονται τῆ ἀδικίᾳ
οὐδέ παριδεῖν δύνανται τεθλιμμένον
καὶ καταπονούμενον ὑπὸ πλουσίων.
Οὗτοι πρόσωπον οὐκ αἰδοῦνται ἀνθρώπων,
τό γάρ πρόσωπον ὀρώσι τοῦ Κυρίου.
Οὗτοι οὐ κλῶνται τοῖς δώροις τὴν καρδίαν
καὶ οὐ παροῶσι νόμον δικαιοσύνης,
ἔχουσι καὶ γάρ τόν ἀσύλητον πλοῦτον
καὶ τὰ τοῦ κόσμου πάντα λογίζονται ὡς κόπρον.
Οὗτοι ἔχοντες διδάσκαλον τὸ Πνεῦμα
μῆθησιν οὐ χρήζουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ τῷ φωτὶ λαμπόμενοι τῷ τούτου
βλέπουσι τόν Υἱόν, ὀρώσι τόν Πατέρα
καὶ προσκυνοῦσι Τριάδα τοῖς προσώποις,
τόν ἕνα Θεόν ἠνωμένον τῆ φύσει ἀφράστως.
Οὗτοι μούνται ἐκ τοῦ Πατρός δέ πάλιν,
ὅτι γεννᾶται ὁ Υἱὸς ἀμερίστως,
ὡς οἶδε μόνον, εἶπεῖν γάρ οὐκ ἰσχύει
εἰ γάρ ἴσχυον, εἶχε πάντως ὁ λόγος
τὰ ὑπὲρ λόγον καὶ διάνοιαν φράσαι
(151) καὶ ἄνω κάτω τὰ σύμπαντα γενέσθαι.
Εἰ γάρ τό κτίσμα τόν κτίστην καταμάθη
καὶ, οἷός ἐστιν, ὅλον κατανοήσῃ
καὶ εἰπεῖν λόγῳ γράψαι ἐξισχύσῃ,
γέγονε τοῦ κτίσαντος τό ἔργον κρεῖσσον.
Παῦσον, ἄνθρωπε, φρίζον, βροτέ, τῆ φύσει
καὶ ἐννόησον, ὅτι μή ὦν παρήχθῃς
καὶ τῆς μητρῶας νηδύος παρακύψας
εἶδες τόν κόσμον τόν πρό σου παραχθέντα.
Καί εἰ δυνηθῆς οὐρανοῦ ὕψος γνῶναι
ἢ τὴν οὐσίαν ὑποδείξαι ὅποια,
τοῦ ἡλίου τε, σελήνης καὶ ἀστέρων,
ποῦ κεκόλληνται καὶ πῶς περιπατοῦσιν
ἄψυχα ὄντα καὶ ἀναισθητῶς κινούμενα,

ἢ τῆς γῆς αὐτῆς, ἐξ ἧς αὐτός ἐλήφθη,
ὄρους καί μέτρα, πλάτη τε καί μεγέθη,
καί ἐπί τίνος ἐποχεῖται, εἰ εἶδες,
πάλιν δ' ἐκεῖνο τί ἐστίν ἢ ποῦ τήν βάσιν ἔχει,
ταῦτα εἰ ἔγνωσ καί καθ' ἕν εὗρες τέλος,
καί τῆς θαλάσσης εἰ μετρήσης τήν ψάμμον,
εἴτε σοῦ αὐτοῦ διαγνῶναι τήν φύσιν
καί τῆς σοφίας τό ἔργον ἐρμηνεύσαι,
τότε καί αὐτόν τόν ποιητήν νοήσεις,
πῶς ἐν Τριάδι ἢ Μονάς ἀσυγχύτως
καί ἐν Μονάδι Τριάς ἀδιαιρέτως.
Ζήτησον Πνεῦμα, ἔξω γενοῦ τοῦ κόσμου!
Μή δώης ὕπνον ὀφθαλμοῖς τό παράπαν,
μήτε φροντίσης τῆς ζωῆς τῆς παρούσης!
Κλαῦσον, πένθησον, ὄν ἀπώλεσας χρόνον!
Ἴσως ὁ Θεός παρακληθῆ καί δώσει,
(152) ὥσπερ τό πρίν δέδωκεν ἰδεῖν τόν κόσμον
καί τόν ἥλιον καί τό φῶς τῆς ἡμέρας,
οὕτω καί τά νῦν λάμψαι καταξιώσει
καί ὑποδείξει τόν νοερόν σοι κόσμον
καί φωτί ἐλλάμψαι σε τῷ τρισηλίῳ,
ὃ εἰ θεάσῃ, τότε γνώσῃ ἃ λέγω
τότε μαθήσῃ τοῦ Πνεύματος τήν χάριν,
ὅτι καί ἀπόν πάρεστι τῇ δυνάμει
καί παρόν οὐχ ὁράται τῇ θείᾳ φύσει,
ἀλλά καί πάντη καί οὐδαμοῦ ὑπάρχει.
Εἰ ζητήσεις αἰσθητῶς ἰδεῖν τοῦτο,
ποῦ ἄν εὐρήσεις; Οὐδαμοῦ, πάντως εἴποις.
Εἰ νοερῶς ἀναβλέψαι ἰσχύσεις,
μᾶλλον δ' ἐκεῖνο τόν νοῦν σου καταλάμψει
καί διανοίξει κόρας τῆς σῆς καρδίας
τότε πανταχοῦ εἶναι οὐκ ἀπαρνήσει,
ἀλλά δι' αὐτοῦ ἅπαντα διδαχθήσει,
εἰ καί ἀμαθής καί ἄγροικος τυγχάνεις.
Εἰ δέ οὐκ ἔγνωσ ὀφθαλμόν ἀνοιγέντα
τῆς διανοίας τῆς σῆς καί φῶς ἰδόντα,
εἰ οὐκ ἠσθήθης γλυκύτητος τῆς θείας,
εἰ οὐκ ἐλλάμφθης τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
εἰ οὐκ ἔκλαυσας δάκρυα ἀνωδύνως,
εἰ ἐκπληθέντα τόν νοῦν οὐκ ἐθεάσω,
εἰ καθαρθεῖσαν οὐκ ἔγνωσ σῆν καρδίαν
καί ἐκλάμψασαν φαιδράς ἀντανακλάσεις
καί ἀνελπίστως εὗρες Χριστόν ἐντός σου
καί ἐξεπλάγῃς κάλλος ἰδών τό θεῖον
καί ἐπελάθου φύσεως ἀνθρωπίνης
ὅλον σεαυτόν βλέπων ἠλλοιωμένον,
πῶς περί Θεοῦ λαλεῖν, εἰπέ, οὐ φρίττεις;
Πῶς δέ καί τολμᾷς σάρξ αὐτός ὅλος πέλων
(153) καί μήπω πνεῦμα γεγονώς ὡς ὁ Παῦλος

περί Πνεύματος φιλοσοφεῖν ἢ λέγειν,
 ὃ ἐν τοιούτοις μὴ κατοικεῖν ἀκούεις
 διὰ τό εἶναι σάρκας αὐτούς, ὡς λόγος;
 Ἄλλ' ἔγραψα ταῦθ' ἵνα γνῶς πῶς πιστεύω,
 καί εἰ θελήσεις, πεισθῆς μοι καί στυγνάσης.
 Εἰ γάρ ἀληθῶς τόν θησαυρόν οὐκ ἔχεις,
 ὄνπερ ὁ κόσμος οὐ δύναται χωρῆσαι,
 εἰ οὐπω ἔλαβες δόξαν τῶν ἀλιέων,
 ἦν οἱ λαβόντες Θεόν ἔλαβον ὄντως,
 καταλείψεις κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ,
 ὀξυποθήσεις, δράμεις πρό τοῦ κλεισθῆναι
 πύλας βίου σοι καί τοῦ τῆδε θεάτρου,
 καί διαλυθῆ ἡ πανήγυρις, οἴμοι,
 καί συσκοτάσει ἥλιος καί τά ἄστρα
 καί γῆ παρέλθει καί ἀνοιχθῆ ὁ ἄδης
 καί τό πᾶν γενήσεται σκότος καί χάος·
 καί τότε γνώση, φίλη ψυχῆ, καί μάθης,
 ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες Πνεῦμα τό Θεῖον
 ἐν διανοίᾳ λαμπάδος δίκην λάμπων
 καί ἐν καρδίᾳ ἐνοικοῦν ἀνεκφράστως
 τῷ αἰωνίῳ παραπέμπονται σκότει.
 Καί γάρ τό Πνεῦμα ὁ Κύριος ὑπάρχει,
 Πνεῦμα δ' ὁ Θεός, ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου,
 ἐν πάντως Πνεῦμα, οὐδέ γάρ διαιρεῖται.
 Τοῦτο ὁ ἔχων ὄντως ἔχει τά τρία,
 ἀλλ' ἀσυγχύτως, εἰ καί ἀδιαιρέτως.
 Ἔστι γάρ Πατήρ· καί πῶς Υἱός ὑπάρξει;
 (154) Ἔστι γάρ ἀγέννητος τό κατ' οὐσίαν,
 ἔστι τε Υἱός· καί πῶς γένηται Πνεῦμα;
 Πνεῦμα τό Πνεῦμα· καί πῶς Πατήρ φανεῖται;
 Πατήρ ὁ Πατήρ, ὅτι αἰεὶ γεννήτωρ·
 πῶς δέ γίνεται ἡ αἰεὶ γεννησία;
 Ὅτι τοῦ Πατρός οὐ χωρίζεται ὅλως
 καί ὅλος προέρχεται ἀνερμηνεύτως,
 πάντοτε μένει ἐν τῷ πατρικῷ κόλπῳ
 καί προέρχεται πάντοτε ἀνεκφράστως.
 Υἱός ἐν Πατρί ἀενάως ὄραται
 γεγεννημένος, ἀλλά συνηνωμένος·
 καί ἐν Υἱῷ γάρ ὁ Πατήρ καθορᾶται
 ἀδιαστάτως, ἀτόμως, ἀχωρίστως.
 Υἱός ὁ Υἱός, ὅτι αἰεὶ γεννᾶται
 καί πρό αἰώνων ἐστὶ γεγεννημένος,
 προερχόμενος οὐ τέμνεται τῆς ρίζης,
 ἀλλά καί χωρὶς ἀχώριστος τυγχάνει
 καί ἡνωμένος ὅλος Πατρί τῷ ζῶντι
 αὐτός τε ζωὴ πᾶσι τό ζῆν παρέχων.
 Ὅσα ὁ Πατήρ, καί ὁ Υἱός τσαῦτα·
 ὅσα ὁ Υἱός, καί ὁ Πατήρ ὡσαύτως.
 Βλέπεω τόν Υἱόν, καί βλέπω τόν Πατέρα,

ὄραται Πατήρ Υἱῶ ἀπαραλλάκτως,
πλήν ὁ μὲν γεννᾶ, ὁ δὲ αἰεὶ γεννᾶται.
Τί χωρὶς Πατρός ἐστιν, ὅπερ καὶ ἔστι;
Τί ἐστιν; εἰπέ, φράσον πᾶσιν ἀνθρώποις
θεὸς ἀναρχος καὶ ποιητὴς τῶν πάντων,
εἴ τι γέγονε καὶ γενήσεσθαι μέλλει.
θεὸς τῷ Πατρὶ ἴσος καὶ κατ' οὐσίαν
καὶ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἐξουσίαν
(155) καὶ κατὰ μορφήν ὄντως καὶ κατ' ἰδέαν
καὶ κατὰ χρόνον Πατρός οὐδέπω δίχα.
Πῶς προέρχεται; Ὡς ἐκ νοός ὁ λόγος.
Πῶς χωρίζεται; Ὡς φωνὴ ἐκ τοῦ λόγου.
Πῶς σωματοῦται; Ὡς γραφόμενος λόγος.
Ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς ταπεινά κατήχθη
καὶ πρὸς ἑμαυτὸν λυπηθεὶς ἐγενόμην
καὶ τό γένος ἐκλαυσα τό τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι ζητοῦσι παραδείγματα ξένα
ἐπινοίας τε καὶ πράγματα, καὶ λέξεις
παρεισάγουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων
ἐξεικονίζουσιν δοκοῦντες τὴν θεϊὰν φύσιν
φύσιν, ἣν οὐδεὶς ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων
ἢ κατιδεῖν ἴσχυσεν ἢ ὀνομάσαι.
Τί γάρ καὶ καλέσειε τὸν κτίστην πάντων;
Ὄνόματα γάρ καὶ πράγματα καὶ λέξεις,
πάντα τοῦ Θεοῦ γεγόνασι προστάξει
ἔθηκε γάρ ὀνόματα τοῖς ἔργοις
ἐκάστῳ τε πράγματι κλήσιν ἰδίαν,
οὐ πᾶσι δ' αὐτός, ἀλλ' ἔδωκε καὶ ἔργοις
τοῖς ἔργοις πάλιν ὀνόματα τιθέναι,
καὶ ἄλλος ἄλλο καὶ καλεῖ καὶ καλεῖται,
ὄνομα δ' αὐτοῦ ἡμῖν οὐπω ἐγνώσθη,
εἰ μὴ ὁ ὢν ἀφραστός θεός, ὡς εἶπεν.
Εἰ οὖν ἀφραστός, εἰ ὄνομα οὐκ ἔχει,
εἰ ἀόρατος, εἰ ἀποκεκρυμμένος,
εἰ ἀπρόσιτος, εἰ μόνος ὑπὲρ λόγον,
ὑπὲρ ἔννοιαν οὐ μόνον τὴν βροτείαν,
ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τῶν ἀύλων νόων
ἔθετο καὶ γάρ ἀποκρυβὴν τό σκότος
καὶ πάντα τᾶλλα ἔνθεν εἰσὶ τοῦ σκότους,
(156) μόνος δ' ἐκεῖνος ὡς φῶς ἔξω τοῦ σκότους,
πῶς περὶ αὐτὸν ἐπίνοιαν εἰσάγεις
εἴτε πράγματι χωρισθέντα κατείδες;
Πόθεν δέ καὶ πῶς πεπέρακας τό σκότος
καὶ μόνος πάντων ἐχωρίσθης κτισμάτων;
Εἰ δέ ταῦτα σὰ οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἑτέρου,
θαυμάζω τίνος καὶ μαθεῖν ἐρωτῶ σε
ἀγγέλου ἢ τίνος τῶν ἀύλων;
Καὶ οὐκ ἂν ἔγνωσ, ὅτι καὶ τὰ πρόσωπα
καὶ τοὺς πόδας ἔχουσι κεκαλυμμένους

πτέρυξι θεΐαις εὐλαβῶς καί κοσμίως
 εἶ τινας ταύτας πτέρυγας νοήσεις –
 τό ἀπρόσιτον μή στέγοντες τῆς δόξης;
 Οὐ γάρ τὴν φύσιν, ἀλά τῆς δόξης ὀρώσι δόξαν.
 Ἄνθρώπου δέ ποίου εἰπεῖν τολμήσεις;
 Τοῦ Ἰωάννου ἢ Παύλου τοῦ μεγάλου;
 Ἄλλ' ὁ μὲν βοᾷ καί τοῖς πᾶσι κηρύττει,
 ὅτι ἱμάντα μόνον ἢ σφαιρωτῆρα
 ὑποδημάτων οὐκ ἐξισχύει λῦσαι·
 ὁ δέ εἰς τρίτον οὐρανόν ὡς ἀνήλθε
 καί μετὰ ταῦτα εἰς παράδεισον ἦρθη,
 μή τι σοὶ μόνω εἶπέ τι κατ' ἰδίαν,
 ὅπερ ἔκρυβες καί νῦν βούλει κηρύξαι;
 Καί γάρ ἐκεῖνον ἡμεῖς περί τοιούτου
 οὐδέν εἰπόντα ἠκούσαμεν ἐγγράφως,
 ἀλλά κάκεῖνος φωνῇ μεγάλη λέγει·
 Λόγους ἤκουσα, οὓς εἰπεῖν οὐκ ἰσχύω,
 φωτὶ δέ ὁ Θεός ἔνοικεῖ ἀπροσίτω.
 Ἰωάννης οὖν οὐ λύει σφαιρωτῆρα,
 οὐδέ ἱκανός ἱμάντα λῦσαι μόνον,
 Παῦλος ῥήματα οὐκ ἴσχυσεν ἐκφράσαι,
 (157) ἅπερ ἠκούσεν, ἄρρητα λέγων ταῦτα,
 καί τίς, ὁ οὕτως τόν Θεόν ἐρευνήσας,
 μείνας ἄφλεκτος φωτὶ τῷ ἀπροσίτῳ
 καί γενόμενος τῆς οἰκίας ἐν μέσῳ
 αὐτήν ἐθεάσατο τὴν τοῦ Δεσπότητος φύσιν,
 ἵνα πλέον τι Ἰωάννου καί Παύλου
 εἰπεῖν τολμήσει ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος;
 Τίς γάρ οὐ φρίζει καί τίς οὐ μή πενήθει
 τύφλωσιν καί σκότῳσιν τῶν νῦν λεγόντων
 καί νεουργούντων αἵρεσιν ὄντως ξένην,
 ἀμφικρημονοῦσαν εἰς ἓν βάραθρον πάντας
 τοὺς ἐρωτῶντας καί τοὺς ἐρωτῶμένους;
 Εἴτε γάρ ἐπινοία χωρίσουσι τόν Λόγον,
 εἴτε πράγματι, σφάλλουσι κακοφρόνων
 πίπτοντες εἰς αἵρεσιν ἀμφοτέρωθεν·
 τό γάρ πράγματι τομήν ποιεῖ τοῦ Λόγου,
 τό δ' ἐπινοία σύγχυσιν ὡς μή χωρίζεσθαι ὅλως.
 Φρίζον, ἄνθρωπε, κατάμαθε σαυτόν γε,
 εἶπέ περί σοῦ, εἶπέ, εἶ τι καί βούλει!
 Ἴσως ὡς Δαυίδ καί σύ ἀναβοήσεις·
 Ἐθαυμαστώθη, λέγων, ἡ σὴ σοφία
 καί ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ, ὦ Θεέ μου!
 Ναί, κατάλιπε τὴν φιλοπραγμοσύνην
 καί τό βλάσφημον τῶν λέξεων ἀπόθου!
 Καί πρῶτον εἶπέ τό, πῶς ἡμεῖς σωθῶμεν,
 ἔπειτα λέξον καί, πῶς αὐτός ἐσώθης,
 ἵνα μή λόγῳ φανῆς ἡμᾶς διδάσκων,
 ἀλλά καί ἔργῳ ποιῶν προθυμότερους.

Εἰ μὴ σεαυτὸν μέλλεις καταδικάζειν
 καὶ κατακρίνειν, ὡς μὴ πράξας ἅ λέγεις,
 καὶ διὰ τοῦτο ὑπερβωαίνεις τούς λόγους,
 ὡς ἀρχὴν ποτε μὴ βαλὼν ἐν τοιούτοις,
 (158) θές τὴν πέτραν πρότερον τῶν θεμελίων,
 εἰς ἀέρα γάρ οὐ συνίσταται κτίσις!
 Τὰς ἐντολάς ποιήσον Χριστοῦ, τῆς πέτρας,
 τοῦ δομήτορος τῆς θείας ἐκκλησίας,
 τοῦ νέου λαοῦ τῶν λογικῶν προβάτων.
 Πρᾶξον καὶ λέξον κτίζων ἐπὶ τῆς πέτρας,
 μᾶλλον δέ καὶ αὐτός ὑπὸ τῆς πέτρας κτίζου.
 Οὗτος καὶ ποιμὴν, οὗτος καὶ ἀρχιτέκτων,
 οὗτος καὶ θεμέλιος ἔστω σοι βίου.
 Τί τῆς ὀροφῆς χρεῖα πρό θεμελίων;
 Οἰκοδομὴ πρῶτον καὶ τότε στέγος,
 πράξις ἐν γνώσει καὶ οὕτως θεωρία.
 Τί πρό τοῦ τρύγουσ τὸν οἶνον θέλεις πίνειν;
 Οὗτος εἰς ἀσκὸν παλαιὸν οὐ χωρεῖται.
 Τί πρό τοῦ σπόρου τὰ δράγματα συλλέγειν
 καὶ ἄλλοις οἶει μεταδιδόναι μάτην;
 Εἰ βούλει, δεῦρο, τῆς ὁδοῦ μὴ ἐκπέσης,
 ἀλλὰ δίδαξον περὶ βάθους κριμάτων,
 τῶν περὶ ἡμᾶς, πῶς εὐδρομοῦσιν ἄλλοι
 ἴσως πονηροὶ καὶ μὴ Θεὸν εἰδότες
 πῶς ἄλλοι δυστυχοῦσι Θεὸν εἰδότες
 καὶ ὑπὸ Θεοῦ γινωσκόμενι μόνου,
 ἄλλοι πένονται ἴσως εὐχαριστοῦντες,
 ἄλλοι δέ πτωχοὶ φέρουσιν εὐχαρίστως,
 πλουτοῦσι δ' ἄλλοι κακῶς ἀγνωμονοῦντες,
 ἀρπάζοντες δ' ἕτεροι καὶ ἀδικοῦντες
 οἴονται Θεὸν θεραπεύειν ἐκ τούτων,
 καὶ ἄλλα πολλά, ἅ ὄρας καθ' ἐκάστην,
 ὅτι βροτοὶ ποιοῦσι καὶ πανθάνουσι πάλιν,
 καὶ Θεὸς ἀνέχεται, ὁ πάντων κτίστης.
 (159) Μὴ τις ἄδικος λογισθῆ τοῖς ἀνόμοις
 ἢ τοῖς κατ' ἐμέ οὔσιν ὀλιγοψύχοις;
 Εἰπέ, δίδαξον περὶ κρίσεως θείας,
 περὶ τῆς ὥρας ἐκείνης καὶ ἡμέρας,
 ἐν ἧ ἡ γυμνοὶ ἅπαντες παρασταθῶμεν
 τῷ τοῦ Θεοῦ μου βήματι καὶ Σωτῆρος
 καὶ τῶν ἐνταῦθα πράξεων τε καὶ λόγων,
 διαλογισμῶν, ἐνθυμήσεων ἅμα,
 τούς μισθοὺς ληψόμεθα τούς κατ' ἀξίαν·
 λέγε, τίς ἐκεῖ πεπαρρησιασμένος
 καὶ τίς ὑπάρξει πάλιν κατησχυμμένος;
 Ἔχεις τό λέγειν ἄπειρα περὶ τούτων·
 μετὰ δέ ταῦτα σκόπησον καὶ τὴν κτίσιν,
 ἄβυσσον ἄλλην εὐρήσεις γάρ ἐν ταύτῃ!
 Ἴδε οὐρανόν, ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα,

βλέψον εἰς τήν γῆν, τήν μητέρα καί τάφον
 ἡμῶν ἀπάντων προστάξει γεγонуῖαν!
 Ἐνταῦθα δ' ἔλθων εἰπέ περί θανάτου,
 φιλοσόφησον πολλά καί ἀναγκαῖα,
 χρήσιμα φίλοις ἅμα καί συγγενέσιν,
 τοῖς πλουσίοις ὡσαύτως καί τοῖς ἐνδόξοις.
 Καί μετά πάντων σοί τῷ ἐξηγουμένῳ
 μέχρι τελευτῆς ἀρκέσει σοι τοῦ λέγειν
 περί τοιούτων πολλῶν καί ἀναγκαίων,
 καί ὠφελήσει σε μετά θάνατον ταῦτα.
 Ἐπειτα ἴδε τόν περίγειον κόσμον,
 τά μέσον τούτου παντοίων ζώων γένη,
 τῶν πτηνῶν τε τάς ποικίλας ὀράσεις,
 ἅμα καί φωνάς τῶν εὐτελῶν στρουθίων,
 θαλάσσης πλάτη καί μεγέθη καί ὄρους
 θαύμασον, ἐκπλάγηθι, φράσον συντόνως!
 (160) Ὡ βάθος πλούτου καί γνώσεως τῆς θείας,
 ὦ σοφίας σου, Θεέ μου πανοικτίρμον!
 Δεῦρο καί συστάληθι ἀπό τῶν ἔξω,
 σύναξον τόν νοῦν, σεαυτόν κατανόει,
 μάλλον δέ τά σά καί σαυτόν φιλοσόφει,
 καί ὅσα βλέπεις, εὖροις ἐν ὀρωμένοις
 ἕκαστον διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς σοι
 ἢ τῆς κακίας ἐξεικονίζον πάθος,
 ἴν' ἐκ μεγέθους καί καλλονῆς κτισμάτων
 τήν ἀκατανόητον Θεοῦ σοφίαν
 καί τόν νοητόν πόλεμον καταμάθοις,
 ὄν προεξικόνισεν ὁ πλάστης πάντων,
 καί ὡς μέν ὄφρις φρόνησιν πάντως κτήση,
 τόν δέ ἰόν ἐμέσης τόν τῆς κακίας!
 Ὡς δ' ἵππος δράμης ἐν ὀδῷ τῇ δικαίᾳ,
 οὐ χρεμετίσης πάντως δέ πρός τό θῆλυ!
 Κάττα γενήσῃ μῦν νοητόν τηροῦσα,
 οὐχ ἀρπάζουσα ὄλως τά τοῦ πλησίον,
 οὐδέ κλέπτουσα μοίρας τῶν ἀδελφῶν σου,
 ἀλλά καί μυῖ μύας διώξης πάντας
 τούς ἐναντίους ἀπό τῆς σῆς οἰκίας!
 Λύκος οὐ γενήσῃ δέ, λύκους δέ φύγης,
 μάλλον δέ κύων γενήσῃ τοῦ Δεσπότου
 καί πνεύσης ὄλον θυμόν σου κατ' ἐκείνων
 καί ἀνιχνεύσης ὀδοῦς τοῦ σοῦ Δεσπότου
 ἕως ἄν εὖροις, ἕως ἄν καταλάβοις
 θύραν τήν θείαν, μή στραφῆς εἰς τοῦπίσω,
 καί γένη θήρα τῶν νοητῶν θηρίων!
 Μίμησαι πτώκα, εἰ μή δύνασαι κύνα,
 καί πέτραν Χριστόν καταφυγῆν σου κτῆσαι
 (161) καί κρύβηθι, ἔνθα φόβος οὐκ ἔστιν,
 ἢ ἔλαφος ἀνάβηθι εἰς τά ὄρη,
 τῶν κυνηγετῶν ἀπόδραθι τάς χεῖρας

ἢ πετάσθητι, ὡσπερ καλόν στρουθίον,
 καί ὑπέρβηθι τὰς παγίδας ἀπάσας!
 Πτέρυγας νόει τὴν ἀγίαν ἀγάπην,
 ἧς ἄνευ οὐδαμοῦ διαβήσῃ·
 μίμησαι πῶλον βαστάζοντα τόν κτίστην,
 γενοῦ δέ καί βοῦς ἔλκων ἄροτρον θεῖον
 καί γλυκεῖαν αὐλακα τέμνων τοῦ λόγου.
 Πάντα μίμησαι δίχα τῶν ἐναντίων.
 Κακόν ἀλώπηξ, ὑποκρίσει βιοῦσα,
 ἕτερον οὔσα καί ἄλλο δεικνυμένη,
 προσποιήσῃ γάρ θνήσκει, ἴν' ἀρπάσῃ τι
 δεινόν ἢ ἄρκτος· εἴ που ξίφει γάρ λάβῃ,
 οὐ παύεται ξέουσα τό τραῦμα ταύτης,
 ἕως ἄν αὕτη ἐκ τούτου ἀποθάνῃ·
 κακόν ὁ χοῖρος ἀκορέστως ἐσθίων·
 κακόν ἡ ἀσπίς· βύει καί γάρ τὰ ὦτα·
 κακά τὰ κακά, ἅ εἰ ἐρευνᾶν θέλεις
 καί εἰ ἐκφυγεῖν, φίλη ψυχὴ, σπουδάσεις,
 εὐρήσεις ὄντως τὴν ἀληθῆ σοφίαν.
 Ὅδῳ βαδίζων ἔλθεις γάρ πρὸς τὰ κρείττω
 καί μετὰ πάντων σεαυτὸν καταμάθεις
 καί ἐρωτῶντι τότε μοι πάντως φράσεις·
 Λόγον, ὃν λαλεῖς, κάγῳ αὐτόν λαμβάνω!
 Ἔστι καί ἐν σοί, μεταβαίνει καί πρὸς με·
 ἢ καταλιμπάνει σε κενόν τοῦ λόγου;
 Ἐρεῖς· Οἶδα, ὅτι καί πρὸς με ἦλθε
 καί ὄλος ἐστὶ μετὰ σοῦ, ὡσπερ πρῶην.
 Πῶς οὖν ἀπό σοῦ χωρισθεῖς πρὸς με ἦλθε
 (162) καί ὄλος μένει ἐν σοί μὴ χωρισθεῖς σου;
 Εἶπέ μοι τοῦτο καί τόν Θεόν νῦν ἔα,
 μὴ σύμπασα τρομάσῃ κτίσις καί πέση
 καί συνθραύσῃ σου τὴν σάρκα τὴν παχεῖαν
 καί συντρίψῃ σου τὴν ψυχὴν τὴν σαρκώδη
 καί τόν νοῦν πυρίκαυστον τόν σόν ποιήσῃ,
 τόν εἰς μηδέν χρήσιμον κενεμβατοῦντα.
 Καί γάρ οὐδέ πράγματι οὐδ' ἐπινοία
 τό ἀμέριστον μερίζεται τοῦ λόγου·
 ὁ γάρ ἐν οἴκῳ ἔνδοθεν κεκλεισμένος,
 ἕξω δέ τόν νοῦν περιπολοῦντα ἔχων
 οὐ κατελείφθη ἄνους ἐν τῇ οἰκίᾳ,
 ἀλλά μετ' αὐτοῦ καί ἕξω πάντως ἔστι.
 Τόν οὖν χωρισμόν τοῦτον τί ὀνομάσεις;
 Πρᾶγμα δὴ λέξεις ἢ ἐπίνοϊαν εἴπης;
 Εἰ ἐπίνοϊαν, πῶς ὄλος ἔστιν ἕξω,
 εἰ δέ πρᾶγμα τι, πῶς ἔνδον τῆς οἰκίας;
 Καίτοι τί ἐστὶ τό παράδειγμα τοῦτο
 πρὸς τόν ὑπέρ νοῦν καί διάνοϊαν Λόγον;
 Ἐκ γάρ τοῦ Πατρός ἀποσταλεῖς ὁ Λόγος κατῆλθε
 καί ἐν γαστρὶ ἐνώκησεν ὄλος τῇ τῆς Παρθένου

καί ὅλος ἦν ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὅλος ἐν κοιλίᾳ
καὶ ὅλος ἐν τῷ σύμπαντι ἀχώρητος ὑπάρχων,
μὴ συσταλείς, μὴ σμικρυνθείς πάντως εἰσῆλθεν ὅλως
καὶ μείνας ἀναλλοίωτος μορφήν ἔλαβε δούλου
καὶ γεννηθείς ἐγένετο ἄνθρωπος κατὰ πάντα,
ὅλος τὴν μήτραν διελθὼν καὶ γεγονώς ἐν κόσμῳ,
ὅλος πάλιν ἀναληφθείς, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη.
Ταῦτα οὖν κατ' ἐπίνοιαν ἢ πρᾶγμα γεγονέναι
ὅλως εἰπεῖν τολμήσειας, τὰ ἀπόρρητα πᾶσιν
ἀγγέλοις, ἀρχαγγέλοις τε καὶ πάσῃ κτιστῇ φύσει;
(163) Νοεῖται καὶ γὰρ ἀληθῶς, οὐ φράζεται δέ ὅλως,
οὐδέ καταλαμβάνεται νοί πάντως τελείως.
Πῶς οὖν Θεός καὶ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν
καὶ τοῦ Πατρὸς ἐστὶν Υἱός, ὅλος αὐτοῦ ἀχωρίστως,
καὶ τῆς Παρθένου γέγονε καὶ προῆλθεν ἐν κόσμῳ
καὶ ἔμεινεν ἀχώρητος, ὡς εἴρηται, τοῖς πᾶσιν;
'Ἐπινοία ἢ πράγματι; εἶπέ. Πάντως ἄρτι σιγήσεις'
κἂν γὰρ εἰπεῖν θελήσειας, ὁ νοῦς σου λόγον οὐ δώσει
καὶ μείνη ἢ πολύλαλος ἀργήσασά σου γλώσσα.
Εἰ δέ θελήσειας εἰπεῖν πρᾶγμα τὴν θείαν φύσιν,
πάντως εἴπης καὶ ποταπὸν, ἐγὼ γὰρ οὐ γινώσκω.
Δόξα σοι, Πάτερ καὶ Υἱέ καὶ τό Ἅγιον Πνεῦμα,
θεότης ἀπερίγραπτε, ἀμέριστε τῇ φύσει,
σέ προσκυνοῦμεν ἅπαντες ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ,
οἱ τό Πνεῦμά σου ἔχοντες ὡς παρά σου λαβόντες
καὶ ὀρῶντες τὴν δόξαν σου οὐ πολυπραγμονοῦμεν,
ἀλλ' ἐν αὐτῷ σε βλέπομεν ἀγέννητον Πατέρα
καὶ γεννητόν τόν ἀπό σου προερχόμενον Λόγον,
ἄτμητον οὖν, ἀσύγχυτον προσκυνοῦμεν Τριάδα,
ἐν μιᾷ τῇ θεότητι καὶ ἀρχῇ καὶ δυνάμει,
ἀμήν.

ΚΒ'.

***Εὐχαριστία σὺν θεολογίᾳ καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν
ὠνόμασται. (164)***

Τί τό καινόν μυστήριον, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
ὃ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον ἐπεδείξω καὶ πόρνον;
Τί τό κατανοούμενον μέγα θαῦμα ἐντός μου
καὶ μὴ περινοούμενον, ἀλλὰ κεκαλυμμένον;
'Ὡς ἄστρον γὰρ ὀραταί μοι ἀνατέλλον μακρόθεν
καὶ πάλιν ὡσπερ ἥλιος μέγας ἀποτελεῖται,
μὴ ἔχων μέτρον ἢ σταθμόν ἢ ὄρον τῷ μεγέθει,
καὶ αἴγλη γίνεται μικρά καὶ φλόξ πάλιν ὀραταί
μέσον ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις,
περιστρεφόμενον συχνῶς καὶ περιφλέγον πάντα
τά ἔνδοθεν τῶν σπλάγχων μου καὶ φῶς ταῦτα ποιοῦντα

85

καί οὕτως φθεγγόμενον καί φιλικῶς διδάσκον
ἀπορουμένῳ παντελῶς καί μαθεῖν ἐκζητοῦντι.
Ἐγὼ τὸ ἄστρον τὸ γλυκὺ, ὅπερ ποτέ ἀκούεις
ἀνατελεῖν ἐξ Ἰακώβ, ὑπάρχω μὴ διστάσης,
καί ἥλιός σοι δείκνυμαι μακρόθεν ἀνατέλλων,
ὁ τοῖς δικαίοις ἅπασι φῶς ἀπρόσιτον εἶναι
ἐν τῇ μελλούσῃ βιοτῇ καί ζωῇ αἰωνία.
Ἐγὼ καί αἴγλη δείκνυμαι καί φῶς σοι καθορῶμαι,
ἀκαταφλέκτως φλέγων σου τὰ πάθη τῆς καρδίας
καί δροσισμῷ γλυκύτητος καί χάριτός μου θείας
ἀποπλύνων τὸν ῥύπον σου καί εἰς ἅπαν σβεννύων
(165) ἄνθρακας τοὺς τοῦ σώματος, ἡδονῶν ἀμαρτίας,
καί πάντα ἐργαζόμενος ἐμῇ φιλανθρωπία,
ἃ καί πάλαι πεποίηκα ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις.
Ἐλέησον λυπούμενον, οἴκτειρον τεθλιμμένον,
μὴ ὀργισθῆς, λαλήσαί μοι καί πάλιν βουλομένῳ.
Πῶς ἄστρον ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ὁ ἀχώρητος πάντη,
ὑπάρχεις τε καί γίνῃ σύ μέχρι τοῦ νῦν τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καί ὡσπερ ἥλιος δείκνυσαι ἀνατέλλων,
ὁ μηδαμοῦ καί πανταχοῦ καί ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν
ὦν τε καί κηρυττόμενος ἀόρατος τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καί αἴγλη γίνῃ σύ καί φλόξ μοι καθορᾶσαι
καί φλέγεις ὕλην, ἄυλος ὑπάρχων κατ' οὐσίαν;
Πῶς δροσιζεῖς καί πλύνεις μου τοῦ σώματος τὸν ῥύπον,
ὅλος πῦρ ὦν ἀπρόσιτον καί ἄστεκτον ἀγγέλοις;
Πῶς περιπλέκεσαι φθαρτῇ οὐσίᾳ σώματός μου
καί ἀναμίγνυσαι ψυχῇ ἀμίκτως ἀνθρωπίνῃ;
Πῶς δι' αὐτῆς ἐν τῷ παντί σώματι ἀσυγχύτως
γινόμενος, ὁ ἀναφῆς, ὅλον θεοποιεῖς με;
Εἶπον καί μὴ ἐκπέμψῃς με στυγνόν καί τεθλιμμένον,
Ἔσθλη, ὦ παράνοια, ὦ ἀφροσύνης λόγοι!
Πῶς οὕτως ταῦτα ἐρωτᾶν οὐ φρίττεις ἀποτόμως;
Πῶς δέ καί οὐκ αἰσθάνῃ, ἐρωτῶν ἃ γινώσκεις,
ἀλλὰ τολμᾷς μετὰ Θεοῦ λαλεῖν ὡς ἐκπειράζων,
καί ἃ οἶδας, ὡς μὴ εἰδῶς προσποιῆ ἐρωτᾶν με
καί γράφειν θέλεις ἅπασιν ἐνδεικτικῶς σὴν γνῶσιν;
Ἄλλ' ὅμως σοῦ ἀνέχομαι φιλανθρώπως ὑπάρχων
καί πάλιν ἐκδιδάσκω σε, λέγων σοι ταῦτα οὕτως·
ἐγὼ τῇ φύσει ἄφραστος, ἀχώρητος ὑπάρχω,
ἀνευθεῖς, ἀπρόσιτος, ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
ἀναφῆς, ἀψηλάφητος, ἄτρεπτος τὴν οὐσίαν,
μόνος ἐν μόνῳ τῷ παντί καί μόνος μετὰ πάντων
τῶν ἐπιγινωσκόντων με ἐν τῷ τοῦ βίου σκότει
(166) ἔξω δέ κόσμου τοῦ παντός, ἔξω τῶν ὄρωμένων,
ἔξω τοῦ φωτός τοῦ αἰσθητοῦ, ἡλίου τε καί σκότους,
τόπου τε τῶν κολάσεων καί φρικτῆς καταδίκης,
ἐν ᾧ περιπεπτώκασιν ὑπερήφανοι δοῦλοι
κακῶς τραχηλιάσαντες κατ' ἐμοῦ, τοῦ Δεσπότου.
Ἐγὼ ἀμετακίνητος – ποῦ γάρ καί οὐχ ὑπάρχω,

ἵνα τῇ μεταστάσει μου τόν τόπον καταλάβω;
Ἐγώ καί ἀεικίνητος εἰμί ἀπεριγράτως –
ποῦ γάρ ἐλθών ζητήσεις με, ἵνα ἐκεῖ με εὔρης;
Ὁ οὐρανός τῷ λόγῳ μου ὡς οὐδέν παρεισήχθη,
ἥλιος, ἄστρα καί ἡ γῆ ὡς πάρεργον μικρόν μοι
γεγένηται καί τά λοιπά, ὅσα ὄρας, ὡσαύτως.
Οἱ ἄγγελοι μακρόθεν μοι πρό τούτων παραχθέντες
δόξης τήν δόξαν βλέπουσιν, οὐχί δ' αὐτήν τήν φύσιν·
μόνον γάρ ἐνενόησα παραγαγεῖν δυνάμεις
καί εὐθύς παρείστησαν ὑμνοῦσαί μου τό κράτος,
Σύ κάτω δέ καθήμενος αὐτοῦ, ἐν ἐξορίᾳ,
ὅπου πάντες πεπτώκασιν οἱ πρῶτοι παραβάται,
ὃ τε Ἀδάμ καί σύν αὐτῷ Εὐά, ἡ σὴ προμήτωρ,
καί ὁ κακός διάβολος, ὁ τούτους ἀπατήσας,
ὅπου τό σκότος τό βαθύ, ὅπου λάκκος ὁ μέγας,
ὅπου ὄφεις οἱ δάκνοντες ὑμῶν αἰεὶ τὰς πτέρνας,
ὅπου τό θρῆνος, τό οὐαί, τό ἄπαυστόν τε πένθος,
ὅπου στένωσις ἅπασα, μέριμνά τε καί λύπη,
θάνατος ἅμα καί φθορά πάντας ὑμᾶς κατέχει,
πῶς ἀμεριμνεῖς, πῶς ἀμελεῖς, εἶπέ μοι;
Πῶς οὐ φροντίζεις τῶν κακῶν, ὧν ἔπραξας ἐν κόσμῳ,
καί μόνην τήν μετάνοιαν περί πολλοῦ ποιεῖσαι
καί σπουδάζεις ἀληθινήν ἐπιδείξασθαι ταύτην
καί ἐρωτᾶς περί αὐτῆς ἐν πολλῇ παρακλήσει
καί ἀκριβῶς ἀνερευνᾶς, πῶς αὐτήν κατορθώσης,
ὅπως ἰσχύσης δι' αὐτῆς ἐμῇ φιλανθρωπίᾳ
(167) λαβεῖν μεγάλην ἄφησιν τῶν ὧν ἀνομημάτων;
Ἄλλὰ ταύτην καταλιπὼν ζητεῖς τὰ ὑπέρ φύσιν,
ἐρευνᾶς τὰ ἐν οὐρανοῖς, μᾶλλον δέ οὐδέ ταῦτα,
ἀλλὰ ἐμοῦ τοῦ οὐρανόν, ὡς εἴρηται, καί πάντα
παραγαγόντος ὡς οὐδέν, ἐξερευνᾶς τήν φύσιν
καί βούλει τὰ περί ἐμοῦ, ὡς οὐδεὶς οἶδεν ἄλλος,
μανθάνειν ὧ τοῦ θαύματος, ὧ πρόθεσις ἀνθρώπου!
Εἰ γάρ καί ἐμεψάμην σε, ἀλλ' ἐπαινέσω πάλιν,
ὅτι καί σύ ἔργον ἐμόν καί ποίημα ὑπάρχεις.
Πῶς ἀπό γῆς, ἀπό πηλοῦ, ἀπό χοός ἐπλάσθης
καί ἐν αὐτῇ κρατούμενος καί μετ' αὐτῆς διάγων
πάντα οὐδέν λογίζη, ἀλλ' ὡς σκιάν ἡγεῖσαι,
καί παρατρέχεις ἅπαντα καί ἐμέ ζητεῖς μόνον;
Περί ἐμοῦ θέλεις λαλεῖν, δι' ἐμέ διηγεῖσθαι
καί βλέπειν με, εἰ δυνατόν, διά παντός τοῦ βίου
καί μήτε ὑπνῶν γεύεσθαι, βρώσεως, πόσεώς τε
ἢ ἐνδύματος σώματος τό καθόλου φροντίζειν.
Ἄλλ' ὡσπερ δένδρα καθ' ὁδόν ἰστάμενα καί ξύλα
οὕτως λογίζη ἅπαντα τὰ ἔνδοξα τοῦ κόσμου,
καί παρατρέχεις ὡς οὐδέν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου,
μηδέ περιστρεφόμενος ὄμματι διανοίας
μηδέ ψυχῆς τούς ὀφθαλμούς ἐῶν πρὸς ταῦτα βλέψαι,
ἀλλ' ἐμέ φαντάζεσαι καί μέμνησαί μου μόνου

καί ἀγαπᾶς με ὡς οὐδεὶς τῶν μετὰ σοῦ συνόντων.
Τίς γάρ μου τῷ ὀνόματι γάννυται τήν καρδίαν
καί διεγείρεται εὐθύς πρὸς ἀγάπην ἢ πόθον;
Τίς ἀκούσας τήν μνειάν μου πολλάκις λαλουμένην
ἐδάκρυσεν ἀπό ψυχῆς ἐνθυμηθεὶς με μόνον;
Τίς δέ τούς θείους λόγους μου ἢ τίς τὰς ἐντολάς μου
μετὰ σπουδῆς ἐζήτησε μαθεῖν τε καὶ φυλάξαι;
Τίς ἐλογίσθη με ὡς σύ Θεόν ἐπάνω πάντων
(168) καὶ ἐπεθύμησεν εὐθύς ἐμοὶ μόνῳ δουλεύειν
καὶ διὰ τοῦτο καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ οἶκον,
γῆν τε ὁμοῦ καὶ συγγενεῖς καὶ γείτονας καὶ φίλους
οὕτως παρελογίσαντο καὶ οὕτως μοι προσῆλθεν,
ὡς μηδέ θεασάμενος ποτέ τινα ἐκ τούτων,
μηδέ γνωρίσας ἐπὶ γῆς ἄνθρωπον ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλ' ὡσπερ ξένην ἐπιβάς χώραν τινά καὶ πόλιν
ἑτερογλώσσους ἔχουσαν πάντας τε καὶ βαρβάρους,
οὕτως ἐν τοῖς συνήθεσι γνωρίμοις τε καὶ φίλοις,
ιδίοις τε καὶ ἄρχουσι καὶ πλουσίοις τοῦ κόσμου
διάγειν καὶ διακεῖσθαι μέσον τούτων τυγχάνων;
Ἄλλὰ ψιλὰ ταῦτα λεγόμενα καὶ μικρά ἀναισθήτοις,
μεγάλα δέ καὶ ὑψηλά ἐμοὶ ἐπόπτη τούτων.
Τίς τῶν μεγάλων ἐπὶ γῆς ἐξουσιῶν καὶ θρόνων
ἢ τῶν λεγόντων δι' ἐμοῦ ἄρχειν καὶ βασιλεύειν
ἢ τῶν ἐκπροσωπούντων μου τούς θείους ἀποστόλους
τοῦτο ἢ ἐνενόησεν ἢ ἴσχυσε φυλάξαι,
ἴν' ἐν καιρῷ τηρήσεως ἐντολῆς μου καὶ νόμου
ὡς ἓνα βλέπει ἅπαντας, συγγενεῖς τε καὶ ξένους,
πλουσίους, πένητας ὁμοῦ, ἐνδόξους καὶ ἀδόξους,
τούς δέ γε δυνατούς ἄρα μετὰ εὐτελεστέρων;
Τίς ὁ δικάσας ἀπαθῶς, λεία βλέπων ἐν τούτοις;
Ταῦτα ψυχὴν εἰ εὐροίμι φυλάξασαν ἐν κόσμῳ,
ἐν τῇ παρουσίᾳ μάλιστα γενεᾶ καὶ ἡμέρα,
ἴσα τῶν ἀποστόλων μου καὶ προφητῶν δοξάσω,
καὶ συγκαθήσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ἐλεύσει,
κρινεῖ γάρ ὡς ἐπὶ τῆς γῆς δικαίως ἄν καὶ τότε
καὶ δόξαν ἀπενέγκηται κριτοῦ νεκρῶν καὶ ζώντων.
Ταῦτα καλόν τό ἐκζητεῖν καὶ τὰ λοιπὰ σὺν τούτοις
καὶ τηρεῖν, ὅση δύναμις, καὶ ἀκριβῶς φυλάττειν
καὶ τήν ἐμὴν μὴ ἐκζητεῖν φύσιν, υἱέ ἀνθρώπου,
μηδέ τὰς ἐνεργείας μου, Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,
(169) ὅπως δείκνυται ἥλιος, ὅπως ὁράται ἄστρον
καὶ μακρόθεν που φαινόμενον καὶ ὑπερβαῖνον ὄρη,
ἐκ δέ τῷ ἀποκρύπτεσθαι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου,
θλίψιν ἀπαραμύθητον προξενοῦν σοὶ καὶ λύπην,
καὶ ἐν τῷ σέ λογίζεσθαι μηκέτι σοὶ ὀφθῆναι
ἔνδοθεν εὐρισκόμενον ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ
καὶ ἔκπληξιν σοὶ καὶ χαράν νέμον ἀπροσδοκῆτως
μηδ' ὅτι φλόξ σοὶ δείκνυται, αἴγλη καὶ πῦρ ὁράται,
θαυμάζης ἢ ἐξερευνᾶς, οὐ γάρ καλόν σοὶ τοῦτο!

Φῶς οὖν με εἶναι πίστευε ἀσχημάτιστον πάντη,
ἀπλοῦν ὄλον, ἀσύνθετον, ἀμέριστον τῇ φύσει,
ἀνεξερεύνητον ὁμοῦ, προσιτόν ἀπροσίτως·
βλέπομαι γάρφ ὡς ἀληθῶς, δείκνυμαι φιλανθρωπῶς
κατά τό ἐνεχόμενον ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων
μετασηματιζόμενος· οὐκ ἐγώ τοῦτο πάσχω,
ἀλλ' οἱ ὀρώντες οὕτως με βλέπειν καταξιοῦνται.
Ἄλλως γάρ οὐκ ἰσχύουσιν οὐδέ πλέον χωροῦσιν
καί διὰ τοῦτο οἱ αὐτοί ποτέ μὲν καθορώσιν
ἥλιον, ὅταν ἔχωσι τόν νοῦν κεκαθαρμένον,
ποτέ δέ ἄστρον, ὅταν ὑπό τόν γνόφον ἄρα
καί τήν νύκτα τοῦ σώματος εὔρεθήσονται τούτου.
Πῦρ δέ καί αἴγλην ποιεῖ με τό ζέον τῆς ἀγάπης.
Ἄνθρωπος γάρ ἀναφθῆ ἔν σοί ἀνθραξ ὁ τῆς φιλίας,
τότε καὶ γάρ τό πρόθυμον ὀρών σου τῆς καρδίας
εὐρίσκομαι ἐνούμενος αὐτῷ καί φῶς παρέχων
καί ὡσπερ δεικνύμενος, ὁ τό πῦρ λόγῳ κτίσας.
Αἱ ψυχικαί γάρ ἀρεταί ὑπόκεινται ὡς ὕλη,
ἐν αἷς περιδρασσόμενον φῶς τοῦ Πνεύματος θεῖον
κατά τό ὑποκείμενον τῆς ὕλης καί καλεῖται·
ἴδιον γάρ οὐ κέκτηται ὄνομα ἐν ἀνθρώποις.
Ἄνθρωπος οὖν κατανύσσηται ἀνθρωπος καί δακρῦν,
τότε καί τοῦτο λέγεται ὕδωρ, καί γάρ καθαίρει,
τοῖς δάκρυσιν ἐνούμενον πάντα ρύπον ἐκπλύνει.
(170) Ὅτε δέ σβέση τόν θυμόν τῆς καρδίας τό πένθος
τῆ συνεργείᾳ τῆ αὐτοῦ, ὠνόμασται πράοτης·
πάλιν δέ ἀναπτόμενος κατά τῆς ἀσεβείας
τοῦτο γίνεται δι' αὐτοῦ, ὅπερ ζῆλος καλεῖται,
εἰρήνη δ' αὐθις καί χαρά λέγεται καί χρηστότης,
ὅτι καί τά ἀμφοτέρα δωρεῖται τῷ πενθοῦντι
καί ὡς πηγὴν βλύζειν ποιεῖ τήν χαράν ἐν καρδίᾳ.
Ἐξ ἧς πᾶσα συμπάθεια καί ἐλεημοσύνη
ἐκχεῖται ἔξω ρέουσα ἀπό ψυχῆς τοῖς πᾶσι,
μάλιστα τοῖς μετανοεῖν θέλουσι καί σωθῆναι·
καί γάρ τούς πάντας ἐλεεῖ, τούτοις δέ καί συντρέχει
καί συνεργεῖ καί συγκροτεῖ καί συμπάσχει ἐν πᾶσιν,
ἐνούμενος κατά ψυχὴν αὐτῶν τῇ προαιρέσει
καί τεκμαιρόμενος νοῖ κάλλος τῆς μετανοίας
γεννησιωτέραν κέκτηται πρὸς αὐτούς τήν ἀγάπην.
Ταπεινώσις δέ λέγεται, ὡς τά τοῦ κόσμου πάντα,
ἀλλά καί τήν ψυχὴν αὐτῆν καί τό ἴδιον σῶμα
καί πρᾶξιν πᾶσαν ὡς οὐδέν ἡγεῖσθαι γινομένην
ἀνθρωπον τόν γευσάμενον τῆς γλυκύτητος τούτου
καί κατιδόντα τοῦ φωτός τό ἀμήχανον κάλλος.
Ταῦτα εἰδὼς μηκέτι μου περί τοιούτων λέγειν
ἢ ἐρμηνεύειν σοι λεπτομερῶς δεηθῆς ὄλωσ!
Φύσει γάρ ἄφθεγκτά εἰσιν, ἀνεκκάλητα πάντη,
ἀνθρώποις τε ἀπόρρητα, ἄγνωστα καί ἀγγέλοις
καί κτιστῇ πάσῃ ἄλλῃ τινί οὐσίᾳ ὄλωσ ἀκατανόητα.

Γνώθι δέ μόνον τά σαυτοῦ ἢ σαυτόν μᾶλλον πλέον
καί τότε γνώσεις, ὡς ἐγώ ἀκατάληπτος πάντη
μόνοις συνών, μόνους φιλῶν τούς ἐμέ ἀγαπώντας
καί τῶν ἐμῶν αἰεὶ θερμῶς ἐντολῶν μεμνημένου
καί μηδαμῶς προσκρίνοντα αὐτῶν τι τῶν ρεόντων
οἷς ὁμιλῶν συνέσομαι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΚΓ'.

Περί τῆς ἀκατάληπτου καί ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβῆς θεολογία καί ὅτι ἀπερίγραπτος οὐσα ἢ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστὶ τοῦ παντός, ἀλλὰ καί ἐντός καί ἐκτός ὡς τῶν ὄλων αἰτία καί ὅτι μόνον κατὰ νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτὸν ἀλήπτως τὸ Θεῖον ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. (171)

Ἦ Τριάς, ἢ κτίσις πάντων,
ὦ Θεέ μου μόνω,
ἀπερίγραπτε τῇ φύσει,
ἀκατάληπτε τῇ δόξει,
ἀνερμήνευτε τοῖς ἔργοις,
ἀναλλοίωτε οὐσίᾳ.
Ἦ Ζωή, Θεέ, τῶν πάντων,
ὦ καλῶν ἀπάντων ἄνω,
ὦ ἀρχὴ ἀνάρχου λόγου,
ὑπεράναρχε Θεέ μου,
ὅς οὐ γέγονας οὐδέπω,
ἀλλὰ ἦς ἀρχὴν μὴ ἔχων.
Πῶς εὐρήσω τόν ἐντός με
περιφέροντά σε ὄλον;
Τίς μοι δώσει κατασχεῖν σε,
ὄν ἐντός μου περιφέρω;
Πῶς καί ἔξω τῶν κτισμάτων,
πῶς καί ἔσω τούτων πάλιν
καί οὐδ' ἔσω ἢς οὐδ' ἔξω;
Ὡς μὲν ἄληπτος οὐκ ἔσω,
(172) ὡς ληπτὸς δ' ἔξω πέλω
ἀπερίγραπτος δ' ὑπάρχων
οὔτε ἔσω οὔτε ἔξω.
Τίνος γάρ ὁ κτίστης ἔσω,
ποίου δέ, εἰπέ μοι, ἔξω;
Πάντα ἐνδον περιφέρω
ὡς συνέχων πᾶσαν κτίσιν
πάντων ἔξω δέ τυγχάνω,
πάντων ὧν κεχωρισμένος.
Ὅ γάρ κτίστης τῶν κτισμάτων
πῶς οὐκ ἔσται πάντων ἔξω;
Ὅ πρό πάντων δέ ὑπάρχων

καί πληρῶν τό πᾶν ὡς πλήρης,
πῶς οὐκ ἔσομαι καί κτίσας
ἐν τοῖς κτίσμασί μου πᾶσι;
Πανταχοῦ καί γάρ ὑπήρχον
ἐν τῷ πᾶν ὡς ὑπερπλήρης
καί πληρῶ τά πάντα κτίσας.
Νόει ἄπερ φθέγγομαί σοι!
Οὐ μετέστην τόπου κτίσας,
οὐδ' ἠνώθην τοῖς κτισθεῖσιν·
ἀπερίγραφτον δέ ὄντα
ποῦ ποτέ με φήσεις εἶναι;
Οὐ σωματικῶς σοι λέγω,
ἀλλά νοητῶς μοι νόει.
Ζητῶν δέ πνευματικῶς με
ἀπερίγραφτον εὐρήσεις,
οὐδαμοῦ δ' αὖ κατά τοῦτο,
οὐδέ ἔσω οὐδέ ἔξω,
εἰ καί πανταχοῦ καί ἐν πᾶσιν
ἀπαθῶς καί ἀσυγχύτως·
(173) κατά τοῦτο δ' ἔξω πάντων,
ὅτι καί πρό πάντων ἦμην.
Ἄλλ' ἀφήσωμεν τήν κτίσιν
ὄλην ταύτην ἥνπερ βλέπεις,
ὅτι λόγου οὐ μετέχει
καί δικαίως πρός τόν λόγον
οἰκειότητα οὐκ ἔχει,
νοῦ παντός ἐστερημένη.
Δῶμεν οὖν οἰκεῖον ζῶον
πρός τόν λόγον τῆς σοφίας,
ἴν' ὡς νοῦς πρός τήν σοφίαν
καί ὡς λόγος πρός τόν λόγον
συγγενῶς τε καί οἰκείως ἔχον μᾶλλον
σχῆ καλῶς καί κοινωνίαν
τό κτισθέν μετά τοῦ κτίστου,
ὡς τοῦ κτίστου κατ' εἰκόνα
καί ὁμοίωσιν ὑπάρχον.
Ποῖον τοῦτο λέγω ζῶον;
Ἄνθρωπόν σοι πάντως εἶπον
λογικόν ἐν τοῖς ἀλόγοις
ὡς διπλοῦν ἐξ ἑκατέρων
αἰσθητῶν καί νοουμένων.
Οὗτος μέσον τῶν κτισμάτων
τόν Θεόν γινώσκει μόνος,
τούτῳ μόνῳ ὁ Θεός δέ
κατά νοῦν ληπτός ἀλήπτως,
καθορᾶται ἀοράτως
καί κρατεῖται ἀκρατήτως.
Πῶς ληπτῶς καί πῶς ἀλήπτως,
πῶς δέ καί μικτῶς ἀμίκτως;

Πῶς; εἶπέ μοι, φράσον ταῦτα.
Πῶς τὰ ἄφραστά σοι φράσω,
(174) πῶς τὰ ἄρρητά σοι εἶπω;
Ὅμως πρόσεχε καί λέξω·
λάμπει ἥλιος ἀκτῖνας·
αἰσθητόν τοῦτον σοί λέγω,
τόν γάρ ἄλλον οὐπω εἶδες·
τάς γοῦν τούτου βλέπεις ἀκτῖνας
καί ληπταί εἰσι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου.
Τό δέ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου
συνημμένον ἦν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου·
ἄρτι λέξον ἐρωτῶντι·
Τό οὖν φῶς σου ταῖς ἀκτῖσι
πῶς ὑπάρχει συνημμένον,
ἐν ἀμίκτῳ μίξει ἔστιν
ἢ συγκέχυνται ἀλλήλοις;
Οἶδα· ἄμικτα καί λέξεις
καί μικτά ὁμολογήσεις
καί ληπτόν τό φῶς μοι εἶπης,
ὀφθαλμῶν ἀνεωγμένων
καί καλῶς κεκαθαρμένων.
Τό δ' αὐτό, εἰ σύ καμμύσης,
ἄληπτον εὐθύς ὑπάρχει,
τοῖς τυφλοῖς οὐ παραμένει,
σύνεστι δέ τοῖς ὀρώσιν.
Ὅτε δέ δύνει, καί τούτους
ὡς τυφλούς καταλιμπάνει –
ἐν νυκτί καί γάρ ἀνθρώπων
ὀφθαλμοί οὐ καθορώσιν ,
ἢ ψυχὴ οὖν διά τούτων
παρακύπτουσα φῶς βλέπει,
τοῦ φωτός δέ μή παρόντος
ὡς ἐν σκότει πάντως ἔστιν,
ἀνατέλλοντος δέ τούτου
τότε βλέπεις φῶς ἐν πρώτοις,
ἐν φωτί δέ καί τὰ πάντα,
(175) τό δέ φῶς ἔχων οὐκ ἔχεις·
ἔχεις γάρ, ὅτι καί βλέπεις,
κατασχεῖν δέ μή ἰσχύων
ἢ λαβεῖν αὐτό χερσὶ σου.
Ἔχεις ὅλως οὐ δοκεῖς τι,
ἐφαπτοῖς τὰς σὰς παλάμας,
λάμπει ἥλιος ἐν ταύταις
καί κρατεῖν αὐτόν νομίζεις·
τοῦτο λέγω, ὅτι ἔχεις.
Σφίγγεις αἴφνης πάλιν ταύτας
καί ἀκράτητος ὑπάρχει·
οὕτως πάλιν οὐδέν ἔχεις.
Τὰ ἀπλᾶ ἀπλῶς κρατοῦνται,

κρατητῶς οὐ σφίγγονται δέ,
εἰ καὶ σῶμα γάρ τῆ φύσει
τοῦτο δὴ τό φῶς νοεῖται
ὀρωμένου τοῦ ἡλίου,
πλήν καὶ ἄτμητον ὑπάρχει.
Πῶς οὖν τοῦτον εἰς οἰκίαν
εἰσαγάγεις σὴν, εἰπέ μοι;
Πῶς δέ κατασχεῖν ἰσχύσεις,
πῶς τόν ἄληπτον κρατήσεις,
πῶς δέ τοῦτον ὄλον κτήση,
μερικῶς ἢ καὶ καθόλου;
Πῶς δέ λάβεις τούτου τμήμα
καὶ ἐν κόλπῳ κατακρύψεις;
Πάντως οὐδαμῶς, μοί εἴπης,
δυνατόν ποτε γενέσθαι!
Εἰ οὖν τούτου, ὄνπερ λόγῳ
καὶ προστάγματι ὁ κτίστης
ὡς λαμπάδα παρεισῆξε
φαίνειν πᾶσι τοῖς ἐν κόσμῳ,
ἐξειπεῖν ἢ ἐρευνῆσαι
ὄλως φύσιν οὐκ ἰσχύεις,
(176) πῶς καὶ σῶμα οὗτος ἔστιν,
οὐκ ἀσώματος γάρ πάντως;
Πῶς ληπτὸς ἔστιν ἀλήπτως,
πῶς καὶ μίγνεται ἀμίκτως,
πῶς ἀκτίσι καθορᾶται
καὶ φωτίζει σε ἐν τούτοις,
ὄν εἰ καὶ τρανῶς προσβλέψεις,
ὄλον μᾶλλον ἐκτυφλοῖ σε;
Ἄλλὰ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν σου
ἀπορεῖς τό φῶς εἰπεῖν μοι,
πῶς φωτός ἐτέρου δίχα
ὄλως βλέπειν οὐκ ἰσχύει
καὶ παντί φωτί ἐνοῦται
καὶ ὡς φῶς τὰ πάντα βλέπει.
Ἄπαθές δέ μένει πάντως,
διαιρούμενον τῶν φώτων
καὶ ἐνούμενον ὡσαύτως
φῶς φωτί ὄλον τυγχάνει
καὶ ἢ ἔνωσις ἀφράστως,
ἀσυγχύτως τούτων πέλει,
ἢ διαίρεσις δ' ὁμοίως
μὴ καταλαμβανομένη.
Πῶς τοῦ κτίστου τῶν ἀπάντων
ὄλως φύσιν ἐρευνῆσαι,
ἐνεργείας τούτου πάλιν
πῶς μοι λέγεις ἐρμηνεῦσαι,
πῶς εἰπεῖν μοι, πῶς ἐκφράσαι,
πῶς δέ λόγῳ παραστήσαι;

Πίστει πάντα παραδέχου!
Πίστις γάρ οὐκ ἀμφιβάλλει,
πίστις ὅλως οὐ διστάζει,
πλήν, ὡς λέγω, πάντα ἔστιν.
Ἐναργῶς σοι πάντα λέγω·
οὐδαμῶς τι τῶν ἀπάντων
(177) ἡ δημιουργός τῶν ὄλων ἔστιν
φύσις θεία καί σοφία,
οὐδ' ἐν πᾶσι πῶς γάρ ἔσται
τό οὐδέν ὑπάρχον πάντων,
αἴτιον δέ ὄν τῶν πάντων;
πανταχοῦ ἔστι καί ἐν πᾶσι
καί πληροῖ τά πάντα ὅλως
κατ' οὐσίαν, κατὰ φύσιν,
καθ' ὑπόστασιν ὡσαύτως.
Πανταχοῦ Θεός ὑπάρχει
ὡς ζωή ζωὴν παρέχων·
τί γάρ ὅλως καί παρήχθη,
ὃ αὐτός οὐ παρεισηῆξε;
Μέχρι κώνωπός μοι νόει
καί ἴστοῦ τοῦ τῆς ἀράχνης!

Πόθεν γάρ τοσοῦτον ταύτη
χορηγεῖται νῆμα, λέγε;
Ἦ οὐ νήθει, ἀλλ' ἀκόπως
καθ' ἐκάστην ἐξυφαίνει,
ἀλιέων σοφωτέρα,
ἰξευτῶν τε πάντων πέλει,
ἐξαπλοῦσα τούς ἱμάντας
καί συνδοῦσα ἐκ μακρόθεν
καί ἐσχάτως μέσον τούτων
ὡσπερ δίκτυον ὑφαίνει
εἰς ἀέρα τὴν παγίδα·
καί αὐτὴ καθεζομένη
ἀπεκδέχεται τὴν θήραν,
εἴ που ποθέν παρεμπέσαν
ἀλισθήσεται πτηνόν τι.
Ὅ οὖν μέχρι τούτων πάντων
τῇ προνοίᾳ συνδιήκων
πῶς οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πᾶσι,
πῶς οὐκ ἔστι μετὰ πάντων;
(178) Ναί, τῶν πάντων μέσον ἔστι,
ναί, καί ἔξω πάντων ἔστιν,
ναί, καί φῶς αὐτός ὑπάρχει
νοητόν, ψυχᾶς φωτίζον,
ναί, καί ἄδυτος ὑπάρχει·
ποῦ κρυβῆ πληρῶν τά πάντα;
Εἰ δέ σύ τοῦτον οὐ βλέπεις,
γνώθι σέ τυφλόν ὑπάρχειν
καί φωτός ἐν μέσῳ σκότους

ὄλον σε πεπληρωμένον.
Καθορᾶται γάρ ἀξίους
οὐχ ὁρᾶται δέ ὁ πλήρης,
ἀλλ' ὁρᾶται ἀοράτως,
ὡς ἀκτίς ἡλίου μόνη,
καί ληπτὸς αὐτοῖς τυγχάνει,
ἄληπτος ὢν κατ' οὐσίαν.
Ἦ ἀκτίς μὲν καθορᾶται,
ἥλιος τυφλοῖ δέ μᾶλλον,
καί ἀκτίς αὐτοῦ ληπτὴ σοι
ὡσπερ εἴπομεν, ἀλήπτως.
Κατά τοῦτο τοίνυν λέγω
ὅπερ ἔχων, τίς μοι δώσει;
Ὅλον τοῦτο δηλονότι
τίς, ὃ βλέπω, ὑποδείξει;
Τὴν ἀκτίνα καί γάρ βλέπω,
τόν δέ ἥλιον οὐ βλέπω.
Ἦ δ' ἀκτίς οὐχ ἥλιός σοι
καί δοκεῖ καί καθορᾶται;
Ταύτην βλέπων ὄλον βλέψαι
τόν γεννήτορα ποθῶ γέ
Οὕτως βλέπων λέγω πάλιν
τίς μοι δείξει, ὄνπερ βλέπω;
(179) Τὰς ἀκτίνας ἔχων αὐθις
ὄλας ἔνδον τῆς οἰκίας,
λέγω πάλιν ποῦ εὐρήσω
τὴν πηγὴν τὴν τῶν ἀκτίνων;
Ἦ δ' ἀκτίς πηγὴ δ' αὐτῆς
ἐν ἐμοί σαφῶς ὑπάρχει
ὡ θαῦμα θαυμάτων ξένον!
Ἄνω ἥλιος ἐκλάμπει,
ἢ δ' ἀκτίς ἡλίου αὐθις
ἄλλος ἥλιος ἐν γῆς μοι
φαίνεται καί καταυγάζει
ὅμοιος ὄντως τοῦ πρώτου
καί ὁ δεύτερος ὑπάρχει.
Τοῦτον ἔχων λέγω ἔχειν,
τόν δέ ἄλλον μου μακρόθεν
καθορῶν ὡσαύτως κράζω
Τίς μοι δώσει, ὄνπερ ἔχω;
Οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων,
οὐ χωρίζονται δέ ὄλως,
καί δίψτανται ἀφράστως.
Πρὸς τόν ὄλον πόσον ἔχω;
Κόκκον ἕνα ἢ σπινθῆρα!
Καί ζητῶ λαβεῖν τό ὄλον,
εἰ καί ὄλον πάντως ἔχω.
Πῶς τό ὄλον, τί μοι λέγεις;
Ὡς πρὸς ἄφρονας προσπαίζεις

παῦσαι παίζειν με, μή λέγε·
οὔ, ἀλλά τό ὄλον ἔχω,
εἰ μηδέν μηδόλως ἔχω!
Πῶς ἤ τί λαλεῖς, θαυμάζω.
Ἄκουσον καί πάλιν λέξω·
πέλαγός μοι νόει μέγα
καί θαλάσσας θαλασσῶν τε,
ἄβυσσον ἀβύσσων πάλιν
(180) κατά νοῦν ὑποζωγράφει.
Εἰ οὖν ἴστασαι πρός τούτοις,
τῇ ἀκτῇ τῶν θαλασσίων,
πάντως ἄν καλῶς μοι εἴποις
καθορᾶν τό ὕδωρ ἄρα,
καί μή βλέπων ὄλον ὄλως.
Τό γάρ ὄλον, πῶς θεάσῃ,
ἄπειρον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου
ἄσχετιν καί ταῖς χερσί σου;
Πάντως, ὅσον βλέπεις, βλέπεις·
εἰ δέ ἔροιστό σε τις δῆ·
Βλέπεις ὄλας τάς θαλάσσας;
Οὐδαμῶς, ἀποκριθήσῃ.
Πάσας δέ κρατεῖς παλάμη;
Οὔ, λέξεις, πῶς γάρ ἰσχύω;
Εἰ δέ ἔροιστό σε πάλιν·
Οὐδέ ὄλως ταύτας βλέπεις;
Λέγεις· Ναί, μικρόν τι βλέπω
καί κρατῶ θαλάσσης ὕδωρ.
Ἵσα οὖν τήν χειρα ἔχεις
ἐν τοῖς ὕδασι κρατοῦσαν,
ὄλας ἔχεις τάς ἀβύσσους
συνημμένας τῇ χειρί σου,
οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων
καί οὐ πάσας, ἀλλ' ὀλίγον.
Πρός οὖν πάσας, πόσον ἔχεις;
Ἵς ῥανίδα μίαν εἴπηρ.
Τάς δέ πάσας σύ οὐκ ἔχεις,
καίτοι συνημμένας ἔχεις.
Οὔτω γοῦν κἀγώ σοι λέγω,
ὅτι ἔχων οὐδέν ἔχω
καί πτωχός εἰμι καί πλοῦτον
ἀποκείμενον ὄρω μοι.
Ἵτε χορτασθῶ, λιμάσσω,
(181) ὅτε δέ πένομαι, πλουτῶ,
ὅτε πίνω, καί διψῶ,
καί γλυκύ τό πόμα λίαν·
μία γεῦσις πᾶσαν δίψαν
μυριάδων καταπαύει,
καί διψῶ ἀεὶ τοῦ πίνειν
ὑπέρ κόρον πάντως πίνων.

Σχεῖν ἐπιθυμῶ τό ὄλον
καί πιεῖν, εἰ οἶόν τε,
πάσας τάς ἀβύσσους ἅμα·
ἀδυνάτου τούτου ὄντος
πάντοτε διψεῖν σοι λέγω,
καίπερ ἐν τῷ στόματί μου
πάντοτε τό ὕδωρ ἔστι
ρέον, βλύζον, περικλύζον.
Ἄλλά βλέπων τάς ἀβύσσους
οὐ δοκῶ τι πίνειν ὄλως·
σχεῖν ἐπιθυμῶν τό ὄλον,
πλουσίως τε πάλιν ἔχων
ὄλον ὄλως ἐν χειρί μου,
πάντοτε πτωχός ὑπάρχω,
μετά τοῦ μικροῦ τό ὄλον
συνημμένον πάντως ἔχων.
Θάλασσα οὖν τῇ σταγόνι,
ἄβυσσοι δέ πάλιν ταύτη
τῶν ἀβύσσων συνημμέναι·
μίαν οὖν σταγόνα ἔχων
συνημμένας πάσας ἔχω.
Ἡ σταγών δέ πάλιν αὕτη,
ἦνπερ λέγω σοι κεκτήσθαι,
ἄτμητος ὑπάρχει ὄλη,
ἀναφής, ἄληπτος πάντη,
(182) ἀπερίγραπτος ὡσαύτως,
δυσθεώρητος εἰς ἅπαν,
ἢ Θεός ὅλος ὑπάρχει.
Εἰ οὖν οὕτω καί τοιαύτη
ἔστι μοι ράνις ἢ θεία,
ὄλως ἔχειν τί δοκήσω;
Ἵντως ἔχων οὐδέν ἔχω.
Ἄλλως πάλιν σοι ταῦτα λέξω·
Ἡλιος ἀφ' ὕψους λάμπει
ἐπιβαίνων ταῖς ἀκτίσι·
μᾶλλον δέ κρατῶ ἀκτίνα,
ἀναβαίνω τρέχων ἄνω
πλησιάσαι τῷ ἡλίῳ.
Ὅτε δέ καλῶς ἐγγίσω
καί δοκήσω τοῦ προσψαῦσαι,
διαφεύγει μου τάς χεῖρας
ἢ ἀκτίς καί εὐθύς τυφλοῦμια
καί ἐκπίπτω ἀμφοτέρων,
τοῦ ἡλίου καί ἀκτίνων.
Ἄπό ὕψους οὖν ἐκπίπτω,
κάθημαι καί πάλιν κλαίω
καί ζητῶ τήν πρὶν ἀκτίνα.
Οὕτως τοίνυν ἔχοντός μου,
τῆς νυκτός ὄλον τόν ζόφον

αὕτη διασχίσασά μοι
ὡς σχοινίον ἀπό ὕψους
οὐρανοῦ καταβαίνει.
Δράσσομαι συντόμως ταύτης,
ὡς ληπτὴν σφίγγω κρατῆσαι,
καὶ ἀκράτητος ὑπάρχει
ὅμως δὲ ἀλήπτως ταύτην
καὶ κρατῶ καὶ ἀναβαίνω.
Οὕτως οὖν ἀνερχομένω
συνανέρονται ἀκτῖνες,
(183) οὐρανοὺς δὲ ὑπερβαίνω,
οὐρανῶν τούς οὐρανοὺς τε,
βλέπω ἥλιον δὲ πάλιν
ὑπὲρ τούτων ἀνωτέρω.
Εἴτε φεύγει, οὐ γινώσκω,
εἴτε ἴσταται, οὐκ οἶδα
τέως βαίνω, τέως τρέχω,
τέως φθάσαι οὐκ ἰσχύω.
Ἵψους ὑπερβαίνων δ' ὕψη,
ὑπὲρ ὕψωμά τε ἅπαν
γενομένω μοι, ὡς δοκῶ,
ἐκ χειρῶν μου αἱ ἀκτῖνες
σύν ἡλίῳ ἀφαντοῦνται
καὶ εὐθύς εἰς ἄδου πτώμα
καταφέρομαι, ὁ τάλας.
Τοῦτο ἔργον, τοῦτο πράξις
τοῖς πνευματικοῖς ὑπάρχει
ἄνω κάτω, κάτω ἄνω
ἄπαυστος αὐτοῖς ὁ δρόμος.
Ὅταν πέση, τότε τρέχει,
ὅταν τρέχη, ἴσταται δέ.
Ὅλος κάτω κεκλιμένος,
ὅλος ὦν ἄνω τυγχάνει
περιπολῶν οὐρανοὺς δὲ
ἐμπεδοῦται πάλιν κάτω
καὶ ἀρχὴ τοῦ δρόμου τέλος,
τό δὲ τέλος ἀρχὴ πέλει.
Ἄτελής ἢ τελειότης,
ἢ δ' ἀρχὴ γε πάλιν τέλος
τέλος πῶς; Ὡς Γρηγόριος
θεολογικῶς εἰρήκει
Ἕλλαμψις ὑπάρχει
(184) τέλος τῶν ποθούντων πάντων,
καὶ ἀνάπαυσις ἀπάσης
θεωρίας φῶς τό θεῖον.
Τοῦτο οὖν ἰδεῖν ὁ φθάσας
ἀπὸ πάντων καταπαύει
καὶ χωρίζεται κτισμάτων
τόν γάρ κτίστην τούτων βλέπει.

Ὅν ὁ βλέπων ἔξω πάντων
μετά μόνου μόνος ἔστι
καί οὐδέν τῶν πάντων βλέπει
όρατῶν ἢ νοουμένων
μόνην τήν Τριάδα βλέπει.
Τά δ' ἐν ταύτῃ σιωπάσθω,
ἀμυδρῶς καί γάρ ὀρῶνται,
καί ποσῶς κατανοοῦνται.
Κατεπλάγῃς οὖν ἀκούσας
τά ἐντός τῶν ὀρωμένων;
Εἰ δέ καταπλάγῃς ταῦτα,
πῶς οὐ μυθολόγος δόξω
τά ἐκτός διατρανῶν σοι;
Ἄνεκκλάλητα γάρ πάντη
καί ἀνέκφραστα τά θεῖα
καί τά ἐν αὐτοῖς εἰς ἅπαν,
κἄν ὁ λόγος πως ἐκ πόθου
ἐκβιάζεται τοῦ λέγειν
περί πραγμάτων θεῶν καί ἀνθρωπίνων.
Ἄλλ' ἑάσας οὖν τά θεῖα
καί εἰπὼν τι τῶν ἰδίων
ὑποδείξω σοι τῷ λόγῳ
τήν ὁδὸν καί καταπαύσω.
Γνωθὶ σε διττόν ὑπάρχειν
καί διττούς ἔχεις τούς ὦπας,
αἰσθητούς καί νεορούς τε,
ὡς διττῶν ἡλίων ὄντων
(185) καί διττοῦ φωτός ὡσαύτως,
αἰσθητοῦ καί νοητοῦ τε,
οὓς εἰ βλέπεις, ὡς ἐκτίσθης
κατ' ἀρχάς ἀνθρωπος ἔση.
Εἰ δέ αἰσθητόν μὲν βλέπεις,
νοητόν δέ οὐδαμῶς ἡλιον,
ἡμιθνής τυγχάνεις πάντως,
ὁ ἡμιθνής δέ καί νεκρός,
ἀνενέργητος εἰς πάντα.
Εἰ γάρ ὁ αἰθητῶς μὴ βλέπων
ἀνενέργητός τις ἔστι,
πόσῳ μᾶλλον ὁ μὴ βλέπων
τό νοητόν φῶς τοῦ κόσμου
νεκρός ἔστι καί νεκροῦ πλέων;
Ὁ νεκρός ἀναισθητεῖ γε,
ὁ δέ θνήξας ἐν αἰσθήσει,
ὄσσην ἔξει τήν ὀδύνην,
μᾶλλον δ' ἔσεται ὡς θνήσκων
ἐνωδύνως εἰς αἰῶνας.
Οἱ δέ βλέποντες τὸν κτίστην
πῶς οὐ ζῶσιν ἔξω πάντων;
Ναί, τῶν πάντων ἔξω ζῶσι

καί εἰσί τῶν πάντων μέσον
καί ὀρῶνται ὑπό πάντων,
οὐχ ὀρῶνται δέ τοῖς πᾶσιν
ἐν αἰσθήσει τῶν παρόντων·
μέσον μὲν εἰσι τῶν πάντων,
ὑπέρ αἴσθησιν δέ τούτων
ἔξω γίνονται τῶν πάντων,
τοῖς ἀύλοις συναφθέντες
αἰσθητῶν ἀναισθητοῦσιν.
Ὅφθαλμοὶ καί γάρ ὀρῶσιν
ἐν αἰσθήσει δ' ἀναισθήτω.
(186) Πῶς; εἶπέ μοι. – Λέξω τάχος·
ὡς ὀρῶν τό πῦρ οὐ καίη,
οὕτως βλέπω ἀναισθήτως.
Σύ τό πῦρ ὀρᾶς, ὅποιον,
καί τήν φλόγα πάντως βλέπεις,
οὐκ αἰσθάνη δέ ὀδύνης,
ἀλλ' ὑπάρχεις ἔξω τούτου
καί ὀρῶν οὐ κατακαίη
ἀναισθήτως ἐν αἰσθήσει,
ἢ πῶς ἄλλως τοῦτο εἶπης;
Οὐ γάρ καίη ἀναισθήτως,
ἐν αἰσθήσει δ' ὅμως βλέπεις.
Τό αὐτό μοι νόει πάσχειν
τόν πνευματικῶς ὀρῶντα·
νοῦς γάρ καθορῶν τά πάντα
ἀπαθῶς καί διακρίνει,
οἷον βλέπει κάλλος ὠραῖον,
ἀλλ' ἐκτός ἐπιθυμίας.
Τό οὖν πῦρ ἐστι τό κάλλος,
ἢ ἀφή ἐπιθυμία·
εἰ μή σύ τοῦ πυρός ἄψη,
πῶς ὀδύνης αἰσθανθήσῃ;
Οὐδαμῶς! Ὁ νοῦς δέ πάλιν,
πρίν κακῶς ἐπιθυμήσει,
τόν χρυσόν ὀρῶν ὡσαύτως
ὡς πηλόν προσβλέψει πάντως,
τήν δέ δόξαν οὐχ ὡς δόξαν,
ἀλλ' ὡς εἶδος φαντασμάτων
εἰς ἀέρα φαινομένων,
καί τόν πλοῦτον ὥσπερ ξύλα
λογιεῖται ἐν ἐρήμῳ
κατακείμενα στιβάδα.
Τί τά πάντα ἐξηγεῖσθαι,
(187) ἐρμηνεύειν τε πειρῶμαι;
Εἰ μή πείρα καταλάβοις,
γνῶναι ταῦτα οὐκ ἰσχύεις.
Ἄπορῶν δέ γνῶναι φύσεις·
Οἴμοι, πῶς οὐκ οἶδα ταῦτα,

οἴμοι, πόσον ἀπολείπω
τῶν καλῶν ἐν ἀγνωσίᾳ!
καί σπουδάσεις ταῦτα γνῶναι,
ἵνα γνωστικός καλῆ γε.
Εἰ γάρ σεαυτόν οὐκ οἶδας,
ποταπός εἶ, ποῖος πέλεις,
πῶς τόν κτίστην ἐπιγνώσῃ,
πῶς πιστός ὀνομασθήσῃ,
πῶς δέ ἄνθρωπος κληθήσῃ
βοῦς ὑπάρχων ἢ θηρίον;
Ἦ ὡς ἄλογόν τι ζῶον
ἢ καί χείρων τούτων ἔσῃ
ἀγνοῶν τόν κτίσαντά σε.
Τίς ἐκείνον μή γινώσκων
λογικός εἶπείν τολμήσει,
ὅτι ἔστιν; Οὐ γάρ ἔστι!
Πῶς γάρ, ὅς ἐστέρηται τοῦ λόγου;
Ὅ δ' ἐστερημένος λόγου
εἰς ἀλόγου ἔστι τάξιν,
ποιμανθεῖς δέ ὑπ' ἀνθρώπων
πάντως ἔσται σεσωσμένος·
εἰ δ' οὐ βούλεται, ἀλλ' ὄρει
καί φαράγγις προσπελάζει,
βρῶμα ἔσεται θηρίων
ὡς ἀπολωλός ἀρνίον.
Ταῦτα πρᾶττε καί μελέτα,
μή παραρρυῆ, τεκνίον!

ΚΔ'.

*Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ
ταπεινώσεως, καί προΐων διδάσκει αὐτήν τόν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καί
ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τόν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος,
ἀμαρτωλόν ἑαυτόν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον. (188)*

Δίδου μοι, Χριστέ, καταφιλεῖν σούς πόδας.
Δίδου μοι τάς σάς κατασπάζεσθαι χεῖρας,
χεῖρας τάς ἐμέ λόγῳ παραγαγούσας,
χεῖρας τάς πάντα κτισάσας ἀκαμάτως.
Δίδου μοι βλέπειν τό πρόσωπόν σου, Λόγε,
καί ἀπολαύειν τοῦ ἀπορρήτου κάλλους
καί κατανοεῖν καί τρυφᾶν σου τῆς θεάς,
θεάς ἀρρήτου, θεάς τῆς ἀθεάτου,
θεάς τῆς φρικτῆς, ὅμως δίδου μοι λέγειν
τάς ἐνεργείας αὐτῆς, οὐ τήν οὐσίαν.
Ἐπὲρ φύσιν γάρ, ὑπὲρ οὐσίαν πᾶσαν
ἢς ὅλος αὐτός, ὁ Θεός μου καί κτίστης.

Ἡ δὲ ἀπαυγὴ τῆς δόξης σου τῆς θείας
φῶς ἀπλοῦν ἡμῖν, φῶς γλυκύ καθορᾶται,
φῶς ἀποκαλύπτεται, φῶς συννεοῦται
ὄλον, ὡς οἶμαι, ὄλοις ἡμῖν σοῖς δούλοις,
φῶς πνευματικῶς βλεπόμενον μακρόθεν,
(189) φῶς ἐντός ἡμῶν εὕρισκόμενον αἴφνης,
φῶς ὡσεὶ ὕδωρ βρύον, ὡς πῦρ τε φλέγον
τῆς, ἥσπερ πάντως καθάψεται, καρδίας
ἐξ οὐπὲρ ἔγνω προληφθεῖσαν, Σωτήρ μου,
τὴν ταλαίπωρον καὶ ταπεινὴν ψυχὴν μου
καὶ φλεγομένην καὶ κατακαιομένην.
Πῦρ προσλαβόν γάρ φρυγανώδους οὐσίας
πῶς οὐ φλέξειε, πῶς ἂν οὐ καταναλώση,
πῶς οὐκ ἐμπούσειεν ἀφύκτους πόρους;
Ὅμως ἀνάψαν, δός μοι τοῦ λέγειν, Σῶτερ,
ἄφραστον εἶδος κάλλους ὠραιοτάτου
δείκνυσι καὶ τέρπει με καὶ πόθου φλόγα
ἄστεκτον ἐργάζεται· καὶ πῶς ὑποίσω,
πῶς ὑπενέγκω, πῶς ὄλως δὲ βαστάσω,
ἢ πῶς ἐξεῖπω τό μέγα θαῦμα τοῦτο,
τό γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ;
Οὐ γάρ σιωπᾶν ὑποφέρω, Θεέ μου,
καὶ λήθης βυθοῖς συγκαλύπτειν τὰ ἔργα
ἃ ἐποίησας καὶ ποιεῖς καθ' ἑκάστην
μετὰ τῶν θερμῶς αἰεὶ σε ἐκζητούντων
καὶ μετανοία πρὸς σέ καταφευγόντων,
ἵνα μὴ κἀγώ, ὡς τό τάλαντον κρύψας
δοῦλος πονηρός, κατακριθῶ δικαίως,
ἀλλ' ἐκκαλύπτων ταῦτα τοῖς πᾶσι λέγω
καὶ τὰ περί σου καὶ τῆς σῆς εὐσπλαχνίας
γραφῆ παραδίδωμι καὶ διηγοῦμαι
ταῖς μετέπειτα γενεαῖς, ὦ Θεέ μου,
ὅπως μαθόντες τό πολύ ἔλεός σου,
ὃ ἐνεδείξω εἰς ἐμέ καὶ δεικνύεις,
τόν πρὶν ἄσωτον, τόν ἀκάθαρτον μόνον,
τόν ὑπὲρ πάντας πλέον ἐξαμαρτάνοντα,
(190) μηδεὶς διστάσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον ποθήσῃ,
μὴ δειλιάσῃ, ἀλλὰ χαίρων προσέλθῃ,
μηδέ φοβηθῆ, ἀλλὰ μᾶλλον θαρρήσῃ
πέλαγος ὁρῶν τῆς σῆς φιλανθρωπίας
καὶ προσδράμῃ τε καὶ προσπέσῃ καὶ κλαύσῃ,
καὶ τῶν πταισμάτων ἀπολήψεται λύσιν
λέγων ἐν αὐτῷ ὡς ἀληθῶς, Θεέ μου
Εἰ τόν πάγκακον καὶ παμπόνηρον τοῦτον
καὶ πανάσωτον ἠλέησεν ὁ κτίστης,
ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρώπους ἀμαρτόντα,
πῶς οὐκ ἂν ἐμέ μειζόνως ἐλεήσῃ,
τόν φειδομένως ποσῶς ἐξαμαρτόντα
καὶ τὰς ἐντολάς οὐ πάσας παραβάντα;

Ἴν' οὖν εἰδῶσι καὶ πλῆθος τῶν κακῶν μου,
 ὧδε λέξοιμι, οὐ πάντα πάντως, Λόγε,
 ἀναρίθμητα καὶ γὰρ ὑπὲρ ἀστέρας,
 ὑπὲρ σταγόνας ὑετοῦ καὶ θαλάσσης
 ψάμμον, κυμάτων πλῆθος κυμαινομένων,
 ἀλλ' ἄπερ βίβλος φέρει τοῦ συνειδότος
 καὶ ἀποθήκαι περιέχουσι μνήμης
 τά δ' ἄλλα μόνος ἀριθμεῖν αὐτός οἶδας.
 Γέγονα φονεύς, ἀκούσατε οἱ πάντες,
 ἵνα κλαύσητε συμπαθῶς, τόν δέ τρόπον
 εἶσα, λόγου παραιτούμενος μῆκος.
 Γέγονα, οἴμοι, καὶ μοιχός τῆ καρδία
 καὶ σοδομίτης ἔργω καὶ προαιρέσει.
 Γέγονα πόρνος, μάγος καὶ παιδοφθόρος,
 ἐπίορκος ὁμότης καὶ πλεονέκτης,
 κλέπτῃς, ψεύστῃς τε καὶ ἀναιδής, ἄρπαξ – φεῦ μοι –
 φιλάργυρός τε, ἰταμός τε καὶ πάσης
 (191) ἄλλης κακίας εἶδος διεπραξάμην.
 Ναί, πιστεύσατε, ἀληθῶς λέγω ταῦτα
 καὶ οὐ πλάσματι, οὐδέ σεσοφισμένως!
 Τίς οὖν ἀκούσας ταῦτα οὐκ ἐκπλαγεῖη,
 οὐ θαυμάσειε τὴν σὴν μακροθυμίαν,
 ὧ φιλάνθρωπε, οὐ θαμβηθῆ καὶ λέξει·
 Πῶς οὐ διέστη γῆ φυγοῦσα τοῦ φέρειν,
 ἐπὶ τοῦ νότου μὴ στέγουσα τόν τάλαν,
 καὶ ζῶντα τοῦτον κατήγαγεν εἰς ἄδην;
 Σκηπτός ἄνωθεν πως δέ οὐ κατενέχθη
 καὶ ἀνάλωσε τόν παραβάτην τοῦτον;
 Πῶς δέ οὐρανός οὐ συνέπεσεν ἅμα
 καὶ συνεσβέσθη ἥλιος καὶ τὰ ἄστρα
 ἐπὶ τῷ οὕτως καταπεφρονηκότι;
 Ὡ τῆς σῆς αὐθις ἀνοχῆς, εἶπη, Σῶτερ,
 καὶ τῆς ἀγαθότητος καὶ τοῦ ἐλέους!
 Ὅντως γάρ εἰσιν ὑπὲρ συγγνώμην πᾶσαν
 αἱ πράξεις αὐταὶ τοῦ παναθλίου τούτου,
 ἅς ὁ ἀκούων πᾶς τις ἀναβοήσει·
 τοῦτον ἢ δίκη ἄρα εἶασε ζῶντα;
 Καὶ πῶς δικαία οὐσα κἂν ὄλως τοῦτον
 εἶναι κατεδέξατο ἐν γῆ τῶν ζώντων;
 Εἰ δ' ὑπολάβοι ψευδῆ με ἴσως γράψαι,
 τούτῳ τὴν συγχώρησιν δός ὡς οἰκτίρμων·
 ἀγνοῶν γάρ σου τό μακρόθυμον, Σῶτερ,
 καὶ τὴν ἄβυσσον τῆς σῆς φιλανθρωπίας,
 καὶ τῶν ἔργων μου τὰ ἄτοπα ἀκούσας
 τὴν ψῆφον ἐξήνεγκε δικαίως ταύτην.
 Εἰ τοῦτον, λέγων, ἀνεύθυνον ἢ δίκη
 καταλέλοιπε, λοιπὸν κρίσις οὐκ ἔστι.
 Σὺ δέ μάλιστα, ὅτι μέλλεις τοῦ κρῖναι,
 (192) νῦν μακροθυμεῖς διὰ τοῦτο, Θεέ μου·

θέλεις γάρ πάντως τήν πάντων σωτηρίαν,
τήν μετάνοιαν ἐκδεχόμενος τούτων
τήν ἐκ τῶν ἔργων, ἀνοχή σου δικαία.
Δικαίου καί γάρ οὐ τούς πίπτοντας παίειν,
χεῖρα δέ μᾶλλον πάντως ὀρέγειν τούτοις,
ὅπερ ποιῶν σύ, ὁ καλός μου Δεσπότης,
οὐκ ἐνέλιπες οὐδέ ποτε ἐλλείψεις.
Ὁ βίος πάλη πάντων ἀνθρώπων πέλει,
δοῦλοι δέ πάντες ἀνθρωποὶ σοῦ, τοῦ κτίστου·
ἔχομεν δ' ὅμως μικροί τε καί μεγάλοι
ἔχθρους ἀσπόνδους, ἄρχοντας τούς τοῦ σκότους.
Εἰ μή οὖν αὐτός ὀρέξεις μᾶλλον χεῖρα,
ἀλλ' αὐτούς ἡμῶν κατισχύσει ἀφήσεις,
ποῦ τό δίκαιον, ποῦ τό φιλόανθρωπόν σου;
Δοῦλοι γάρ ἡμεῖς γεγόναμεν ἐκείνου
ἰδίᾳ γνώμῃ, ἰδίᾳ προαιρέσει,
αὐτός δέ ἡμᾶς ἐλθῶν ἐξηγοράσω
τῷ ἀχράντῳ σου αἵματι καί τιμίῳ
καί τῷ σῷ Πατρί προσήγαγες, Θεέ μου,
δώρον, οὐς ὀρών ἐχθρός ὅλως οὐ στέγει,
οὐχ ὑποφέρει τόν φθόνον, ὄνπερ ἔχει,
ἀλλ' ὠρύεται καθ' ἡμῶν ὡσπερ λέων
καί περιπατῶν καί βρύχων τούς ὀδόντας
ἀπηνῶς ζητεῖ, ὄντινα καταπίῃ.
Τούς οὖν ὑπ' αὐτοῦ θηρός τοῦ ἀνημέρου
τιτρωσκομένους καί πληγὰς δεχομένους
καί τραυματίας, ὦ Χριστέ μου, κειμένους
οὐκ ἐλεήσεις, οὐ συμπαθήσεις μᾶλλον
καί τήν ὑγίαν τήν τούτων ἀναμείνεις,
(193) ἀλλ' ἐπιπλήξεις, ἀλλά συντρίψεις ὅλως
καί θανατώσεις τούς τοιούτους τελείως;
Δίκαιον καί γάρ, ναί, κἀγώ τοῦτο λέγω,
ὅτι ἄκοντες οὐ κατέχονται οὗτοι,
ἀλλά ἐκόντες ἑαυτούς προδίδουσιν.
Ὅμως πανοῦργος, σοφιστής τε καί κακίας,
ὁ ἀνήμερος καί ποικίλος θῆρ οὗτος
προσποιεῖται οὖν τά τῶν φίλων, ὡς φίλος
ὅλον με ζητῶν συλλαβεῖν καί θηρεῦσαι,
τήν ὀρωμένην ζωὴν ὑποδεικνύς μοι
τῆς νοουμένης ζωῆς ἀποστερεῖ με.
Τῇ αἰσθήσει κλέπτει με τῶν νῦν παρόντων
καί τῶν μελλόντων ὑποσυλᾷ τόν πλοῦτον.
Ἄλλο τῇ ἔξω φαίνεται θεωρία,
ἄλλο δέ ἐστὶ τό κρυπτόμενον, Σῶτερ.
Εἰ δέ ἀνθρωποὶ τοῦτο μεμαθηκότες
δόλους σχηματίζονται τῇ ὑποκρίσει,
τί ὁ κακίας εὐρετής οὐ ποιήσει,
πῶς οὐ πλανήσει, καί μάλιστα τούς νέους,
πῶς οὐκ ἀπατήσει δέ ἀκάκους ὄντας,

ὅλως ἀπείρους, ὅλως ἀπανουργέτους,
 ὁ προαιρέσει καὶ Σαταῖν καὶ πανοὔργος
 καὶ πάντα δόλον εὐμηχάνως εὐρίσκων;
 Ὅμως ἅπαντας ἀπατᾷ καὶ τιτρώσκει,
 οὐδεὶς τὰς τούτου ὑπεξέφυγε χειῖρας,
 οὐδέ τῶν αὐτοῦ βελῶν καὶ τοῦ ἐν τούτοις
 ἰοῦ ἄγευστος καὶ ἄτρωτος διήλθε.
 Πάντες ἐξημάρτομεν καὶ ὑστεροῦμεν
 δόξης σου, Χριστέ, τῆς ἀρρήτου καὶ θείας,
 καὶ δωρεάν σε δυσωποῦμεν τοῦ σῶσαι
 καὶ δικαιῶσαι χάριτι καὶ ἐλέει,
 ὃ ἐξέχεας ἐπ' ἐμέ νῦν πλουσίως,
 (194) περὶ οὗ λέγειν καὶ γράφειν οὐκ ὀκνήσω.
 Πῶς γὰρ δυναίμην σιωπῇ ὑποφέρειν
 τὰ γινόμενα καθ' ὥραν, ὦ Θεέ μου,
 καὶ πραττόμενα ἐν ἐμοὶ τῷ ἀθλίῳ;
 Ἄφραστα καὶ γὰρ εἰσιν ἐν ἀληθείᾳ,
 ἀκατάληπτα ὑπὲρ νοῦν, ὑπὲρ λόγον
 καὶ πῶς ἐξείπω ταῦτα ἢ πῶς ἐκφράσω;
 Ἄλλ' οὖν, μὴ φέρων σιωπᾶν, ἄρτι λέξω
 Θεός ἀναρχος, ἄκτιστος, μόνος πέλεις,
 ἐν Υἱῷ καὶ Πνεύματι Τριάς Ἁγία,
 ἀκτάληπτος, ἀπρόσιτος ὑπάρχεις,
 κτίστης ὀρωμένης τε καὶ νοουμένης
 κτίσεως καὶ Κύριος σύ καὶ Δεσπότης,
 ὑπεράνω τε τῶν οὐρανῶν καὶ πάντων
 τῶν ἐν οὐρανῷ, τοῦ οὐρανοῦ τυγχάνεις
 μόνος ποιητής, μόνος ἐξουσιάζων,
 μόνος τὰ πάντα φέρων προστάγματι σου
 καὶ θελήματι συνέχων πάντα μόνῳ.
 Ἔχεις περὶ σέ μυριάδας ἀγγέλων,
 ἀρχαγγέλων τε χιλίας χιλιάδας,
 θρόνους, κυριότητας ἀναριθμήτους,
 ἔχεις δυνάμεις, Χερουβὶμ Σεραφίμ τε
 πολυόμματα, ἀρχάς καὶ ἐξουσίας
 καὶ πλείους ἄλλους λειτουργούς τε καὶ φίλους,
 Ἔχεις τὴν δόξαν ὑπερδεδοξασμένην,
 ὥστε μὴ τολμᾷς ἀδεῶς ἀτενίσει
 τινὰς ἐκ τούτων πρὸς αὐτήν, ὦ Θεέ μου,
 μηδέ δύνασθαι φαινομένην ἐνέγκαι
 τοῦ προσώπου σου τὴν ἀστράπτουσαν αἴγλην.
 Πῶς γὰρ ἰσχύσει τό ποίημα τὴν κτίστην
 (195) ὄλον κατιδεῖν, ὄλον κατανοῆσαι;
 Οὐδαμῶς οἶμαι δυνατόν εἶναι τοῦτο,
 ἀλλ' ὁ ποιητής, καθ' ὅσον ἄν ἐθέλη,
 φαίνεται καὶ βλέπεται, παρ' ὧν ἐθέλει,
 καὶ γινώσκειται καὶ γινώσκει τό κτίσμα,
 καὶ καθορᾶται καὶ καθορᾷ τοσοῦτον
 ὅσον δώσειεν ὁ ποιητής τοῦ βλέπειν.

Εἰ γάρ παρά σοῦ παρήχθησαν, Θεέ μου,
ἔχουσιν ἐκ σοῦ τό εἶναι καί τό βλέπειν
καί τό δύνασθαι λειτουργεῖν σοι ἀμέμπτως.
Ἄλλ' οὖν ἄνω σύ ὑπέρ ἀρχάς ἀπάσας,
αὐταὶ δέ πάλιν περί σέ, τόν Θεόν μου,
ἡμεῖς δέ κάτω ἐν κατωτάτῳ λάκκῳ
λάκκον οὐ λέγω τόν ὀρώμενον κόσμον,
ἀλλά τό σκότος τῆς ἀμαρτίας ὄντως,
λάκκῳ πονηρῷ, λάκκῳ ζεζοφωμένῳ,
λάκκῳ καί τάφῳ δεινῶς ἐν κατωτάτῳ,
ὄνπερ ἥλιος οὐ πέφυκε φωτίζειν.
Ἔξω γάρ ἐστι τοῦ ὀρωμένου κόσμου
καί τοῦ μέλλοντος ἢ νύξ τῆς ἀμαρτίας
καί τούς ἐν αὐτῇ ἐμπύμποντας ἀφρόνως
νῦν τε κατέχει καί θανόντας ὡσαύτως
ἔξει δεσμίους εἰς αἰῶνας αἰῶνων
ὧν ἐγώ πρῶτος, ὦ Χριστέ μου, ὑπάρχω,
ὁ συσχεθεῖς καί καταχθεῖς ἐν ταύτῃ
καί ἐν πυθμένι αὐτῆς τῷ κατωτάτῳ
εὐρεθεῖς ἐβόησα Ἐλέησόν με!
Ἐν ἐπιγνώσει γεγονώς τῶν κακῶν μου –
ἔγνω γάρ τό ποῦ δι' αὐτῶν κατηνέχθην,
οὐ χάριν καί ἔκλαυσα, δακρύων ὄμβρους
ἐξ ὀφθαλμῶν μου κατήγαγον ἐμπόνως,
μετενόησα ἐξ ὅλης μου καρδίας
(196) καί ἐκέκραξα φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις.
Καί ἐπήκουσας ἐκ τοῦ ἀφάτου ὕψους
τοῦ ἐν πυθμένι κειμένου κατωτάτῳ,
σκότους ἀπείρου, ἀτελοῦς ἐν τῷ τέλει,
καί τάς περί σέ καταλιπὼν δυνάμεις
ἀντιπαρελθὼν τά ὀρώμενα πάντα
κατήλθες ἐκεῖ, ἐν ᾧ κείμενος ἤμην.
Ἐλαμψας εὐθύς, ἐδίωξας τό σκότος,
ἠγειράς με σύ ἐμπνεύσει σου τῇ θείᾳ,
ἔστησας εἰς πόδας με τῶν ἐντολῶν σου,
ἔθελξας τῷ κάλλει σου, καί τῇ ἀγάπῃ
ἔτρωσας, ἠλλοίωσας ὅλον με ὅλον.
Εἶδόν σου τό πρόσωπον καί ἐφοβήθην,
καίτοι εὐμενές, εὐπρόσιτόν μοι ὦφθη,
ἡ δέ ὠραιότης σου ἐξέστησέ με
καί ἐξέπληξεν, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου!
Εἶς γάρ χαρακτήρ τῶν τριῶν ἐν ἐκάστῳ,
καί τά τρία ἐν πρόσωπον, ὁ Θεός μου,
ὅς καλεῖται Πνεῦμα, Θεός τῶν πάντων.
Σύ οὖν ἐφανίσθης ἐμοί, τῷ παναθλίῳ
πῶς οὐκ ἔμελλον ἐγώ φρίξαι καί δύναμι
καί κατώτερον, οὐ ἤμην, γεγονέναι
καί σκεπασθῆναι πάλιν ὑπό τοῦ σκότους,
ἵν' ἀποκρυβῶ σε, τόν ἄστεκτον πᾶσιν;

Ἀλλά τοῦτο μὲν ἔπραττον ἐκ δειλίας ἐγώ,
 σύ δέ, Θεέ μου, μᾶλλον περιεπλέκου,
 μᾶλλον κατησπάζου με, μᾶλλον ἐνηγκαλίζου
 ἔνδον τοῦ κρασπέδου σου τῶν ἱματίων
 εἰσάγων ὄλον καὶ σκέπων με φωτὶ σου,
 καὶ ἀμνημονεῖν ποιῶν τῶν ὀρωμένων
 (197) καὶ τῶν κατεχόντων με δεινῶν τό πρῶην.
 Ὡ μυστηρίων βάθος, ὦ ὕψος δόξης,
 ὦ ἀναβασίς, ὦ θέωσις, ὦ πλοῦτος,
 ὦ λαμπρότης ἄφραστος τῶν λεγομένων!
 Τίς καταλαβεῖν ἐκ τῶν λόγων ἰσχύσει
 ἢ τό μέγεθος κατανοῆσαι τῆς δόξης;
 Ὅς γάρ οὐκ εἶδεν, ἃ ὀφθαλμός οὐκ οἶδε,
 καὶ οὐκ ἤκουσεν, ἃ οὐκ ἤκηκόει
 καὶ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
 πῶς τῷ γράφοντι περὶ αὐτῶν πιστεύσει;
 Εἰ δέ καὶ πιστεύσειε, πῶς διὰ λόγου
 ἰδεῖν ἰσχύσει, ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε;
 Πῶς δέ ἀξίως δι' ἀκοῆς χωρήσει,
 ἃ οὐκ ἤκουσεν οὐς ποτε τῶν ἀνθρώπων,
 ἵνα καὶ καλῶς περὶ αὐτῶν νοήσῃ,
 ἐν περινοίᾳ δυνηθῆ τε γενέσθαι,
 ὧν ἀμήχανον τοῖς ὀρώσι τό κάλλος
 καὶ τό εἶδος, τό ἀνείδεον ὑπάρχει
 καὶ ἀκατανόητόν ἐστι τοῖς πᾶσιν,
 οἷσπερ ὁράται, ἵνα σοι πάλιν εἴπω;
 Τῷ λογισμῷ ταῦτα τίς ἀναπλάττων
 οὐκ ἂν ἐκπέσῃ τῆς ἀληθείας πόρρω
 καὶ πλανηθῆ πλάσματι καὶ φαντασίαις,
 εἰκόνας ψευδεῖς συλλογισμῶν οἰκείων,
 οἰκείου νοός ἀνιστορῶν καὶ βλέπων;
 Ὡσπερ γάρ ἄδην καὶ τὰς ἐκεῖ κολάσεις
 ἕκαστος φαντάζεται, ὡς ἂν ἐθέλοι,
 πλην οὖν, ὡς εἰσίν, οὐδεὶς τῶν πάντων οἶδεν,
 οὕτως μοι νοεῖ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα
 τὰ ἐν οὐρανοῖς ἀκατάληπτα πᾶσι
 καὶ ἀθέατα ἴσιν ἄνθρωποις γινώσκοντα
 καὶ θεωρητά, οἷς Θεός ἐκκαλύψει
 (198) κατὰ τό μέτρον τῆς ἀξίας ἐκάστου,
 μέτρον πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης,
 μέτρον φυλακῆς τῶν ἐντολῶν Κυρίου.
 Μέτρον ἄλλο δέ πνευματικῆς πτωχείας,
 μέτρον τέλειον οὐ μικρόν οὐδέ μέγα.
 Ταῦτα γάρ μισεῖ ὁ Θεός οὐκ ἀδίκως,
 ἀλλά δικαίως, ὡς οὐ δίκαια πάντως
 τό μὲν γάρ μικρόν λείπεται τοῦ δικαίου
 ἐν ἀμελείᾳ ἢ καὶ καταφρονήσει,
 μένον ἄχρηστον εὐλόγως καὶ δικαίως
 τό δέ οὐ μικρόν, ἀλλά μέγα τυγχάνον

εἰς ἀπόνοιαν φέρει τόν κεκτημένον
καί πάντας ἄλλους βλάπτει τούτῳ χρωμένους.
Δίκαιον μέτρον ταπεινώσεως ἔστι
τό μήτε πάντη αὐτοῦ ἀπογινώσκειν,
μήτε οἶεσθαι εἶναί τινα ἐν κόσμῳ
χείρονα ἑαυτοῦ ἐν πράξεσιν ἀτόποις,
κλαίειν τε αἰεὶ καί θρηνεῖν διὰ τοῦτο
καί καταφρονεῖν πάντων τῶν ὀρωμένων.
Τοῦτο γάρ ἐστι τεκμήριον τοῦ πένθους,
τοῦ κατά Θεόν ἐκ ψυχῆς γινομένου.
Εἰ δ' ἀντέχεταί τινος τῶν ὀρωμένων,
οὐπω ἑαυτόν ἔγνωκεν ἐν αἰσθήσει,
οὐδέ φόβον ἔλαβεν ἐν τῇ καρδίᾳ
κρίσεως θείας καί πυρός αἰωνίου,
οὐδ' ἐκτήσατο ταπεινώσιν τελεία,
καί διὰ τοῦτο ἐκπίπτει καί τῆς θεᾶς
καί τῆς δωρεᾶς τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ὥν περ ὀφθαλμός οὐδεὶς ἀνθρώπων εἶδεν.
Σπεύσωμεν πάντες ταπεινώσιν εὐρέσθαι,
(199) τὴν ἀνώνυμον τῶν ψυχῶν ἡμῶν χάριν,
ἣτις οὐκ ἔχει ὄνομα, τῇ δέ πείρᾳ
ἐνωσύμως γίνεται τοῖς κεκτημένοις.
Πρᾶος ὁ Χριστός, ταπεινός τῇ καρδίᾳ·
ἔνοικον τοῦτον ὁ κτησάμενος ἔγνω
ὅτι δι' αὐτοῦ τὴν ταπεινώσιν ἔχει,
μᾶλλον δέ αὐτός ἡ ταπεινώσις ἔστι.
Ψυχὴ ζητοῦσα δόξαν ἐκ τῶν ἀνθρώπων
ταύτην τὴν ταπεινώσιν ὅλως οὐκ ἔγνω·
ὁ δέ οἴησιν κἂν ποσῶς κεκτημένος,
πῶς ἐντός αὐτοῦ τὴν ταπεινώσιν ἔξει;
Οὐδαμῶς ὄντως! Οἴμοι τῷ παναθλίῳ,
τῷ κενοδόξῳ καί κατεπαιρομένῳ
καί μηδέ μίαν ἀρετὴν κεκτημένῳ
καί ἀναισθητῶς πάσας παρερχομένῳ
τάς ἡμέρας μου ἐν τῷ παρόντι βίῳ!
Τίς μή κλαύσῃ με, τίς μή σφοδρῶς πενήθησῃ,
ὅτι ἔφυγον κόσμον καί τὰ ἐν κόσμῳ,
καί τῇ αἰσθήσει κόσμου οὐκ ἐχωρίσθην;
Τό τῶν μοναχῶν περιβέβλημαι σχῆμα
καί ὡς κοσμικός ἀγαπῶ τὰ ἐν κόσμῳ,
δόξαν, πλοῦτόν τε καί ἡδονάς καί τέρψεις.
Ἐπί τῶν ὤμων τόν σταυρόν Χριστοῦ φέρω
καί ὑποφέρειν τὰ τοῦ σταυροῦ ὄνειδη
ὅλως ἀπαναίνομαι, ὅλως οὐ θέλω,
ἀλλὰ ἐνδόξοις ἑμαυτόν παρενείρω
καί σύν ἐκείνοις τό δοξάζεσθαι θέλω.
Ὡ τῆς συμφορᾶς, ὦ τῆς ἀναισθησίας!
Διπλῆς ὑπάρχω ἄξιος κατάδικης·
πταίσας γάρ πολλά πρότερον ἐν τῷ βίῳ

(200) ἐπηγγειλάμην καλῶς μετανοῆσαι
νῦν ἐφάνην δέ παραβάτης ἀγνώμων
πάντων τῶν καλῶν, ὧν μοι Θεός παρέσχε,
καί τῶν συνθηκῶν ἀρνητῆς ἀπεδείχθην
καί ἀνάξιος πάσης φιλανθρωπίας.
Ἄλλ' ὦ Θεέ μου, ὦ πανοικτίρμον μόνε,
σπεῦσον, πρόφθασον, ἐπίστρεψόν με πάλιν
πρός μετάνοιαν, πρὸς δάκρυα, πρὸς πένθος,
ἵνα λούσωμαι καί καθαρθῶ καί ἴδω
λάμψασαν τρανῶς ἐν ἐμοί τήν σὴν δόξαν,
ἦν μοι χάρισαι νῦν καί εἰς τοὺς αἰῶνας
δοξάζοντί σε φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
τόν τῶν εἰῶνων Ποιητὴν καί Δεσπότην.

ΚΕ'.

Περὶ τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτρός, καὶ ὅπως τὸ θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπὸ σκότους· ἐν οἷς καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ ἑαυτὸν κατακρίνει. (201)

Πῶς διαγράψω, Δέσποτα, προσώπου σου τὴν θέαν,
πῶς εἶπω τὴν ἀνέκφραστον θεωρίαν τοῦ κάλλους;
Πῶς ὄν ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ, γλώσσης φθογγὴ χωρήσει,
πῶς τις ἐκφράσαι δυνηθῆ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν;
Καθήμενος γάρ ἐν φωτὶ λαμπάδος μοι φαινούσης
καὶ φωτιζούσης τῆς νυκτός τόν ζόφον καὶ τὸ σκότος
ἐδόκουν εἶναι ἐν φωτὶ προσέχων ἀναγνώσει,
λέξεις τε οἷα ἐρευνῶν καὶ σκοπῶν τάς συντάξεις.
Ὡς οὖν ὑπῆρχον, Δέσποτα, ἀδολεσχῶν ἐν τούτοις,
αἴφνης ἐφάνης ἄνωθεν πολὺ μείζων ἡλίου
καὶ ἔλαμψας ἐξ οὐρανῶν μέχρις ἐμῆς καρδίας.
Τά δ' ἄλλα πάντα ὡς βαθύ σκότος εἶναι ἐώρων,
στῦλος δέ μέσον φωτεινός, ὅλον τεμῶν ἄερα
διήκεν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἕως ἐμοῦ τοῦ τάλα.
Εὐθύς ἐπελαθόμην δέ φωτός τοῦ λυχνιαίου,
οἰκίας ἡμνημόνησα ὅτι ἐντός ὑπάρχω,
ἐν τῷ δοκεῖν ἀέρι δέ τοῦ σκότους ἐκαθήμην,
πλήν καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ λήθην ἔσχον εἰς ἅπαν.
'Ελάλουν σοι καὶ νῦν λαλῶ ἐκ βάθους μου καρδίας'
(202) Ἐλέησόν με, Δέσποτα, ἐλέησόν με, μόνε,
τόν μηδαμῶς μηδέποτε δουλεύσαντά σοι, Σῶτερ,
ἀλλά σε παροργίζοντα ἐκ νέας ἡλικίας.
Πᾶσαν μετῆλθον σαρκικὴν καὶ ψυχικὴν κακίαν
καὶ ἁμαρτίας ἔπραξα ἀμετρήτους, ἀτόπους,
ὑπὲρ ἀνθρώπους ἅπαντας, ὑπὲρ ἄλογα πάντα,
ἐρπετά καὶ θηρία τε πάντα ὑπερνίκησας.

Εἰς ἐμέ οὖν τό ἔλεος χρεια ἔνδειξασθαί σε,
τόν καί ἔξαμαρτήσαντα ὑπέρ πάντας ἀφρόνως.
Μή χρήζειν γάρ ἐλάλησας σύ αὐτός ἰατρείας
τούς ὑγιαίνοντας, Χριστέ, ἀλλά τούς ἀσθενοῦντας·
διό ὡς ἀσθενοῦντά με πολλά καί ἀμελοῦντα
οὕτως πολύ τό ἔλεος ἐπίχεέ μοι, Λόγε!
Ἄλλ' ὦ φωτός γαυρίαμα, ἀλλ' ὦ πυρός κινήσεις
ἀλλ' ὦ φλογός περιδρομαί ἐν ἐμοί τῷ ἀθλίῳ
παρά σῆς σῆς καί παρά σοῦ ἐνεργούμεναι δόξης!
Δόξαν δ' ἐγώ τό Πνεῦμά σου ἐπίσταμαι καί λέγω,
τό Ἅγιον, τό συμφυές καί ὁμότιμον, Λόγε,
ὁμογενές, ὁμόδοξον, ὁμοούσιον, μόνον
τῷ σῷ Πατρί καί σοί, Χριστέ, ὦ Θεέ τῶν ἀπάντων.
Σοί προσκυνῶν εὐχαριστῶ, ὅτι ἠξίωσάς με,
κᾶν ποσῶς ἐπιγνώναί σου θεότητος τό κράτος.
Εὐχαριστῶ, ὅτι αὐτός καθημένῳ ἐν σκότει
ἀπεκαλύφθης μοι, ἔλαμψας, ἰδεῖν ἠξίωσάς με
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, τό ἄστεκτον τοῖς πᾶσιν.
Ἔμεινα καθεζόμενος ἐν σκότει μέσον, οἶδα,
μέσον δέ τούτου ὄντι μοι κεκαλυμμένῳ σκότει
ἐφάνης φῶς, ἐφώτισας ὄλον ὄλω φωτί με
καί γέγονα φῶς ἐν νυκτί, μέσον σκότους τυγχάνων.
Οὔτε τό σκότος τό σόν φῶς κατέλαβεν εἰς ἅπαν,
(203) οὔτε τό φῶς ἐδίωξε τό ὀρώμενον σκότος,
ἀλλ' ἀναμίξ, ἀσύγχυτα πάντη μεμερισμένα
μακράν ἀλλήλων, ὡς εἰκός, οὐ κεκραμένα ὄλως,
πλήν ἐν ταυτῷ τά σύμπαντα πληροῦσιν, ὡς νομίζω.
Οὕτως εἰμί ἐν τῷ φωτί, μέσον τυγχάνων σκότους,
οὕτως ἐν σκότει πάλιν δέ μέσον φωτός διάγων,
ἰδού καί μέσον ἐν φωτί, ἰδού καί μέσον σκότους·
καί λέγω· τίς ἐν σκότει μοι φῶς εὐρεῖν μέσον δώσει,
ὃ οὐ χωρεῖ εἰσδέξασθαι; Πῶς γάρ χωρήσει σκότος
φῶς ἐντός καί μή φεύζεται, ἀλλά μενεῖ ἐν μέσῳ
φωτός τό σκότος; Ὡ φρικτοῦ θαύματος, ὀρωμένου
διττῶς διττοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, σώματος καί ψυχῆς τε!
Ἄκουε ἄρτι· τά φρικτά διττοῦ Θεοῦ σοι λέγω
καί ὡς πρός ἄνθρωπον διττόν ἐμέ γεγεννημένα!
Ἀνέλαβε τήν σάρκα μου καί δέδωκέ μοι πνεῦμα,
καί γέγονα κἀγώ Θεός τῇ χάριτι τῇ θείᾳ,
θέσει υἱός πλήν τοῦ Θεοῦ, ὦ ἀξίας, ὦ δόξης!
Ὡς ἄνθρωπος λυπούμενος ἐμαυτόν ταλανίζω
καί τήν ἐμήν ἀσθένειαν κατανοῶ καί στένω,
καί ζῆν ὄλως ἀνάξιος ὑπάρχω, ὡς εὔ οἶδα,
ἐκείνου δέ τῇ χάριτι θαρρῶν, κατανοῶν τε
τό κάλλος, ὃ μοι δέδωκεν, ἐπιτέρπομαι βλέπων.
Ὡς μέν οὖν ἄνθρωπος οἶδα μηδέν ὀρᾶν τῶν θείων,
καί ἀοράτων παντελῶς εἰμί κεχωρισμένος,
τῇ δέ υἰοθεσίᾳ με Θεόν γεγεννημένον
καί καθορῶ καί κοινωνός γίνομαι τῶν ἀψαύστων.

Ὡς ἄνθρωπος οὐδέν ἔχων τῶν ὑψηλῶν καί θείων,
ὡς δέ Θεοῦ χρηστότητι νυνὶ ἐλεημένος
ἔχω Χριστόν, τόν Κύριον, τῶν πάντων εὐεργέτην.
Διό καί πάλιν, Δέσποτα, δεόμενος προσπίπτω
μή ἀποτύχω τῶν ἐν σοί ἐλπίδων μου μηδόλως,
(204) διαγωγῆς τε καί τιμῆς, δόξης καί βασιλείας,
ἀλλ' ὥσπερ νῦν ὀραῖσθαί μοι κατηξίωσας, Σῶτερ,
οὔτω καί μετὰ θάνατον παράσχου μοι σε βλέπειν.
Οὐ λέγω πόσον, εὐσπλαγχνε, ἀλλ' εὐμενῶς, εὐσπλάγχνως
ιλέω σου τῷ ὄμματι, ὡς καί νῦν καθορᾶς με
καί τῆς χαρᾶς σου ἐμπιπλᾶς καί γλυκύτητος θείας.
Ναί, ποιητά καί πλάστα μου, σκέπασόν με χειρὶ σου,
καί μή ἐγκαταλίπης με, ναί, μή μνησικακήσης!
Ἄγνωμοσύνην μου πολλήν, Δέσποτα, μή σταθμίσης,
ἀλλά ἀξίωσον κάμέ φωτί σου μέχρι τέλους
καί τῇ ὁδῷ τῶν ἐντολῶν ἀόκνως πορευθῆναι
καί ἐν αὐτῷ σου τῷ φωτί τῶν χειρῶν, πανοικτίρμον,
παραθεῖναι τό πνεῦμά μου, λυτρούμενος ἐχθρῶν με,
σκότους, πυρός, κολάσεων τῶν αἰωνίων, Λόγε!
Ναί, ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἀξίωσον εἰς χειρὰς σου παραδοῦναι ψυχὴν μου,
καθὼς καί νῦν ἐν τῇ χειρὶ τῇ σῇ, Σῶτερ, τυγχάνω.
Μή οὖν παρεμποδίσῃ μου τὴν ὁδὸν ἁμαρτία,
μή περικόψῃ, μή τῆς σῆς ἀποσπάσῃ χειρὸς με,
ἀλλ' αἰσχυνθήτω ὁ δεινὸς ἄρχων καί ψυχοφθόρος
ἐντός παλάμης, Δέσποτα, τῆς σῆς ὄντα με βλέπων,
καθὰ καί νῦν οὐδέ τολμᾷ πλησίον μου γενέσθαι
ὄρων ὑπὸ τῆς χάριτος τῆς σῆς σκεπόμενόν με!
Μή κατακρίνης με, Χριστέ, μή εἰς ἄδην ἀπόσῃ,
μή καταγάγῃς εἰς βυθὸν θανάτου τὴν ψυχὴν μου,
ὅτι τολμῶν τό ὄνομα τό σόν κατονομάζειν,
ὁ ῥυπαρὸς, ὁ μιαρὸς καί βέβηλος εἰς ἅπαν
μή χάνῃ γῆ καί καταπίῃ με, Λόγε, τόν παραβάτην,
τόν μηδέ ζῆν, μηδέ λαλεῖν ὅλως ἄξιον ὄντα.
Μή πῦρ κατέλθῃ ἐπ' ἐμέ καί ἐκλείξῃ με ἄφνω,
(205) ὡς μή Κύριε ἐλέησον! εἰπεῖν συγχωρηθέντα,
μή ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ὁ φιλόανθρωπος φύσει,
μή εἰσελθεῖν θελήσειας μετ' ἐμοῦ τοῦ κριθῆναι.
Τί γάρ καί ὅλως φθέγξομαι, ὑπάρχων ἁμαρτία,
τί οὖν καί εἴποιμι ποσῶς, ὁ κατακεκριμένος,
ὁ ἐκ κοιλίας μου μητρὸς ἀμέτρητά σοι πταίσας
καί μέχρι νῦν ἀναισθητῶν πρὸς σὴν μακροθυμίαν,
ὁ μυριάκις εἰς βυθὸν κατενεχθεὶς τοῦ ἄδου
κάκειθεν ἀγαθότητι ἀνελκυσθεὶς σου θεία,
ὁ μέλη καί τὰς σάρκας μου ψυχῆς καί σώματός τε
καταρρυπώσας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μανικὸς τῶν ἡδονῶν ἐραστὴς ἀναίσχυντος
καί πονηρὸς καί δόλιος τῇ ψυχικῇ κακίᾳ,
ὁ μίαν σου ὅλως, Χριστέ, ἐντολὴν μή φυλάξας;

Τί σοι ἀπολογήσομαι, τί δέ σε καί προσείπω,
ποία ψυχῆ βαστάσω σου ἐλέγχους, ὦ Θεέ μου;
Εἰ ἀνομίας τάς ἐμάς καί τάς πράξεις γυμνώσεις,
ὦ βασιλεῦ ἀθάνατε, μή δείξης πᾶσι ταύτας,
ὅτι φρίττω ἐννοῶν ἔργα νεότητός μου,
τό δέ εἰπεῖν φρίκης μεστόν, ἀνάπλεων αἰσχύνης.
Εἰ γάρ ταῦτα θελήσειας ἐκκαλύψαι τοῖς πᾶσι,
χεῖρον πάσης κολάσεως ἢ ἐντροπή μου ἔσται.
Τίς γάρ τάς ἀσελγείας μου, τίς δέ τάς ἀσωτίας,
τίς τούς βέβηλους ἀσπασμούς, τίς τάς αἰσχράς μου πράξεις,
ἐν αἷς καί νῦν μολύνομαι, ταύτας ἐν νῶ λαμβάνων,
ιδῶν οὐκ ἐκπλαγήσεται, ιδῶν ὅλως οὐ φρίξει,
ιδῶν οὐ κράξει, καί εὐθύς ἀποστραφῆ τάς ὄψεις
καί Ἄρον, εἴπη, Δέσποτα, τόν παμβέβηλον τοῦτον;
Χεῖρας δεθῆναι πρόσταξον καί πόδας τοῦ ἀθλίου
καί ἐμβληθῆναι εἰς τό πῦρ τό ζοφῶδες ἐν τάχει,
(206) μή καθαροῦται παρ' ἡμῶν τῶν σῶν γνησίων δούλων.
Ἵντως ἀξίως, Δέσποτα, ὄντως δικαίως τοῦτο
κάκεινοι πάντες φθέγγονται καί σύ αὐτός ποιήσεις,
καί εἰς τό πῦρ βληθήσομαι, ὁ ἄσωτος καί πόρνος.
Ἄλλ', ὁ ἀσώτους κατελθῶν καί πόρνους σύ τοῦ σῶσαι,
μή καταισχύνης με, Χριστέ, ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης,
ὅτε τά πρόβατα τά σά ἐκ δεξιῶν σου στήσεις
κάμέ καί τά ἐρίφια ἐκ τῶν ἀριστερῶν σου,
ἀλλά τό φῶς τό ἄχραντον, τό φῶς τοῦ σοῦ προσώπου
τά ἔργα καλυψάτω μου καί γύμνωσιν ψυχῆς μου
καί στολισάτω με φαιδρῶς, ἵνα ἐν παρρησίᾳ
ἀνεπαισχύντως δεξιούς καταλεγῶ προβάτοις
καί σὺν αὐτοῖς δοξάσω σε εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Ἀμήν.

Κστ'.

Ἵτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστί μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. (207)

Νῦν ἐν τοῖς ζῶσιν ὡς νεκρός, ὦ Δέσποτα, ὑπάρχω
καί ἐν νεκροῖς ὡς ζῶν εἶμι, ἄθλιος ὑπέρ πάντας
ἀνθρώπους τούς ἐπί τῆς γῆς, οὓς ἔκτισας, Θεέ μου.
Τό γάρ νεκρόν ὑπάρχειν με ἐν τοῖς κατά σε ζῶσι
τῶν μή κτισθέντων χεῖρω με ἀποδείκνυσι πάντως,
τό δ' ἐν νεκροῖς τήν ἄλογον ζωὴν ζῆν ὡς τά κτήνη
τῶν μή εἰδόντων σε Θεόν ὅμοιον ὄντως πέλει.
Πῶς γάρ οὐκ ἔστιν ὅμοιον, πῶς δέ οὐκ ἔστιν ἴσον;
Εἰ καί δοκῶ εἰδέναι σε, εἰ καί δοκῶ πιστεῦειν,
εἰ καί δοκῶ σε ἀνυμνεῖν καί σέ ἐπικαλεῖσθαι
καί γάρ λαλεῖ τό στόμα μου λόγους, οὓς ἐδιδάχθην,

καί ὕμνους ἄδω καί εὐχάς, ἅς ἐγγράφως οἱ πάλαι
τό Πνεῦμά σου τό Ἅγιον ἐξέθεντο λαβόντες,
καί λέγων ταῦτα καί δοκῶν μέγα τι πεπραχέναί
ἀναισθητῶ καί ἀγνοῶ, ὅτι ὡσπερ οἱ παῖδες
μανθάνοντες οὐκ ἴσασι τήν δύναμιν τῶν λόγων,
οὕτως καὶ γώ ταῖς προσευχαῖς καί ψαλμοῖς τε καί ὕμνοις
ἐγκαρτερῶν καί ἀνυμνῶν σέ τόν εὐσπλαγχνον μόνον,
τῆς σῆς δόξης καί τοῦ φωτός αἴσθησιν οὐ λαμβάνω,
καί ὡσπερ οἱ αἰρετικοί, οἱ πολλά ἐκμαθόντες,
(208) ἐδόκουν τοῦ εἰδέναί σε, ἐδόκουν σέ γινώσκειν,
ἐδόκουν οἱ πανάθλιοι καί βλέπειν σε, Θεέ μου,
οὕτω καὶ γώ πολλάς εὐχάς καί πολλάς ψαλμωδίας
λαλῶν ἐν μόνη γλώσση μου, ἴσως δέ καί καρδία,
ἐκ τούτων τό τῆς πίστεως ἄκρον ἔχειν νομίζω,
ἐκ τούτων τήν ἐπίγνωσιν πᾶσαν τῆς ἀληθείας
οἶομαι τό καταλαβεῖν καί μηδέν πλέον χρήζειν
ἐκ τούτων καί τό βλέπειν σε, τό φῶς τοῦ κόσμου, Σῶτερ,
ἐκ τούτων καί κατέχειν σε καί συνεῖναί μοι λέγω
καί συμμετέχειν φύσεως τῆς θείας σου νομίζω,
καί κατ' ἐμοῦ παραβολάς ἐφευρίσκω καί λόγους
ἀνερευνῶν ἐκ τῆς γραφῆς προβάλλομαι καί λέγω
'Ὁ Κύριος τούς τρώγοντας εἶπεν αὐτοῦ τήν σάρκα
καί τούς τό αἶμα πίνοντας ἐν αὐτῷ καταμένειν,
ἀλλά καί κατοικεῖν αὐτός ἐν αὐτοῖς ὁ Δεσπότης.
Τοῦτο οὖν λέγων ὡς ληπτόν τόν ἄληπτον κηρύττω,
ἐν τῷ ληπτῷ τοῦ σώματος τόν ἄληπτον ὑπάρχειν,
καί κρατητόν καί ὁρατόν τόν ἀκράτητον πάντη.
Καί ἀγνοῶ, ὁ δυστυχής, ὅτι ἐν οἷς ἂν θέλης,
τῷ αἰσθητῷ καί κρατητῷ καί ὁρατῷ ὑπάρχεις,
αἰσθητός τε καί κρατητός καί ὁρατός, ὁ κτίστης.
'Ἐν ἀκαθάρτοις δ' ὡς ἐγώ καί ἀναξίους μᾶλλον
θεοποιεῖς τό αἰσθητόν σῶμα σου τε καί αἶμα
καί παντελῶς ἀκράτητον, ἄληπτόν τε εἰς ἅπαν
ἀναλλοιώτως ἀλοιοῖς, μᾶλλον δ' ἐν ἀληθείᾳ
πνευματικόν μεταποιεῖς, ἀόρατον, ὡς πάλαι
συγκεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσηλθες καί ἐξῆλθες
καί ἄφαντος ἐξ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου
ἐγένου σύ τῶν μαθητῶν, οὕτω καί νῦν τόν ἄρτον
ἀποτελεῖς καί σῶμα σου πνευματικόν ἐργάζη.
(209) Καὶ γώ δοκῶ κατέχειν σε, κἂν θέλης, κἂν μή θέλης,
καί κοινωνῶν τῆς σῆς σαρκός καί σου μεταλαμβάνειν
νομίζω καί διάκειμαι ὡς ἅγιος, Χριστέ μου,
καί κληρονόμος τοῦ Θεοῦ καί σός συγκληρονόμος
καί ἀδελφός καί μέτοχος δόξης τῆς αἰωνίου.
'Ἐκ τούτου τοίνυν δείκνυμαι ἀναισθητῶν εἰς ἅπαν,
ἐκ τούτου πάντως φαίνεται ἀγνοεῖν με, ἅ ψάλλω,
καί ἅ λαλῶ καί ἅ αἰεὶ μελετῶ τε καί ἄδω.
Εἰ γάρ ὅλως ἐγίνωσκον, εἶχον πάντως εἰδέναί,
ὅτι ἀτρέπτως ἄνθρωπος ἐγένου, ὁ Θεός μου,

ἵνα τόν προσληφθέντα με ὄλον θεοποιήσης,
οὐχί δέ ἵνα ἄνθρωπος σύ παχύτητι μείνης
καί κρατηθῆς ἐν τῇ φθορᾷ, ὁ ἀκράτητος πάντη,
ὁ ἄφθαρτος καί ἄληπτος φύσει Θεός ὑπάρχων.
Τοῦτο εἰδώς ὡς ἄληπτον τό σῶμά σου τό θεῖον
καί αἷμά σου τό ἅγιον πιστεύων γεγενῆσθαι
καί πῦρ ὄντως ἀπρόσιτον ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
φρίκη καί φόβω, τρόμω τε τούτων ἄν ἐκοινώνουν,
ἐν δάκρυσιν καί στεναγμοῖς ἐμαυτόν προκαθαίρων.
Νῦν δέ ἐν σκότει κάθημαι καί ἀγνοίᾳ, πλανῶμαι,
ἀναισθησίᾳ παντελεῖ κρατούμενος ὁ τάλας.
Ἄλλ' ὅμως ἰκευτεύω σε, ὅμως ἐκδυσωπῶ σε,
προσπίπτων καί παρακαλῶν καί ζητῶν σου τό ἔλεος·
Ἐπίβλεψον ὡς πάντοτε καί νῦν, παμβασιλεῦ μου,
δεῖξον τήν εὐσπλαγχνίαν σου, δεῖξον τό συμπαθές σου,
δεῖξον τό ἀμνησικάκον εἰς ἐμέ τόν τελώνην,
μᾶλλον δέ τόν πανάσωτον, τόν ὑπέρ πᾶσαν φύσιν
ἀλόγων τε καί λογικῶν εἰς σέ ἐξαμαρτόντα.
Εἰ γάρ καί πάντα πέπραχα ἄνομα ἐν τῷ βίῳ,
ἀλλά Θεόν σε, ποιητήν ὁμολογῶ τῶν πάντων,
Θεοῦ Υἱόν σε, τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιον σέβω,
τόν γεννηθέντα ἐξ αὐτοῦ πρό πάντων τῶν αἰώνων
(210) καί ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν ἐξ ἀγίας Παρθένου,
τῆς Θεοτόκου Μαριάμ γεννηθέντα ὡς βρέφος
καί γεγονότα ἄνθρωπον, δι' ἐμέ τε παθόντα
καί σταυρωθέντα καί ταφῆ, Σῶτερ, παραδοθέντα
καί ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν μετά τρίτην ἡμέραν
καί ἀνελθόντα ἐν σαρκί, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθης.
Οὕτως οὖν με πιστεύοντα, οὕτως σε προσκυνοῦντα
καί πάλιν σε ἐλπίζοντα ἔλθειν καί κρίναι πάντας
καί ἀποδοῦναι ἐκάστω, Χριστέ, τά κατ' ἀξίαν,
ἡ πίστις ἀντί ἔργων μοι λογισθήτω, Θεέ μου,
καί μή ζητήσης ἔργα με ὅλως τά δικαιοῦντα,
ἀλλά ἡ πίστις μοι αὕτη ἀντί πάντων ἀρκέσει.
Αὕτη ἀπολογήσεται, αὕτη με δικαιώσει,
αὕτη με δείξει κοινωνόν δόξης σου αἰωνίου.
Ὁ γάρ πιστεύων, εἴρηκας, εἰς ἐμέ, ὦ Χριστέ μου,
ζήσεται καί οὐκ ὄψεται θάνατον εἰς αἰῶνας.
Εἰ οὖν ἡ πίστις ἡ εἰς σέ ἀπεγνωσμένους σώζει,
ἰδού, πιστεύω, σῶσόν με λάμπρας φῶς σου τό θεῖον,
καί τήν ἐν σκότει μου ψυχὴν καί σκιᾶ τοῦ θανάτου
κατεχομένην, Δέσποτα, ἐπιφανεῖς φωτίσης.
Δός δέ μοι καί κατάνυξιν, πόμα τό ζωηρόν σου,
πόμα παιῖνόν μου σαρκός καί ψυχῆς τὰς αἰσθήσεις,
πόμα εὐφραϊνόν με αἰεὶ καί ζωὴν μοι παρέχον,
οὐ μή στερήσης με, Χριστέ, τόν ταπεινόν καί ξένον,
τόν τὰς ἐλπίδας ἐπί σέ ἀναθέμενον πάσας.

KZ'.

Ὅποιον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις. (211)

Ἀπέργασαι παλάτιον τόν τῆς ψυχῆς σου οἶκον,
εἰς κατοικίαν τῷ Χριστῷ καί βασιλεῖ τῶν ὄλων
δακρύων ταῖς ράνισι σου, ὀλολυγμοῖς καί θρήνοις
καί τῶν γονάτων κάμψεσι καί στεναγμῶν τῷ πλήθει,
εἰ ἀληθῶς, ὡ μοναχέ, μονάζων εἶναι θέλεις.
Καί τότε οὐ μονάζων ἦς, τῷ βασιλεῖ συνῆς γάρ
καί ἦς μονάζων καθ' ἡμᾶς, ὡς ἐξ ἡμῶν ὑπάρχων
καί χωρισθεῖς κόσμου παντός· τοῦτο μονάζων πάντως.
Τῷ δέ Θεῷ καί βασιλεῖ ἐνωθεῖς οὐ μονάζων,
ἀλλά ἀγίων γέγονας συναριθμῖος πάντων,
ἀγγέλων ὁμοδίαιτος καί σύνοικος δικαίων
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ συγκληρονόμος ὄντως.
Πῶς οὖν μονάζων ὁ ἐκεῖ τό πολίτευμα ἔχων,
ἐνθα ἐστίν ὁμήγουρις μαρτύρων καί ὁσίων,
ἐνθα χορός τῶν προφητῶν καί θείων ἀποστόλων,
ἐνθα ἡ ἀναρίθμητος πληθὺς, ἡ τῶν δικαίων,
ἱεραρχῶν, πατριαρχῶν καί τῶν λοιπῶν ἀγίων;
Ὁ δέ καί ἔχων τόν Χριστόν ἐν ἑαυτῷ οἰκοῦντα,
πῶς μόνος εἶναι λέγεσθαι δύναται, εἶπατέ μοι;
Τῷ γάρ Χριστῷ μου σύνεστιν ὁ Πατήρ καί τό Πνεῦμα,
καί πῶς μονάζων, ὁ τρισί ὡς ἐνί συνημμένος;
(212) Οὐκ ἔστι μόνος ὁ Θεῷ ἐνωθεῖς, κἄν μονάζῃ,
κἄν ἐν ἐρήμῳ κάθηται, κἄν ἐν σπηλαίῳ ἔστιν·
εἰ δέ μή τοῦτον εὕρηκεν, εἰ δέ μή τοῦτον ἔγνω,
εἰ δέ μή τοῦτον ἔλαβεν ὄλον τόν σαρκωθέντα
Θεόν Λόγον, οὐ γέγονε μοναχός, οἴμοι, ὄλως.
Ὅθεν καί μόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ κεχωρισμένος οὗτος,
ἀλλά καί ὁ καθεὶς ἡμῶν ἐσμέν κεχωρισμένοι
ἀνθρώπων ἄλλων πάντως γε
καί ὄρφανοί δέ ἅπαντες μεμονωμένοι ὦμεν,
εἰ καί δοκοῦμεν ἐνωσιν τῇ συνοικήσει ἔχειν
καί μετ' ἀλλήλων μίγνυσθαι τῇ τῶν πολλῶν συνάξει.
Ψυχῇ γάρ καί τῷ σώματι ἐσμέν κεχωρισμένοι,
ὅπερ καί εἶναι ἀληθές ὁ θάνατος δεικνύει,
ἀποχωρίζων ἕκαστον συγγενῶν τε καί φίλων
καί λήθην πάντων ἐμποιῶν τῶν νῦν ἀγαπωμένων.
Οὕτω καί νύξ καί ὕπνος τε καί πράξεις αἰ ἐν βίῳ
τήν ἐνωσιν τήν τῶν πολλῶν ὡς εἰκός διαλύει.
Ὁ δέ ποιήσας οὐρανόν δι' ἀρετῆς τήν κέλλαν
τήν ἑαυτοῦ, καί ἐν αὐτῇ καθήμενον τόν κτίστην
τοῦ οὐρανοῦ τε καί τῆς γῆς κατανοεῖ καί βλέπει
καί προσκυνεῖ καί σύνεστιν αἰεὶ φωτὶ ἀδύτῳ,
φωτὶ τῷ ἀνεσπέρῳ τε, φωτὶ τῷ ἀπροσίτῳ,
οὐ οὐδαμῶς χωρίζεται, οὐ μακρύνεται ὄλως,

οὐκ ἐν ἡμέρᾳ ἢ νυκτί, οὐκ ἐν τροφῇ ἢ πόσει,
 ἀλλ' οὐδ' ἐν ὕπνῳ ἢ ὁδῷ ἢ μεταβάσει τόπου,
 ἀλλ' ὡσπερ ζῶν οὕτω θανῶν, μᾶλλον δέ τρανοτέρως
 ὅλως ἐκείνῳ σύνεστι τῇ ψυχῇ αἰωνίως.
 Πῶς γάρ καί χωρισθήσεται ἡ νύμφη τοῦ νυμφίου,
 ἢ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός, ἢ συνηρμόσθη ἅπασι;
 Ὁ νομοθέτης, λέγε μοι, τόν νόμον οὐ φυλάξει;
 Ὁ εἰρηκώς· Καί ἔσονται οἱ δύο εἰς μίαν σάρκα,
 (213) πῶς οὐ γενήσεται αὐτός σύν αὐτῇ πνεῦμα ὅλως;
 Ἐν τῷ ἀνδρὶ γάρ ἡ γυνή, ἐν γυναικί ἀνὴρ δέ,
 καί ἡ ψυχὴ ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν ψυχῇ δέ
 ἐνοῦται καί γνωρίζεται ἐν τοῖς ἀγίοις πᾶσιν.
 Οὕτως ἐνοῦνται τῷ Θεῷ οἱ διά μετανοίας
 τάς ἑαυτῶν καθαίροντες ψυχάς ἐν κόσμῳ τῷδε,
 καί μοναχοὶ καθίστανται τῶν ἄλλων ὄντες δίχα,
 οἱ νοῦν Χριστοῦ λαμβάνουσιν, ὅπερ καί στόμα ἔστι
 καί γλῶσσα ὄντως ἀψευδής, μεθ' ἧς προσομιλοῦσι
 Πατρί τῷ παντοκράτορι, μεθ' ἧς αἰεὶ βοῶσιν·
 ὦ πάτερ, ὦ παμβασιλεῦ, ὦ κτίστα τῶν ἀπάντων!
 Τοῦτων ἡ κέλλα οὐρανός, ἥλιος δέ ἐκείνοι,
 καί τό φῶς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, τό ἄδυτον καί θεῖον,
 ὃ καί φωτίζει ἅπαντα ἐρχόμενον ἐν κόσμῳ
 ἄνθρωπον καί γενόμενον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.
 Νύξ οὖν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς· πῶς εἰπεῖν σοι οὐκ ἔχω,
 φρίττω γάρ ταῦτα γράφων σοι καί ἐννοῶν δέ τρέμω,
 ἀλλὰ διδάσκω σε τό πῶς ζῶσι καί ποίω τρόπῳ
 οἱ τῷ Θεῷ δουλεύοντες κάκεινον ἀντί πάντων
 μόνον καί ἀγαπήσαντες, μόνῳ καί ἐνωθέντες
 καί γεγονότες μοναχοὶ ὡς μετὰ μόνου μόνου,
 εἰ καί ἐν δήμῳ παμπληθεῖ εἰσὶν ἀπειλημένοι.
 Οὗτοι γάρ ὄντως μοναχοὶ καί μονάζοντες μόνου,
 γυμνοὶ καί ἐνθυμήσεων καί λογισμῶν παντοίων,
 μόνον ὄρωντες τόν Θεόν ἐν νοί ἀνενοίῳ,
 ἐμπεπηγμένῳ ἐν φωτί, ὡσπερ ἐν τοίχῳ βέλος,
 ἢ ὡς ἀστήρ ἐν οὐρανῷ, ἢ πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω.
 Ὅμως ὡς ἄλλον φωτεινόν νυμφῶνα κατοικοῦσι
 τάς κέλλας καί ἐν οὐρανῷ νομίζουσι διάγειν
 ἢ ἀληθῶς διάγουσι, βλέπε, μή ἀπιστήσης!
 (214) Οὐ γάρ εἰσὶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ καί τῇ γῇ κρατοῦνται,
 ἀλλ' ἐν φωτί διάγουσι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
 ᾧ κατοικοῦσιν ἄγγελοι, ἐφ' ᾧ περιπατοῦσιν,
 ὑφ' οὗπερ διαρπάζονται ἀρχαί καί ἐξουσίαι,
 θρόνοι καί κυριότητες πᾶσαι ἐνδυναμοῦνται.
 Εἰ γάρ καί ἐπαναπαύεται Θεός ἐν τοῖς ἀγίοις,
 ἀλλ' ἐν Θεῷ οἱ ἅγιοι ζῶσὶ τε καί κινοῦνται,
 βαδίζοντες ἐν τῷ φωτί ὡσπερ ἐπὶ ἐδάφους.
 ὦ θαύματος, ὡς ἄγγελοι καί ὡς υἱοὶ ὑψίστου
 ἔσονται μετὰ θάνατον, θεοὶ Θεῷ συνόντες,
 τῷ φύσει ὄντι οἱ αὐτῷ θέσει ὁμοιωθέντες.

Τούτων νυνί δέ λείπονται μόνω, ὅτι κρατοῦνται
 τῷ σώματι καί σκέπονται καί καλύπτονται, οἴμοι,
 ὡς δέσμιοι ἐν φυλακῇ τόν ἥλιον ὀρώντες
 καί τὰς ἀκτίνας τὰς αὐτοῦ δι' ὀπῆς εἰσιούσας
 καί μὴ δυνάμενοι αὐτόν ὅλον κατανοῆσαι
 ἢ κατιδεῖν τῆς φυλακῆς ἕξωθεν γεγονότες,
 ἢ παρακύψαντες τρανῶς ἀπιδεῖν εἰς ἀέρα.
 Καί τοῦτο ἔστιν, ὃ αὐτοῦς ἀνιᾶ, ὅτι ὅλον
 οὐ καθορῶσι τόν Χριστόν, εἰ καί ὅλον ὀρῶσιν,
 οὐδέ δεσμῶν ἰσχύουσι τοῦ σώματος ἐκδῦναι,
 εἰ καί παθῶν ἀνείθησαν καί πάσης προσπαθείας,
 ἀλλά κρατοῦνται ὑφ' ἑνός τῶν πολλῶν ἀνεθέντες·
 ὁ γάρ ὑπάρχων ἐν δεσμοῖς πολλοῖς συνδεδεμένος
 οὐδέ ἐλπίζει τῶν πολλῶν τήν λύσιν εὐρηκέναι,
 ὁ δέ τὰ πλεῖστα τῶν δεσμῶν δυνηθεὶς διακόψαι,
 κρατούμενος δέ ὑφ' ἑνός πλέον ἀλγεῖ τῶν ἄλλων,
 καί ἐπισπεύδει καί αὐτοῦ ἀεὶ ζητεῖ τήν λύσιν,
 ὅπως ἐλεύθερος φανῆ, ὅπως βαδίξῃ χαίρων,
 ὅπως ἀπέλθῃ ἐν σπουδῇ, πρὸς ὃν τόν πόθον εἶχε,
 δι' ὃν καί τήν ἀπόλυσιν τοῦ δεσμοῦ ἐπεζήτει.
 (215) Ἐκείνον τοίνυν ἅπαντες ζητήσωμεν, τόν μόνον
 δυνάμενον ἐκ τῶν δεσμῶν ἡμᾶς ἐλευθερώσαι.
 Ἐκείνον καί ποθήσωμεν, ἐκείνον οὗ τό κάλλος
 πᾶσαν ἐκπλήττει ἔννοιαν, πᾶσαν ἐκπλήττει φρένα,
 πᾶσαν τιτρώσκει τε ψυχὴν καί πτεροῖ πρὸς ἀγάπην
 καί συγκολλᾷ καί συνενοῖ τῷ Θεῷ ἀενάως.
 Ναί, ἀδελφοί μου, δράμετε ταῖς πράξεσι πρὸς τοῦτον,
 ναί, φίλοι, διανάστητε, ναί, μὴ ἀπολειφθῆτε,
 ναί, μὴ λαλεῖτε καθ' ἡμῶν ἑαυτοῦς ἀπατῶντες.
 Μὴ λέγετε, ἀδύνατον λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
 μὴ λέγετε, χωρίς αὐτοῦ δυνατόν τό σωθῆναι,
 μὴ οὖν ἀγνώστως τούτου λέγετέ τινα μετέχειν.
 Μὴ λέγετε, ὅτι Θεός οὐχ ὀράται ἀνθρώποις,
 μὴ λέγετε, οἱ ἄνθρωποι φῶς θεῖον οὐχ ὀρῶσιν,
 ἢ ὅτι καί ἀδύνατον ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις.
 Οὐδέποτε ἀδύνατον τοῦτο τυγχάνει, φίλοι,
 ἀλλά καί λίαν δυνατόν τοῖς θέλουσιν ὑπάρχει,
 πλὴν ὅσοις βίος κάθαρσιν τήν τῶν παθῶν παρέσχε
 καί καθαρὸν εἰργάσατο τῆς διανοίας ὄμμα·
 τοῖς δ' ἄλλοις ὄντως τύφλωσις, ἀμαρτημάτων ῥύπος,
 ὃ καί ἐνταῦθα καί ἐκεῖ θείου φωτός στερήσει
 καί, μὴ πλανᾶσθε, τῷ πυρὶ καί σκότει παραπέμψει.
 Ἴδετε, φίλοι, ποταπὸς ὠραῖος ὁ Δεσπότης!
 Ναί, μὴ καμύσητε τόν νοῦν πρὸς τήν γῆν ἀφορῶντες,
 ναί, μὴ φροντίσι τῶν ἐν γῆ πραγμάτων καί χρημάτων,
 ἐπιθυμίᾳ δόξης τε κρατηθῆτε καί τοῦτον
 ἐγκαταλείψετε, τό φῶς ζωῆς τῆς αἰωνίου!
 Ναί, φίλοι, δεῦτε μετ' ἐμοῦ, συνεπάρθητε δὴ μοι,
 οὐ σώματι, ἀλλά νοῖ καί ψυχῇ καί καρδίᾳ,

ἐν ταπεινώσει κράζοντες πρὸς τὸν καλὸν Δεσπότην,
τὸν φιλοκτίρμονα Θεόν, τὸν φιλάνθρωπον μόνον.
(216) Καί πάντως εἰσακούσεται καὶ πάντως ἐλεήσει
καὶ πάντως ἀποκαλυφθῆ καὶ πάντως ἐμφανίσει
καὶ φῶς ἡμῖν τὸ ἑαυτοῦ φαιδρὸν καθυποδείξει.
Τί κατοκνεῖτε ταπεινοί, τί καταρραθυμεῖτε,
τί προτιμᾶσθε ἄνεσιν τοῦ σώματος καὶ δόξαν,
τὴν ἄτιμον καὶ ἄδοξον, τὴν κενὴν καὶ ματαίαν;
Τί λέγετε ἀμέριμον τὸν ἐνάρετον βίον;
Οὐκ ἔστιν οὕτως, ἀδελφοί, οὐκ ἔστι, μὴ πλανᾶσθε,
ἀλλ' ὡς οἱ βίον ἔχοντες καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα
καὶ πλούτου ἐφιέμενοι καὶ δόξης τῆς προσκαίρου
σπουδάζουσι καὶ τρέχουσι τὸ δοκοῦν ἐκπληρῶσαι,
οὕτω καὶ πᾶς μετανοῶν καὶ πᾶς Θεῷ δουλεύων
ὀφείλει σπεύδειν καὶ αἰεὶ ἐμμέριμος ὑπάρχειν,
ὅπως εὐπρόσδεκτος αὐτοῦ ἢ μετάνοια ἔσται
καὶ ἡ δουλεία γένηται εὐάρεστος τελεία,
καὶ τότε ὅλως τῷ Θεῷ οἰκειωθεὶς ἐκ τούτων
ὅλος ἐνοῦται καὶ αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βλέπει
καὶ παρρησίαν πρὸς αὐτὸν ἀναλόγως λαμβάνει,
καθ' ὅσον σπεύδει τὸ αὐτοῦ θέλημα ἐκπληρῶσαι,
ὅπερ ἀξιωθείμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ ποιῆσαι
καὶ τοῦ ἐλέους μετασχεῖν μετὰ πάντων ἀγίων,
νῦν μὲν καθ' ὅσον ἐφικτὸν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ,
ἐκεῖ δὲ ὅλον τὸν Χριστόν, ὅλον τὸ Θεῖον Πνεῦμα,
ἐν τῷ Πατρὶ ληψόμεθα εἰς αἰῶνας αἰώνων
ἀμήν.

ΚΗ'.

***Περὶ νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καὶ ἐργασίας νοερᾶς τε
καὶ θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. (217)***

Ἐάσατε τῇ κέλλῃ με μόνον ἐγκεκλεισμένον,
ἄφετέ με μετὰ Θεοῦ τοῦ μόνου φιλανθρώπου,
ἀπόστητε, μακρύνετε, ἐάσατέ με μόνον
ἀποθανεῖν ἐνώπιον Θεοῦ τοῦ πλάσαντός με.
Μηδεὶς τῇ θύρᾳ κρούσειε, μηδεὶς φωνὴν ἀφήσῃ,
μηδεὶς ἐπισκέψατω με τῶν συγγενῶν ἢ φίλων,
μηδεὶς μου τὴν διάνοιαν ἐλκύσας ἀποσπάσῃ
τῆς θεωρίας τοῦ καλοῦ καὶ ὠραίου Δεσπότη, ὁ
μηδεὶς μοι βρῶμα δώσειε, μὴ πόμα μοι κομίσῃ.
Ἄρκεσει γὰρ μοι τὸ θανεῖν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ μου,
Θεοῦ τοῦ ἐλεήμονος, Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου,
τοῦ κατελθόντος ἐπὶ γῆς ἁμαρτωλοῦς καλέσαι
καὶ σὺν αὐτῷ εἰς τὴν ζωὴν εἰσαγαγεῖν τὴν θείαν.

118

Οὐ θέλω ἔτι κατιδεῖν τό φῶς τοῦ κόσμου τούτου,
 οὐδέ αὐτόν τόν ἥλιον, οὐδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ
 βλέπω γάρ τόν Δεσπότην μου, βλέπω τόν Βασιλέα,
 βλέπω τόν ὄντως ὄντα φῶς καί παντός φωτός κτίστην,
 βλέπω πηγὴν παντός καλοῦ, βλέπω αἰτίαν πάντων,
 βλέπω ἀρχὴν τὴν ἀναρχον, ἐξ ἧς παρήχθη πάντα,
 δι' ἧς ζωοῦνται καί τροφῆς ἅπαντα ἐμπιπλῶνται.
 Τούτου γάρ τῷ βουλήματι γίνονται καί ὀρώνται
 καί τούτου τῷ θελήματι ἐκλείπουσι τὰ πάντα.
 (218) Πῶς οὖν αὐτόν καταλιπὼν ἐξέλθω μου τῆς κέλλης;
 Ἄφετέ με, θρηνήσομαι καί κλαύσομαι ἡμέρας
 καί νύκτας, ἅς ἀπώλεσα ὀρῶν τό φῶς τοῦ κόσμου,
 τό αἰσθητόν καί σκοτεινόν, ὃ ψυχὴν οὐ φωτίζει,
 οὐ καί τυφλοὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς δίχα ἐν κόσμῳ ζῶσι
 καί μεταστάντες ἔσονται τῶν νῦν βλεπόντων ἴσοι
 ἐν ᾧ κἀγὼ πλανώμενος ὄλος ἐνευφραινόμην,
 ὄλος δέ εἶναι ἕτερον φῶς οὐκ ἐλογιζόμην,
 ὃ καί ζωή, ὡς εἴρηται, ὑπάρχει καί αἰτία
 τοῦ εἶναι, ὃ τι καί ἐστίν ἢ γνήσεται ὄλος,
 καί ἡμῖν ὡσπερ ἄθεος ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.
 Νυνὶ δέ, ὡς ἠυδόκησεν ἄρρητῶ εὐσπλαγχνία
 ὀφθῆναι τῷ ἀθλίῳ μοι καί ἀποκαλυφθῆναι,
 εἶδον καί ἐγνων ἀληθῶς Θεόν τῶν πάντων εἶναι,
 Θεόν, ὃν οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἶδεν ἀνθρώπων.
 Ἔξω τοῦ κόσμου γάρ ἐστιν, ἔξω φωτός καί σκότους,
 ἔξω ἀέρος καί νοός καί αἰσθήσεως πάσης
 διό οὖν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν κατιδὼν ἐγενόμην.
 Οἱ οὖν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν ὄντες ἔασατέ με
 μὴ κέλλαν μόνον κλεῖσαι τε καί ἐνδοθεν καθίσαι,
 ἀλλὰ καί λάκκον ὑπὸ γῆν ὀρύξαντα κρυβῆναι
 κἀκεῖ διάγων ἔσομαι ἔξω παντός τοῦ κόσμου,
 καί βλέπων τόν ἀθάνατον Δεσπότην μου καί Κτίστην
 πόθῳ θανεῖν αἰρήσομαι, εἰδὼς ὡς οὐ θανοῦμαι.
 Τί οὖν μοι προσεγένετο ὄφελος ἐκ τοῦ κόσμου,
 τί δέ καί νῦν κερδαίνουσιν οἱ ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ;
 ὄντως οὐδέν, ἀλλὰ γυμνοὶ ἐνοικήσουσι τάφοις
 καί ἀναστήσονται γυμνοὶ καί κριθήσονται πάντες,
 (219) ὅτι ζωὴν τὴν ἀληθῆ, ὅτι τό φῶς τοῦ κόσμου,
 Χριστόν λέγω, ἔασαντες ἠγάπησαν τό σκότος
 καί ἐν αὐτῷ περιπατεῖν ἠρετίσαντο πάντες,
 οἱ μὴ τό φῶς δεξάμενοι τό λάμψαν ἐν τῷ κόσμῳ,
 ὅπερ ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ οὐδέ ἰδεῖν ἰσχύει.
 Διό ἐγκαταλείψατε καί ἄφετέ με μόνον,
 παρακαλῶ, τοῦ κλαύσασθαι καί ἐκζητῆσαι τοῦτον,
 πλουσίως τοῦ δοθῆναι μοι καί ἀφθόνως ὀφθῆναι.
 Οὐ μόνον καθορᾶται γάρ, οὐ μόνον θεωρεῖται,
 ἀλλὰ καί μεταδίδεται καί κατοικεῖ καί μένει
 καί ἔστιν, ὡσπερ θησαυρός ἐν κόλπῳ κεκρυμμένος,
 ὃν ὁ βασιτάζων ἠδεύεται καί βλέπων τοῦτον χαίρει,

δοκεῖ καί πάντας καθορᾶν αὐτόν ἐγκεκρυμμένον.
 Ἄλλ' οὐχ ὄραται ἅπασιν, οὐ ψηλαφᾶται ὄλως,
 οὐ κλέπτῃς τοῦτον δύνασαι συλῆσαι, οὐ ληστής τε
 ἀρπάσαι, εἰ καί κτείνειε τόν βαστάζοντα τοῦτον·
 ἄν ἀφελέσθαι βουλευθῆ, εἰς μάτην κοπιάσει
 ἀνερευνῶν μαρσίππιον, ἀνερευνῶν χιτῶνας,
 τήν ζώνην λύων ἀσφαλῶς ἀναζητῶν ἐκεῖνον,
 κᾶν τήν κοιλίαν τέμνειε, κᾶν σπλάγχνα ψηλαφήσῃ,
 εὐρεῖν ἐκεῖνον ἢ λαβεῖν ὄλως οὐκ ἐξισχύσει.
 Ἔστι καί γάρ ἀόρατος, ἀκράτητος χερσί γε
 καί ἀψηλάφητος ὁμοῦ, ψηλαφώμενος ὄλως·
 κρατεῖται δ' ὅμως ἐν χερσί καί τότε τῶν ἀξίων,
 τῶν δ' ἀναξίων ἄπαγε, κεῖται καί ἐν παλάμῃ,
 τό τί, ὦ θαῦμα, τό οὐ τί, ὄνομα γάρ οὐκ ἔχει.
 Ἐκπλαγεῖς οὖν καί κατασχεῖν αὐτό ἐπιθυμήσας,
 σφίγγας τήν χεῖρα ἔδοξα κρατῆσαί τε καί ἔχειν,
 ἀλλά διέδρα μηδαμῶς κατασχεθέν χειρί μου,
 καί λυπηθεῖς ἀνέωξα τήν πυγμῆν τῆς χειρός μου
 (220) καί εἶδον πάλιν ἐν αὐτῇ, ὅπερ πρῶην ἐώρων·
 ὦ θαῦμα ἀνεκκλάλητον, ὦ μυστηρίου ξένου!
 Τί μάτην ταραττόμεθα, τί πλανώμεθα πάντες,
 τί πρὸς τό φῶς κεχήναμεν, τό ἀναίσθητον τοῦτο,
 οἱ ἐν αἰσθήσει νοερῶ τετιμημένοι λόγῳ;
 Τί πρὸς τάς ὕλας βλέπομεν, τάς φθειρομένας ταύτας,
 ἄῦλον ἔχοντες ψυχὴν καί ἀθάνατον ὄλην;
 Τί δέ ταῦτα θαυμάζομεν ὄλως ἀναισθητοῦντες
 καί προτιμῶμεν ὡς τυφλοῖ τό βαρὺ τοῦ σιδήρου
 καί μάζης τούτου μέγεθος ὑπὲρ μικρόν χρυσίον,
 ἢ μαργαρίτην τίμιον ὡς ἀτίμητον χρῆμα,
 καί οὐ ζητοῦμεν τόν μικρόν τοῦ σινάπεως κόκκον,
 ὃ τιμιώτερόν ἐστι πάντων τῶν ὀρωμένων,
 μεῖζον τῶν ἀοράτων τε πραγμάτων καί κτισμάτων;
 Τί οὐ διδοῦμεν ἅπαντα καί λαμβάνομεν τοῦτον,
 τί δέ καί ζῆν βουλόμεθα μή κεκτημένοι τοῦτον;
 Κρεῖσσον θανεῖν, πιστεύσατε, πολλάκις, εἰς οἶόν τε,
 καί μόνον τοῦτον κτήσασθαι, τόν μικρόν λέγω κόκκον.
 Οὐαί γάρ τοῖς μή ἔχουσιν αὐτόν πεφυτευμένον
 ἐν κόλπῳ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, λιμώξουσι σφοδρῶς γάρ.
 Οὐαί τοῖς μή βλαστήσαντα αὐτόν θεασαμένοις,
 ὅτι γυμνοί τε στήσονται ὡς δένδρα φύλλων δίχα.
 Οὐαί τοῖς μή πιστεύουσι τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου,
 ὡς τοῦτον δένδρον γίνεσθαι καί κλάδους ἀποπέμπειν,
 καί ἐκζητοῦσιν ἐν σπουδῇ καί νοός τῇ τηρήσει
 τήν καθ' ἡμέραν αὐξῆσιν τοῦ μικροῦ τούτου κόκκου,
 ὅτι ζημιωθήσονται τούτου τήν ἐργασίαν,
 ὡς δοῦλος ὁ τό τάλαντον κατορύξας ἀφρόνως·
 ὦν εἷς ὑπάρχω δὴ κἀγώ, ἀμελῶν ἀσυγχύτως·
 ὦ φῶς τό τρισυπόστατον, Πάτερ, Υἱέ καί Πνεῦμα,
 ὦ τῆς ἀρχῆς ἢ ἀναρχος ἀρχή καί ἐξουσία,

(221) ὦ φῶς ἀκατονόμαστον ὡς ἀνώνυμον πάντη,
 ὦ αὐθις πολυώνυμον ὡς ἐνεργοῦν τά πάντα,
 ὦ δόξα μία καί ἀρχή, κράτος καί βασιλεία,
 ὦ φῶς ὡς ἔν καί θέλημα, γνώμη, βουλή, ἰσχύς τε,
 ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τόν τεθλιμμένον!
 Πῶς γάρ ἵνα μὴ θλίβωμαι, πῶς ἵνα μὴ λυπῶμαι,
 τοσαύτης σου χρηστότητος, ἐλέους σου τοσοῦτου
 καταφρονῶν καί ῥαθυμῶν, ὁ ἀγνώμων καί τάλας
 καί χαύνως πορευόμενος ὁδῶ τῶν ἐντολῶν σου;
 Ἄλλὰ καί νῦν σπλαγχνίσθητι καί νῦν ἐλέησόν με
 καί θέρμην τῆς καρδίας μου ἐξάναψον, Χριστέ μου,
 ἦν ἔσβεσεν ἡ ἄνεσις σαρκός μου τῆς ἀθλίας,
 ὕπνος καί κόρος τῆς γαστρὸς καί οἴνου πολλοῦ πόσις.
 Ταῦτα καί φλόγα ἔσβεσαν εἰς ἅπαν τῆς ψυχῆς μου
 καί τὴν πηγὴν ἐξήραναν, τὴν βρύσιν τῶν δακρῶν
 καί γάρ ἡ θέρμη πῦρ γεννᾷ, τό δέ πῦρ αὐθις θέρμην,
 καί ἐξ ἀμφοῖν ἀνάπτεται φλόξ, πηγὴ τῶν δακρῶν.
 Ἡ φλόξ βλαστάνει νάματα, τά νάματα δέ φλόγα
 ἐν οἷς ἀδολεσχία με ἀνήγαγε τῶν θείων,
 μελέτη σου τῶν ἐντολῶν αὐθις καί προσταγμάτων,
 ἡ τήρησις μετάνοιαν ὡς συνεργόν λαβοῦσα,
 καί ἔστησαν ἐν μέσῳ με τῶν ὄντων καί μελλόντων,
 ὅθεν ἐκ τῶν ὀρωμένων τε γεγονώς αἴφνης ἔξω
 εἰς φόβον περιέπεσον βλέπων, ὅθεν ἐρρύσθη.
 Τά μέλλοντα μακρόθεν δέ ὄντα πάντως ἐώρων,
 κάκεινά μοι καταλαβεῖν ποθοῦντι πῦρ ἀνήφθη
 τοῦ πόθου, καί κατά μικρόν φλόξ ἀρρήτως ὠράθη
 ἐν τῷ νοί μου πρότερον, ὕστερα δ' ἐν καρδίᾳ
 καί ἔβλυξε τά δάκρυα ἡ φλόξ τοῦ θείου πόθου
 καί ἀφθεγκτον τόν γλυκασμόν σὺν αὐτοῖς μοι παρεῖχεν.
 Θαρρήσας οὖν ἐν ἑμαυτῷ, ὡς οὐ σβέννυται ὄλως,
 καλῶς καί γάρ ἐκκαίεται, εἶπον, καί ῥαθυμήσας
 (222) ὕπνω καί κόρω τῆς γαστρὸς ἐδουλώθην ἀφρόνως,
 ὑποχαλάσας οἴνω τε πλειόνως ἐχρησάμην
 οὐ μεθυσθεῖς, πλήν κορεσθεῖς, καί εὐθύς ἀπεσβέσθη
 τό θαῦμα τοῦτο τό φρικτόν, ὁ ἐγκάρδιος πόθος,
 ἡ φλόξ ἡ μέχρις οὐρανοῦ φθάνουσα καί ἐντός μου
 ἐκκαιομένη μὲν σφοδρῶς, οὐ κατακαίουσα δέ
 τὴν ἐν τοῖς σπλάγχνοις οὐσάν μου οὐσίαν τὴν χορτώδη,
 ἀλλ' ὄλην, ὡς τοῦ θαύματος, εἰς φλόγα μετεποίει,
 καί χόρτος ψαύων τοῦ πυρός οὐκ ἐκαίετο ὄλως,
 μᾶλλον δέ πῦρ ἐν ἑαυτῷ περιλαμβάνον χόρτον
 ἠνοῦτο καί ἀνάλωτον αὐτόν ὄλον ἐτήρει.
 Ὡς θείου δύναμις πυρός, ὡς ἐνεργείας ξένης!
 Ὁ λύων πέτρας καί βουνούς ἀπό μόνου τοῦ φόβου
 καί ἀπό τοῦ προσώπου σου, ὦ Χριστέ, ὁ Θεός μου,
 πῶς χόρτω ἀναμίγνυσαι θεῖα ὄλως οὐσία
 φωτὶ ὄλως ἀστέκτω τε ὁ ἐνοικῶν Θεός μου;
 Πῶς μένων ἀναλλοίωτος, ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν

φυλάττεις ἀκατάφλεκτον τοῦ χόρτου τήν οὐσίαν,
καί ἀναλλοιώτων τηρῶν ἀλλοιοῖς ὄλον τοῦτον,
καί μένων χόρτος ἔστι φῶς, οὐχί τό φῶς δέ χόρτος,
ἀλλά τῷ χόρτῳ σύ τό φῶς ἀσυγχύτως ἐνοῦσαι,
καί χόρτος γίνεται ὡς φῶς μεταβληθεῖς ἀτρέπτως;
Οὐ φέρω σου τά θαύματα τῇ σιωπῇ καλύπτειν,
οὐ δύναμαι τοῦ μή λαλεῖν τήν σήν οἰκονομίαν,
ἦν μετ' ἐμοῦ ἐποίησας, τοῦ ἀσώτου καί πόρνου
καί τῆς φιλανθρωπίας σου τόν ἀκένωτον πλοῦτον
μή διηγείσθαι ἅπασιν οὐ στέγω, λυτρωτά μου!
Βούλομαι γάρ τόν σύμπαντα κόσμον λαβεῖν ἐκ τούτου
καί μή κενόν τούτου τινά ὅλως καταλειφθῆναι,
πλήν πρῶτον, ὧ παμβασιλεῦ, ἐν ἐμοί πάλιν λάμψον,
ἐνοίκησον καί φώτισον τήν ταπεινήν ψυχὴν μου,
(223) δεῖξον θεότητος τῆς σῆς τρανώς τό πρόσωπόν μοι
καί ἀοράτως ὄλος μοι φάνηθι, ὦ Θεέ μου!
Οὐδ' ὅλως γάρ ὄρασαί μοι, ὄλος δέ φαίνεσαί μοι
ἄληπτος ὢν ὄλος ληπτός θέλεις καί γίνεσαί μοι,
ἀχώρητος ὢν τῷ παντί μικρόν οὖν ὄντως γίνῃ,
καί ἐν χερσὶ μου οἶονεῖ καί ἐν τοῖς χεῖλεσί μου
ὥσπερ μαζός φωτοειδῆς καί γλυκασμός ὄρασαι,
ἀστράπτων καί στρεφόμενος, ὦ μυστηρίου ξένου!
Δός μοι σαυτόν οὕτω καί νῦν, ὅπως ἐμφορηθῶ σου,
ὅπως καταφιλήσω σου καί κατασπάσομαί σου
τήν δόξαν τήν ἀπόρρητον, τό φῶς τοῦ σοῦ προσώπου,
καί ἐμπλησθῶ καί μεταδῶ τότε τοῖς ἄλλοις πᾶσι
καί μεταστάς ἔλθω πρός σέ, ὄλος δεδοξασμένος,
ἐκ τοῦ φωτός σου φῶς κἀγώ γεγονώς παραστῶ σοι
καί τότε τούτων τῶν πολλῶν κακῶν ἀμεριμνήσω,
φόβου ἀπαλλαγῆσομαι τοῦ μή πάλιν τραπήναι.
Ναί, τοῦτο δός μοι, Δέσποτα, ναί, τοῦτο χάρισαι μοι,
ὁ τᾶλλα πάντα δωρεάν δούς μοι τῷ ἀναξίῳ.
Τούτου γάρ χρεῖα μάλιστα, τοῦτο τό πᾶν καί ἔστιν
εἰ γάρ καί νῦν ὄρασαί μοι, εἰ γάρ καί νῦν σπλαγχνίζῃ,
εἰ γάρ καί νῦν φωτίζεις με καί μυστικῶς διδάσκεις
καί σκέπεις καί φυλάττεις με τῇ κραταιᾷ χειρὶ σου
καί συμπαρῆς καί δαίμονας τρέπεις καί ἀφανίζεις
καί πάντα ὑποτάσσεις μοι καί πάντα μοι παρέχεις
καί ἐμπιπλᾷς τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά οὐδέν μοι ὄφελος τούτων, εἰ μή μοι δώσεις
ἀνεπαισχύντως παρελθεῖν τοῦ θανάτου τὰς πύλας.
Εἰ μή ὁ ἄρχων ἔλθοιε τοῦ σκότους καί τήν δόξαν
ἴδοι συνοῦσάν μοι τήν σήν καί αἰσχυνηῆ εἰς ἅπαν,
ὁ σκοτεινός καταφλεχθεῖς ἀπροσίτῳ φωτί σου,
καί αἱ δυνάμεις ἅπασαι σύν αὐτῷ ἐναντία
(224) τραπήσονται σημείωσιν σφραγίδος σῆς ἰδοῦσαι,
κἀγώ δέ διελεύσομαι θαρρῶν τῇ χάριτί σου,
ἀτρέμας ὄλος, καί πρός σέ ἐγγίσω καί προσπέσω,
τί μοι τῶν νῦν τό ὄφελος ἐν ἐμοί γινομένων;

Ὅντως οὐδέν, ἀλλά τό πῦρ ἀναψουσί μοι πλέον.
Ὅ γάρ ἐλπίζων ἀγαθῶν καί αἰωνίου δόξης
ἐν μετοχῇ ὑπάρχειν με καί δοῦλόν σου καί φίλον,
εἰ στερηθῶ πάντων ὁμοῦ καί σοῦ αὐτοῦ, Χριστέ μου,
πῶς οὐχί χείρων ἔσται μοι τῶν ἀπίστων ἢ θλίψις,
τῶν μὴ ἐπεγνωκότων σε, τῶν μὴ τό φῶς σου λάμπσαν
ιδόντων καί γλυκύτητος τῆς σῆς ἐμφορηθέντων;
Εἰ δέ τυχεῖν μοι γένηται τῶν ἀρραβῶνων τούτων
τά τέλη καί τά ἔπαθλα ἀπολήψεσθαι, Σῶτερ,
ἄ ἐπηγγείλω τοῖς εἰς σέ, Χριστέ, πεπιστευκόσι,
τότε καγὼ μακάριος ἔσομαι καί αἰνέσω
σέ, τόν Πατέρα καί Υἱόν καί τό Ἅγιον Πνεῦμα,
Θεόν τόν ἕνα ἀληθῶς εἰς αἰῶνας αἰῶνων,
ἀμήν.

ΚΘ'.

Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανή τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἠνώθη Θεός. (225)

Πόθεν ἔρχη, πῶς εἰσέρχη,
ἔνδοθεν τῆς κέλλης λέγω
πάντοθεν ἠσφαλισμένης;
Ξένον γάρ καί τοῦτο ἔστιν
ὑπέρ λόγον, ὑπέν νοῦν τε.
Τό δ' ἐντός μου γίνεσθαί σε
ὄλον αἴφνης καί ἐκλάμπειν
καί φωτοειδή ὄρασθαι
ὡς ὀλόφωτον σελήνην,
τοῦτο ἄνουν, ἄφωτόν με
ἀπεργάζεται, Θεέ μου.
Οἶδα, ὅτι σύ ὑπάρχεις
ὁ ἐλθών, ἵνα φωτίσης
τούς ἐν σκότει καθημένους,
καί ἐξίσταμαι καί ἕξω
γίνομαι φρενῶν καί λόγων,
ὅτι βλέπω θαῦμα ξένον,
πᾶσαν κτίσιν, πᾶσαν φύσιν,
πάντα λόγον ὑπερβαῖνον.
Ὅμως ἄρτι πᾶσι λέξω,
(226) ἄ χαρίζη μοι λαλήσαι·
Ὡ ἀνθρώπων ἅπαν γένος,
βασιλέων καί ἀρχόντων,
πλούσιοί τε πένητές τε,
μοναχοί καί κοσμικοί τε,
πᾶσα γλῶσσα γηγενῶν με
νῦν ἀκούσατε λαλοῦντα,
μέγεθος φιλανθρωπίας

τοῦ Θεοῦ διηγούμενον!
Ἥμαρτον αὐτῷ ὡς ἄλλος
ἄνθρωπος οὐδεὶς ἐν κόσμῳ·
μή με ταπεινώσει ταῦτα
ὑπολάβης τις τοῦ λέγειν,
ἀληθεία ἥμαρτον γάρ
ὑπερ ἅπαντας ἀνθρώπους
πᾶσαν πράξιν ἁμαρτίας,
ἵνα συνελών σοι εἴπω,
καὶ κακίας εἰργασάμην.
Πλήν ἐκάλεσέ με, οἶδα,
καὶ ὑπήκουσα εὐθέως.
Ποῦ δέ κεκληκέναι τοῦτον
ὑπενόησας εἰπεῖν με;
Μή πρὸς δόξαν τὴν τοῦ κόσμου
ἢ τρυφάς με ἢ ἀνέσεις,
ἀλλὰ μή πρὸς πλοῦτον ὄλως
ἢ φιλίαν με ἀρχόντων
ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν ὧδε
ἐν τῷ βίῳ ὀρωμένων;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Πρὸς μετάνοιαν δέ εἶπον,
ὅτι κέκληκέ με μᾶλλον,
καὶ εὐθέως τῷ καλοῦντι
ἠκολούθησα Δεσπότη·
(227) τρέχοντι οὖν κατέτρεχον,
φεύγοντι οὖν ἐδίωκον
ὡς τὸν λαγῶν ὁ κύων.
Μακρυθέντος ἀπ' ἐμοῦ δέ
καὶ κρυβέντος τοῦ Σωτῆρος
οὐκ ἀπήλπιζον ἔγωγε,
οὐδ' ὡς ἀπολέσας τοῦτον
ἐστρεφόμην εἰς τοῦπίσω,
ἀλλ' ἐν ᾧ εὐρέθην τόπῳ
καθεζόμενος ἐθρήνουν,
ἔκλαιον καὶ ἀντεκάλουν
τόν κρυβέντα μοι Δεσπότην.
Οὕτως οὖν κυλινδομένῳ
καὶ βοῶντί μοι ὠρᾶτο,
ἔγγιστά μου πλησιάσας.
Τοῦτον βλέπων ἀνεπήδων,
ὥρμων δράξασθαι αὐτοῦ δέ,
ἔφευγεν ἐκεῖνος τάχος,
ἔτρεχον ἐγὼ εὐτόνως,
ἐδρασσόμην οὖν πολλάκις
τοῦ κρασπέδου τούτου φθάνων,
ἵστατο μικρόν ἐκεῖνος,
ἔχαιρον ἐγὼ μεγάλως,
καὶ ἀφίπτατο, καὶ πάλιν

κατεδίωκον καί οὔτως
ἀπιόντος, ἐρχομένου,
κρυπτομένου, φαινομένου
οὐκ ἐστράφην εἰς τοῦπίσω,
οὐ κατώκησα οὐδ' ὄλως,
οὐκ ἐνέδωκα τοῦ τρέχειν,
οὐδ' ὡς πλάνον ἠγησάμην
(228) ἢ πειράζοντά με ὄλως,
ἀλλά πάση μοι ἰσχύϊ,
ἀλλά πάση μου δυνάμει
μὴ ὀρώμενον ἐζήτουν,
τάς ὁδούς περιεσκόπουν
καί φραγμούς, τό ποῦ φανεῖται·
ἐπληρούμην τε δακρύων
καί τούς πάντας ἐπηρώτων,
τούς ποτε αὐτόν ἰδόντας.
Τίνας δέ ὑπολαμβάνεις
λέγειν με, ὅτι ἠρώτων;
Τούς σοφούς τοῦ κόσμου τούτου
ἢ τούς γνωστικούς με οἶει;
Οὔμενον, ἀλλά προφήτας,
ἀποστόλους καί πατέρας,
τούς σοφούς ἐν ἀληθείᾳ,
τούς αὐτήν ἐκείνην ὄλην
τήν σοφίαν κεκτημένους,
ὅς ἐστίν αὐτός ἐκείνος
ὁ Χριστός Θεοῦ σοφία.
Τούτους οὖν μετὰ δακρύων
καί σφοδροῦ καρδίας πόνου
ἐπηρώτων τοῦ εἰπεῖν μοι,
ποῦ ποτε αὐτόν κατεῖδον
ἢ ἐν ποίῳ τοῦτον τόπῳ
εἴτε πῶς καί ποίῳ τρόπῳ·
καί λεγόντων μοι ἐκείνων
ἔτρεχον δυνάμει πάση,
οὐκ ἐκάθευδον οὐδ' ὄλως,
ἀλλ' ἐβίαζον ἑμαυτόν.
Ἦθεν βλέπων μου τόν πόθον
(229) καθωρᾶτό μοι μετρίως,
ὄνπερ βλέπων ὡς προεῖπον –
κατεδίωκον εὐτόνως.
Ἦς οὖν εἶδέ με τά πάντα
εἰς οὐδέν ἠγησάμενον,
ἀλλά πάντα τά ἐν κόσμῳ,
σύν αὐτῷ τῷ κόσμῳ λέγω,
καί τούς ἐν τῷ κόσμῳ πάντας
ὡς μὴ ὄντας ἐν αἰσθήσει
λογιζόμενον ἐκ ψυχῆς
καί τοῦ κόσμου χωρισθέντα

τῇ τοιαύτῃ διαθέσει,
ὅλος ὅλῳ μοι ὠράθη,
ὅλος ὅλῳ μοι ἠνώθη
ὁ τοῦ κόσμου πέλων ἕξω
καί τόν κόσμον περιφέρων
μετά τῶν ἐν κόσμῳ πάντων
καί χειρὶ συνέχων μόνη
ὄρατά σύν ἀοράτοις.
Οὗτος οὖν, ἀκούσατέ μου,
συναντήσας εὐρατό με·
πόθεν, πῶς ἐλθὼν, οὐ οἶδα.
Πῶς γάρ ἔμελλον εἰδέναι,
πόθεν ἦλθεν, ὃν ἀνθρώπων
οὐδεὶς πώποτε οὐκ εἶδεν,
οὔτε ἔγνω ποῦ ὑπάρχει,
ποῦ ποιμαίνει, ποῦ κοιτάζει;
Ὅλως γάρ οὐ καθορᾶται,
ὅλως οὐ κατανοεῖται,
ἐνοικεῖ δέ ἀπροσίτῳ
ἐν φωτὶ καί φῶς ὑπάρχει
(230) τρισυπόστατον ἀφράστως
ἐν ἀπεριγράπτοις χώροις,
ἀπερίγραπτος Θεός μου,
εἷς Πατήρ, Υἱός ὡσαύτως,
σύν τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
ἐν τὰ τρία καί τὰ τρία
εἷς Θεός ἀνερμηνεύτως.
Λόγος γάρ οὐκ ἐξισχύει
τὰ ἀνέκφραστα ἐκφράσαι,
οὐδέ νοῦς σαφῶς νοῆσαι·
τά γάρ ἐν ἡμῖν σοι μόλις
ἐξειπεῖν ποσῶς ἰσχύω,
ἐρμηνεῦσαι δέ σοι ταῦτα
οὔτ' ἐγώ, οὔτε τις ἄλλος
τοῦτο ὅλως ἐξισχύσει.
Πῶς Θεός τῶν πάντων ἕξω,
τῇ οὐσίᾳ καί τῇ φύσει,
τῇ δυνάμει καί τῇ δόξῃ,
πανταχοῦ δέ πῶς καί ἐν πᾶσι,
κατ' ἐξαίρετον δέ τούτων
ἐνοικεῖ ἐν τοῖς ἀγίοις
καί σκηνεῖ γνωστῶς ἐν τούτοις
καί οὐσιωδῶς, ὁ πάμπαν
ὑπερούσιος ὑπάρχων;
Πῶς συνέχεται ἐν σπλάγχνοις
ὁ συνέχων πάσαν κτίσιν,
πῶς δέ λάμπει ἐν καρδίᾳ,
τῇ σαρκίνῃ καί παχείᾳ,
πῶς καί ἔνδον ταύτης ἔστι,

πῶς καί ἔξω πέλει πάντων
καί πληροῖ αὐτός τὰ πάντα,
(231) ἐν νυκτί καί ἐν ἡμέρᾳ
καί λάμπει καί οὐ καθορᾶται;
Ταῦτα πάντα νοῦς, εἰπέ μοι,
ὁ ἀνθρώπινος νοήσει
ἢ εἰπεῖν σοι ἐξισχύσει;
Οὔμενον, οὐκ ἄγγελός σοι,
οὐκ ἀρχάγγελος ἐξείποι,
οὐδέ παραστήσαι ταῦτα
διά λόγου δυνηθεῖη.
Ταῦτα οὖν Θεοῦ τό Πνεῦμα,
Θεῖον ὄν, μόνον γινώσκει
καί ἐπίσταται ὡς μόνον
συμφυές καί σύνθρονόν τε
καί συνάναρχον ὑπάρχον
τῷ Υἱῷ καί τῷ Πατρὶ δέ
οἷς οὖν λάμπει τοῦτο αὐθις,
οἷς καί συναφθῆ πλουσίως
πάντα δείκνυσιν ἀφράστως,
ἔργω σοι τὰ πάντα λέγω.
Ὡσπερ γάρ τυφλός, εἰ βλέπει,
βλέπει μὲν τό φῶς ἐν πρώτοις,
ἔπειτα καί πᾶσαν κτίσιν,
τήν ἐν τῷ φωτί – ὡ θαῦμα! –
οὕτως ὁ λαμφθεῖς τῷ Θείῳ
Πνεύματι ψυχὴν εὐθέως
τοῦ φωτός ἐν μετουσίᾳ
γίνεται καί φῶς θεᾶται,
φῶς Θεοῦ, Θεόν τε πάντως,
ὅς καί δείκνυσι τὰ πάντα,
μᾶλλον δέ ὅσα κελεύει,
ὅσα βούλεται καί θέλει.
(232) Οὕς φωτίσει τῇ ἐλλάμψει,
τούτοις δίδωσι τό βλέπειν
τά ἐν τῷ φωτί τῷ Θείῳ.
Ἄναλόγως τῆς ἀγάπης,
φυλακῆς τῶν ἐντολῶν δέ,
φωτιζόμενοι ὁρῶσι
καί μυοῦνται ἀποκρύφων
μυστηρίων θείων βάθος.
Ὡσπερ εἴ τις ἐν οἰκίᾳ
σκοτεινῇ κρατῶν εἰσέλθοι
ἐν χειρὶ αὐτοῦ λαμπάδα,
ἢ προάγοντος ἐτέρου
καί κατέχοντος τόν λύχνον,
αὐτός καθορᾶ τὰ ἔνδον
τῆς οἰκίας ὄντα, οὕτως
ὁ λαμπόμενος ἀκτῖσι

νοητοῦ φαιδρῶς ἡλίου
βλέπει τά τοῖς ἄλλοις πᾶσιν
ἀγνοούμενα καί λέγει,
πλήν οὐ πάντα, ἀλλά ὅσα
λόγῳ φράσαι δυνηθεῖη.
Τίς γάρ πώποτε δηλῶσαι
τά ἐκεῖσε ἐξιχύσει
οἶα, ὅσα, ποταπά τε,
ἀκατάληπτά τε ὄντα
καί ἀόρατα τοῖς πᾶσιν;
Ἄνειδέων γάρ τό εἶδος,
τήν ποσότητα ἀπόσων,
κάλλος ἀκατανοήτων
τίς νοήσει, πῶς μετρήσει,
πῶς εἰπεῖν ὅλως ἰσχύσει;
Τῶν ἀμόρφων τάς μορφάς δέ
(233) πῶς τῷ λόγῳ διαγράψει;
Πάντως οὐδαμῶς, ἐρεῖς μοι.
Ἄλλ' ἐκεῖνοι μόνοι ταῦτα
ἴσασιν οἱ καθορώντες.
Διό μή λόγοις, ἀλλ' ἔργοις
σπεύσωμεν τοῦ ἐκζητῆσαι,
ιδεῖν τε καί διδαχθῆναι
θείων μυστηρίων πλοῦτον,
ὄν δωρεῖται ὁ Δεσπότης
τοῖς ἐμπόνως ἐκζητοῦσι
καί παντός τοῦ κόσμου λήθην
καί τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων
ἐναργῶς προσκτησαμένοις.
Ὅ γάρ ἐκζητῶν ἐκεῖνα
ὀλοψύχῳ προαιρέσει,
πῶς οὐχί τῶν τῆδε πάντων
ἀληθῶς ἀμνημονήσει
καί γυμνόν τόν νοῦν ἐκ τούτων
κτῆσεται καί πάντων ἕξω
εὐρεθήσεται εὐθέως
μόνος; Ὅν ἰδῶν ὁ μόνος
θεός μόνον δι' ἐκεῖνον
γεγονότα καί τόν κόσμον
ἀρνησάμενον καί πάντα
τά τοῦ κόσμου, μόνος μόνον
εὐρηκῶς ἐνοῦται τούτῳ.
ᾧ φρικτῆς οἰκονομίας,
ᾧ χρηστότητος ἀρρήτου!
Τά δ' ἐντεῦθεν μή ἐρώτα,
μή ἐρεῦνα, μή ἐκζήτητε!
Εἰ γάρ πλήθος τῶν ἀστέρων
ἢ ὅλως ὑετοῦ σταγόνας
(234) εἴτε ψάμμον ἀριθμῆσαι,

ἀλλά καί λοιπῶν κτισμάτων
τά μεγέθη τε καί κάλλη
ἢ τάς φύσεις καί τάς θέσεις
ἢ τάς τούτων τε αἰτίας,
ὡς εἰσίν, οὐδείς ἰσχύσει
ἢ εἰπεῖν ἢ ἔννοῆσαι,
πῶς τοῦ κτίστου δυνηθείη
ἐξεῖπεῖν τήν εὐσπλαγχνίαν,
ἣν ἐνδείκνυται, μεθ' ὧνπερ
ἐνωθῆ ψυχῶν ἀγίων;
Πάντως γάρ θεοῖ κάκεινας
τῆ ἐνώσει τῆ οἰκεία
θεωθείσης ψυχῆς τοίνυν
ὁ βουλόμενος τοῦ λέγειν
τρόπους ταύτης ἢ τήν φύσιν,
τήν διάθεσιν, τήν γνώμην,
ἢ τά κατ' αὐτήν σοι πάντα
διηγείσθαι, ὡς οὐκ οἶδε,
ποταπός σοι διά λόγου παραστῆσαι
ὁ Θεός ἐστιν, πειρᾶται.
Ἄλλ' οὐκ ἔξεστι τοιαῦτα
ἐκζητεῖν τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
ἢ τοὺς κατά σάρκα ζῶντας,
ἀλλά πίστει μόνη ταῦτα
δεχομένους ἐκμιμεῖσθαι
βίους τῶν ἀγίων πάντων,
δάκρυσι καί μετανοίᾳ
καί λοιπῇ σκληραγωγίᾳ,
πειρασμῶν ὑπομονῆ τε
τρέχειν, ὅπως ἔξω κόσμου
γένωνται, ὡς εἴρηται μοι,
καί εὐρήσουσιν, ὡς εἶπον,
(235) ἅπαντα ἀπαραλείπτως.
Ἐκπλαγήσονται δ' εὐρόντες
καί θαυμάσονται, κάμοῦ δέ
τοῦ ἀθλίου ὑπερέυξονται,
ἵνα τούτων μή ἐκπέσω,
ἀλλ' αὐτῶν ἐκείνων τύχω,
ὧνπερ καί τυχεῖν ἐπόθουν
καί ποθῶ καί πόθῳ πόθον
ἀμαυρῶ καί ἀπαμβλύνω.
Ἦκουσάς ποτε τοιοῦτον;
Πόθος γάρ πόθον ἀνάπτει
καί τό πῦρ τρέφει τήν φλόγα
ἐν ἐμοί δ' οὐκ ἔστιν οὕτως,
ἀλλά – πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω –
ἔρωτος τό ὑπερβάλλον
σβέννυσι τόν ἔρωτά μου.
Οὐκ ἐρῶ γάρ, ὅσον θέλω,

καί λογίζομαι μηδ' ὄλως
ἔρωτα Θεοῦ κεκτηῖσθαι.
Ἐκζητῶν δέ ἀκορέστως
τοῦ ἔρᾶν με, ὅσον θέλω,
προσαπόλλω καί ὄν εἶχον
ἔρωτα θεοῦ, ὦ θαῦμα!
Ὡσπερ θησαυρόν ὁ ἔχων
καί φιλάργυρος τυγχάνων,
ὅτι μή τά πάντα ἔχει,
οὐ δοκεῖ τι ὄλως ἔχειν,
κᾶν πολύ χρυσίον ἔχη,
οὕτω δὴ δοκῶ πανθάνειν
ὁ ταλαίπωρος ἐν τούτῳ,
ὅτι μή ποθῶ, ὡς θέλω,
μηδέ ὅσον πάντως θέλω,
οὐ δοκῶ ποθεῖν κᾶν ὄλως.
(236) Τό ποθεῖν οὖν ὅσον θέλω
ὑπέρ πόθον πόθος ἔστι,
καί βιάζω μου τήν φύσιν,
ὑπέρ φύσιν ἀγαπήσαι
ἀσθενοῦσα δέ ἡ φύσις
καί αὐτῆς ἀποστερεῖται
ἥσπερ κέκτηται ἰσχύος,
καί νεκροῦται παραδόξως
ζῶν ὁ ἔρωσ τότε μᾶλλον
ζῆ γάρ ἐν ἐμοί καί θάλλει.
Πῶς σοι εἶπω, ὅτι θάλλει;
Ἄπορῶ παραδειγμάτων.
Τοῦτο μόνον δέ σοι φράσω,
ὅτι λόγῳ τά τοιάδε
πᾶς ἀδυνατεῖ ἐκφράζειν.
Δῶη ἅπασιν ὁ μόνος
Θεός ὢν καί τῶν τοιούτων,
ἀγαθῶν ὑπάρχων ὄντως
παροχεύς τοῖς ἐκζητοῦσι
μετανοία τά τοιαῦτα,
τοῖς πενθοῦσι καί θρηνοῦσι
καί καλῶς καθαιρομένοις
ἀπολαῦσαι τῶν τοιούτων,
ἐν μεθέξει γενομένοις
ἀπ' ἐντεῦθεν ἐν αἰσθήσει
καί συνεκδημῆσαι τούτοις
καί ἐν τούτοις καταπαῦσαι
καί ζωῆς ἐπαπολαῦσαι
αἰωνίου καί τῆς δόξης
κοινωνούς τῆς ἀπορρήτου
διὰ τούτων εὐρεθῆναι!
Ἄμην.

Λ'.

Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθεύσαις ψυχαῖς διὰ δακρύων καί μετανοίας προσφάουσιν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσεται αὐτῶν καί πλεον καθαίρει, φωτίζειν τά ὑπό τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν καί τά τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θεῷ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς. (237)

Ἔστι πῦρ τό θεῖον ὄντως,
ὅπερ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὅτι ἦλθεν ἵνα βάλῃ
ἐπί ποίαν γῆν, εἰπέ μοι
ἐπί τοὺς ἀνθρώπους πάντως,
τοὺς τά γῆϊνα φρονουῦντας,
ὅπερ ἤθελε καί θέλει
τοῦ ἀνάπτεισθαι ἐν πᾶσιν.
Ἄκουσον καί γνῶθι, τέκνον,
θεῖων μυστηρίων θάθος!
Τό οὖν πῦρ τοῦτο τό θεῖον
ποταπόν εἶναι λογίζῃ;
Ἄρα ὀρατόν ἢ κτιστόν
ἢ ληπτόν ὑπολαμβάνεις;
Οὐμενοῦν καί γάρ ὑπάρχεις
ἐν μῆσει τοῦ τοιούτου
καί ἐπίστασαι βεβαίως
ἄληπτον αὐτό ὑπάρχειν,
(238) ἄκτιστον, ἀόρατόν γε,
ἄναρχόν τε καί ἄυλον,
ἀναλλοίωτον εἰς ἅπαν,
ἀπερίγραπτον ὡσαύτως,
ἄσβεστον, ἀθάνατον,
ἀπερίληπτον πάντη,
ἕξω πάντων τῶν κτισμάτων,
τῶν ἐνύλων καί ἀύλων,
ὀρατῶν καί ἀόρατων,
ἄσωμάτων καί ἐνσάρκων,
ἐπιγείων, οὐρανίων
τούτων πάντων ἔστιν ἕξω
κατά φύσιν, κατ' οὐσίαν,
ναί δή, καί κατ' ἐξουσίαν.
Τοῦτο οὖν ἐν ποίᾳ ὕλῃ
ἐμβληθήσεται, εἰπέ μοι;
Ἐν ψυχαῖς ἐχούσαις ἄρα
ἕλεον δαψιλεστάτως
καί πρό τούτου καί σὺν τούτῳ
πίστιν, ἔργα τε τήν πίστιν
βεβαιούντα κεκτημέναις
ταύταις, ὡσεὶ λύχνῳ πλήρει

131

καί ἐλαίου καί στυπείου
πῦρ ἐμβάλλει ὁ Δεσπότης,
ὃ ὁ κόσμος οὐ κατείδεν
οὐδέ κατιδεῖν ἰσχύει
(Κόσμον λέγω τούς ἐν κόσμῳ
καί τά κοσμικά φρονοῦντας).
Ὡσπερ ἄπτει δέ ὁ λύχνος,
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σοι λέγω,
ὅταν τῷ πυρί προσψάυση,
(239) οὕτω καί πνευματικῶς μοι νόει
λέγειν ταῖς ψυχαῖς προσψάυειν
καί ἀνάπτειν πῦρ τό θεῖον.
Πρὶν προσψάυση, πῶς ἀνάψει;
Πρὶν βληθῆ δέ, πῶς προσψάυσει;
Ὅντως οὐδαμῶς, οὐδ' ὄλως!
Ὅταν δέ ὁ λύχνος ἄπτῃ
καί τρανῶς φωτίζῃ πάντας,
καί τό ἔλαιον ἐκλείψῃ,
οὐ σβεσθήσεται ὁ λύχνος;
θεά μοι καί ἄλλο μεῖζον,
ὃ φοβεῖ με πλέον πάντων!
φαίνοντά μου λύχνον μέγα
ἐν ἐλαίου δαψιλείᾳ,
ἀφθονίᾳ τε στυπείου,
μῦς ἐλθὼν ἢ ἕτερόν τι
ἢ κατέστρεψε τόν λύχνον
ἢ κατὰ μικρόν ἐκλεῖξαν
ἔπιε τό ἔλαιόν τε
ἔφαγέ τε τό στυπεῖον
καί τήν λαμπάδα ἔσβεσε.
Τό δ' ἔτι θαυμαστότερον,
ὅτι τό στυπεῖον ὄλον,
ὅπερ θρυαλλίς καλεῖται,
ἐμπεσόν ἐν τῷ ἐλαίῳ
σβέννυται τό πῦρ εὐθέως,
καί ὑπάρχει μοι ὁ λύχνος
σκοτεινός, ὄλως μή φαίνων·
λύχνον νόει τήν ψυχὴν μου,
ἔλαιον τάς ἀρετάς δέ,
τόν δέ νοῦν μου θρυαλλίδα,
ἐν αὐτῷ δέ πῦρ τό θεῖον
(240) φαῖνον καί καταφωτίζον
τήν ψυχὴν ὁμοῦ καί οἶκον
ὄλον ὄλου σώματός μου
καί τούς ἐν τῷ οἴκῳ πάντας
λογισμούς καί ἐνθυμήσεις.
Οὕτω φαίνοντος δέ τούτου
ἐάν φθόνος παρεμπέση
ἢ μνησικακίας πάθος

ἢ φιλοδοξίας ἔρωσ
ἢ ἄλλη τις ἐπιθυμία
ἡδονῆς τινος ἢ πάθους
καί τόν λύχνον καταστρέψη
ἡγουν πρόθεσιν ψυχῆς μου,
ἢ τό ἔλαιον ἐκλείξει,
τό τῶν ἀρετῶν σοι λέγω,
ἢ ἄλλως θρυαλλίδα
ὄντα μου τόν νοῦν, ὡς εἶπον,
καί ἐν ἑαυτῷ τό θεῖον
ἔχοντα φῶς λάμπον μέγα,
καταφάγη πονηραῖς ἐννοίαις τοῦτο
ἢ καί ὄλον ἀπορρίψη
ἐνδοθεν ἐν τῷ ἐλαίῳ
ἡγουν ἐν τῷ ἐνθυμείσθαι
ἀρετῶν αὐτοῦ τάς πράξεις
καί εἰς οἴησιν ἐντεῦθεν
ἐμπεσῶν ἐκτυφλωθείη,
καί τόν λύχνον μου ἐκ τούτων
ἢ τυχόν τινος ἐξ ἄλλου,
εἰ συμβῆ ἀποσβεσθῆναι,
πού τό πῦρ ὑπάρχειν τότε
ἢ τί γίνεσθαι εἴπης μοι,
παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ
(241) ἢ χωρίζεσθαι τοῦ λύχνου;
ὦ ἀγνοίας, ὦ μανίας!
Πῶς ἐνδέχεται τόν λύχνον
δίχα τοῦ πυρός ἐξάπτειν,
ἢ τό πῦρ τῆς ὕλης ἄνευ
παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ;
Πάντοτε τό πῦρ τῆς ὕλης
δράσσεσθαι ποθεῖ καί θέλει,
ἀλλ' ἡμῶν ὑπάρχει πάντως
τό προευτρεπίσαι ταύτην
καί παρέξει εὐπροθύμως
ἑαυτούς ἡμᾶς ὡς λύχνους
ἐν ἐλαίῳ καί παντοίαις
ἀρεταῖς κεκοσμημένους,
τοῦ νοός δέ θρυαλλίδα
εὐθυβόλως προβαλέσθαι,
ἵνα τῷ πυρί προσψαύσῃ
καί κατά μικρόν ἀνάψῃ,
οὕτω τε συμπαραμένη
τοῖς αὐτό προσκτησησάμενοις.
Ἄλλως γάρ – μηδεῖς πλανάσθω –
οὐχ ὁράται, οὐ κρατεῖται,
οὐ συνέχεται κἄν ὄλως.
Ἔστι γάρ, καθάπερ εἶπον,
ἔξω τῶν κτισμάτων πάντων,

γίνεται ληπτὸν δ' ἀλήπτως
τῇ ἐνώσει τῇ ἀρρήτῳ
καί περιγραφτὸν ὡσαύτως
ἐν ἀπεριγράπτῳ τρόπῳ.
Ταῦτα δέ μή λόγοις ὄλως
μηδέ ἐπινοίας ζητεῖ,
ἀλλὰ πῦρ λαβεῖν ἐξαίτει,
ὃ διδάσκει καί δεικνύει
(342) ἐναργῶς τοῖς κεκτημένοις
ταῦτα πάντα καί τά τούτων
μυστικώτερα ἀφράστως.
Μυστικώτερα δέ τούτων
ἄκουσον, εἰ βούλει, τέκνον!
Ἵταν λάμψη καθὼς εἶπον,
καί τό σμῆνος ἐκδιώξη
τῶν παθῶν καί ἐκκαθήρη
σοῦ τόν οἶκον τῆς ψυχῆς σου,
τότε μίγνυται αὐτῇ ἀμίκτως
καί ἐνοῦται ἀπορρήτως,
ἐνουσίως τῇ οὐσίᾳ
ταύτης ὄλον ὄλη πάντως
καί κατὰ μικρόν λαμπρύνει,
ἐκπυροῖ τε καί φωτίζει
καί, τό πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
γίνονται εἰς ἐν τά δύο,
ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ κτίστου
καί ἐν τῇ ψυχῇ ὁ κτίστης
μόνος μετὰ μόνης ὄλος,
ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν
ἐν τῇ ἑαυτοῦ παλάμῃ.
Μὴ διστάσης, οὗτος ὄλος
σύν Πατρί καί τῷ Πνεύματι
ἐν μιᾷ ψυχῇ χωρεῖται
καί ψυχὴν ἐντός ἐκείνου
ὄλην συμπεριλαμβάνει.
Νόει, βλέπε, σκόπει ταῦτα!
Τό γάρ ἄστεκτόν σοι εἶπον
καί ἀπρόσιτον ἀγγέλοις
φῶς ἐντός ψυχὴν κατέχειν,
ἐν ψυχῇ οἰκεῖν δέ αὐθις
καί μή φλέγειν ταύτην ὄλως.
Ἔγνω βάθος μυστηρίου;
(243) Ὁ μικρός ἐν ὀρωμένοις
ἄνθρωπος, σκιά καί κόνις,
ἔχει τόν Θεόν ἐν μέσῳ
ὄλον, οὗ ἐν τῷ δακτύλῳ
ἀποκρέμαται ἢ κτίσις,
καί τό εἶναι πᾶς τις ἔχει
καί τό ζῆν καί τό κινεῖσθαι,

νοῦς ἅπας, ψυχὴ καὶ λόγος
λογικῶν ἔχει ἐκ τούτου,
ἀλλὰ καὶ ἀλόγων πνεῦμα
καὶ πάντων ὡσαύτως ζῶων,
νοερῶν καὶ αἰσθητῶν τε,
τό εἶναι ἐντεῦθεν ἔχει
Τοῦτον ἔχων, ὅστις ἔξει,
καὶ ἐντός αὐτοῦ βαστάζων
καὶ ὀρῶν αὐτοῦ τό κάλλος,
πῶς ὑποίσει πόθου φλόγα,
πῶς ἐνέγκη πῦρ ἀγάπης,
πῶς θερμόν οὐκ ἀποστάξει
δάκρυον ἐκ τῆς καρδίας,
πῶς τὰ θαύματα ἐξείπει,
πῶς δέ ταῦτα ἀριθμήσει,
ἅπερ ἐν αὐτῷ τελοῦνται;
Πῶς καὶ σιωπήσει ὄλωσ
βιαζόμενος τοῦ λέγειν;
Βλέπει γάρ αὐτόν ἐν ἄδη,
τοῦ φωτός τῆ λάμψει λέγω·
οὐδεὶς γάρ ἄλλως ἑαυτὸν
τῶν ἐκεῖ καθεζομένων
πρὸ τοῦ λαμψαί φῶς τό θεῖον
ἑαυτὸν ἐπιγινώσκει,
(244) ἀλλ' εἰσὶν ἐν ἀγνωσίᾳ
τοῦ ἐν ᾧ κρατοῦνται ζόφου
καὶ φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου.
Ὅμως βλέπει, ἔνθα λάμπει,
ἢ ψυχὴ ἐκείνη λέγω,
καὶ νοεῖ, ὅτι ἐν σκότει
ὄλη ἦν τῷ δεινοτάτῳ
καὶ φρουρᾷ ἀσφαλεστάτῃ
βαθυτάτης ἀγνωσίας.
Τότε βλέπει, ἔνθα κεῖται,
ἔνθα ἔστι καθειργμένη,
ὄλον βόρβορον τόν τόπον,
ἀκαθάρτων ἰοβόλων
έρπετῶν μεμεστωμένον,
ἑαυτὴν δέ δεδεμένην
καὶ δεσμοῖς κατεσφιγμένην
χεῖρας ἅμα τε καὶ πόδας
καὶ αὐχμῶσαν καὶ ῥυπῶσαν,
τετραυματισμένην ἅμα
δήγμασι τῶν έρπετῶν
καὶ τὰς σάρκας οἰδαινούσας
ἑαυτῆς φέρουσαν ἅμα
μετὰ πλήθους γε σκωλήκων.
Ταῦτα βλέπων πῶς οὐ φρίζει,
πῶς οὐ κλαύσει, πῶς οὐ κράξει

καί θερμῶς μετανοήσει
καί αἰτήσεται ῥυσθῆναι
τῶν δεσμῶν τῶν δεινοτάτων;
ὄντως πᾶς ὁ ταῦτα βλέπων
καί στενάξει καί θρηνήσει
καί συνέπεσθαι θελήσει
τῷ τό φῶς ἐκλάμπαντι Χριστῷ.
(245) Ταῦτα οὖν ποιῶν, ὡς εἶπον,
καί τῷ λάμπαντι προσπίπτων
θέα μοι καλῶς ἅ λέξω! –
ἄπτεται χερσίν ὁ λάμψας
τῶν δεσμῶν μου καί τραυμάτων·
ἔνθα δέ ἡ χεὶρ προσψαύσει
ἢ δακτύλῳ προσεγγίσει,
λύονται δεσμά εὐθέως,
σκώληκες ἀπονεκροῦνται,
πίπτουσι τὰ τραύματα δέ,
συνεκίπτει τούτοις ῥύπος
καί κηλὶς μικρὰ σαρκός μου,
γίνεται συνούλωσις τε
ἄθρόως ἐπὶ τοσοῦτον,
ὡς οὐλήν μὴ καθορᾶσθαι
ὄλως ἐν ἐκείνῳ τόπῳ,
ἀπαστράπτοντα δέ μᾶλλον
ὅμοιον χειρός τῆς θείας
ἀπεργάζεται τόν τόπον.
Θαῦμα ξένον γε, ἡ σὰρξ μου,
τῆς ψυχῆς λέγω οὐσίαν,
ναὶ δὴ, καί τοῦ σώματός μου,
δόξης θείας μετασχόντα
αἴγλην ἀπαστράπτει θείαν.
Καθορῶν τοῦτο ἐν μέρει
τελεσθέν τοῦ σώματός μου,
πῶς τό ὄλον οὐ ποθήσω
σῶμά μου καί ἰκετεύσω
τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι
καί ὑγείας, οἷας εἶπον,
δόξης τε τυχεῖν ὡσαύτως;
Ὅμως οὕτως μου ποιοῦντος,
(246) μᾶλλον δέ καί θερμότερως,
καί μου καταπληττομένου
ἀναλόγως τῶν θαυμάτων,
χεῖρα τήν αὐτοῦ Δεσπότης,
ὁ καλός, μετακινήσας
τά λοιπά τοῦ σώματός μου
περιέρχεται, καί βλέπω
ταῦτα, ὧ πρόεφην τρόπῳ,
καθαίρομενα καί δόξαν
ἐνδυσόμενα τήν θείαν.

Καθαρθέντος οὖν αὐτίκα
καί δεσμῶν ἀπαλλαγέντος,
δίδωσί μοι χεῖρα θεῖαν,
ἀνιστᾶ με τοῦ βορβόρου,
ὅλος περιπλέκεται με,
ἐπιπίπτει τῷ τραχήλῳ
Οἴμοι, πῶς ὑποίσω ταῦτα;
καί καταφιλεῖ συχνῶς με.
Ἐκλυθέντα δέ με ὅλον
καί ἰσχύν ἀποβαλόντα
Φεῦ μοι, πῶς χαράξω ταῦτα;
αἴρει με ἐπὶ τῶν ὤμων
ὦ ἀγάπη, ὦ χρηστότης! –
καί ἐξάγει με τοῦ ἄδου,
τοῦ τε χώρου καί τοῦ ζόφου
καί εἰσάγει με εἰς ἄλλον
εἴτε κόσμον ἢ ἀέρα,
ὅλως ἐξειπεῖν οὐκ ἔχω.
Τοῦτο οἶδα, ὅτι φῶς με
καί βαστάζει καί συνέχει
καί πρὸς φῶς εἰσάγει μέγα,
(247) οὐ τό μέγα θεῖον θαῦμα
οὐδέ ἄγγελοι ἐκφράσαι
ἢ εἰπεῖν ἐξιχύσουσιν ἀλλήλοις
κἄν ὅλως, ὡς γε δοκῶ.
Γενομένῳ μοι δ' ἐκεῖσε
ἄλλα μοι δεικνύει πάλιν,
τά ἐν τῷ φωτί, σοί λέγω,
μᾶλλον τά ἐκ τοῦ φωτός δέ,
τήν ἀνάπλασιν τήν ξένην
δίδωσι κατανοεῖν μοι,
ἦν αὐτός ἀνέπλασέ με
καί φθορᾶς ἀπήλλαξέ με
καί θανάτου ἐν αἰσθήσει
ὅλον ἠλευθέρωσέ με
καί ζωὴν ἀθάνατόν μοι
ἐδωρήσατο καί κόσμου
τοῦ φθαρτοῦ καί τῶν τοῦ κόσμου
πάντων ἀπεχώρισέ με
καί στολήν ἐνέδυσέ με
ἄυλον φωτοειδή τε,
ὑποδήματα ὡσαύτως
καί δακτύλιον καί στέφος
ἄφθαρτα αἰδία τε,
ἅπαντα ξένα τῶν ὧδε.
Ἐποίησέ με ἀναφῆ,
ἀψηλάφητον, ὦ θαῦμα,
καί ἀόρατον ὁμοίως,
συνημμένον ἀοράτοις.

Οὕτως οὖν με καί τοιοῦτον
ἐργασάμενος ὁ κτίστης
ἐν σκηνῇ εἰσήγαγέ με
αἰσθητῇ, σωματικῇ γε
(248) καί ἐνέκλεισεν ἐν ταύτῃ
καί κατησφαλίσατό με,
καί καταγαγών δ' ἐν κόσμῳ
αἰσθητῶ καί ὁρατῶ τε
πάλιν ἔθετο βιοῦν με
καί συνεῖναι τοῖς ἐν σκότει
τόν ἀπαλλαγέντα σκότους,
καί καθεῖρχθαι μετ' ἐκείνων,
τῶν ἐν τῷ βορβόρῳ λέγω·
μᾶλλον δέ διδάσκειν τούτοις,
εἰς ἐπίγνωσίν τε ἄγειν,
ὧν περίκεινται τραυμάτων
καί ὧν δεσμῶν κατέχονται.
Ἐντεϊλάμενος ἀπῆλθεν.
Ἐγκαταλειφθεὶς οὖν μόνος,
ἐν τῷ πρῶν σκότει λέγω,
οὐκ ἠρκέσθην, οἷσπερ εἶπον
ὅτι ἐσωρήσατό μοι,
ἀγαθοῖς ἀνεκλαλήτοις
ὄλον με ἀνακαινίσας,
ὄλον με ἀθανατίσας
ὄλον με θεοποιήσας
καί Χριστόν ἀποτελέσας.
Ἄλλ' ἢ στέρησις ἐκείνου
λήθην πάντων ἐνεποιεῖ
τῶν καλῶν, ὧν εἶπον, τούτων,
καί ἐδόκουν ἐστερηῆσθαι.
Διὰ τοῦτο ὡς τοῖς πρῶν
ἐμπαγεῖς κακοῖς ἠχθόμεν
καί καθήμενος ἐν μέσῳ
τῆς σκηνῆς, ὥσπερ ἐν θήβῃ
ἢ ἐν πίθῳ κεκλεισμένος,
(249) ἔκλαιον, ἐθρήνουν σφόδρα
ἔξωθεν ὄλως μὴ βλέπων.
Ἐξεζήτουν γάρ ἐκεῖνον,
ἐκεῖνον ὄνπερ ἐπόθουν,
οὐκ ἠράσθην, οὐκ τῷ κάλλει
ὠραιότητος ἐτρώθην,
ἐφλεγόμην, ἐκαιόμην,
ὄλος ἐνεπυριζόμην.
Οὕτως οὖν διάγοντά με,
οὕτω καί δακρύντά με,
ἐκτηκόμενόν τε ἅμα
καί δεινῶς με μαστιζόμενον
καί βοῶντα κατωδύνως,

τῆς κραυγῆς μου ἐπακούσας,
ἀπό ἀνεικάστου ὕψους
διακύψας καί ἰδὼν με
κατηλέησε καί αὖθις
κατιδεῖν ἠξίωσέ με
τόν ἀόρατον τοῖς πᾶσιν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ.
Ὅν ἰδὼν ἐξεθαμβήθη
ἐν οἰκίᾳ καθειργμένος
καί ἐν πίθῳ κεκλεισμένος
καί τοῦ σκότους ὢν ἐν μέσῳ,
οὐρανοῦ καί γῆς σοι λέγω.
Αἰσθητῶς καλῶ γάρ σκότος,
ἐπεὶ ἅπαντας ἀνθρώπους
καί τὰς τούτων διανοίας
αἰσθητοῖς συγκεκριμένας
ἐν τούτοις ὄντας ταῦτα
συγκαλύπτουσι βαρέως.
(250) Ὅμως ὢν ἐν τούτοις εἶδον
τόν προόντα, καθὼς εἶπον
καί νῦν ὄντα πάντων ἔξω νοερώ,
καί ἐθαύμασα, ἐξέστην,
ἐφοβήθη καί ἐχάρην.
Καί κατανοῶν τό θαῦμα,
πῶς τόν ἔξω πάντων ὄντα
ἔνδον ὢν ἐγὼ τῶν πάντων
βλέπω μόνος βλέποντά με,
μή γινώσκων, ποῦ ὑπάρχει,
πόσος ἔστι, ποταπός δέ
ἢ ὁποῖος, ὄν καί βλέπω,
ἢ πῶς βλέπω ἢ τί βλέπω·
ὅμως βλέπων ἄπερ εἶδον,
καί θρηνῶν, ὅτι μή γνῶναι
δύναμαι τόν τρόπον τοῦτον
μηδέ ὄλως ἐννοῆσαι
ἢ ποσῶς κατανοῆσαι,
πῶς, ὄν βλέπω, πῶς με βλέπει,
εἶδον πάλιν τοῦτον ἔνδον
τῆς οἰκίας καί τοῦ πίθου
ὅλον αἴφνης γεγονότα,
ἐνωθέντα τε ἀφράστως,
ἀπορρήτως συναφθέντα
καί μιγέντα μοι ἀμίκτως
ὡς τό πῦρ αὐτῷ σιδήρῳ
καί τό φῶς γε τῷ ὑέλῳ,
καί ἐποίησεν ὡς πῦρ με
καί ὡς φῶς ἀπέδειξέ με,
καί ἐκεῖνο ἐγενόμην,
ὅπερ ἔβλεπον πρό τούτου

καί μακρόθεν ἐθεώρουν,
καί οὐκ οἶδα, πῶς σοι φράσω
τό παράδοξον τοῦ τρόπου·
(251) οὐ γάρ ἠδυνήθην γνῶναι,
οὐδέ νῦν γινώσκω πάντως,
πῶς εἰσηλθε, πῶς ἠνώθη.
Ἐνωθεῖς δέ, πῶς σοι εἶπω
τίς ἐστιν ὁ ἐνωθεῖς μοι,
τίνι δέ κἀγὼ ἠνώθην;
Φρίττω καί φοβοῦμαι μήπως,
ἐάν εἶπω, ἀπιστήσας
περιπέσης βλασφημίᾳ
ἐξ ἀγνοίας καί ψυχῆν σου
ἀπολέσης, ἀδελφέ μου.
Ὅμως ἔν ἐγὼ κἀκεῖνος,
ᾧ ἠνώθην, γεγονότες,
τίνα ἑμαυτόν καλέσω;
Ὁ Θεός διπλοῦς τήν φύσιν,
τήν ὑπόστασιν εἰς ὦν,
διπλοῦν με εἰργάσατο.
Ἔργασάμενος διπλοῦν δέ
διπλᾶ καί ὀνόματα,
ὡς ὄραξ, παρέσχε μοι.
Βλέπε τήν διαίρεσιν!
Ἄνθρωπός εἰμι τῇ φύσει,
Θεός δέ τῇ χάριτι.
Ὅρα ποῖαν χάριν λέγω
ἔνωσιν τήν μετ' ἐκείνου
αἰσθητῶς καί νοερῶς τε,
οὐσιωδῶς καί πνευματικῶς τε!
Ἄλλά τήν μέν νοεράν ἐξεῖπον
ἔνωσίν σοι διαφόρως
καί ποικίλως, αἰσθητήν δέ
τήν τῶν μυστηρίων λέγω.
Καθαρθεῖς γάρ μετανοίᾳ
καί τοῖς τῶν δακρύων ρεῖθροις,
σώματος τεθεωμένου
(252) ὡς Θεοῦ μεταλαμβάνων
Θεός κἀγὼ γίνομαι
τῇ ἐνώσει τῇ ἀφράστῳ.
Ὅρα τό μυστήριον!
Ἡ ψυχὴ οὖν καί τό σῶμα,
ἵνα ταῦτα πάλιν εἶπω
ἐκ πολλῆς περιχαρείας,
ἔν ἐν οὐσίαις ταῖς δυσί·
ταῦτα οὖν τά ἐν δύο
τοῦ Χριστοῦ μεταλαβόντα
καί τοῦ αἵματος πiónτα
ἀμφοτέραις ταῖς οὐσίαις

καί ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως
ένωθέντα τοῦ Θεοῦ μου
γίνονται Θεός μεθέξει,
ὁμωνύμως τε καλοῦνται
τῷ ὀνόματι ἐκείνου,
οὐ οὐσιωδῶς μετέσχον.
Λέγεται οὖν πῦρ ὁ ἄνθραξ
καί ὁ σίδηρος ὁ μέλας
πυρωθεῖς ὡς πῦρ ὁράται.
Εἰ τοιοῦτος οὖν ὁράται,
καί τοιοῦτος ἄν κληθεῖη
πῦρ ὁράται, πῦρ κληθεῖη.
Εἰ μή σεαυτόν τοιοῦτον
ἔγνωσ, τοῖς περί τοιούτων
μή ἀπίσται λέγουσί σοι,
ἀλλά ζήτησον ἐξ ὄλης
τῆς καρδίας σου καί λήψη
μαργαρίτην ἢ σταγόνα
ἢ σινάπεως ὡς κόκκον,
ὡς σπινθήρα θεῖον σπόρον.
(253) Πῶς ζητήσεις, ὃ σοι λέγω;
Ἄκουσον, σπουδῆ τε πράξον,
καί εὐρήσεις ἐν συντόμῳ
λάβε μοι σαφή εἰκόνα,
τήν τοῦ λίθου καί σιδήρου
ἔνεστι καί γάρ ἐν τούτοις
τοῦ πυρός ἡ φύσις πάντως,
οὐχ ὁράται δέ κἄν ὅλως.
Συγκρουόμενα δέ ὅμως
συνεχῶς πυρός σπινθήρας
ἀποπέμπουσι καί πᾶσι
καθορῶνται μέν ἐν πρώτοις,
οὐκ ἀνάπτονται δέ ὅμως,
εἰ μή δράζωνται καί ὕλης.
Ταύτη δ' ἐνωθεῖς ἐκ τούτων
εἷς σπινθήρ μικρός εἰς ἅπαν
ἐξανάπτει κατ' ὀλίγον
καί εἰς ὕψος αἶρει φλόγοα
καί φωτίζει τήν οἰκίαν
καί τό σκότος ἐκδιώκει
καί ποιεῖ τοῦ βλέπειν πάντας,
τούς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὄντας.
Εἶδες θαῦμα; Λέγε οὖν μοι
Πρό τοῦ συνεχῶς κρουσθῆναι
πῶς ἐκπέμψουσι σπινθήρας;
Ἄνευ δέ σπινθήρος ὕλη
αὐτομάτως πῶς ἀνάψει;
Πρὶν ἀνάψει, πῶς φωτίσει,
πῶς τό σκότος ἐκδιώξει,

πῶς τοῦ βλέπειν σοι παράσχει;
Οὐδαμῶς, μοί πάντως εἴπης,
δυνατόν ποτε γενέσθαι.
(254) Οὕτως οὖν καί σύ ποιῆσαι
προθυμήθητι καί λήψης
Τί σοι λέγω, ὅτι λήψης;
θείας φύσεως σπινθήρα,
ὄν ὠμοίωσεν ὁ κτίστης
πολυτίμῳ μαργαρίτῃ
καί σινάπεως τῷ κόκκῳ.
Τί ποιῆσαι δέ σοι λέγω;
Ἄκουσον ἐμπόνως, τέκνον·
ἔστω σοι ψυχὴ καί σῶμα
ἀντί λίθου καί σιδήρου,
ὁ δέ νοῦς ὡς αὐτοκράτωρ
τῶν παθῶν ἀδολεσχεῖτω
πράξεισι ταῖς ἐναρέτοις
καί ἐννοίαις θεαρέστοις
καί ὡς λίθον μέν τό σῶμα,
ὡς δέ σίδηρον τήν ψυχὴν
χερσί νοηταῖς κρατήσας
ἐλκυέτω καί ἀγέτω
πρός τάς πράξεις μετὰ βίας·
βιαστή καί γάρ ὑπάρχει
οὐρανῶν ἢ βασιλεία.
Ποίας πράξεις δέ σοι λέγω;
Ἄγρυπνίαν καί νηστείαν,
θερμὴν τε μετάνοιαν,
δακρύων ὄμβρους καί πένθος,
ἄπανστον θανάτου μνήμην,
ἀδιάλειπτον εὐχὴν τε
καί ὑπομονὴν πάντοιων
πειρασμῶν ἐπερχομένων·
πρό τούτων πάντων σιωπὴν
καί ταπεινώσιν βαθεῖαν
(255) καί ὑπακοὴν τελείαν
καί θελήματος ἐκκοπήν.
Τούτοις οὖν καί τοῖς τοιούτοις
ἡ ψυχὴ ἀδολεσχοῦσα
καί αἰεὶ συνεχομένη
λαμπηδόνας μέν ἐν πρώτοις
δέχεσθαι ποιεῖ τόν νοῦν σου,
ἀλλά σβέννυται συντόμως,
ὅτι οὐπω ἐλεπτύνθη,
ἵνα καί συντόμως ἄψῃ.
Ὅτε δέ καί τῆς καρδίας
ἄψεται βολίς ἢ θεία,
τότε καί αὐτὴν φωτίζει
καί τόν νοῦν ἀποκαθαίρει

καί εἰς ὕψος τοῦτον αἶρει
καί πρὸς οὐρανὸν ἀνάγει
καί ἐνοῖ φωτὶ τῷ θείῳ.
Ἄ σοι εἶπον, πρὶν ποιήσης,
πῶς, εἰπέ μοι, καθαρθήσῃ;
Πρὸ τοῦ καθαρθῆναι δέ σε,
πῶς ὁ νοῦς σου λαμπηδόνας
ὑποδέξεται τὰς θείας;
Πῶς δέ, λέγε μοι, καί πόθεν
ἄλλοθεν τῇ σῇ καρδίᾳ
ἐμπεσόν τό πῦρ τό θεῖον
ἀναφθήσεται καί ταύτην
ἐξανάψει καί πυρώσει
καί ἐνώσει καί συνάψει
καί ἀχώριστον ποιήσει
τό κτιστόν μετὰ τοῦ κτίστου;
Οὐδαμῶς ποτέ, μοί φήσεις,
τοῦτο δυνατόν ὑπάρξειν
(256) οὐδενὶ τῶν γεννηθέντων
ἢ γεννήσεσθαι μελλόντων.
Τά δ' ἐντεῦθεν μὴ ἐρώτα!
Εἰ ἐνωθῆς γάρ τῷ φωτί,
πάντα σοι αὐτό διδάξει
καί ἀποκαλύψει πάντα
καί καθυποδείξει, ὅσα
καί συμφέρει τοῦ μαθεῖν σε.
Ἄλλως γάρ ἀδύνατόν σε
τά ἐκεῖσε μαθεῖν λόγῳ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν.

ΛΑ'.

Περὶ θεολογίας καὶ ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις καὶ πάντη τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. (257)

Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, Πάτερ, Υἱέ καὶ Πνεῦμα,
σύ τῇ μορφῇ ἀνείδεος, παγκαλῆς δέ τῇ θέᾳ,
τῷ ἀμηχάνῳ κάλλει σου ἀμαυρῶν πᾶσαν θέαν,
ώραῖος ὑπὲρ ὄρασιν ὑπέρκεισαι γάρ πάντων.
Ἄποσος ἐν ποσότητι, ὀρώμενος, οἷς βούλει,
οὐσία ὑπερούσιος, ἄγνωστος καὶ ἀγγέλους
ὅτι γάρ ἦς, γινώσκοντες ἐκ τῶν ἐνεργειῶν σου,
ἐπεὶ αὐτόν ὠνόμασας Θεόν, τόν ὄντως ὄντα,
τοῦτο οὐσίαν λέγομεν, ὑπόστασιν καλοῦμεν
τό γάρ μὴ ὄν ἀνούσιον ὄν ἀνυπόστατον πέλει,
καὶ διὰ τοῦτο τολμηρῶς ἐνούσιον καλοῦμεν,
ἐνυπόστατον λέγομεν, ὄν οὐδεὶς ποτε εἶδε,
τόν τρισυπόστατον Θεόν, ἀρχὴν ἀναρχον μίαν.

143

Ἄλλως δέ πῶς τολμήσωμεν οὐσίαν σε καλέσαι
 ἢ ὑποστάσεις ἐπί σοῦ τρεῖς μεριστάς δοξάσαι;
 Ὅποιαν δέ καί ἔνωσιν ὄλως τίς ἐννοήσῃ,
 εἰ ὁ Πατήρ γάρ ἐν σοί καί σὺν ἐν τῷ Πατρὶ σου
 καί ἐξ αὐτοῦ τό Ἅγιον προέρχεται σου Πνεῦμα
 καί σὺ αὐτός, ὁ Κύριος, τό Πνεῦμά σου ὑπάρχεις,
 τό δέ Πνεῦμα ὁ Κύριος κέκλησαι καί Θεός μου
 καί ὁ Πατήρ σου Πνεῦμα δέ καί ἔστι καί καλεῖται;
 (258) Οὐδεὶς δέ εἶδε σέ ποτέ ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων,
 οὐ ταῦτα ἐθεάσατο, οὐ τόν τρόπον ἐπέγνω.
 Πῶς εἶπη, πῶς δέ φθέγγοιτο, πῶς χωρισμόν τολμήσῃ
 ἢ ἔνωσιν ἢ σύγχυσιν ἢ μίξιν ἢ καί κράσιν,
 τό ἐν δέ τρία προσειπεῖν, ἐν πῶς δέ τά τρία;
 Διά τοῦτο οὖν, Δέσποτα, ἐξ ὧν εἶπας πιστεύει,
 ἐξ ὧν ἐδίδαξας ὑμνεῖ πᾶς πιστός σου τό κράτος,
 ἐπεὶ πάντα τά κατά σέ ἀκατάληπτα πάντη,
 ἄγνωστα καί ἀνέκφορα τοῖς ὑπό σοῦ κτισθεῖσι.
 Καί γάρ ἀκατανόητος ἐστίν ἡ ὑπαρξίς σου,
 ὅτι πέφυκας ἄκτιστος, ἐγέννησας δ' ὡσαύτως
 καί πῶς κτιστός νοήσῃ σου τῆς ὑπάρξεως τρόπον
 ἢ τῆς γεννήσεως τοῦ σοῦ Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
 εἴτε τῆς ἐκπορεύσεως Πνεύματός σου τοῦ Θείου,
 ἵνα καί ἔνωσίν σου γνῶ καί χωρισμόν κατίδοι
 καί ἀκριβῶς οὐσίας σου τό εἶδος καταμάθοι;
 Οὐδεὶς οὐδέπω εἶδε σου τούτων τι, ὧν περ εἶπον.
 Οὐ γάρ ἐνδέχεται Θεόν ἄλλον φύσει γενέσθαι,
 ἵνα φύσεως τῆς σῆς ἐρευνῆσαι ἰσχύση
 οὐσίαν, εἶδος καί μορφήν, ὑπόστασιν ὡσαύτως,
 ἀλλ' εἰ αὐτός ἐν σεαυτῷ, μόνος Τριάς Θεός εἶ,
 μόνος γινώσκων σευτόν, Υἱόν σου καί τό Πνεῦμα
 καί ὑπ' αὐτῶν ὡς συμφυῶν γινωσκόμενος μόνων.
 Οἱ δ' ἄλλοι ὡσπερ αἰσθητοῦ ἡλίου τὰς ἀκτίνας
 καί οὗτοι καλῶς βλέποντες καί τηλαυγῶς ὀρώντες
 ἔνδον οἴκου καθήμενοι εἰσιούσας ὀρώσιν,
 ἐκεῖνοι δέ τόν ἥλιον ὄλως οὐ καθορῶσιν –
 οὕτω τῆς δόξης σου τό φῶς, οὕτω τὰς λαμπηδόνας,
 καί ταύτας ἐν αἰνίγματι νοεῖ κεκαθαρμένῳ,
 οἱ ἐκ ψυχῆς ζητοῦντές σε βλέπειν καταξιοῦνται
 σέ δέ, ὅποιος, ποταπός τῇ οὐσίᾳ τυγχάνεις
 (259) ἢ πῶς ἄπαξ ἐγέννησας καί γεννᾷς ἀεννάως
 καί οὐ χωρίζῃ τοῦ ἐκ σοῦ γεννωμένου, ἀλλ' ἔστιν
 ὅλος ἐν σοί, ὅλος πληρῶν θεότητι τά πάντα,
 ὅλος γε μένεις ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ ὁ Πατήρ δέ
 καί σοῦ ἐκπορευόμενον ἔχεις τό Θεῖον Πνεῦμα,
 πάντα γινώσκον καί πληροῦν, Θεός ὄν κατ' οὐσίαν
 καί σοῦ μή χωριζόμενον, ἐκ σοῦ γάρ καί πηγάζει.
 Σὺ εἶ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, πᾶν δ' ἀγαθόν Υἱός σου,
 νέμων διά τοῦ Πνεύματος αὐτά πᾶσιν ἀξίως,
 εὐσπλάγχχνως, φιλανθρώπως τε ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις.

Ουδείς ἀγγέλων εἶδέ σου, οὐδείς ποτε ἀνθρώπων
 τὴν ὑπαρξιν ἢ ἔγνωκε, καὶ γὰρ ἄκτιστος πέλεις.
 Πάντα δέ σύ παρήγαγες· δύναται σε γινώσκειν,
 ὅπως ἐκ σοῦ προέρχεται τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον
 καί οὐ γεννᾶς ὅλως ποτέ, ἅπαξ πάντως γεννήσας,
 οὐδέ πηγάζων κένωσιν ἢ μείωσιν ὑπέστης;
 Μένεις γάρ ὑπερπλήρης,
 ὑπέρ τό πᾶν ἀνελλιπής, ὅλος ἐν ὅλῳ κόσμῳ,
 τῷ ὁρατῷ, τῷ νοητῷ, καί ἔξω αὐθις τούτων,
 προσθήκη μὴ δεχόμενος, μηδ' ἔλλειψιν εἰς ἅπαν
 καί εἰ ὅλος ἀκίνητος μένων πάντοτε οὕτως.
 Ταῖς ἐνεργείαις οὖν αἰεὶ ἀκίνητος πέλεις,
 ἔχεις καί γάρ ἀέναον, ὁ Πατήρ, ἐργασίαν·
 ἐργάζεται καί ὁ σός Υἱός πάντων τὴν σωτηρίαν
 καί προνοεῖ καί τελειοῖ καί συνέχει καί τρέφει,
 ζωοποιεῖ, ζωογονεῖ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
 Ὅσα γάρ βλέπει ὁ Υἱός τόν Πατέρα ποιῶντα,
 ταῦτα ὁμοίως καί αὐτός ἐκτελεῖ, καθὼς εἶπεν.
 Οὕτως ἀκίνητός τε ὢν, ἀκίνητός τε πως,
 οὔτε κινῆ, οὐχ ἴστασαι, οὔτε καθῆσαι πάλιν,
 (260) ἀλλά αἰεὶ καθήμενος αἰεὶ ἴστασαι ὅλος·
 ἰστάμενος δέ αὐθις, αἰεὶ κινεῖσαι ὅλος,
 μή μεθιστάμενός ποτε· ποῦ γάρ καί ἀπελεύσει;
 Τό πᾶν, ὡς εἴρηται, πληρῶν ὑπέρ τό πᾶν δέ πέλων
 πρὸς ποῖον ἄλλον μεταβῆς ἢ τόπον ἢ καί χώρον;
 Ἄλλ' οὐδέ ἴστασαι, καί γάρ ἀσώματος ὑπάρχεις,
 ἀπλοῦς πληρῶν τά σύμπαντα, ἀσχημάτιστος πάντη,
 ἄυλος, ἀπερίγραπτος, ἄληπτος ὅλος ἦσθα·
 καί πῶς καθῆσθαι εἴπωμεν, πῶς πάλιν ἴστασθαι σε,
 πῶς δέ καθῆσθαι φήσωμεν ἢ ἐν ποίῳ σε θρόνῳ,
 τόν τῆ χειρὶ κατέχοντα οὐρανόν καί τὴν γῆν δέ,
 τά ὑπό γῆν τε ἅπαντα ἰσχύϊ σῆ κρατοῦντα;
 Ποῖος θρόνος χωρήσειεν ἢ ποταπὴ οἰκία,
 ἢ πῶς ἢ ποῦ ἐνίδρυται ἢ ποίοις θεμελίοις,
 ποίοις δέ στύλοις αἴρεται, τίς ὅλως ἐννοήσει;
 Ἀβάλε τοῖς ἀνθρώποις γε καί πάσῃ κτιστῇ φύσει,
 τῆ τά τοιαῦτα ἐρευνᾶν περὶ Θεοῦ τολμῶση,
 πρὶν ἐλλαμφοῦν, πρὶν φωτισθῆναι, πρὶν κατίδῃ τά θεῖα
 καί θεωρός γενήσεται τῶν Χριστοῦ μυστηρίων,
 ἃ οὔτε Παῦλος κατιδὼν ἴσχυσεν ὅλως φράσαι,
 οὔτε Ἡλίας πρότερον, οὔτε Μωσῆς ὁ μέγας,
 ἀλλά τάς ἐντολάς Θεοῦ καί θελήματα μόνα
 κατηξιώθη καί αὐτός μαθεῖν καί ἄλλοις φράσαι.
 Περὶ αὐτοῦ δέ τοῦ Θεοῦ πλέον οὐδέν ἀκοῦσαι
 κατηξιώθη, μαθεῖν ἢ ὅλως διδαχθῆναι,
 εἰ μή ὅτι ὁ ὢν ἐστι Θεός πάντων καί κτίστης,
 δημιουργός καί συνοχεύς πάντων τῶν παραχθέντων.
 Ἡμεῖς δέ οἱ πανάθλιοι, οἱ σκότει καθειργμένοι
 καί σκότος ὅλως πέλοντες ἡδονῶν ἀπολαύσει

καί ἀγνοοῦντες ἑαυτούς, ὅπου καί πῶς κρατοῦνται,
οἱ τεθαμμένοι πάθεισιν, οἱ τυφλοὶ καὶ νεκροὶ τε
(261) τὸν ὄντα ὄντως ἄναρχον, ἄκτιστον, Θεόν μόνον,
ἀθάνατον ὑπάρχοντα, ἀόρατον τοῖς πᾶσιν
ἐξερευνῶντες λέγομεν ὡς ἀκριβῶς εἰδότες
περὶ Θεοῦ, οἱ τοῦ Θεοῦ ὄντες κεχωρισμένοι.
Εἰ γάρ δὴ καὶ ἦνωντο αὐτῷ, οὐκ ἄν ποτε ἐτόλμων
περὶ αὐτοῦ λαλῆσαι βλέποντες, ὅτι πάντα
ἄφραστα, ἀκατάληπτα πέλουσι τὰ ἐκείνου·
οὐ μόνον τὰ ἐκείνου δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκείνου
ἔργων τὰ πλείω ἄγνωστα ὑπάρχουσι τοῖς πᾶσι.
Τίς γάρ καὶ ἐρμηνεύσειε, πῶς ἐξ ἀρχῆς με πλάττει,
ποίαις χερσὶ τὸν χοῦν λαβῶν ὁ ἀσώματος πάντη
στόμα μὴ ἔχων ὡς ἡμεῖς πῶς ἐνεφύσησέ μοι
καὶ εἰς ψυχὴν ἀθάνατον πῶς ἄρα γέγονέ μοι;
Ἐκ πηλοῦ δέ, λέγε μοι, πῶς ὄστα, πῶς δέ νεῦρα,
πῶς κρέας, πῶς δέ φλέβες μοι, πῶς δερματίς, πῶς τρίχες,
πῶς ὀφθαλμοί, πῶς ὦτα δέ, πῶς χεῖλα, πῶς γλῶσσα,
πῶς ὄργανα φωνητικά, ὀδόντως τε στερρότης,
ἔναρθρον λόγον πνεύματι τρανῶς ἀποτελοῦσιν;
Ἐκ ξηρᾶς δέ καὶ ὑγρᾶς, θερμῆς καὶ ψυχρᾶς ὕλης
ζῶόν με ἀπετέλεσε μίξει ἐναντίων;
Πῶς οὖν δεσμεῖται νοῦς σαρκί, πῶς σὰρξ δέ τῷ ἄϋλῳ
νοῖ συνανακέκρται ἀμίκτως, ἀσυγχύτως,
ἀφύρτως τε νοῦς καὶ ψυχὴ προσφέρουσι τὸν λόγον
τὸν ἐνδιάθετον λαῶ, καὶ μένουσιν ὡσαύτως
ἄτμητα, ἀναλλοίωτα, ἀσύγχυτα εἰς ἅπαν;
Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ἀδελφοί, ἀνερμήνευτα εἶναι
καὶ πᾶσιν ἀκατάληπτα τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπάρχειν
πῶς τὸν ἡμᾶς ποιήσαντα τοιοῦτους ἐκ μὴ ὄντων
ἐξερευνᾶν οὐ φρίττομεν ἢ ἐννοεῖν ἢ λέγειν
τὰ ὑπὲρ λόγον, ὑπὲρ νοῦν τὸν ἡμέτερον ὄντα;
Κτίσματα ὄντες δέ λοιπὸν φοβήθητε τὸν κτίστην
καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολάς μόνας ἐξερευνᾶτε,
(262) τηρεῖν δέ ταύτας σπεύσατε ὑμῶν πάση δυνάμει,
εἰ βούλοισθε καὶ τῆς ζωῆς κληρονόμοι γενέσθαι.
Εἰ δέ καταφρονήσετε τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων
καὶ τὰ θελήματα αὐτοῦ παρίδετε, ὡς εἶπε,
καὶ ἀπειθήσετε αὐτῷ ἐν ἐνὶ πάντως λόγῳ,
οὐ δόξα, οὐκ ἀξίωμα, οὐ πλοῦτος ἐκ τοῦ κόσμου,
ἀλλ' οὐδ' ἢ γνώσις ἢ μωρὰ τῶν ἕξω μαθημάτων,
οὐ σύνταξις, οὐ σύνθεσις καλλιπερίας λόγων,
οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἢ χρημάτων
ὠφέλειαν τὴν οἰانوῦν παρέξουσιν γε τότε,
ὅτε κρινεῖ τὰ σύμπαντα καὶ πάντας ὁ Θεός μου.
Ἄλλ' ὁ παροφθεῖς λόγος παρ' ἡμῶν τοῦ Δεσπότη
στήσεται κατὰ πρόσωπον ἑνὸς ἐκάστου τότε
καὶ ἕκαστον κατακρινεῖ μὴ φυλάξαντα τοῦτον.
Οὐκ ἔστι λόγος γὰρ ἀργός, ἀλλὰ ζῶν Θεοῦ λόγος

ζώντος καί διαμένοντος εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Λοιπόν, ἡ κρίσις ἔσεται οὕτως, καθὼς καὶ εἶπον,
ὁμοῦ τε καὶ τῆς ἐντολῆς, οἴμοι, προσυπαντώσης,
ἐλγχούσης τόν ἄπιστον ἢ πιστόν πάντως ὄντα,
πειθήνιον ἢ ἀπειθῆ τοῖς λόγοις τοῦ Δεσπότου,
γενόμενον ἐπιμελῶς ἢ καὶ ἀμεληθέντα,
καὶ οὕτως χωρισθήσονται οἱ ἄδικοι δικαίων,
οἱ ἀπειθεῖς τῶν τῷ Χριστῷ πάντως ὑπακουσάντων,
τῶν φιλοθέων οἱ νῦν ἀγαπῶντες τόν κόσμον
καὶ τῶν εὐσπλάγχων ἄσπαγχοι καὶ τῶν ἐλεημόνων
ἀνελεήμονες ὁμοῦ, καὶ στήσονται οἱ πάντες
γυμνοὶ καὶ πλούτου καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς, ἧς ἐν κόσμῳ
ἀπήλασαν, καὶ ἑαυτούς, οἴμοι, κατακρινούσιν.
Αὐτικατάκριτοι αὐτῶν γενόμενοι τοῖς ἔργοις
(263) ἀκούσονται δ' Ἀπέλθετε, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
μὴ πειθαρχήσαντες ἐμοί, Δεσπότη φιλανθρώπῳ!
Ἦς, Δέσποτα, ῥυσθεῖημεν δικαίας καταδίκης
καὶ τῆς μερίδος τύχοιμεν τῶν προβάτων σου, Λόγε,
δωρεάν, ὡς μὴ ἔχοντες ἐλπίδα σωτηρίας.

ἐξ ἔργων, οἱ κατάκριτοι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΑΒ'.

*Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καὶ σοβαροὶ τῷ πλούτῳ περὶ τὴν σκιάν τῶν ὀρωμένων
πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θεοῦ
γίνονται Πνεύματος. (264)*

Ἐπὶ πιστῶν με, Δέσποτα, λοιδορούμενον βλέπων
ὡς ὑπάρχοντα πλάνον τε καὶ προπεπλανημένον,
ὅτι τό Πνεῦμα λέγοιμι, τῆ σῆ φιλανθρωπία
καὶ τοῦ πατρός μου ταῖς εὐχαῖς, τό Ἅγιον λαβεῖν με,
ἐλέησον καὶ χάρισαι λόγον, γνώσιν σοφίαν,
ἵνα οἱ πάντες γνώσωνται οἱ ἀντικείμενοί μοι,
ὅτι τό σόν ἐντός ἐμοῦ λαλεῖ Πνεῦμα τό Θεῖον.
Δός μοι εἰπεῖν, ὡς εἶρηκας, δός κάμοί, ὡς ὑπέσχου,
οἷς ἀντειπεῖν οὐδεῖς αὐτῶν ἢ ἀντιστῆναι, Σῶτερ,
ἰσχύσει' σύ γάρ εἶ δοτήρ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.
Ἐγώ, Χριστέ, κἄν λέγωσι πλανᾶσθαι με, σόν δοῦλον,
οὐδέποτε πεισθήσομαι βλέπων σε, τόν Θεόν μου,
καὶ καθορῶν τό ἄχραντον πρόσωπόν σου καὶ θεῖον
καὶ ἐξ αὐτοῦ δεχόμενος ἐλλάμψεις σου τάς θείας,
λαμπόμενος ἐν πνεύματι νοερούς ὀφθαλμούς μου.
Ἄλλά μὴ δώης, ὦ Θεέ, ἅπαντας πλανηθῆναι
τούς νῦν εἰς σέ πιστεύοντας πλάνην τὴν ὀλεθρίαν
τοῦ μὴ πιστεύειν, ὅτι σύ πάντας καὶ νῦν φωτίζεις

έλλάμπων τῆς θεότητος ἀκτίσι σου τῆς θείας.
Σύ γάρ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἡμεῖς ἐν ἁμαρτίαις·
σύ φῶς οἰκεῖς ἀπρόσιτον, σκότος ἡμεῖς δὲ πάντες·
(265) σύ ἕξω εἶ τῆς κτίσεως καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ κτίσει.
Οἱ πλείους δὲ τῶν ἐξ ἡμῶν καὶ τῆς κτίσεως ἕξω
ἐν τῇ αἰσθήσει πέλουσιν ὅλως ἀναισθητοῦντες
καὶ παρά φύσιν ὄντες δὲ ἕξω εἰσὶν τῶν πάντων,
οἱ βέποντες οὐ βλέπουσιν, ὀρῶντες οὐχ ὀρῶσιν
οὐδέ Θεοῦ θαυμάσια ἐν νοερᾷ αἰσθήσει
καταλαβεῖν ἰσχύουσιν, ἀλλ' εἰσὶ ἕξω κόσμου,
μᾶλλον δ' ἐν κόσμῳ ὡς νεκροὶ εἰσὶ καὶ πρό θανάτου
καὶ πρό ἐξόδου κάτοχοι ἐν ἄδη κατωτάτῳ.
Οὗτοι οὖν ὄντως πέλουσιν, οὓς ἡ γραφή γε λέγει,
οἱ ἔνδοξοι, οἱ πλούσιοι, οἱ σοβαροὶ τοῖς πᾶσιν,
οἱ καὶ δοκοῦντες εἶναι τι ἐκ τῶν τοιούτων ὅλως,
μὴ συνιδεῖν ἰσχύοντες τὴν ἑαυτῶν αἰσχύνην·
κᾶν γὰρ σοφίαν κέκτηνται ἐν ἑαυτοῖς τοῦ κόσμου,
δόξαν τε ὡς ἱμάτιον, οἷησιν τὴν ματαίαν
ὥσπερ σκηνὴν δομήσαντες φρεσὶ πεπλανημέναις
καὶ τὴν μὲν ἐνδυσάμενοι, τὴν δὲ ἐγκατοικοῦντες,
ὡς ἐν πυθμένι κάθηνται ἐν ἄδου κατωτάτου
καὶ ἀγνοοῦσι τὸν Θεόν, ἀγνοοῦσι τὸν κόσμον
καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἅπαντα ποιήματα τοῦ κτίστου.
Τίς γάρ τὸν κτίστην γινώσεται, πρὶν ἢ τὴν κτίσιν ἴδῃ
ἐν λόγῳ οἷα λογικός, ἐν νοί νοερῶς δέ,
καὶ ἐν αἰσθήσει νοερᾷ νοερῶς κατοπτεύων;
Τίς δέ; ὁ καθορῶν πνευματικῶς διὰ Πνεύματος Θείου
μυστικῶς ἐλλαμπόμενος, ὀδηγούμενος θ' ἅμα,
πρὸς γινῶσιν τὴν τοῦ ποιητοῦ ἀμυδρῶς πως ἀνέλθοι.
Οὕτω γὰρ καθαιρόμενος τρανοτέραν τὴν γινῶσιν
λαβεῖν ἀξιωθήσεται, ὡς γραφή πᾶσα λέγει.
Οἱ ἐμπαθεῖς, ὡς ἔφην δέ, ἀπόνοιαν ἐκείνοι
φοροῦντες ὡς ἱμάτιον, τὴν οἷησιν ὡς δόξαν
(266) ἐνδεδυμένοι τέρπονται καὶ γελῶσι τοὺς ἄλλους
καὶ παίζουσιν ἐν ταῖς σκιαῖς τὸν τῶν σκυλάκων τρόπον.
Κάρυον εἰ προσρίψειας καὶ κροτήσῃε τρέχον,
ἐπιπηδῶσι, δράσσονται, περιχαίνουσι τοῦτο
καὶ σὺν αὐτῷ κυλίνονται καὶ συσκιρτῶσιν ἅμα·
κᾶν φραγελλίου σύρη τις πρό ποδῶν τό σχοινίον
συστρέφονται καὶ πίπτουσι καὶ πόδας εἰς ἄερα
ἐκτείνουσι καὶ πρόξενοι γέλωτος τοῖς ὀρῶσιν
ἀνθρώποις ἐπὶ τῇ αὐτῶν γίνονται πτώσει πᾶσιν.
Οὕτως οὖν καὶ οὗτοι δαίμονας τέρπουσιν ἀναισθητῶς
ἐν ταῖς οἰκείαις πράξεσι καὶ ἤθεσιν ὡσαύτως·
οἱ γοῦν τοιοῦτοι, λέγε μοι ἔρωτῶντι, ὡς ἔχεις,
πῶς τὰ Θεοῦ μυστήρια διηγῆσονται ἄλλοις;
Πῶς δὲ τό φῶς τῆς γνώσεως φωτισθῶσι κᾶν ὅλως
καὶ ἄλλοις μεταδώσουσιν, εἴτε κρίσιν εὐθεῖαν
ἐν διακρίσει ἀληθεῖ ἐξάξουσι δικαίως,

οί σκότος ὡς ἱμάτιον ὄντες ἐνδεδυμένοι,
ἐν αἰσθήσει ἀναίσθητοι, ζωῆς νεκροί ἐν μέσῳ;
Ἄλλ', ὦ ὑμεῖς φιλόθεοι, ἀκούσατε ῥημάτων
ἀληθινῶν καὶ θαυμαστῶν, ὧν τό στόμα Κυρίου
καὶ προλαβόν ἐλάλησε καὶ νῦν λαλεῖ τοῖς πᾶσιν.
Εἰ μὴ δόξαν ἀπώσεσθε, εἰ μὴ ρίψετε πλοῦτον,
εἰ μὴ ματαίαν οἴησιν ἐκδύσεσθε εἰς ἅπαν,
εἰ μὴ τῶν πάντων γένησθε ἔσχατοι ἐν τοῖς ἔργοις
καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λογισμοῖς, μᾶλλον δέ ταῖς ἐννοίαις
ἐσχάτους πάντων ἑαυτοὺς νομίζετε ὑπάρχειν,
οὐκ ἂν δακρύων ὀχετοὺς, οὐ κάθαρσιν σαρκός τε
κτήσησθε ἢ θεάσησθε πῶς ἐνεργοῦνται ταῦτα.
Λοιπόν, θρηνεῖτε ἑαυτοὺς, λοιπόν, μετανοεῖτε,
λοιπόν, θερμά προχέετε δάκρυα καθ' ἡμέραν,
ἵν' ὀφθαλμοὺς ἐκπλύνητε νοερούς τῆς καρδίας,
(267) ἵνα τό φῶς θεάσησθε τό λάμπαν ἐν τῷ κόσμῳ,
ὁ λάμπων κρᾶζει καὶ βοᾷ· Τό φῶς ἐγώ τοῦ κόσμου
ἤμην, εἰμί καὶ ἔσομαι καὶ θέλω καθορᾶσθαι.
Εἰς τοῦτο γάρ ἐλήλυθα σωματικῶς ἐν κόσμῳ,
διπλοῦς ὁ εἰς γενόμενος καὶ μείνας εἰς ὡσαύτως,
ἵνα Θεόν με ὄρατόν οἱ πιστῶς προσκυνοῦντες
καὶ τὰς ἐμάς φυλάσσοντες ἐντολάς ἀοράτως
ἐλλάμπονται καὶ νοερώς μουόμενοι τήν δόξαν
θεότητός μου τῆς φρικτῆς, σαρκός τε προσληφθείσης
καὶ τό διπλοῦν τῶν φύσεων μυστικῶς καθορώντες
ὡς ἕνα με τότε Θεόν ἀδιστακτικῶς ὑμνοῦσιν.
Ἄλλως οὐκ ἔνι γάρ καλῶς ἐμήν οἰκονομίαν,
ἐμήν τε συγκατάβασιν ἐπιγνῶναι καὶ φριξαι
καὶ προσκυνῆσαι ὡς Θεόν τόν ἐν μορφῇ ἀνθρώπου
γενόμενόν με καὶ Θεόν μείναντα ἀνεκφράστως·
δύο τό ἐν, ἀμέριστα ὑποστάσει, οὐ φύσει,
εἷς οὖν Θεός ἐγώ εἰμι, τέλειος ἀνθρωπός τε,
ὀλοτελής, ὀλόκληρος, σάρξ, ψυχή, νοῦς καὶ λόγος·
ἄνθρωπος ὅλος καὶ Θεός ἐν δυσί ταῖς οὐσίαις,
διπλοῦς ὡσαύτως φύσει, διπλαῖς ταῖς ἐνεργείαις,
διπλαῖς καὶ ταῖς θελήσεσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει,
Θεός ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπος, εἷς εἰμι τῆς Τριάδος.
Οἱ οὕτω με πιστεύσαντες εἶναι καὶ ἐπιγνόντες
ἐν τῷ καθάραι ἑαυτοὺς σπουδῇ καὶ μετανοίᾳ
καὶ δυναθέντες κατιδεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ
καὶ μυηθῆναι νοερώς ἐμήν οἰκονομίαν,
αὐτοὶ με ἀγαπήσουσιν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
αὐτοὶ δέ καὶ φυλάσσονται πάσας τὰς ἐντολάς μου
καταπλαγέντες τήν ἐμήν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν,
αὐτοὶ μοι καὶ συνέσονται καὶ κοινωνοὶ τῆς δόξης,
τῆς τοῦ Πατρός μου ἔσονται εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀμήν.

ΛΓ'.

Περί θεολογίας' καῑ ότι οῑ τό̄ κατ' εικόνα φυλάξαντες τας̄ πονηράς̄ δυνάμεις̄ τοῡ ἄρχοντος̄ τοῡ σκότους̄ καταπατοῦσιν, οῑ δ' ἄλλοι, οἷς̄ ἐμπαθῆς̄ ὁ βίος, ὑπ' αὐτοῦ̄ κρατοῦνταῑ καῑ βασιλεύονται. (268)

Φῶς ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τό Ἅγιον Πνεῦμα.
Βλέπε τί λέγεις, ἀδελφέ, βλέπε μή παρασφάλῃς!
Ἐν γάρ τὰ τρία φῶς εἰσιν, ἕν, οὐ κεχωρισμένον,
ἀλλ' ἠνωμένον ἐν τρισὶ προσώποις ἀσυγχύτως.
Θεός γάρ ἀδιαίρετος ὅλως ἐστὶ τῆ φύσει,
καὶ τῆ οὐσίᾳ ἀληθῶς ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν
οὐ τῆ δυνάμει τέμνεται, οὐ τῆ μορφῇ, οὐ δόξῃ,
οὐ τῆ ιδέα, ὅλος γάρ ἀπλοῦν φῶς καθορᾶται.
Ἐν τούτοις ἐν τὰ πρόσωπα, ἕν αἱ τρεῖς ὑποστάσεις'
τά τρία γάρ ἐν τῷ ἐνί, ἕν τὰ τρία δέ μᾶλλον,
τά τρία μία δύναμις, τά τρία μία δόξα,
τά τρία μία φύσις γε, οὐσία καὶ θεότης.
Αὐτὰ καὶ φῶς τό ἐν εἰσιν, ὃ φωτίζει τόν κόσμον,
οὐχί τόν κόσμον, ἄπαγε, τόν ὀρώμενον τοῦτον
- οὐδέ γάρ ἔγνωκεν αὐτόν, οὐδέ δύναται γινῶναι
ὁ κόσμος ὁ ὀρώμενος οὐδ' οἱ τοῦ κόσμου φίλοι
ὁ γάρ τόν κόσμον ἀγαπῶν ἐχθρός Θεοῦ τυγχάνει,
ἀλλ' ὃν αὐτός πεποίηκεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα
αὐτοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν, κόσμον ἡμεῖς καλοῦμεν,
(269) ὅτι κοσμεῖται ἀρεταῖς, ἄρχει τῶν ἐπιγείων,
καθὼς ἐκεῖνος τοῦ παντός ἔχει τὴν ἐξουσίαν,
καὶ βασιλεύει τῶν παθῶν τοῦτο τό κατ' εἰκόνα
καὶ ὑποτάσσει δαίμονας δημιουργούς κακίας,
καταπατεῖ τόν δράκοντα, τόν ἀρχαῖον, τόν μέγαν,
ὥσπερ στρουθίον εὐτελές' καὶ πῶς; Ἄκουσον, τέκνον!
Ὁ ἀρχων οὗτος ὁ πεσών τοῦ φωτός τῆ στερήσει
ἐν σκότει γέγονεν εὐθύς καὶ ἔστι μετὰ πάντων
τῶν σύν αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ πεσόντων ἐν τῷ σκότει
καὶ βασιλεύει ἐν αὐτῷ, τῷ σκότει, πάντων λέγω,
τῶν κρατουμένων ἐν αὐτῷ δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων.
Πᾶσα ψυχὴ μὴ βλέπουσα φῶς τῆς ζωῆς τό λάμπον
ἐν τε ἡμέρᾳ καὶ νυκτί ὑπ' αὐτοῦ τιμωρεῖται,
τιτρώσκειται, δαμάζεται, ἄγεται καὶ δεσμεῖται
καὶ βέλεσι τῶν ἡδονῶν κεντᾶται καθ' ἡμέραν.
Εἰ καὶ δοκεῖ ἀνθίστασθαι, εἰ καὶ δοκεῖ μὴ πίπτειν,
ἀλλ' οὐν ἰδρωτί σύν πολλῷ, κόπῳ, πόνῳ καὶ μόχθῳ
ἔχει ἀεὶ τόν πόλεμον ἀκατάλλακτον τούτου.
Ψυχὴ δέ πᾶσα ἢ τό φῶς καθορῶσα τό θεῖον,
ὄθεν ἐκεῖνος πέπτωκε, καταφρονεῖ ἐκείνου
καὶ λαμπομένη παρ' αὐτοῦ φωτός τοῦ ἀπροσίτου
καταπατεῖ τόν ἄρχοντα τοῦ σκότους ὥσπερ φύλλα

150

καταπεσόντα ἐπί γῆν ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ δένδρου.
Ἐν σκοτει γάρ τήν δύναμιν ἔχει καί ἐξουσίαν,
ἐν τῷ φωτί δέ γίνεται πτώμα νεκρόν εἰς ἅπαν.
Φῶς δέ ἀκούων, πρόσσεχε ὅποιον φῶς σοι λέγω,
μή ὑπολάβῃς λέγειν με τό φῶς τό τοῦ ἡλίου!
Καί γάρ ὀρᾷς ἐν τῷ φωτί τούτου πολλούς ἀνθρώπους
ἐξαμαρτόντας ὡς ἐγώ, δεινῶς μαστιζομένους,
πίπτοντας καί ἀφρίζοντας μεσοῦσης τῆς ἡμέρας,
καί ἀοράτως πάσχοντας ἐκ πονηρῶν πνευμάτων,
(270) καί τοῦ ἡλίου λαμποντος οὐδέν ἐκ τούτου πλέον
ἐγγίνεται τό ὄφελος τοῖς δαίμοσιν ἐκδότοις.
τοῖνυν οὐ λέγω σοι τό φῶς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου,
οὐ τῆς ἡμέρας, ἄπαγε, οὐ λυχνιαῖον ὄλως,
οὐ τῶν ἀστέρων τῶν πολλῶν, οὐδέ σελήνης φάος,
οὐκ ἄλλου ὄλως ὄρατοῦ ἀπαύγασμα φωτός σοι
παραδηλῶν ἐνέργειαν τοιαύτην ὄλως ἔχειν.
Τά αἰσθητά τούς αἰσθητούς ὀφθαλμούς καί γάρ μόνους
φωτίζουσι καί λάμπουσι φῶτα καί βλέπειν μόνον
παρέχουσι τά αἰσθητά, τά νοητά οὐ μέντοι.
Πάντες οὖν, ὅσοι βλέπουσι τά αἰσθητά καί μόνον,
τυφλοί εἰσι τά νοερά ὄμματα τῆς καρδίας.
Τά νοερά οὖν ὄμματα τῆς νεορᾶς καρδίας
καί νοερῶ φωτίζεσθαι ὀφείλουσι φωτί γε.
Εἰ γάρ ὁ ἔχων σώματος τάς κόρας ἐσβεσμένας
ὄλος ὑπάρχει σκοτεινός, ἀγνοῶν ποῦ ὑπάρχει,
πόσῳ γε μᾶλλον ὁ ψυχῆς ἔχων τυφλόν τό ὄμμα
ἐσκοτισμένος ἔσεται, καί σώματι καί πράξει
μικροῦ νεκρωμένος δέ καί πνεύματι ὑπάρξει;
Νόησον τοῖνυν ἀκριβῶς, ὅποιον φῶς σοι λέγω!
Οὐ λέγω σοι τήν πίστιν γάρ, οὐ λέγω τήν τῶν ἔργων
πρᾶξιν οὐδέ μετάνοιαν οὐδέ νηστείαν πάντως,
ἀκτημοσύνην οὐδαμῶς, οὐ σοφίαν, οὐ γνῶσιν,
ἀλλ' οὐδέ τό διδάσκειν' τούτων γάρ οὐδέν ἐστιν,
οὐ φῶς οὐδέ ἀπαύγασμα φωτός, οὐπέρ σοι λέγω,
οὐδέ γε ἡ εὐλάβεια ἡ ἕζωθεν, οὐ σχῆμα
τό ταπεινόν καί εὐτελές' πάντα γάρ ταῦτα πράξεις
καί ἐντολῶν ἐκπλήρωσις, εἴ γε καλῶς τελοῦνται
καί ἐκπληροῦνται, ὡς αὐτός ἐντέλλεται ὁ κτίστης.
Τά δάκρυα κατά πολλούς ἐκχέονται τούς τρόπους
καί ἡ ἐπωφελῆ εἰσιν ἢ καί βλάπτουσι μᾶλλον'
τέως αὐτά καθ' ἑαυτά ἀνόνητα εἰς ἅπαν.
(271) ἡ δ' ἀγρυπνία μοναχῶν οὐκ ἔστι πάντως μόνων,
ἀλλά καί τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἔργοις ἀσχολουμένων,
καί ἀγρυπνοῦσι πλείονα ὑφαίνουσαι γυναῖκες,
χρυσόχοοι τε καί χαλκεῖς ἢ μονασταί οἱ πλεῖστοι,
καί διά τοῦτο λέγομεν ὅτι τούτων ἀπάντων
τῶν ἐναρέτων πράξεων οὐδέν φάος καλεῖται.
Ὅπου καί συναγόμεναι εἰς ἕν αἰ πᾶσαι πράξεις
καί ἀρεταί ἀνελλιπῶς φῶς οὐκ εἰσὶ τό θεῖον,

δί'ιστανται γάρ ἐξ αὐτοῦ πᾶσαι πράξεις ἀνθρώπων,
καί αὐταί μὲν αἰ παρ' ἡμῶν ἐκπληρούμεναι πράξεις
τό καθ' ἡμᾶς πρὸς τοὺς λοιπούς ζῶντας ἐν πονηρίᾳ
φῶς λέγονται πρὸς τὰ καλὰ κάκείνους ὀδηγοῦσαι
καί, ὅπερ ἔστιν ἐν ἐμοί σκότος καί ἐκτυφλοῖ με,
φῶς τῷ πλησίον γίνεται καί τοῖς ὀρώσι λάμπει.
Καί ἵνα μὴ παράδοξα ὑποπτευθῶ σοι λέγειν,
ἄκουσον, καί λαλήσω σοι αἰνίγματος τήν λύσιν·
νηστεύω ἴσως διὰ σέ, ἵνα φανῶ νηστεύων,
καί τοῦτο κέντρον μὲν ἐμοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπάρχει
καί ὡς δοκός ἐμπέπηκται μέσον ἐν τούτοις πάντως·
σύ δέ φωτίζει βλέπων με, εἰ μὴ με κατακρίνης,
ἀλλ' εἰ μεμφόμενος σαυτὸν ὡς γαστρίμαργον πάντως·
πρὸς γάρ ἐγκράτειαν γαστρός καθοδηγῆ ἐκ τούτου
καί τῆς τρυφῆς ὑπερορᾶν προφανῶς ἐκμανθάνεις.
Πάλιν ἐγὼ ἐνδέδυμαι εὐτελεῆ καί ῥακώδη
καί μονοχίτων ἐν παντί περιπατῶν νομίζω
δοῦξαν ἐκ τῶν ὀρώντων με καί ἔπαινον θηρᾶσθαι
καί ὡς ἀπόστολος αὐτοῖς ἄλλος νέος ὀρᾶσθαι,
καί τοῦτο γίνεται ἐμοί πάσης αἰτίον βλάβης
καί σκότος ὄντως καί παχὺ νέφος ἐν τῇ ψυχῇ μου·
τοὺς δέ ὀρώντάς με λαοὺς φωτίζει καί διδάσκει
ὑπερφρονεῖν καλλωπισμοῦ, ὑπερφρονεῖν καί πλοῦτου
καί εὐτελοῦς ἀντέχεσθαι καί τραχείας ἐσθῆτος,
(272) ὅπερ καί ἔστιν ἀληθῶς ἔνδυμα ἀποστόλων.
Οὕτως καί πᾶσαι αἰ λοιπαὶ τῶν ἀρετῶν γε πράξεις
πράξεις εἰσὶν ἐκτός φωτός, ἔργα ἀκτίνος δίχα,
ὁμοῦ γάρ συναγόμεναι πᾶσαι, ὥσπερ προεῖπον,
καί εἰς τό ἐν γινόμεναι αἰ ἐνάρετοι πράξεις,
εἴπερ καί ἔστι δυνατόν ἐν ἀνθρώπῳ γενέσθαι,
λαμπάδι ἐξωμοίωνται φῶς ἐστερημένη.
Ὡς γάρ οὐκ ἔστι λέγεσθαι πῦρ τοὺς καρβῶνας μόνους,
ἀλλ' οὐδέ πάλιν ἀνθρακας οὐδέ φλόγα τὰ ξύλα,
οὕτως οὐ πίστις ἅπασα, οὐκ ἔργα οὐδέ πράξεις,
οὐκ ἐντολῶν ἐκπλήρωσις πῦρ, φλόξ ἢ φῶς τό θεῖον
εἰσὶν ἄξια λέγεσθαι, οὐ γάρ εἰσι τῷ ὄντι,
ἀλλ' ὅτι δέξασθαι τό πῦρ, τῷ φωτί τε ἐγγίσει
καί ἀναφθῆναι δύναται ἀπορρήτῳ ἐνώσει,
τοῦτο ὑπάρχει ἀρετῶν ἔπαινός τε καί κλέος.
Καί διὰ τοῦτο ἄσκησις πᾶσα καί πᾶσαι πράξεις
ἐπιτελοῦνται παρ' ἡμῶν, ἵνα φῶς τοῦ θείου
ὥσπερ λαμπάς μετάσχωμεν, ὡς ἐν κηρίον πάσας
προβαλλομένης τῆς ψυχῆς φωτί τῷ ἀπροσίτῳ·
μᾶλλον δέ ὥσπερ πάπυρος ἐμβάπτεται κηρίῳ,
οὕτω ψυχὴ ταῖς ἀρεταῖς ἀπάσαις πιανθεῖσα
ὅλη ἀνάψει ἐξ αὐτοῦ, ὅσον ὀρᾶν ἰσχύσει,
ὅσον ἐν οἴκῳ τε αὐτῆς εἰσαγαγεῖν χωρήσει,
καί τότε φωτιζόμεναι αἰ ἀρεταὶ ὡς θεῖω
φωτί συγκοινωνήσασαι φῶς καί αὐταὶ καλοῦνται,

μᾶλλον δ' εἰσὶ καὶ αὐταὶ φῶς φωτὶ συγκεκραμέναι,
περιαυγάζουσί τε φῶς ψυχὴν αὐτὴν καὶ σῶμα
καὶ λάμπουσί γε ἀληθῶς πρῶτον τῷ κεκτημένῳ
καὶ τότε πᾶσι τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν σκότει τοῦ βίου·
οὓς φώτισον ἐν Πνεύματι, Χριστέ, τῷ Παναγίῳ
καὶ κληρονόμους ποιήσον οὐρανῶν βασιλείας
μετὰ πάντων ἀγίων σου, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας·
ἀμήν.

ΛΔ'.

*Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν αἰσθήσει τρανῆ,
ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἃν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καὶ φῶς
αὐτὰς ἀπεργάζεται. (273)*

Δίψοιται τῶν ὄρατῶν ὁ ἀόρατος πάντως
καὶ τῶν κτισμάτων ὁ αὐτὰ πρῶτον κατασκευάσας
καὶ τῶν φθαρτῶν ὁ ἀφθαρτος, τό σκότος τοῦ φωτός τε,
καὶ μίξις τούτων γέγονε, ὅτε Θεός κατήλθε.
Τὰ διεστῶτα τότε γάρ ἤνωσεν ὁ Σωτήρ μου,
ἀλλ' οἱ τυφλοὶ τὴν ἔνωσιν οὐκ εἶδον, οἱ νεκροὶ δὲ
λέγουσι ταύτης αἴσθησιν μηδ' ὄλως ἐσηκέναι,
καὶ ζῆν καὶ βλέπειν οἶονται, ὡς μανίας ἐσχάτης,
καὶ ἀπιστοῦντες λέγουσιν· Οὐδεὶς τῆ πείρα τοῦτο
ἔγνωκεν ἢ ἔπαθεν, οὐκ εἶδεν ἐν αἰσθήσει,
ἀλλ' ἀκοῆ καὶ διδαχῇ λόγων γίνεται μόνων.
Ἄλλ' ὡς Χριστέ μου, δίδαξον εἰπεῖν με τί πρὸς ταῦτα
καὶ τῆς ἀγνοίας τῆς πολλῆς καὶ ἀπιστίας τούτους
ἐκπαῖσαι καὶ χαρίσασθαι ἰδεῖν σε, φῶς τοῦ κόσμου!
Ἀκούσατε καὶ σύνετε, πατέρες, θεῖους λόγους
καὶ γνώσεσθε τὴν ἔνωσιν ἐν γνώσει γινομένην
καὶ ἐν αἰσθήσει ἐκ παντός καὶ πείρα καὶ ὁράσει.
Θεός ἐστιν ἀόρατος, ὄρατοί δ' ἡμεῖς πάντως·
εἰ οὖν αὐτός τοῖς ὄρατοῖς θελήματι ἐνοῦται,
ἔνωσις ἄρα γίνεται ἀμφοτέρων ἐν γνώσει.
Εἰ δὲ ἀγνώστως εἴποιαι τοῦτο καὶ ἀναισθήτως,
(274) πάντως νεκρῶν ἢ ἔνωσις καὶ οὐ ζωῆς πρὸς ζῶντας.
Κτισμάτων κτίστης ὁ Θεός, κτιστοὶ δ' ἡμεῖς ὡσαύτως·
εἰ οὖν τῷ κτίσματι Θεός ὁ κτίσας συγκατέλθη
καὶ ἐνωθῆ καὶ γίνηται ὡς ὁ κτίστης τό κτίσμα,
αἴσθησιν ὄντως λάβοιεν ἀληθοῦς θεωρίας,
ὅτι τῷ κτίστη τὸ κτιστόν ἀπορρήτως ἠνώθη.
Εἰ δὲ μή τοῦτο δώσομεν, ἀπόλωλεν ἡ πίστις
καὶ ἡ ἐλπίς ἠφάνισται τῶν μελλόντων εἰς ἅπαν,
ἀνάστασις οὐκ ἔσεται οὐδ' ἡ καθόλου κρίσις.
Ἐπειδὴ καὶ τὰ κτίσματα, ὡς λέγεις, ἀναισθήτως
τῷ ποιητῇ ἐνούμεθα μηδὲν γνωστῶς νοοῦντες,
καὶ κινδυνεύει γε Θεός κατὰ σέ, ὡς οὐκ ἔστι

153

ζωή οὐδέ ζωὴν ἡμῖν ἐνούμενος παρέχει.
Πάλιν ὁ κτίστης ἄφθαρτος, τὰ κτίσματα φθαρτὰ δέ·
καὶ γάρ οἱ ἀμαρτήσαντες οὐχὶ τὸ σῶμα μόνον,
ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτάς εἰς φθοράν παρεισηξάν,
καὶ σώματι καὶ ψυχῇ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον
φθαρτοὶ ἐσμεν, ὡς τῇ φθορᾷ τοῦ νοητοῦ θανάτου
κρατηθέντες ὁμοῦ πάντες καὶ τῇ τῆς ἀμαρτίας.
Εἰ οὖν ὁ φύσει ἄφθαρτος ἐνωθῆ τῷ φθαρτῷ μοι,
ὄντως ἐν τούτων ἔσεται, ὧν περ λέγει σοι μέλλω·
ἢ γὰρ ἐμέ μεταβαλεῖ καὶ ἄφθαρτον ποιήσει
ἢ πρὸς φθοράν μεταβληθῆ ὁ ἄφθαρτος· καὶ οὕτως
ἴσως ἐγὼ οὐ γνώσομαι ἐκείνου πεπονθότος
καὶ γεγονότος ὡς ἐγώ· ἐγὼ δ' εἰ γένωμαι γε
ἄφθαρτος ὅλος ἐκ φθαρτοῦ κολληθεὶς τῷ ἀφθάρτῳ,
πῶς ἂν οὐκ αἰσθανθῆσομαι, πῶς ἂν αὐτῇ τῇ πείρᾳ
οὐκ ἴδω οὐδέ γνώσομαι γεγονώς, ὃ οὐκ ἤμην;
Τό γάρ εἶπεῖν ὅτι Θεὸς ἐνούμενος ἀνθρώποις
οὐ μεταδίδωσιν αὐτοῖς τῆς θείας ἀφθαρσίας,
ἀλλὰ ἐκείνων τῇ φθορᾷ συγκατασπάται μᾶλλον,
(275) τοῦ ἀνωλέθρου ὄλεθρον ὁ λέγων δογματίζει
καὶ βλασφημεῖ καὶ τῆς ζωῆς αὐτός ὅλως ἐκπίπτει.
Εἰ δέ τοῦτο ἀδύνατον, δέξαι μᾶλλον τὸ ἄλλο
καὶ ἀφθαρσίας μετασχεῖν σπούδασον πρό τοῦ τέλους.
Τό φῶς ὑπάρχει ὁ Θεός, οἱ ἐν σκότει ἡμεῖς δέ,
ἢ ἀληθέστερον εἶπεῖν, ἡμεῖς αὐτοὶ τὸ σκότος·
οὐδέ γάρ λάμπει ἀλλαχοῦ ὁ Θεός, μή πλανᾶσθε,
εἰ μὴ ἐν μόναις ταῖς ψυχαῖς, αἷς ἐνωθῆ πρό τέλους·
τοῖς δ' ἄλλοις, εἰ καὶ λάμπειεν οἱ κήρυκες, ὡς εἶπον,
ὡς πῦρ αὐτοῖς φανήσεται ἀπρόσιτον εἰς ἅπαν,
τό ἔργον δοκιμάσει τε, ὅποιον τὸ ἐκάστου,
καὶ πάλιν χωρισθήσεται τούτων ὡς ἀναξίων,
ἐκεῖνοι δ' ἀπολήψονται κόλασιν ἐπαξίαν.
Ὅμως ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ φῶς ψυχῶν αὐτός μόνος,
ἡμεῖς δέ σκότος τὰς ψυχὰς ἔχοντες ἀφωτίστους·
εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ τῶν ψυχῶν ἐνωθῆ τῇ ψυχῇ μου,
ἐκεῖνο συσβεσθήσεται καὶ γενήσεται σκότος
ἢ ἡ ψυχὴ μου ὡς τὸ φῶς ἔσεται φωτισθεῖσα.
Τό φῶς γάρ, ὅταν ἀναφθῆ, φεύγει εὐθύς τὸ σκότος,
καίτοι ἐστὶ τοῦ αἰσθητοῦ φωτός ἐκεῖνο ἔργον.
Εἰ δέ τὸ φῶς παραχθέν ἐνεργεῖ σοι τοιαῦτα
καὶ ὀφθαλμούς φωτίζει σου καὶ ψυχὴν κατευφραίνει
καί, ἅ τὸ πρὶν οὐκ ἔβλεπες, χαρίζεται ὁρᾶν σοι,
τί οὐ ποιήσει ἐν ψυχῇ λάμπας ὁ τούτου κτίστης,
ὁ «Γενηθήτω φῶς» εἰπὼν καὶ εὐθύς παρεισηχθη;
Τί δοκεῖ οὖν σοι, εἰ λάμπει νοερῶς ἐν καρδίᾳ
ἢ ἐν νοῖ ὡς ἀστραπή ἢ ὡς ἥλιος μέγας,
ἐμποιῆσαι δυνησεται ψυχῇ τῇ ἐλλαμφθείσῃ;
Οὐχὶ φωτίζει ταύτην γε καὶ γνωρίσαι παρέξει
ἐν ἐπιγνώσει ἀκριβεῖ αὐτόν, ὅστις ὑπάρχει;

Ναί, ὄντως οὕτως γίνεται, οὕτως ἐπιτελεῖται,
 (276) οὕτως ἀποκαλύπτεται τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις
 καί δι' αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ ὁ Υἱός σὺν Πατρί τε
 καί τούτους βλέπει, ὡς ἐστι δυνατόν κατιδέσθαι,
 καί τότε τὰ περὶ αὐτῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρήτως
 διδάσκεται καί φθέγγεται καί πᾶσιν ἄλλοις γράφει
 καί δόγματα θεοπρεπῆ ἐκτίθεται, ὡς πάντες
 οἱ προλαβόντες ἅγιοι διδάσκουσι πατέρες·
 οὕτως γάρ ἐδογματίσαν τό σύμβολον τό θεῖον,
 τοιοῦτοί τε γενόμενοι, ὡς εἶπομεν, κάκεινοι
 μετὰ Θεοῦ τὰ τοῦ Θεοῦ ἐφθέγγξαντο καί εἶπον.
 Τίς γάρ ἐθεολόγησε τριαδικήν μονάδα
 ἢ τίς αἰρέσεις ἔτρεψε μή γεγωνός τοιοῦτος
 ἢ τίς ἐκλήθη ἅγιος μή μετασχών Ἁγίου
 Πνεύματος; Οὐδεῖς πώποτε. Ὡς καί τό φῶς αἰσθήσει
 τό νοητόν προσγίνεσθαι πέφυκεν, οἷς προσέσται.
 Οἱ δ' ἀναισθήτως λέγοντες τούτου μεταλαμβάνειν,
 αὐτοῖ τῷ ὄντι ἑαυτούς καλοῦσιν ἀναισθήτους,
 ἡμεῖς δέ καί νεκρούς ὄντας ζωῆς ἐστερημένους,
 εἰ καί δοκοῦσιν ἔτι ζῆν, ὦ πλάνης, ὦ μανίας!
 Ἄλλ', ὦ φῶς, λάμψον εἰς αὐτούς, λάμψον, ὅπως ἰδόντες
 πεισθῶσιν ὄντως ὅτι φῶς σύ ἀληθές ὑπάρχεις,
 καί οἷς ἐνοῦσαι, ὡσπερ φῶς, ὁμοίους σοι ἐργάζῃ.
 Λάμπω καθώς καί πάντοτε τῶν τυφλῶν πρό προσώπου,
 ἀλλά ἰδεῖν οὐ βούλονται, καμμύουσι δέ μάλλον
 καί ἀναβλέψαι πρός ἐμέ οὐ θέλουσιν, ὦ τέκνον.
 Πρός δέ καί ἀποστρέφονται τὰς ὄψεις ἀλλαχόθεν,
 καὶ γώ συμπεριστρέφομαι, τούτων ἔμπροσθεν στήκω,
 κάκεινοι πάλιν ἀλλαχοῦ ἐκπέμπουσι τό ὄμμα
 καί ὄλως τοῦ προσώπου μου τό φῶς οὐ καθορῶσι.
 Τούτων οἱ μέν καλύπτονται καλύμμασι τὰς ὄψεις,
 οἱ δέ καί ἔξω φεύγουσι μισήσαντές με πάντως.
 (277) Τί οὖν τούτους ποιήσαιμι, ἀξαπορῶ εἰς ἅπαν·
 τό ἀβουλήτως γάρ αὐτούς καί βία τάχα σῶσαι,
 καί τοῦτο θλίψις δόξειε, μή θέλοντας σωθῆναι.
 Τό γάρ καλόν θελήματι ἔσται καλόν τῷ ὄντι,
 τό δ' ἀβουλήτως ἀγαθόν οὐκ ἀγαθόν ὑπάρξει,
 καί διά τοῦτο θέλοντας καί ὀρῶ καί ὀρῶμαι
 καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ποιῶ συγκληρονόμους,
 τούς δέ μή θέλοντας ἐῷ θέλοντας ἐν τῷ κόσμῳ,
 καί γίνονται κριταί αὐτοῖ ἑαυτῶν πρό τῆς δίκης,
 ὅτι ἐμοῦ ἐκλάμποντος φωτός τοῦ ἀπροσίτου
 αὐτοῖ τό σκότος ἑαυτοῖς προεξένησαν μόνοι,
 φῶς ἰδεῖν μή θελήσαντες καί μείναντες ἐν σκότει.

ΛΕ΄.

*Ὅτι πάντες οἱ ἄγιοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορώσιν, ὡς
θεμιτόν ἀνθρωπίνη φύσει Θεόν ὁράν. (278)*

Βλέψον ἄνωθεν, Θεέ μου,
καί εὐδόκησον φανῆναι
καί πτωχῶ προσομιλῆσαι.
Ἀποκάλυψον τό φῶς σου
διανοίξας οὐρανοῦς μοι,
ἄνοιξον τόν νοῦν μου μάλλον,
εἴσελθε καί νῦν ἐντός μου.
Λάλησον, καθάπερ πάλαι,
διά ῥυπαρᾶς μου γλώσσης,
περί ὧν τινες λαλοῦσιν,
ὅτι νῦν οὐδεῖς ὑπάρχει,
ὅς Θεόν γνωστῶς κατείδεν,
οὐδέ γέγονε πρό τούτου
παρεκτός τῶν ἀποστόλων.
Ἄλλ' οὐδέ αὐτούς ἐκείνους
λέγουσι τρανῶς ιδέσθαι
τόν Θεόν σου καί Πατέρα,
ἀλλά ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν,
ἀθεώρητον ὡσαύτως
δογματίζουσιν ὑπάρχειν,
(279) προβαλλόμενοι τό ῥῆμα
τοῦ ὑπερηγαπημένου
μαθητοῦ σου Ἰωάννου
λέγοντος· Θεόν οὐδέπω
ἑώρακει τις ἀνθρώπων.
Ναί, Χριστέ μου, λέξον τάχος,
ἵνα μή τοῖς ἀσυνέτοις
ἔγωγε δόξω ληρεῖν.
Γράφε, εἶπεν, ἄπερ λέγω,
γράφε καί μή κατοκνήσης.
Ἦ Θεός ἐγώ πρό πάντων
ἡμερῶν, ὥρῶν καί χρόνων,
ἀλλά καί αἰώνων πάντων
καί τῶν ὀρωμένων πάντων
νοουμένων τε κτισμάτων.
Ἦμην ὑπέρ νοῦν καί λόγον,
ὑπέρ ἔννοιάν τε πᾶσαν
μόνος μετά μόνου μόνος,
καί οὐδέν τῶν ὀρωμένων,
ἀλλ' οὐδέ τῶν ἀοράτων
ἦν πρό τοῦ γενέσθαι ὄντως.
Μόνος ἄκτιστος ἐγώ
σύν Πατρί καί Πνεύματί μου

μόνος ἀναρχος ὑπάρχω
ἐξ ἀνάρχου τοῦ Πατρός μου·
ἀγγέλων δέ οὐδείς οὐδέπω,
ἀλλ' οὐδέ τῶν ἀρχαγγέλων,
οὐ τῶν ἄλλων τε ταγμάτων
εἶδέ μου ποτέ τήν φύσιν
οὐδ' αὐτόν ἐμέ τόν κτίστην
ὄλον, οἷόσπερ τυγχάνω.
(280) Μόνην δέ ἀκτίνα δόξης
καί ἀπόρροιαν φωτός μου
καθορῶσι καί θεοῦνται.
Ἵως γάρ ἕσοπτρον ἡλίου
τάς ἀκτίνας δεδεγμένον
ἢ κρυστάλλινος ὡς λίθος
έλλαμφθεῖς ἐν μεσημβρία,
οὕτως δέχονται ἀκτίνας
τῆς θεότητός μου πάντες.
Ἵλον δέ με κατιδέσθαι
οὐπω τις κατηξιώθη,
οὐκ ἀγγέλων, οὐκ ἀνθρώπων,
οὐ δυνάμεων ἀγίων.
Ἵξω γάρ εἶμι τῶν πάντων
καί ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
οὐ φθονῶν δέ τούτοις πάντως,
ὅπως μή με καθορῶσιν,
οὐδ' ὡς ἀκαλλῆς ὑπάρχων
κρύπτομαι τοῦ μή φανῆναι,
ἀλλά ἄξιος οὐδείς μου
τῆς θεότητος εὐρέθη,
οὐδέ γέγονε τοῦ κτίστου
ἰσοδύναμον τό κτίσμα.
Τοῦτο γάρ οὐδέ συμφέρει
μικράν δ' ὀρώντες ἀπαυγίην
ὄντως εἶναί με μυοῦνται
καί γινώσκουσι Θεόν με
τόν αὐτούς παραγαγόντα,
καί ἐκπλήξει με καί φόβῳ
ἀνυμνοῦντες λειτουργοῦσιν.
Οὐκ ἐνδέχεται Θεόν γάρ
ἄλλον φύσει παραχθῆναι
(281) ἰσοδύναμον τοῦ κτίστου
οὐδ' ὁμοφυῆ ἐκείνου,
οὐδέ δυνατόν γάρ ὄλως
ὁμοούσιον τοῦ κτίστου
τό κτιζόμενον γενέσθαι.
Τῷ ἀκτίστῳ τό κτιστόν γάρ
πῶς ποτε ἐξισωθεῖη;
Τοῦ ἀεὶ ὠσαύτως ὄντος
καί ἀνάρχου καί ἀκτίστου

τά κτιζόμενα ἐλάττω
καί γάρ εἶναι μαρτυρήσεις
καί τοσοῦτον διαφέρειν,
ὅσον ἄμαξα καί πρίων
τοῦ αὐτά τεκτηναμένου.
Πῶς οὖν ἄμαξα τόν ταύτην
τεκτηνάμενον ἐκμάθοι;
Πῶς δέ πρίων τόν κινουῦντα
ἐπιγνώσεται, εἰπέ μοι,
εἰ μή τούτοις δώσει γνῶσιν,
εἰ μή ὄρασιν ἐνθείη
ὁ αὐτά κατασκευάσας,
ὃ ἀδύνατον ὑπάρχει
τοῦτο πᾶσι τοῖς κτισθεῖσιν;
Οὐδεῖς ἀνθρώπων ὅλως οὖν,
οὐδεῖς καί τῶν ἀγγέλων
τοῦ διδόναι πνεῦμα ἄλλοις
ἔλαβε τήν ἐξουσίαν
ἢ ζωὴν αὐτοῖς παρέχειν,
ὁ δέ Κύριος τῶν πάντων
ἔχων ἐξουσίαν μόνος,
μόνος ἔχων δυναστείαν,
(282) ὡς πηγὴ ζωῆς ὑπάρχων
ἔμψυχα παράγει ζῶα,
οἷα πάντως καί θελήσει,
καί χαρίζεται ἐκάστῳ
ὡς τεχνίτης, ὡς δεσπότης,
ὅσα βούλεται καί θέλει,
ᾧ ἡ δόξα καί τό κράτος
νῦν, αἰεὶ καί εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

Λστ'.

Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ' αὐτόν διωγμῷ.
(283)

Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, εὐχαριστῶ σοι, μόνη
καρδιογνώστα, βασιλεῦ δίκαιε, πανοικτίρμον!
Εὐχαριστῶ σοι, ἄναρχε, παντοδύναμη Λόγε,
ὁ κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς καί σαρκωθεὶς Θεὸς μου
καί γεγονώς, ὅπερ οὐκ ἦς, ἄνθρωπος ὅμοιός μου
δίχα τροπῆς καί ῥεύσεως καί πάσης ἁμαρτίας,
ἵνα παθὼν ὁ ἀπαθὴς ὑπ' ἀνόμων ἀδίκως
ἀπάθειαν παράσχῃς μοι τῷ κατακεκριμένῳ
ἐν τῷ μιμήσασθαι τὰ σὰ παθήματα, Χριστέ μου.
Δικαία οὖν ἡ κρίσις σου καί ἡ πρόσταξις ἄμα,

158

ἦνπερ προσέταξας ἡμᾶς φυλάσσειν, πανοικτίρμον.
Αὕτη δ' ἐστίν ἡ μίμησις τῆς ταπεινώσεώς σου,
ἴν' ὥσπερ ἔπαθες αὐτός ἀναμάρτητος πέλων,
οὕτως ἡμεῖς ὑποίσωμεν ἀμαρτήσαντες πάντα,
καί πειρασμούς καί διωγμούς καί μάστιγας καί θλίψεις
καί τελευταῖον θάνατον παρά τῶν παρανόμων.
Σύ δαιμονᾶν γάρ ἤκουσας καί πλάνος ἐνομίσθης
ἀθέοις καί ἀντίθεος καί παραβάτης νόμου.
Σύ ὡς κακοῦργος συλληφθεῖς καί δεθείς μόνος ἤχθης,
πάντων καταλιπόντων σε μαθητῶν τε καί φίλων.
Σύ καί παρέστης τῷ κριτῇ ὡς κατάκριτος, Λόγε,
(284) καί κρίσιν, ἦν ἐξήνεγκε κατά σου, κατεδέξω.
Σύ καί λαλήσας ῥάπισμα παρά δούλου ὑπέστης
καί σιωπήσας θάνατος εὐθύς κατεδικάσθης.
Οἱ λόγοις σου γάρ μάχαιρα τοῖς ἀνόμοις ὑπῆρχον,
ἡ σιωπή δέ, βασιλεῦ, καταδίκης αἰτία
διό μή φέροντες ὄραν σέ τόν δίκαιον μόνον
οἱ ἄδικοι θανάτῳ σε παρέδωκαν αἰσχίστῳ.
Ἦθεν ἐτύφθης κεφαλὴν καί ἀκάνθαις
ἐστεφανώθης, χλαῖνάν τε κοκκίνην ἐνεδύσω.
Ἐνεπτύσθης τό πρόσωπον, οἴμοι, καί ἐνεπαίχθης,
Χαῖρε! ἀκούσας παικτικῶς, βασιλεῦ, ὑπ' Ἑβραίων.
Σύ τόν σταυρόν ἐβάστασας, Σῶτερ, ἐπί τῶν ὤμων
καί προσεπάγης ἐν αὐτῷ ἀνυψωθεῖς, Θεέ μου.
Χεῖρας ἠλώθης πόδας τε, καί ὄξος ἐποτίσθης
καί τήν πλευράν ἐνύγης σου τῇ λόγχῃ, πανοικτίρμον.
Ταῦτα ἡ γῆ μή φέρουσα ἐκλονεῖτο τῷ φόβῳ
καί τοὺς νεκρούς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπεδίδου ἐν τάχει
ὁ ἥλιος εἰς αἷμα δέ μετεστράφη ὁρῶν σε
καί ἡ σελήνη ζόφωσιν ἐνεδύσατο τότε.
Τό καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τοῦ τότε διεσχίσθη
ἀπό τῶν ἄνω γεγονός δύο ἕως τῶν κάτω,
καί οὐδέν οἱ παράνομοι τούτων συνῆκαν ὅλως,
ἀλλά καί τάφῳ κείμενον φύλακας ἐφιστᾶσι
καί τόν λίθον σφραγίζουσι σέ κατασχεῖν δοκοῦντες.
Σύ οὖν ἀνέστης, Δέσποτα, ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ
καί τὰς σφραγίδας ἔλιπες σώας τοῖς παραβάταις
ἀγγέλων παρουσία δέ ἐκύλισε τόν λίθον
(285) καί τοὺς ἐκεῖ φυλάσσοντας κατέπληξε τῷ φόβῳ,
καί οὐκ ἠθέλησεν ποσῶς τοῦ συνιέναι ὅλως,
ἀλλ' ἔμειναν τυφλώττοντες τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
πεπωρωμένην τήν αὐτῶν ἔχοντες μέχρι τέλους.
Τί οὖν ὑπάρχει μέγα μοι, εἰ ταῦτα κάγῳ πάθω,
ἄπερ αὐτός σύ πέπονθας ἀναμάρτητος πέλων
ὑπέρ τοῦ κόσμου, Δέσποτα, ἵνα τόν κόσμον σώσης,
ὁ ἀμαρτήσας πάμπολλα ἐκ νέας ἡλικίας
καί παροργίσας σε, Χριστέ, ἐν ἔργοις τε καί λόγοις;
Μέγα μοι ὄντως, μᾶλλον δέ καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν,
ὅτι με μέτοχον ποιεῖ δόξης σου τῆς ἀρρήτου

ἡ κοινωνία τῶν παθῶν, ἡ μίμησις τῶν ἔργων,
καί πρόξενος θεότητος ἡ ταπείνωσις πέλει
ἡ σὴ τοῖς μετὰ γνώσεως ταύτην μετερχομένοις.
Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, πάσχων μᾶλλον ἀδίκως,
εἰ δέ δικαίως, ἔστω μοι εἰς ἔκτισιν πταισμάτων,
εἰς κάθαρσιν ἀμέτρων μου, Χριστέ, πλημμελημάτων,
καί μὴ ἐάσης μοι ποτέ πόνους ἐπενεχθῆναι
ὑπὲρ δύναμιν, Δέσποτα, ἢ πειρασμούς ἢ θλίψεις,
ἀλλὰ ἀεὶ μοι χάρισαι τήν ἔκβασιν, Θεέ μου,
καί τήν ἰσχύν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν τὰς λύπας.
Σὺ γάρ ὑπάρχεις τῶν καλῶν ὁ παροχεύς ἀρχῆθεν
τοῖς ἐκ ψυχῆς προσπίπτουσι τῷ σῶ κράτει ἀξίως,
τῆς πίστεως, τῶν ἔργων τε καὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων
παρέχων τὰ χαρίσματα, τὰς δωρεάς τε πάσας
τοῦ Θεοῦ καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματός σου, οἰκτίρμον,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ πάντοτε εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΖ'.

Δήσις καὶ προσευχὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοήθειας (286)

Δέσποτα Χριστέ, Δέσποτα ψυχοσῶστα,
Δέσποτα Θεέ πάντων τῶν ὀρωμένων
ἀοράτων τε δυνάμεων, ὡς κτίστης
τῶν ἐν οὐρανῷ πάντων, τῶν ὑπεράνω
τοῦ οὐρανοῦ τε καὶ οὐρανῶν ἀπάντων,
τῶν ὑπὸ γῆν τε καὶ τῶν ἐν γῆ ὡσαύτως!
Σὺ εἶ Κύριος τούτων, Θεός τε καὶ Δεσπότης,
σύ τῇ χειρὶ σου περικρατεῖς τήν κτίσιν,
ὅτι ἐν αὐτῇ περιέχεις τὰ πάντα.
Χεὶρ σου, Δέσποτα, δύναμις ἡ μεγάλη,
ἢ τό θέλημα τοῦ σοῦ Πατρός πληροῦσα
καὶ δημιουργεῖ, ἐργάζεται καὶ κτίζει
καὶ οἰκονομεῖ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρρήτως·
αὕτη οὖν κάμει νυνὶ παραγαγοῦσα
ἐκ τοῦ μή ὄντος πεποίηκε τοῦ εἶναι,
ὅε καὶ γεγονώς ἤμην ἐν τῷδε κόσμῳ
ἀγνοῶν ὄλωσ σέ, τόν καλόν Δεσπότην,
σέ, τόν κτίστην μου, σέ, ὦ δημιουργέ μου,
καὶ ὡσπερ τυφλός ὑπῆρχον ἐν τῷ κόσμῳ
καὶ ὡς ἄθεος, ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.
Αὐτός οὖν ἐλείψας καὶ ἐπεσκέψω
(287) καὶ ἐπεστρέψας λάμψας ἐν σκότει φῶς μοι
καὶ ἐλκύσας με πρὸς ἑαυτόν, ὦ πλάστα,
ἐξαγαγών τε ἐκ κατωτάτου λάκκου,
σκότους τῶν παθῶν, σκότους τοῦ βαθυτάτου

ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου
ἔξειξας ὁδόν, δέδωκας ὁδηγόν μοι
πρὸς τὰς ἐντολάς τὰς σὰς καθοδηγοῦντα.
Ὡ ἀκολουθῶν ἄφροντις διετέλουν,
ἔχαιρον χαράν οὐ λαλουμένην, Λόγε,
ὁρῶν κατὰ πόδας σου ἀκολουθοῦντα
καὶ προσομιλοῦντά σοι πολλάκις τοῦτον.
Ἄλλὰ καὶ βλέπων σε, τόν καλόν Δεσπότην,
τῷ ὁδηγῷ μου καὶ πατρί συμπαρόντα
ἄφραστον εἶχον ἀγάπην τε καὶ πόθον,
ὑπὲρ πίστιν τε καὶ ἐλπίδα ὑπῆρχον
καὶ Ἰδοῦ, ὁρῶ τὰ μέλλοντα, ἔλεγον,
καὶ τῶν οὐρανῶν πάρεστι βασιλεία
καὶ τὰ ἀγαθὰ ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδεν,
οὓς οὐκ ἤκουσε, πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπω,
ἔχων τε αὐτά καὶ τί πλέον ἐλπίσω,
ἢ τήν πίστιν μου ἐν ἄλλοις ποίοις δεῖξω;
Μεῖζον γάρ ἄλλο ὑπὲρ ταῦτα οὐκ ἔσται.
Ἐν τούτοις ὄντος καὶ τούτοις ἐντροφῶντος
ἔλαβες ἐκ γῆς τόν πατέρα μου, οἴμοι,
ἦρας ὁδηγόν ἐμόν ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
ὦ φιλάνθρωπε, καὶ κατέλιπας μόνον,
πάντως ὄρφανόν, πάντως μεμονωμένον,
πάντως ἐκ πάντων ἀβοήθητον ὄντα,
καὶ ποιμένης, οἴμοι, προστάτην καὶ ποιμένα,
τόν ὡς ἀληθῶς ἀπροστάτευον ξένον
ἔστησας αὐτός τοῖς κρίμασιν, οἷς οἶδας.
(288) Διὰ τοῦτο σέ ἄρτι καθικετεύω,
ἄρτι δέομαι, ἀντιβολῶ προσπίπτων
μή ἀποστραφῆς, μή με ἐγκαταλίπης
μηδέ ἀφῆς με, ὦ Δέσποτά μου, μόνον!
Οἶδας τῆς ὁδοῦ τήν δύσβατον πορείαν,
οἶδας τῶν ληστῶν τήν καθ' ἡμῶν μανίαν,
οἶδας τήν πληθύν τῶν πονηρῶν θηρίων,
οἶδας τήν ἐμὴν ἀσθένειαν, Χριστέ μου,
καὶ τήν ἀγνοίαν, ἦν ὡς ἄνθρωπος ἔχω.
Πλήν οὐδ' ἄνθρωπος ὅλως δοκῶ ὑπάρχειν,
ἀλλὰ ἀνθρώπων πολὺ ἀπολιμπάνειν
κατὰ πάντα γάρ πάντων ἔσχατος πέλω
καὶ ἐλάχιστός εἰμι ὄντως ἀνθρώπων πάντων.
Ἐπίχεέ μοι, βασιλεῦ καὶ Θεέ μου,
τό ἔλεός σου, ἐξαιτουμία, τό μέγα,
ἵνα τὰ ἐμά ὑστερήματα, Σῶτερ,
καὶ ἐλλείματα τοῦτο ἀναπληρώσῃ
καὶ σῶν ὅλον ἄνθρωπόν με ποιήσῃ
ὑστερούμενον οὐδέν τῶν ἀναγκαίων
καὶ οὕτω στήσῃ ἐνώπιόν σου, Λόγε,
ἀκατάκριτον, ἀμεμπτόν με σόν δοῦλον,
ἀνυμνοῦντά σε εἰς αἰῶνας αἰώνων,

Comment [Em1]:

ἀμήν.

ΛΗ΄.

Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς ἀύλως τὸν ἄυλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ. (289)

Ποίαν ὁδὸν ὀδεύσοιμι, ποίαν ἐκκλίνω τρίβον;
Ποίαν ἀνέλθω κλίμακα, ποίαν εἰσέλθω πύλην
ἢ πῶς ἀνοίξω θύραν δέ καὶ ποίου κουβουκλίου;
Ὅποιας δέ καὶ ποταπῆς ἔνδον οἰκίας εὖρω
τὸν ἐν χειρὶ τὰ σύμπαντα καὶ παλάμη κρατοῦντα;
Ὅρος εἰς ποῖον ἀναβῶ, ἐκ ποίου τε τοῦ μέρους
καὶ ποῖον ἄρα σπήλαιον ἐκεῖσε ψηλαφήσω
ἢ ποῖον ἔλος διελθὼν τὸν πανταχοῦ παρόντα
καὶ ἄληπτον τυγχάνοντα ἀόρατόν τε ὄντα
τοῦ κατιδεῖν ἀξιωθῶ καὶ κατασχεῖν, ὁ τάλας;
Εἰς ποῖον ἄδην καταβῶ, εἰς οὐρανόν δέ ποῖον
ἀνέλθω καὶ εἰς ἔσχατα ποίας θαλάσσης ἄρα
γενόμενος εὐρήσασμαι τὸν ἀπρόσιτον πάντη,
τὸν πάμπαν ἀπερίγραπτον, ἀφηλάφητον ὄλον,
τό ἄυλον ἐν ὑλικοῖς, τὸν κτίστην ἐν τῇ κτίσει,
τὸν ἀφθαρτον ἐν τοῖς φθαρτοῖς, εἰπέ μοι, πῶς εὐρήσω;
Πῶς δ' ἔξω κόσμου γένωμαι, ὁ τυγχάνων ἐν κόσμῳ,
πῶς τῷ ἄύλῳ συναφθῶ, ὁ συνημμένος ὕλη;
Πῶς τῷ ἀφθάρτῳ συμπλακῶ, φθαρτός ὄλος ὑπάρχων,
ὁ ἐν θανάτῳ τῇ ζωῇ πῶς ὄλως πλησιάσω,
τῷ ἀθανάτῳ ὁ νεκρός τῶς ἄρα προσπελάσω;
Ὁ χόρτος ὄλος τῷ πυρὶ πῶς προσψαῦσαι τολμήσω;
(290) Ἄλλ' ὅμως ἄρτι ἄκουε τῶν ἀπορρήτων λύσιν!
Πρὸ τοῦ γενέσθαι οὐρανόν, πρὸ τοῦ γῆν παραχθῆναι
θεός ὑπῆρχεν, ἡ Τριάς, μόνος μεμονωμένος,
φῶς ἀναρχον, φῶς ἄκτιστον, φῶς ἀφραστον εἰς ἅπαν,
ὅμως θεός ἀθάνατος, ἀτελεύτητος, μόνος,
αἰδῖος, αἰώνιος, ἀγαθώτατος ἄγαν.
Νόει καλῶς μόνον θεόν ἐν ἀρχῇ τὴν Τριάδα
ὑπερανάρχως οὔσαν μὲν, ὑπὲρ ἀρχὴν τε πᾶσαν
ἀνεΐκαστον, ἀμέτρητον ὕψει, βάθει καὶ πλάτει,
τοῦ τε μεγέθους καὶ φωτός πέρας μὴ κεκτημένον.
Οὐκ ἦν ἀήρ, καθάπερ νῦν, οὐκ ἦν σκότος οὐδ' ὄλως,
οὐ φῶς, οὐχ ὕδωρ, οὐκ αἰθήρ, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων·
πνεῦμα δέ μόνον ὁ θεός, φωτειδὲς εἰς ἅπαν,
ὁμοῦ τε παντοδύναμον καὶ ἄυλον ὑπῆρχεν.
Ἐποίησεν ἀγγέλους δέ, ἀρχάς καὶ ἐξουσίας,
τὰ Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ, κυριότητος, θρόνους
καὶ τὰ ἀκατονόμαστα τάγματα λειτουργοῦντα
αὐτῷ καὶ παριστάμενα ἐν φόβῳ τε καὶ τρόμῳ.
Ἐστερον δέ παρήγαγεν οὐρανόν ὡς καμάραν,

ὑλικόν καί ὀρώμενον, αἰσθητόν καί παχύν τε
 καί ἐν ῥιπῇ ἐξέτεινε τοῦτον, ὡς εἶδε μόνος.
 Γῆν τε ὁμοῦ καί ὕδατα καί ἀπάσας ἀβύσσους
 μέσον αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ἐννοήματι μόνῳ
 πεποίηκεν, οἷα καί νῦν πάντα ἡμῖν ὀρῶνται.
 Καί ἔμεινε, ἔνδον τό φῶς τό ἄυλον μή ἔχων,
 ὁ οὐρανός ἐκτανυσθεῖς αἰσθητός, καθὼς εἶπον,
 οὐ περιέκοψε φωτός ἄυλου λαμπηδόνας.
 Ἐνυλος γάρ, ὡς εἴρηται, ὦν, τῶν ἀύλων ἔξω,
 οὐ τόπῳ πάντως, φύσει δέ εὐρέθη καί οὐσία.
 Ἐνύλων γάρ ὁ ἄυλος ἔστι κεχωρισμένος,
 (291) οὐκ ἔχων τόπον ἴδιον, ἀπερίγραφτος γάρ ὦν
 αὐτός λόγῳ τά σύμπαντα ἐν ἑαυτῷ παράγει
 καί φύσει ἔστι τῶν κτιστῶν πάντη κεχωρισμένος
 καί φέρων πάντα ἐν αὐτῷ ἔξω ἐστὶ τῶν πάντων.
 Ὡσπερ γάρ νοῦς καί ἄγγελος τοίχοις καί θύραις ἔξω
 οἰκίας οὐκ ἀπείργονται οὐδέ κρατοῦνται ἔνδον,
 οὕτως ὁ τούτων ποιητής ὄλως οὐκ ἔξω πέλει,
 οὐκ ἔνδοθεν τοῦ οὐρανοῦ οὐδ' ἐν ἑτέρῳ τόπῳ,
 ἀλλ' ἔστι πάντως πανταχοῦ Θεός κεχωρισμένος
 ἐνύλων πάντων καί κτιστῶν ὑπ' αὐτοῦ παραχθέντων.
 Ἐγένετο οὖν οὐρανός ἔνυλος καί διέστη
 τῇ φύσει, καθὼς εἴρηται, τοῦ φωτός τοῦ ἄυλου
 καί ἔμεινε δίχα φωτός, οἶκος καθάπερ μέγας.
 Ὁ δέ Δεσπότης τοῦ παντός τόν ἥλιον ἀνῆψε
 καί τήν σελήνην, αἰσθητοῖς αἰσθητῶς ὅπως λάμπη,
 δέδωκε δέ καί ἐν χερσὶ φῶς ἐν νυκτί τοῦ φαίνειν,
 ἀπό σιδήρου λίθου τε τικτόμενον ἀρρήτως.
 Ἐκεῖνος δέ παντός φωτός ἐστὶ κεχωρισμένος,
 ὑπέρφωτος, ὑπέρλαμπρος, ἄστεκτος πάσῃ κτίσει
 ὡς γάρ ἡλίου λάμποντος οὐ φαίνονται τά ἄστρα,
 οὕτως, εἰ λάμπει βουληθῆ ἡλίου ὁ Δεσπότης,
 οὐχ ὑποστήσεται πᾶς ζῶν ἀνατολήν τήν τούτου.
 Διό συνέζευξε τόν νοῦν τῷ χοῖ τῷ ἐνύλῳ
 καί ἐν ἐνύλοις τέθηκεν ἡμᾶς ἀνθρώπους πάντας,
 ἵν' ἐν βεβαίᾳ πίστει γε καί ἐντολῶν τηρήσει
 τόν, ὄνπερ συνεχέαμεν παραβάσεως ζόφῳ,
 νοῦν ἄυλον ἐν ὑλικῶν παθῶν ἐπιθυμία
 καί γεύσει τῇ τῶν ἡδονῶν ἐκκαθάραντες αὔθις,
 τό ἄυλον ἐν ὑλικοῖς ἀύλως καθορώμεν
 φῶς, ὅπερ εἶπον, ὅτι ἦν Θεός ὑπερανάρχως,
 ἀόρατον τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς καί ἐνύλοις,
 (292) ἀπρόσιτον τοῖς νοεροῖς ὄμμασι τῆς καρδίας.
 Θαυμάζω γάρ πῶς ἡ ψυχὴ, ὅλη ἄυλος οὐσα
 καί νοερόν τόν τοῦ νοός ὀφθαλμόν κεκτημένη,
 ὡσπερ θυρίσι γε δυσὶν αἰσθητῶς κεχρημένη
 τοῦ σώματος τοῖς ὀφθαλμοῖς παρακύπτουσα βλέπει
 δι' αὐτῶν πάντα ὀρατά καί πάλιν ὑποστρέφει,
 τά νοητά καί ἄυλα ἀύλως καθορώσα,

μέσον δ' ἀφάρτων καί φθαρτῶν ἀρρήτως κρατουμένη
ὑπό μὲν τῶν καθέλκεται πρὸς ἡδονάς, πρὸς πάθη,
ὑπό δέ τῶν πρὸς οὐρανόν πτερουμένη ἐκεῖσε
μένειν μὲν ἐκβιάζεται, κατασπᾶται δέ ὅμως
καί πάλιν ἀναφέρεσθαι αἰεὶ θερμῶς σπουδάζει
ἀεροβάμων θέλουσα εἶναι ἐξ ὀρωμένων.
Ὡς γάρ παγίδας βλέπουσα τά ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
φοβεῖται ὅλως ἐν τῇ γῆ πατῆσαι ἢ καθίσει,
ἵνα μὴ πάντως ἐμπαγῆ κρατηθεῖσα ἐν τούτοις
καί γένηται κατάβρωμα θηρίων ἀνημέρων.
Τοιοῦτος ὁ τῶν εὐσεβῶν καί πιστῶν καί ἁγίων
ἀπάντων βίος, ὄνπερ χρή ἐκμιμεῖσθαι τούς πάντας,
ἵνα καί σὺν αὐτοῖς Χριστῷ, Θεῷ, κριτῇ τῶν πάντων
ἀμέμπτως παραστήσονται καί κοινωνοὶ τῆς δόξης
καί βασιλείας τῆς αὐτοῦ ἔσονται εἰς αἰῶνας,
ἀμήν.

Λθ'.

Ὅτι ὁ πόθος καί ἡ πρὸς Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καί πάντα πόθον ἀνθρώπινον· βαφεῖς δέ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ὄλος θεοῦται καί νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. (293)

Ἀμήχανον τό κάλλος σου, ἀσύγκριτον τό εἶδος,
ἡ ὠραιότης ἄφατος, ὑπέρ λόγον ἡ δόξα,
τό ἦθος, Δέσποτα Χριστέ, τό ἀγαθόν καί πρᾶον
τῶν γηγενῶν ὑπέρκειται τάς ἐννοίας ἀπάντων,
καί διὰ τοῦτο ὁ πρὸς σέ πόθος καί ἡ ἀγάπη
πᾶσαν ἀγάπην τῶν βροτῶν ὑπερνικᾷ καί πόθον.
Καθ' ὅσον γάρ ὑπέρκεισαι τῶν ὀρωμένων, Σῶτερ,
κατά τοσοῦτον ὁ πρὸς σέ πόθος ὑπάρχει μείζων
καί συγκαλύπτει ἅπασαν ἀνθρωπίνην ἀγάπην
καί ἔρωτας τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἀποτρέπει,
ἐπιθυμίας πάσας δέ ἀποκρούεται τάχος·
σκότος γάρ ὄντως τῶν παθῶν ἐπιθυμία πέλει
καί νύξ βαθεῖα τῶν αἰσchrῶν ἀμαρτιῶν ἡ πράξις,
φῶς δέ ὁ ἔρωσ ὁ πρὸς σέ καί ἡ ἀγάπη, Σῶτερ.
Διό ἐξανατέλλουσα ἐν ψυχᾷς φιλοθέοις
εὐθύς ἡμέραν ἐμποιεῖ ἀπαθείας, Θεέ μου,
ἀποδιώκουσα παθῶν καί ἡδονῶν τό σκότος·
ὦ θαῦμα, ὦ παράδοξον ἔργον Θεοῦ ὑψίστου
καί μυστηρίων δύνამις τῶν κρυπτῶς τελουμένων!
Σύ καί τὰ ἀφθαρτα ἡμῖν καί τὰ φθαρτά χαρίζῃ,
σύ καί τὰ γήϊνα, Θεέ, σὺν τοῖς ἐπουρανίοις,
(294) τὰ ἐνεστῶτά τε ὁμοῦ καί τὰ μέλλοντα, Λόγε,
ὡς πάντων πάντως ποιητής, ὡς ἔχων ἐξουσίαν
τῶν οὐρανίων, Δέσποτα, καί τῶν καταχθονίων·
καί πῶς ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι ἀγαπῶμεν ἀνθρώπους

164

ὑπέρ σέ πλέον καί αὐτοῖς δουλούμεθα ἀθλίως,
ἵνα μικρά ληψόμεθα καί φθαρτά παρ' ἐκείνων
καί αὐτοῖς ἐκδιδόαμεν ψυχάς ἡμῶν ἀθλίας
καί σώματα ὡς ἄτιμα σκεύη τοῦ καταχρᾶσθαι;
Καί μέλη ὄντες, Δέσποτα, σοῦ τοῦ πάντων Δεσπότου
ἀγίου, πάντως ἅγια αὐτοκρατοῦς Δεσπότου,
τοῖς πονηροῖς οὐ φρίττομεν δαίμοσιν ἀθαιρέτως
ρίπτειν αὐτούς εἰς ἄτιμα τῆς ἀμαρτίας ἔργα;
Τίς οὖν μή κλαύση τῶν πιστῶν καί γνησίων σου δούλων,
τίς μή θρηνήσῃ τῆς πολλῆς ἀθαδεΐας τήν τόλμαν;
Τίς δέ μή φρίξῃ τήν πολλήν ἀνοχήν σου, Θεέ μου,
τίς μή τρομάσῃ κρίσεως ἀνταπόδοσιν θείας,
τό ἄστεκτον καί ἄβεστον πῦρ, οἴμοι, τό τῆς γεέννης,
ἔνθα κλαυθμός τε καί βρυγμός ὑπάρχει τῶν ὀδόντων
καί πόνος ἀπάρακλητος καί ἀφραστος ὀδύνης;
Ἄλλ', ὦ ἥλιε ἡλίου καί σελήνης,
ἀστέρων πάντων καί φωτός καί παντός ἄλλου κτίστα,
τούτων ἕξω με κρύψον ἐν τῷ φωτί σου,
ἵνα μόνον σέ βλέπων ἐν τῷ φωτί σου
κόσμον μή ὀρώ μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλά βλέπων ἔσομαι ὡς μή βλέπων
καί ἀκούων ὡς μή ἀκούων, Λόγε,
καί καθὼς περ πάσχουσιν οἱ ἐν τῷ σκότει
καθεζόμενοι τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου,
φιλοδοξίας σκότει κεκαλυμμένοι,
βλέποντες οὐ βλέπουσι δόξαν σου θείαν
(295) καί ἀκούοντες οὐ συνιοῦσιν ὅλως
τάς ἐντολάς σου καί τά προστάγματά σου,
οὕτως καγὼ ἔσομαι ἐν τῷ φωτί σου
μή βλέπων κόσμον μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ.
Τίς γάρ ἰδὼν σε καί ἀστραφθεῖς αἰσθήσεις
ἐκ τῆς δόξης σου, ἐκ φωτός σου τοῦ θείου,
οὐκ ἠλλοιώθη νοῦν, ψυχὴν καί τὰς φρένας,
καί βλέπειν ἄλλως καί ἀκούειν ὡσαύτως,
Σῶτερ, κατηξίωται πανεξαισίως;
Ἐμβάπτεται γάρ ὁ νοῦς ἐν τῷ φωτί σου
καί λαμπρύνεται καί φῶς ἀποτελεῖται
ὅμοιον τῆς δόξης σου, καί νοῦς καλεῖται
σός ὁ τοιοῦτος ἀξιοθεῖς γενέσθαι,
καί νοῦν ἔχειν σόν τότε καταξιοῦται
καί ἐν μετὰ σοῦ γίνεται ἀχωρίστως
καί πῶς μή βλέπει ὡς περ σύ καί ἀκούει
πάντα ἀπαθῶς; Πῶς δέ ἐπιθυμήσει
θεός γεγονώς αἰσθητοῦ τινος ὅλως
ῥευστοῦ καί φθαρτοῦ πράγματος εἴτε δόξης,
ὁ ὑπεράνω γεγονώς τούτων πάντων
καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν τήν ὀρωμένην;
Ἐπεράνω γάρ πάντων τῶν ὀρωμένων
ὁ γενόμενος καί Θεῶ πλησιάσας,

μᾶλλον δέ Θεός καί αὐτός χρηματίσας,
πῶς ἐν τῶν κάτω κειμένων δόξαν ὄλως
ἢ τρυφήν θελήσειεν ἐπιζητήσαι;
Ταῦτα γάρ αὐτῷ αἰσχύνη ὄντως πέλει,
ὔβρις, ἐξουδένωσις καί ἀτιμία.
Δόξα δέ αὐτῷ καί τρυφή τε καί πλοῦτος
Θεός, ἡ Τριάς, καί τά Θεοῦ καί θεῖα,
ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή καί κράτος
αἰεὶ τε καί νῦν καί εἰς πάντας αἰῶνας,
ἀμήν.

Μ'.

Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος καὶ διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιῶντα τινά, τῆς τῶν σφριζομένων σωτηρίας τυχεῖν. (296)

Πάλιν ἐκλάμπει μοι τό φῶς, πάλιν τρανῶς ὁράται,
πάλιν ἀνοίγει οὐρανοῦς, πάλιν τέμνει τήν νύκτα,
πάλιν παράγει ἅπαντα, πάλιν ὁράται μόνον,
πάλιν ἀπάντων ἔξω με ποιεῖ τῶν ὀρωμένων,
τῶν αἰσθητῶν ὡσαύτως δέ, βαβαί, ἀποχωρίζει.
Πάλιν ὁ πάντων οὐρανῶν ὑπεράνω τυγχάνων,
ὄνπερ οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
μή διανοίγων οὐρανοῦς, μή διατέμνων νύκτα,
μηδὲ ἀέρα διῖστων μηδὲ στέγην οἰκίας
ἀτόμως ὄλος μετ' ἐμοῦ γίνεται, τοῦ ἀθλίου,
ἔνδοθεν τοῦ κελλίου μου, ἔνδοθεν τοῦ νοός μου
καί μέσον τῆς καρδίας μου, ὡ φρικτοῦ μυστηρίου!
Μενόντων πάντων ὡς εἰσί, παραγίνεται πρὸς με
τό φῶς καί ἀναφέρει με τῶν πάντων ὑπεράνω,
καί μέσον πάντων ὄντων με ἔξω ποιεῖ πάντων.
Οὐκ οἶδα εἰ καί σώματι, τέως δ' ἐκεῖσε ὄλος
ἐπ' ἀληθείας γίνομαι, ἔνθα φῶς ἐστι μόνον,
ἀπλοῦν, ὃ βλέπων γίνομαι ἀπλοῦς τῇ ἀκακία.
Ταῦτά σου τά παράδοξα, Χριστέ μου, τῶν θαυμάτων,
(297) ταῦτα τῆς δυναστείας σου καὶ τῆς φιλανθρωπίας
τά ἔργα, ἅπερ εἰς ἡμᾶς ποιεῖς τοὺς ἀναξίους
διὰ τοῦτο οὐν φόβος σου συνέχει με καί τρέμω
καί μεριμνῶ διηνεκῶς καί δαπανῶμαι σφόδρα,
τό τί ἀνταποδώσω σοι, τό τί σοι προσενέγκω
ἀντί τοσοῦτων δωρεῶν, τοσαύτης εὐσπλαγχνίας,
ἀναριθμητῶν δωρεῶν, ὧν εἰς ἐμέ εἰργάσω.
Μηδέν δ' εὐρίσκων ἐν ἐμοί, μηδέν ἐμόν ἐν βίῳ,
ἀλλά τά πάντα δοῦλα σά, ἔργα πάντα χειρῶν σου,
μειζόνως καταισχύνομαι, μειζόνως ὀδυνῶμαι,
μειζόνως, Σῶτερ, δυσωπῶ μαθεῖν, τί δεῖ ποιῆσαι,
ἵνα καί θεραπεύσω σε, ἵνα εὐαρεστήσω,

166

Ερευνητικό έργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmlab,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.

ἴν' εὐρεθῶ ἐνώπιον ἀκατάκριτος, Σῶτερ,
τοῦ βήματός σου τοῦ φρικτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης.
Ἄκουσον τί ποιήσῃσι πᾶς ὁ μέλλων σωθῆναι,
μᾶλλον δέ πρῶτος πάντων σύ ὁ καί παρακαλῶν με.
Σήμερον, δόξον, τέθνηκας, σήμερον ἀπετάξω,
σήμερον κόσμον ἅπαντα νόμισον καταλεῖψαι!
Σήμερον φίλους, συγγενεῖς, δόξαν ματαίαν πᾶσαν
ἀφείς ὁμοῦ ἀπάρνησαι καί μέριμναν τῶν κάτω
καί ἐπί ὤμων τόν σταυρόν ἄρον, σφοδρῶς τε σφίγξον
καί μέχρι τέλους βάστασον τῶν πειρασμῶν τούς πόνους,
ὀδύνας τε τῶν θλίψεων καί λυπηρῶν τούς ἦλους
περιχαρῶς κατάδεξαι, ὥσπερ στέφανον δόξης,
τῶν ὕβρεων ταῖς λόγχαις δέ βαλλόμενος καθ' ὥραν
καί λιθαζόμενος σφοδρῶς ἀπάσαις ἀτιμίαις
δάκρυα ἀντί αἵματος προχέων ἔση μάρτυς,
καί ἐμπαιγμούς καί ραπισμούς φέρων παντευχαρίστως
τῆς ἐμῆς ἔση κοινωνός θεότητος καί δόξης.
Ἐάν δέ πάντων ἔσχατον σεαυτόν ἀποδείξῃς
καί δοῦλον καί διάκονον, πρῶτον ἐκείνων πάντων
ὑστερον ἀποδείξω σε, καθάπερ ὑπεσχόμην.
(298) Εἰ ἀγαπήσεις τούς ἐχθρούς καί πάντας τούς μισοῦντας,
τῶν ἐπηρεαζόντων τε ἐκ ψυχῆς ὑπερεύξει
καί ἀγαθοποιήσῃς τούτους κατά τό δυνατόν σοι,
ὅμοιος ὄν τως γέγονας τοῦ ὑψίστου πατρός σου
καί τήν καρδίαν καθάρᾳ κτησάμενος ἐκ τούτων
ἐν ταύτῃ ὄψει τόν Θεόν, ὄν οὐδεὶς ποτε εἶδεν.
Εἰ δέ καί διωχθῆναι σε ὑπέρ δικαιοσύνης
γένηται, τότε σκίρτησον, ὅτι ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν σή γέγονε, καί ποῖον τούτου μεῖζον;
Ταῦτα καί τούτων πλείονα, ἅπερ ἐνετειλάμην,
πρᾶξον καί ἄλλους δίδαξον, καί σύ καί πάντες ἄλλοι
οἱ εἰς ἐμέ πιστεύοντες, εἰ βούλοισθε σωθῆναι
καί σύν ἐμοί ἀλίξεσθαι εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Εἰ δέ γε ἀπαναίνεσθε καί δυσανασχετεῖτε,
αἰσχύνην τε λογίζεσθε ταῦτα καί ἀτιμίαν
παθεῖν καί θεῖναι τάς ψυχάς ὑπέρ τῶν ἐντολῶν μου,
τί καί αἰτεῖσθε τοῦ μαθεῖν πῶς δεῖ ὑμᾶς σωθῆναι
ἐν ποίαις τε ταῖς πράξεσιν ἐμοί οἰκειωθῆναι;
Τί δέ με καί Θεόν ὑμῶν ὀνομάζετε ὅλως,
τί καί πιστεύειν οἴεσθε εἰς ἐμέ ἀσυνέτως;
Ἐγώ γάρ ταῦτα δι' ὑμᾶς ἔπαθον ἐκουσίως
ἔσταυρώθην, ἀπέθανον θάνατον τῶν κακούργων,
καί δόξα κόσμου γέγονε, ζωή τε καί λαμπρότης,
καί νεκρῶν ἐξανάστασις καί καύχημα ἀπάντων
τῶν πιστευσάντων εἰς ἐμέ τά εἰς ἐμέ ὀνειδίη,
καί ὁ ἀσχήμων θάνατος ἔνδυμα ἀφθαρσίας
καί ἀληθοῦς θεώσεως πᾶσι πιστοῖς ὑπῆρξε.
Διό καί οἱ μιμούμενοι τά ἐμά σεπτά πάθη
συμμέτοχοι ὑπάρξουσι καί τῆς θεότητός μου

(299) καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ἔσονται κληρονόμοι,
συγκοινωνοί τε ἀγαθῶν ἀφράστων, ἀπορρήτων
γενήσονται· καί σὺν ἐμοὶ ἔσονται εἰς αἰῶνας.
Τοὺς δ' ἄλλους τίς μὴ κλαύσει γε, τίς αὐτοὺς μὴ θρηνήσει,
τίς μὴ σταλάξει δάκρυον ἐκ συμπαθοῦς καρδίας,
τίς μὴ πενήσει τὴν αὐτῶν πολλήν ἀναισθησίαν,
ὅτι ἀφέντες τὴν ζωὴν ἑαυτοῦς τῷ θανάτῳ
παραδεδώκασι Θεοῦ δεινῶς ἀπορραγέστες;
Ἴδὼν τῆς μερίδος ῥῦσαί με, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
καί κοινωνόν γενέσθαι με παθῶν σου τῶν ἀχράντων
ἀξίωσον τόν εὐτελεῖ καὶ ἔσχατόν σου δοῦλον,
ὅπως ὡς εἴρηκας, Θεέ – καί κοινωνός ὑπάρξω
τῆς δόξης σου καὶ τῆς τρυφῆς τῶν ἀγαθῶν σου, Λόγε,
νῦν μὲν ὡς ἐν αἰνίγματι καὶ τύπῳ καὶ ἐσόπτρῳ
τότε δέ ἐπιγνώσομαι, ὅσον καὶ ἐπεγνώσθην,
ἀμήν.

ΜΑ΄.

*Εὐχαριστία πρὸς Θεόν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καὶ αἴτησις τοῦ
μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι
καὶ περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καὶ ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρὰ Θεοῦ.
(300)*

Γινώσκεις τὴν πτωχείαν μου, οἶδας τὴν ὀρφανίαν,
ἐπίστασαι τὴν μόνωσιν, ὄρας τὸ ἀσθενές μου
καὶ τὴν ἀδυναμίαν μου, ὁ πλάσας με Θεός μου
οὐκ ἀγνοεῖς, ἀλλ' ἐφορᾷς καὶ τὰ πάντα γινώσκεις.
Ἴδε καρδίαν ταπεινὴν, ἴδε συντετριμμένην,
ἴδε ἐν ἀπογνώσει με ἐγγίζοντα, Θεέ μου,
καὶ δός ἀφ' ὕψους χάριν σου, δός Πνεῦμά σου τὸ Θεῖον.
Δός τόν Παράκλητον, Σῶτερ, πέμψον, καθὼς ὑπέσχου,
ἀπόστειλον κάμοι καὶ νῦν τῷ προσκαθεζομένῳ
ἐν ὑπερώῳ, Δέσποτα, ὑπεράνωθεν ὄντως
παντός γηϊνοῦ πράγματος, ἕξω παντός τοῦ κόσμου
καὶ σέ ζητοῦντι καὶ τὸ σὸν Πνεῦμα ἐκδεχομένῳ.
Μὴ οὖν βραδύνῃς, εὐσπλαγχνε, μὴ παρίδῃς, οἰκτίρμον,
μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ ψυχῆς ζητοῦντός σε διψῶση.
Μὴ με στερήσῃς τῆς ζωῆς τόν ἀνάξιον ταύτης
μηδέ βδελύξῃ με, Θεέ, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς.
Τὰ σπλάγχνα σου προβάλλομαι, τὸ ἔλεος προτείνω
καὶ τὴν φιλανθρωπίαν σου μεσίτιν σοι προσφέρω.
(301) Οὐκ ἔκαμον, οὐκ ἔπραξα δικαιοσύνης ἔργα,
οὐδέποτε ἐτήρησα μίαν τῶν ἐντολῶν σου,
ἀλλὰ ἀσώτως ἅπαντα τόν βίον μου μετήλθον,
πλήν αὐτός οὐ παρείδες με, ἀλλὰ ζητήσας εὔρες
πλανώμενον, ἐπέστρεψας ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης
καὶ ἐπ' ἀχράντους ὤμους σου φωτὶ τῆς χάριτός σου

ἐπανεβίβασας, Χριστέ, ἐβάστασας, οἰκτίρμον,
 καί κόπου με οὐκ εἶσας ὅλως ἐπαιθανθῆναι,
 ἀλλ' ἐπαναπαυόμενον ὡς ἐν ὀχήματί με
 κούφως ὀδεῦσαι δέδωκας τὰς ὁδοὺς τὰς τραχείας,
 ἕως ἀποκατέστησας μάνδρα τῶν σῶν προβάτων,
 ἕως συνήνωσας τοῖς σοῖς καί κατέταξας δούλους.
 Κηρύττω σου τόν ἔλεον, ὑμνῶ τήν εὐσπλαγχνίαν,
 εὐχαριστῶν θαυμάζω σου χρηστότητος τόν πλοῦτον·
 ἀνακληθεῖς δέ παρά σου, ὡς εἴρηται, Θεέ μου,
 καί νῦν ὑπάρχων, ὡς δοκῶ, ὅλος δεδουλωμένος,
 προσηλωμένος τῷ φωτί καί σοί κεκολλημένος,
 κρατούμενος τῷ πόθῳ σου, δεδεμένος ἀγάπῃ,
 ἐξαπορῶ, ἐκπλήττομαι καί γινώσκειν οὐκ ἔχω·
 πῶς ἄρα θλίψις ἄπτεται ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
 πῶς λύπη ἐπεισέρχεται, πῶς ὅλον με ταράττει,
 πῶς με τῆς σῆς ἀποστερεῖ γλυκύτητος, Θεέ μου,
 καί τῆς χαρᾶς χωρίζει με ἢ τῶν γηϊνῶν θλίψις;
 Τί με τοσοῦτον πταίσαντα καί ἐξημαρτηκότα
 ἢ τί σε παροργίσαντα ἐπί πλεῖον, Χριστέ μου,
 καταλιμπάνεις, ἀγαθέ, τοῦ λυπεῖσθαι μειζόνως
 ὑπέρ τό πρῶην, ὅτε ἦν ἐμπαθῆς ἡ ψυχὴ μου;
 Εἶπέ καί δίδαξόν με νῦν κριμάτων σου τό βάθος,
 εἶπέ καί μή βδελύξῃ με ἀναξίως λαλοῦντα,
 ὁ πάλαι συνεσιαθεῖς ἁμαρτωλοῖς καί πόρναις
 (302) καί συνδειπνήσας, Δέσποτα, ἀσώτοις καί τελώναις.
 Πρός ταῦτα ὁ Δεσπότης μοι ἀπεκρίθη καί εἶπεν·
 Ἐγώ ἀπό τοῦ κόσμου σε ὡς νήπιον βαστάσας
 ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔφερον – πάντως ὃ λέγω οἶδας .
 Ἐγώ καί ἐσπαργάνουν σε ὅλον μέλεσι πᾶσι
 καί γάλακτι ἐξέτρεφον ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
 ἄφραστα γάρ τά κατ' ἐμέ, ἀνερμήνευτα πάντη ,
 παιδαγωγῶ τε δέδωκα – τίνα ὄν λέγω οἶδας –
 καί ὡς παιδίον σε μικρόν αὐξάνοντα καθ' ὥραν
 ἐξυπηρέτησε καλῶς, ἀνέθρεψεν ἀξίως.
 Πρόσηβος ἤδη γέγονας, καί δὴ καί νεανίσκος·
 οὐκ ἀγνοεῖς δέ καί αὐτός ἀεὶ σὺν σοί με ὄντα
 καί συναυξάνοντα ἐν σοί καί περισκέποντά σε,
 ἕως πάσας διήμεψας καλῶς τὰς ἡλικίας.
 Νῦν οὖν οὐχὶ ἐνήλικος, ἀνὴρ δέ μᾶλλον ὄντως
 γενόμενος καί τέλειος πρὸς γῆρας ἤδη κλίνας,
 πῶς βούλει, ὥσπερ νήπιος, νῦν ἀγκαλοφορεῖσθαι,
 πῶς αἰτεῖς σπαργανοῦσθαι σε καί βαστάζεσθαι πάλιν;
 Πῶς γάλακτι ἐκτρέφεσθαι ὑπὸ παιδαγωγῶ τε
 εἶναι σε; Οὐκ ἐρυθριᾶς ταῦτα λέγειν, εἶπέ μοι;
 Ἄνῆρ ὑπάρχων ἄλλοις σὺ ὑπηρετεῖ καί τρέφε
 καί τὰ πρὸς αὐξήσιν αὐτῶν ἐπιτήδευε πάντα.
 Πρὸς τούς ἐχθρούς ἀνθίστασο καί πληττόμενος πλήττε.
 Οἶδας ἐχθρούς οὓς λέγω σοι, δαιμόνων παρατάξεις.
 Λαμβάνων κροῦε ἀφειδῶς, πίπτων πάλιν ἐγείρου,

τοῖς πεμπομένοις βέλεσι βάλλειν αὐθις μή φείση
 τούς βάλλοντας καί κατά σοῦ ταῦτα μηχανωμένους,
 ἀλλά ἀνελπιστίᾳ σε τιτρώσκοντες ἐκεῖνοι
 ἐλπίδι τιτρωσκέσθωσαν ἐκ σοῦ ἐκπεμπομένη,
 ὀργῇ δέ σε πυγμίζοντες καί θυμῷ συνωθοῦντες
 ὑπό πραότητος τῆς σῆς ῥαπιζέσθωσαν ὄψεις,
 ἔξωθεν ἐκβαλλέσθωσαν, πόρρω τῆς σῆς οἰκίας.
 (303) Μή γάρ, ὡς εἶπον, νήπιον ἢ παιδίον τυγχάνεις,
 μή γάρ ἀδυναμία σοι ψυχῆς καί νῦν ὑπάρχει,
 μή γάρ ἐξασθενῇ σου νοῦς ἄρτι πρὸς ἀντιστάσεις;
 Οἶδας καί φεύγειν τούς ἐχθρούς καί νικᾶν αὐτούς πάλιν
 καί πολεμῶν γάρ ἔχεις με συνεργόν καί προστάτην
 καί φεύγων σκέπην κραταιάν, ὄχυράν κέκτησαί με·
 καί λυπεῖ σε τῶν ἐν γῆ, ποῖον τούτων, εἶπέ μοι;
 Χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ λίθοι τῶν τιμίων;
 Καί τίς ἐμοῦ λαμπρότερος ἢ τίς ἐκλάμπων πλέον
 ἢ ποῖος λίθος, ὡς ἐγώ, ἀτίμητος εἰς ἅπαν;
 Χωρίων δέ σε στέρησις ἢ ἔνδεια τοῦ σίτου
 εἶτε τοῦ οἴνου ἔκλειψις ἐκταράσσουσιν ὄλωσ;
 Καί τίς ἄλλος παράδεισος οἶος ἐγώ τυγχάνει
 ἢ γῆ τῶν κάτω καί ῥευστῶν ὡς ἡ γῆ τῶν πραέων;
 Ποῖος δέ ἄρτος ἔτοιμος ἢ οἶνος ἐν τῷ κόσμῳ
 οἷα ἡ χάρις ἡ ἐμή, οἶον Πνεῦμα τό Θεῖον,
 οἶος ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὄνπερ ἐγώ παρέχω,
 τό σῶμα καί τό αἶμά μου, τοῖς καθαρά καρδίᾳ
 καί πίστει ἀδιστακτῶ με μετά φόβου καί τρόμου
 ἐσθίουσι καί πίνουσι νοερῶς αἰσθητῶς τε;
 Ποία τρυφή, ποία χαρά, ποία δόξα, εἶπέ μοι,
 μείζων ὑπάρχει ἐπί γῆς, ὡς ἐμέ μόνον βλέπειν,
 ἐμέ ὡς ἐν αἰνίγματι ἐνοπτρίζεσθαι μόνον,
 ἐμοῦ τῆς δόξης καθορᾶν τήν ἀπαυγὴν καί μόνην
 καί δι' αὐτῆς διδάσκεσθαι ταῦτα καί πλείω τούτων
 ἀκριβῶς, ὅτι Θεός κτίστης ἐγώ τῶν πάντων,
 εἰδέναι καί κατανοεῖν, ὅτι μοι κατηλλάγη
 ἄνθρωπος καθεζόμενος ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ,
 ἀμέσως τε προσομιλεῖ φίλος ὡσπερ πρὸς φίλον
 (304) μισθίου τάξιν ὑπερβάς καί δουλείας τόν φόβον,
 ἀκαματί δουλεύων μοι, ἀγάπη θεραπεύων,
 ὑπακοῇ τῶν ἐντολῶν προσοικειούμενός μοι.
 Οὐ λέγω τῶν μισθωτικῶς ἐμοί ἐκδουλεόντων
 οὐδέ τῶν πάλιν δουλικῶς ἐμοί προσερχομένων,
 ἀλλά τῶν φίλων καί γνωστῶν καί υἰῶν μου τὰς πράξεις·
 αἵτινες καί πεφύκασιν αὐταί, γράφε συντόμως.
 Τό πάντων εὐτελέστερον ἡγεῖσθαι τῶν ἐν κόσμῳ
 οὐ μόνον τῶν συνασκητῶν καί κοσμικῶν ἀνθρώπων,
 ἀλλά γε καί τῶν ἐθνικῶν ἑαυτόν ὄντως χεῖρω·
 τό ἔκπτωσιν λογίζεσθαι ζωῆς τῆς αἰωνίου
 μιᾶς παράβασιν μικράν ἐντολῆς ἐλαχίστης·
 τό τά παιδιά τά μικρά ὡσπερ τελείους ἄνδρας

καθορᾶν τε καί προσκυνεῖν καθάπερ τούς ἐνδόξους·
τό τοῖς τυφλοῖς ὡσαύτως δέ τήν τιμήν ἀπονέμειν
ὡς ἄνωθεν ὀρώντός μου πάντων ἀνθρώπων πράξεις
καί ταῦτα δι' ἐμέ ποιεῖν, ἄπερ καί πάλιν γράφε.
Τό μή ἔχειν κατά τινος ὅλως ἐν τῇ καρδίᾳ
μέχρι ψιλῆς κινήσεως ἢ μικρᾶς ὑπονοίας·
τό εὐχεσθαι ἀπό ψυχῆς μετά πόνου καρδίας
ἐκ συμπαθείας τούς εἰς σέ ἀμαρτάνοντας πάντας,
ὡσαύτως καί τούς εἰς ἐμέ τά τοιαῦτα τολμώντας,
μετά δακρύων ἐξαιτῶν ἐπιστροφῆν τήν τούτων·
τό εὐλογεῖν μεθ' ἅμα δέ τούς σέ καταρωμένους
καί ἐπαινεῖν τούς φθόνῳ σέ αἰεὶ λοιδορουμένους
καί τούς ἐπηρεάζοντας ὡς εὐεργέτας ἔχειν,
τούς δέ μή καθυπεῖκοντας μήθ' ὑπακούοντάς σου,
ὡς ὅλως ἄρνούμενους με τόν ἑαυτῶν Δεσπότην,
θρηνεῖν καί κλαίειν συνεχῶς· οὕς νουθετῶν μή παύση.
'Ο γάρ ὑμᾶς δεχόμενος ἐμέ δέχεται, εἶπον,
καί ὁ ἀκούων δέ ὑμῶν πάντως ἐμοῦ ἀκούει'
(305) ὁ δέ μή τρόμῳ τούς ὑμῶν λόγους καί παραινέσεις
δεχόμενος καί ἐκπληρῶν αὐτούς μέχρι θανάτου,
οὐ μή μου κοινωνήσειε δόξης τῆς αἰωνίου,
οὐ μή καταγῆσεται σὺν τῷ ἐσταυρωμένῳ,
ἐμοί τῷ ὑπακούσαντι Πατρί μέχρι θανάτου,
οὐ μή σταθῆ ἔκ δεξιῶν, οὐ μή συγκληρονόμος
τῶν σταυρωσάντων ἑαυτούς γένηται ὁ τοιοῦτος.
Λοιπόν μή παύση νουθετῶν, λοιπόν μή παύση κλαίων,
λοιπόν μή παύση τήν αὐτῶν ἐκζητῶν σωτηρίαν,
ἵνα εἰ ὑπακούσωσι καί εἰ ἐπιστραφῶσιν,
ἔξεις αὐτούς ὡς ἀδελφούς, κερδήσεις τά σά μέλη
καί προσαγάγεις μοι αὐτούς ὑπηκόους γνησίους,
ἵνα καὶ γὰρ εἰσδέξωμαι διὰ σοῦ καί δοξάσω
καί τῷ ἐμῷ σὺν σοὶ Πατρί προσενέγκω ὡς δῶρα.
Εἰ δέ μή ἀπαρνήσονται θελήματα οἰκεῖα,
εἰ μή καταφρονήσουσι ψυχῶν αὐτῶν, ὡς εἶπον,
εἰ μή νεκροὶ γνήσονται θελήμασιν οἰκεῖοις
καί σοῦ ἐν τῷ θελήματι ζήσονται ἐν τῷ βίῳ
διὰ τοῦ σοῦ τό θέλημα τό ἐμόν ἐκπληροῦντες,
οὐκ ἀπολέσεις σου μισθόν, οὐ στερηθήσῃ τούτου,
ἀλλὰ διπλοῦν σοι ἀνθ' ἀπλοῦ τοῦτον ἐγὼ παρέξω,
ὅτι καί μή εἰσακουόμενος οὐκ ἀπέστης τοῦ λέγειν,
ἀλλὰ καί μᾶλλον ἐμισοῦ καί μᾶλλον ἀπεστρέφου
καί ἐβδελύσσομαι παρ' αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἐμισήθην
ποτέ καί νῦν δέ δι' αὐτῶν καί τῶν τούτοις ὁμοίων.
Διὰ τοιούτων βούλομαι ἔργων με θεραπεύειν,
διὰ τοιούτων σπούδαζε καί τῶν τούτοις ὁμοίων
εὐαρεστεῖν μοι· τούτοις γάρ ἐπευφραίνομαι λίαν.
Μή προτιμήσης τό ἀργεῖν μηδέ προκρίνης ὅλως
ὑπὲρ ψυχῆς ὠφέλειαν ἄλλο τι τῶν ἐν κόσμῳ.
(306) Τί γάρ ὠφελήσεται ὁ κερδαίνων τόν κόσμον

ἢ ὁ τοὺς ὄντας ἐν αὐτῷ παιδεύων ἢ διδάσκων
ἢ καὶ ὁ σώζων ἅπαντας, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς σωθεῖται;
Τίς οὖν ὑπάρχει, εἴτε πῶς ἄλλους σώσας οὐ σώσει
τὴν ἑαυτοῦ ὁ ἄθλιος ψυχὴν, ἀλλ' ἀπολέσει;
Ὁ παραλῶν ἐντολὴν ἐμήν Δεσπότου πάντων
καὶ οἰονεὶ καταπατῶν καὶ δι' αὐτῆς ἐκβαίνων
καὶ παραβαίνων νόμους μου, ὑπερπηδῶν προστάξεις
καὶ τῆς αὐλῆς τῶν ἐντολῶν καὶ φραγμοῦ τούτων ἕξω
γενόμενος, εἰ σώσειε κόσμον καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ,
ξένος ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν πόρρω προβάτων ἔσται,
καὶ μάλιστα ὡς τὸν φραγμὸν τῆς αὐλῆς καταλύσας
καὶ τοῖς προβάτοις ἕξοδον, οὐκ ἐκ τῆς θύρας μόνης,
καὶ εἴσοδον τὴν ἄδικον παρασχὼν τοῖς θηρίοις,
δίκην ὑποίσει ἄρρητον ὑπὲρ ὄλων προβάτων
καὶ διχοτομηθήσεται καὶ πυρί καὶ ταρτάρῳ
καὶ τῶν σκωλήκων ἔσται κατάβρωμα ὁ τάλας.
Τοῦτο γάρ εἶπεν ὁ Πατὴρ δι' Υἱοῦ καὶ τὸ Πνεῦμα
ἐλάλησεν, ὅπερ ἐστὶ τὸ στόμα τοῦ Δεσπότου·
ἄγγελοι προσευφήμησαν φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
οἱ δίκαιοι προσέπεσον ἀκούσαντες καὶ εἶπον·
Ἄδέκαστος ἢ κρίσις σου, ἀνύποπτος ἢ ψῆφος,
ἀπροσπαθῶς γάρ ἔκρινας, ὦ Θεέ πανοικτίρμον!
Πῶς γάρ ὁ μὴ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα καταλείψας
καὶ τοῦ ἐκπροσωποῦντός σε, ὡς τὸν σὸν τοῦ Δεσπότου,
ἐν προτιμήσει θέμενος καὶ φυλάξας ἀτρώτως,
ὡς αὐτὸς σὺ ἐτήρησας τοῦ σοῦ Πατρός, οἰκτίρμον,
συγκληρονόμος σου ὀφθῆ συγκοινωνός τε ὄλων,
καὶ μάλιστα συνθέμενος τοῦτο μέχρι θανάτου,
τό μὴ ποιῆσαι θέλημα ἐν τινὶ τὸ οἰκεῖον,
(307) μὴ προστεθῆναι αἵματι, μὴ σάρκα προτιμῆσαι,
ὅπερ ἐστὶ συγγένεια, σύνδεσμος φυσικός τε,
στοργὴ συνδοῦσα τοὺς ἐν γῆ πρὸς τὰ ἀπαρνηθέντα
καὶ ἐπιστρέφουσα αὐτούς ὄλους εἰς τὰ ὀπίσω;
Οἱ μάρτυρες ἐβόησαν· Κρίσις δικαία ὄντως!
Ὡς γάρ ὁ πρὸς μαρτύριον ἑαυτὸν δούς προθύμως
εἶτα ἐλθόντας συγγενεῖς, γυναικᾶς τε καὶ παῖδας,
ταῦτα σὺν πένθει λέγοντας· Οὐκ ἔλεεις σὰ τέκνα
οὐδέ οἰκτεῖρεις, ἄσπλαγχνε, γυναικός σου χηρεῖαν;
Οὐδέ πτωχεῖα τῆ αὐτῶν συμπαθῶς ἐπικάμπτη
οὐδέ ἀπώλειαν αὐτῶν ἐννοεῖς καὶ οἰκτεῖρεις,
ἀλλὰ ἀφίεις ὀρφανὰ, ξένα, πτωχὰ, καὶ χήραν
τὴν σὴν γυναῖκα, καὶ σαυτὸν προτιμᾶς σῶσαι μόνον;
Καὶ πῶς οὐχ ὡς φονεὺς μᾶλλον μέλλεις κατακριθῆναι,
ὅτι κατέλιπες ἡμᾶς εἰς ἀπώλειαν πάντας
καὶ σῶσαι μόνην σου ζητεῖς τὴν ψυχὴν; Οὐκ ὀφείλει
ὄλως αὐτῶν κἄν πρὸς βραχὺ τῆς φωνῆς εἰσακοῦσαι,
ὄλως πρὸς θρήνους τοὺς αὐτῶν τὴν ἀκοίην προσκλῖναι
καὶ εἴτε δῶροις τὰ δεσμά καὶ εἰρκτὴν ἀποδράσαι,
ἢ ἀπαρνήσει σου, Χριστέ, τούτων ἀπολυθῆναι,

ἀλά ὡς ἤδη τεθνηκῶς ἐμμένειν ταῖς βασάνοις,
 ἐγκαρτερεῖν ταῖς φυλακαῖς, λιμῶ τε καί τῳ δίψει,
 μή μνημονεύσας τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ἢ χρημάτων
 μήτε ἐκτός τῆς φυλακῆς τήν ἑαυτοῦ ἑάσας,
 εἰ δυνατόν, διάνοιαν κἄν πρὸς βραχὺ γενέσθαι,
 ἀλλ' ἐν αὐτῇ σε καθορᾶν, Δέσποτα τῶν ἀπάντων,
 καί τῇ πρὸς σέ ἀπασχολῶν θεωρία τὰς φρένας,
 μέχρι θανάτου καρτερεῖν τῳ σῶ πόθῳ καί μόνῳ,
 καί οὔτε τοὺς ἐκκλίνοντας βλέπειν ὄλως ὀφείλει,
 οὐδέ τοὺς ἀρνούμενους σε καί στρεφομένους πάλιν
 ἐπὶ τόν πρῶην ἔμε τον, ἐπὶ τὰς πρῶην πράξεις,
 (308) ἐπὶ μερίμνας τῶν ἐν γῆ καί γυναικός καί τέκνων,
 μηδέ προφάσει οἰαοῦν ἐν ἐκείνοις δεσμεῖσθαι
 οὐκέτι γάρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐξουσιάζει
 διό πολλοὶ τῶν φυλακῶν παρά σοῦ ἀνοιγόντων
 καί τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος εἰς ἅπαν ἀνεθέντων,
 οὐχ εἶλοντο οἱ δοῦλοί σου ὄλως ἕξω γενέσθαι
 οὐδέ φυγεῖν, ἀλλ' ἔμειναν ὡς δεδεμένοι ὄντες –
 οὕτως οὖν, Σῶτερ, καί οἱ νῦν τυγχάνοντες ἐν κόσμῳ
 καί κόσμον ἀπαρνούμενοι, συγγενεῖς ὁμοῦ πάντας,
 φίλους, ἐταίρους καί πάντα πράγμα τὰ ἐν κόσμῳ,
 καί τὰ θελήματα αὐτῶν πρό γε τούτων ἀπάντων,
 οὐκέτι ὄλως ἑαυτῶν ἔχουσιν ἐξουσίαν,
 ἀλλ' εἰ καί μή κωλύονται ὑπὸ τῶν ἡγουμένων,
 τήν συνταγήν ὀφείλουσι σοὶ τηρεῖν τῳ Δεσπότῃ.
 Οὐ γάρ ἀνθρώποις ἔφασαν, ἀλλὰ Θεῷ, φυλάξαι
 ὑπακοήν καί δούλωσιν, ἡγουμένοις καί πᾶσι
 τοῖς μετ' αὐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοῖς συνασκοῦσι.
 Νῆσον οὖν ὥσπερ μονήν μέσον θαλάσσης οὔσαν
 ὀφείλουσι γε κατοικεῖν καί ἅπαντα τόν κόσμον
 αὐτοῖς εἰς ἅπαν ἄβατον νομίζειν καθεστάναι,
 ἄτε μεγάλου χάσματος ἐστηριγμένου κύκλῳ
 τῆς ἑαυτῶν πάσης μονῆς, ὡς μή τοὺς ἐν τῳ κόσμῳ
 διέρχεσθαι πρὸς τήν μονήν μήτε τοὺς ἐν τῇ νήσῳ
 διαπερᾶν πρὸς τοὺς ἐκεῖ καί προσπαθῶς προσβλέπειν,
 μηδ' ἐν καρδίᾳ ἢ νοῖ τήν τούτων στρέφειν μνήμην,
 ἀλλ' ὡς νεκροὶ ὀφείλουσι πρὸς νεκρούς διακεῖσθαι
 ἀνεπαισθήτως πρὸς αὐτούς ἔχοντες τῇ αἰσθήσει,
 καί γίνονται ὡς ἀληθῶς ἐθελόθυτοι ἄρνες.
 Πρὸς ταῦτα τὰ πανάγια ῥήματα τῶν μαρτύρων,
 τοῦ πόθου πλήρη καί στοργῆς μεστά πρὸς τόν Δεσπότην,
 ἀκούσαντα τὰ Χερουβὶμ ὑμνησαν καί ἐν φόβῳ
 Δόξα σοι, εἶπον, βασιλεῦ, δόξα σοι, πανοικτίρμον,
 (309) ὁ δεῖξας μάρτυρας ἐν γῆ τῶν τυραννούντων δίχα,
 μόνῳ τῳ πόθῳ τῳ εἰς σέ μαρτυροῦντας καθ' ὄραν!
 Ναί, εἶπε πάλιν ὁ Πατήρ δι' Υἱοῦ καί τό Πνεῦμα
 ἔλεξεν· Ὅντως, οἱ Θεόν ἐκ καρδίας φιλοῦντες
 καί τῇ ἀγάπῃ τῇ αὐτοῦ μόνῃ προσκαρτεροῦντες
 καί τῳ ἰδίῳ θνήσκοντες θελήματι καθ' ὄραν,

οὔτοι καί φίλοι γνήσιοι, οὔτοι συγκληρονόμοι,
οὔτοι καί μάρτυρές εἰσι τῇ προαιρέσει μόνη,
χωρίς ξεσμών, ἀναρτισμῶν, ἐσχαρῶν καί λεβήτων
καί κατακαίοντος πυρός καί ξιφῶν τῶν τεμνόντων.
Πρός ταῦτα ὑπερκόσμιαι ὁμοῦ ἅπασαι τάξεις
ἠλάλαξαν· Δικαία σου ἡ κρίσις, πανοικτίρμον,
γραφήτω, σφραγισθήτω τε νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας!
Ἄμην.

MB'.

Ἵτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἐνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσσονται· εἰ δ' οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται. (310)

Ἄρχη τοῦ βίου τέλος μοι καί τό τέλος ἀρχή μοι.
Τό ὄθεν ἤκω, ἀγνοῶ, τό ποῦ εἰμι, οὐκ οἶδα,
καί ποῦ αὐθις ἀφίξομαι, οὐ γινώσκω, ὁ τάλας.
Γεννῶμαι γῆ ἀπό τῆς γῆς, ἀπό σώματος σώμα,
ἀπό φθαροῦ πάντως φθαρτός, καί θνητός ὅλως πέλων
μικρόν ἐν γῆ χρονοτριβῶ ζῶν ἐν σαρκί καί θνήσκω
καί βίου ἄλλου ἄρχομαι μεταβαίνων ἐκ τούτου.
Ἐῷ τό σῶμα ἐν τῇ γῆ ἀναστήσεσθαι μέλλον
καί ἀτελεύτητον ζωὴν ζήσεσθαι εἰς αἰῶνας.
Νῦν οὖν ἐπίβλεψον, Θεέ, νῦν σπλαγχνίθητι, μόνε,
νῦν με ἐλέησον! Ἴδου, ἐξέλιπεν ἰσχύς μου,
εἰς γῆρας, Σῶτερ, ἠγγισα, εἰς πρόφυλα θανάτου.
Ἄρχων τοῦ κόσμου ἔρχεται ἀναζητῆσαι θέλων
τά ἔργα καί τās πράξεις μου, τās αἰσχροάς καί βεβήλους·
οἱ δῆμοι παρίστανται ἀπηνῶς με ὀρῶντες
καί πρόσταγμα ἐκδέχονται λαβεῖν καί κατασπάσαι
εἰς ἄδου, Σῶτερ, βάραθρον ψυχῆν μου τήν ἀθλίαν.
Σύ οὖν ὁ φύσει εὐσπλαγχνος, ὁ φιλόανθρωπος ὁμόνος,
ὁ πανοικτίρμων Κύριος, ἐλέησόν με τότε
καί μή μνησικακήσης μοι, μή με ἐγκαταλίπης,
(311) μή δώσης χώραν κατ' ἐμοῦ ἐχθρῷ μου τῷ δολίῳ,
τῷ καθ' ἐκάστην ὥραν μοι προσεπαπειλουμένῳ,
ὠρυομένῳ κατ' ἐμοῦ, τρίζοντι τούς ὀδόντας
καί Ποῦ θαρρεῖς, μοι λέγοντι, πῶς δέ διαφυγεῖν μοι
ἐλπίζεις χεῖρας, ὅτι με καταλιπὼν προσῆλθες
Χριστῷ κάμου τās ἐντολάς ἄρτι παρελογίσω;
Ἄλλ' οὐκ ἐκφύγεις οὐδαμῶς· ποῦ γάρ καί ἀπελεύση;
Οὐ διαδράσαι πώποτε ὅλως ἐμέ ἰσχύσεις,
τόν τόν Ἀδάμ ἐξάξαντα καί Εὐάν παραδείσου,
τόν καί τόν Κάϊν ἀδελφοῦ ποιήσαντα φονέα,
τόν ἐπί τοῦ κατακλυσμοῦ πάντας ὁμοῦ τῇ πλάνῃ
καί τῷ θανάτῳ τῷ φρικτῷ περιπεσεῖν ἀθλίως
εἰς τέλος δελεάσαντα ταῖς ἐμαῖς ἐξαπάταις,

174

τόν τόν Δαβίδ πλανήσαντα πρὸς μοιχείαν καὶ φόνον,
τόν ἄραντα πρὸς ἅπαντας πόλεμον τούς ἁγίους
καὶ πολλούς θανατώσαντα, σύ με πῶς διαδράσαι
ὄλως θαρρεῖς καὶ προσδοκᾷς, ὁ ἀσθενής εἰς ἅπαν;
Ταῦτα ἀκούων, Δέσποτα καὶ Θεέ μου καὶ κτίστα,
δημιουργέ μου καὶ κριτά, ὁ ἔχων ἐξουσίαν
ψυχῆς ἐμῆς καὶ σώματος ὡς ἀμφοτέρων πλάστης,
φρίττω καὶ ὄλος δέδοικα, ὄλος τρέμω ὁ τάλας.
Προβάλλεται καὶ λέγει μοι ὁ δόλιος, Χριστέ μου,
ὅτι Ἰδού, οὐκ ἀγρυπνεῖς, ἰδού, οὐκ ἐγκρατεύη,
ἰδού, εὐχὴν οὐκ κέκτησαι, οὐ ποιεῖς προσκυνήσεις,
κόπους οὐκ ἐπιδείκνυσαι, οἴους πάλαι ἀπήρξω,
καὶ διὰ ταῦτα μόνα σε τοῦ Χριστοῦ σε χωρίσω
καὶ μετ' ἐμοῦ σε λήψομαι ἐν πυρί τῷ ἀσβέστῳ.
Ἐγὼ οὖν, οἶδας, Δέσποτα, ὡς οὐδέποτε ἔργους
ἐπίστευσα ἢ πράξεις ψυχῆς μου σωτηρίαν,
ἀλλά τῷ σῶ, φιλόανθρωπε, προσέδραμον ἔλεει
θαρρήσας, ὅτι σώσεις με δωρεάν, πανοικτίρμον,
(312) καὶ ἐλεήσεις ὡς Θεός καθὼς ποτε τὴν πόρνην
καὶ ὡς τόν ἄσωτον υἱόν, τό Ἥμαρτον! εἰπόντα.
Οὕτω πιστεύσας ἔδραμον, οὕτω θαρρήσας ἦλθον,
οὕτως ἐλπίσας, Δέσποτα, πρὸς σέ παρεγενόμενη
καὶ νῦν μὴ ἐγκαυχῆσθαι κατ' ἐμοῦ, τοῦ σου δούλου,
μὴ εἶπῃ Ἐγὼ σου ὁ Χριστός, ποῦ σου ὁ ἀντιλήπτωρ;
Οὐχὶ ἐκεῖνος σέ αὐτός παρέδωσε χερσὶ μου;
Εἰ γάρ καὶ ἀπατήση με καὶ αἰχμάλωτον λάβῃ,
οὐ μὴ τῇ προαιρέσει μου οὐδὲ τῇ ῥαθυμίᾳ
τοῦτο προσεπιγράψεται, τῇ δὲ ἐγκαταλείψει
σὴ τό πᾶν ἀναθέμενος τά τοιαῦτα ἐρεῖ μοι
Ἴδε, εἰς ὃν ἐθάρρησας, ἴδε, εἰς ὃν προσήλθες,
ἴδε, ὃν οἴου σε φιλεῖν, ὃν οἴου ἀγαπᾶν σε
καὶ ἀδελφόν καὶ φίλον σε, υἱόν καὶ κληρονόμον
ἐνεκαυῶ κεκτήσθαι σε, πῶς ἐγκατέλιπέ σε,
εἰς τὰς ἐμάς τε, τοῦ ἐχθροῦ, χεῖρας ἐξέδοτό σε
καὶ αἴφνης ἀπεστράφη σε, αἴφνης ἐμίσησέ σε;
Μὴ οὖν ἀκοῦσαι ταῦτά με, Σῶτερ, ἐγκαταλείψης,
μὴ ὄνειδος γενήσεσθαι σου ἐάσης, Θεέ μου,
μὴ Βασιλεῦ, μὴ Κύριε, ὁ τοῦ σκότους με πάλαι
καὶ τῶν χειρῶν καὶ φάρυγγος ἐκείνου με ἐξάξας
καὶ τῷ φωτὶ ἐλεύθερον τῷ σῶ με παραστήσας.
Σέ γάρ ὄρων τιτρώσκομαι τὰ ἐντός τῆς καρδίας
καὶ βλέπειν οὐκ ἰσχύω σε καὶ μὴ βλέπειν οὐ φέρω
ἀπρόσιτον τό κάλλος σου, ἀμίμητον τό εἶδος,
ἀσύγκριτος ἡ δόξα σου, καὶ τίς ποτέ σε εἶδεν
ἢ τίς ἰδεῖν σε δυνηθῆ ὄλον, σέ, τόν Θεόν μου;
Τό πᾶν γάρ ποῖος ὀφθαλμός κατιδεῖν ἐξισχύσει;
Τόν ὄντα δέ ὑπέρ τό πᾶν ποῖος νοῦς καταλάβῃ,
περιλαβεῖν τε δυνηθῆ ἢ ἐκτανθῆναι ὄλος
πρὸς ὄλον καὶ θεάσασθαι τόν συνοχέα πάντων,

τόν πάντων ἔξω καί τό πᾶν καί τά πάντα πληροῦντα
 (313) καί ἔξω πάλιν τόν αὐτόν ὄλον ὄντα ἀφράστως;
 Ὅμως ὡς ἥλιον ὄρω καί ὡς ἄστρον σε βλέπω,
 καί ἐν τῷ κόλπῳ φέρω σε, καθάπερ μαργαρίτην,
 καί ὡς λαμπάδα βλέπω σε σκεύους ἡμμένην ἔνδον.
 Ὅτι δέ οὐ πλατύνεσαι, ὅτι μή ὄλον φῶς με
 ἀποτελεῖς καί δείκνυσαι ὄλος μοι, οἶος, ὅσος
 ὑπάρχεις, ὅλως οὐ δοκῶ ἔχειν σε τήν ζωήν μου,
 ἀλλά θρηνῶ ὡς τις πτωχός γεγονώς ἐκ πλουσίων
 καί ἐξ ἐνδόξων ἄτιμος καί μή ἔχων ἐλπίδα.
 Τοῦτο οὖν βλέπων ὁ ἐχθρός λέγει μοι· Σύ οὐ σῶζῃ;
 καί γάρ ἰδοῦ, ἐκπέπτωκας, ἡστόχησας ἐλπίδων,
 ὅτι οὐκ ἔχεις πρός Θεόν ὡς πάλαι παρηρησίαν.
 Πρός ὃν οὐ βλόγον φθέγγομαι, οὐκ ἀξιῶ, Θεέ μου,
 ἀλλ' ἐμφυσῶ, καί ἄφαντος εὐθύς ἀποτελεῖται.
 Οὕτως αἰτοῦμαι, Δέσποτα, οὕτως παρακαλῶ σου
 τήν εὐσπλαγχνίαν δώρησαι καί τότε μοι, Σωτήρ μου,
 ὅτε ψυχή ἐξέλθῃ μου τοῦ σώματος, ἰσχύσαι
 μόνῳ τῷ ἐμφυσήματι ἅπαντας καταισχύσαι
 τοὺς κατ' ἐμοῦ, τοῦ δούλου σου, μέλλοντας ἐπιτρέχειν,
 καί διαβῆναι ἀβλαβῆ φρουρούμενον φωτί σου
 τοῦ Πνεύματος καί ἔμπροσθεν στηναί τοῦ βήματός σου,
 ἔχοντι χάριν σου, Χριστέ, συνοῦσάν μοι τήν θείαν,
 σκέπουσαν, ἀκαταίσχυτον δεικνύουσάν με ὄλον.
 Τίς γάρ τολμήσειεν ἄρα ἄμπροσθέν σου ὀφθῆναι,
 εἰ μή αὐτήν ἐνδέδεται, εἰ μή αὐτήν ἐντός γε
 κατέχει καί φωτίζεται ὑπ' αὐτῆς; Πῶς τήν δόξαν
 τήν ἄστεκτον θεάσασθαι δυνηθῆ ἅς τις ὄλως;
 Δόξαν Θεοῦ γάρ ἄνθρωπος, φύσιν θεότητός τε
 φύσιν ἀνθρώπου ταπεινή πῶς κατιδεῖν ἰσχύσει;
 Ἔστι Θεός γάρ ἄκτιστος, ἡμεῖς κτιστοί δέ πάντες,
 ἐκεῖνος πέλει ἄφθαρτος, ἡμεῖς φθαρτοί καί κόνις,
 ἐκεῖνος πνεῦμα πέφυκεν, ὑπέρ ἅπαν δέ πνεῦμα
 (314) ὡς ποιητής πνευμάτων τε καί Δεσπότης ὑπάρχων,
 ἡμεῖς σάρκες χοϊκά καί γεώδης οὐσία,
 ἐκεῖνος πάντων ποιητής, ἄναρχος ἄληπτός τε,
 ἡμεῖς σκώληκες ὁμοῦ καί βόρβορος καί τέφρα
 καί τίς ἰσχύσει ἐξ ἡμῶν τοῦτον ποτέ ιδέσθαι
 ἐξ οἰκείας δυνάμεως ἢ ἐνεργείας ὄλως,
 εἰ μή αὐτός ἐκπέμψειε Πνεῦμα αὐτοῦ τό Θεῖον
 καί δι' αὐτοῦ τῷ ἀσθενεῖ τῆς φύσεως παράσχη
 ῥώμην, ἰσχύν καί δύναμιν καί ἰκανόν ποιήσῃ
 τόν ἄνθρωπον τοῦ κατιδεῖν δόξαν αὐτοῦ τήν θείαν;
 Ἄλλως γάρ οὐ θεάσεται οὐδέ ιδεῖν ἰσχύσει
 ἀνθρώπων τις τόν Κύριον ἐρχόμενον ἐν δόξῃ,
 καί οὕτως χωρισθήσονται ἄδικοι τῶν δικαίων
 καί σκότει καλυφθήσονται ἁμαρτωλοί καί πάντες
 ὅσοι μή ἔξουσι τό φῶς ἐν αὐτοῖς ἀπ' ἐντεῦθεν.
 Οἱ συνημμένοι δέ αὐτῷ ἐκ τῶν ὧδε καί τότε

μυστικῶς συναφθήσονται τῷ Θεῷ καί γνησίως
καί τῆς αὐτοῦ ὑπάρξουσι μετουσίας ἀχώριστοι·
οἱ δ' ἀπελθόντες τοῦ φωτός αὐτοῦ κεχωρισμένοι
πῶς τότε ἐνωθήσονται ἢ κατά ποῖον τρόπον,
μαθεῖν παρ' ὑμῶν βούλομαι, εἴτε ὑμᾶς διδάξαι·
θεός γέγονεν ἄνθρωπος, ἠνώθη τε ἀνθρώποις,
μετέσχεν ἀνθρωπότητος καί μετέδωκε πᾶσι
τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσι καί τήν πίστιν ἐξ ἔργων
δεικνύουσι θεότητος αὐτοῦ τῇ μετουσίᾳ.
Τούτους οὖν εἶπε σώζεσθαι μόνους τούς μετασχόντας
ἐκείνου τῆς θεότητος, καθὼς αὐτός μετέσχε
τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὁ ποιητής τῶν πάντων,
Παῦλος ὡς μαρτύρεται Χριστοῦ τήν ἐκκλησίαν
ἐν γενήσεσθαι σῶμά γε δεσποτικόν καί θεῖον,
ἄσπιλον, ἄμωμον ὁμοῦ, ῥυτίδος πάσης δίχα·
(315) οἵτινες ἂν εἶεν οἱ πιστοί, κεφαλή ὁ Χριστός δέ.
Εἰ τοῦτο τοίνυν ἔσεται οὕτως, ὥσπερ καί ἔστι,
τίς ἄρα τότε τολμήσει ῥυπαρός αὐτοῦ προσψαῦσαι
ἢ τίς προσκολληθήσεται ἀνάξιος τυγχάνων;
Εἰ γάρ καί νῦν ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας ἕξω
καί μετασχεῖν κωλύονται ἁμαρτωλοὶ εἰς ἅπαν,
μᾶλλον δέ καί τῆς τῶν θείων θεᾶς ἀποστεροῦνται
οἱ μὴ πέλοντες ἅγιοι, πῶς οἴμοι τότε ἄρα
τῷ παναμώμῳ σώματι τοῦ Θεοῦ ἐνωθῶσι
καί μέλη γένωνται Χριστοῦ ἐσπιλωμένοι ὄντες;
Οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀδελφοί, οὐ γενήσεται ὅλως!
Οἱ δέ τοῦ θείου σώματος ἡγουν τῆς ἀκκλησίας
καί τοῦ χοροῦ τῶν ἐκλεκτῶν χωριζόμενοι, λέγε,
ποῦ ἄρα ἀπελεύσονται, εἰς ποῖαν βασιλείαν,
εἰς ποῖον τόπον, φράσον μοι, ἐλπίζουσι σκηνώσαι;
Πάντως γάρ καί παράδεισος, ὁ Ἀβραάμ τε κόλπος
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως τῶν σωζομένων ἔστιν·
οἱ δέ σωζόμενοί εἰσιν ἅγιοι πάντως πάντες,
ὡς πᾶσα θεία μαρτυρεῖ γραφή καί ἐκδιδάσκει.
Πολλά γάρ καί μοναί εἰσιν, ἀλλ' ἐντός τοῦ νυμφῶνος·
καθάπερ γάρ εἷς οὐρανός καί ἐν αὐτῷ ἀστέρες
ἀλλήλων διαφέροντες ἐν τιμῇ τε καί δόξῃ,
οὕτω καί εἷς νυμφῶν ἔστι καί μία βασιλεία,
ἀλλά γάρ καί παράδεισος καί πόλις ἡ ἁγία
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως ὁ Θεός ἔστι μόνος.
Ὡς γάρ οὐκ ἔχει ἄνεσιν ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μὴ μένων ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν αὐτῷ δέ,
οὕτω καί μετά θάνατον ἐκτός ἐκείνου μόνου,
οἶμαι, οὐκ ἔσται ἄνεσις, οὐ τόπος ἄνευ λύπης,
οὐ στεναγμοῦ, οὐ θλίψεως ὅλως ἀπηλλαγμένος.
Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, σπουδάσωμεν πρό τέλους
(316) προσκολληθῆναι τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων,
τῷ κατελθόντι δι' ἡμᾶς ἐπί γῆς τούς ἀθλίους,
τῷ κλίναντι τούς οὐρανοὺς καί λαθόντι ἀγγέλους

καί ἐν γαστρί σκηνώσαντι τῆς ἀγίας Παρθένου
καί σαρκωθέντι ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως, ἀνεκφράστως
καί προελθόντι εἰς ἡμῶν ἀπάντων σωτηρίαν.
Ἡ σωτηρία δέ ἡμῶν αὕτη πάντως ὑπάρχει,
καθώς πολλάκις εἶπομεν καί νῦν αὖθις ἐροῦμεν,
οὐχί ἡμεῖς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλά τό θεῖον στόμα
ἐπέφανε τό μέγα φῶς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
Ἡ βασιλεία οὐρανῶν ἐπί τῆς γῆς κατήλθε,
μᾶλλον δέ ὁ παμβασιλεύς τῶν ἄνω καί τῶν κάτω
ἐλήλυθεν, ἠθέλησεν ὑμῖν ὁμοιωθῆναι,
ἴν' ἐξ αὐτοῦ ὡς ἐκ φωτός πάντες μεταλαβόντες
φῶτα δειχθῶμεν δεύτερα, ὁμοιά γε τοῦ πρώτου,
καί βασιλείας οὐρανῶν κοινωνοί καί τῆς δόξης
συμμέτοχοι ὑπάρξωμεν ὁμοῦ καί κληρονόμοι
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὧν οὐδεὶς ποτε εἶδε.
Ταῦτα δ' εἰσίν, ὡς πείθομαι καί πιστεύω καί λέγω,
Πατήρ, Υἱός καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάς Ἁγία,
τοῦτο πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, τοῦτο ζωὴ τῶν ὄντων,
τοῦτο τρυφή καί ἄνεσις, τοῦτο στολή καί δόξα,
τοῦτος χαρὰ ἀνεκφραστός καί σωτηρία πάντων
τῶν μετασχόντων τῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως ἀρρήτου
καί κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ ἐχόντων ἐν αἰσθήσει.
Ἀκούσατε Ἐσπῆρ καί γάρ διὰ τοῦτο καλεῖται,
ὅτι πᾶσιν, οἷς ἐνωθῆ, σωτηρίαν παρέχει,
ἡ σωτηρία δέ ἐστὶν κακῶν μὲν πάντων λύσις,
καλῶν δέ πάντων ἐν ταύτῳ εὗρεσις αἰωνία,
ἀπὸ θανάτου μὲν ζωὴν, ἀπὸ δέ σκότους φάος,
ἀπὸ δουλείας τῶν παθῶν καί πράξεων αἰσχίστων
ἐλευθερίαν παντελῆ πᾶσι χαριζομένη
(317) τοῖς ἐνωθεῖσι τῷ Χριστῷ καί Σωτῆρι τῶν ὅλων.
Οἱ καί τότε πᾶσαν μὲν χαρὰν ἀναφαίρετον κτῶνται,
πᾶσάν γε ἀγαλλίασιν καί πᾶσαν εὐφροσύνην,
οἱ δέ κἂν ὅλως πέλοντες τούτου κεχωρισμένοι
καί μή ζητήσαντες αὐτόν ἢ τούτῳ ἐνωθέντες
μηδέ δουλείας τῶν παθῶν καί θανάτου ῥυσθέντες,
κἂν βασιλεῖς, κἂν ἄρχοντες εἰσὶ, κἂν μεγιστᾶνες,
κἂν τρυφᾶν κἂν εὐφραίνεσθαι κἂν ἀπόλαυσιν ἔχειν
οἴονται καί νομίζουσιν ἐν ἀγαθοῖς ὑπάρχειν,
ἀλλ' οὐδέποτε κτήσονται τοιαύτην εὐφροσύνην,
οἶαν οἱ δούλοι τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἐλεύθεροι ἐκ πάντων
ἀτόπων ἐπιθυμιῶν, ἡδονῶν τε καί δόξης
ἔχουσιν ἀνεκκάλητον, ἄφραστον οὔσαν πάντῃ,
ἣν οὐδεὶς ποτε γνώσεται, οὐ μάθη, οὐ κατίδη
τῶν μὴ γνωσίως καί θερμῶς τῷ Χριστῷ κολληθέντων,
ἀνακραθέντων τε αὐτῷ ἐν ἐνώσει ἀρρήτῳ,
ὧ̄ πρέπει δόξα καί τιμὴ, αἶνος καί ἅπας ὕμνος
ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως καί πνοῆς εἰς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΓ'.

Ὅτι κρείσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν· οὐδέ γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σώσαι, ἑαυτὸν δὲ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. (318)

Εἰπέ, Χριστέ, τῷ δούλῳ σου, εἰπέ, τό φῶς τοῦ κόσμου,
εἰπέ, ἡ γνῶσις τοῦ παντός, εἰπέ, λόγε, σοφία,
ἡ πάντα προγινώσκουσα, ἡ πάντα προειδυῖα
καί τά ἡμῖν συμφέροντα διδάσκουσα ἀφθόνως,
εἰπέ καί δίδαξον κάμῃ ὁδοῦς σωτηριῶδεις
τῶν θελημάτων σου, Σωτήρ, καί θεῶν προσταγμάτων.
Εἰπέ καί μή παρίδῃς με, μή κρύψῃς, ὦ Θεέ μου,
ἐξ ἀναξίου δούλου σου τό θεῖον θέλημά σου.
Τί κρείσσον ἔστι παρά σοῦ, ποῖον εὐάρεστόν σοι
ἀπό τῶν δύο, φράσον μοι, ὦ φιλάνθρωπε Σῶτερ·
τό ἐν μερίμνῃ εἶναι με τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων
καί τῶν σωματικῶν χρειῶν τό ἀφθόνως φροντίζειν,
διεκδικεῖν τε ἅπαντα μετ' ἔχθρας τε καί μάχης,
ἢ τό αἰεὶ προσκαρτερεῖν μόνη τῇ ἡσυχίᾳ
καί συντηρεῖν ἀθόλωτον τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
καί δέχεσθαι τῆς χάριτος τῆς σῆς τὰς λαμπηδόνας
καί καταυγάζεσθαι αἰεὶ τὰς τῆς ψυχῆς αἰσθήσεις
καί θεῖους λόγους μυστικῶς ἐνηχεῖσθαι καί ἄλλους
διδάσκειν πρῶτος καί αὐτός διδάσκεσθαι ὡσαύτως·
ὁ λέγω γάρ καί ἑαυτῷ τά λεγόμενα λέγει
(319) καί πρῶτος οὗτος τοῦ ποιεῖν πάντως ταῦτα ὀφείλει.
Ἐκ τούτων τοίνυν λέγε μοι, ὦ Θεέ μου καί πλάστα,
ποῖον ὑπάρχει κρείσσόν μοι, ποῖον ἔστι συμφέρον,
ποῖον δέ σοί εὐάρεστον καί τέλειον ὑπάρχει;
Ναί δή, μή κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ, ὦ πανοικτίρμον Λόγε!
Ἄκουσον ὅπερ ἔρωτᾶς, γράψον ἅπερ ἀκούεις.
Ἐγώ Θεός προάναρχος, ἐγώ Δεσπότης φύσει,
τῶν οὐρανῶν τε Βασιλεύς καί τῶν καταχθονίων
καί πάντες μὴ βουλόμενοι ἐμοί δοῦλοι τελοῦσι.
Κτίστης τῶν πάντων γάρ ἐγώ καί Κριτής καί Δεσπότης
καί νῦν εἶμι καί ἔσομαι εἰς αἰῶνας αἰώνων·
ἀλλ' οὐ τόν μὴ βουλόμενον ποτέ καταναγκάζω,
αὐτεξούσιον θέλω δέ, αὐτοπροαίρετόν γε
τήν τε δουλείαν γίνεσθαι, τόν φόβον ἐνεργεῖσθαι
καί τήν ἀγάπην δείκνυσθαι παρά τῶν ὑπηκόων.
Τοιούτους γάρ τοὺς δούλους μου ἐπιποθῶ τοῦ εἶναι,
τούς δ' ἄλλους οὐπω ἔγνωκα οὐδ' ὑπ' αὐτῶν ἐγνώσθην·
διό σκληρόν με λέγουσιν, ἀσυμπαθῆ καλοῦσιν,
ἄδικον ὀνομάζουσι τά τοῦ ἀδίκου τέκνα.
Οἱ οὖν ἐμέ ὑβρίζοντες ἐμέ τε λοιδοροῦντες,
ἐμέ κατονειδίζοντες, σοί πῶς ὑποταγῶσιν
ἢ πῶς σε καταδέξονται διδάσκαλον, εἰπέ μοι;
Οἱ λύκοι δέ ποιμένα σε πῶς ἄρα λογιῶνται

179

Ερευνητικό έργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmlab,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.

ἢ πῶς ἀκολουθήσουσι φωνῇ σου θῆρες ὄντες;
 Ἔξελθε, φύγε καὶ γενοῦ ἐκ μέσου τῶν τοιούτων,
 καὶ σεαυτὸν εἰ σώσειας, σεαυτὸν δ' ἀπολέσεις,
 τί σοι τοῦ κόσμου ὄφελος τοῦ διὰ σοῦ σωθέντος;
 Οὐ βούλομαι ποιμαίνειν σε τινὰ τῶν μὴ θελόντων.
 Ὅρα, ὅτι ἐφύλαξα τοῦτο καὶ γὰρ ἐν κόσμῳ
 (320) τῶν βουλομένων γὰρ ἐγὼ καὶ ποιμὴν καὶ δεσπότης,
 τῶν δ' ἄλλων κτίστης μὲν εἰμι καὶ θεὸς κατὰ φύσιν,
 οὐ μὴν δὲ πέλω βασιλεύς, οὐκ ἀρχηγός εἰς ἅπαν
 τῶν μὴ ἀράντων τὸν σταυρόν κάμοι ἀκολουθούντων
 τοῦ ἐναντίου γὰρ εἰσι τέκνα, δοῦλοι καὶ σκεύη.
 Βλέπε καὶ θρήνει δι' αὐτούς, εἰ δυνατόν, καθ' ὥραν.
 Ἐκ σκότους γὰρ καλούμενοι πρὸς ἀνέσπερον φέγγος,
 ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς ζωὴν, εἰς οὐρανοὺς ἐξ ἄδου,
 ἐκ τῶν προσκαίρων καὶ φθαρτῶν πρὸς αἰώνιον δόξαν,
 ὀργίζονται καὶ μαίνονται κατὰ τῶν διδασκάλων
 καὶ κατ' αὐτῶν συρράπτουσιν ἐπιβουλὰς παντοίας
 καὶ προαιροῦνται τοῦ θανεῖν ἢ σκότους ἀποστῆναι
 καὶ τῶν τοῦ σκότους πράξεων, κάμοι ἀκολουθήσαι.
 Τούτους, εἰπέ, πῶς ποιμανεῖς, πῶς τούτων προηγῆσθαι,
 πῶς ὀδηγήσεις, λέγε μοι, πρὸς πῦρ αὐτομολοῦντας,
 προστιθεμένους τῷ ἐχθρῷ καὶ σὺν αὐτῷ προθύμως
 τὰ ἐναντία τῶν ἐμῶν προσταγμάτων ποιοῦντας;
 Πῶς ποιμανεῖς ὡς πρόβατα, πῶς εἰσάξεις, εἰπέ μοι,
 τῶν ἐντολῶν μου πρὸς νομάς, πρὸς ὕδωρ θελημάτων
 ἐμῶν ἐξάξεις δὲ αὐτούς, πρὸς νοητὰ τε ὄρη
 θεωριῶν τῶν μυστικῶν, δόξης μου τῆς ἀρρήτου,
 δι' ἧς οἱ ταύτην βλέποντες καταφρονοῦσι δόξης
 τῆς κάτω καὶ τῶν αἰσθητῶν πάντων ἀμνημονοῦσι
 καὶ ὡς σκιάν καὶ ὡς καπνόν ταῦτα πάντα ἡγοῦνται;
 Εἰπέ, πῶς τὸν ἀντίδικον συνήγορόν σου κτήσῃ,
 πῶς τὸν πολέμιον ἐχθρόν φίλον σου πείσεις εἶναι;
 Εὐκόλως γὰρ οἱ φίλοι μὲν ἐχθροὶ γίνονται μᾶλλον
 μικρὰν εὐρόντες πρόφασιν, οἱ ἐχθροὶ δὲ δυσκόλως
 γενέσθαι φίλοι δύνανται κἂν εὐεργετηθῶσι,
 κἂν δωρεῶν μετάσχωσιν ὑψηλῶν καὶ μεγάλων
 (321) ἐγκεκριμένον ἔχουσι τὸν ἰόν ἐν καρδίᾳ,
 ὄνπερ καιροῦ δραξάμενοι ἐξεμοῦσιν ἀθρόως
 καὶ εὐεργέτας τοὺς αὐτῶν ἀνηλεῶς, ἀπλάγχχνως
 ἀποκτεῖναι οὐ φρίττουσιν, ὦ μανίας ἐσχάτης!
 Οὗτοι τοῦ Κάϊν μιμηταί, οὗτοι τοῦ Λάμεχ χεῖρους,
 οὗτοι Σαοῦλ, ὁμότροποι, μιμηταί τῶν Ἑβραίων
 καὶ τοῦ Ἰούδα ζηλωταί, ἀγχόνης κληρονόμοι.
 Τούτων ἠγεῖσθαι εἰ ζητεῖς, βλέπε ποῦ καταντήσεις.
 Οὐ γὰρ ἐπιστραφήσονται, ἔνθα ἂν σύ θελήσῃς,
 ἀλλ' ἐν ὁδῷ σε τῇ αὐτῶν ἀναγκάσουσι βαίνειν
 καὶ πρῶτον εἰς ἀπώλειαν ἐμπεσεῖν πρὸ ἐκείνων
 καὶ κατωτέρω κατελθεῖν εἰς πυθμένα τοῦ ἄδου
 ὡς ἐπακολουθοῦντάς σοι ἔχων πάντως κάκείνους.

Εἰ δέ μή βουληθῆς αὐτοῖς ὅλως ὁμοιωθῆναι,
συναπαχθῆναι τε αὐτῶν ταῖς βουλαῖς μή θελήσης
μηδέ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν ταῖς κακαῖς κοινωνῆσαι,
στάσιν, μάχην καί πόλεμον ἀκατάλακτον ἔξεις.
Ἵψ' ὧν τί σοι γενήσεται, τί δέ συμβήσεται σοι,
τί κερδανεῖς τε; Ἄκουσον, καί λέξω σοι συντόμως
πρό πάντων εἶναι δοῦλός μου ὅλως οὐκ ἐξισχύσεις,
ἐμόν γάρ δοῦλον μάχεσθαι οὐ βούλομαι παράπαν.
Μῖσός τε κτήσονται πρός σέ ἄσχετον καί πρός φόνον
ὀρμήσουσι τόν κατά σοῦ φανερώς καί λαθραίως,
καί τοῦ ἐκείνων κρίματος σύ δώσεις τάς εὐθύνας.
Οὐδέν γάρ ὁ σός θάνατος ὠφελήσει τούς ἄλλους,
καθώς ὑπῆρξεν ὁ ἐμός θάνατος ζωή κόσμου,
ἀλλά κάκεινοις αἴτιος τοῦ κρίματος γενήσῃ
καί σύ ἀπαρρησίασατος ἐξέλθεις ἐκ τοῦ βίου.
Κρεῖσσον τοίνυν ποιμαίνεσθαι καί μή ποιμαίνειν ὅλως
τοιούτους, ἀλλά μάλιστα τῶν ἰδίων φροντίζειν
καί εὐχεσθαι ὑπέρ αὐτῶν καί ἀπάντων ἀνθρώπων
(322) τοῦ ἐπιστρέψαι καί ἐλθεῖν εἰς ἐπίγνωσιν πάντας,
διδάσκειν τε καί κατηχεῖν τούτων τούς βουλομένους.
Μή ἀναγκάζῃς δέ αὐτούς ποιεῖν ἄπερ διδάσκεις,
ἀλλά τούς λόγους τούς ἐμούς λέγε καί παρακάλει
φυλαττεῖν τούτους ὡς ζωῆς αἰωνίου προξένους.
Αὐτοί δ' οἱ λόγοι στήσονται, ὅταν ἔλθω τοῦ κρῖναι,
καί τούτων πάντων ἕκαστον κρινούσι κατ' ἀξίαν,
καί σύ μενεῖς ἀνεύθυνος, ἀκατάκριτος πάντη,
ὅτι οὐκ ἔκρυψας ἐμῶν ἀργύριον λογίων,
ἀλλ' ὅσον εἴληφας αὐτός, κατεβάλου τοῖς πᾶσι.
Τοῦτο ἐμοί ἀποδεκτόν, τοῦτο τῶν ἀποστόλων
καί μαθητῶν μου γέγονε κατά τάς ἐντολάς μου
ἔργον, κηρύξαι με Θεόν εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί τά ἐμά θελήματα καί τά προστάγματά μου
διδάξαι καί καταλιπεῖν ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις.
Οὕτως καί σύ ἀγώνισαι ποιῆσαι καί διδάξαι,
τούς δέ μή θέλοντας ἐμῶν λόγων ὅλως ἀκούειν
λέγε, ὡς εἶπον καί ἐγώ πρός τούς τότε εἰπόντας
ὅτι Ἐκκληρὸς ὁ λόγος σου καί τίς αὐτοῦ ἀκούειν
δυνήσεται; Καί ἔφην γε Ἐἰ μή θέλετε οὕτως,
ὑπάγετε, ὡς βούλεσθε, ἕκαστος καί ποιεῖτε
τῇ ἐξουσίᾳ τῇ αὐτῶν τό πᾶν καί προαιρέσει
καταλιπῶν τόν θάνατον ἢ τήν ζωήν ἐλέσθαι.
Οὐδεῖς γάρ γέγονέ ποτε καλός ἀπροαιρέτως,
οὐδέ πιστός ὁ ἄπιστος καί μή θέλων ὑπάρξει,
οὐδέ φιλόθεός ποτε ὁ φιλόκοσμος ἔσται,
οὐκ ἀβουλήτως ὁ σκαιός μεταστρέψει τήν γνώμην
τήν ἑαυτοῦ καί ἀγαθός γενήσεται εἰς ἅπαν
οὐδεῖς γάρ γέγονε κακός φύσει, ἀλλά προθέσει
οὕτω καί πάλιν ἐκ κακοῦ καί πονηροῦ προθέσει
(323) καί γνώμη καλός καί ἀγαθός, εἰ θέλει,

γενήσεται, μή θέλων δέ οὐδαμῶς τοῦτο ἔσται.
Οὐδεῖς μή θέλων ἀρετὴν κατώρθωσεν ἐν κόσμῳ,
οὐδεῖς μή θέλων σώζεται· πλεον τούτου μή ζήτει,
σπούδασον σῶσαι δέ σαυτόν καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου,
εἰ ἄρα εὖροις ἐπὶ γῆς ἄνθρωπον τοῦ ἀκούειν
ἔχοντα ὦτα καὶ τῶν σῶν ἐπακούοντα λόγων.
Οὕτως ποιήσω, Δέσποτα, καθὼς προσέταξάς μοι,
ἀλλὰ τὴν σὴν βοήθειαν, ἀλλὰ τὴν σὴν μοι χάριν
τῷ ἀναξίῳ δώρησαι δούλῳ σου, ὦ Θεέ μου,
ἵνα αἰεὶ δοξάζω σε καὶ ἀνυμνῶ σὸν κράτος
ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΔ΄.

**Τί ἐστι τό κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκῶν ὁ ἄνθρωπος·
καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθροὺς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητὴς ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου
ἐντεῦθεν μέτοχος γεγωνῶς θέσει θεὸς καὶ χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος,
τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. (324)**

Δόξα, αἴνος, ὕμνος, χάρις
τῷ τὴν κτίσιν ἐξ οὐκ ὄντων
εἰς τό εἶναι λόγῳ μόνῳ
καὶ θελήματι οἰκείῳ
ἅπασαν παραγαγόντι
Θεῷ πάντων, ἐν Τριάδι
ὑποστάσεων, μιᾶ τε
ἄχωρίστοις καὶ ἀτμήτοις,
μία φύσις, μία δόξα,
μία δύναμις ὑπάρχει,
θέλημά τε ἐν ὡσαύτως.
Αὕτη μόνη κτίσις πάντων,
αὕτη ἐκ πηλοῦ με ὄλον
πλάσασα, ψυχὴν τε δοῦσα
(325) ἔθηκεν ἐπὶ τῆς γῆς με,
δέδωκε τό φῶς τε βλέπειν
καὶ ὄρᾶν ἐν τούτῳ πάντα
τόνδε τόν αἰσθητόν κόσμον,
ἥλιον, σελήνην λέγω,
τοὺς ἀστέρας οὐρανόν τε,
γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πάντα
τά ἐν μέσῳ τούτων ὄντα.
Δέδωκε, καὶ νοῦν καὶ λόγον·
ἀλλὰ πρόσεχε τῷ λόγῳ!
Κατ' εἰκόνα οὖν τοῦ Λόγου
δέδοται ἡμῖν ὁ λόγος·
λογικοὶ γάρ ἐκ τοῦ Λόγου
τοῦ ἀνάρχου, τοῦ ἀκτίστου,

τοῦ ἀλήπτου, τοῦ Θεοῦ μου.
Ὅντως κατ' εἰκόνα ἔστιν
ἡ ψυχὴ παντός ἀνθρώπου
λογικὴ εἰκὼν τοῦ Λόγου.
Πῶς, εἶπέ μοι, δίδαξόν με.
Ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Λόγου·
ὁ Θεὸς ἐκ Θεοῦ Θεὸς Λόγος,
συναϊδίός τε ἔστι
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι.
Οὕτως οὖν καὶ ἡ ψυχὴ μου
κατ' εἰκόνα τούτου ἔστι,
νοῦν γὰρ ἔχουσα καὶ λόγον
φέρει ταῦτα κατ' οὐσίαν
ἄτμητα ἀσύγχυτά τε,
ὁμοούσια ὡσαύτως,
ἐν τὰ τρία ἡνωμένως,
ἀλλὰ καὶ διηρημένως.
Πάντοτε καὶ ἡνωνταὶ γε
(326) καὶ εἰσὶ μεμερισμένα·
ἡνωνται γὰρ ἀσυγχύτως
καὶ μερίζονται ἀτμήτως.
Ἐν ἐκ τούτων εἰ καθέλης,
συγκαθεῖλες πάντως πάντα·
ψυχὴ γὰρ ἄνους, ἄλογος,
ἴσον ἔσται τῶν ἀλόγων·
ἄνευ δὲ ψυχῆς οὐκ ἔστι
νοῦν ἢ λόγον ὑφεστάναι.
Οὕτως οὖν ἐκ τῆς εἰκόνοσ
τό πρωτότυπον ἐννοεῖ!
Ἄνευ Πνεύματος οὐκ ἔστι
οὐ Πατὴρ, οὐ Λόγος τούτου·
πνεῦμα ὁ Πατὴρ δὲ ἔστι,
καὶ Υἱὸς ὁ τούτου, πνεῦμα,
εἰ καὶ σὰρκα ἐνεδύθη,
καὶ Θεὸς τό Πνεῦμα πάλιν·
ἐν γὰρ φύσει καὶ οὐσίᾳ
τά ἀμφοτέρα τελοῦσιν,
ὡσπερ νοῦς, ψυχὴ καὶ λόγος.
Ἄλλ' ὁ μὲν Πατὴρ τόν Λόγον
ἀπεγέννησεν ἀρρήτως.
Ὅσπερ νοῦς ἐκ τῆς ψυχῆς μου,
μᾶλλον δὲ ἐν τῇ ψυχῇ μου,
οὕτως ἐκ Πατρός τό πνεῦμα,
μᾶλλον δ' ἐν Πατρὶ καὶ μένει
καὶ προέρχεται ἀφράστως.
Ὅσπερ πάλιν δὲ ὁ νοῦς μου
πάντοτε γεννᾷ τόν λόγον
καὶ προφέρει καὶ ἐκπέμπει
καὶ γνωστόν ποιεῖ τοῖς πᾶσιν,

οὐ χωρίζεται δέ τούτου,
(327) ἀλλά καί γεννᾶ τόν λόγον
καί ἐντός αὐτόν κατέχει,
οὕτω νόει τόν Πατέρα,
ὅτι ἔτεκε τόν Λόγον,
ὅτι τίκτει ἀνάως,
οὐ χωρίζεται δέ ὅλως
τοῦ Υἱοῦ Πατήρ ὁ τούτου,
ἀλλ' ἐν τῷ Υἱῷ ὁράται,
καί Υἱός ἐν τούτῳ μένει.
Ταύτην ἀκριβῆ εἰκόνα,
εἰ καί ἀμυδρά τυγχάνει,
καθυπέδειξεν ὁ λόγος,
ἦν οὐδέποτε θεάση,
οὐδ' οὐ μή κατανοήσης,
εἰ μή πρότερον καθάρης,
εἰ μή πρότερον ἐκπλύνης
τῆς εἰκόνας σου τόν ῥύπον,
εἰ μή κεχωσμένην οὔσαν
ἐν τοῖς πάθεσιν ἐξάξης,
ἀποσμῆξης τε τελείως,
ἀποδύσης τε ὡσαύτως
καί λευκάνης ὡς χιόνα.
Ὅταν ταῦτα δέ ποιήσης
καί καλῶς σαυτόν καθάρης
καί εἰκῶν τελεία γένη,
τό πρωτότυπον οὐκ ὄψη,
οὐδ' οὐ μή κατανοήσης,
εἰ μή ἀποκαλυφθῆ σοι
διά Πνεύματος Ἁγίου.
Πάντα γάρ Πνεῦμα διδάσκει
ἐν φωτί λάμψαν ἀρρήτῳ,
(328) νοερῶς τά νοητά σοι
ἅπαντα καθυποδείξει,
ὅσον δύνασαι καί βλέπειν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ,
κατά τήν ἀναλογίαν
ψυχικῆς καθάρσεώς σου,
καί Θεῷ ὁμοιωθήσῃ
ἔργων ἀκριβεῖ μιμήσει,
σωφροσύνης καί ἀνδρείας,
ἀλλά καί φιλανθρωπίας,
πειρασμῶν ὑπομονῆ τε
καί τῆ πρὸς ἐχθρούς ἀγάπῃ.
Τοῦτο γάρ φιλανθρωπία,
τό ἐχθρούς εὐεργετεῖν σε
καί φιλεῖν αὐτούς ὡς φίλους,
ὡς γνησίους εὐεργέτας,
εὐχέσθαι τε ὑπέρ πάντων

τῶν σοί ἐπηραζόντων,
ἴσην τε πρὸς πάντας ἔχειν
ἀγαθούς καὶ πονηρούς τε
ἐνδιάθετον ἀγάπην,
ὑπὲρ πάντων δέ τιθῆναι
τήν ψυχὴν σου καθ' ἐκάστην,
ὑπὲρ σωτηρίας λέγω,
καὶ τοῦ ἕνα που σωθῆναι
ἢ καὶ πάντας, εἰ οἶόν τε.
Ταῦτα μιμητὴν Δεσπότου
ἀπεργάσσονται σε, τέκνον,
καὶ εἰκόνα ἀληθῆ σε
ἀποδείξουσι τοῦ κτίστου,
μιμητὴν τε κατὰ πάντα
(329) τελειότητος τῆς θείας.
Ὁ δὲ κτίστης τότε – πρόσχες,
ὄπερ μέλλω σοι ἐκφράσαι!
Θεῖον ἀποστείλει Πνεῦμα
οὐ ψυχὴν σοι λέγω ἄλλην,
οἶαν ἔσχες, ἀλλὰ Πνεῦμα,
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ σοι λέγω,
καὶ ἐμπνεύει καὶ οἰκῆσει
καὶ οὐσιωδῶς σκηνώσει
καὶ φωτίσει καὶ λαμπρύνει
καὶ ἀναχωνεύσει ὄλον,
τόν φθαρτόν τε ἀφθαρτίσει
καὶ ἀνανεώσει αὐτίς
τόν παλαιωθέντα οἶκον,
οἶκον τῆς ψυχῆς σου λέγω.
Ταύτη δέ συναφθαρτίσει
καὶ τό σῶμα ὄλον ὄλως
καὶ θεόν σε κατὰ χάριν
ὅμοιον τοῦ πρωτοτύπου
ἀπεργάσεται, ὡ θαῦμα,
ὡ μυστήριον τό πᾶσιν
ἄγνωστον τοῖς ἐμπαθέσιν,
ἄγνωστον τοῖς φιλοκόσμοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλοδόξοις,
ἄγνωστον ὑπερηφάνοις,
ἄγνωστον ὄντως ὀργίλοις,
ἄγνωστον καὶ μνησικάκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλασάρκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλαργύροις,
ἄγνωστον τοῖς φθονεροῖς τε,
ἄγνωστον πᾶσι λοιδοροῖς,
ἄγνωστον ὑποκριταῖς γε,
ἄγνωστον καὶ γαστριμάργοις,
ἄγνωστον τοῖς λαθροφάγοις
(330) καὶ μεθύσοις τε καὶ πόρνοις

ἄγνωστον τοῖς ἀργολόγοις,
ἄγνωστον τοῖς αἰσχρολόγοις,
ἄγνωστον καί τοῖς ῥαθύμοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀμελοῦσι
τῆς καθ' ὥραν μετανοίας,
ἄγνωστον τοῖς μή πενθοῦσιν
ἀενάως καθ' ἐκάστην
ἄγνωστον ἀνυποτάκτοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀντιλόγοις,
ἄγνωστον ἰδιορρυθμοῖς,
ἄγνωστον τοῖς οἰομένοις
εἶναι τι, μηδέν δέ οὔσιν,
ἄγνωστον τοῖς καυχωμένοις,
ἀλλά μή καί τερπομένοις
ἐπί σώματος μεγέθει
ἢ δυνάμει εἴτε κάλλει
ἢ χαρίσματι ἐτέρῳ
οἰωδήποτε σοι λέγω
ἄγνωστον τοῖς μή καρδίαν
καθαράν προσκτησαμένοις,
ἄγνωστον τοῖς μή αἰτοῦσιν
ἐν θερμότητι καρδίας
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
ἄγνωστον τοῖς ἀπιστοῦσιν
ὅτι δίδεται καί ἄρτι
τοῖς ζητοῦσι Πνεῦμα Θεῖον.
Ἄπιστία γάρ ἀπείργει
καί διώκει Πνεῦμα Θεῖον
ἀπιστῶν τις οὐκ αἰτεῖται,
μή αἰτῶν οὐδέ λαμβάνει,
μή λαβῶν νεκρός ὑπάρχει.
(331) Τόν νεκρόν δέ τίς μή κλαύσει,
ὅτι ζῆν δοκεῖ νεκρός ὢν;
Οἱ νεκροί νεκρούς οὐδέπω
οὔτ' ἰδεῖν οὔτε θρηνῆσαι
ὄλως δύνανται· οἱ ζῶντες
τούτους βλέποντες πενθοῦσι.
Θαῦμα γάρ ὀρώσι ξένον,
ζῶντας τούς νενεκρωμένους,
ἀλλά καί περιπατοῦντας,
τούς τυφλούς βλέπειν δοκοῦντας
καί κωφούς δέ ὄντως ὄντας
καί ἀκούειν οἰομένους·
ζῶσι γάρ καί καθορώσι
καί ἀκούουσιν ὡς κτήνη,
ὡς ἀνόητοι νοοῦσιν
ἐν αἰσθήσει ἀναισθήτῳ,
ἐν ζωῇ νενεκρωμένη.
Ἔστι γάρ καί ζῆν μή ζῶντα,

ἔστι βλέποντα μή βλέπειν
μηδ' ἀκούοντα ἀκούειν.
Πῶς, εἶπέ μοι; Λέξω τάχος·
ὅσοι ζῶσι κατά σάρκα,
ὅσοι βλέπουσι τά τῆδε
καί ὡσί σαρκίνοις μόνοις
θείων λόγων ἀκροῶνται,
οὗτοι κατά πνεῦμα πάντες
κωφοί, τυφλοί καί νεκροί γε.
Οὐδέ γάρ ἐκ Θεοῦ γεγέννηται
ὅλως, ἵνα καί ζῶσί γε,
ἀλλ' οὐδ' ἔλαβον τό Πνεῦμα
οὐδ' ἀνέβλεψαν τάς κόρας,
(332) οὐ κατείδον φῶς τό θεῖον·
τούτου δέ μή γνεομένου
ἔμειναν κωφοί εἰς ἅπαν.
Οἱ τοιοῦτοι δέ, εἶπέ μοι,
πῶς Χριστιανοί κληθῶσιν;
Ἐκούε τοῦ θείου Παύλου
ταῦτά σοι σαφῶς δηλοῦντος,
μᾶλλον δέ Χριστοῦ λαλοῦντος·
Ἄνθρωπος ἐκ γῆς ὁ πρῶτος
χοϊκός ἐκτίσθη πάντως,
ἄνθρωπος ὁ δεύτερος δέ
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατήλθε.
Πρόσεχε τοῖς λεγομένοις·
οἷος οὖν ὁ πρῶτος πέλει
χοϊκός καί οἱ ἐκ τούτου
πάντες χοϊκοί γεννῶνται·
οἷος δέ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος Δεσπότης,
ἐπουράνιοι καί πάντες
οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες,
ἄνωθεν δέ γεννηθέντες,
βαπτισθέντες δέ ὡσαύτως
Πνεύματι τῷ Παναγίῳ·
οἷον ἔστι τό γεννησαν
Θεός ὄντως, ἐξ αὐτοῦ τε
οἱ γεννώμενοι τοιοῦτοι
ἐκ Θεοῦ θεοί θεοί γε
καί υἱοί ὑψίστου πάντες,
ὡς φησι τό θεῖον στόμα.
Ἦκουσας Θεοῦ τούς λόγους,
ἤκουσας πῶς ἐκ τῶν ἄλλων
(333) τούς πιστούς ἀναχωρίζει,
πῶς σημεῖον γνώρισμά τε
δέδωκε τοῖς αὐτοῦ δούλοις,
ἵνα μή πλανῶνται λόγοις
ἄλλοτρίων διδασκάλων;

Ἐκ τῆς γῆς, φησίν, ὁ πρῶτος,
ὅτι χοϊκός ἐκτίσθη,
ὁ δεύτερος ἄνθρωπος δέ,
τῶν ἀπάντων ὁ Δεσπότης,
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατῆλθε.
Θάνατον πᾶσιν ὁ πρῶτος
προεξένησεν ἀνθρώποις
καί φθοράν τῇ παραβάσει·
ὁ δέ δεύτερος τῷ κόσμῳ
ἔδωρήσατο καί νῦν δέ
ἅπασι πιστοῖς παρέχει
φῶς, ζωὴν καί ἀφθαρσίαν.
Ἦκουσας, ἄπερ σοι λέγει
ὁ τῶν οὐρανίων μύστης;
ἦκουσας Χριστοῦ λαλοῦντος
δι' αὐτοῦ καί τούς ἀνθρώπους
ἐκδιδάσκοντος ὅποιοι
οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες
καί τὴν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
ἐνδεικνύμενοι τελοῦσι;
Μὴ οὖν ἀμφίβαλλε λοιπόν·
εἰ Χριστιανός ὑπάρχεις,
οἷος ὁ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος, τοιοῦτος
καί αὐτός ὀφείλεις εἶναι·
μὴ ὑπάρχων δέ τοιοῦτος,
(334) πῶς Χριστιανός κληθήσῃ;
Εἰ γάρ οἷος ὁ Δεσπότης
ἐπουράνιος ὑπάρχει,
καί τοιούτους εἶναι λέγει
τούς αὐτῷ πεπιστευκότας
πάντως γε ἐπουρανίους,
ἔσοι κοσμικά φρονοῦσι,
ἔσοι κατὰ σάκρα ζῶσιν,
οὐκ εἰσὶ τοῦ ἐκ τῶν ἄνω
κατελθόντος Θεοῦ Λόγου,
ἀλλὰ τοῦ ἐκ γῆς πλασθέντος
χοϊκοῦ ἀνθρώπου πάντως.
Οὕτω φρόνει, οὕτως ἔχε,
οὕτωπίστευε, καί ζήτει
ἵνα γένησαι τοιοῦτος
ἐπουράνιος, ὡς εἶπεν
ὁ ἐξ οὐρανῶν φοιτήσας
καίδιδούς ζωὴν τῷ κόσμῳ.
Οὗτος ἔστι καί ὁ ἄρτος,
ὁ ἐκεῖθεν καταβαίνων,
ὃν οἱ τρώγοντες οὐδ' ὄλωσιν \\
θάνατόν ποτε ὀρώσιν·
ἐπουράνιοι γάρ ὄντες

εἰς αἰεὶ ἔσσονται πάντως
 τὴν φθορὰν ἀποδυθέντες,
 ἀφθαρσίαν δ' ἐνδυθέντες,
 θάνατον ἀποβαλόντες
 καὶ ζωῆ προσκολληθέντες.
 Ἄθάνατοι γάρ, ἄφθαρτοι
 γίνονται καὶ διὰ τοῦτο
 ἐπουράνιοι καλοῦνται.
 (335) Τίς γάρ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
 ἐχρημάτισε τοιοῦτος,
 τῶν Ἀδάμ υἱῶν σοι λέγω,
 πρὶν ἐξ οὐρανοῦ κατέλθῃ
 ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων
 οὐρανίων, ἐπιγείων;
 Οὗτος ἔλαβε τὴν σάρκα
 τὴν ἡμῶν καὶ Πνεῦμα Θεῖον
 δέδωκε, καθὼς πολλάκις
 εἶπομεν, καὶ τοῦτο πάντα
 ὡς Θεὸς ἡμῖν παρέχει.
 Ποῖα πάντα; Ἄ πολλάκις ὑμῖν εἶπον,
 ἀλλὰ καὶ τὰ νῦν ἐξείπω.
 Γίνεται ὡς κολυμβήθρα
 θεία φωτοειδεστάτη,
 πάντας συμπεριλαμβάνει
 τοὺς ἀξίους, οὓς ἐφεύροι
 ἔνδοθεν, καὶ πῶς ἐξείπω, πῶς ἐκφράσω
 τὰ γινόμενα ἀξίως;
 Δός μοι λόγον, ὁ ψυχὴν μοι
 χαρισάμενος Θεὸς μου.
 Θεὸς ὄν τό Θεῖον Πνεῦμα,
 οὓς ἐντός αὐτοῦ ἂν λάβῃ,
 ἀναπλάττει τούτους ὅλως,
 ἐξανακαινίζει τούτους,
 καινουργεῖ τε παραδόξως.
 Πῶς καὶ τίνα γε τὸν τρόπον
 οὐ μεταλαμβάνει ὅλως
 τοῦ ἐκείνων αὐτὸ ρύπου;
 Ὡς οὐδέ τό πῦρ μετέχει
 τῆς σιδήρου μελανίας,
 μεταδίδωσι δ' ἐκείνῳ
 πάντα τὰ αὐτῷ προσόντα,
 (336) οὕτω καὶ τό Θεῖον Πνεῦμα
 ἄφθαρτον ὄν ἀφθαρσίαν
 καὶ ἀθάνατον ὑπάρχον
 δίδωσιν ἀθανασίαν,
 φῶς τε ἄδυτον τυχάνον
 φῶς ἀποτελεῖ τοὺς πάντας
 ἐν οἷσπερ κατασκηνώσει,
 καὶ ζωὴν αὐτοῖς παρέχει.

Ὡς Χριστοῦ ὁμοφυές τε,
ὁμοούσιον ὡσαύτως
καί ὁμόδοξον ὑπάρχον
καί συνηνωμένον πέλον,
τούτους τοῦ Χριστοῦ ὁμοίους
ἀπεργάζεται εἰς ἅπαν.
Οὐ φθονεῖ γάρ ὁ Δεσπότης
ἴσους ἑαυτῷ ὀφθῆναι
τούς βροτούς χάριτι θείᾳ,
οὐδ' ἀπαξιοῖ γενέσθαι
ὁμοίους αὐτῷ τούς δούλους,
ἀλλά τέρπεται καί χαίρει
καθорῶν ἡμᾶς τοιούτους
ἐξ ἀνθρώπων γεγονότας
κατά χάριν, ὡς ἐκεῖνος
πέφυκε καί ἔστι φύσει.
Εὐεργέτης γάρ ὑπάρχων
βούλεται ἡμᾶς τοιούτους
εἶναι, οἷος καί ἐκεῖνος.
Εἰ γάρ μή τοιοῦτοι ὦμεν
ὅμοιοι ἐν ἀκριβείᾳ,
πῶς ἐσόμεθα ἐκείνῳ
ἠνωμένοι, καθὼς εἶπε,
πῶς δέ ἐν αὐτῷ μενούμεν,
(337) μή ὑπάρχοντες τοιοῦτοι,
πῶς δ' αὐτός ἐν ἡμῖν μείνη
οὔσι τούτου ἀνομοίους;
Τοῦτο οὖν σαφῶς εἰδότε
σπεύσατε λαβεῖν τό Πνεῦμα
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ καί Θεῖον,
ἵνα γένησθε τοιοῦτοι,
οἷους ἔδειξεν ὁ λόγος,
ἐπουράνιοι καί θεῖοι,
ὅσους εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ἵνα καί τῆς βασιλείας
γένησθε τῆς οὐρανίου
κληρονόμοι εἰς αἰῶνας.
Εἰ δέ μή τοιοῦτοι ἦτε
ἢ γένησεσθε ἐνταῦθα
ἐπουράνιοι, ὡς εἶπον,
πῶς τούς οὐρανούς οἰκῆσαι
ὅλως οἴεσθε σύν τούτῳ;
πῶς δέ καί εἰς βασιλείαν
μετά τῶν ἐπουρανίων
εἰσελθεῖν καί βασιλεῦσαι
καί συνέσεσθαι τῷ πάντων
Βασιλεῖ τε καί Δεσπότη;
Δράμετε σπουδῆ ὅν πάντες,
ἵνα καταξιοθῶμεν

ἔνθοθεν τῆς βασιλείας
τῆς τῶν οὐρανῶν γενέσθαι
καί Χριστῶ συμβασιλεῦσαι,
τῷ Δεσπότῃ τῶν ἀπάντων,
ὃ πρέπει πᾶσα δόξα
σύν Πατρί καί Πνεύματί τε
εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΕ΄.

*Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης· καί ὅτι ὁ μὴ ὁρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων
τυγχάνει τυφλῶν. (338)*

ὦ φιλοικτίμον Θεέ μου, ποιητά μου,
λάμπσον πλεῖόν μοι τό ἀπρόσιτον φῶς σου,
ἵνα μου χαρᾶς ἐμπλήσης τήν καρδίαν.
Ναί, μή ὀργισθῆς, ναί, μή ἐγκαταλίπης,
ἀλλά αὔγασον ψυχὴν μου τῷ φωτί σου·
τό γάρ φῶς σου σύ, ὁ Θεός μου, τυγχάνεις.
Εἰ γάρ κέκλησαι πολλοῖς καί διαφόροις
τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' ἐν αὐτός ὑπάρχεις·
τοῦτο δέ τό ἐν ἄγνωστον πάση φύσει
καί ἀόρατον καί ἄφραστον τυγχάνει,
ὃ παραδεικνύμενον πάντα καλεῖται.
Τοῦτο οὖν τό ἐν τρισυπόστατος φύσις,
μία θεότης, μία τε βασιλεία,
μία δύναμις, ἐν ἡ Τριάς γάρ πέλει.
Τριάς μία γάρ ὁ Θεός μου, οὐ τρία,
τρία ὅμως δέ τό ἐν καθ' ὑποστάσεις,
ὁμοφυεῖς ἀλλήλαις οὔσας τῇ φύσει,
ὁμοδυνάμους ὅλως, ὁμοουσίους,
ἀσυγχύτως μέν ὑπέρ νοῦν ἠνωμένας,
ἀδιαιρέτως δ' αὐθις διαιρουμένας,
εἰς ἐν τά τρία καί τό ἐν γε εἰς τρία.
Εἷς γάρ ἐστιν ὁ ποιήσας τά πάντα
Ἰησοῦς Χριστός σύν Πατρί τῷ ἀνάρχῳ,
(338) συνανάρχῳ τε Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ.
Ἐν οὖν ἡ Τριάς ἀμερίστως εἰς ἅπαν,
ἐν τῷ ἐνί τά τρία δέ, ἐν τοῖς τρισί τό ἐν δέ,
μᾶλλον δέ ἐν τά τρία μοι καί τό ἐν τρία πάλιν·
νόει, προσκύνει, πίστευε νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.
Τό ἐν γάρ τοῦτο φαντασθέν, λάμπσαν καί καταυγάσαν,
μεταληφθέν, μεταδοθέν πᾶν ἀγαθόν ὑπάρχει·
διό οὐχ ἔν, ἀλλά πολλά καί παρ' ἡμῖν καλεῖται·
φῶς καί εἰρήνη καί χαρά, ζωή, τροφή καί πόσις,
ἔνδυμα, περιβόλαιον, σκηνή καί θεῖος οἶκος,
ἀνατολή, ἀνάστασις, ἀνάπαυσις λουτρόν τε,

πῦρ, ὕδωρ, ποταμός, πηγή ζωῆς καί ρεῖθρον,
ἄρτος καί οἶνος, ἡ καινή τῶν πιστῶν καρυκεία,
ἡ πανδαισία, ἡ τρυφή ἦν μυστικῶς τρυφῶμεν,
ἡλιος ὄντως ἄδυτος ἄστρον ἀειλαμπές τε,
λαμπάς ἐντός ἐκλάμπουσα τῆς ψυχικῆς οἰκίας.
Τοῦτο τό ἔν πολλά ἐστι καθαιροῦν τε καί κτίζον,
τοῦτο τό ἔν τά σύμπαντα παρήγαγε τῷ λόγῳ
καί πνεύματι δυνάμεως συνέχει ταῦτα πάντα.
Τοῦτο τό ἔν τόν οὐρανόν καί τήν γῆν ἐκ μή ὄντων
παρήγαγεν, οὐσίωσε, συνέστησεν ἀρρήτως,
τοῦτο τό ἔν τόν ἥλιον, σελήνην καί τά ἄστρα
θελήματι πεποίηκε, θαῦμα καινόν καί ξένον.
Τοῦτο τό ἔν τετράποδα, ἔρπετά καίθηρία
καί πετεινά παντοδαπά καί ἐνάλια πάντα
τῇ προστάξει παρήγαγε, καθῶς ὀρῶνται πάντα.
Ἔσχατον δέ ἐποίησεν ἐμέ ὡς βασιλέα
καί πάντα ταῦτα δέδωκεν ἐμοί πρὸς θεραπείαν
ὡς δοῦλα καί τήν χρείαν μοι δουλικῶς ἐκπληροῦντα.
Πάντα οὖν τούτου τοῦ ἐνός Θεοῦ τῶν ὄλων, λέγω,
τό πρόσταγμα ἐφύλαξε καί εἰσέτι φυλάττει,
κἀγώ μόνος, ὁ ἄθλιος, ἀχάριστος ἐδείχθην,
(339) ἀγνώμων καί ἀνήκοος Θεοῦ, τοῦ πλάσαντός με
καί ταῦτα πάντα τά καλά ἀφθόνως παρασχόντος,
τήν ἐντολήν τε παραβάς ἀχρεῖος ἐγενόμην
καί χείρων πάντων τῶν κτηνῶν ἀπεφάνθην, ὁ τάλας,
καί παρετράπην τῆς ὅσοῦ τῆς εὐθείας καί θείας
καί τῆς δοθείσης δόξης μοι ἐκπέπτωκα ἀθλίως
καί ἐξεδύθην τήν στολήν τήν φωτεινήν καί θεϊαν,
καί ἐν τῷ σκότει γεγονώς νῦν ἐν τῷ σκότει κεῖμαι,
καί ἀγνοῶ ὅτι φωτός εἰμί ἐστερημένος,
καί ἴδε, λέγω, ἡλιος τήν ἡμέραν φωτίζει,
καί βλέπω τοῦτον τῆς νυκτός ἐλθούσης πάλιν δύνει,
κἀγώ ἀνάπτω μοι κηρούς καί λαμπάδα καί βλέπω.
Καί τί τῶν πάντων ἔχει μοι ἀνθρώπων πλέον ἄλλος;
Οὕτως γάρ πάντως βλέπουσιν ἄνθρωποι ἐν τῷ κόσμῳ
καί τούτου πλέον οὐδαμῶς καθορᾷ τις ἀνθρώπων.
Ταῦτα οὖν λέγων ψεύδομαι καί ἐμαυτόν ἐμπαίζω
καί ἐμαυτόν, Σῶτερ, πλανῶ κατ' ἐμαυτόν κομπάζων,
μή θέλων γνῶναι ἐμαυτόν, ὅτι τυφλός τυγχάνω,
μή θέλων κοπιάσαι τε, μή θέλων ἀναβλέψαι,
μή θέλων ὁ κατάκριτος τήν τύφλωσίν μου γνῶναι.
Λέγω δέ· Τίς ἐώρακε Θεόν, τό φῶς τοῦ κόσμου;
Καί τοῦτο λέγων, Δέσποτα, ἀναισθητῶ εἰς ἅπαν
μή συνιείς ὅτι κακῶς λογίζομαι καί λέγω.
Ὁ γάρ τό φῶς σου μή ὀρῶν, καί βλέπειν ὅλως λέγων,
μᾶλλον δέ καί ἀδύνατον λέγων ὑπάρχειν τοῦτο,
τό κατιδεῖν σου, Δέσποτα, τό φῶς τῆς θείας δόξης,
πάσας ἀρνεῖται τάς γραφάς προφητῶν, ἀποστόλων,
τούς σούς τε λόγους, Ἰησοῦ, καί τήν οἰκονομίαν.

Εἰ γάρ ἐξ ὕψους ἔλαμψας, ἐπέφανατος ἐν σκότει
καί παρεγένου, εὐσπλαγχνε, ἐν κόσμῳ μετ' ἀνθρώπων,
(341) ἀναστραφῆναι καθ' ἡμᾶς θελήσας φιλανθρώπως
καί φῶς τοῦ κόσμου σευτόν ἀψευδῶς ἔφης εἶναι,
ἡμεῖς δέ οὐχ ὀρώμεν σε, οὐχί τυφλοί εἰς ἅπαν,
τυφλῶν τε ἀθλιώτεροι τυγχάνομεν, Χριστέ μου;
Ναί, ὄντως, ναί, ὡς ἀληθῶς καί νεκροί καί τυφλοί τε
ὑπάρχομεν μή βλέποντες σέ ζωοποιόν φάος.
Τόν ἥλιον τόν αἰσθητόν οἱ τυφλοί οὐχ ὀρῶσιν,
ἀλλά καί ζῶσι, Δέσποτα, καί ὀπωσοῦν κινουῦνται·
οὐ γάρ ζωὴν χαρίζεται, ἀλλά τό βλέπειν μόνον.
Σύ δέ ὑπάρχων ἅπαντα τά καλά, αἰεὶ δίδως
ταῦτα τοῖς δούλοις σου τοῖς βλέπουσι τό φῶς σου,
ὡς ὢν ζωὴ καί τήν ζωὴν παρέχεις σύν τοῖς ἄλλοις
ἅπασι, λέγω, τοῖς καλοῖς, ἄπερ αὐτός τυγχάνεις.
Ὅ ἔχων σε ὡς ἀληθῶς ἔχει ἐν σοί τά πάντα.
Μή στερηθῶ σου, Δέσποτα, μή στερηθῶ σου, κτίστα,
μή στερηθῶ σου, εὐσπλαγχνε, ὁ ταπεινός καί ξένος·
ξένος γάρ, ὡς εὐδόκησας, καί πάροικος ἐνταῦθα
οὐ προαιρέσει γέγονα, οὐ θελήσει μου ξένος,
ἀλλά τῇ χάριτι τῇ σῆ ἑμαυτόν ἔγνω ξένον
τῶν ὀρωμένων νοερῶς ἔλλαμφθεῖς τῷ φωτί σου
καί γνούς ὅτι πρός ἄυλον καί ἀόρατον κόσμον
μετάγεις, κατοικίζεις τε τό ἀνθρώπινον φύλον,
μερίζεις τε καί διαιρεῖς ἀξίους κατοικίας
ἐκάστῳ, ὡς ἐφύλαξεν, Σωτήρ, τάς ἐντολάς σου.
Διά τοῦτο οὖν δέομαι σύν σοί με κατατάξαι,
εἰ καί πολλά ἐξήμαρτον ὑπέρ πάντας ἀνθρώπους
καί ἀξίος κολάσεως εἰμί καί τιμωρίας,
ἀλλά με ἱκετεύοντα δέξαι ὡς τόν τελώνην
καί ὡς τήν πόρνην, Δέσποτα, εἰ καί μή ἴσως κλαίω,
εἰ μή ὁμοίως πόδας σου ταῖς θριξί μου ἐκμάσσω,
εἰ μή στενάζω καί θρηνῶ, Χριστέ, παραπλησίως·
(342) ἀλλά ἐκβλύζεις ἔλεος καί βρύεις εὐσπλαγχνίαν,
πηγάζεις ἀγαθότητα, δι' ὧν ἐλέησόν με.
Ναί, ὁ παγεῖς τάς χεῖράς σου, ναί, ὁ παγεῖς τούς πόδας
ἐν τῷ σταυρῷ καί λογχευθεῖς τήν πλευράν, πανοικτίρμον,
ἐλέησον καί ῥῦσαί με πυρός τοῦ αἰωνίου,
καλῶς καταξιώσας με ἐντεῦθεν σοι δουλεῦσαι,
ἀκαταγνώστως τότε δέ στήναι ἐνώπιόν σου
καί προσδεχθῆναι ἔνδοθεν τοῦ νυμφώνος σου, Σῶτερ,
ἔνθα συνευφρανθήσομαι σοί, τῷ καλῷ Δεσπότη,
ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ εἰς πάντας τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

Μστ'.

Ἐξομολόγησις εὐχῆ συνημμένη καὶ περὶ συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπαθείας.
(343)

Ἐμάκρυνα, φιλάνθρωπε, ηὐλίσθην ἐν ἐρήμῳ
καὶ ἀπεκρύβην ἀπὸ σοῦ, τοῦ γλυκέος Δεσπότη·
ὑπὸ τὴν νύκτα γεγονώς τῆς τοῦ βίου μερίμνης
πολλὰ ἐκεῖθεν δῆγματα καὶ τραύματα ὑπέστην,
πολλὰς πληγὰς ἐπανελθὼν φέρω ἐν τῇ ψυχῇ μου
καὶ κράζω ἐν ὀδύνῃ μου καὶ πόνῳ τῆς καρδίας·
Ἐλέησον, οἰκτεῖρησον ἐμέ τὸν παραβάτην!
Ὡ ἰατρὲ φιλόψυχε καὶ φιλοικτίρμον μόνε,
ὁ δωρεάν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τετραυματισμένους
ιώμενος, ἰάτρευσον μώλωπας, τραύματά μου.
Στάλαξόν σου τό ἔλαιον τῆς χάριτος, Θεέ μου,
καὶ τὰς πληγὰς μου ἄλειψον, ἐξάλειψον τὰ ἔλκη,
συνούλωσον καὶ σύσφιγξον τὰ παραλελυμένα
μέλη μου καὶ ἀφάνισον τὰς οὐλὰς πάσας, Σῶτερ,
καὶ τέλεον ὑγίωσον ὅλον με ὡς τὸ πρῶην,
ὅτε οὐκ ἦν μοι μολυσμός, ὅτε οὐκ ἦν μοι μώλωψ,
οὐδέ πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐ κηλὶς, ὦ Θεέ μου,
ἀλλὰ γαλήνη καὶ χαρὰ, εἰρήνη καὶ πραότης,
ἀγία τε ταπείνωσις καὶ ἡ μακροθυμία,
ὑπομονῆς ὁ φωτισμός καὶ τῶν καλλίστων ἔργων
ὑπομονὴ καὶ δύναμις ἀήττητος εἰς ἅπαν.
(344) Ἐξ οὗ πολλὴ παράκλησις δακρύων καθ' ἐκάστην,
ἐξ οὗ ἡ ἀγαλλίασις ἐν τῇ ἑμῇ καρδίᾳ,
ὡσπερ πηγὴ ἀνέβρυσεν, ἔρρεεν ἀενάως
καὶ ρεῖθρον ἦν μελισταγές, εὐφροσύνης τε πόμα,
διηνεκῶς στρεφόμενον ἐν στόματι νοός μου.
Ὅθεν ὑγεία ἀπάσα, ὅθεν ἡ καθαρότης,
ὅθεν ἡ ῥύψις τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν ματαίων,
ὅθεν ἡ ἀστραπήμορφος ἀπάθεια συνῆν μοι
καὶ συνεγίνετο αἰεὶ – πνευματικῶς μοι νόει
ὁ ταῦτα διερχόμενος, μὴ μολυνθῆς ἀθλίως –
ἄφατον ἐμποιοῦσά μοι ἡδονὴν συνουσίας
καὶ γάμου πόθον ἄπειρον, ἐνώσεως ἐνθέου,
ἐξ ἧς κἀγὼ μεταλαβὼν ἀπαθῆς ἐγενόμην,
ἐκπυρωθεὶς τῇ ἡδονῇ, φλεχθεὶς αὐτῆς τῷ πόθῳ
καὶ τοῦ φωτός μετέσχηκα, ναί, καὶ φῶς ἐγενόμην,
πάθους παντός ἀνώτερος, ἐκτός κακίας πάσης.
Οὐ γὰρ προσψαύει τῷ φωτί τῆς ἀπαθείας πάθος
ὡς οὐδ' ἡλίῳ ἡ σκιά ἢ τῆς νυκτός τὸ σκότος.
Τοιοῦτος οὖν γενόμενος, τοιοῦτός τε ὑπάρχων
ὑπεχαυνώθην, Δέσποτα, ὡς ἐμαυτὸν θαρρήσας,
μερίμνη ὑπεσύρην τε τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων,
φροντίδι τε βιωτικῶν κατέπεσα, ὁ τάλας,

καί ψυχρανθείς ὡς σίδηρος μελανός ἐγενόμην
καί ἐγχρονίσας κείμενος ἰόν προσελαβόμεν.
Καί διά τοῦτό σοι βοῶ πάλιν καθαρισθῆναι
αἰτούμενος, φιλόανθρωπε, καί εἰς τό πρῶν κάλλος
ἀνενεχθῆναι καί τοῦ σοῦ φωτός καταπολαῦσαι
νῦν τε καί ἀεὶ καί εἰς πάντας τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

MZ'.

Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία' καί περί τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. (345)

Εὐλογητός εἶ, Κύριε, εὐλογητός εἶ, μόνε,
εὐλογητός εἶ, εὐσπλαγχνε, ὑπερευλογημένε,
ὁ δούς ἐν τῇ καρδίᾳ μου τό φῶς τῶν ἐντολῶν σου
καί ἐμφυτεύσας ἐν ἐμοί τό τῆς ζωῆς σου ξύλον
καί δείξας με παράδεισον ἄλλον ἐν ὄρωμένοις,
ἐν αἰσθητοῖς μέν νοητόν, νοητόν δ' ἐν αἰσθήσει.
Συνήνωσας γάρ τῇ ψυχῇ ἄλλον Πνεῦμά σου Θεῖον,
ὅπερ καί ἐνεσκήνωσας ἐν τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις
τοῦτο τό ξύλον τῆς ζωῆς ὄντως ὑπάρχει μόνον,
τοῦτο, ἐν ἧπερ φυτευθῆ γῆ εἶτ' οὖν ψυχῇ ἀνθρώπου
καί ἐν καρδίᾳ ῥιζωθῆ, παράδεισον δεικνύει
ταύτην εὐθύς λαμπρότατον, πᾶσι κεκοσμημένον
φυτοῖς ὡραίοις δένδροις τε καί καρποῖς διαφόροις,
πεποικιλμένον ἄνθεσι καί μυριπνόοις κρίνοις.
Ταῦτα δ' εἰσὶ ταπεινώσεις καί χαρά καί εἰρήνη,
πραότης καί συμπάθεια, πένθος, ὄμβροι δακρύων
καί ξένη τέρψις ἐν αὐτοῖς, αἴγλη τῆς χάριτός σου
ἅπασιν ἐπιλάμπουσα τοῖς ἐν τῷ παραδείσῳ.
Σύ εἶ κρατήρ προχέων μοι ζωῆς τά νάματά σου,
καί λόγους θείας γνώσεως ἀφθόνως ἐμπαρέχεις.
Ἐπὶ δέ σύ μή βουληθῆς, ἀλλ' ἀντιλέγεις ταῦτα,
(346) ἄνους ἐγώ, ἀναίσθητος ὡσπερ λίθος τυγχάνω.
Ἡ σάλπιγξ ἄνευ πνεύματος οὐδέποτε ἠχήσει
οὕτω ἀγῶ σου ἄνευθεν ὡς ἄψυχος ὑπάρχω.
Δίχα ψυχῆς ἀδύνατον ἐνεργεῖν τι τό σῶμα
οὕτως οὐ δύναται ψυχῆ δίχα τοῦ Πνεύματός σου
κινεῖσθαι καί τάς ἐντολάς τάς σάς, Σῶτερ, φυλάττειν,
οὐδέ ὄραν σε δύναται οὐδέ παρίστασθαί σοι,
οὐδέ ὑμνεῖν τήν δόξαν σου συνετώς, ὦ Θεέ μου.
Διά τοῦτο οὖν σοι βοῶ καί διά τοῦτο κράζω
Ὁ ἄνω ὦν σύν τῷ Πατρὶ καί μεθ' ἡμῶν τυγχάνων
οὐχ' ὡς τινες λογίζονται, τῇ ἐνεργείᾳ μόνη,
οὐδ' ὡς νομίζουσι πολλοί, τῷ θελήματι μόνω,
οὐδέ δυνάμει μόνη σου, ἀλλά καί τῇ οὐσίᾳ,
εἴπερ οὐσίαν ἐπί σοί τολμητέον τοῦ λέγειν
ἢ ἐννοεῖν, ἀθάνατε, ὑπερούσιε μόνε!

195

Εἰ γάρ ὑπάρχεις ἀληθῶς ἀνερμήνευτος ὄλως,
 ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἀκατανόητός τε,
 ἀναφής, ἀψηλάφητος, ἄληπτος ὄλως, Σῶτερ,
 πῶς σε προσονομάσωμεν, πῶς δέ σε καί οὐσίαν
 ποταπὴν τε καί ὁποῖαν τολμήσωμεν εἰπεῖν σε;
 Ὅντως οὐδέν τῶν πάντων γάρ ὑπάρχεις, ὦ Θεέ μου,
 ἀλλά τά πάντα ἔργα σά ἐξ οὐκ ὄντως παρήχθη
 ὁ μόνος δ' ὑπάρχεις ἄκτιστος, ὁ μόνος ἄναρχος, Σῶτερ,
 Τριάς Ἁγία καί σεπτὴ, ὁ Θεός τῶν πάντων,
 καί φῶς παρέδειξας ἡμῖν δόξης σου τῆς ἀχράντου.
 Αὐτό καί νῦν παράσχου μοι ἀδιάστατον, Σῶτερ,
 δός μοι αἰεὶ σε δι' αὐτοῦ ἐνοπτρίζεσθαι, Λόγε,
 καί κάλλος τό ἀμήχανον καλῶς κατανοεῖν σου,
 ὅπερ ἀκατανόητον παντάπασιν ὑπάρχον
 ὑπερεκπλήττει μου τόν νοῦν, ἐξιστᾶ μου τὰς φρένας
 καί πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ μου σῆς ἀγάπης ἀνάπτει.
 Τοῦτο δ' ἀποτελούμενον εἰς φλόγα θείου πόθου
 τρανοτέραν δεικνύει μοι τὴν δόξαν σου, Θεέ μου.
 Ἦν προσκυνῶν αἰτοῦμαί σε, Υἱέ Θεοῦ, παράσχου
 (347) καί νῦν καί ἐν τῷ μέλλοντι ἀδιαδόχως ἔξειν
 καί δι' αὐτῆς σε τόν Θεόν καθορᾶν αἰωνίως.
 Μή δός μοι δόξαν, Δέσποτα, ἐν κόσμῳ τὴν ματαίαν,
 μή πλοῦτον ἀπολλύμενον, μή τάλαντα χρυσοῦ,
 μή θρόνον ὕψος, μή ἀρχὴν τῶνδε τῶν φθειρομένων.
 Τοῖς ταπεινοῖς με σύζευξον, τοῖς πτωχοῖς τε καί πρᾶοις,
 ἵνα καὶ γὼ γενήσομαι καί ταπεινός καί πρᾶος,
 καί τὴν διακονίαν μου, εἰ μή πρὸς τό συμφέρον
 καί πρὸς τὴν σὴν ἀρέσκειαν καί τὴν σὴν θεραπείαν
 μετέρχομαι, εὐδόκησον ἐξεωθῆναι ταύτης
 καί μόνως, Δέσποτα, θρηνεῖν τὰς ἐμάς ἀμαρτίας,
 τῆς κρίσεώς τε μεριμνᾶν τῆς δικαίας σου μόνης,
 καί πῶς ἀπολογήσομαι πολλά σε παροργίσας.
 Ναί, ὁ ποιμὴν ὁ συμπαθής, ὁ ἀγαθός καί πρᾶος,
 ὁ θέλων πάντας τούς εἰς σέ πιστεύοντας σωθῆναι,
 ἐλέησον, εἰσάκουσον δεήσεώς μου ταύτης
 μὴ ὀργισθῆς, μὴ πρόσωπον ἀπ' ἐμοῦ ἀποστρέψῃς,
 ἀλλὰ τό σόν με δίδαξον θέλημα ἐκπληρῶσαι.
 Οὐ γάρ ζητῶ τό θέλημα τό ἑμαυτοῦ γενέσθαι,
 ἀλλὰ τό σόν, ἵνα καί σέ θεραπεύσω, οἰκτίριμον.
 Ὅρκίζω σε, ἐλέησον, ὁ φύσει ἐλεήμων,
 καί τό συμφέρον ποίησον ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
 ὅτι Θεός φιλόανθρωπος αὐτός ὑπάρχεις ὁ μόνος,
 ἄκτιστος, ἀτελεύτητος, παντοδύναμος ὄντως,
 πάντων ζωὴ καί πάντων φῶς τῶν σέ ἀγαπησάντων
 καί παρά σοῦ, φιλόανθρωπε, λίαν ἀγαπωμένων.
 Οἷς με συντάξαις, Δέσποτα, καί δόξης σου τῆς θείας
 ἀποτελέσαις κοινωνόν τε καί συγκληρονόμον
 σοί γάρ ἡ δόξα, τῷ Πατρὶ σὺν Υἱῷ συνανάρχω,
 καί Θεῷ πρέπει Πνεύματι εἰς αἰῶνας αἰώνων,

ἀμήν.

ΜΗ΄.

Ὅτι δόξα καί τιμή ἐστὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καὶ πάσχοντι κακῶς διὰ Θεοῦ ἐντολὴν ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. (348)

Δός μοι τὴν αἴσθησιν, Χριστέ, ἦν ἅπαξ ἐδωρήσω,
σκέπασον ταύτη με, Σωτήρ, κρύψον ἐντός με ὄλον
καὶ μὴ ἐάσης αἴσθησιν ἐγγίζειν μοι τοῦ κόσμου,
μὴ ἔνδοθεν εἰσέρχεσθαι, μὴ ὅλως με τριτρώσκειν,
τόν δουλόν σου τόν ταπεινόν, ὃν ἠλέησας μόνος.
Τῇ γάρ μερίμνη τῇ καλῇ αἴφνης ἐπεισεσοῦσα
ἢ αἴσθησις ἢ κοσμικὴ κακὰς ἐπιθυμίας
εὐθέως ἐνεποίησε ψυχῇ μου τῇ ἀθλίᾳ
δόξαν γάρ ὑποδείκνυσι, πλοῦτου ὑπομιμνήσκει,
τοῖς βασιλεῦσί τε τῆς γῆς ἐγγίζειν ἐποτρύνει
ὡς εὐτυχίαν λέγουσα εἶναι τοῦτο μεγάλην.
Ἐκ τούτων οὖν τῶν λογισμῶν, ὥσπερ ὑπὸ ἀνέμου
ἄσκός ὄγκοῦται καὶ τό πῦρ ἀνάπτεται εἰς φλόγα,
οὕτως ἐκείνη ἢ ψυχὴ φυσωμένη ὄγκοῦται
καὶ διατείνεται σφοδρῶς ἐπιθυμίᾳ δόξης,
πλοῦτου τε καὶ ἀνέσεως τῶν κάτω συρομένων,
ἐφίεται δοξάζεσθαι σὺν τοῖς δοξασμένοις,
περιφανῆς τε φαίνεσθαι σὺν τοῖς περιφανέσι
καὶ πλοῦτον κτᾶσθαι σὺν αὐτοῖς τοῖς τόν πλοῦτον κτωμένοις,
ἦνπερ ἐδόξασας αὐτός φωτί σου τῷ ἄρρητῳ,
ἦνπερ αὐτός ἐστόλισας δόξῃ σου τῇ ἀφράστῳ,
ἦνπερ αὐτός παρέδειξας λαμπρότητά σου θεϊάν.
(349) Ἡ αἴσθησις αἰχμάλωτον τόν νοῦν αὐτῆς λαβοῦσα
ὑποδεικνύει βασιλεῖς, ὑπομιμνήσκει δόξης
καὶ πλοῦτον ὑποδείκνυσι τόν τοῦ παρόντος βίου,
ὄργαν πρὸς ταῦτά τε ποιεῖ τῇ ἐνθυμήσει μόνη.
Ὡ σκότους, ὦ πωρώσεως, ὦ λογισμῶν ματαίων,
προθέσεώς τε ῥυπαρᾶς καὶ ἀναισθήτου γνώμης,
ὅτι λιπῶν τά ἄρρητα καὶ ἄφθαρτα τοῦ βλέπειν
τά ἐπὶ γῆς λογίζομαι καὶ ταῦτα ἐνθυμοῦμαι!
Οὐ τελευτήσῃ βασιλεύς; Οὐχὶ παρέλθει δόξα;
Οὐ πλοῦτος σκορπισθήσεται ὥσπερ χνοῦς ὑπ' ἀνέμου;
Οὐχὶ διαφθαρήσεται τά σώματα ἐν τάφοις
καὶ ἄλλοι κυριεύσουσι τῶν ἐν τῇ γῇ χρημάτων
καὶ μετ' ἐκείνους ἕτεροι καὶ ἀπ' ἐκείνων ἄλλοι;
Καὶ τίνος, λέγε μοι, ψυχὴ, ὁ πλοῦτος ἐγεγόνει,
τίς δέ ἐν κόσμῳ ἴσχυσε μικρόν κερδήσαι πρᾶγμα,
ἴν' ὥσπερ ζῶν τε καὶ θανῶν μετ' αὐτοῦ τοῦτο λάβῃ;
Πάντως οὐδένα οὐδαμῶς δεῖξαί μοι εὐπορήσεις,
εἰ μὴ τούς ἐλεήμονας, τούς μηδὲν κτησαμένους,

197

ἀλλά τά πάντα ἐν χερσὶ τῶν πενήτων διδόντας.
Ἐκεῖνοι γάρ καί ἔχουσιν ἀσφαλῶς τά δοθέντα,
ἀφ' οὗπερ καί δεδωκάσιν εἰς χεῖρας τοῦ Δεσπότου·
οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡς πτωχοὶ καὶ πτωχῶν πάντων χεῖρους
ὑπάρχουσιν, οἱ ἔχοντες ἀποκείμενον πλοῦτον·
γυμνοὶ γάρ ὡσπερ πτώματα ρίπτονται ἐν τοῖς τάφοις
καὶ τῶν παρόντων ἄθλιοι καὶ τῶν μελλόντων ξένοι.
Τί οὖν, ψυχὴ μου, ἐν αὐτοῖς καλὸν ὀρώσα τέρπη;
Ποῖον δέ τούτων ἄξιον κρίνεις ἐπιθυμεῖσθαι;
Πάντως οὐκ ἔχεις τί εἰπεῖν, πάντως οὐκ ἀποκρίνη.
Οὐαὶ τοῖς πλοῦτον ἔχουσιν ἐκτεθησαυρισμένον,
οὐαὶ τοῖς δόξαν θέλουσι λαμβάνειν ἐξ ἀνθρώπων,
οὐαὶ τοῖς παρενείρουσιν ἑαυτοὺς τοῖς πλουσίοις
(350) καὶ μὴ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐκείνου πλοῦτον
καὶ τό συνεῖναι μετ' αὐτοῦ μόνον ἐπιθυμοῦσιν,
ὅτι ὁ κόσμος μάταιος, τά δ' ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
ματαιοτήτων ἔσονται, τά πάντα ματαιότης.
Διὸ καὶ παρελεύσονται, Θεὸς δέ ἔσται μόνος
αἰώνιος καὶ ἀφθαρτος εἰς αἰεὶ διαμένων,
καὶ σὺν αὐτῷ δέ ἔσονται οἱ νῦν αὐτὸν ζητοῦντες,
οἱ μόνον ἀγαπήσαντες ἐκείνον ἀντὶ πάντων.
Οὐαὶ δέ τότε τοῖς νυνὶ τὸν κόσμον ἀγαπῶσιν,
ὅτι κατακριθήσονται ἐν αὐτῷ εἰς αἰῶνας.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς θέλουσι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀποστεροῦνται.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσι τὸν πλοῦτον συνηγμένον,
ὅτι ἐπιθυμήσουσιν ἐκεῖ τυχεῖν ῥανίδος.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσιν ἐπ' ἄνθρωπον ἐλπίδα,
ὅτι αὐτὸς τεθνήξεται καὶ σὺν αὐτῷ ἐλπίδες,
καὶ τότε εὐρεθήσονται μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.
Οὐαὶ, ψυχὴ, τοῖς ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἐνταῦθα,
ὅτι ἐκεῖθεν ἔξουσιν αἰώνιον τὴν θλίψιν.
Εἰπέ, ψυχὴ μου, τί λυπῆ, τί ζητεῖς τῶν ἐν βίῳ,
εἰπέ μοι, καὶ διδάξω σε ἐνός ἐκάστου χρεῖαν
καὶ μάθε καὶ διδάχθητι τό καλόν ἐν ἐκάστῳ.
Θέλεις, εἰπέ, δοξάζεσθαι, θέλεις καὶ ἐπαινέσθαι;
Ἄκουσον τοίνυν, τί τιμὴ, τί δέ καὶ ἀτιμία·
τιμὴ τό πάντας μὲν τιμᾶν, τὸν Θεόν δέ πρό πάντων
καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολάς ἐπικτᾶσθαι ὡς πλοῦτον,
ὑβρίζεσθαι τε δι' αὐτάς, δι' αὐτάς λοιδορεῖσθαι
καὶ δι' αὐτάς ὀνειδισμούς ὑποφέρειν παντοίους.
Ὅταν γάρ πράγματί τι, ψυχὴ, ἐπιχειρήσης,
ἵνα τιμήσης τὸν Θεόν, ἵνα αὐτὸν δοξάσης
(351) καὶ διὰ τοῦτο ὑβρισθῆς καὶ ἐξουδενωθῆς,
τότε τιμῆς ἐπέτυχε καὶ δόξης τῆς ἐστῶσης,
ὅτι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ σε πάντως ἦξει.
Τότε σε καὶ οἱ ἄγγελοι ἐπαινέσουσι πάντες,
ὅτι ἐτίμησας Θεόν, ὃν ὑμνοῦσιν ἐκεῖνοι.
Θέλεις, ψυχὴ μου, κτήσασθαι ἱματισμόν καὶ πλοῦτον;

Ἄκουσον, ἄρτι δείξω σοι τόν αἰώνιον πλοῦτον·
δάκρυσον, μετανόησον, καταφρόνησον πάντων,
γενοῦ πτωχή τῷ πνεύματι, γενοῦ καί τῇ καρδίᾳ,
γενοῦ ἀκτῆμων χρήμασι, γενοῦ τοῦ κόσμου ξένη,
γενοῦ τῶν θελημάτων σου ἐχθρά τῶν ἐναντίων
καί μόνου τοῦ θελήματος γενοῦ τοῦ σοῦ Δεσπότου
καί ἀκολούθησον αὐτοῦ τοῖς ἴχνεσιν εὐτόνως.
Καί τότε σχολαιότερον βαδίσας ὁ Δεσπότης
θέλων καταληφθήσεται ὑπό σοῦ τῆς ἀθλίας·
αὐτόν δ' ἰδοῦσα βόησον καί κραύγασον μέγας,
αὐτός δ' ἐπιστραφήσεται ὄμματι τῷ ἰλέῳ
καί βλέψει καί παράσχει σοι μικρόν αὐτόν ιδέσθαι
καί πάλιν καταλείψει σε κρυβεῖς ἐξ ὀφθαλμῶν σου.
Τότε θρηνήσεις, τάλαινα, τότε κλαύσεις ἐμπόνως,
τότε αἰτήσεις θάνατον μή φέρουσα τόν πόνον,
μή στέγουσα τόν χωρισμόν τοῦ γλυκέος Δεσπότου.
Αὐτός ἐξαποροῦσαν δέ ὁ ἀγαθός ἰδὼν σε
καί σφοδρῶς ἐπιμένουσας τῷ κλαυθμῷ καί τῇ λύπῃ
πάλιν αἴφνης φανήσεται, πάλιν σε καταυγάσει,
πάλιν καθυποδείξει σοι τόν ἀκένωτον πλοῦτον,
τήν δόξαν τήν ἀμάραντον τοῦ πατρικοῦ προσώπου,
καί εὐφρανεῖ σε ὡς τόν πρῖν καί χαρᾶς σε ἐμπλήσει
καί οὕτω καταλείψει σε τῆς χαρᾶς πεπλησμένην.
Κατά μικρόν δέ ἡ χαρά τοῖς ἐκ τοῦ κόσμου λόγοις
καί λογιμοῖς ἐκλείψει σε καί προσέσται σοι λύπη,
(352) καί οὕτω πάλιν ὡς τό πρῖν ἔση σφοδρῶς θρηνοῦσα
καί κοκυτῶ κραυγάζουσα κάκεῖνον ἐκζητοῦσα,
τόν εὐφροσύνην ἀροχον, τόν τῆς χαρᾶς δοτήρα,
τόν πλοῦτον τόν ἰστάμενον καί ἀεὶ ὄντως ὄντα.
Οὕτω σου τήν προαίρεσιν δοκιμάζοντος βλέπε,
μή ἀποκάμης, ὦ ψυχῆ, μή στραφῆς εἰς τούπίσω,
μή εἴπης· Μέχρι πότε μοι ἄληπτος οὕτως ἔσται;
Μή εἴπης· Τί φαινόμενος εὐθύς κρύπτεται πάλιν
καί ἕως πότε κόπους μοι οὐκ ἔλεει παρέχειν;
Μή εἴπης· Πῶς δέ δύναμαι κοπιᾶν μέχρι τέλους;
καί κατοκνήσης, ὦ ψυχῆ, ἐκζητεῖν τόν Δεσπότην,
ἀλλ' ὡς πρὸς θάνατον σαυτὴν ἄπαξ, ψυχῆ, ἐκδοῦσα
μή ψηλαφήσης ἄνεσιν, μή ἐκζητήσης δόξαν,
μηδέ τρυφήν τοῦ σώματος, μή συγγενῶν φιλίαν,
μή περιβλέψη δεξιᾶ, μή εὐωνύμα ὄλως,
ἀλλ' ὡς ἐνήρξω, μᾶλλον δέ θερμότερως δραμοῦσα
σπεῦσον ἀεὶ καταλαβεῖν, δράξασθαι τοῦ Δεσπότου.
Κἄν μυριάκις ἄφαντος, τοσαυτάκις φανῆς σοι
γένηται, καί ὁ ἄληπτος οὕτως ἔσται ληπτός σοι,
μυριοντάκις, μᾶλλον δέ ἕως πνέεις ὄλως,
προθυμότερως ζήτησον καί πρὸς ἐκεῖνον δράμε.
Καί γάρ οὐ καταλείψει σε, οὐκ ἐπιλήσεται σου,
κατά μικρόν δέ μάλιστα ἐπί πλείον φανεῖται
καί συχνότερως σοι, ψυχῆ, συνέσται ὁ Δεσπότης

καί καθαρθεῖσαν τέλεον τοῦ φωτός τῆ ἑλλάμψει
ὅλος αὐτός ἐλεύσεται, αὐτός ἐγκατοικήσει,
αὐτός καί ἔσται μετά σοῦ ὁ τόν κόσμον ποιήσας,
καί πλοῦτον ἔξεις ἀληθῆ ὄν ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
ἀλλ' οὐρανός καί οἱ ἐκεῖ ἐναπογεγραμμένοι.
Εἰ οὕτω σοι γενήσεται, εἰπέ, τί πλέον θέλεις;
Εἰπέ, ψυχὴ ἀχάριστε, εἰπέ, ψυχὴ ἀγνώμων,
(353) εἰπέ, ψυχὴ μου ταπεινὴ, τί τούτων μείζον ἔστιν
ἐν οὐρανοῖς εἶτ' ἐν τῇ γῆ, ἴν' ἐκεῖνο ζητήσης;
Τοῦ οὐρανοῦ ὁ ποιητής καί τῆς γῆς ὁ Δεσπότης
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ καί πάντων τῶν ἐκ κόσμῳ
κτίστης, κριτὴς καί βασιλεύς αὐτός ὑπάρχων μόνος
ἐν σοὶ ὑπάρχει κατοικῶν, ὅλος δεικνύμενός σοι,
ὅλος ἐλλάμπων σε φωτὶ καί κάλλος ὑποφαίνων
τό τοῦ προσώπου, καί αὐτόν ἐκτυπώτερον βλέπειν
καί παρέχων σοι καί κοινωνόν δόξης σε τῆς ἰδίας
ἀπεργαζόμενος. Εἰπέ, τί τούτου μείζον ἄλλο;
Πάντως οὐδέν μοι προσερεῖς. Ἐγὼ δέ πάλιν λέγω·
Τοιαύτης δόξης, ὦ ψυχὴ, σύ καταξιοθεῖσα
τί ἔτι κέχνηας πρὸς γῆν, τί δέ θέλγῃ τοῖς ὦδε,
τί τοῖς φθαρτοῖς προστέτηκας τὰ ἄφθαρτα λαβοῦσα,
τί τοῖς παροῦσι πρόσκεισαι τὰ μέλλοντα εὐροῦσα;
Ἐκεῖνα σπούδασον, ψυχὴ, διηλεκτῶς κεκτήσθαι,
ἐκεῖνοις ὄλην σεαυτὴν προσκόλλησον, ψυχὴ μου,
ἵνα καί μετά θάνατον ἐν αὐτοῖς εὐρεθῆσῃ
τοῖς αἰωνίοις ἀγαθοῖς, οἷς ἐντεῦθεν ἐκτήσω,
καί σὺν αὐτοῖς τῷ ποιητῇ παραστῆς καί Δεσπότη
εὐφραινομένη σὺν αὐτῷ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΘ'.

Ἵτι ἔστιν ὅτε καί διὰ τῆς εἰς τόν πλησίον ἐπιμελείας καί διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τόν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. (354)

Ἐλέησόν με, Κύριε, ἐλέησόν με, μόνη,
ὁ ἐκ νηπίας με, Σωτήρ, σκεπάσας ἡλικίας,
ὁ πάμπολλά μοι πταίσαντι, ἐν ἐπιγνώσει ὄντι,
οἰκεία ἀγαθότητα ἅπαντα συμπαθήσας,
ὁ κόσμος με ῥυσάμενος τοῦ δεινοῦ καί ματαίου
καί συγγενῶν καί φίλων τε καί ἡδονῶν ἀτόπων
κάνταῦθα ἀξιώσας με ὡς ἐν ὄρει καθίσει
καί δείξας μοι τὴν δόξαν σου τὴν θαυμαστήν, Θεέ μου,
καί Πνεύματος ἐμπλήσας με τοῦ Θείου σου, Χριστέ μου,
καί φωτισμοῦ πνευματικοῦ ὅλον με ἐμφορήσας.
Αὐτός ἀμεταμέλητον τὴν χάριν σου, Θεέ μου,
παράσχου μοι τῷ δούλῳ σου εἰς τέλος ὀλοκλήρως.
Μὴ ἀντανέλης, Δέσποτα, μὴ ἀποστρέψῃς, κτίστα,

μηδέ παρίδης ἄπαξ με πρό προσώπου σου στήσας
καί κατατάξας ἐν τοῖς σοῖς δούλοις με καί σφραγίσας
σφραγίδι σου τῆς χάριτος σόν με ἐπονομάσας.
Μή πάλιν ἀπορρίψης με, μή πάλιν ἀποκρύψης
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, κάμῃ καλύψη σκότος
καί καταπήν ἄβυσσος καί σύσχη οὐρανός με,
ὄν ὑπεράνωθεν αὐτοῦ ἀνήγαγες, Σωτήρ μου,
καί σὺν ἀγγέλοις, μᾶλλον δέ σὺν σοί τῶ πάντων κτίστη
(355) συνεῖναι κατηξίωσας καί συναγάλλεσθαί σοι
καί βλέπειν τὴν ἀσύγκριτον τοῦ σοῦ προσώπου δόξαν
τοῦ ἀπροσίτου τε φωτός εἰς κόρον ἀπολαύειν
καί χαίρειν καί εὐφραίνεσθαι ἄρρητον εὐφροσύνην
τῆ συνουσία, Δέσποτα, τῆς σῆς ἀφράστου αἴγλης.
Κατατρυφῶν δέ τοῦ φωτός ἐκείνου τοῦ ἄρρητου
ἐσκίρτων, ἔχαιρον σὺν σοί τῶ ποιητῆ καί πλάστη,
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος τοῦ σοῦ προσώπου.
Ἐπεὶ δέ πάλιν πρός τὴν γῆν κατήγαγον τόν νοῦν μου,
πεφωτισμένος ὢν ἐν σοί, οὐκ ἔβλεπον τόν κόσμον
οὐδέ τὰ ὄντα πράγματα, Δέσποτα, ἐν τῶ κόσμῳ,
ἀλλ' ὑπεράνω τῶν παθῶν καί μεριμνῶν ὑπῆρχον
καί πράγματι στροβούμενος καί τὰ κακά ἐλέγχων.
Οὐκ ἐκοινωνοῦν μὲν τό πρὶν κακίαις ἀνθρωπίναις
ὡς δ' ἐγχρονίσας ἐν αὐτοῖς τὰ ἄλλων προεθέμην
καί φιλονείκοις, Δέσποτα, συναπήχθην ἀνδράσιν,
ἐλπίδι διορθώσεως μετέσχον τῆς κακίας
καί σκότους, οἴμοι, τῶν παθῶν μετέλαβον ἀφρόνως
καί κρατηθεῖς ὑπό θηρῶν ἀγρίων κινδυνεύω.
Ἄλλους ἐκσπᾶσαι θέλων γάρ λύμης γε τῆς ἐκείνων
αὐτός πρῶτος κατάβρωμα γέγονα τοῖς θηρίοις.
Ἄλλὰ προφθάσας οἴκτειρον, ἀλλὰ ταχύνας ῥῦσαι
τόν διά σέ, φιλάνθρωπε, ἐν τούτοις ἐμπεσόντα.
Κατά τὴν σὴν γάρ ἐντολήν τέθεικα, ἐλεῆμον,
ψυχὴν τὴν παναθλίαν μου ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου
εἰ οὖν ἐτρώθην, δύνασαι ἰάσασθαί με, Σῶτερ,
εἰ ἐκρατήθην παρ' ἐχθρῶν αἰχμάλωτος ὁ τάλας,
ἀλλὰ αὐτός ὡς δυνατόν καί ἰσχυρός εἰς ἅπαν
ἰσχύεις ἐκλυτρώσασθαι θελήματί σου μόνῳ
εἰ καί θηρίων στόμασι καί χερσὶ κατελήφθην,
ἀλλὰ φανέντος θνήξονται εὐθύς, ἐγὼ δέ ζήσω.
(356) Ναί, ὁ πολὺς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἐλέησον, οἴκτειρησον ἐμέ τόν πεπτωκότα.
Κατήλθον ἐν τῶ φρέατι ῥύσασθαι τόν πλησίον
καί συγκατέπεσα κἀγώ, δικαιοκρίτα Σῶτερ
μή με ἐάσης κείμενον εἰς τέλος ἐν τῶ βόθρῳ.
Ναί, οἶδα ὡς προσέταξας, πανοικτίρμον Θεέ μου,
ὅτι χρὴ πάντως ῥύεσθαι τόν ἀδελφόν θανάτου
καί ἀμαρτίας δήγματος, ἀλλ' οὐ δι' ἀμαρτίας
συναπολέσθαι μετ' αὐτοῦ ὃ πέπονθα ὁ τάλας
καί ῥαθυμίσας πέπτωκα ἐμαυτῶ γε θαρρήσας

ἀλλά κάκεινον ῥύεσθαι καί ἑμαυτόν ὡσαύτως,
εἰ δέ μή, μένειν ἄνωθεν καί θρηνεῖν τόν πεσόντα
καί φεύγειν, ὄση δύναμις, τό πεσεῖν σύν ἐκείνῳ.
Ἄλλ' οὖν καί νῦν ἀνάστησον, ἀνάγαγε τοῦ χάους
καί στήσον ἐπί πέτραν με, Χριστέ, τῶν ἐντολῶν σου
καί δεῖξον πάλιν μοι τό φῶς, ὃ οὐ χωρεῖ ὁ κόσμος,
ἀλλ' ἔξω κόσμου καί φωτός ὄρατοῦ καί ἀέρος
τοῦ αἰσθητοῦ καί οὐρανοῦ αἰσθητῶν τε ἀπάντων
ἀποτελεῖ γε τόν αὐτό, Σῶτέρ μου, καθορῶντά
εἴτε χωρίς τοῦ σώματος, εἴτε σύν τούτῳ ὅλως,
μή ἐπιστάμενος, Θεέ, κατά τήν τότε ὥραν,
δοκῶ δέ, ὡσπερ ἄυλος φωστήρ ὑπάρχων τότε
τῷ κάλλει τε τοῦ νοητοῦ λαμπόμενος ἡλίου,
τό ἑαυτοῦ οὐ καθορᾶν ἰσχύει φῶς αἰσθήσει,
ἐκεῖνον μόνον δέ ὄρᾳ τόν ἄδυτον φωστήρα
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος αὐτοῦ τῆς δόξης,
καί ἐκπληττόμενος σφοδρῶς καταμαθεῖν οὐκ ἔχει,
οὔτε κατανοήσασθαι τόν θεωρίας τρόπον,
τό πῶς ἢ ποῦ ὁ πανταχοῦ ἀνερμηνεύτως πέλων
ὄρᾶται, περιγράφεται, θέλων ἐν τοῖς ἀγίοις.
Τοῦτο δέ ἴσμεν ἅπαντες τῶν τοιούτων οἱ μύσται,
(357) ὅτι τοῦ κόσμου ἔξωθεν τότε ἐν ἀληθείᾳ
γινόμεθα καί μένομεν, ἄχρις αὐτό ὀρώμεν,
καί πάλιν εὐρισκόμεθα ἐν σώματι καί κόσμῳ.
Μεμνημένοι δέ τῆς χαρᾶς καί τοῦ φωτός ἐκείνου
καί τῆς γλυκείας ἡδονῆς θρηνοῦμεν καί πενθοῦμεν,
ὡσπερ παιδίον νήπιον καθορῶν τήν μητέρα
καί μεμνημένον γάλακτος γλυκασμοῦ κλαυθυρίζει,
ἕως ἐκείνου δράζηται καί εἰς κόρον θηλάσῃ.
Τοῦτο αἰτούμεθα καί νῦν, τοῦτό σε δυσωποῦμεν,
τοῦτο προσπίπτομεν λαβεῖν ἀναφαίρετον, Σῶτερ,
ὅπως καί νῦν τρεφώμεθα, πανοικτίρμον, ἐκ τούτου
τοῦ ἄρτου τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νοητῶς κατιόντος
καί πᾶσι τοῖς μετέχουσι ζωῆς μεταδιδόντος,
καί ἀπιόντος, καί πρός σέ τήν πορείαν ποιοῦντες
συνοδοιπόρον ἔξωμεν, βοηθόν τε καί ῥύστην
καί σύν αὐτῷ καί δι' αὐτοῦ προσαχθῶμέν σοι, Σῶτερ,
καί ἐν τῇ κρίσει τῇ φρικτῇ τὰς ἡμῶν ἀμαρτίας
αὐτό σκεπάσῃ, Δέσποτα, τοῦ μή ἐκκαλυφθῆναι,
μηδέ φανῆναι ἅπασιν ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις,
ἀλλά καί ἱμάτιον ἡμῖν γένηται λαμπροφόρον
καί δόξα καί διάδημα εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

Ν'.

Περὶ θεωρίας Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων καὶ Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος καὶ ὅτι ὁ μὴ φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδὲν ὠφεληθήσεται, κἂν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ἄδου κολάσεων. (358)

Τί τό ἐν ἐμοί παρά σοῦ εἰργασμένον,
ὦ τῶν πάντων αἴτιε Θεέ καί μέδον;
Τί γάρ καί εἶπω, τί δ' ἄρα ἐννοήσω;
Μέγα μὲν ἐμοί τό ὀρώμενον θαῦμα,
ἄγνωστον δ' ἐστί καὶ ἀόρατον πᾶσι.
Ποῖον τοῦτο, λέξον μοι; Πιστῶς ἐξεῖπω
σκότει καὶ σκιᾷ, αἰσθητοῖς καὶ αἰσθήσει,
κτίσει ἐνύλω, αἵματι καὶ σαρκί τε
κρατοῦμαι, συμπέρφυρμαι, Σῶτερ, ὁ τάλας.
Ἐν τούτοις δ' ὄντα δυστυχῶς καὶ ἀθλίως
ἔκπληξις συνέχει με θέλοντα φράσαι
βλέπω νοερῶς ποῦ, τί ἦ πῶς, οὐκ οἶδα.
Τό γάρ πῶς ἀνέκφραστον ἐστὶν εἰς ἅπαν,
τό δέ ποῦ γνωστόν καὶ ἄγνωστον δοκεῖ μοι
γνωστόν μὲν, ὅτι ἐν ἐμοί καθορᾶται
καὶ μακρόθεν δείκνυται αὐτό γε πάλιν,
ἄγνωστον δ' ὅμως ὡς κάμῃ συναπάγον
ἐν τῷ μηδαμοῦ μηδαμῶς ὅλως τόπω
καὶ τῶν αἰσθητῶν λήθην μοι ἐμπαρέχον
καὶ τῶν ὑλικῶν πάντων καὶ βλεπομένων
ἔξω με γυμνόν καὶ σώματος ἐξάγον.
(359) Τί οὖν ἐστί τό ἐνργοῦν μοι ταῦτα,
ὅπερ καὶ βλέπειν εἶπον; Εἶπεῖν οὐκ ἔχω.
Ὅμως ἄκουε καὶ συνήσεις τό πρᾶγμα
ἔστιν οὖν ἀκράτητον τοῖς πᾶσι πάντη,
ἔστι καὶ ληπτόν καὶ μεθεκτόν ἀξίοις,
μεταδοτικόν, συνημμένον ἀλήπτως,
ἠνωμένον τε καθαροῖς ἀσυγχύτως,
ἀνακεκραμμένον τε ἀμίκτω μίξει
ὅλον ὅλοις γε τοῖς ἀμέμπτως βιοῦσι.
Τοῦτο ἐν ἐμοί δίκην λαμπάδος φαίνει,
μᾶλλον δέ πρῶτον εἰς οὐρανοὺς ὁρᾶται
καὶ τῶν οὐρανῶν ἀμέτρως ὑπεράνω,
ἀμυδρῶς πάνυ ἀοράτως ὁρᾶται.
Ὅτε δέ ἐγὼ ἐμπόνως ἐκζητήσω
καὶ ἐπιμόνως αἰτήσομαι τοῦ λάμψαι,
ἢ τρανότερον ἐκεῖσε καθορᾶται
κάμῃ τῶν κάτω χωρίζει καὶ συνάπτει
τῇ ἐκείνου λαμπρότητι ἀρρήτως,
ἢ ἐντός μου δείκνυται ἀθρόον ὅλον,
φῶς σφαιροειδές, γαληνόν τε καὶ θεῖον,
ἄμορφον, ἀνείδεον μορφῇ ἀμόρφω,

203

ὀρώμενόν τε καί λαλοῦν πρός με ταῦτα·
Τίς εἰς οὐρανοὺς εἶναι με περιγράφεις
κάκει τε ζητεῖς καί κατοικεῖν νομίζεις;
Τί με ἐπὶ γῆς εἶναι ὑπολαμβάνεις
καί μετὰ πάντων συνεῖναι διαγγέλλεις
καί πανταχοῦ με νομοθετεῖς ὑπάρχειν;
Τό οὖν πανταχοῦ μέγεθός μοι προσάπτει,
ἀμέγεθες δέ τό παράπαν ὑπάρχω·
ὑπερμεγέθη γνῶθι γάρ μου τήν φύσιν.
Τό δ' ἐπὶ τῆς γῆς περιγραφὴν ἐμφαίνει,
πάντως δ' ἀπερίγραπτος καθάπαξ πέλω.
(360) Τό δέ λέγειν σε συνεῖναί με τοῖς πᾶσιν,
ἄγνοιαν σαυτοῦ δήλην ποιεῖς τοῖς πᾶσι·
συνεῖναι γάρ με τοῖς ἀγίοις ἀκούεις
αὐτόν ὅλον με οὐσία ἐν αἰσθήσει,
θεωρία τε, ἀλλά καί μετουσία,
σύν τῷ Πατρὶ μου καί Πνεύματι τῷ Θεῷ,
καί ἐπαναπαύεσθαι σαφῶς ἐν τούτοις.
Εἰ οὖν καθ' ἓνα εἴπης ἡμᾶς συνεῖναι,
πολλοὺς ποιήσεις εἰς πολλοὺς μερισθέντας·
εἰ ἓνα φράσης, πῶς ὁ εἷς καί καθ' ἓνα,
μᾶλλον δέ ὁ εἷς πῶς καί ἄνω καί κάτω,
μετὰ δέ πάντων πῶς ὁ αὐτός συνέσται;
Τό πᾶν ὁ πληρῶν πῶς ἐν ἐνὶ οἰκῆσει,
ὁ ὦν ἐν ἐνὶ πῶς καί τό πᾶν πληρώσει;
Ἄκουε μυστήρια Θεοῦ ἀφράστου,
ἄφραστα, παράδοξα καί πάντη ξένα·
ἔστι μὲν Θεός ἀληθῶς, ὄντως ἔστι,
τοῦτο εὐσεβεῖς πάντες ὁμολογοῦσιν,
οὐδέν δέ ἔστιν, ὦν ἡμεῖς ὅλως ἴσμεν,
ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὧν ἄγγελοι ἴσασι· ἔστι,
κάν τούτῳ οὐδέν ὁ Θεός ἔστι, λέγω,
τῶν παντῶν οὐδέν ὡς τῶν ἀπάντων κτίστης,
ἀλλ' ὑπὲρ τό πᾶν. Τίς γάρ ἄν εἴποι
τί ἔστι Θεός, ἵνα καί ἦ ἔστιν, εἴπῃ,
τόδε τυχόν ἢ τόδε; Ἄγνοῶ ὅλως
ὅποῖος, ὀπόσος, ποταπός ἢ πηλίκος·
ὁ οὖν ἀγνοῶν ἐγὼ Θεόν, ὀποῖος
μορφὴν, εἶδός τε, τό μέγεθος, τό κάλλος,
πῶς ἐρμηνεύσω τάς αὐτοῦ ἐνεργείας,
πῶς μὲν ὁράται ἀόρατος ὦν πᾶσι,
πῶς δέ σύνεστι τῇ κτιστῇ πάσῃ φύσει,
πῶς ἐγκατοικεῖ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
(361) πῶς πληροῖ τό πᾶν καί οὐδαμοῦ πληροῦται,
πῶς ὑπὲρ τό πᾶν καί πανταχοῦ ὑπάρχει,
ταῦτα γάρ οὐδεὶς ὅλως εἰπεῖν ἰσχύσει.
Ἄλλ', ὦ ἀνθρώπων ὄν οὐδεὶς ὅλως εἶδεν,
ὦ παμβασιλεῦ, ὑπερέσπλαγχνε μόνε,
εὐχαριστῶ σοι ἐξ ὅλης μου καρδίας,

ὅτι οὐ παρεῖδές με ἐν σκότει κάτω
 κείμενον, ἀλλ' ἤψω μου χειρὶ σου θεία,
 ἦν ἰδὼν ἐγὼ ἀνέστην εὐθύς χαίρων·
 ἔλαμπε καὶ γὰρ φαιδρότερον ἡλίου.
 Ἔσπευσα κρατῆσαί γε ταύτην, ὁ τάλας,
 καὶ ἠφαντώθη εὐθύς ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
 καὶ πάλιν ὄλος ἐγενόμην ἐν σκότει.
 Ἔπεσα πρὸς τοῦδαφος πενθῶν καὶ κλαίων,
 κυλινδούμενος καὶ στενάζων ἐμπόνως,
 ποθῶν ἰδεῖν σου πάλιν τὴν θεῖαν χεῖρα.
 Ἦπλωσας αὐτήν, ὥφθη μοι τρανοτέρως
 καὶ περιπλακεῖς κατεφίλησα ταύτην·
 ὦ χρηστότητος καὶ πολλῆς εὐσπλαγχνίας!
 Χεῖρα δέδωκεν ἀσπάσασθαι ὁ κτίστης
 τὴν συνέχουσαν τά σύμπαντα τῷ σθένει·
 ὦ χαρίσματος, ὦ δωρεᾶς ἀφράστου!
 Πάλιν τε ταύτην συνέστειλεν ὁ πλάστης
 πάντως δοκιμάζων μου τὴν προθυμίαν,
 εἰ ποθῶ ταύτην καὶ τὸν ταύτης δοτήρα,
 εἰ καταφρονῶ πάντων καὶ προτιμῶμαι
 ταύτην καὶ μένω ἐν τῇ ταύτης ἀγάπῃ.
 Ἔλιπον εὐθύς κόσμον καὶ τά τοῦ κόσμου,
 ἔμυσα πάσας ὁμοῦ καὶ τὰς αἰσθήσεις,
 ὀφθαλμούς, ὦτα, ῥίνα, στόμα καὶ χεῖλη,
 (362) πᾶσιν ἔθανον συγγενέσι καὶ φίλοις,
 ναί, ὡς ἀληθῶς ἔθανον τῇ θελήσει,
 καὶ μόνην ἐζήτησα Θεοῦ τὴν χεῖρα·
 ἰδοῦσα δ' αὕτη οὕτως ποιήσαντά με,
 ἤψατο λάθρα, χειρὸς ἐκράτησέ μου
 καὶ ὠδήγει με μέσον τοῦ σκότους ὄντα.
 Ἦσθάνομην οὖν καὶ χαίρων ἠκολούθουν,
 ἔτρεχον σφοδρῶς ἐν νυκτί καὶ ἡμέρα,
 εὐτόνως ἐβάδιζον σὺν προθυμίᾳ,
 βαδίζων δ' αὐθις ἀκίνητος ὑπῆρχον
 καὶ τότε μᾶλλον προέκοπτον τοῖς πρόσω,
 ὦ μυστηρίων, ὦ ἄθλων, ὦ βραβείων!
 Οὕτω τρέχοντα τοῦ σταδίου ἐν μέσῳ
 πέφθακεν ἡ χεῖρ ἀπορρήτως ἐκείνη,
 τοῦ ἐμοῦ πρεσβεύσαντος πατρός ἀγίου,
 καὶ τῆς ταλαίνης ἤψατο κεφαλῆς μου
 καὶ δέδωκέ μοι τὸν στέφανον τῆς νίκης,
 αὕτη δέ μᾶλλον στέφανος γέγονέ μοι,
 καὶ ταύτην βλέπων ἄφραστον εὐφροσύνην,
 ἄφραστον χαράν, ἄφραστον θυμηδίαν
 εἶχον – πῶς γάρ οὔ; κόσμον ὅλον νικήσας
 καὶ τὸν τοῦ κόσμου ἄρχοντα καταισχύνας
 ἀπὸ χειρὸς τε τοῦ Θεοῦ στέφος θεῖον,
 μᾶλλον δέ αὐτήν τοῦ τῶν ὄλων Δεσπότη
 λαβῶν – θαῦμα! ἀντὶ στεφάνου χεῖρα,

ἢ ἐκλάμπουσα ἑωρᾶτο ἀύλωσ,
 ἀδιαλείπτως ἐμοί καί ἀνεσπέρως.
 Αὕτη μοι μαζός προετείνετο ὥσπερ
 καί θηλάζειν μοι γάλακτος ἀφθαρσίας
 ὡς υἱῶ Θεοῦ πλουσίως ἐχορήγει,
 ὦ γλυκύτητος, ὦ ἡδονῆς ἀφράστου!
 Αὕτη καί ποτήριον πόματος θείου
 (363) καί ἀθανάτου ρείθρου ἐγένετό μοι.
 Ἐξ οὗ μετασχών καί τροφῆς ἐνεπλήσθην
 τῆς οὐρανίου, ἦνπερ ἄγγελοι μόνοι
 τρέφονται καί ἄφθαρτοι διατηροῦνται,
 φῶτα τοῦ πρώτου δεύτερα τῇ μεθέξει.
 Οὕτω καί ἡμεῖς θείας καί ἀπορρήτου
 φύσεως γεγόναμεν κοινωνοί πάντες,
 τέκνα τοῦ Πατρός, ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ δέ,
 Πνεύματι βαπτισθέντες τῷ Παναγίῳ
 πάντως δ' οὐ πάντες ἐπέγνωμεν τὴν χάριν,
 οὐ τὴν ἔλλαμψιν, οὐ μέθεξιν, οὐδ' ὅτι
 οὕτως ἐγεννήθημεν, μόλις δέ τοῦτο
 τῶν χιλίων εἰς εἴτε καί τῶν μυρίων
 ἐν τῇ μυστικῇ ἐπέγνω θεωρία.
 Οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἀμβλωθρίδια τέκνα
 τὸν γεννήσαντα ἑαυτοὺς ἀγνοῦντες
 ὡς γὰρ οἱ νεκροὶ ὕδατι βαπτισθέντες
 εἴτε καί πυρὶ οὐκ αἰσθάνονται ὄλως,
 οὕτως οὐδ' οὗτοι νεκροὶ τῇ ἀπιστίᾳ
 καί τῶν ἐντολῶν πέλοντες τῇ ἀργίᾳ
 ἐλλιπεῖς οὐκ ἴσασιν, ὡς πεπόνθασι
 τέρας φοβερόν, πίστιν πεπλανημένην,
 δοκεῖν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι
 καί μὴ γνωρίζειν τὸν ἴδιον πατέρα.
 Εἰ οὖν πίστει τοῦτον σὺν γνωρίζειν λέγεις
 καί πίστει υἱὸς Θεοῦ εἶναι νομίζεις,
 ἔστω καί ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ πίστει,
 καί μὴ ἔργῳ φῆς ἄνθρωπον γεγονέναι
 μηδέ αἰσθητῶς αὐτὸν ἀποτεχθῆναι.
 Εἰ δέ γέγονεν υἱὸς ὄντως ἀνθρώπου,
 υἱὸν σε ποιεῖ τοῦ Θεοῦ πάντως ἔργῳ
 (364) εἰ οὐ γέγονεν ἐν φαντασίᾳ σῶμα,
 οὐδ' ἡμεῖς πάντως ἐν ἐπινοίᾳ πνεῦμα,
 ἀλλ' ὡς ὑπῆρξε σὰρξ ἀληθῶς ὁ Λόγος,
 οὕτω καί ἡμᾶς μεταμορφοῖ ἀρρήτως
 καί τέκνα ποιεῖ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ.
 Ἄτρεπτος θεότητι μείνας ὁ Λόγος
 ἄνθρωπος ἐγένετο σαρκὸς προσλήψει,
 ἄτρεπτον τὸν ἄνθρωπον σαρκὶ ψυχῇ τε
 τηρήσας πεποίηκεν θεόν με ὄλον,
 προσέλαβέ μου τὴν κατὰκριτον σάρκα
 καί θεότητα ὄλην ἐνέδυσέ με,

καί γάρ βαπτισθεῖς Χριστόν ἐνεδυσάμην
οὐχι αἰσθητῶς, νοητῶς δέ γε πάντως.
Καί πῶς οὐ θεός χάριτί τε καί θέσει,
αἰσθήσει καί γνώσει γε καί θεωρία,
ὁ τόν τοῦ Θεοῦ Υἱόν ἐνδεδυμένος;
Εἰ ἀγνοία γέγονεν ὁ Θεός Λόγος
ἄνθρωπος, κάμῃ ἐν ἀγνοία γενέσθαι
θεόν ὡς εἰκός ὑπονοεῖσθαι πρέπον.
Εἰ δ' ἐν γνώσει, πράξει τε καί θεωρία
θεός ἄνθρωπος ἐχρημάτισεν ὅλος,
ὅλον με θεόν τῇ Θεοῦ κοινωνία
ἐν αἰσθήσει καί γνώσει, οὐχί οὐσία, μετουσία δέ
γενέσθαι πάντως χρή φρονεῖν ὀρθοδόξως.
Ὡσπερ ἐγεννήθη γάρ Θεός ἀτρέπτως
ἄνθρωπος ἐν σώματι καί πᾶσιν ὤφθη,
οὕτως ἀφράστως, πνευματικῶς γεννᾷ με
καί ἄνθρωπον μένοντα θεόν ποιεῖ με'
καί ὡσπερ ὀρώμενος σαρκί ἐκεῖνος
τό Θεός εἶναι ἠγνοεῖτο τοῖς ὄχλοις,
οὕτω καί ἡμεῖς, οἷον ἡμεῖς, τοῖς πᾶσιν
θαῦμα! – βλεπόμενοι ἄνθρωποι πάντως
(365) τό, ὅπερ γεγόναμεν χάριτι θείᾳ,
οὐ πεφύκαμεν τοῖς πολλοῖς καθορᾶσθαι.
Μόνοις δ' οἷς ὄμμα ψυχῆς κεκαθαρμένον
πρόσεστι, φαινόμεθα ὡς ἐν διόπτρᾳ,
τοῖς δ' ἀκαθάρτοις ὁ Θεός, οὐδ' ἡμεῖς γε
οὔθ' ὀρώμεθα οὔθ' ὄλως γεγενῆσθαι
τοιούτοί ποτε πιστεύομαθα πάντως.
Ἄπιστοι καί γάρ τῇ πίστει καί μόνη
προσεπεριδόμενοι χωρίς τῶν ἔργων'
εἰ δ' οὐκ ἄπιστοι, τέως νεκροί εἰς ἅπαν,
ὡσπερ ὁ θεῖος ἀπεφήνατο Παῦλος.
Μή ἀπιστήσης, ἐμοί δέ λέγε καί σοφῶς ἀποκρίνου.
Ποῖον ἐκ τούτων προτιμήσεις τῶν δύο'
νεκράν γε πίστιν ἔργων ἐστερημένην
ἢ ἀπιστίαν τῆς πίστεως ἐν ἔργοις;
Πάντως ἐρεῖς μοι' Τίς τῶν ἔργων ἢ χάρις
πίστεως δίχα τῆς ὀρθῆς καί τελείας;
Κάγω σοι πάλιν ἀντιφθέγγομαι' Τί δέ
ὄφελος τῆς πίστεως τῶν ἔργων δίχα;
Εἰ οὖν τά, ἄπερ προειρήκαμεν, γνῶναι
βούλει τε θεός κατά χάριν γενέσθαι,
οὐ λόγῳ, οὐ δοκήσει, οὐκ ἐπινοία,
οὐ μόνη πίστει ἐστερημένη ἔργου,
ἀλλά πείρα, πράγματι καί θεωρία
νοεῖ καί γνώσει τε μυστικωτάτη,
πράξον ἅτινα ὁ Σωτήρ σοι προστάττει
κάκεῖνος ταῦτα διά σέ καθυπέστη,
καί τότε ἴδοις φῶς λαμπρότατον φάναν,

ἀέρι ψυχῆς πάμπαν λελευκασμένω,
ἀύλωσ τήν ἄυλον σαφῶς οὐσίαν
ὄλην δι' ὄλου ὄντως διῖκνουμένην,
ἐκ ταύτης δ' ὄλον ὡς ἐν ὄλω τό σῶμα
(366) οὐσης καί αὐτῆς ψυχῆς τῆς ἀσωμάτου,
καί λάμπει τό σῶμά σου ὡς ἡ ψυχὴ σου,
ἡ ψυχὴ δ' αὐθις ὡς ἡ λάμψασα χάρις
ἔσεται ἀστράπτουσα, Θεός καθάπερ.
Εἰ δ' ἀποκνήσεις μιμήσασθαι τοῦ κτίστου
τήν ταπείνωσιν, τά πάθη καί τὰς ὕβρεις
καί ὑποστήναι ταῦτα οὐ καταδέξει,
εἴτε νοερῶς, αἰσθητῶς δέ γε μᾶλλον,
ἐναπελείφθης ὡ τῆς ἀβελτηρίας! –
ἐν ζόφῳ καί ταρτάρῳ τοῦ σοῦ σαρκίου,
ὁ φθορά ἐστι – τί γάρ ὑπάρχει ἄλλο,
εἰ μή θάνατος ἐν ἀθανάτῳ σκεύει;
ἐγκεκλεισμένος μενοῦνγε εἰς αἰῶνας,
πάντων ἀγαθῶν τῶν ἐν φωτὶ κάυτου δέ
τοῦ φωτός στερισκόμενος. Οὕπῳ γάρ λέγω
τό γε καί πυρί βρυγμῶ τῶν ὀδόντων,
κλαυθμῶ τε καί σκώληκι παραδοθῆναι,
ἀλλ' ὡς ἐν πίθῳ τῷ σώματι οἰκῆσαι
μετά τήν ἀνάστασιν, ὡς καί πρό τούτου,
καί μηδαμόθεν ἔξωθεν ἀποβλέπειν
μηδέ φῶς ἐντός εἰσδέχεσθαι παράπαν,
ἀλλ' οὔτω κείσθαι τῶν ἐνταῦθα ἡδέων
πάντων στερισκόμενον καί τῶν μελλόντων,
καθῶς προεῖπον. Λέγε οὖν ὁ ἀκούων,
ὁ λέγων· Οὐ βούλομαι τῆς βασιλείας
τῆς ἀκηράτου ἔνδον γενέσθαι
οὐδ' ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ἀλλ' ἔξω μόνον τῆς κολάσεως εἶναι
καί πείραν πυρός μή λαβεῖν με κἄν ὄλωσ.
Τί σοι ὄφελος γενομένου, ὡς εἶπον;
Ἀπόκρινέ μοι, σοφώτατε, καί λέγε!
(367) Ἄρα λογίση τιμωρίαν ἐτέραν
εἶναι μείζονα ἢ γενέσθαι ὄλωσ;
Ἄπαγε, καί γάρ ὡς μόνος ἐν βασάνοις
τότε καί εἶναι καί κολάζεσθαι φήσεις.
Εἰ γάρ καί εἴποις πνευματικόν τό σῶμα
τότε ἀπολήψεσθαι, καί πῶς ὡς πίθῳ
ἐναποκλεισθήσεται ψυχὴ ἐν τούτῳ;
Ἄκουσον, διδάχθητι, πῶς ἔσται τοῦτο!
Ὅσπερ ὁ σπόρος σπείρεται κατά γένος
σίτου σοι λέγω καί κριθῆς καί τῶν ἄλλων –
καί κατά γένος αὐθις ἀναβλαστάνει,
οὔτω καί τά σώματα τῶν γε θνησκόντων
πίπτουσιν εἰς γῆν, οἷα τύχῳσιν εἶναι.
Αἰ οὖν ἐξ αὐτῶν ψυχὰι διαζευχθεῖσαι

ἐν τῇ μελλούσῃ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει,
τούτων ἐκάστη κατ' ἀξίαν εὕρισκει
τό κατάλυμα φωτός ἢ σκότους πλήρες.
Αἱ μὲν καθαραὶ καὶ φωτὸς μετασχοῦσαι
καὶ ἀνάψασαι τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας
ἔσσονται πάντως ἐν φωτὶ ἀνεσπέρῳ·
αἱ δ' ἀκάθαρτοι καὶ τυφλά τῆς καρδίας
ἔχουσαι τὰ ὄμματα καὶ σκότους πλήρεις,
πῶς ἄρα θεάσονται φέγγος τό θεῖον;
Εἴπης οὐδαμῶς· τούτων οὖν, εἰπέ μοι,
τίς δεομένων μετὰ πότμον ἀκούσει
καὶ διανοίξει ὀφθαλμούς τούτων, οἴμοι,
τῶν ἐκουσίως βλέψαι μὴ βουλευθέντων
μηδέ ἀνάψαι τὴν ψυχικὴν λαμπάδα;
Σκότος οὖν ἐκδέξεται ἀφεγγές τούτους.
Τὰ σώματα δέ, ὡς εἶπομεν, ἐπίσης
φθείρονται καὶ σήπονται καὶ τῶν ἁγίων,
(368) ἀλλ' ἐγείρονται, οἷα ταῦτα ἐσπάρη,
σίτος καθαρὸς, σίτος ἡγιασμένος,
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἅγια σκεύη·
ὡς ὑπάρξαντα καθαρῶτατα πάνυ
ἐξεγείρονται αὐθις δεδοξασμένα,
λάμποντα, ἀστράπτοντα, ὡς φῶς τό θεῖον.
Τούτοις ἐνοικήσασαι ψυχαὶ ἁγίων
ὑπὲρ γε τόν ἥλιον λάμψουσι τότε
καὶ γενήσονται ὅμοιοι τοῦ Δεσπότης,
οὕτινος ἐτήρησαν τοὺς θεῖους νόμους.
Τῶν δ' ἁμαρτωλῶν ἐξανίστανται αὐθις,
οἷα καὶ αὐτὰ ἐν τῇ γῆ κατεσπάρη
βορβορώδη, δύσοσμα, σαπρίας πλήρη,
σκεύη βέβηλα, ζιζάνια κακίας,
πάνυ ζοφώδη ὡς τὰ τοῦ σκότους ἔργα
πράξαντα καὶ ὄργανα κακῶν παντοίων
χρηματίσαντα τοῦ πονηροῦ σπορέως·
ἐξανίστανται δ' ἀθάνατα καὶ ταῦτα
καὶ πνευματικά, πλὴν ἑοικότα σκότει.
Τούτοις οὖν ψυχαὶ ἄθλια ἐνωθεῖσαι,
ζοφώδεις αὐταὶ καὶ ἀκάθαρτοι οὔσαι,
ὅμοιοι γενήσονται τῷ διαβόλῳ
ὡς τὰ ἐκείνου μιμησάμεναι ἔργα
καὶ τὰς ἐκείνου τηρήσασαι προστάξεις,
μεθ' οὗ καὶ ταχθήσονται πυρὶ ἀσβέστῳ,
τῷ σκότει καὶ ταρτάρῳ παραπεμφθεῖσαι,
μᾶλλον δέ αὐτὰν κατὰ ἀναλογίαν
καταχθήσονται τοῦ βάρους, κατ' ἀξίαν
τῶν ἁμαρτιῶν, ὧν ἕκαστος βαστάζει
κάκεϊ διάξει εἰς αἰῶνας αἰῶνων.
(369) Οἱ δέ ἅγιοι, ὡσπερ εἶπομεν, πάλιν
τῶν ἀρετῶν ἕκαστος πτεροῖς ἀρθέντες

εἰς ἀπάντησιν καί οὗτοι τοῦ Δεσπότου
ἀναβήσονται, ἕκαστος κατ' ἄξίαν·
ὡς ἑαυτὸν τις προευτρέπισε πάντως
ἐγγύθεν ἢ πόρρωθεν ἔσται τοῦ κτίστου,
συνέσται τ' αὐτῷ εἰς ἀπείρους αἰῶνας
σκιρτῶν καί τερπόμενος ἄληκτον τέρψιν,
ἀμήν.

ΝΑ'.

*Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τὰ τῶν παθῶν φυγαδεύονται
ὡς ὑπὸ τοῦ φωτός τὸ σκότος· συστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν
πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. (370)*

Τό φῶς σου περιλάμπον με ζωογονεῖ, Χριστέ μου,
τό γάρ ὄραῖν σε ζώωσις, ἀνάστασίς τε πέλει.
Τό πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω σου φωτός τὰς ἐνεργείας,
πλὴν τοῦτο ἔργῳ ἔγνωκα καί γινώσκω, Θεέ μου,
ὅτι κἄν νόσω, Δέσποτα, κἄν θλίψῃσι κἄν λύπαις
κἄν ἐν δεσμοῖς κἄν ἐν λιμῷ κἄν φυλακῇ κρατῶμαι,
κἄν δεινότεροι ἀλγεινοῖς συνέχωμαι, Χριστέ μου,
τό φῶς σου λάμπῃς ἅπαντα ὡς σκότος ἀπελαύνει,
καί ἐν ἀνέσει καί φωτί καί φωτός ἀπολαύσει
αἴφνης ποιεῖ με γίνεσθαι τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον.
Τὰς θλίψεις ἔγνωκα ὡς καπνόν, τούς λογισμούς ὡς σκότος,
ὡς βέλη τε τούς πειρασμούς, τὰς μερίμνας ὡς ζόφον,
ὡς δὲ θηρία τὰ πάθη χρηματίζοντα, Λόγε,
ἐξ ὧν με ἠλευθέρωσας, ἐξ ὧν ἐρρύσω πάλαι,
κατά μικρόν ἐκλάμψας σου φῶς ἐν ἐμοί τό Θεῖον,
καί νῦν ἐν μέσῳ τούτων ὄντα με, Χριστέ, Θεέ μου,
διαφυλάττεις ἄτρωτον, σκέπων με τῷ φωτί σου.
Ἐπεὶ δὲ πταίω πάμπολλα, καθ' ὥραν ἀμαρτάνων,
ἐπεὶ δὲ κατεπαίρομαι, ἐπεὶ σε παροργίζω,
δέομαι τῆς εὐσπλαγχνου σου παιδεύσεως, Χριστέ μου,
ἦν καὶ σφοδρῶς αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί γενομένην
τοῦ ἀπροσίτου, Δέσποτα, καί παμφοῦς καί θείου
(371) ὑποχωρήσει ἀπ' ἐμοῦ φωτός τοῦ σκέποντός με.
Ὡς γάρ ἡλίου δύναντος νύξ γίνεται καί σκότος
καί ἐξίασιν ἅπαντα πρὸς βρῶσιν τὰ θηρία,
οὕτως ἀποσκεπάζον με, ὦ Θεέ μου, τό φῶς σου,
εὐθύς τοῦ βίου σκότος με, θάλασσα λογισμῶν τε
περικαλύπτει καί παθῶν θηρία κατεσθίει,
καί βέλεσι τιτρώσκομαι τῶν λογισμῶν ἀπάντων.
Ἐπὶ δὲ ἄλιν σπλαγχνισθῆς, ἐπὶ κατελείψῃς,
ἐπὶ ἀπακροάσῃ τε τῶν γοερῶν μου θρήνων
καί στεναγμούς ἐνωτισθῆς καί δάκρυα προσδέξῃ
καί ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν ἐπιβλέψῃ θελήσῃς
ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτήσαντος ἀσύγνωστα, Χριστέ μου,

210

από μακρόθεν ὡς ἀστήρ ἀνατέλλων ὄρασαι,
 πλατύνεσαι κατά μικρόν οὐκ αὐτός τοῦτο πάσχω
 ἀλλά τόν νοῦν τοῦ δούλου σου διανοίγων τοῦ βλέπειν.
 Μειζόνως ὡσπερ ἥλιος κατ' ὀλίγον ὄρασαι,
 καί γάρ τοῦ σκότους φεύγοντος καί ἀφανιζομένου
 ἔρχεσθαί σε λογίζομαι, τόν πανταχοῦ παρόντα
 ὅτε δέ ὄλον, ὡς τό πρίν, περικυκλώσης, Σῶτερ,
 ὅτε ὄλον σκεπάσης με, ὄλον με περιλάβης,
 ἐλευθεροῦμαι τῶν κακῶν, λυτροῦμαι καί τοῦ σκότους
 καί πειρασμῶν καί τῶν παθῶν καί λογισμῶν ἀπάντων,
 πληροῦμαι γάρ χρηστότητος, πληροῦμαι εὐφροσύνης
 καί καταπίμπλαμαι χαρᾶς, ἀφάτου θυμηδίας,
 ὄρων φρικτά μυστήρια, ὄρων θαύματα ξένα,
 ὄρων ἃ οὐ τεθέαται ὀφθαλμός οὐδέ βλέψαι
 ἀνθρώπου ἐξισχύσειεν, ἀλλ' οὐδέ οὓς ἀκοῦσαι,
 ἐπί καρδίαν δέ βροτῶν οὐκ ἀνέβη οὐδ' ὄλως,
 καί καταπλήττομαι σφοδρῶς, ἐξίσταμαι ἐν τούτοις
 καί πάντων τῶν ἐπί τῆς γῆς ὄλως ἀλλοτριουῖμαι
 ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς ἀνυμνῶν σε, Θεέ μου,
 (372) κατανοῶν ἐν ἑμαυτῷ ἀλλοίωσιν τήν ξένην
 καί τρόπον ἀντιλήψεως χειρός παντοδυνάμου,
 πῶς λάμψει μόνου σου φωτός καί τῇ ἐπιφανείᾳ
 πᾶσαν λύπην ἐδίωξας, ἐξήρπασας τοῦ κόσμου
 καί ἐνώθεις μοι μυστικῶς εἰς οὐρανόν εὐθύς με
 ἀποκατέστησας ἐκεῖ, ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη,
 οὐ στεναγμός, οὐ δάκρυον, οὐκ ὄφις δάκνων πτέρναν,
 καί ἔδειξας ἀκάματον, ἀταλαίπωρον τρίβον
 τήν ἐναντίαν, τήν στενήν, τήν δύσβατον ἀνθρώποις
 ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἄβατον πᾶσιν οὔσαν.
 Τίς γάρ ποτε ἐξίσχυσεν ἢ τίς ποτε ἰσχύσει
 ἀνθρώπων εἰς τόν οὐρανόν ἐν σώματι γενέσθαι
 ἢ καί χωρίς τοῦ σώματος, ποίοις πτεροῖς πετάσας;
 Ἥλιος ἄρματι πυρός ἐπήρθη καί πρό τούτου
 Ἐνώχ, ἀλλ' οὐκ εἰς οὐρανοῦς, ἐν ἐτέρῳ δέ τόπῳ,
 οὐχί αὐτός ἀφ' ἑαυτοῦ, πλήν ὅμως μετετέθη.
 Τί δέ πρός τά γινόμενα ἐν ἡμῖν εἰσί ταῦτα;
 Πῶς ὄλως ἔσται σύγκρισις σκιᾶς καί ἀληθείας,
 ἢ πνεύματος λειτουργικοῦ καί δουλικοῦ, εἰπέ μοι,
 πρός πνεῦμα τό δεσποτικόν καί παντουργόν καί θεῖον,
 τό στερεοῦν καί δυναμοῦν πᾶσαν κτιστήν οὐσίαν;
 Τά μέν γάρ ἄλλα ποίημα, ποιητής δ' αὐτό μόνον,
 ὡς τοῦ Πατρός ἀχώριστον καί τοῦ Υἱοῦ ὡσαύτως.
 Θεός τά τρία, εἷς Θεός ἡ Τριάς καί γάρ ἔστιν
 αὕτη τό πᾶν οὐσίωσεν, ἔκτισεν αὕτη πάντα,
 αὕτη τόν Λόγον καί Υἱόν τοῦ Πατρός ἐν τῷ κόσμῳ
 κατά τήν σάρκα ἔκτισεν εἰς ἡμῶν σωτηρίαν,
 ἀχώριστον τοῦ τε Πατρός καί τοῦ Πνεύματος ὄντα.
 Σαρκοῦται δέ τοῦ Πνεύματος ὄντως τῇ ἐπελεύσει
 (373) καί γίνεται ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπος ὁμοίός μοι,

πλήν ἀμαρτίας καί πάσης ἐκτός γε ἀνομίας,
 Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὀρώμενος τοῖς πᾶσιν,
 ἔχων τό Πνεῦμα τό Θεῖον αὐτοῦ συνόν τῇ φύσει,
 μεθ' οὗ νεκρούς ἐζώωσε, τυφλῶν ἤνοιξε κόρας,
 λεπρούς τε ἐκαθάρισε δαίμονας ἀπελάσας.
 Οὗτος σταυρόν ὑπενεγκῶν καί θάνατον ὡσαύτως
 ἐξαναστάς ἐν Πνεύματι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ
 καί τρίβον τήν εἰς οὐρανοῦς ἐνεκαίνισε πᾶσι
 τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσιν ἐν ἀδιστάκτῳ πίστει,
 καί Πνεῦμα τό Πανάγιον ἐξέχεε πλουσίως
 εἰς πάντας τούς δεικνύοντας τήν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
 καί νῦν ἀφθόνως τοῦτό γε ἐκχεῖ πρὸς τούς τοιούτους,
 θεοποιεῖ τε δι' αὐτοῦ, οἷς συναφθῆ ἄθροον,
 καί ἐξ ἀνθρώπων ἄλλοιοῖ τούτους ἀναλλοιώτως
 καί τέκνα δείκνυσι Θεοῦ, ἀδελφούς τοῦ Σωτῆρος,
 συγκληρονόμους μέν Χριστοῦ, Θεοῦ δέ κληρονόμους,
 θεοῦς Θεῶ συνόντας γε Πνεύματι ἐν Ἁγίῳ,
 δεσμίους μέν μόνη σαρκί, πνεύματι δ' ἐλευθέρους,
 συνανιόντας τῷ Χριστῷ εἰς οὐρανοῦς εὐκόλως,
 ὅλον τε τό πολίτευμα κεκτημένους ἐκεῖσε
 ἐν θεωρίᾳ τῶν καλῶν, ὧν ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον.
 Τί οὖν τό ἄρμα τοῦ πυρός, τό Ἥλιαν ἀρπάσαν,
 τί ἡ Ἐνώχ μετάθεσις ὑπάρχουσι πρὸς ταῦτα;
 Ἔγώ δοκῶ, ὡς θάλασσα τμηθεῖσα ῥάβδῳ πάλαι
 καί μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόν, τύπος μόνον
 καί ἀληθείας σύμβολα ταῦτα πάντως ὑπῆρχον
 ἢ θάλασσα βαπτίσματος, τό μάννα τοῦ Σωτῆρος,
 (374) οὕτω κάκεινα σύμβολα τούτων εἰσὶ καί τύπος,
 ἀσύγκριτον ὑπεροχὴν κεκτημένων καί δόξαν,
 ὅσον κτιστοῦ τό ἄκτιστον ὑπερέχει τῇ φύσει.
 Τό μάννα γάρ, ὃ λέγεται ἄρτος, τροφή ἀγγέλων,
 ὃ ἔφαγον οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ἐρήμῳ τότε,
 ἐξέλιπεν, ἀπώλετο, ἀπέθανόν τε πάντες
 καί ὅσοι τοῦτο ἔφαγον· ζωῆς γάρ οὐ μετεῖχεν.
 Ἡ σὰρξ δέ τοῦ Δεσπότου μου τεθεωμένη οὕσα,
 ζωῆς μεστή τε πέλουσα πάντας ζωῆς μετόχους
 τούς τρώγοντας ἀποτελεῖ καί ποιεῖ ἀθανάτους·
 διαβιβάζει τε αὐτούς οὐ πέλαγος θαλάσσης,
 οὐδ' ἐξ Αἰγύπτου μεθιστῶν πρὸς ἄλλην γῆν μετάγει
 φθαρτοῦς καρπούς προφέρουσιν καί αὐθις τοῖς ἀνθρώποις,
 ἀλλ' οὐδέ τεσσαράκοντα ἐπὶ χρόνοις βαδίζειν
 διακελεύεται ἡμᾶς ὁ λυτρωτῆς τοῦ κόσμου,
 ἵνα καί καταλάβωμεν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,
 ἀλλ' ἀδιστάκτῳ πίστει γε βαπτισθέντας ἄθροον,
 αἵματός τε καί τῆς αὐτοῦ σαρκός μεταλαβόντας
 ἀπό θανάτου εἰς ζωὴν, εἰς φῶς τε ἀπό σκότους,
 ἀπό τῆς γῆς εἰς οὐρανοῦς ἀναφέρει εὐθέως.
 Πρότερον ἀπεκδύσας με φθορᾶς καί τοῦ θανάτου
 καί ὅλον ἐλευθέρωσας με ἐν αἰσθήσει καί γνώσει,

τό δέ πάντων φρικτότερον! – οὐρανόν καινόν ἔδειξέ με
καί ἐν ἐμοί κατώκησεν ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
οὔπερ οὐδεὶς τῶν πρόπαλαι ἀγίων ἠξιώθη.
Ἐλάλει γάρ γό πρότερον διά Πνεύματος Θείου
καί ἐνεργεία τῆ αὐτοῦ τά θαύματα ἐποίει,
οὐσιωδῶς δέ οὐδαμῶς νινι Θεός ἠνώθη
πρό τοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον τόν Χριστόν καί Θεόν μου.
(375) Λαβῶν γάρ σῶμα δέδωκεν αὐτοῦ Πνεῦμα τό Θεῖον,
οὐσιωδῶς ἐνοῦται δέ δι' αὐτοῦ πιστοῖς πᾶσι
καί γίνεται ἀχώριστος ἡ ἔνωσις ἡ τούτων.
Φεῦ μοι! – στενάζω γάρ πικρῶς τήν τῶν ἀνθρώπων πλάνην .
Πῶς οὐ πιστεύομεν Χριστῷ, πῶς οὐκ ἀκολουθοῦμεν,
πῶς οὐ ποθοῦμεν τήν ζωήν, πῶς τόν ἐκείνου πλοῦτον
τόν ἄσυλον, τόν ἄφθαρτον, τήν δόξαν τήν ἀγήρω
διαγωγῆς τῆς μετ' αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἐπιθυμοῦμεν;
Πῶς τοῖς φθαρτοῖς προσκείμενοι νομίζομεν σωθῆναι,
οἱ μὴ φιλοῦντες τόν Χριστόν πλεῖον τῶν ὀρωμένων
μηδέ ἐλπίζοντες αὐτῷ συνεῖναι μετὰ πότμον;
Ἄλλά ἀναισθητότεροί εἰσι ζύλων τε καί τῶν λίθων.
Ἄλλ', ὦ Χριστέ μου, ῥῦσαί με τῆς τούτων ἀλογίας
καί σέ φιλεῖν ἐκδίδαξον, τήν ζωήν πιστῶν πάντων.
Σοί γάρ σύν τῷ Πατρί καί Πνεύματί σου Θεῖο
δόξα πρέπει καί αἴνεσις, τιμὴ προσκύνησίς τε
νῦν καί ἀεὶ ὡς βασιλεῖ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
κά τῶν ἀπάντων ποιητῆ, Θεῷ τε καί Δεσπότῃ,
ἀμήν.

NB'.

*Περί θεολογίας' καί ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καί
γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ διδάσκειν τά θεῖα τοῦς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστι. (376)*

Τίς μου παραμυθήσεται τόν πόνον τῆς καρδίας;
Πόνον δ' εἰπῶν ἐδήλωσα τόν τοῦ Σωτῆρος πόθον,
ὁ πόθος δέ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τυγχάνει,
μᾶλλον δ' αὐτοῦ οὐσιωδῶς ἐστίν ἡ παρουσία,
ἐνυποστάτως ἐν ἐμοί φῶς ἐντός ὀρωμένη
τό φῶς δ' ἀσύγκριτόν ἐστιν, ὄλον ἀφθεγκτον πέλει.
Τίς με χωρίσει αἰσθητῶν, ὧν ἀπηλλάγην ἅπαξ
καί ἀπεκρύβην ἐξ αὐτῶν γεγονῶς ἕξω κόσμου;
Τίς μοι δώσει γαλήνην γε καί ἡσυχίαν πάντων,
ἵνα τοῦ κάλλους κορεσθῶ καί τῆς ἐκείνου θέας,
οὔ τό ἀκατανόητον ἀναφλέγει τόν πόθον,
ὀπόσον δέ καταληπτόν, ἐνυπόστατος πόθος.
Ἀγάπη γάρ οὐκ ὄνομα, ἀλλά οὐσία θεία,
μεταληπτὴ καί ἀληπτος, θεϊκὴ δέ γε πάντως
τό μεθεκτόν καταληπτόν, τούτου τό πλεῖον οὔπω.

Διά τοῦτο οὖν εἶπόν σοι καταληπτόν τόν πόθον
 καί ἐνυπόστατον αὐτόν ὡς μεθεκτόν ληπτόν τε·
 πᾶν γάρ ληπτόν καί μεθεκτόν οὐσία πάντως πέλει
 ἐνυποστάτως μεθεκτή, ὡσαύτως καί ληπτή τε.
 Τό γάρ ἀνούσιον οὐδέν καί λέγεται καί ἔστιν,
 ἡ θεία δέ καί ἄκτιστος ὑπερούσιος φύσις
 (377) ὡς τῆς οὐσίας τῶν κτιστῶν ὑπερέχουσα πάντων
 καλεῖται ὑπερούσιος, πλήν ἐνούσιος πέλει
 καί ἐνυπόστατος ἐστιν, ὑπέρ οὐσίαν πᾶσαν,
 καί πρὸς ὑπόστασιν κτιστῆν ἀσύγκριτος γε πάντη
 νοεῖται, ἔστιν ὅλη γάρ ἀπερίγραφτος φύσει·
 τό μὴ περιγραφόμενον ὑπόστασιν πῶς εἴπης;
 Τό δ' ἀνυπόστατον οὐδέν, καί πῶς μεταληπτόν μοι;
 Εἰ δ' ἀπιστεῖς, τόν Παῦλόν σοί μαρτυροῦντα παρέξω
 καί τά ἀμφοτέρω πιστά εἶναι σοί βεβαιοῦντα·
 ὅταν γάρ λέγῃ τόν Χριστόν ἐντός ἔχειν λαλοῦντα
 καί Πνεύματι φθεγγόμενον αὐτόν τῷ Παναγίῳ,
 μεταληπτόν, περιγραφτόν εἶναι λέγει τό θεῖον,
 ἀπεριγράπτως ἐν αὐτῷ συμπαρόν καί ἀλήπτως.
 Ὅταν δέ φῶς ἀπρόσιτον οἰκοῦντα παρεισάγῃ
 καί μαρτυρῆ μηδέποτε ὑπ' ἀνθρώπου ὀφθῆναι,
 τότε τό ἀπερίγραφτον καί ἄληπτον ἐμφαίνει·
 ὃ γάρ οὐδεῖς ἐώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
 πῶς ἤ μετέλαβεν αὐτοῦ ἢ προσέψαυσεν ὄλως;
 Πάντως ἐρεῖς μοι· οὐδαμῶς, εἰ μὴ φιλονεικοῖς.
 Ὅταν δέ πάλιν εἶπῃ σοί ὁ Θεός, ὁ ἐκ σκότους
 φῶς λάμψαι πάλαι προειπών, ὅς ἔλαμψεν ἐντός μου,
 ποῖόν σοι ἄλλον παριστᾷ Θεόν, εἰπέ, νοῆσαι,
 εἰ μὴ ἐκεῖνον τόν τό φῶς τό ἄστεκτον οἰκοῦντα
 καί ὄν οὐδέπω οὐδαμῶς οὐδεῖς ἀνθρώπων εἶδεν;
 Αὐτός γάρ ὑπερούσιος ἄκτιστος ὢν τό πρόσθεν
 σάρκα τε ἀνελάβετο καί κτιστός μοι ὠράθη,
 ὅλον θεώσας με αὐτός τόν προσληφθέντα ξένως.
 Οὕτω πιστεύεις, λέγε μοι, καί πάντως οὐ διστάζεις;
 Εἰ οὖν Θεός γενόμενος ἄνθρωπος, ὡς πιστεύεις,
 τόν ἄνθρωπον ἐθέωσεν ἐμέ τόν προσληφθέντα,
 θέσει θεός γενόμενος τόν φύσει Θεόν βλέπω
 (378) ἐκεῖνον, ὄν οὐδεῖς ποτε ἀνθρώπων ἠδυνήθη
 ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδέ δύναται ὄλως τοῦ κατιδέσθαι.
 Τόν Θεόν οὖν οἱ δεξάμενοι τῆς πίστεως τοῖς ἔργοις
 καί θεοί χρηματίσαντες Πνεύματι γεννηθέντες,
 αὐτόν ἐκεῖνον βλέπουσι τόν ἑαυτῶν πατέρα,
 τόν ἐνοικοῦντα τῷ φωτί αἰεὶ τῷ ἀπροσίτῳ·
 ἔνοικον ἔχοντες αὐτοῖ ἐν ἑαυτοῖς οἰκοῦντα
 οἰκοῦσιν αὐτοῖ γ' ἐν αὐτῷ τῷ πάμπαν ἀπροσίτῳ.
 Τοῦτο πίστις ἡ ἀληθής, τοῦτο Θεοῦ τό ἔργον,
 τοῦτο σφραγίς Χριστιανῶν, τοῦτο μέθεξις θεία,
 τοῦτο ἐστίν ἡ μετοχή καί ἀρραβῶν ὁ θεῖος,
 τοῦτο ὑπάρχει ἡ ζωή, τοῦτο ἡ βασιλεία,

τοῦτο τό ἔνδυμά ἐστιν, ὁ χιτών τοῦ Κυρίου,
 ὄνπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐπενδύονται πίστει,
 οὐχί ἀγνοίᾳ, λέγω σοι, οὐδέ ἀναισθησίᾳ,
 ἀλλά διά τῆς πίστεως ἐν αἰσθήσει καί γνώσει.
 Ἴνα μή λέγῃς Ἐνδεδύσθαι πιστεύω
 οὐ λέγω· Τοῦτο πιστεῦε· ἀλλά Πίστεως ἔργον
 καί πίστεως βεβαίωσιν καί πίστεως σφραγίδα
 καί πίστεως τελείωσιν ἀναμφίβολον ἔχε
 ἐκ τοῦ ἐνδύσασθαι Χριστόν ἐν αἰσθήσει καί γνώσει
 ἐκλάμποντα, ἀστράπτοντα θεότητος τῆ δόξῃ
 καί τρανοτάτῳ ἐν φωτί ὅλον σε ἀλλοιοῦντα,
 ἀναλλοιώτως μένοντα διπλοῦν ἐξ ἐκατέρων,
 θέσει Θεόν, τῆ φύσει δέ ἄνθρωπον ὅλον ὄντα.
 Τοιοῦτος δέ γενόμενος ὅλος, καθώς σοι εἶπον,
 τότε ἐλθέ καί σύν ἡμῖν στήθι, ὦ ἀδελφέ μου,
 ἐπ' ὄρους θείας γνώσεως, θείας τε θεωρίας,
 καί ἀκουσόμεθα ὁμοῦ πατρικῆς φωνῆς, οἴμοι,
 (379) ὅποσον ἀπολείπομεν τῆς θεϊκῆς ἀξίας,
 ὅποσον δέ ἀπέχομεν ζωῆς τῆς αἰωνίου.
 Ὅσον ἀπέχει οὐρανός τῶν γῆς καταχθονίων
 καί τῶν ἐκεῖσε δυστυχῶς πάλαι κεκρατημένων,
 τοσοῦτον ἢ καί πλέον γε ἀπέχομεν οἱ πάντες
 ὄντως ἀξίας τοῦ Θεοῦ καί θείας θεωρίας,
 καὶ σύν ἐκείνῳ κατοικεῖν λέγωμεν παραδόξως
 καί τόν οἰκοῦντα ἐν φωτί τῷ ἀπροσίτῳ ἔχειν
 ἐν ἑαυτοῖς καί μένοντα καί κατοικοῦντα ὅλον
 καί θέλομεν καθήμενοι ἐν τοῖς καταχθονίοις
 φιλοσοφεῖν τά ὑπέρ γῆν καί τά ἐν οὐρανῷ γε
 καί οὐρανῶν ὑπέρτερα, ὡς ἀκριβῶς εἰδότες,
 καί διηγῆσθαι ἅπασι καί γνωστικοί καλεῖσθαι,
 θεολόγοι τε ἀκριβεῖς καί μύσται τῶν ἀρρήτων,
 ὅπερ καί ἔνδειγμά ἐστι πάντως ἀναισθησίας.
 Ὁ γεννηθεὶς γάρ δυστυχῶς ἐν τοῖς καταχθονίοις
 καί σκότος ὅλος κατοικῶν τοῦ ἐνεστῶτος κόσμου,
 φῶς τε μή θεασάμενος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
 ὃ πάντως ἔλαμψεν ἐν γῆ ἀενάως λάμπει,
 καί λέγων τά ἐν οὐρανῷ φρονεῖν καί εἰδέναι,
 βλέπειν τε πάντα τά ἐκεῖ καί τούς ἄλλους διδάσκειν,
 οὐχί ἀναισθητός ἐστι καί πλέον ἄρα τούτου;
 Ὡς γάρ τυφλός φιλονεικῶν τούς βλέποντας καί λέγων
 Τό νόμισμα χαλκοῦν ἐστιν, ἢ σφραγίς ἄλλου πέλει,
 τά ἐν αὐτῷ δέ γράμματα δηλοῖ τάδε καί τάδε,
 ὄντως παράδοξόν ἐστι τοῖς ἀκούουσι τέρας
 καί τό νόμισμα βλέπουσι χρυσοῦν εὐροῖζον πάνυ
 καί τήν σφραγίδα ἀληθῆ τοῦ βασιλέως οὔσαν,
 ἀπαραποίητον αὐτοῦ δεικνύσαν τήν εἰκόνα,
 καί τήν γραφήν τό ὄνομα δηλοῦσαν τό ἐκείνου,
 οὕτω γε πάσχοντες ἡμεῖς οὐ δοκοῦμέν τι πάσχειν,
 (380) οὐδ' αἰσχυρόμεθά τινα ἢ αὐτούς τούς ἀγίους

καί τούς ἀγγέλους ἄνωθεν τά καθ' ἡμᾶς ὀρώντας,
ἀλλά πληροῦται εἰς ἡμᾶς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου,
ὁ λέγων ὅτι· Βλέποντες οὐ βλέπουσι, καί αὐθις·
Ἄκούοντες τά ψυχικά ὦτα βύουσι μᾶλλον
καί οὐδαμῶς ἀκούουσι τοῦ Πνεύματος τούς λόγους,
καί γάρ ὡσὶν ἀκούουσι σωματικῶς σαρκίνοις,
ὦτα πνευματικά καρδίας δέ κεκαλυμμένα
ἔχουσι καί οὐ δύνανται ὅλως Θεοῦ ἀκούειν.
Οὐδαμῶς γάρ ἰσχύουσιν ἀφ' ἑαυτῶν διάραι
κάλυμμα τῆς ἐπάρσεως καί τῆς ἀναισθησίας,
αὐτοὶ γάρ τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπέθεντο θελήσει,
καί βούλονται καλύπτεσθαι ὀφθαλμούς τε καί ὦτα,
καί διά τοῦτο οἴονται καί βλέπειν καί ἀκούειν.
Εἰ δέ γε τις ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἄκούσατέ μου, τέκνα,
καί ἄρατε τό κάλυμμα ἐκ τῆς ὑμῶν καρδίας·
καί πρός αὐτά τά ῥήματα ἀγριαίνουσιν, ὅτι
μή πατέρας ἐκάλεσεν, ἀλλά τέκνα προσεῖπε,
καί μῖσος μᾶλλον πρός αὐτόν ἐκ τῶν λόγων προσκτῶνται
καί συνιδεῖν οὐ δύνανται τό προσόν αὐτοῖς πάθος,
μᾶλλον δέ πάθη τά τόν νοῦν σκοτίζοντα καί φρένας
καί τοῦ Θεοῦ χωρίζοντα τούς προληφθέντας ἤδη,
οἱ δοῦλοι τῆς οἰήσεως καί ὑπερηφανίας
θελήσει χρηματίσαντες καί αἰχμαλωτισθέντες
τό θέλημα τό ἴδιον αἰεὶ ἀποπληροῦσιν.
Οὗτοι ἀφέντες νόμους τοῦ Θεοῦ ἑαυτοῖς εἰσι νόμος,
καί οὐ Θεῶ ἀλλ' ἑαυτοῖς λατρεύουσιν, ὡ τόλμη,
ἀντί τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ τήν ἰδίαν ζητοῦντες
καί στήσαι ταύτην σπεύδοντες πᾶσιν ἔργοις καί τρόποις.
Δόξα οὖν πέλει τοῦ Χριστοῦ ὁ σταυρός καί τά πάθη,
ἃ καθυπέστη δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμᾶς δοξάσῃ·
(381) ταῦτα δ' οὐ βούλονται παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί παραιτοῦνται μέτοχοι δόξης Θεοῦ γενέσθαι
τῷ παραιτεῖσθαι τό παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί θέλουσιν, οἴμοι, τιμὴν μᾶλλον τήν ἐξ ἀνθρώπων
καί χωρισμόν ἀπό Θεοῦ ἐκουσίως αἰροῦνται.
Ἄλλ', ὦ Χριστέ μου, λύτρωσαι τούς εἰς σέ πεποιθότας
κενοδοξίας μιανᾶς καί ὑπερηφανίας
καί συμμετόχους ποιήσον παθῶν σου καί τῆς δόξης
καί καταξίωσον ἡμᾶς ἀχωρίστους σου εἶναι
νῦν τε καί εἰς τούς μέλλοντας αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΝΓ'.

Κατά διάλεκτον Θεοῦ καί τοῦ πατρός τῶν λόγων ὁ λόγος· καί ὅπως ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὠμίλει Θεῶ καί ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καί ἀνθρώπινα. (382)

Ἴδε μου, Χριστέ, τὴν θλιψίν,
ἴδε μου τὴν ἀθυμίαν,
ἴδε μου καὶ τὴν πτωχείαν.
Ἴδε τὴν ἀσθένειάν μου
καὶ οἰκτείρησόν με, Λόγε!
Λάμψον μοι καὶ νῦν ὡς πάλαι
καὶ καταύγασον ψυχὴν μου·
φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου
τοῦ ὄραῖν σε, φῶς τοῦ κόσμου,
τὴν χαράν, τὴν εὐφροσύνην,
τὴν ζωὴν τὴν αἰωνίαν,
τὴν τρυφήν τὴν τῶν ἀγγέλων,
βασιλείαν οὐρανῶν τε
καὶ παράδεισόν σε ὄντα,
στέφανον τόν τῶν δικαίων
καὶ κριτὴν καὶ βασιλέα.
Τί τό πρόσωπόν σου κρύπτεις;
Τί χωρίζη μου, Θεέ μου,
ὅς οὐ θέλεις χωρισθῆναι
(383) πῶποτε τῶν σέ φιλούντων;
Τί με φεύγεις, τί με καίεις,
τί με τέμνεις καὶ συντρίβεις;
Οἶδας, ὅτι ἀγαπῶ σε
καὶ ἀπό ψυχῆς ζητῶ σε.
Ἀποκάλυψον, ὡς εἶπας,
καὶ ἐμφάνισον σαυτόν μοι.
Οἶδα γάρ ἀληθινόν σε,
ἔγνωκα ὡς ἀφευδῆς εἶ
καὶ φιλεῖς τοὺς σέ φιλοῦντας
καὶ προσομιλεῖς ὡς φίλοις
οὐ σκιᾶ οὐδέ ἐμφάσει,
οὐδ' ὡς νοῦς νοί' ἐτέρῳ,
ἀλλ' ὡς λόγος ὢν ἀρχῆθεν,
ἐνυπόστατος ζωὴ τε,
ἐκ πατρός γεγεννημένος
καὶ αὐτῷ συνηνωμένος
καὶ συνόμιλος ἀφράστως.
Οὕτως οὐς αὐτός γεννήσεις
Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ
καὶ υἱούς σου ἀποδείξεις,
μᾶλλον μὲν οὐκ ἀδελφούς σου
καὶ Θεοῦ υἱούς, Πατρός σου,
τούτοις καὶ συνομιλεῖς τε
καὶ αὐτούς ὁρῶν ὁρᾶσαι
ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων πάλιν.
Δεῖξον οὖν τὴν εὐσπλαγχνίαν,
δεῖξον τὴν φιλανθρωπίαν
καὶ τό ἔλεός σου, Σῶτερ,
(384) Ποίων ἄρα τῶν κτισμάτων;

Τῶν ἐνύλων καί ἀύλων·
ἔνυλα γάρ, ἄπερ βλέπεις,
ἄυλοι δέ ἄγγελοί γε.
Μέσον τούτων οὖν, σοί λέγω,
ζῶν ἄνθρωπος, διπλοῦν δέ·
ἐν αἰσθητοῖς μέν ἄυλον,
ἐν ἀύλοις αἰσθητόν δέ.
Τοῦτον οὖν ὡς αἰσθητόν μέν
κύριον τῶν ὀρωμένων
καί δεσπότην εἰργασάμην,
δοῦλα ὡς ὀρατά πάντα
αὐτῷ μόνῳ ὑποτάξας,
ὅπως βλέπη μου τά ἔργα
καί δοξάζη με τόν κτίστην·
ὡς δέ λογικόν τε ὄντα
καί νοερῶς καθορῶντα,
δέδωκα αὐτόν ὄραν με
καί ἐκ τούτου τῶν ἀγγέλων
ἐν ἀξίᾳ καθεστάναι.
Βλέπε, σύνες, τί σοι εἶπον·
ἄνθρωπος διπλοῦς ὑπάρχων
ἔβλεπε τοῖς αἰσθητοῖς μέν
ὀφθαλμοῖς τά κτίσματά μου,
τοῖς νοεροῖς δέ πρόσωπον
ἔβλεπεν ἐμοῦ τοῦ κτίστου,
ἐθεώρει μου τήν δόξαν
καί ὠμίλει μοι καθ' ὄραν.
Ὅτε δέ τήν ἐντολήν μου
παραβάς ἀπό τοῦ ξύλου
ἔφαγεν, ἀπετυφλώθη
καί ἐγένετο ἐν σκότει
(387) τοῦ θανάτου, καθὼς εἶπον,
ὅπερ λέγεται κρυβῆναι·
τοῦτο γάρ ἐκεῖνος τότε
ὑπενόησεν ἀφρόνως.
Ποῦ γάρ εἶχέ με κρυβῆναι
ἢ ἐν ποίῳ τόπῳ, λέγε;
Σύ δέ νῦν λογίζη χεῖρον,
ἀφρονέστερον ἐκείνου,
ὅτι κρύπτομαι μή θέλων
ὀραθῆναι σοι εἰς ἅπαν.
Εἰ γάρ μή ὀραῖσθαι θέλω,
τί καί ἐν σαρκί ἐφάνην;
Τί δέ καί κατήλθον ὄλως;
Τί δέ καί ὠράθην πᾶσι;
Μή ἀγνόει μου τάς πράξεις,
μηδέ τάς οἰκονομίας·
ὁ Ἄδάμ τυφλωθεὶς πρῶτον
ἐλεγχθεὶς καί διδαχθεὶς τε

ὕπ' ἔμοῦ μετανοῆσαι
οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ὄλως
ἀταπείνωτος εὐρέθη,
εἶπε δέ μᾶλλον Ἡ γυνή
ἤμαρτεν, ἦν δέδωκάς μοι,
ὡσανεὶ τῆς ἀμαρτίας
αἵτιόν με ἀποφίνας.
Ὅμοίως πάλιν ἡ γυνή
ἠτιάσατο τόν ὄφιν,
καὶ οὐδεὶς ἡμαρτηκέναι
ὠμολόγησεν οὐδ' ὄλως.
Διὰ τοῦτο ἐξεβλήθη
τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου
(388) καὶ ἔμεινεν ἐν αἰσθητοῖς
μόνοις μετὰ τῶν ἀλόγων,
ἄλογος ἐκ λογικῶν τε
γεγονώς καὶ ἔνυλός γε,
χωρισθεὶς ἐκ τῶν ἀϋλων.
Θαῦμα ξένον ὡσπερ σῶμα,
γένονεν ὀμμάτων δίχα
ἡ ψυχὴ ἐκτυφλωθεῖσα
καὶ Θεόν μὴ καθορώσα.
Σῶμα μέν, εἰ τυφλωθεῖη,
ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινεῖται
ἡ ψυχὴ δέ τυφλωθεῖσα
ποῖαν κίνησιν εὐρήσει;
Ζῆν δέ πῶς ὄλως ἰσχύσει;
Οὐδαμῶς, ἀλλὰ θανεῖται
θάνατον εἰς τόν αἰῶνα,
ὅπερ ἔπαθον, ὡς εἶπον,
οἱ πρωτόπλαστοι ἀνοῖα
καὶ κατῆλθον εἰς τόν ἄδην
καὶ εἰς φθοράν κατήχθησαν, οὔσπερ κατελεήσας
ἄνωθεν ἐγὼ κατῆλθον
ἀόρατος ὢν πάντη
πάχους καὶ σαρκός μετέσον
καὶ ψυχὴν ἀνελαβόμεν,
Θεός ὢν ἀναλλοιώτως
ἐγενόμην σὰρξ, ὁ Λόγος.
Ἐκ σαρκός ἀρχὴν λαβὼν δέ
ἄνθρωπος ὠράθην πᾶσιν.
Διὰ τί οὖν ὄλως τοῦτο
ἠνεσχόμεν τοῦ ποιῆσαι;
Ὅτι ἐπὶ τούτῳ πάντως
ἔκτισα, καθὼς καὶ εἶπον,
(389) τόν Ἀδάμ τοῦ καθορᾶν με.
Ἐπειδὴ δέ ἐτυφλώθη,
ἐξ ἐκείνου τε οἱ πάντες
τούτου ἀπόγονοι ἅμα,

οὐχ ὑπέφερον, αὐτός μὲν
εἶναι ἐν τῇ θεῖα δόξῃ,
παρορᾶν δέ τυφλωθέντας
τῇ τοῦ ὄφεως ἀπάτῃ,
οὔσπερ ἔκτισα χερσὶ μου.
Ἄλλὰ ὅμοιοι ἀνθρώποις
ἐγενόμην κατὰ πάντα,
αἰσθητός τοῖς αἰσθητοῖς γε,
καὶ ἠνώθην τούτοις θέλων.
Βλέπεις, πόσον πόθον ἔχω
τοῦ ὁρᾶσθαι παρ' ἀνθρώπων,
ὡς καὶ ἄνθρωπος γενέσθαι
θεληῖσαι καὶ ὁραθῆναι.
Πῶς οὖν εἶπας κρύπτεσθαί με
ἀπὸ σοῦ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι;
Ἵντως λάμπω, ἀλλ' οὐ βλέπεις.
Πρόσεχε τῷ μυστηρίῳ·
ἔβλεπε θεότητός μου
δόξαν ὁ Ἀδάμ καὶ ἔζη,
παραβάς δ' ἀπετυφλώθη
καὶ εὐθύς ἀπενεκρώθη
μὴ θελήσας μεταγνώναι,
μηδ' εἰπὼν· Ἠμάρτηκά σοι.
Διὰ τοῦτο οὖν ἐνδίκως
ἀποστρέφειν κατεκρίθη
εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη·
Ἵστερον δέ τοῦτο πάντως
ὡς ἀπόφασις ἐδόθη
(390) καὶ τοῖς πᾶσιν ἐλογίσθη
ἄφουκτος ὡς τιμωρία.
Ἄλλ' οὐκ ἔστι τιμωρία,
μᾶλλον δέ εὐεργεσία.
Οὐ γάρ εἶσα συνεῖναι
τό φθαρτόν σὺν τῷ ἀφθάρτῳ.
Χεῖρον ἦν γάρ τοῦ λυθῆναι
τό δεδέσθαι αἰωνίως
καὶ ἀθάνατον ὑπάρχειν
τό κακόν ἐν ἀμφοτέροις,
ἢ ψυχὴ γάρ ἐκπεσοῦσα
τῆς ζωῆς γε τῆς ἐνταῦθα,
πάλιν τε, εἶπερ τό σῶμα
τό φθειρόμενον ὑπῆρχε
φέρουσα συνηνωμένον,
πῶς οὐκ ἦν θανάτου χειρόν,
χωρισμοῦ ψυχῆς, σοὶ λέγω;
Δύο οὖν εἰσι θάνατοι,
σώματός τε καὶ ψυχῆς.
Ὁ θανὼν ψυχῇ, εἰπέ μοι,
καὶ φθαρτόν ἐκ τούτου σῶμα

περιφέρων ἠνωμένον,
κατ' ὀλίγον τε γηράσκον
καί λυόμενον καί ῥέον,
εἰ μή ἔμελλε λυθῆναι
τούτου τε καί χωρισθῆναι
ἢ ψυχῇ, ἀλλ' αἰωνίως
ἦν συνδεδεμένη τούτῳ,
πῶς οὐ χείρων πάσης ἄλλης
τιμωρίας τῆς ἐν ἄδι
αὕτη ἢ ζωὴ ὑπῆρχε;
Βλέπε μοι τοὺς ὑπὸ νόσου
(391) ἱεῖρας κατεχομένους,
πῶς αἰ σάρκες αἰ ἐκείνων
φθείρονται καί δαπανῶνται,
πῶς χειρῶν, ποδῶν τε δίχα
καί ὀμμάτων καί χειλέων
καί ῥινῶν εἰσι καί ὠτων,
πῶς ἀκίνητοι εἰς ἅπαν,
πῶς καί ἄλαλοι κωφοί τε
ταῖς φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις
τόν Θεόν ἐπικαλοῦνται
ταύτης τῆς σαρκός λυθῆναι.
Εἰ γάρ οὕτως εἰς αἰῶνας,
ἵνα πάλιν εἶπω, εἶναι
ἐκκληρώσατο, οὐ χεῖρον
τοῦ θανεῖν τό ζῆν ὑπῆρξε;
Οὕτως οὖν εὐεργεσία
γέγονεν ἢ τιμωρία,
μᾶλλον δέ οὐ τιμωρία,
ἀλλ' οἰκονομία θεία.
Ὅ γάρ θάνατος ἀνθρώπων
θάνατος πραγμάτων πέλει
θάνατος φροντίδων λύσις,
θάνατος ἐλευθερία
νόσων καί παθῶν παντοίων,
θάνατος ἀμαρτημάτων
ἐκκοπή καί ἀδικίας,
θάνατος ἀπαλλαγὴ τε
τῶν κακῶν τοῦ βίου πάντων,
τοῖς βιώσασι καλῶς δέ
πρόξενος χαρᾶς ἀλήκτου
καί τρυφῆς τῆς αἰδίου
καί φωτός τοῦ ἀνεσπέρου.
Ὅμως πρό τοῦ χωρισθῆναι
ἐκ τοῦ σώματος, σοί λέγω,
(392) βλέπε τὰς εὐεργεσίας,
βλέπε τὰς οἰκονομίας,
μάνθανε τὰς δωρεάς μου.
Ἐφανέρωσα τῷ κόσμῳ

ἐμαυτόν καί τόν Πατέρα
καί ἐξέχεα πλουσίως
τό Πανάγιόν μου Πνεῦμα
ἐπί πᾶσαν ὄντως σάρκα,
καί τό ὄνομά μου πᾶσιν
ἀπεκάλυψα ἀνθρώποις,
καί τοῖς ἔργοις, ὅτι κτίστης
καί δημιουργός ὑπάρχω,
ἔδειξα καί νῦν δεικνύω
πάντα, ἃ ποιῆσαι ἔδει,
ἀμήν.

ΝΔ΄.

Ὅτι ἐκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καί πρός τό συμφέρον τό χάρισμα διά Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὡςπερ αὐτός θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μή κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. (393)

Τό ποίημα τοῦ ποιητοῦ τί ποτ' ἂν γνοιή δίχα;
Τήν γνώσιν γάρ, ἦν ἔλαβε, πάντως ἀπαιτηθείη,
πρᾶξίν τε καί ἐνέργειαν δικαίως καί πρεπόντως,
καί γάρ σκαπάνη, δρέπανον, μάχαιρά τε καί πρίων,
ἄξινη, ῥάβδος, λόγχη τε, φάσγανόν τε καί τόξον,
βέλος καί πάντα τά λοιπά ἐργαλεῖα ἐν βίῳ,
ἕκαστον τήν ἐνέργειαν κέκτηται τήν ἰδίαν,
ἀλλ' οὐκ ἄφ' ἑαυτοῦ λαβόν, ἐξ ἡμῶν δέ γε πάντως.
Ὁ γάρ τεχνίτης ἕκαστον, πρός ὅπερ ἂν ἐθέλοι,
κατασκευάζει ἐνεργεῖν ἐργαλεῖον ἐντέχνως.
Διό θερίζειν λήϊα οὐκ ἔξεστι σκαπάνη,
οὐδέ δρεπάνῳ τεκτονεῖν, οὐδ' ἐν μαχαίρᾳ κτίζειν,
οὐ σκάπτειν μετά πρίονος, οὐ ράπτειν τῇ ἀξίνῃ,
οὐ τέμνειν ξύλα ῥάβδῳ γε, λόγχῃ δ' οὐ πρίζειν θέμις,
οὐδέ φασγάνῳ σφενδονεῖν, οὐκ ἐν τῷ τόξῳ τέμνειν,
ἀλλ' ἀρμοζόντως ἐκάστῳ χρή πρός ἕκαστον χρᾶσθαι.
Εἰ δ' οὐ πρός ἃ γεγόνασιν, ἀλλ' ἄλλως χρήση τούτοις,
ἀπόλωλεν ὁ βίος σοι καί πᾶσα πρᾶξις πάντως.
Οὕτως οὖν μοι νόει καί Θεόν ἡμᾶς πεποηκέναι
ἐν ἔργοις ἕκαστον πιστόν ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ,
(394) τούς μέν διδάσκειν θέμενος, τούς δέ πάντως μανθάνειν,
ἄλλους τοῦ ἄρχειν τῶν πολλῶν, τούς δέ ὑπέικειν τούτοις
καί οἷς μέν σοφίαν δέδωκεν, οἷς δέ γνώσιν καί λόγον,
τό προφητεῦειν ἄλλοις δέ, τό λαλεῖν γλώσσαις ἄλλοις,
θαυματουργεῖν ἑτέροις δέ καί ἐνεργεῖν δυνάμεις
ἄλλους προστάτας ἔδειξε. Πνευματικά δέ ταῦτα,
ἀλλ' εἴπωμεν καί ἕτερα χάρισμα τῶν κτίστων,
ἃ τοῖς ἀνθρώποις δέδωκεν, ἐκάστῳ κατ' ἀξίαν
τόν μέν ἀνδρεῖον σώματι, τόν δέ ὠραῖον μάλλον
πεποίηκε καί ἕτερον εὐφωνότερον ἄλλων,

ἀπλῶς τε ἐχαρίσατο ἐκάτῳ τῶν ἀνθρώπων
 τό κατ' ἀξίαν δῶρημα καί πλεονέκτημά γε,
 ὡς οἶδε μόνος ὁ Θεός, ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης,
 εἰς τό χρησίμως ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ ἀρρήτως.
 Διό πρὸς τέχνην ἕκαστος οὐχ οἶαν αὐτός θέλει,
 ἀλλὰ πρὸς οἶαν ἔκτισται, ἐπιτηδείως ἔχει,
 καί πρὸς αὐτὴν διάκειται προσφυῶς καί οἰκείως,
 καί ἴδοις ἄν τόν πλευστικόν εὐτέχνως τά πελάγη
 θαλάσσης διαπλέοντα καί τερπόμενον μᾶλλον
 ὑπὲρ τόν ἵππῳ σοβαρῶ ἐφεζόμενον ἄνδρα
 καί γεωργόν γῆς αὐλακας τέμονοντα τῷ ἀρότρῳ,
 τό ζευγός τε ὁ τῶν βοῶν τῶν συνεργαζομένων
 πολὺ κρεῖσσον νομίζοντα βασιλικοῦ τετρώρου,
 ὅθεν καί χαίρει ταῖς χρησταῖς κατεντρυφῶν ἐλπίσιν.
 Ὁ στρατιώτης πάλιν δέ ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντας
 γεωργούς τε καί πλευστικούς καί χειροτέχνας μείζω
 ἠγεῖται καί ὡς ἔνδοξος ἐναβρύνεται τρέχων
 ἐπὶ σφαγὴν καί θάνατον ἄωρον καταλύσαι.
 Οὗτος οὖν οὐκ ἀνέξεται κώπην ὄλως ἐλάσαι,
 οὐδέ κρατῆσαι δίκηλλαν, οὐδέ τέκτων γενέσθαι,
 οὐ ναύτης οὐδέ γεωργός, οὐ γεηπόνος εἶναι
 αἰρήσεται· ἀλλ' ἕκαστος, πρὸς ὃ, καθάπερ εἶπον,
 τό ἐνεργεῖν ἀπὸ Θεοῦ ἔλαβεν, ἐνεργήσει,
 (395) ἄλλως δέ οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ
 ὄλως τι διαπράξασθαι ἢ τὴν ἀρχὴν θελήσει.
 Ἴδού γάρ, αὐθις λέγω σοι ἅπερ καί πρῶην εἶπον·
 ὡσπερ οὐκ ἔξεστί ποτε τῶν εἰρημένων πάντων
 ἐργαλεῖον ἀφ' ἑαυτοῦ κινήθηναι πρὸς πρᾶξιν
 ἢ ἐνεργῆσαι τι ἄνευ χειρός ἀνθρώπου,
 τοῦ αἴροντος καί δι' αὐτοῦ κατασκευάζοντός τι,
 οὕτως οὐδέ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ χειρός τῆς θείας
 ἐννοῆσαι τι δύναται ἀγαθόν ἢ ποιῆσαι.
 Ἴδού γάρ, ὁ τεχνίτης με κατεσκεύασε Λόγος,
 οἶον αὐτός ἠθέλησε καί ἔθηκεν ἐν κόσμῳ.
 Πῶς οὖν, εἰπέ, δυνήσομαι φρονῆσαι ἢ ποιῆσαι
 ἢ ὄλως ἐνεργῆσαι τι θείας ἰσχύος ἄνευ;
 Ὁ νοῦν μοι χαρισάμενος, οἶον ἠθέλε πάντως,
 αὐτός καί δίδωσι φρονεῖν ὅσα συμφέρειν οἶδε,
 καί ἐνεργεῖν παρέχει μοι δύναμιν, ἅπερ θέλει.
 Εἰ οὖν αὐτά ποιήσομαι πλείονα πάντως δώσει,
 καί τελεώτερα φρονεῖν παράσχει φιλανθρώπως·
 εἰ δέ καταφρονήσομαι καί αὐτῶν τῶν ὀλίγων
 τῶν καταπιστευθέντων μοι, τὴν στέρησιν δικαίως
 ὄντως καθυποστήσομαι παρά Θεοῦ τοῦ δόντος
 καί ἀπρακτος γενήσομαι, ἄχρηστον ἐργαλεῖον,
 ὡς μή θελήσας ἐντολάς ἐργάσασθαι τοῦ κτίστου,
 ἀλλ' ὀκνηρίᾳ ἑμαυτὸν ἐκδούς καί ῥαθυμίᾳ·
 καί διὰ τοῦτο ἔρρημα τῶν χειρῶν τοῦ Δεσπότης,
 ἀπειθείᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν καί ἀνυποταξίᾳ

χρησάμενος ἐκβέβλημαι τοῦ ὄντως παραδείσου,
μακράν γενόμενος Θεοῦ καὶ χειρῶν τῶν ἁγίων.
Εὐρών λοιπόν με κείμενον ὁ παμπόνηρος ὄφις
καὶ τῆ ἄργία τῶν καλῶν προδοδεμένον ὄλον,
δολίως κατηχρίωσε πᾶσιν ἔεργοις ἀτίμοις,
οἷσπερ ἐνηδυνόμενος καὶ χαίρων ὠπτανόμην,
(396) ἀνθ' ὧν λυπεῖσθαί με ἐχρῆν καὶ θρηνεῖν τε καὶ κλαίειν,
ὅτι πρὸς ἅπερ ἔκτισμαι ἐνεργεῖν, ἐκουσίως
ἀπέστην ὁ ταλαίπωρος, καὶ αὐτοπροαιρέτως
τοῖς παρά φύσιν ἅπασιν ἑμαυτὸν ἐξεδόμην,
χερσὶ βεβήλοισ τοῦ ἐχθροῦ ἐμπεσῶν παναθλίως,
ὕφ' οὐπερ καὶ κρατούμενος καὶ κινούμενος ὄλως,
καὶ ἀντιστῆναι πρὸς αὐτόν μὴ ἰσχύων, ὁ τάλας,
πῶς γὰρ καὶ ἀντιστήσεσθαι εἶχον νεκρὸς ὑπάρχων;
πάσης κακίας ὄργανον, πάσης παρανομίας
καὶ ἐργασίας πονηρᾶς δόκιμον ἐργαλεῖον
γέγονα, ὁ ταλαίπωρος, ἀπατηθεὶς δολίως
κατέχων γὰρ με τῆ χειρὶ καὶ δυνατῶς ἐλκύων
κοπραγωγοῖς ἐρρύπου με καὶ παντοίοις βορβόροις
καὶ δυσωδίαις με πικραῖς ἐνέβαλε καὶ τούτοις
ἐποίει ἐνευφραίνεισθαι, ὦ τῆς ἀναισθησίας!
Πρὸς ἀρπαγὰς, πρὸς φθόνους τε, πρὸς θανάτους ἀδίκους,
πρὸς λοιδορίας, πρὸς ὀργὰς, πρὸς πᾶν εἶδος κακίας,
ἵνα σοι εἶπω συνελών, ἐνεργοῦντά με εὖρε,
μᾶλλον δ' ἐχρήσατο αὐτός ἐμοῦ μὴ βουλομένου.
Ἄφ' οὗ γὰρ καὶ ἀπέριψα ἑμαυτὸν ἐκουσίως
ἐκ τῆς χειρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων,
καὶ ἤρπασέ με ὁ δεινὸς ἄρχων καὶ ψυχοφθόρος
καὶ τῆ ἐκείνου με χειρὶ κατέσχε θέλοντός μου,
οὐκέτι τοῦ μὴ ἐνεργεῖν ἴσχυον τὰ ἐκείνου,
ἀλλὰ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ἐνήργουν.
Οὐκ οἶδε γὰρ ἀντιλέγειν τό ξίφος τῷ κρατοῦντι,
ἀλλ' ὅπου ἂν καὶ βούληται, ὁ κρατῶν τούτῳ χρᾶται.
Ὁ οὖν ποιήσας με Θεὸς ἄνωθεν ἐπιβλέψας
καὶ τοῦ τυράννου τῆ χειρὶ κρατούμενον ἰδὼν με
ὤκτειρήσεν, ἀφήρπασε τῆς ἐκείνου χειρὸς με
καὶ πάλιν με εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον θεῖον,
εἰς ἐμπελῶνα τὸν αὐτοῦ, εἰς γεωργῶν τε χεῖρας
(397) παρέδωκεν ἁγίων με τοῦ ἐνεργεῖν τὰ θεῖα,
ἐργάζεσθαι τὰς ἀρετὰς, τὰς ἐντολάς φυλάσσειν
καὶ τῶν ἁγίων τῆς χειρὸς παρεκτός μὴ κινεῖσθαι,
ἵνα μὴ πάλιν με εὐρών ὁ κακίας ἐργάτης
ἔξω χειρὸς διάγοντα ἁγίας ἀφαρπάσῃ
καὶ τὰ αὐτοῦ με ἐνεργεῖν αὐθις παρασκευάσῃ.
Οἱ καλοὶ οὖν με γεωργοὶ καὶ συμπαθεῖς λαβόντες
καὶ ταῖς χερσὶ ταῖς ἑαυτῶν ὄλον τό θέλημά μου
ἄραντες, ταπεινώσει με εὐθύς καὶ μετανοίᾳ
ἐνεργεῖν τε ἐπέτρεψαν καὶ πενθεῖν ἀενάως.
Ταῦτα γάρ, εἶπόν μοι, τέκνον, τὰ τρία οἱ τηροῦντες

καί ἐπιμένοντες αὐτῶν τῆ καλῆ ἐργασίᾳ
συντόμως, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἀνάγονται πρὸς δόξαν,
κάθαρσιν καί ἀπάθειαν καί θεωρίαν θείαν,
καί ταῖς χερσί τοῦ δυσμενοῦς ἀλίσκονται οὐδέπω,
ἀλλ' ἐκ Θεοῦ συγχώρησιν πάντων ἀμαρτημάτων,
σφαλμάτων πάντων τε ὁμοῦ λαμβάνουσι καί οὕτως
υἱοὶ ὑψίστου γίνονται καί θεοὶ κατὰ χάριν
καί ἐργαλεῖα εὐχρηστα, πᾶν καλόν ἐνεργοῦντα,
μᾶλλον δέ θεῖοι γεωργοὶ ἄλλους καθοδηγοῦντες
πρὸς πράξεις ὄντως ἀγαθάς, πρὸς ἔργα σωτηρίας.
Τούτοις – πάντες ἀκούσατε! – πιστεύσας καί ποιήσας
καί ταῖς χερσί τῶν τοῦ Θεοῦ γεωργῶν τε καί δούλων
κατὰ τὴν πρόσταξιν αὐτοῦ ἐμαυτόν ἐκδούς ὅλον,
ἀπαραλλάκτως ἐν ἐμοὶ πάντα ἐκβεβηκότα
εὕρηκα καί ἐθαύμασα καί τοῖς πᾶσι κραυγάζω,
μεγαλοφώνως ἐκβοῶν καί παραινῶν καί λέγων·
οὐδέ γάρ φέρω σιωπῇ ταῦτα καταχωννύειν·
Δράμετε, ὅσοι τοῦ Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ ἀγίων
ἐαυτοὺς ἐπαισθάνεσθε τῶν χειρῶν ὄντας ἕξω.
Σπεύσατε καί κολλήθητε τούτοις ἀδιασπᾶστος
πίστει, ἀγάπῃ τε θερμῇ καί ὄλῃ προαιρέσει,
(398) ῥίψατε ἅπαν φρόνημα καί θέλημα οἰκεῖον
καί ταῖς ἐκείνων γε χερσί τὰς ψυχὰς ὑμῶν δότε,
ὡς ἐργαλεῖα ἄψυχα, μηδέν ἐκτός ἐκείνων
ποιοῦντες ἢ κινούμενοι ἢ ἐνεργοῦντες ὅλως.
Τό δέ ἐκείνων φρόνημα ὑμέτερον γινέσθω,
ὡσαύτως καί τό θέλημα τό ἅγιον ἐκείνων,
ὡς ὄν τοῦ Θεοῦ θέλημα παρ' ὑμῶν ἐκπληρούσθω
καί οὕτως σύντομον ὁδόν ἀπρόσκοπόν τε ὅλως
ὀδεύσαντες γενήσεσθε φίλοι Θεοῦ ὑψίστου,
καί βασιλείας οὐρανῶν ἀγαθῶν τε ἀφράστων
κληρονόμοι ὀφθήσεσθε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις.
Ἄμα τῷ ἐπιβῆναι γάρ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας
ἅπασιν συναρίθμιοι γενήσεσθε ἀγίοις,
καί μακαρίους ἅπαντας βροτούς ἡμαρτηκότος
καί ταύτην διοδεύσαντος τὴν ὁδόν τὴν τραχεῖαν,
τὴν στενὴν τε καί σύντομον καί ἀκίνδυνον οὔσαν,
πρὸς πλάτος τε ἀπάγουσαν ζωῆς τῆς αἰωνίου,
ὡς ὑποδείξαντος ὑμῖν ὑπερεύξασθε πάντες,
οἱ εὐπροθύμως ἐν αὐτῇ θελήσαντες βαδίσαι
καί κατὰ πόδας τοῦ Χριστοῦ θερμῶς ἀκολουθήσαι,
ἵνα καὶ γὰρ τε καί ὑμεῖς εὐρεθῶμεν ἐν ταύτῃ,
ἀμέμπτως πορευόμενοι ἄχρι τέλους τοῦ βίου,
ἀλλὰ καί ὅσοι τόν Χριστόν ἰδεῖν ἐπιποθοῦσιν,
ὅπως ὁμοῦ μετὰ χαρᾶς τὰ σώματα λιπόντες
πρὸς τὴν ἐκεῖ κατάπαυσιν, πρὸς πλάτος παραδείσου
χωρήσωμεν καί τῆς ζωῆς δειχθῶμεν κληρονόμοι
καί τοῦ Θεοῦ ἀχώριστοι καί πάντων τῶν ἀγίων
ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ καί Θεῷ Λόγῳ

μετά τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, τῆς Ἁγίας Τριάδος
ἐσόμεθα νῦν καί ἀεὶ καί εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΝΕ΄.

**Ἵτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρὸν παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἀπό δέ
τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται. (399)**

Σύ με γινώσκεις, ὦ Χριστέ, πάσης παρανομίας
ἐργάτην, ἀλλά καί κακῶν ὄντως παντοίων σκευὸς
ὅπερ οἶδα πάντως καὶ γὰρ καί πέπλησμαι αἰσχύνης,
καί ἐντροπῆς καί θλίψεως ὀδύνη με κατέχει,
καί πόνος ὁ ἀφόρητος κρατεῖ μου τὴν καρδίαν,
ἀλλὰ τό φῶς σου λάμπαν μοι μυστικῶς τοῦ προσώπου
τούς λογισμούς ἐδῶξεν, ἀπήλειψε τόν πόνον
καί χαράν ἀντεισήγαγε τῇ ταπεινῇ ψυχῇ μου.
Θέλω οὖν θλίβεσθαι, Χριστέ, καί θλίψις οὐ κολλᾷ μοι,
καί θλίβομαι, μή διά ταύτην μάλλον
ἀπόλωμαι καί τῆς χαρᾶς στερηθῶ τῆς μελλούσης.
Ἄλλά με ταύτης, Δέσποτα, μηδέποτε στερήσης,
μή νῦν, μή ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, Βασιλεῦ μου.
Χαρά γάρ τοῦ προσώπου σου ἡ θεωρία ἔστιν,
οὐ γάρ ὑπάρχεις ἀγαθόν ἅπαν, Θεέ μου, μόνον,
ἀλλά καί τοῖς ὀρώσι σε πᾶν ἀγαθόν παρέχεις,
μετουσία μεθέξει τε ἐμπιπλᾶς, οὔσπερ βλέπεις,
οὐ μόνον ἐν τῷ μέλλοντι – φεῦ τοὺς τοῦτο λαλοῦντας! –
ἀλλά καί νῦν ἐν σώματι τοὺς ὄντας σου ἀξίους,
ἡγουν καθάραντας αὐτούς διά τῆς μετανοίας
ὀράς, ὀρᾶν σε δέ τρανῶς κάκείνοις ἐμπαρέχεις
οὐδαμῶς ἐν φαντάσματι ἢ νοός ἐνθυμήσει,
(400) ἀλλ' οὐδέ μνήμη τῇ ψιλῇ, ὡς τινες αὖ νοοῦσιν,
ἀλλ' ἀληθεία πράγματος Θεοῦ καί φρικτοῦ ἔργου,
εἰς ἀποπλήρωσιν ὄντως οἰκονομίας Θείας
τηνικαῦτα γάρ ἔνωσιν ποιεῖς τῶν διεστώτων
σύ ὁ Θεός, ἀμαρτωλῶν πάντων ὧν σωτηρία.
Οἱ γάρ τό βάπτισμα σὸ σὸν λαβόντες ἐκ νηπίων
καί ἀναξίως ζήσαντες τούτου κατὰ τόν βίον
ἔξουσι τό κατάκριμα πλεῖον τῶν ἀβαπτίστων,
ὡς εἶπας, ἐνυβρίσαντες στολήν σου τὴν ἁγίαν
καί τοῦτο, Σῶτερ, βέβαιον καί ἀληθές γινώσκων,
δέδωκας τὴν μετάνοιαν εἰς κάθαρσιν δευτέραν
καί ὄρον ταύτης τέθηκας τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν,
ἦνπερ ἐν τῷ βαπτίσματι ἐλάβομεν τό πρῶτον
καί γάρ οὐ μόνον ὕδατι τὴν χάριν εἶπας εἶναι,
ἀλλά καί μάλλον Πνεύματι Τριάδος ἐπικλήσει.
Ἐπεὶ οὖν βεβαπίσμεθα παῖδες ἀναισθητοῦντες,
ὡς ἀτελεῖς καί ἀτελῶς δεχόμεθα τὴν χάριν,

226

Ερευνητικό ἔργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmlab,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.

τῆς πρώτης παραβάσεως λαμβάνοντες τὴν λύσιν·
καὶ τούτου μόνου, ὡς δοκῶ, ἔνεκα καὶ τελεῖσθαι
προσέταξας, ὦ Δέσποτα, λουτρόν τοῦτο τό θεῖον,
ὅπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐντός τοῦ ἀμπελώνος
εἰσέρχονται λυτρούμενοι τοῦ σκότους καὶ τοῦ ἄδου,
καὶ τοῦ θανάτου καὶ φθορᾶς ὅλως ἐλευθεροῦνται
ὁ ἀμπελών παράδεισος νοεῖται μοι καὶ ἔστιν,
ἐξ οὗπερ ἐκπεπτώκαμεν πάλιν ἀνακληθέντες·
καὶ ὡσπερ τότε ὁ Ἀδάμ ἦν πρό τῆς ἁμαρτίας,
οὕτω καὶ πάντες γίνονται οἱ γνώσει βαπτιθέντες
πλήν τῶν οὐ λαβόντων αἴσθησιν νοεράν ἀναισθήτως,
ἦνπερ ποιεῖ ἐρχόμενον ἐνεργείᾳ τό Πνεῦμα.
Ὅμοίως καὶ τὰς ἐντολάς ἐργάζεσθαι οἱ πάντες,
ὡς ὁ Ἀδάμ, ἐλάβομεν καὶ φυλάσσειν ὡσαύτως
(401) ἐν πνεύματι πνευματικόν νόμον οὔσας καὶ θεῖον,
ἐν σώματι σωματικῶς τελούμενον ἐν πράξει.
Διπλοῦς γάρ ὢν ὁ ἄνθρωπος διπλοῦ δέεται νόμου·
οὐ γάρ καὶ ἀμελήσειεν, ἐκπίπτει καὶ τοῦ ἄλλου.
Ψυχὴ γάρ μόνη τὰ καλά ἐνεργεῖν οὐκ ἰσχύει
ἔργα, τό σῶμα πρᾶσσον δέ δίχα γνώσεως θείας
ὡς βοῦς κάμνων λογίζεται ἢ ἄχθοφόρον ζῶον.
Οἱ οὖν ἐν ἀμπελώνί σου εἶτ' οὖν ἐν παραδείσῳ
διά βαπτίσματος τοῦ σου ἀνακληθέντες ἅμα
καὶ ὅλως ἀναμάρτητοι ἢ καὶ ἁγιασμένοι
εἰσελθόντες, ἐγένοντο ὡσπερ Ἀδάμ ὁ πρῶτος·
εἶτα προσαμελήσαντες τοσαύτης σωτηρίας
καὶ τηλικαύτης σου, Χριστέ, ἀφάτου προμηθείας
χείρονα ὑπέρ τόν Ἀδάμ ἔργα πεποιηκότες,
καταφρονήσαντες ὁμοῦ καὶ σῆς φιλανθρωπίας,
μή ἔργον λογισάμενοι φρικτῆς οἰκονομίας
τό λουτρόν τοῦ βαπτίσματος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Ἄρα γε, ὡσπερ οἶονται οἱ πολλοί τῶν ἀνθρώπων,
καταληφθῶσιν ἔνδοθεν εἶναι καὶ ἁμαρτάνειν,
καὶ ἑασθῶσιν ἅγιοι πάλιν οἱ μολυνθέντες
καὶ τόν χιτῶνά σου κακῶς σπιλώσαντες, Σωτήρ μου,
καὶ τούτων ἔνδοθεν οἰκεῖν τῆς ῥυπαρᾶς καρδίας
ὁ καθαρός, ὁ ἅγιος κἄν ποσῶς καταδέξῃ;
Ἄπαγε, εἶπεν ὁ Θεός, μή μοι γένοιτο, τέκνον!
Οἶδας γάρ, ὡς βεβάπτισαι καὶ σύ, ἀλλ' ἐμολύνθης
καὶ ὡς παιδίον ἤμαρτες, ὡς ἄφρων ἐπλανήθης,
καὶ οἶδας, πόσα ἔκλαυσας, πόσα δέ συνετρίβης,
πῶς τε τόν κόσμον ἅπαντα ἀπηνήσω καὶ μόλις
δυσωπηθεῖς ταῖς προσευχαῖς Συμεών τοῦ πατρός σου,
ἀρχῆθεν μόνῳ τῷ νοῖ, ἐν νοερᾷ αἰσθήσει,
φωνῆς τε κατηξίωσα, ἔπειτα καὶ ἀκτῖνος,
(402) καὶ μετὰ τοῦτο αἴγλη σοι ἐφάνην φιλανθρώπως.
Εἶτα νεφέλη γέγονα μικρά πυρός ἐν εἴδει,
τῇ κεφαλῇ σου ἄνωθεν ἐπικαθεζομένη,
καὶ θεωρίαν μόνην σοι τοῦ εἴδους παρειχόμεν,

καί τῇ ἐκπλήξει δάκρυα σύν πολλῇ κατανύξει,
φλέγων τό πάχος τῆς σαρκός, τῆς κεφαλῆς τόν ζόφον,
ὡς καί καέντος ἐν πυρί ὁσμὴν γενέσθαι τούτων
κρέατος τοίνυν ἐξ αὐτῆς γενομένην, ὡς οἶδας.
Τά μετὰ ταῦτα δέ κακά καί τήν στενοχωρίαν,
ὄσπιν τότε ὑπέμεινας, σύ πάντως ἐπελάθου.
'Αλλ' οὖν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὁ εἰδὼς Θεόν πάντα,
τήν πίστιν, τήν ταπεινώσιν τήν εἰς τόν σόν πατέρα
καί τοῦ θελήματος τοῦ σοῦ τήν ἄρνησιν εἰς ἅπαν,
ὅπερ μαρτύριον ἐμοί λογίζεται καί ἔστιν.
'Ο γάρ μή ἔχων θέλημα ἴδιον πάντως θνήσκει,
ἐν τῷ ἐμῷ δ' εὐρίσκεται θελήματι καί ζῆ γάρ.
Μόλις οὖν οὕτως ὄντος σου κάκείου καθ' ἐκάστην
βιάζοντος τοῖς δάκρυσιν τόν ἀγαθόν με φύσει,
συχνότερόν σοι φαίνεσθαι ἠρξάμην, ὥσπερ οἶδας,
κατά μικρόν σου τήν ψυχὴν καθαίρων μετανοία
καί καταφλέγων τῶν παθῶν ἀποκειμένας ὕλας,
οὐ σαρκικάς, οὐχ ὑλικάς, ἀλλ' αὐλοὺς ἀκάνθας
ὡς νέφη, ζόφον ὡς παχύν, ὁμίχλην τε καί σκότος,
νηστεία λεπτυνθέντος σου δηλαδή καί τοῖς πόνοις
τῆς ἀγρυπνίας, τῆς εὐχῆς, πάσης κακοπαθείας,
καί ἀενάως δάκρυσιν θερμοῖς ἐκπλυνομένου
ἐν τῇ εὐχῇ, ἐν τῇ τροφῇ, ἐν τῷ ποτῷ δέ μᾶλλον,
καί μόλις σε χωρητικόν ἀπειργασάμην σκεῦος,
οὐ μόνον δέ χωρητικόν, ἀλλά κεκαθαρμένον,
πυρός ἐν μέσῳ μένειν τε ἀκατάφλεκτον πρόσεχε!
Τοιοῦτον οὖν ποιήσας σε, ὅπερ ἑώρας τότε
περιπετόμενον ἐν σοί φῶς καί περικυκλοῦν σε
(403) εἰσήλθεν ὄλον ἐντός σου ἀπρόσιτον ὄν φύσει
καί τήν καλήν ἀλλοίωσιν ξένως ἠλλοίωσέ σε.
Τοῦτο οὖν, εἰ μή ἅπασιν ἔργοις με θεραπεύεις,
ἀλλά μικρόν εἰσδέξῃ λογισμὸν ἐν καρδίᾳ
ἢ ἀηδίαν πρὸς τινα εὐλόγως ἢ ἀλόγως,
πρὸς δέ καί λόγου προσβολὴν ἢ πονηρᾶς ἐννοίας
εἰ μή μετανοήσεις θερμοῦ μετὰ δακρύων
καί ἐξορίσεις ἀπὸ σοῦ ταῦτα τῇ μετανοίᾳ,
ἀλλά καί πᾶσαν πονηρὰν ἐνθύμησιν καρδιάς,
οὐ παραμένειν πέφυκε' Πνεῦμα γάρ ἐστὶ Θεῖον,
ἐμοί συνόν καί τῷ Πατρὶ ὡς ὁμοούσιόν μοι,
λάθρα δ' αἴφνης ἀφίπταται, ὡς ἥλιος εἰσδύσας,
καί κρυβηθέν ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, οὐχ ὄραται.
Πῶς οὖν ὑπάρξει ἐν ψυχῇ μηδ' ὄλως καθαρθεῖσι,
μή εἰς συναίσθησιν ποτε ἐλθούση μετανοίας;
'Ἡ πῶς καί ὑπενέγκοιτο πυρός ἀστέκτου φύσιν
ἀκάνθας γέμουσα παθῶν ψυχὴ καί ἁμαρτίας,
οὐσίαν πῶς χωρήσειεν ἀχώρητον εἰς ἅπαν,
πῶς σκότος οὐσα συγκραθῆ φωτὶ τό ἀπροσίτω
καί μή ἀφανισθῆσεται αὐτοῦ τῇ παρουσίᾳ;
Οὐκ ἔστι, τέκνον, οὐδαμῶς δυνατὸν ὄλως τοῦτο!

Ἐγὼ κτισμάτων πάντων γάρ εἰμί κεχωρισμένος·
ἐπεὶ δὲ κτίσμα γεγονός, τῶν ἀπάντων ὁ κτίστης,
σαρκί καὶ μόνον ὅμοιος ὑπῆρξα τοῖς ἀνθρώποις,
ψυχὴν ἀναλαβόμενος καὶ νοῦν ὁμοίως τούτοις.
Οὐδὲ γάρ πάντας ἐν αὐτῷ τότε θεοῦς ἀνθρώπους
πεποίηκα, ἀλλ' ἄνθρωπος ἐγενόμην ἐγὼ μὲν
τῇ πίστει δὲ καὶ τῶν ἐμῶν ἐντολῶν τῇ τηρήσει,
ἀλλὰ καὶ τῷ βαπτίσματι, ἐν θείᾳ μεταλήψει
τῶν φρικτῶν μυστηρίων μου πᾶσι ζωὴν δωροῦμαι.
Ζωὴν δ' εἰπὼν ἐδήλωσα τὸ Πνεῦμα μου τὸ Θεῖον·
πλὴν τοῦτο γινωσκέτωσαν, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος,
(404) οἱ ἔχοντες τὸ Πνεῦμά μου ἐν ταῖς αὐτῶν καρδίαις,
λάμπον καὶ κράζον ἔχουσι πρὸς τὸν ἐμὸν Πατέρα,
καὶ πρὸς με λέγει δι' αὐτῶν· Ὡ ἀββᾶ, ὁ πατήρ μου!
Ὡς τέκνα γάρ γεγονάσι Θεοῦ καὶ παρρησίᾳ
γνωρίζοντές με βλέπουσι καὶ πατέρα καλοῦσι·
λέγει δὲ καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν αὐτὸ νῦν ἐχόντων
ἐν ἑαυτοῖς παναληθῶς· Ὡ τέκνα, μὴ φοβεῖσθε!
Ἴδού ἐγώ, ὡς βλέπετε, ἐντὸς ὑμῶν ὑπάρχω
καὶ σύνειμι, καὶ τῆς φθορᾶς ἅπαξ καὶ τοῦ θανάτου
ἐλευθερῶ καὶ δείκνυμι τίνος τέκνα καὶ φίλους
ὑμᾶς, ἰδού, πεποίηκ' χαίρετε ἐν Κυρίῳ!
Τοῦτο οὖν ἔσται ἀληθές σημεῖον τοῖς ἀνθρώποις,
ὅτι Θεοῦ γεγονάσιν υἱοὶ καὶ κληρονόμοι,
ὅτι λαβόντες ἔχουσι τὸ Πνεῦμά μου τὸ Θεῖον,
ἐντεῦθεν τε Χριστιανοὶ χρηματίζουσιν ὄντως
ἀληθείᾳ καὶ πράγματι, οὐκ ὄνόματι μόνῳ.
Ταῦτα πιστὰ καὶ ποθεινὰ τυγχάνουσι, Χριστέ μου·
οὐσπερ προέγνωκας σαφῶς καὶ δέδωκας γενέσθαι
συμμόρφους τῆς εἰκόνας σου ἐν Πνεύματι τῷ Θείῳ,
καὶ πάντῃ δυνατὰ ἔστιν αὐτοῖς ὡς κεκλημένοις
εἰς τὴν χαρὰν τὴν ἄφραστον ὑπὸ σοῦ εἰς αἰῶνας.
Τοῖς δὲ λοιποῖς ἀδύνατα πᾶσι δοκοῦσι ταῦτα,
οἱ καὶ διαβάλλοντες ἀπιστοῦσιν εἰς ἅπαν
φρεναπατοῦντες ἑαυτούς, ἢ καὶ παραμυθεῖσθαι
οἴονται οἱ παράφρονες ἐπὶ κεναῖς ἐλπίσιν,
ὑψηγοροῦντες ὡς κομψοὶ τοῖς ἐπηρμένοις λόγοις,
καὶ πρὸς τὰ φίλα ἑαυτῶν ἀλληγοροῦντες ταῦτα
τῶν φοβερῶν σου ἐντολῶν καταφρονοῦσιν ὅλως.
Σὲ γάρ ζητεῖν οὐ θέλουσιν, ἔχειν γάρ σε δοκοῦσιν·
εἰ δὲ ὁμολογήσουσι μὴ ἔχειν σε, Θεέ μου,
(405) τότε σε πάντῃ ἄληπτον κηρύσσουσι τοῖς πᾶσι,
καὶ ὡς οὐδεὶς θεάσασθαι ἰσχύει σε ἀνθρώπων,
οὐδὲ ὑπάρχει ὁ αὐτῶν ὑπερέχων ἐν γνώσει.
Ἡ γάρ τοῖς πᾶσι τε ληπτὸν καὶ προσιτόν ἀνθρώποις,
ἢ ἄληπτον, ἀπρόσιτον διδάσκουσί σε πάντῃ·
ὅμως ἐν ἀμφοτέροις δὲ σφάλονται, μὴ νοοῦντες
τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, ἐσκοτισμένοι ὄντες.
Οἷς βράβευσον φῶς γνώσεως, δός χεῖρα φόβου θεοῦ,

δός ἀναστῆναι τῆς κακῆς ὑπονοίας τοῦ λάκκου
καί εἰς συναίσθησιν ἐλθεῖν ὅτι ἐν λάκκῳ κεῖνται,
ἐν σκότει καί καθέζονται, φῶς θεῖον οὐχ ὀρῶντες.
Ὁ μαρτυροῦσιν ὅτι νῦν εἰσὶν οἱ βλέποντές σε.
Οἷς εἰ μὴ λάμψη σου τό φῶς καί ἴδωσιν ἐν γνώσει,
πῶς ἂν πιστεύσωσι τρανῶς ὅτι ἀξίοις φαίνῃ
καί συλλαλεῖς καί συνοικεῖς νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
αὐτοῖς ὡς φίλοις, ὡς πιστοῖς δούλοις σου, καθὼς εἶπας;
Ἄλλὰ πιστῶν σύ εἶ Θεός, οὐχί δέ καί ἀπίστων,
οὐ χάριν πρὸς αὐτούς ὅλως οὐκ ἐπιβλέπεις.
Τοῖς γάρ ἀπαρνούμενοις σε καί λέγουσι μὴ λάμπειν
τό φῶς σου τό αἶδιον εἰς ψυχὰς τῶν ἀξίων,
πῶς σου φωτός τό πρόσωπον ὑποδείξης, Σωτήρ μου;
Οὐδαμῶς, εἰ μὴ κτήσονται πίστιν πολλήν, ὡς εἶπας,
καί τόν νόμον φυλάξουσι τόν θεῖόν σου προθύμως
μέχρι θανάτου ἑαυτοῦς διά σέ ἐκδιδόντες
εἰς ἐργασίαν ἀληθῆ τῶν σοφῶν ἐντολῶν σου.
Τοῦτο οὖν τό σωτήριον πάντων τῶν σφριζομένων,
ὁδός οὐκ ἔστιν ἄλλη δέ, ὡς εἶπας, ὦ Θεέ μου.
Δός ἔλεος, δός ἔλεος δεομένοις σου, Σῶτερ,
νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

Νοτ'.

Εὐχή πρὸς Θεόν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καί εὐχαριστήριος.
(406)

Κύριε, δός μοι σύνεσιν, Κύριε, δός μοι γνώσιν,
Κύριε, δίδαξον καμέ ποιεῖν τάς ἐντολάς σου.
Κἂν ἡμαρτον ὡς ἄνθρωπος ὑπέρ ἄνθρωπον, οἶδας,
ἀλλά σύ τῇ οἰκείᾳ σου, Θεέ μου, εὐσπλαγχνία
ἠλέησάς με τόν πτωχόν, τόν ὀρφανόν ἐν κόσμῳ,
καί ἐποίησας, Δέσποτα, ὁ μόνος σύ γινώσκεις
ἀπό πατρός καί ἀδελφῶν, συγγενῶν τε καί φίλων,
ἀπό γῆς τῆς γενέσεως, ἐξ οἴκου γονικοῦ μου
ὡς ἐξ Αἰγύπτου σκοτεινῆς, ὡς ἐξ ἄδου μυχῶν με
οὕτω γάρ ἐμοί δέδωκας, τῷ εὐτελεῖ σου δούλῳ,
περὶ ἐκείνων ἐννοεῖν καί λέγειν ἐν συνέσει –
ἀποχωρίσας, εὐσπλαγχνε, καί προσλαβόμενός με
καί τῇ χειρὶ σου τῇ φρικτῇ κρατήσας ἡγαγές με,
εἰς ὃν ἠυδόκησας ἐν γῆ γενέσθαι μου πατέρα,
καί τοῖς ποσὶ προσέριψας αὐτοῦ καί ταῖς ἀγκάλαις.
Κἀκεῖνός με προσήγαγε τῷ σῷ Πατρί, Χριστέ μου,
καί σοί διά τοῦ Πνεύματος, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
κλαίοντα ὡς τόν ἄσωτον καί προσπίπτοντα, Λόγε,
καθὼς αὐτός ἐπίστασαι, ὅτι ἐδίδαξάς με,
καί σύ οὐκ ἀπηξίωσας υἱόν σου με καλέσαι.

230

Ἦ ἀναξίου στόματος καί ῥυπαρῶν χειλέων,
(407) ὦ λόγου γλώσσης πενιχρᾶς ὑμνεῖν σε ἀπορούσης,
εὐχαριστεῖν τε καί λαλεῖν τὰς σὰς εὐεργεσίας,
ἄς εἰς ἐμέ τόν ὀρφανόν ἐποίησας καί ξένον,
ξένον ὑπάρχοντα ἐν γῆ. Οἱ γάρ σοί κόσμου ξένοι,
τά δέ γε σά καί τὰ τῶν σῶν ὀφθαλμοί οὐχ ὄρωσιν,
γλῶσσα λαλεῖν οὐ δύναται, οὐδέ κόσμος χωρῆσαι.
Διά τοῦτο οὖν, Δέσποτα, μισεῖ ἡμᾶς ὁ κόσμος,
ἀποδιώκει, λοιδορεῖ, φθονεῖ, μαίνεται, κτείνει
καί πάντα πράσσει καθ' ἡμῶν περιπίπτων ἐν τούτοις·
ἡμεῖς δέ, ὡς εὐδόκησας, οἱ ταπεινοί σου δοῦλοι
ἐν ἀσθενείᾳ ἰσχυροί, ἐν πενίᾳ πλουτοῦμεν,
ἐν πάσῃ θλίψει χαίρομεν ὄντες ἔξω τοῦ κόσμου.
Ἡμεῖς, ὦ Δέσποτα, σὺν σοί, κόσμος δ' ἔχει τό σῶμα.
Λοιπόν, πλανᾶται ὁ τυφλὸς πηλὸν κατέχων μόνον,
ὅς οὐδ' αὐτόν κερδήσει· δώσει γάρ, ὡς ὑπέσχου,
ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι πνευματικόν καί τοῦτον,
καί τότε μόνος τὰ κακὰ τὰ ἴδια κερδήσει
σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ καί τυφλοῖς φιλοκόμοις.

NZ'.

Ἵτι ὁ τόν Θεόν ἐξ ἄλλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τόν κόσμον. (408)

Σκιᾶ κρατοῦμαι καί ἀλήθειαν βλέπω,
ὃ οὐδέν ἐστιν ἢ ἐλπίς ἢ βεβαία.
Ποίαν οὖν ἐλπίς; Ἦν ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον.
Αὕτη τί ἐστι; Ζωή, ἣν ἅπαντες ποθοῦσιν.
Ἡ δέ ζωή τί ἢ Θεός κτίστης πάντων;
Τοῦτον πόθησον καί μίσησον τόν κόσμον.
Κόσμος θάνατος, τί γάρ ἄρρεστον ἔχει;

**NH'. Διδασκαλία κοινήν σὺν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς,
μονάζοντας, λαϊκοὺς, ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καί λεγομένη Θεοῦ. (409)**

Ἦ Χριστέ, παράσχου μοι λόγους σοφίας,
λόγους γνώσεως καί συνέσεως θείας.
Σὺ γάρ οἶδᾶς μου τό ἀσθενές τοῦ λόγου
καί ἀμέτοχον μαθήσεως τῆς ἔξω·
σὺ ἐπίστασαι, ὅτι σέ μόνον ἔχω
ζωήν καί λόγον καί γνῶσιν καί σοφίαν,
σωτήρα Θεόν καί προστάτην ἐν βίῳ
καί ἀναπνοὴν τῆς ταπεινῆς ψυχῆς μου,
ὁ ξένος ἐγὼ καί ταπεινός τοῖς λόγοις.
Σὺ εἶ ἢ ἐλπίς μου, σὺ ἢ ἀντίληψίς μου,
σὺ ἢ σκέπη μου, σὺ ἢ καταφυγή μου,

σύ τό καύχημα, ὁ πλοῦτός μου, ἡ δόξα.
Σύ ἐκ τοῦ κόσμου ἠθέλησάς με, Λόγε,
κατ' εὐσπλαγχνίαν προσλαβέσθαι τόν ξένον,
τόν ἀνάξιον, τόν εὐτελῆ καί χεῖρω
παντός ἀνθρώπου, παντός ἀλόγου ζώου,
καί διά τοῦτο θαρρῶν σου τῷ ἔλεει
καί αἰτοῦμαί σε καί λαλῶ καί προσπίπτω·
δός λόγον εὐθῆ, δός ἰσχύν, δός μοι κράτος
εἰπεῖν πρός πάντας τούς σοί ἀνακειμένους
(410) καί λατρεύοντάς σοι, βασιλεῦ τῶν πάντων,
λαλήσαι μύσταις, ἄρχουσί τε καί λάτραις,
τοῖς δοκοῦσί σε βλέπειν καί θεραπεύειν
καί δουλεύειν σοι ὡς Δεσπότη γνησίως.
Ἄνθρωποι πάντες, βασιλεῖς καί δυνάσται,
ἱερεῖς, ἐπίσκοποι, μονασταί καί μιγάδες,
μή ἀπαξιώσητε φωνῆς ἀκοῦσαι
καί λόγων ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς ἀνθρώπου,
ἀλλά καρδίας ἀνοίξατέ μοι ὦτα
καί ἀκούσατε καί σύνετε, τί λέγει
ὁ πάντων Θεός καί πρό πάντων αἰώνων,
ὁ ἀπρόσιτος, ὁ μόνος παντοκράτωρ,
οὗ ἐν τῇ χειρὶ πνοή πάντων τῶν ὄντων·
Βασιλεῖς! Καλῶς ποιεῖτε πολεμοῦντες τά ἔθνη,
ἐάν μή αὐτοῖ τά τῶν ἐθνῶν ποιοῦντες
ἔργα καί ἔθη καί βουλάς τε καί γνώμας
καί διά πολλῶν ἔργων ὑμῶν καί λόγων
ἀπαρνήσθε μέ, τόν ὑμῶν βασιλέα.
Κρεῖσσον ἦν ὑμῖν λόγους ἐμούς φυλάσσειν
ὀρθῶς τε ποιεῖν τάς ἐντολάς μου πάσας,
καί ἐν πτωχείᾳ τῇ μακαριζομένη
τόν ἀπράγμονα μεταδιώκειν βίον.
Τί γάρ ὄφελος διεκδικεῖν τόν κόσμον
ἀπό θανάτου καί προσκαιροῦ δουλείας,
αὐτούς δέ δούλους καί παθῶν καί δαιμόνων
τοῖς ἔργοις ὑμᾶς γίνεσθαι καθ' ἐκάστην
καί κληρονόμους τοῦ πυρός τοῦ ἀσβέστου;
Πάντα γάρ καλά, ὅσα τις ἄλλα πράσσει
ἔργα δι' ἐμέ καί τήν πρός τόν πλησίον
συμπάθειάν τε καί ἐλεημοσύνην,
πρώτον δέ πάντων, εἰ ἑαυτόν οἰκτεῖρη
(411) καί τούς λόγους μου πάση σπουδῇ φυλάξῃ
καί μετάνοιαν ἐνδείξῃται γνησίαν
ὑπέρ τῶν πρώην ἴσως ἐξειργασμένων,
ἔπειτ' ἐν τούτοις μηκέτι ἐπιστρέψῃ,
ἀλλ' ἐμμένη μου τοῦ Δεσπότου τοῖς λόγοις,
τοῖς προστάγμασι καί νόμοις ἀληθείας,
καί οὕτως ποιῇ ἀπαραβάτως πάντα
μέχρι θανάτου καί μηδέν ψιλόν λόγον,
μηδέ κεραίαν μίαν τῶν γεγραμμένων

παραβλέπεται· τοῦτο γάρ μοι θυσία,
τοῦτό μοι θυμίαμα καί προσφορά καί δῶρον·
χωρίς δέ τούτων ἐθνικῶν ὑμεῖς χείρους,
τῶν ἐπισκόπων οἱ πρόεδροι, σύνετε,
οἱ ὄντες ἐκσφράγισμα ἐμῆς εἰκόνας,
οἱ συλλαλεῖν μοι ἀξίως τεταγμένοι,
οἱ τῶν δικαίων ὑπερκείμενοι πάντων
ὡς ὄντες εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν μου
κάμοῦ φέροντες τόν θεῖον χαρακτήρα,
οἱ καί τοῦ κοινοῦ ἐλαχίστου συλλόγου
τήν ἐξουσίαν τοιαύτην εἰληφότες,
οἶαν ἔλαβον ἐκ τοῦ Πατρός ὁ Λόγος,
ὁ καί σαρκωθείς, Θεός ὢν κατά φύσιν,
καί διπλοῦς γενόμενος ταῖς ἐνεργείαις,
ταῖς θελήσει, ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως,
ὅς ἀμέριστος, ἀσύγχυτος ὑπάρχω
Θεός ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν·
ὡς γάρ ἄνθρωπος χερσίν ὑμῶν κρατεῖσθαι
κατηξίωσα, ὡς Θεός δέ ὑπάρχων
παντάπασιν ἄληπτός εἰμι πηλίναις
χερσί καί ἀόρατος τοῖς μή ὄρωσι
καί ἀπρόσιτος ὁ σφαγεῖς ὑπέρ πάντων,
(412) ὁ διπλοῦς ἐγώ ἐν μιᾷ ὑποστάσει·
τῶν ἐπισκόπων οἱ διά τοῦτο
πάντων κατεπαίρεσθε τῶν ἐλαχίστων
ὡς ταπεινῶν τε καί κάτω καθημένων·
τῶν ἐπισκόπων οἱ πόρρω τῆς ἀξίας,
οὐχ ὢν τῷ λόγῳ καί συντρέχει ὁ βίος
καί σφραγίς ἐστι τῆς τούτων θεοπνεύστου
διδασκαλίας καί θεορρημοσύνης,
ἀλλ' ὢν τῷ λόγῳ ἀντίκειται ὁ βίος
καί οἷς ἄγνωστα τά φρικτά μου καί θεῖα,
οἱ καί κρατεῖν οἴονται ἄρτον πῦρ ὄντα
καί ὡς ψιλοῦ μου καταφρονοῦσιν ἄρτου
καί ψωμόν ὄραν καί ἐσθίειν δοκοῦσι,
τήν ἀόρατον μή ὄρωντές μου δόξαν·
τῶν ἐπισκόπων οἱ πολλοί ἐξ ὀλίγων,
οἱ ὑψηλοί τε καί τεταπεινωμένοι
τήν κακίην ταπεινῶσιν καί ἐναντίαν,
οἱ δόξαν θηρώμενοι τήν τῶν ἀνθρώπων
κάμέ παραβλέποντες τόν κτίστην πάντων
ὡς πτωχόν καί πένητα ἀπερριμένον,
ἀναξίως ἄπτονται τοῦ σώματός μου
καί ὑπερέχειν τῶν πολλῶν ἐκζητοῦντες
ἀκλήτως εἰσέρχονται ἐμῶν ἀδύτων
ἔνδον, τοῦ νυμφῶνός τε τῶν ἀπορρήτων
ἐπιβαίνουσι χιτῶνος δίχα,
τῆς χάριτός μου, ἣν ἔλαβον οὐδέπω,
καί ἄ μή βλέπειν ἕξωθεν τούτοις θέμις·

καί μακροθυμῶ ὁ φιλόανθρωπος ἄγαν,
βαστάζων αὐτῶν τήν ἀναίσχυντον τόλμαν.
Εἰσέρχονται δέ, ὡς φίλῳ μοι λαλοῦσιν,
ᾧ οὐδ' ὡς δοῦλοι ἐνέμειναν τῷ φόβῳ,
καί δεικνύουσιν ἑαυτούς ὡς οἰκείους,
(413) οἱ μὴδὲ γνωρίζοντες τήν ἐμήν χάριν,
καί μεσιτεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνοῦνται,
οἱ πολλῶν ὑπεύθυνοι πταισμάτων ὄντες.
Ἔξωθεν καλῶς στολίζοντες τό σῶμα
λαμπροί τῷ δοκεῖν καί καθαροί ὄρωνται,
ψυχάς δέ χείρους πηλοῦ τε καί βορβόρου,
μᾶλλον δέ παντός ἰοῦ θανατηφόρου
κέκτηνται οἱ δέλαιοι ἐν πονηρίᾳ.
Ὡσπερ γάρ πάλαι Ἰούδας ὁ προδοῦς με
λαβὼν τόν ἄρτον ἐξ ἐμοῦ ἀναξίως
ἔφαγεν αὐτός ὡς μέρος κοινοῦ ἄρτου,
καί διὰ τοῦτο ὁ Σατανᾶς εἰσηλθεν
εἰς τοῦτον εὐθύς καί ἀναιδῆ προδότην
ἀπειργάσατο ἐμοῦ τοῦ διδασκάλου,
ὑπουργόν αὐτόν λαβόμενος καί δοῦλον
καί ἐκπληρωτὴν τῶν αὐτοῦ θελημάτων,
οὕτω καί οὗτοι πανθάνουσιν ἀγνώστως,
ὅσοι τολμηρῶς καί ἀυθαδῶς τῶν θείων
ἀναξίως ἄπτονται μου μυστηρίων,
οἱ προὔχοντες μάλιστα τῶν ἄλλων θρόνοις,
οἱ τοῦ βήματος, οἱ τῆς ἱερωσύνης,
οἱ τό συνειδός καί πρό τοῦ βεβλαμμένον
καί μετὰ τοῦτο πάντως κατεγνωσμένον
ἔχοντες καί βαίνοντες ἀυλῆ μου θείᾳ,
καί ἀναισχύντως ἴστανται τοῖς ἀδύτοις
παρρησιαζόμενοι ἐνώπιόν μου,
μηδαμῶς τήν θείαν μου δόξαν ὄρωντες,
ἦν εἰ ἔβλεπον, οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίουν,
οὐδέ πρόφυλα τοῦ ναοῦ μου τοῦ θείου
οὕτως ἀυθαδῶς εἰσβῆναι κατετόλμων.
Ταῦτα οὖν πάντα γινώσεται πᾶς ὁ θέλων
(414) ἀληθῆ καί βέβαια τά γεγραμμένα
ἔργων ἐξ αὐτῶν, ὧν ἱερεῖς ποιοῦμεν,
καί ψευδὸς οὐδέν οὐδαμῶς ἂν εὐρήσῃ
καί πεισθήσεται καί καθομολογήσει
ὡς Θεός αὐτός δι' ἐμοῦ ταῦτα εἶπεν.
Εἰ μὴ τις αὐτά τῶν ποιούντων ὑπάρχει
καί σπεύδει λόγοις ἀπατηλοῖς σκεπάσαι
καί τὰς ἰδίας αἰσχύννας συγκαλύψαι,
ἅς ἐνώπιον ἀγγέλων καί ἀνθρώπων
ἀποκαλύψει ὁ τὰ κρυπτά τοῦ σκότους
ἀποκαλύπτων Κύριος Θεός πάντων.
Ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν νυνὶ ἱερέων
τὰς ἀνομίας ἑαυτοῦ προκαθάραι

οὕτω κατετόλμησεν ἱερωσύνης;
 Ποῖος ἄν εἴποι τοῦτο ἐν παρρησίᾳ,
 ὅτι κατεφρόνησε δόξης τῆς κάτω
 καί διὰ μόνην ἱερουργεῖ τήν ἄνω;
 Ποῖος τόν Χριστόν ἠγάπησε καί μόνον,
 καί χρυσόν πάντα καί χρήματα παρεΐδε;
 Ποῖος ἠρκέσθη τοῖς κατά χρείαν μόνοις
 καί τοῦ πλησίον οὐκ ἔνοσφίσατό τι;
 Ποῖος τήν συνείδησιν κατεγνωσμένην
 ἑαυτοῦ οὐ κέκτηται ἀπό λημμάτων,
 δι' ὧν ἠπειχθή γενέσθαι ἢ ποιῆσαι,
 ὠνησάμενος ἢ πωλήσας τήν χάριν;
 Ποῖος οὐ ποέκρινεν ἀξίου φίλον
 τόν ἀνάξιον μᾶλλον ἐγκαταστήσας;
 Ἐαυτοῦ δέ τις οὐ σπουδάζει γνησίους
 φίλους ἀνθρώπους ἐπισκόπους ποιῆσαι,
 ὅπως λαμβάνῃ ἐν ἐξουσίᾳ πάντα
 τά ἄλλότρια; Τοῦτο γάρ τῶν μετρίων,
 ὃ καί ἀναμάρτητον δοκοῦσιν εἶναι
 (415) ἄλλης αἶροντες πράγματα ἐκκλησίας.
 Ποῖος διὰ αἴτησιν τῶν κατά κόσμον
 δυναστῶν, φίλων, πλουσίων καί ἀρχόντων
 οὐκ ἐχειροτόνησε καί παρ' ἀξίαν;
 Ὅντως οὐδεῖς σήμερον τούτων ὑπάρχει
 ἔχων ἀπάντων καθαρὰν τήν καρδίαν,
 μή κεντούμενος ὑπό τοῦ συνειδότος,
 ὅτι πάντως ἐν ἐποίησεν ὧν εἶπον,
 ἀλλ' ἐξαμαρτάνομεν ἀδεῶς πάντες,
 μήτε τοῦ κακοῦ ἐκκοπήν μελετῶντες,
 μηδέ τοῦ καλοῦ ποιούμενοι τήν πρᾶξιν
 καί διὰ τοῦτο οὐδέ μετανοοῦμεν
 εἰς τό βάθος τῶν κακῶν βαπτισθέντες,
 καί ἀναλγήτως ἐγκείμεθα πρός ταῦτα.
 Δόξης γάρ ὑπάρχοντες ἄγευστοι θείας
 τήν κάτω δόξαν παριδεῖν οὐ δυνάμεθα
 ἔρωσ δέ δόξης, τῆς τῶν ἀνθρώπων λέγω,
 ψυχὴν οὐκ ἔα ταπεινωθῆναι ὄλωσ,
 οὐδέ μέμψασθαι ἑαυτήν ἐκουσίως.
 Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων,
 ὁ δόξαν θηρώμενος τήν τῶν ἀνθρώπων
 καί πλούτου δεόμενος τοῦ φθειρομένου,
 ὁ ἐπιθυμῶν χρυσοῦ πλήθος ἔχειν,
 ὁ εἰς ἀρπαγὴν ἀκόρεστος τυγχάνων
 καί μνησικακῶν τοῖς μή συχνῶς διδοῦσι,
 Θεόν ἔνοικον ἔχειν εἰπεῖν τολμήσει
 ἢ φιλεῖν Χριστόν ἢ Πνεῦμα Χριστοῦ ἔχειν;
 Ὁ δέ μή Χριστόν καί τόν αὐτοῦ Πατέρα
 καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰσδεδεγμένος,
 γνωστῶς οἰκοῦντα καί ἐμπεριπατοῦντα

τόν ἕνα Θεόν ἐν τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ,
 πῶς τήν δουλείαν ἐνδείξεται γνησίαν,
 (416) ἐκ τίνος δ' ἄλλου τήν ταπεινώσιν μάθη
 ἢ πῶς διδαχθήσεται θέλημα θεῖον;
 Τίς μεσιτεύσει τοῦτον ἢ Θεῶ καταλλάξει
 καί παραστήσει ἀνεπαίσχυντον λάτριν
 Θεῶ τῶ μόνῳ καθαρῶ καί ἀχράντῳ,
 ᾧ τά Χερουβίμ οὐ τολμᾷ ἀτενίσαι,
 ὄντι ἀγγέλοις ἀπροσίτῳ τοῖς πᾶσι;
 Τίς βεβαιώσει κρατεῖν ἀναμαρτήτως
 καί ἱεουργεῖν ἀκατακρίτως τοῦτον
 τοῦ ἀμώμου θύματος φρικτῆν λατρείαν;
 Ποῖος ἄγγελος, ποῖος ἄνθρωπος τοῦτο
 εἰπεῖν δύναται ἢ ποιῆσαι ἰσχύσει;
 Ἐγὼ γάρ λέγω καί μαρτύρομαι πᾶσι
 μηδεὶς πλανάσθω, μὴ λόγοις ἀπατάσθω! –
 ὅστις πρότερον οὐκ ἀφήσει τόν κόσμον
 καί τά τοῦ κόσμου ἀπό ψυχῆς μισήσει
 καί μόνον Χριστόν γνησίως ἀγαπήσει
 καί ψυχὴν αὐτὴν δι' αὐτόν ἀπολέσει,
 μηδὲν μεριμνῶν τῶν εἰς ζωὴν ἀνθρώπου,
 ἀλλ' ὡς καθ' ὥραν ἀποθνήσκων τυγχάνει
 καί πολλά κλαύσει δι' αὐτόν, καί πενθήσει
 κἀκείνου μόνου ἕξει ἐπιθυμίαν
 καί διὰ πολλῶν θλίψεων τε καί πόνων
 καταξιωθῆ Πνεῦμα λαβεῖν τό Θεῖον,
 ὃ δέδωκε τοῖς θείοις ἀποστόλοις,
 ἵνα δ' αὐτοῦ πᾶν ἐκδιώξῃ πάθος,
 πᾶσαν δι' ἀρετὴν εὐκόλως κατορθώσῃ
 καί δακρύων κτήσῃται πηγὰς ἀφθόνους,
 ὅθεν κάθαρσις καί ψυχῆς θεωρία,
 ὅθεν τοῦ Θεοῦ θελήματος ἡ γνῶσις,
 (417) ὅθεν φωτισμός ἐλλάμψεως τῆς θείας
 καί θεωρία φωτός τοῦ ἀπροσίτου,
 ἐξ οὗ ἡ ἀπάθεια, ἡ ἀγιότης,
 δίδοται πᾶσι τοῖς καταξιωθεῖσιν
 ὁρᾶν καί ἔχειν τόν Θεόν ἐν καρδίᾳ
 καί φυλάττεσθαι παρ' αὐτοῦ καί φυλάττειν
 ἀτρώτους αὐτοῦ τάς ἐντολάς τάς θείας,
 ἱερωσύνην καί ψυχῶν προστασίαν
 καταδέξασθαι ἢ ἄρξαι μὴ τολμήσῃ.
 Ὡσπερ γάρ Χριστός Θεῶ Πατρί ἰδίῳ
 καί προσφέρεται καί ἑαυτόν προσφέρει,
 οὕτω καί ἡμᾶς αὐτός τε προσφέρει
 καί αὐτός ἡμᾶς οὕτω δέχεται πάλιν.
 Ἐπεὶ εἰς κρίμα καί κατάκριμα ἔσται
 ἡ ἐγχείρησις τῶν τοιούτων πραγμάτων,
 φονέως χειρὸν, μοιχοῦ χειρὸν καί πόρνου
 καί πάντων ἄλλων ἔστιν ἀμαρτημάτων.

Ταῦτα οὖν πάντα πρὸς βροτούς νῦν τελοῦνται,
εἰς ἀλλήλους γάρ ἀμαρτάνομεν πάντως·
ὁ δέ τά θεῖα καπηλεύων θρασέως
καί ἀπεμπολῶν τοῦ Πνεύματος τήν χάριν
εἰς αὐτόν πάντως τόν Θεόν ἀμαρτάνει.
Ὅ γάρ καταστάς εἰς πρόσωπον τοῦ Λόγου
οὕτω βιοῦν ὀφείλει ὥσπερ ἐκεῖνος
καί οὕτως ἀκολουθεῖ! λέγειν ἐκείνῳ.
Αἱ ἀλώπεκες ἔχουσι φωλεούς πάντως
καί τά πετεινά κατασκηνώσεις πάντα,
ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω, τήν κεφαλὴν ποῦ κλίνω,
ὁ Χριστοῦ λάτρης ἠξιωμένος.
Οὐδέν γάρ ὅλως αὐτός ἴδιον ἔχειν
οὐδέ κεκτηῖσθαι ὀφείλει τι τοῦ κόσμου,
(418) εἰ μή τήν τοῦ σώματος χρεῖαν καί μόνον,
τά δ' ἄλλα πάντα τοῖς πένησι καί ξένοις
καί τῇ ἑαυτῶν προσήκει ἐκκλησίᾳ.
Εἰ δ' αὖ τολμήσει εἰς ἰδίας ἐξόδους
ἀκαίρως χρῆσθαι τούτοις μετ' ἐξουσίας
καί συγγενέσι τά τῶν ξένων χαρίζειν,
οἴκους τε κτίζειν καί ἀγρούς ἀγοράζειν,
καί ἀνδραπόδων ἐπισύρρεσθαι πλήθος,
οὐαί, ὅποιον τό κατάκριμα τούτου!
Πάντως ἀνθρώπῳ παρεικάζεται οὗτος
τήν τῆς ἰδίας γυναικός ὄλην προῖκα
καταφαγόντι κακῶς ἐξ ἀφροσύνης·
ὅε ἄρα κρατηθεῖς καί μή ἔχων τοῦ δοῦναι
ταύτην ἀπαιτούμενος χρήματα πάντως
πρὸς τῇ στερήσει τῆς ἑαυτοῦ συζύγου
καί εἰς φυλακὴν πέμπεται καθειρχθῆναι.
Οὕτως οὖν ἐσόμεθα οἱ ἱερεῖς καί λάτραι,
οἱ εἰς ἑαυτούς καί συγγενεῖς καί φίλους
καταχρώμενοι ταῖς τῶν ἐκκλησιῶν εισόδοις
καί τῶν πενήτων μή φροντίζοντες ὅλως,
ἀλλ' οἴκους, βαλανεῖα, μοναστήρια, πύργους
κτίζοντες, προικίζοντες, γάμους ποιοῦντες
καί τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν ὡς ξένων
καταφρονοῦντες καί ἀμελοῦντες τούτων
καί ἐπὶ μακροῦς χωριζόμενοι χρόνους,
οἳ καί διατρίβομεν ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ
ἐῶντες χήρας τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας,
πρόνοιαν αὐτῶν οὐδεμίαν ποιοῦντες,
οἱ δέ καί καρτεροῦντες εἰς αὐτάς καί οἰκοῦντες,
οὐχ ὅτι τούτων κρατούμεθα τῷ πόθῳ,
ἀλλ' ὅπως μόνον ζῶμεν ἐκ τῶν προσόδων
ἀφθόνως αὐτῶν καί κατασπαταλῶμεν.
(419) Περὶ δέ ψυχῆς κάλλους τῆς Χριστοῦ νύμφης,
ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν ἱερέων φροντίζει;
Ἔνα μοι δεῖξον καί εἰς τοῦτον ἀρκοῦμαι.

Ἄλλ', οὐαί ἡμῖν, τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος
θύταις, μοναχοῖς, ἐπισκόπους καί λάτραις,
ὅτι τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος
καταπατοῦμεν ὡς μηδενός ἀξίους.
Καί εἴ που φανῆ μικρός εἷς ἐν ἀνθρώποις,
Θεῶ δέ μέγας ὡς αὐτοῦ ἐγνωσμένος,
μή τοῖς πάθεσιν ἡμῶν συγκαταβαίνων,
εὐθύς ἀπελαύνεται ὡς εἷς κακούργων
καί διώκεται παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦ μέσου
καί ἀποσυνάγωγος γίνεται, καθά πάλαι
ὁ Χριστός ἡμῶν παρά τῶν τηνικαῦτα
ἀρχιερέων καί δεινῶν Ἰουδαίων,
ὡς αὐτός ἔφη καί ἀεὶ τοῦτο λέγει
τῇ λαμπρᾷ φωνῇ τῶν τούτου μεγαλείων·
ἄλλ' ἔστι Θεός, ὅς αὐτόν ἀνυψώσει
καί προσλάβεται ὡς ἐν τῷ βίῳ,
οὕτως ἐν τῷ μέλλοντι καί συνδοξάσει
πᾶσιν ἀγίοις, οὓς ἐπόθησεν οὗτος.
Ἄλλά τί φησι καί πρὸς ἡμᾶς ὁ Λόγος,
τῶν μοναζόντων οἱ δοκοῦντες σπουδαῖοι;
Τό ἐντός μορφώσατε τῇ εὐσεβείᾳ
καί τό ἐκτός μοι καθαρὸν πάντως ἔσται,
τό μὲν γάρ ὑμῶν εἰς ὠφέλειαν ἔσται
καί τῶν ὀρώντων τά καλά ὑμῶν ἔργα,
τό δέ ποθεινόν ἐμοὶ τῷ κτίστη πάντων
καί ταῖς νεοραῖς τάξεσί μου καί θείαις.
Εἰ δέ τόν ἐκτός κοσμεῖτε ἀνδριάντα
(420) τῇ καταστολῇ τῶν ἡθῶν τούτου μόνη
καί τοῖς ὀρῶσιν ὑμᾶς δοκεῖτε φίλοι
διὰ τῆς ἐκτός γυμνασίας τῶν πόνων,
φίλης ἐμῆς δέ τῆς εἰκόνας οὐδ' ὅλως
ποιεῖσθε λόγον εἰς κάθαρσιν καί κόσμον
αὐτῆς ἐν σπουδῇ καί δάκρυσιν καί πόνοις,
δι' ἧς ἐμοὶ τε καί πᾶσι καθορᾶσθε
ἄνθρωποι τρανώς λογικοί τε καί θεῖοι,
εὐοίκατέ μοι ὄντως μυδῶσι τάφοις,
καθάπερ ποτέ Φαρισαῖοι, ὡς ἔφην
εἰπῶν ἐλέγχων τὴν ἀφροσύνην τούτων.
Ἐξωθεν λαμπροί, μυδῶντες πλήρεις ἔσω,
νεκροῖς ὁστέοις μεμεστωμένοι φαύλων
καρδίας σαπρᾶς ἐνθυμήσεως, λόγων,
παθῶν, ἐννοιῶν καί μελέτης δολίας.
Τίς γάρ ἐξ ὑμῶν ἐξεζήτησε ταῦτα,
νηστείαν λέγω, σκληραγωγίαν, πόνους,
κόμην ἀχμηράν, σιδήρων καθηλώσεις,
τρίχινον ἔσθος, τύλων πλήθος γονάτων,
ξηροκοιτίαν, χόρτον εἰς στρώσιν κοίτης
καί πᾶσαν ἄλλην κακοπάθειαν βίου;
Καλά γε ταῦτα, εἰ καλῶς ἐκτελεῖται

τά τῆς νοεραῖς καί κρυπτῆς ἐργασίας
ὕμῶν ἐν γνώσει καί σοφίᾳ καί λόγῳ
εἰ δ' ἐκτός ταύτης ἐπ' ἐκείνοις μέγα τι
φρονεῖτε ἴσως καί τό εἶναι δοκεῖτε
μηδέν δέ ὄντες ἐκείνης χωρίς, τάχα
λεπροῖς προσεοίκατε, λαμπραῖς ἐσθῆσιν
ἐστολισμένοι τῶν ὀρώντων εἰς πλάνην.
Ἄλλά τοῖς ἐκτός χαίρειν πᾶσιν εἰπόντες
μόνης γενέσθαι τῆς ἐντός ἐργασίας
σπεύσατε θερμῶς ἐν ἰδρώσι καί πόνοις
(421) θείων ἀρετῶν καί ἱερῶν ἀγώνων,
ἴν' ὀφθῆτε μοι παρθένοι ταῖς ἐννοίαις,
πεφωτισμένοι τήν διάνοιαν πᾶσαν,
καί ἐνωθῆτε τῷ Λόγῳ μοι ἐν λόγῳ
σοφίας ἐμῆς καί γνώσεως τῆς κρείττω.
Τοῦ ἱεροῦ μου ἡ πληθὺς λαοῦ πᾶσα,
δεῦρο σπουδαίως πρός με τόν σόν Δεσπότην.
Δεῦρο, τῶν δεσμῶν λύθητι τῶν τοῦ κόσμου,
μίσησον πλάνην τῶν αἰσθήσεων πᾶσαν,
φύγε τῶν κακῶν τὰς αἰτίας ὀξέως,
ἐπιθυμίαν ὀράσεως σαρκός τε,
ἀλαζονείαν φρενῶν τε καί τοῦ βίου
καί πᾶσαν ἄλλην ἐνθύμησιν ματαίαν.
Ἄ γινῶθι κόσμου ὄντα τῆς ἀδικίας,
εἰς ὄλεθρον ἄγοντα τόν κεχρημένον
αὐτοῖς ἐμπαθῶς καί προσπαθῶς ἐν βίῳ
καί ἐχθρόν κάμοῦ δυστυχῶς ἐκτελοῦντα.
Λαβοῦ τοῦ πόθου τῶν ἐμῶν ἐν καρδίᾳ
θείων πραγμάτων, ἀγαθῶν αἰωνίων,
ᾧ σοι σαρκωθεῖς ἡτοίμασα ὡς φίλῳ,
ἴν' ἦς μοι ἀεὶ συνδαιτυμῶν ἀφράστως
ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς ἐμῆς βασιλείας,
τῆς ἐν οὐρανοῖς μετὰ πάντων ἀγίων.
Γινῶθι γάρ σαυτόν, ὡς βροτός καί φθαρτός εἶ,
ὀλίγον ζωῆς λείψανον ᾧ ἐν βίῳ,
καί ὡς οὐδέν σοι ἔψεται τῶν ἐκ κόσμῳ
λαμπρῶν ἢ τερπνῶν καί ἡδέων ἐντεῦθεν'
πρός τὰς ἐκεῖθεν ἀπαίροντι σκηνώσεις
ἢ τὰ τῶν ἔργων μόνων τῶν ἐν τῷ βίῳ
φαύλων παρά σοῦ ἢ καλῶν ἐργασθέντων.
Καί γνοῦς τό φθαρτόν καί ἐπίκηρον πάντως,
(422) λιπῶν τά κάτω, ἄνω δεῦρο, καλῶ σε
πρός με τόν Θεόν τοῦ παντός καί Σωτῆρα,
ἴν' εἰς αἰῶνας αἰώνων ζήσης ὄντως
καί τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐμῶν ἐντρύφησης,
ᾧ ἡτοίμασα τοῖς ἐμέ ἀγαπῶσιν
ἀεὶ τε καί νῦν, ἀμήν εἰς τούς αἰῶνας.

Ἐπιστολή Α΄.

Περί ἐξομολογήσεως. (423)

1. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, πάτερ καὶ ἀδελφέ, ἐρωτηματικῶς εἶπεν σοι, «εἰ ἄρα ἐνδέχεται εἰς μονάζοντας τινὰς ἐξαγγέλειν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἱερωσύνην μὴ ἔχοντας», προσθεῖς καὶ τοῦτο· «ἐπειδὴ ἀκούομεν τὴν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν τοῖς ἱερεῦσι δίδοσθαι μόνοις». Καὶ ταῦτα μὲν τῆς σῆς φιλοθέου ψυχῆς καὶ τοῦ διαπύρου πόθου καὶ φόβου τὰ ῥήματα καὶ ψυχωφελῆ ἐρωτήματα. Ἡμεῖς δὲ ἀπεδεξάμεθα σου μὲν τὴν πρὸς τὰ καλὰ πρόθεσιν ὅτι ζητεῖς μανθάνειν περὶ θεῶν καὶ ἱερῶν πραγμάτων, ἡμεῖς δὲ οὐχ οἰοί τε τοιαῦτα διακρίνειν καὶ γράφειν ἐσμέν καὶ διὰ τοῦτο σιωπᾶν ἐβουλόμεθα· τό γάρ πνευματικοῖς πνευματικά συγκρίνειν τῶν ἀπαθῶν καὶ ἀγίων ἐστὶν ἀνδρῶν, ὧν ἡμεῖς κατὰ πολὺ βίῳ καὶ λόγῳ καὶ ἀρεταῖς διεστήκαμεν.
2. Ἄλλ' ἐπεὶ «ἐγγύς» ὡς γέγραπται «Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ» τοῦτον κἀγὼ ὁ ἀνάξιος ἐπικαλεσάμενος ἐν ἀληθείᾳ ταῦτά σοι οὐ δι' ἐμῶν λόγων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς θείας καὶ θεοπνεύστου γραφῆς (424) λέξω, οὐ διδάσκων ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν ἐπερωτηθέντων μοι φέρων ἐξ αὐτῆς σοι, ἵνα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κρημνῶν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἀκούοντάς μου διατηρήσω, τοῦ τε τοῦ τό τάλαντον κατακρύψαντος καὶ τοῦ ἀναξίως τὰ θεῖα καὶ κενοδοξῶς μᾶλλον δὲ ἐσκοτισμένως ἐκτιθέντος δόγματα.

Πόθεν οὖν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσωμεν ἢ ἐκ τῆς ἀνάρχου τῶν πάντων ἀρχῆς; Τοῦτο γάρ ἄμεινον, ἵν' ἢ καὶ τὰ λεγόμενα βέβαια. Οὐ γάρ παρ' ἀγγέλων ἐκτίσθημεν, οὐδὲ παρὰ ἀνθρώπων ἐμάθομεν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἄνωθεν σοφίας εἶτ' οὖν τῆς διὰ τοῦ πνεύματος χάριτος μυστικῶς ἐδιδάχθημεν καὶ καθ' ὥραν αἰεὶ διδασκόμεθα, ἦντινα καὶ νῦν ἐπικαλεσάμενοι λέξωμεν ὧδε, τὸν τρόπον πρότερον τῆς ἐξαγορεύσεως καὶ τὴν δύναμιν ἐξιπόντες.

3. Ἐξαγορεύσεις τοίνυν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ χρεῶν ὁμολογία εἶτ' οὖν ἐπίγνωσις σφαλμάτων καὶ ἀφροσύνης ἰδίας ἠγουν πτωχείας κατάγνωσις· καθὼς ἐν εὐαγγελίοις παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος· «δανειστὴ τινι», φησὶν, «ἦσαν δύο χρεωφειλέται καὶ ὁ μὲν εἷς ὤφειλεν αὐτῷ δηνάρια πενήκοντα, ὁ δὲ ἕτερος πεντακόσια· μὴ ἔχόντων οὖν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο». Τοιγαροῦν ἅπας πιστὸς χρεώστης ὑπάρχει τοῦ ἰδίου Δεσπότη καὶ Θεοῦ καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, τοῦτο δὴ καὶ ἀπαιτηθῆναι μέλλει ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ κριτηρίου αὐτοῦ, ὅτε γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι ἅπαντες, βασιλεῖς ὁμοῦ καὶ πτωχοί, παριστάμεθα. Τίνα δὲ εἰσι τὰ δοθέντα ἡμῖν παρ' αὐτοῦ ἄκουσον. Πολλὰ μὲν οὖν ἄλλα ἃ οὐδεὶς ἀνθρώπων ἰσχύσει ἐναριθμῆσαι, τέως δὲ τὰ κρείττω καὶ τελεώτερα, τὴν ἐκ τῆς καταδίκης ἐλευθερίαν, τὸν ἐκ τοῦ μiasμοῦ ἀγιασμόν, τὴν ἐκ τοῦ σκότους πρὸς τὸ ἀνεκκάλητον αὐτοῦ φῶς πρόοδον, τὸ τέκνα καὶ υἱοὺς αὐτοῦ καὶ κληρονόμους διὰ τοῦ θεοῦ γενέσθαι βαπτίσματος, τὸ αὐτόν τόν Θεόν (425) ἐπενδύσασθαι, τὸ μέλη γενέσθαι αὐτοῦ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λαβεῖν ἐνοικοῦν ἐν ἡμῖν, ὅπερ σφραγὶς ὑπάρχει βασιλική, ἐν ἣ τὰ ἴδια πρόβατα σφραγίζει ὁ Κύριος – καὶ τί πολλά λέγω; τὸ ὁμοίους καὶ ἡμᾶς αὐτοῦ ποιῆσαι καὶ ἀδελφούς καὶ συγκληρονόμους αὐτοῦ ἀπεργάσασθαι. Ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα πλείονα τούτων τοῖς βαπτιζομένοις

εύθους από τοῦ θεῖου βαπτίσματος δίδεται, ἅτινα καί ὁ θεῖος Ἀπόστολος θεῖον πλοῦτον καί κληρον κατονομάζει.

4. Αἱ δέ ἐντολαί τοῦ Δεσπότου ὡσπερ τῶν ἀπορρήτων τούτων χαρισμάτων καί δωρεῶν ἐδόθησαν φύλακες, οἷα δὴ ὡσπερ τεῖχος πάντοθεν περικυκλοῦσαι τόν πιστόν καί τόν ἐναποκείμενον θησαυρόν ἐν τῇ ψυχῇ ἄσυλον διατηροῦσαι καί πᾶσιν ἐχθροῖς καί κλέπταις ποιοῦσαι ἀνεπιχείρητον. Ἀλλά γάρ νομιζομεν φυλάττεσθαι παρ' ἡμῶν τάς ἐντολάς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καί ἐπί τούτῳ ἀχθόμεθα, ἀγνοοῦντες ὅτι μᾶλλον παρ' ἐκείνων ἡμεῖς φυλαττόμεθα. Ὁ γάρ τάς τοῦ Θεοῦ τηρῶν ἐντολάς οὐκ ἐκείνας ἀλλ' ἑαυτόν διατηρεῖ καί φυλάττει ἀπό τῶν ὀρωμένων καί ἀοράτων ἐχθρῶν, περί ὧν ὡς ἀναριθμητῶν ὄντων καί φοβερῶν ὁ Παῦλος ἐδήλωσε λέγων· «οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἢ πάλιν πρὸς αἷμα καί σάρκα ἀλλά πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις», τὰ ἐν τῷ ἀέρι δηλονότι, τούτων ἀφανῶς αἰεὶ παρατασσομένων καθ' ἡμῶν.

Ὁ οὖν φυλάττων τάς ἐντολάς φυλάττεται παρ' αὐτῶν καί τόν ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ πλοῦτον οὐκ ἀπόλλυσιν· ὁ δέ ἐκείνων καταφρονῶν γυμνός εὐρίσκειται καί εὐχείρωτος τοῖς ἐχθροῖς καί τόν πλοῦτον ἀπολέσας ἅπαντα ὑπόχρεως τῷ βασιλεῖ καί δεσπότῃ γίνεται πάντων ἐκείνων ὧν εἵπομεν, ὑπὲρ ὧν ἀνταποδοῦναί τι ἢ ταῦτα εὐρεῖν δυνατόν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ· οὐράνια γάρ (426) εἰσι καί ἀπό τῶν οὐρανῶν ἦλθε καί καθ' ἐκάστην ἔρχεται κομίζων καί διανέμων αὐτά τοῖς πιστοῖς, καί πῶ οἱ λαβόντες καί ἀπολέσαντες εὐρεῖν αὐτά πάλιν δυνησονται; Ὅντως οὐδαμοῦ. Ὡς οὐδέ ὁ Ἀδάμ ἢ τίς τῶν ἐκείνου υἱῶν ἀνάκλησιν ἑαυτοῦ ἢ τῶν συγγενῶν ἴσχυσεν ἀπεργάσασθαι, εἰ μὴ ὁ ὑπὲρ φύσιν Θεός καί κατὰ σάρκα υἱός αὐτοῦ γεγονώς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐλθὼν κάκεῖνον καί ἡμᾶς τοῦ πτώματος ἐξήγειρε θεϊκῇ δυνάμει, ὁ δέ μὴ πάσας τάς ἐντολάς ἀλλά τινάς μὲν φυλάττειν δοκῶν, τινάς δέ προδιδούς γινωσκέτω ὅτι κἂν μιᾶς ἀμελήσῃ καί οὕτω τόν πλοῦτον ὅλον ἀπόλλυσιν. Ὑπόθου γάρ μοι δώδεκα ἄνδρας ἐνόησας εἶναι τάς ἐντολάς καί κυκλόθεν ἰσταμένους καί μέσον αὐτῶν γυμνόν σε ὄντα φυλάττοντας· τοιούτους δέ πάλιν ἄλλους μοι νόει περιστοιχοῦντας πάντοθεν καί ἐπικειμένους ἀντιπάλους πολεμιστάς καί λαβεῖν σε ζητοῦντας καί κατασφάζει εὐθύς. Εἰ οὖν εἷς ἐκ τῶν δώδεκα θελήματι οἰκείῳ καταπέσειε καί τῆς φυλακῆς ἀμελήσειε καί ὡς θύραν ἀνεωγμένην τῷ ἀντιπάλῳ τόν τόπον αὐτοῦ ἐάσειε, τί τῶν λοιπῶν ἔνδεκα ἀνδρῶν τό ὄφελος ἔσται, τοῦ ἐνός μέσον εἰσελθόντος αὐτῶν καί σε ἀφειδῶς κατατέμνοντος, ὡς ἐκείνων μὴ ἐπιστραφῆναι δυναμένων πρὸς σὴν βοήθειαν; Εἰ γάρ καί ἐπιστραφῆναι θελήσουσι κάκεῖνοι ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων ἀναλωθήσονται. Οὕτως δέ πάντως ἔσται καί ἐπὶ σοῦ μὴ φυλάσσοντος τάς ἐντολάς. Ὑπό γάρ ἐνός τρωθέντος σου ἐχθροῦ καί καταπεσόντος πᾶσαι αἱ ἐντολαί ἀφίπτανται ἀπό σοῦ καί κατὰ μικρόν τὴν ἰσχύν ἀφαιρῆ, ἄλλως δέ ὡς ἀγγεῖον οἴνου πεπλησμένον ἢ ἐλαίου, εἰ καί μὴ πάντοθεν διατρηθῆ, ἀλλ' ἐξ ἐνός μέρους μιᾶς γενομένης ὀπῆς ὅλον τό ἔνδον κατ' ὀλίγον ἀπόλλυσιν, οὕτω καί μιᾶς ἀμελῶν ἐντολῆς κατὰ μικρόν καί τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐκπίπτεις, καθὼς φησιν ὁ Χριστός· «τῷ ἔχοντι δοθήσεται καί τὰ περισσευθήσεται, ἀπό δέ τοῦ μὴ ἔχοντος καί ἃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ», (427) καί πάλιν· «ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων καί διδάξας – διὰ τῆς παραβάσεως δηλονότι – τοὺς ἀνθρώπους οὕτω ποιεῖν, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Καί ὁ Παῦλος· «ὦ γάρ τις ἤττηται,

τούτω καί δεδούλωται», καί πάλιν' «τό δέ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία», καί οὐκ εἶπεν ὅτι ἦδε ἢ ἦδε, ἀλλά οἶα δ' ἄν καί εἴη ἡ ἁμαρτία, αὕτη κέντρον τοῦ θανάτου ἐστίν. Κέντρον δέ τοῦ θανάτου τήν ἁμαρτίαν καλεῖ, ὅτι οἱ τιρωσκόμενοι θνήσκουσιν. Ἔστιν οὖν πᾶσα ἁμαρτία πρὸς θάνατον, «ἅπαξ γάρ ὁ ἁμαρτήσας, ὡς ὁ Παῦλος φησιν, ἤδη τέθνηκεν», ὑπόδικος γεγωνώς χρέους καί ἁμαρτίας, ὑπὸ τῶν ληστῶν ἑαθεὶς κείμενος.

5. Ὁ οὖν ἀποθανὼν τί ἄλλο εἰ μὴ τό ἀναστῆναι ἐπιποθεῖ καί ὁ χρεωστῶν καί μὴ ἔχων ἀποδοῦναι εἰ μὴ τό λύσιν τοῦ χρέους λαβεῖν καί μὴ εἰς φυλακὴν βληθῆναι, ἕως ἄν τό ὄφλημα ἀποδῶ, ὅπερ καί διὰ τό μὴ ἔχειν οὐδέποτε τῆς αἰωνίου φυλακῆς ἤγουν τοῦ σκότους ὑπεξελεύσεται. Οὕτως καί ὁ ὑπὸ τῶν νοητῶν ληστῶν συνστριβεὶς πάντως ἰατρόν ζητεῖ πρὸς αὐτόν ἐλθεῖν συμπαθῆ τε καί εὐσπλαγχνον. Οὐ γάρ ἔχει ζέοντα τόν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ, ἵνα πρὸς τόν ἰατρόν ἐκεῖνος μᾶλλον πορεύσῃται, ἀλλ' ὑπὸ τῆς καταφρονήσεως τήν τῆς ψυχῆς δύναμιν ἐκλυθεὶς κεῖται θεάμα φρικτόν καί ἐλεεινόν τοῖς ὀρώσι καλῶς, μᾶλλον δέ πνευματικῶς τὰ ψυχικά παραπτώματα. Ὁ τοίνυν δούλος γεγωνώς διὰ τῆς ἁμαρτίας τῷ διαβόλῳ «οὐκ οἶδατε γάρ φησιν ὅτι δούλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε εἴτε δικαιοσύνης εἰς δικαιοσύνην εἴτε ἀνομίας εἰς ἀνομίαν» καί εἰς καταγέλωτα τοῦ Πατρὸς καί Θεοῦ, καταπάτημα δέ τοῖς ἐχθροῖς τοῖς ἀποστατήσασιν ἀπὸ Θεοῦ ὁ τοιοῦτος γεγωνώς καί γυμνός τῆς βασιλικῆς ἀλουργίδος καί μεμελανωμένος ἀπολειφθεὶς, (428) ἀντί τέκνου δέ Θεοῦ τέκνον τοῦ διαβόλου γενόμενος, τί διαπράξεται, ἵνα πάλιν ἐν κατασχέσει γένηται ὥπερ ἐξέπεσεν; Πάντως ὅτι μεσίτην καί φίλον Θεοῦ ζητήσει καί δυνατόν εἰς τό ἀποκαταστήσαι αὐτόν ὡς τό πρότερον καί τῷ Θεῷ καί Πατρὶ καταλλάξαι αὐτόν. Ὁ γάρ τῷ Χριστῷ κολληθεὶς διὰ τῆς χάριτος καί μέλος αὐτοῦ γεγωνώς καί υἱοθετηθείας αὐτῷ εἶτα τοῦτον ἀφείς ὡσπερ κύων εἰς τόν ἴδιον ἔμε τον ἐπιστρέψει, καί ἢ πόρνη γυναικί συμπλακῆ ἢ ἐτέρῳ σώματι συναφθῆ, ὡς τόν Χριστόν ἀτιμάσας καί ἐνυβρίσας μετὰ τῶν ἀπίστων κατακρίνεται, ἐπειδὴ κατὰ τόν θεῖον Ἀπόστολον «σῶμα Χριστοῦ ἔσμεν καί μέλη ἐκ μέρους». Ὁ οὖν συμπλεκόμενος τῇ πόρνη τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνης ποιεῖ. Ὁ δέ τοιαῦτα πεπραχῶς καί οὕτω παροργίσας τόν Δεσπότην αὐτοῦ καί Θεόν οὐ δύναται ἄλλως καταλλαγῆναι Θεῷ, εἰ μὴ διὰ μεσίτου ἀνδρός ἀγίου καί φίλου καί δούλου Χριστοῦ καί διὰ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ κακοῦ.
6. Διὰ τοῦτο φύγωμεν τήν ἁμαρτίαν πρῶτον' εἰ γάρ καί ταύτης τῷ βέλει τρωθῶμεν, ἀλλά μὴ ἐγχρονίσωμεν, τῷ ἰῶ ταύτης ὡς μελίτη γλυκαινόμενοι, μηδέ ὡς ἄρκτος πληγεῖσα τό τραῦμα μεῖζον διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως ἐργασώμεθα, ἀλλ' εὐθύς πρὸς τόν πνευματικόν ἰατρόν δράμωμεν καί τόν ἰόν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως ἐξεμέσωμεν, τό δηλητήριον αὐτῆς ἀποπτύσαντες, καί ὡς ἀντιφάρμακον τὰ διδόμενα τῆς μετανοίας ἐπιτίμια σπουδαίως παρ' αὐτοῦ λάβωμεν καί μετὰ πίστεως ἀεὶ θερμῆς ταῦτα ἐπιτελεῖν καί ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀγωνισώμεθα. Πάντες γάρ οἱ τόν ἐμπιστευθέντα πλοῦτον αὐτοῖς κενώσαντες ἅπαντα καί μετὰ πορνῶν καί τελωνῶν τήν πατρικὴν οὐσίαν καταναλώσαντες καί ὑπὸ πολλῆς αἰσχύνης τό συνειδός αὐτῶν κάτω νεῦον καί μηδέ ἀνανεῦσαι δυνάμενον ἔχοντες, ἀπαρρησίαστοι ὄντες ζητοῦσιν εἰκότως ἄνθρωπον (429) Θεοῦ ἀνάδοχον γενέσθαι τοῦ χρέους αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ προσέλθωσιν αὐτῷ, ὅπερ ὡς οἶμαι γενέσθαι ἀδύνατον ἄνευ μετανοίας εἰλικρινοῦς καί ἐπιπόνου τοῦ μέλλοντος ἢ καί βουλομένου καταλλαγῆναι Θεῷ. Οὐδέ γάρ ἠκούσθη ποτέ ἢ ἐν ταῖς θεοπνεύστοις γέγραπται γραφαῖς, ἵνα τις ἀναδέξῃται ἁμαρτίας ἐτέρου καί ὑπὲρ αὐτῶν

ἐκεῖνος ἀπολογήσεται μὴ ἀξίους τῆς μετανοίας τοῦ ἡμαρτηκόςτος πρῶτον καὶ ἀναλόγους τοῦ εἴδους τῆς ἀμαρτίας ἐνδειξαμένου καὶ καταβαλλομένου τούς πόνους καὶ πεποιηκόςτος αὐτῆς τούς καρπούς· φησί γάρ ἡ πρόδρομος τοῦ Λόγου φωνή· «ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τόν Ἀβραάμ», ἐπειδὴ καὶ αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ τῶν ἀνοήτως διακειμένων οὕτως ἔφη· «ἀμήν λέγω ὑμῖν, κἄν Μωσῆς κἄν Δανιήλ στήσωνται, ὥστε ἐξελεσθαι υἱούς αὐτῶν καὶ θυγατέρας, οὐ μὴ ἐξέλωνται». Τί οὖν ποιήσομεν ἢ τίνα τρόπον πρὸς ἄφεςιν τοῦ χρέους καὶ ἀνάκλησιν τοῦ πτώματος οἱ μετανοῆσαι βουλόμενοι ἐπινοησόμεθα; Θεοῦ διδόντος ἀκούσατε, ἵνα πρὸς ἕκαστον ὑμῶν διαθήσομαι.

7. Μεσίτην, εἰ βούλει, καὶ ἱατρόν καὶ σύμβουλον ἀγαθόν ἐκζήτησον, ἵνα μετανοίας μὲν τρόπους τῇ ἀγαθῇ συμβουλῇ ἀρμαζόντως ὑπόθηται ὡς σύμβουλος ἀγαθός, ὡς ἱατρός δέ φάρμακον ἐκάστω κατάλληλον τραύματι ἐπιδώσει σοι, ὡς δέ μεσίτης δι' εὐχῆς καὶ τῆς πρὸς Θεόν ἐντεύξεως ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκεῖνος πρόσωπον πρὸς πρόσωπον παραστάς ὑπὲρ σοῦ τό Θεῖον ἐξιλεώσεται. Μὴ οὖν κόλακα ἢ κοιλιόδουλον εὐρών σύμβουλον καὶ σύμμαχον ἀγωνίση ποιῆσαι, ἵνα μὴ τῷ σῶ συνερχόμενος θελήματι οὐχὶ ὁ Θεός ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἄπερ σὺ ἀποδέχη ταῦτα διδάξῃ σε καὶ μείνης πάλιν ὄντως ἐχθρός ἀκατάλλακτος, μηδέ ἄπειρον ἱατρόν, ὡς ἂν μὴ τῇ πολλῇ ἀποτομίᾳ καὶ ταῖς ἀκαίραις τομαῖς τε (430) καὶ καύσεισιν εἰς ἀπογνώσεως βυθόν παραπέμψῃ σε ἢ πάλιν τῇ ὑπερμέτρῳ συμπαθείᾳ νοσοῦντα ἔαση σε καὶ ὑγιαίνειν οἰόμενον, τό δεινότατον, τῇ αἰωνίᾳ παραδώσει σε κολάσει ὡς οὐκ ἐλπίζεις· τοῦτο γάρ ἡ ἐνταῦθα νόσος τῆς ψυχῆς συναποθνήσκουσα ἡμῖν προξενεῖ. Μεσίτην δέ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων οὐκ οἶμαι οὕτως ἀπλῶς εὐρίσκεσθαι. «Οὐ γάρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ οὗτοι Ἰσραηλιταὶ εἰσιν», ἀλλ' οἱ κατὰ τό ὄνομα καὶ αὐτήν τήν τοῦ ὀνόματος δύναμιν ἐναργῶς ἐπιστάμενοι καὶ νοῦς ὄντες ὄρωντες τόν Θεόν, οὐδέ πάντες οἱ τῷ τοῦ Χριστοῦ καλούμενοι ὀνόματι ὄντως Χριστιανοί. «Οὐ γάρ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, φησὶν ὁ Χριστός, εἰσελεύσεται εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τό θέλημα τοῦ πατρός μου», ὡσπερ καὶ «πολλοί, φησὶν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐροῦσίν μοι· Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ ἐρῶ αὐτοῖς· ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀπέλθατε ἀπ' ἐμοῦ ἐργάται τῆς ἀνομίας».
8. Διὰ τοῦτο οὖν προσέχειν δεῖ πάντας ἡμᾶς, ἀδελφοί, τούς τε μεσιτεύοντας τούς τε ἡμαρτηκόςτος καὶ αὐτούς τούς βουλομένους καταλλαγῆναι Θεῷ, ἵνα μήτε οἱ μεσιτεύοντες ὀργῆν ἀντί μισθοῦ ἐπισπάσωνται, μήτε οἱ προσκεκρουκότες καὶ καταλλαγῆναι σπουδάζοντες ἐχθρῷ καὶ φονεῖ καὶ πονηρῷ συμβούλῳ ἀντί μεσίτου ἐντύχωσιν. Οἱ γάρ τοιοῦτοι μετὰ ἀπειλῆς φρικτῆς ἀκούσονται· «τίς ὑμᾶς κατέστησεν ἄρχοντας καὶ δικαστάς τοῦ λαοῦ μου», καὶ πάλιν· «ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τήν δοκόν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβάλλειν τό κάρφος τό ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου». Δοκός δέ ἐστὶ πάθος ἐν ἢ ἐπιθυμία τις ἐπισκοτοῦσα τόν ὀφθαλμόν τῆς ψυχῆς. Καί αὐθις· «ἱατρέ, θεράπευσον σεαυτόν», καὶ πάλιν· «τῷ δέ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· ἵνατί (431) σὺ ἐκδιηγῇ τά δικαιώματά σου καὶ ἀναλαμβάνεις τήν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δέ ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τούς λόγους μου εἰς τά ὀπίσω», καὶ ὁ Παῦλος φησιν· «σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει δυνατός δέ ἐστὶν ὁ Θεός, διὰ τοῦ πιστοῦ δούλου αὐτοῦ, στήσαι αὐτόν».

9. Διά ταῦτα τοιγαροῦν πάντα φρίττω καί τρέμω, ἀδελφοί καί πατέρες μου, καί παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς ἐξασφαλιζόμενος καί ἑμαυτόν διά τῆς πρὸς ὑμᾶς παρακλήσεως μὴ καταφρονητικῶς ἔχει περί τά θεῖα ταῦτα καί φρικτά τοῖς πᾶσι μυστήρια μηδὲ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς μηδὲ κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν διά κενοδοξίαν ἢ φιλοδοξίαν ἢ ἐμπορίαν ἢ ἀναισθησίαν· γίνεται γάρ διά τό ῥαβδί καί πατέρες καλεῖσθαι ἀλλοτρίους ἀναδέχεσθαι λογισμούς. Μή, παρακαλῶ, μὴ ἀναισχύντως οὕτως ἀπλῶς τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀρπάζωμεν, ἀπὸ τοῦ ἐπὶ γῆς ὑποδείγματος παιδευόμενοι. Εἰ γάρ τῷ ἐκπροσωποῦντι τῷ ἐπιγεῖω βασιλεῖ ἐξομοιωθῆναί τις τολμήσει κατὰ αὐθάδειαν, καί τά ἐκείνῳ ἐμπιστευθέντα κρατεῖν καί ποιεῖν λάθρα φωραθῆ ἢ καί φανερώς μετεπαγγέλληται διαπράττεσθαι, αὐτός καί οἱ αὐτοῦ συμμύσται καί ὑπήκοοι τιμωρίαῖς ἐσχάταις εἰς φόβον τῶν ἄλλων καθυποβάλλονται καί ὡς ἄφρων καί ἀναισθητος παρά πάντων καταγελάται, τί πείσονται εἰς τό μέλλον οἱ τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀναξίως ἀρπάζοντες;
10. Ἀλλά γάρ μηδὲ μεσίται τῶν λοιπῶν πρὸ τοῦ πλησθῆναι ὑμᾶς Πνεύματος Ἁγίου γενέσθαι θελήσητε καί πρὸ τοῦ γνωρίσαι καί φιλιωθῆναι ὑμᾶς ἐν αἰσθήσει ψυχῆς τῷ βασιλεῖ τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ οὐδὲ πάντες οἱ τὸν ἐπίγειον βασιλέα γνωρίζοντες καί τοὺς ἄλλους εἰς αὐτόν δύνανται μεσιτεύειν. Ὀλίγοι γάρ λίαν τοῦτο δύνανται ποιεῖν, οἵτινες ἐξ ἀρετῆς καί ἰδρώτων ἤτοι δουλειῶν αὐτῶν (432) τῶν τὴν πρὸς αὐτόν παρρησίαν ἐκτήσαντο καί οὐχὶ μεσίτου κάκεῖνοι δεόμενοι ἀλλὰ στόμα πρὸς στόμα συλλαοῦντες τῷ βασιλεῖ. Οὐ φυλάζομεν τοιγαροῦν καί ἐπὶ Θεῷ ταύτην τὴν τάξιν, πατέρες καί ἀδελφοί, οὐ τιμήσομεν τὸν ἐπουράνιον βασιλέα κἂν ἴσον τοῦ ἐπιγείου, ἀλλ' ἑαυτοῖς τὴν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καί εὐωνύμων καθέδραν καί πρὸ τοῦ αἰτήσασθαι καί λαβεῖν προαρπάζοντες χαρισόμεθα; Ὡ τόλμης! Ποία αἰσχύνῃ ἡμᾶς καταλάβοι; Ὅτι εἰ μὴ δι' ἄλλο τι ἐγκληθησόμεθα· ἀλλὰ γε διά τοῦτο μόνον ὡς καταφρονηταί μετὰ ἀτιμίας καί τῆς προεδρίας στερηθησόμεθα καί εἰς τό πῦρ τό ἄσβεστον ἀπορριφθησόμεθα. Ἀλλ' ἀρκεῖ ταῦτα πρὸς νοουθεσίαν τῶν προσέχειν ἑαυτοῖς βουλομένων· τούτου γάρ χάριν καί παρεκβατικώτερον τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὸν λόγον πεποιήκαμεν. Ἡμεῖς δὲ εἶπωμεν ἄρτι, ὅπερ, τέκνον, μαθεῖν ἐπεζήτησας.
11. Ὅτι γάρ ἐνδέχεται εἰς μοναχὸν ἱερωσύνην μὴ ἔχοντα ἐξαγγέλειν ἡμᾶς, τοῦτο ἀφ' οὗ τό τῆς μετανοίας ἔνδυμά τε καί πρόσχημα ἐκ Θεοῦ ἐδωρήθη τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ καί μοναχοὶ ὠνομάσθησαν ἐπὶ πάντας εὐρήσεις γενόμενον, καθὼς ἐν ταῖς θεοπνεύστοις τῶν πατέρων γραφαῖς ἐγγράφεται, ἐν αἷς ἐγκύψας εὐρήσεις ὡς ἀληθῆ τά λεγόμενα. Πρὸ δὲ τούτων ἀρχιερεῖς μόνοι τοῦ δεσμεῖν καί λύειν τὴν ἐξουσίαν κατὰ διαδοχὴν ὡς ἐκ τῶν θείων ἀποστόλων ἐλάμβανον, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος καί τῶν ἀρχιερέων ἀχρεiouμένων εἰς ἱερεῖς βίον ἔχοντας ἄμωμον καί χάριτος θείας ἠξιωμένους ἢ φρικτῆ ἐγχείρησις αὕτη προβέβηκεν· εἶτα καί τούτων ἀναμίξ γενομένων, τῶν ἱερέων ὁμοῦ καί ἀρχιερέων τῷ λοιπῷ ἐξομοιουμένων λαῷ καί πολλῶν ὡς καί νῦν περιπιπτόντων πνεύμασι πλάνης καί ματαίας κενοφωνίας καί ἀπολλυμένων, μετήχθη, ὡς εἴρηται, εἰς τὸν ἐκλεκτὸν λαόν τοῦ Θεοῦ, λέγω δὴ τοὺς μοναχοὺς, οὐκ ἐκ τῶν ἱερέων ἢ ἀρχιερέων ἀφαιρεθεῖσα, ἀλλὰ ταύτης ἑαυτοῦς ἐκείνων ἀλλοτριωσάντων. «Πᾶς γάρ ἱερεὺς μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων καθίσταται πρὸς τὸν Θεόν, (433) ὡς ὁ Παῦλός φησι, καί ὀφείλει ὡσπερ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ οὕτως καί ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσφέρειν θυσίαν».
12. Ἀλλ' ἀνωτέρω τοῦ λόγου ἀρξώμεθα καί ἴδωμεν, πόθεν καί πῶς καί τίσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ ἐξουσία αὕτη τοῦ ἱερουργεῖν καί δεσμεῖν καί λύειν ἐδόθη, καί κατὰ

τάξιν ὡσπερ ἠρώτησας οὕτως καί σαφῆς ἡ λύσις γενήσεται, οὐ σοί μόνον, ἀλλά καί πᾶσιν ἄλλοις ἀνθρώποις. Τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν εἰπόντος τῷ ξηρᾶν ἔχοντι τήν χεῖρα ὅτι ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἀκούσαντες οἱ Ἑβραῖοι ἔλεγον· βλασφημίαν οὕτος λαλεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μή εἷς ὁ Θεός; Οὕτως οὐδέπω ἄφεις ἐδίδοτο ἁμαρτιῶν, οὐ παρά προφητῶν, οὐ παρά ἱερέων, οὐ παρά τῶν τότε πατριαρχῶν τινος. Διό καί ὡς καινοῦ τινος δόγματος καί πράγματος παραδόξου κηρυσσομένου οἱ γραμματεῖς ἐδυσχέραινον· ὁ δέ Κύριος οὐκ ἐμέμψατο αὐτούς τούτου γε ἔνεκα, ἀλλά μάλλον ὁ ἠγνόουν ἐδίδαξεν ὡς Θεόν ἑαυτὸν δεῖξας καί οὐχ ὡς ἄνθρωπον τήν ἄφειν τῶν ἡμαρτημένων δωρούμενον· φησί γάρ πρὸς αὐτούς, ἵνα δέ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ ξηρᾶν ἔχοντι τήν χεῖρα· ἔκτεινον τήν χεῖρά σου, καί ἐξέτεινε καί ἀποκατέστη ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη, διὰ τοῦ ὀρωμένου θαύματος τό μείζον καί ἀόρατον πιστωσάμενος. Οὕτως τὸν Ζακχαῖον, οὕτως τήν πόρνην, οὕτως τὸν Ματθαῖον ἀπὸ τοῦ τελωνίου, οὕτως τὸν Πέτρον τρίς ἄρνησάμενον, οὕτως τὸν παραλυτικόν, ὃν ἰασάμενος καί μετὰ ταῦτα εὐρῶν εἶπεν· ἴδε ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. Τοῦτο δέ εἰπὼν ἔδειξεν, ὅτι δι' ἁμαρτίας ἐκεῖνος εἰς τήν νόσον ἐνέπεσεν καί ταύτης ἀπαλλαγείς (434) ἔλαβεν καί τήν ἄφειν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, οὐ χρόνων δεηθέντος τούτου τινῶν πολλῶν, οὐ νηστείας, οὐ χαμευνίας, ἀλλ' ἢ μόνον ἐπιστροφῆς καί πίστεως ἀδιστακτοῦ καί ἐκκοπῆς τοῦ κακοῦ καί μετανοίας ἀληθινῆς καί δακρύων πολλῶν, ὡς ἡ πόρνη καί ὁ Πέτρος ὁ κλαύσας πικρῶς.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου τούτου δώρου καί Θεῶ μόνῳ πρέποντος, ὁ καί μόνος ἐκέκτητο· εἶτα τοῖς μαθηταῖς ἀντ' ἐκείνου καταλιμπάνει τό τοιοῦτον χάρισμα μέλλων πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν. Πῶς δέ τήν ἀξίαν ταύτην καί ἐξουσίαν αὐτοῖς ἐπιδέδωκε; Καταμάθωμεν καί τίνας καί πόσους καί πότε. Τούς προκρίτους ἔνδεκα μαθητάς, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καί συνηγμένων ἔνδον ὁμοῦ. Εἰσελθὼν γάρ καί στάς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνεφύσησε καί φησι· «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἄν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται», καί οὐδέν περὶ ἐπιτιμίων τέως αὐτοῖς ἐντέλλεται, ὡς παρά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέλλοντος διδάσκεσθαι.

13. Ὡς οὖν εἴρηται, κατὰ διαδοχὴν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τήν ἐξουσίαν ταύτην μετέπεμπον πρὸς τοὺς καί τοὺς θρόνους ἐπέχοντας αὐτῶν, ὡς τῶν τε λοιπῶν οὐδεὶς οὐδὲ ἐννοησαί τι τοιοῦτον ἐτόλμα. Οὕτως ἐφύλαττον μετὰ ἀκριβείας οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου τό δίκαιον τῆς ἐξουσίας ταύτης. Ἄλλ' ὡς εἵπομεν προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχύθησαν καί συνεφύρησαν τοῖς ἀναξίοις οἱ ἄξιοι καί ὑπὸ τοῦ πλήθους συνεκαλύπτοντο, ἄλλος ἄλλου προέχειν φιλονεικῶν καί τήν προεδρίαν τῇ ἀρετῇ ὑποκρινόμενος. Ἀφ' οὗ γάρ οἱ τοὺς θρόνους τῶν Ἀποστόλων ἐπέχοντες σαρκικοί καί φιλήδονοι καί φιλόδοξοι ἀπεφάνθησαν καί εἰς αἰρέσεις ἐξέκλιναν, ἐγκατέλιπον αὐτούς ἡ θεία χάρις, καί ἡ ἐξουσία αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων ἀφήρηται. Διό καί πάντα τὰ ἄλλα, (435) ἃ οἱ ἱεουργοῦντες ἔχουν ὀφείλουσιν, ἀφέμενοι, τοῦτο μόνον ἀπαιτοῦνται ἔχειν τό ὀρθόδοξον. Οἶμαι δέ οὐδέ τοῦτο· οὐδέ γάρ ὁ μὴ παρεισφέρων νεωστί δόγμα εἰς τήν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ οὕτος ὀρθόδοξος, ἀλλ' ὁ βίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ κεκτημένος συνάδοντα. Τοῦτον δέ καί τὸν τοιοῦτον οἱ κατὰ καιρούς πατριάρχαι καί μητροπολίται ἢ ζητήσαντες οὐκ ἀπέτυχον ἢ εὐρόντες τὸν ἀνάξιον μάλλον ἀντ' ἐκείνου προετιμήσαντο, τοῦτο μόνον αὐτὸν ἀπαιτοῦντες τό ἐγγράφως ἐκθέσθαι τό τῆς πίστεως σύμβολον, καί τοῦτο

μόνον ἀποδεχόμενοι τό μήτε ὑπέρ τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωτὴν εἶναι μήτε διά τό κακόν τι ἀντιμάχεσθαι, εἰρήνην ὥσπερ ἐντεῦθεν τῇ ἐκκλησίᾳ περιποιούμενοι, ὃ χεῖρον πάσης ἔχθρας ἐστί καί μεγάλης ἀκαταστασίας αἴτιον. Ἐκ τούτου οὖν οἱ ἱερεῖς ἠχρειώθησαν καί γεγονασιν ὡς ὁ λαός. Μή ὄντων γάρ τινων ἐξ αὐτῶν ἄλας, ὡς ὁ Κύριος ἔφη, ἵνα διά τῶν ἐλέγχων σφίγγωσι καί ἀναστέλλωσι κἄν ὀπωσοῦν τόν διαρρέοντα βίον, ἀλλά συγγινωσκόντων μᾶλλον καί συγκαλυπτόντων ἀλλήλων τά πάθη ἐγένοντο χεῖρους μὲν αὐτοῖ τοῦ λαοῦ, χείρων δέ αὐτῶν ὁ λαός. Τινές δέ τοῦ λαοῦ καί κρείττονες ἀπεφάνθησαν μᾶλλον τῶν ἱερέων, ἐν τῷ ἐκείνων ἀφεγγεῖ ζόφῳ ὡς ἄνθρακες οὔτοι φαινόμενοι. Εἰ γάρ ἐκεῖνοι κατά τόν τοῦ Κυρίου λόγον ἔλαμπον τῷ βίῳ ὡς ὁ ἥλιος, οὐκ ἂν ὠρῶντο οἱ ἄνθρακες διαυγάζοντες, ἀλλ' ὑπό τοῦ τρανοτέρου φωτός ἡμαυρωμένοι ἐδείκνυντο ἄν. Ἐπεὶ δέ τό πρόσχημα μόνον καί τό τῆς ἱερωσύνης ἔνδυμα ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐναπελείφθη, τῆς τοῦ πνεύματος δωρεᾶς ἐπὶ τοὺς μοναχοὺς μεταβάσης καί διά τῶν σημείων γνωριζομένης ὡς τόν βίον τῶν Ἀποστόλων διά τῶν πράξεων μετερχομένους, κάκεῖ πάλιν ὁ διάβολος τά οἰκεῖα εἰργάσατο. Ἰδὼν γάρ αὐτοὺς ὅτι ὡς νέοι τινες μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτῆς ἀνεδείχθησαν ἐν τῷ κόσμῳ, καί τῷ βίῳ καί τοῖς θαύμασιν ἔλαμψαν, (436) τοὺς ψευδαδέλφους καί τά ἴδια σκευὴ εἰσαγαγὼν τούτοις ἀνέμιξε καί κατά μικρόν πληθυνθέντες, ὡς ὄρας, ἠχρειώθησαν καί γεγονάσι μοναχοὶ ἀμόναχοι.

Οὔτε οὖν τοῖς τῷ σχήματι μοναχοῖς οὔτε τοῖς χειροτονημένοις καί εἰς ἱερωσύνης ἐγκαταλεγείσι βαθμόν οὔτε τοῖς τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης τετιμημένοις ἀξιώματι, πατριάρχαις φημί καί μητροπολίταις καί ἐπισκόποις, ἀπλῶς οὕτως καί διά μόνην τὴν χειροτονίαν καί τὴν ταύτης ἀξίαν τό ἀφιέναι ἀμαρτίας ἀπὸ Θεοῦ δίδοται ἅπασι! Ἱερουργεῖν γάρ μόνον αὐτοῖς συγκεχώρηται, οἶμαι δέ οὐδ' αὐτό τοῖς πολλοῖς αὐτῶν, ἵνα μή χόρτος ὄντες ἐκεῖθεν κατακαυθῆσονται, ἀλλὰ μόνους ἐκείνοις, ὅσοις ἐν ἱερεῦσι καί ἀρχιερεῦσι καί μοναχοῖς τό συγκαταριθμεῖσθαι ἐστί τοῖς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ χοροῖς διά τὴν ἀγνότητα.

14. Πόθεν οὖν αὐτοὶ τε οἱ τοῖς εἰρημένοις ἐγκαταλεγέντες ἐκεῖνο νοήσωσι καί οἱ αὐτοὺς ἐκζητοῦντες τούτους ἀκριβῶς ἐπιγνώσονται; Ὅθεν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν οὕτως εἰπὼν «σημεῖα δέ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μοι δαιμόνια ἐκβάλλουσι, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς ὅπερ ἐστὶν ἡ θεόπνευστος διδασκαλία τοῦ Λόγου καί ὠφέλιμος, ὄφεις ἀροῦσι, κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ», καί πάλιν «ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς». Ποίων καρπῶν; Ὡν τό πλῆθος ἀπαριθμούμενος ὁ Παῦλος λέγει «ὁ δέ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» μεθ' ὧν εὐσπλαγχνία, φιλαδελφία, ἐλεημοσύνη καί τά τούτοις ἐπόμενα· πρὸς τούτοις «λόγος σοφίας, λόγος γνώσεως, χαρίσματα ἰαμάτων καί ἕτερα πλεῖστα, ἃ πάντα ἐνεργεῖ ἐν καί τό αὐτό Πνεῦμα, (437) διαιροῦν ἐκάστῳ καθὼς βούλεται». Οἱ γοῦν τούτων ἐν μετοχῇ γεγονότες τῶν χαρισμάτων ἢ πάντων ἢ ἐκ μέρους κατά τό συμφέρον αὐτοῖς ἐν τῷ χορῷ τῶν Ἀποστόλων ἐγκατελέγησαν καί οἱ νῦν τοιοῦτοι ἀποτελούμενοι ἐκεῖσε ἐγκαταλέγονται. Διό καί φῶς εἰσιν οὔτοι τοῦ κόσμου, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ Χριστός· «οὐδεὶς λύχνον ἄψας τίθησιν αὐτόν ὑπὸ τόν μόδιον ἢ ὑπὸ κλίνην, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα φαίνη πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ». Οὐκ ἐκ τούτων δέ μόνων οἱ τοιοῦτοι γνωρίζονται, ἀλλὰ καί ἀπὸ τῆς τοῦ βίου αὐτῶν διαγωγῆς· οὕτω γάρ καί οἱ ζητοῦντες αὐτοὺς καί αὐτοὶ ἑαυτὸν ἕκαστος ἀκριβέστερον ἐπιγνώσονται, οἷον εἰ καθ' ὁμοίτητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεπαισχύντως, μᾶλλον δέ ὡς μεγίστην δόξαν

ήγησαντο τήν εὐτέλειαν καί ταπεινώσιν καί ὡς ἐκεῖνος τήν ὑπακοήν ἀνυποκρίτως εἰς τοὺς ἑαυτῶν πατέρας καί ὀδηγούς, ἔτι γε μήν καί εἰς τοὺς πνευματικῶς ἐπιτάττοντας ἐπεδείξαντο, εἰ ἀτιμίας καί ὕβρεις καί ὄνειδισμούς καί λοιδορίας ἀπό ψυχῆς ἠγάπησαν καί τοὺς ἐπιφέροντας αὐτοῖς ταῦτα ὡς ἀγαθῶν μεγάλων προξένους ἀπεδέξαντο καί ἀπό ψυχῆς μετὰ δακρῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἠῤῥξαντο, εἰ πᾶσαν δόξαν τήν ἐν τῷ κόσμῳ κατέπτυσαν καί σκύβαλα τὰ ἐν αὐτῷ τερπνά ἠγήσαντο. Καί τί τὰ πολλά καί προφανῆ λέγων τόν λόγον μηκύνω; Ἐάν πᾶσαν μὲν ἀρετήν, ἣν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκούωσιν ὑπαναγινωσκομένην γραφαῖς, ταύτην ἑαυτόν ἕκαστος τῶν εἰρημένων εὐρίσκει κατωρθώκοτα, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν τῶν ἀγαθῶν ὡσαύτως μετελθόντα καί ἐπὶ μιᾷ τούτων ἐκάστη τήν προκοπήν, τήν ἀλλοίωσιν, τόν βαθμόν ἐπεγνωκότα καί πρὸς τό ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης αἰρόμενον, τότε καί ἑαυτόν τις γνώτω μέτοχον Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων γεγονότα καί ὑπὸ τῶν καλῶς ὀρώντων ἢ καί ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀμβυποούντων γνωσθήσεται. (438) Καί οὕτως οἱ τοιοῦτοι εἶποιν ἄν τοῖς πᾶσιν ἐν παρρησίᾳ· «ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· καταλλάγητε τῷ Θεῷ». Πάντες γάρ οἱ τοιοῦτοι τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐφύλαξαν μέχρι θανάτου, ἐπώλησαν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν καί διένειμαν τοῖς πτωχοῖς, ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς, ἀπώλεσαν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἕνεκεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καί εὔρον αὐτάς εἰς ζωὴν αἰώνιον. Εὐρόντες δὲ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἐν φωτὶ νοητῷ εὔρον αὐτάς καί οὕτως ἐν τῷ φωτὶ τούτῳ εἶδον τό ἀπρόσιτον φῶς, αὐτόν τόν Θεόν, κατὰ τό γεγραμμένον· «ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς». Πῶς οὖν ἔστιν εὐρεῖν τινα ἣν ἔχει ψυχὴν, πρόσεχε! Ἡ ἐκάστου ψυχὴ ἐστὶν ἢ δραχμὴ ἢ ἀπώλεσεν οὐχ ὁ Θεός ἀλλ' ἡμῶν ἕκαστος ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμαρτίας βυθίσας ἑαυτόν. Ὁ δὲ Χριστός, τό ὄντως φῶς, ἐλθὼν καί τοὺς ζητοῦντας αὐτόν συναντῶν, ὡς οἶδε μόνος αὐτός, ἰδεῖν ἑαυτόν αὐτοῖς ἐχαρίσατο. Τοῦτό ἐστιν εὐρεῖν τήν ψυχὴν αὐτοῦ τό ἰδεῖν τόν Θεόν καί ἐν τῷ ἐκείνου φωτὶ αὐτόν γενέσθαι ἀπάσης κτίσεως τῆς ὀρωμένης ἀνώτερον καί τόν Θεόν σχεῖν ποιμένα καί διδάσκαλον, παρ' οὗ καί τό δεσμείν καί λύειν, εἰ βούλει, γινώσεται, καί γνοὺς ἀκριβῶς προσκυνήσει τόν δεδωκότα καί τοῖς χρήζουσι μεταδώσει.

16. Τοῖς τοιοῦτοις οἶδα, τέκνον, δίδοσθαι τοῦ δεσμείν καί λύειν τήν ἐξουσίαν ἀπὸ Θεοῦ Πατρός καί Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῖς θέσει οὖσιν καί ἀγίοις δούλοις αὐτοῦ. Τοιοῦτω καί αὐτός ἐγὼ ἐμαθήτευσα πατρὶ χειροτονίαν ἐξ ἀνθρώπων μὴ ἔχοντι, ἀλλὰ χειρὶ με Θεοῦ εἶτ' οὖν πνεύματι εἰς μαθητείαν ἐγκαταλέξαντι καί τήν ἐξ ἀνθρώπων χειροτονίαν (439) διὰ τόν παρακολουθήσαντα τύπον καλῶς λαβεῖν με κελεύσαντι, πάλαι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦτο σφοδρῶ πόθῳ κινούμενον.
17. Τοιγαροῦν γενέσθαι πρῶτον τοιοῦτοι εὐξώμεθα, ἀδελφοί καί πατέρες, καί οὕτως τοῖς ἄλλοις περὶ παθῶν ἀπαλλαγῆς καί ἀναδοχῆς λογισμῶν ὁμιλήσωμεν καί τοιοῦτον πνευματικόν ζητήσωμεν. Μᾶλλον μὲν οὖν τοιοῦτους ἐμπόνως ζητήσωμεν ἄνδρας, τοὺς ὄντας μαθητάς τοῦ Χριστοῦ καί μετὰ πόνου καρδίας καί δακρῶν πολλῶν ἐπὶ ῥητάς ἡμέρας ἱκετεύσωμεν τόν Θεόν, ἵνα ἀποκαλύψῃ τοὺς ὀφθαλμούς τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρὸς τό ἐπιγνώσθαι, εἴ που καί τοιοῦτός τις ἐν τῇ πονηρᾷ ταύτῃ γενεᾷ ὣν εὐρεθήσεται, ὅπως εὐρόντες αὐτόν ἄφεςιν λάβωμεν δι' αὐτοῦ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καί ταῖς ἐντολαῖς ὅλη ψυχῇ ὑπακούοντες, καθάπερ ἐκεῖνος, ἀκούσας τὰς τοῦ Χριστοῦ, γέγονε μέτοχος τῆς χάριτος καί

τῶν δωρεῶν αὐτοῦ, καί τήν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καί λύειν τά ἀμαρτήματα παρ' αὐτοῦ ἔλαβε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι πυρωθεῖς, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή καί προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καί τῷ μονογενεῖ Υἱῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐπιστολή

Πρὸς Στέφανον Νικομηδείας (440)

«Τῷ πανιέρῳ καί ἁγίῳ δεσπότη μου, τῷ ἐνδοξοτάτῳ συγκέλλῳ, ὁ διὰ σοῦ ἐξόριστος καί δεδιωγμένος Συμεὼν ὁ σός. Ἰδοῦ, πανίερε δέσποτα, τῶν κατὰ Θεόν σου ἀγώνων καί λόγων τά σπέρματα οἷα πεποιήκασι τά γεώργια, οἷαν μοι δόξαν καί χαρὰν προεξένησαν, ὅσων μοι στεφάνων γεγονάσιν αἴτια, ὅσης με τῆς εὐφροσύνης ἐνέπλησαν εἰς ὕψος τε πνευματικῆς ἀνήγαγον γνώσεως καί ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου τοῦ νοός καλῶς προσερεΐσαντο καί αὐτήν με τήν πέτραν ἐνδύσασθαι παρεσκευάσαν, ἐξ ἧς ἔχω τό ὕδωρ τό ζῶν ἐνυποστάτως βλύζον ἐν ἐμοί, κινούμενον καί λαλοῦν καί γράφειν μὲν πρὸς σέ προτρεπόμενον, πάσης τε θυμηδίας ἐμπιπλῶν καί μὴ ἔων ὄλως με τῶν θανατηφόρων πειρασμῶν ἐπαισθάνεσθαι, ἀλλ' ὡς τοὺς τρεῖς παῖδας ἀφλέκτους ἐν τῇ καμίνῳ ἐφύλαξεν, οὕτω κάμέ, ὡς ἐν σκινηῇ αὐτοῦ κρύπτον, ἄλυπον διατηρεῖ καί ἀπήμαντον. Ὑπὲρ ὧν καί εὐχαριστῶ σοι, εὐχαριστῶν τε καί προσευχόμενος οὐδέποτε παύσομαι, λοιπὸν εἴ τινα καί ἕτερα ἔχεις εἰς προσθήκην εὐφροσύνης καί δόξης τῶν ἀγαπώντων σε, μὴ ἀποκνήσης ποιήσασθαι, ὅπως ὁ μισθός σοι πολλαπλασιασθῇ καί ἡ ἀντάμειψις παρά Θεοῦ τοῦ ταῦτα νομοθετήσαντος δαψιλεστέρα σοι γένηται, Ἐρρωσο».

Ἐπιστολή ἑτέρα

Πρὸς Στέφανον Νικομηδείας. (441)

«Καλούς μοι στεφάνους ὁ καλὸς Στέφανος καί δεσπότης μου ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς στεφάνοις πάλιν προσέθετο. Ἀλλὰ τί σοι ἀνταποδώσομεν ὑπὲρ ὧν ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ἀγαθῇ κινούμενος διαθέσει πεποιήκας καί ποιεῖς καί οἶδ' ὅτι πάλιν ποιήσεις, εὐεργετῶν καθ' ἐκάστην ἡμᾶς ἐπὶ χρόνοις ἤδη ἑπτὰ; Τί οὖν σοι ἀπολογησόμεθα τῷ περὶ τά τοιαῦτα σπουδαίῳ καί φιλοτιμότερον εἰδότει δεξιοῦσθαι τοῖς γλυκέσι σου φαρμάκοις τοὺς φίλους; Ἀλλὰ δεόμεθά σου μὴ στής τῆς προθέσεως, μὴ καταπαύσης ἀπὸ τῶν ἔργων σου' πρόσθεσ εἰ δοκεῖ τούτοις τά ἔτι γλυκυτέρους τῇ ἐπιτάσει ποιοῦντα τοὺς πόρους μοι. Ἡὔξησάς μοι τό φῶς, τήν χαρὰν, τήν ἡδύτητα, ἃ καί αὐξήσας ἔτι πάντως καί ἔτι ποιῶν τά οἰκεῖα καί τῷ φιλουμένῳ τάχιον ἐνώσας ἡμᾶς Θεῷ, ὑπὲρ οὗ φέρω πάντα προθύμως καί δι' ὃν ὄρας τήν ἄλυσιν ταύτην παρά σοῦ τῆς ἐξορίας περιέκειμαι. Ἐρρωσο. Τῷ πανιέρῳ καί ἁγίῳ δεσπότη μου, ὁ διὰ σοῦ ἐξόριστος καί τῶν προσόντων γυμνός γεγονώς Συμεὼν ὁ σός».

Ἐπιστολή

Πρὸς Νικήτα Σταθάτον. (442)

«Τό πιττάκιόν σου, πνευματικόν ἡμῶν τέκνον, ἐδεξάμεθα μέν, οὐκ ἀπεδεξάμεθα δέ, ἀλλά καί πολλῆς σου τῆς εὐηθείας κατέγνωμεν, ὅτι δὴ καί τοιαῦτα ὅλως ἐλογίσω περὶ ἡμῶν, ὡς δόλω ποτέ τινι ἢ περιεργία πρὸς τό λυπήσαί με τό χαρτίον σύ ἀπεκράτησας, ἐνεθυμήθην τοῦτο ἢ ἐλογισάμην ἐγώ. Ποῖος γάρ ἐν τούτῳ δόλος ἢ ποία θλιψίς μοι προσγενήσεται ποτε, εἰ καί φαίνομαι περὶ πολλοῦ ταῦτα ποιούμενος; Ἄλλ' ὅτι πάντως ἠγνόουν σε τοῦτο ἔχειν, καί υπέλαβον ἐκ καταφρονήσεως τοῦ ὑπουργοῦντός μοι ἴσως τοῦτο ἀπολεσθῆναι ἢ κατὰ τὴν ὁδόν ἢ καί ἄλλως πως, καί εἰς τοῦτο ἐλυπήθην, ἐπεὶ εἰς σέ, ὄν ὡς ἐμαυτόν ἔχειν ἅπαξ καθωμολόγησα, καί πάντα τά ἐμά σοι ἐθάρρησα, καί διά σοῦ καί πᾶσιν ἄλλοις ἐλπίζων φανερά φανήσεσθαι, καθὼς ὁ Χριστός τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἔλεγεν «ἅ εἰς τό οὐς ἀκούσατε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων» ποῖαν ὑπόληψιν πονηράν κατὰ σοῦ εἶχον ἀναλαβέσθαι; Ἐγὼ γάρ διά τοῦτό σε καί παρακαλῶ ἐν τετραδίοις μεταγράψαι αὐτά, ἵνα τά σχέδη πάντα σοι καταλείψω. Καί πῶς με τοιαῦτα λογίζεσθαι υπέλαβες κατὰ σοῦ; Ὅμως ὁ Θεός συγχωρήσει σοι τὴν ἀμαρτίαν ταύτην, ὅτι ἔξω τῆς ἀγάπης ἡμᾶς εἶναι ἔκρινας τῆς πάντα ὑπομενούσης καί μηδέποτε ἐκπιπτούσης, ἐάν μή τις ἐκουσίως ταύτης ἀποσπασθῇ (443) ἐκείνη δέ μένει ἄτμητος, ἀδιαίρετος, πάντας τοὺς βουλομένους ἐπιστρέφειν καί πάλιν κολλᾶσθαι αὐτῇ εὐμενῶς προσδεχομένη καί γνησίως προσκολλημένη, πολλάκις δέ καί τοὺς μή βουλομένους ἐλκύουσα καί προσκαλουμένη πρὸς ἑαυτήν, ἢ καί σέ, τέκνον, εὐχομαι κολληθῆναι καί ἐνωθῆναι, ἵνα δύνασαι μή λογίζεσθαι τό κακόν ἢ τό ὄν ἢ καί τό μηδὲ ὄν, ἀλλά μένειν σε διηνεκῶς ἐν παντί καί ἐν πᾶσι πρὸς ἡμᾶς καί πρὸς πάντας ἀσκανδάλιστον. Ἀμήν.

Ερευνητικό έργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmlab,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.

Ερευνητικό έργο: ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ.
Χρηματοδότηση: ΚΠ Interreg IIIA (ΕΤΠΑ 75%, Εθν. πόροι 25%).

Εργαστήριο Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, www.aegean.gr/culturaltec/chmleab.
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, © 2006.

Επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του υλικού με αναφορά στην πηγή προέλευσής του.